

Fond za humanitarno pravo

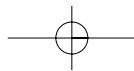

KOSOVO

kako viđeno, tako rečeno II

Izveštaj Misije OEBS-a na Kosovu
Stanje ljudskih prava
jun 1999 - oktobar 1999. godine

osce

Edicija: Dokumenta

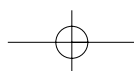
Fond za humanitarno pravo

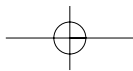
KOSOVO

KAKO VIĐENO, TAKO REČENO

II deo

**Izveštaj Misije OEBS-a na Kosovu
Stanje ljudskih prava
jun 1999 - oktobar 1999. godine**

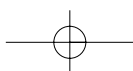

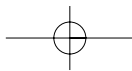

Objavljivanje prevoda na srpski publikacije „As Seen, As Told - Part II“
podržao je OEBS Kancelarija za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR)

© OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights 1999

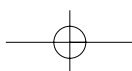
Prevod: Fond za humanitarno pravo - Beograd, Avalska 9

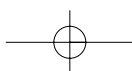
SADRŽAJ

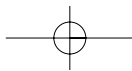
Predgovor	
Specijalni predstavnik generalnog sekretara UN, dr Bernar Kušner	V
Uvod	
Ambasador Dan Everts, šef misije OEBS-a na Kosovu i zamenik specijalnog predstavnika generalnog sekretara UN	VIII
Kratak prikaz izveštaja	X
Rečnik termina	XIV
Mape	XVI
I deo – Okvir izveštaja	XXI
A. Metodologija i terminologija	XXII
B. Domaći lekovi	XXV
C. Prethodna kršenja prava	XXX
II deo – Pregled stanja ljudskih prava na Kosovu po regijama	1
GNJILANE/GJILAN	3
A. Pregled	3
B. Bezbednost	3
C. Civilna uprava	4
D. Ljudska prava – obrasci i tendencije	4
1. Oblast Gnjilana	4
2. Pravo na život	6
3. Nestali	8
4. Lični integritet	9
5. Samovoljna hapšenja	11
6. Diskriminacija u privredi i zapošljavanju	11
7. Organizovani kriminal	12
8. Posledice za nealbansko stanovništvo	13
9. Posledice za ostale manjine: Hrvati katolici	13
PEĆ/PEJE	17
A. Pregled	17
B. Bezbednost	18
C. Civilna uprava	18
D. Ljudska prava – obrasci i tendencije	18
1. Đakovica/Gjakova	19
2. Peć/Peje i Dečani/Decane	21
3. Istok/Istog i Klina/Kline	23
PRIŠTINA/PRIŠTINE	29
A. Pregled	29
B. Bezbednost	29
C. Civilna uprava	29
D. Ljudska prava – obrasci i tendencije	30
1. Priština/Prishtine	30
2. Lipljan/Lipjan	32

3. Kosovo Polje/Fushe Kosove	33
4. Gračanica/Ulpiana	33
5. Uroševac/Ferizaj	34
6. Obilić/Obiliq	34
7. Štrpce/Shterpce	35
8. Nestali	35
9. Pravo na obrazovanje	36
10. Pravo na rad	37
11. Pravo na mirno uživanje imovine	37
KOSOVSKA MITROVICA/MITROVICE	41
A. Pregled	41
B. Bezbednost	41
C. Civilna uprava	42
D. Privredni pejzaž	43
E. Ljudska prava – obrasci i tendencije	43
1. Kosovska Mitrovica/Mitrovice	43
2. Vučitrn/Vushtrri i Srbica/Skenderaj	49
3. Zvečan/Zvecan, Zubin Potok/ Zubin Potok i Leposavić/Leposaviq	50
PRIZREN/PRIZREN	55
A. Pregled	55
B. Bezbednost	55
C. Civilna uprava	56
D. Ljudska prava – obrasci i tendencije	56
1. Orahovac/Rrahovec	56
2. Gora/Dragash i Suva Reka/Suhareke	59
3. Prizren/Prizren	61
III deo – Dodaci	69
I Hronologija događaja vezanih za ljudska prava od 12. juna do 31. oktobra 1999.	71
II Klasifikacija kršenja ljudskih prava	159
III Grobnice koje je dokumentovao OEBS	181
IV Srpski i albanski nazivi naselja na Kosovu (lista UNHCR)	193

PREDGOVOR

„Nikada nećete moći da zaboravite nepravdu koja vam je naneta. Niko ne može da vas natera da oprostite ono što vam je učinjeno. Ali, morate pokušati.“

Predsednik Bil Clinton
23. novembar 1999, Kosovo

Ovaj izveštaj predstavlja otrežnjujuće štivo. Povrede ljudskih prava u periodu od juna do oktobra 1999. godine, kako je ih opisalo Odeljenje za ljudska prava OEBS-a, obuhvataju ubistva, otmice, torturu, svirepe, nečovečne i ponižavajuće postupke, proizvoljna hapšenja i pokušaje da se ograniči sloboda izražavanja. Paljenje kuća, postavljanje barikada kojima se ograničava sloboda kretanja, diskriminacija na osnovu etničke pripadnosti u školama, bolnicama i drugim javnim službama, kao i prilikom dodele humanitarne pomoći, izbacivanja iz domova, podsećaju na neke od najgorih vidova prakse iz bliske prošlosti Kosova. Ovako obimna kršenja osnovnih ljudskih prava pred izazov stavljaju Prelaznu upravu Ujedinjenih nacija na Kosovu i sve nas ovde prisutne koji pokušavamo da stvorimo vladavinu prava i poštovanje ljudskih prava, da se još više posvetimo korenitim uzrocima kršenja prava.

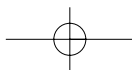
OEBS istovremeno objavljuje još jedan izveštaj Kako viđeno, tako rečeno – Analiza stanja ljudskih prava Verifikacione misije OEBS-a (OEBS/ODHIR 1999) koji pokriva period od decembra 1998. do juna 1999. U ovom izveštaju OEBS je došao do zaključka da su jugoslovenske i srpske snage, uz policiju, paravojne snage i neke civile, u velikom obimu kršile ljudska prava i zakone oružanog sukoba. U ogromnom broju slučajeva žrtve su bili kosovski Albanci. Neki Srbi bili su žrtve kršenja humanitarnog prava Oslobodilačke vojske Kosova (UČK), ali to nije ni blizu poređenja; jugoslovenska i srpska vojska, policija i snage bezbednosti ustremili su se na kosovske Albance. U napore jugoslovenskih i srpskih snaga da proteraju kosovske Albance u druge države spadala su ubistva, proizvoljna hapšenja, mučenja, proterivanja, silovanja i ostali oblici seksualnog nasilja.

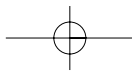
Kosovo je iskusilo ova teška i sistematska kršenja ljudskih prava jedva godinu dana nakon uspostavljanja Verifikacione misije Kosova, tromesečnog

NATO bombardovanja, koje je za posledicu imalo povlačenje jugoslovenskih i srpskih snaga iz pokrajine, i povratka posmatrača ljudskih prava OEBS-a prošlog juna. Tokom poslednjih pet meseci ovi posmatrači, kojih danas ima 75, ispunjavali su svoj mandat tako što su ispitivali kršenja ljudskih prava i osigurali da se posveti pažnja pitanjima unapređenja i zaštite ljudskih prava. Ovaj izveštaj opisuje rad OEBS-a i pruža neke važne nalaze.

U mnogim slučajevima koje je OEBS dokumentovao u ovom izveštaju, ima ozbiljnih pokazatelja da su osobe koje su kršile ljudska prava ili pripadnici UČK ili pripadnici drugih naoružanih grupa Albanaca. U mnogim slučajevima bilo je nemoguće s tačnošću utvrditi identitet onih koji su odgovorni. No, bez obzira na identitet, ispostavlja se da ove grupe deluju organizovano, da poseduju izvesnu hijerarhiju, komandu i kontrolu. Prema tome, dužnost je onih koji se nalaze na uticajnom položaju u svim zajednicama na Kosovu da osude kršenja ljudskih prava i one koji su za kršenja odgovorni.

Na nama, predstavnicima međunarodne zajednice, jeste da osnažimo ovu poruku. Ali, ne smemo ostati samo na rečima. Mi iz UNMIK-a preduzimamo konkretne i praktične korake da sprečimo kršenja. Ipak, međunarodna civilna policija Ujedinjenih nacija i KFOR treba da pojačaju svoje već impresivne aktivnosti na Kosovu: česte i vidljive patrole i uspostavljanje čvrstih veza sa lokalnim zajednicama pomoći će da se kršenja spreče i da se povećaju izgledi da se osumnjičeni za kršenja ljudskih prava uhapsu. Atmosfera straha i zastrašenosti, koja ponekad sprečava svedoke da svedoče protiv odgovornih za kršenja ljudskih prava mora da se preobrazi u atmosferu poverenja u kojoj će se dokazi pružati bez straha od odmazde. Nova policijska služba Kosova (KPS), koja je sastavljena isključivo od građana Kosova, a među njima i oko 20 odsto čine žene, u prirodnoj

je vezi sa zajednicom koju štiti. Njeno blisko poznavanje kosovskog društva, udruženo sa iskustvom i stručnošću pripadnika UNMIK policije, trebalo bi da omogućí obema službama da efikasno istražuju zločine i slučajeve kršenja ljudskih prava.

Potom bi trebalo da pravosuđe, uz važnu podršku različitih međunarodnih institucija, kao što je Odeljenje za vladavinu prava OEBS-a, i uz pomoć službenika Odeljenja za pravne i pravosudne poslove UN, preuzme zadatak da podrži nezavisnost i integritet pravosudnog sistema. Ne sme da se dozvoli da iko bude van domašaja pravde, a oni koji su počinili zločine ili prekršili ljudska prava moraju biti osuđeni i svoju kaznu moraju da odsluže po zakonu. Obučeni i vični tužioci i sudije, radeći bez uticaja sa strane i zastrašivanja, moraju da se pobrinu da optuženi dobiju fer i pravično suđenje po najvišim međunarodnim standardima. Optužene, za uzvrat, moraju zastupati vični i savezni advokati. To je najmanje što vladavina prava i poštovanje ljudskih prava zahtevaju.

Stanje ljudskih prava na Kosovu zahteva veću angažovanost stalnih tela UN za ljudska prava. Specijalni izvestilac UN za proizvoljna i pogubljenja po kratkom postupku treba da dođe na Kosovo da ispita slučajeve ubistava dokumentovanih u ovom izveštaju. Isto tako, specijalni izvestilac o torturi i Radna grupa za proizvoljna hapšenja takođe bi trebalo da ispituju navode koji su relevantni za njihov mandat, a koji su ovde iscrpno dokumentovani.

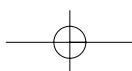
Poznato mi je da je mandat Radne grupe UN o nestancima ograničen na slučajeve kada su vladini organi na neki način umešani u lišenje slobode nekog lica. Radna grupa se ne bavi ni slučajevima koji su u vezi sa oružanim sukobom. Želim da podstaknem Radnu grupu UN da usvoji fleksibilniji mandat na Kosovu i uvrsti slučajeve osoba sa Kosova koje su srpske vlasti za vreme sukoba odvele u Srbiju i čija je sudbina i dalje nepoznata. Podstičem Radnu grupu da se pozabavi slučajevima osoba koje su oteli nevladini elementi ili oružane grupe na Kosovu i koji kriju gde se te osobe nalaze. Situacija u vezi sa nestalima na Kosovu je takva da od Radne grupe zahteva kreativnost i fleksibilnost kada je reč o ispitivanju kršenja osnovnih ljudskih prava čije su žrtve postale i porodice nestalih. Komitet za ljudska prava prihvatio je činjenicu da se patnja i pritisak koje trpe porodice „nestalih“ mogu smatrati torturom, svirepim, nečovečnim ili ponižavajućim

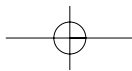
postupkom. Porodice onih koji su odvedeni u vreme sukoba ili onih koje su oteli nevladini elementi ne pate ništa manje od „nestalih“, kako se oni tradicionalno defenišu. Podstičem Radnu grupu da poseti Kosovo i izvrši temeljnu istragu ovih užasnih kršenja prava koja ne prestaju.

Nasilje nad ženama još jedan je od čestih problema na Kosovu. Nasilje u porodici, nad starijim ženama ili pripadnicama etničkih manjina, kao i sve veći broj dokaza o krijumčarenju i trgovini ženama, zahtevaju hitno delovanje. Pozivam specijalnog izvestioca UN o nasilju nad ženama da poseti Kosovo i da se sretne sa jakim jezgrom ovdašnjih ženskih organizacija i da zajedno sa mojom savetodavnom jedinicom za pitanja odnosa među polovima izradi program za rešavanje ovog problema.

Budućnost Kosova je na deci. Ipak, jedna od najalarmantnijih tendencija koju izveštaj OEBS-a dokumentuje jeste ta da je sve više mladih koji učestvuju u kršenjima ljudskih prava. Ovde se niže slučaj za slučajem u kojima mladi, neki od samo 10 ili 12 godina, maltretiraju, tuku ili prete ljudima, naročito bespomoćnima i starijima, i to samo zbog toga što te osobe pripadaju određenoj etničkoj grupi. Ovakvo surovo ponašanje je neprihvatljivo. Ponekad odrasli koriste decu za ovakve prestupe jer znaju da KFOR neće uhapsiti decu, jer nema adekvatnih institucija za pritvor dece i omladine. Ovako su mladi de facto izvan domašaja zakona, što stariji cinično koriste. UNMIK i UNICEF moraju svrstati pitanje pravde u vezi sa mladima u svoje najprioritetnije zadatke. Program za omladinu UNMIK-ove policije, koji obuhvata mlade građane od 12–18 godina, predstavlja dobar početak i njega treba proširiti.

Čitajući ovaj OEBS-ov izveštaj i ove rastužujuće opise slučajeva netolerancije i mržnje od kojih čoveka hvata utučenost, uvideo sam da nastavnici i istaknuti predstavnici kulturnog života na Kosovu moraju da udvostruče svoje napore i da vrednosti ljudskih prava uključe u svaki dom, školu i svakodnevni život. Ukoliko mržnja trijumfuje, onda će uzaludni biti svi napori ljudi dobre volje i njihovih prijatelja iz međunarodne zajednice. Ne smemo dozvoliti da se to dogodi. Obećavam da će svi nosioci UNMIK-a pojačati svoje napore da bi se ljudska prava unapredila, kako na formalnom tako i na neformalnom planu. Posvetiće se veća pažnja dostavljanju materijala o ljudskim pravima u škole

i radićemo u tesnoj saradnji sa sve snažnijim aktivnijim nevladinim sektorom na Kosovu u razvijanju najdelotvornijih i najadekvatnijih pristupa u širenju znanja o ljudskim pravima. Od obdaništa do pravnog fakulteta, od velikih gradova do najmanjih sela, seoskih zadruga, ženskih grupa, sportskih klubova, esnafskih udruženja, svi oni treba da preuzmu vodeću ulogu u unapređenju poštovanja ljudskih prava i tolerancije. Za to će nam biti potrebna pomoć kancelarije visokog komesara za ljudska prava, koja je razvila izvrsne nastavne materijale iz oblasti ljudskih prava. I Savet Evrope ima i iskustva i znanja u ovoj oblasti, i njemu se takođe obraćamo za pomoć.

Kosovo se neće promeniti preko noći. Veliki je teret kršenja ljudskih prava koja su se dogodila ranije, tokom i posle sukoba. Oporavak od rata sam po sebi je težak, ali problemi se samo umnožavaju ukoliko se ne iskoreni uzrok sukoba – masovno i sistematsko nepoštovanje ljudskih prava. Ovaj izveštaj naglašava koliko je težak ovaj zadatak; osveta i strah postali su isuviše svakodnevna pojava na Kosovu nakon sukoba. Osveta i strah neprekidno dovode do novih kršenja ljudskih prava. OEBS–ov izveštaj pokazuje u detalje koliko prepreka treba prevazići.

Za razliku od drugih izveštaja, ovaj nam pruža činjenice, a ne površne utiske ili preuranjene zaključke onih koji su na Kosovu proveli svega nekoliko dana.

Veoma smo zabrinuti zbog položaja manjina. Ako se pažljivo pogledaju slučajevi zločina, videće se jasan napredak. Ne može se prenebregnuti činjenica da je broj ubistava sa 50 nedeljno, tokom prvih nedelja, opao na tri, koliko ih je bilo prošle nedelje. Naravno da je svaki zločin suvišan. Ali, stvari se menjaju. Nije pošteno porediti sadašnje stanje sa onim od pre ili za vreme sukoba. Jer, tokom najmanje jedne decenije sistematski je sprovedena politika aparthejda, koja je Albance na Kosovu stavljala u položaj ljudske podvrste, ili makar u položaj podzajednice. Danas više nije tako. Možda se danas Srbima i Romima, koji žive u strahu, koji ne mogu da se slobodno kreću, ili koji traže načina da zaštite svoju decu, stanje čini jednako lošim, ali više nije reč o državnoj politici. Sve partije Kosova, svi lideri Srba i Albanaca, izjasnili su se za multietničko društvo i suživot svih zajednica. Zločini koje vidimo dela su pojedinaca. Nijedna politička partija nije za njih preuzela odgovornost. Njihovi predstavnici u

Prelaznom veću Kosova uvek osuđuju ovakve zločine, a i sami su izrazili zabrinutost zbog ovakvih izliva netolerancije. Ne možemo da isključimo mogućnost da je reč o dvoličnosti, ali ne možemo tako nešto ni pretpostaviti.

Međunarodni mandat postoji da bi se pripremila izgradnja lokalnih uprava, kakvih danas nema. Naravno da niko ne veruje da će zaostavština iz decenijskog aparthejda i tlačenja koje je trajalo nekoliko decenija moći da se prevaziđe preko noći. Sve dok nema vesti o hiljadama nestalih i autentičnih lista na osnovu kojih će se videti šta se zapravo dogodilo sa ovim ljudima, da li su u zatvorima u Srbiji ili mrtvi, albansko stanovništvo neće promeniti svoja osećanja. Uzmimo, na primer, slučaj Đakovice, gde se ništa ne zna o hiljadu nestalih osoba.

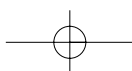
Danas je u pripremi novi krivični zakon, uz pomoć pravnika Saveta Evrope. Imenovanje 100 novih sudija i javnih tužilaca učiniće dosta za pravosudni sistem i pomoći će da se stvori klima poverenja. Nakon četrdeset godina komunizma i deset godina aparthejda, teško je verovati u pravdu i vladavinu prava. Ljudi ne iznose slučajeve pred sud, niti se čak savetuju sa advokatima.

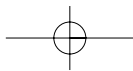
Za pomirenje u Libanu bilo je potrebno petnaest godina. Ovde se do njega ne može doći za šest meseci. Vreme koje je neophodno da bi se izlečile rane svakako će na kušnju staviti strpljenje međunarodne zajednice. Kada budemo ostvarili cilj koji je jednoglasno usvojio Savet bezbednosti, suštinsku autonomiju Kosova koje je u stanju samo da upravlja sobom, znaćemo da smo ostvarili veliki korak napred.

Najbolji put napred za Kosovo jeste da stvori tolerantno i otvoreno društvo, u kome se poštuju prava svih, bez obzira na etničku ili versku pripadnost, i u kome sve grupe mogu da učestvuju u vlasti, poslu, umetnosti i obrazovanju. Diskriminacija i etnička mržnja podrivaju svaku priliku da nasilje, sukobi i greške iz prošlosti nestanu sa Kosova. Sada glavni teret napretka leži na svim građanima Kosova i na nama u UNMIK–u, da zaustavimo kršenja ljudskih prava i stvorimo institucije koje će štiti ljudska prava sada i u buduće.

Dr Bernar Kušner,
specijalni predstavnik generalnog sekretara

Priština
6. decembar 1999.

UVOD: POŠTOVATI I OSIGURATI

Kao vodeća institucija za ljudska prava i za izgradnju institucija, Misija OEBS-a na Kosovu, u saglasnosti sa svojim partenrima u UNMIK-u, svoj rad zasniva na pretpostavci da se istinska demokratija ne može izgraditi bez poštovanja ljudskih prava i osnovnih sloboda.¹ OEBS je pozvan da u okviru svog mandata podrži osnovna načela demokratije, a to su odgovornost, dužnost vlasti da poštuje zakon i da nepristrasno deli pravdu. Niko nije, niti treba da bude, iznad zakona koji mora da štiti sve, bez obzira na položaj, pol ili poreklo.

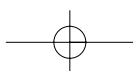
Ovaj izveštaj, kao i tom koji ga prati, detaljno opisuje savestan rad OEBS-ovih istraživača iz Odeljenja za ljudska prava koji je na Kosovu trajao punu godinu. Bila je to godina u kojoj je dugogodišnja povest uporne i rasprostranjene prakse kršenja ljudskih prava kulminirala oružanim sukobom. Preko milion kosovskih Albanaca raseljeno je izvan granica Kosova, kao i unutar Kosova, a na hijade ih je ubijeno. Masovna kršenja ljudskih prava pre i tokom sukoba (od decembra 1998. do polovine juna 1999. godine) u potpunosti su dokumentovana u prvom tomu izveštaja Kosovo: kako viđeno, tako rečeno koji svedoči o obimu etničkog nasilja i zloupotrebe vlasti države koja je nasilje sprovodila. Ovaj dokument, svojim detaljima i zaključcima, potresa čitaoca.

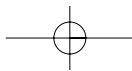
Bila je to i godina u kojoj se rodila nada za budućnost Kosova, oslobođenog prošlosti u kojoj je bilo sistematske diskriminacije, zlostavljanja i sukoba. Svedočanstva o poslednjim slučajevima povreda prava, mahom pripadnika sadašnjih manjinskih zajednica, dokumentovanih u ovom tomu (koji pokriva period od sredine juna do kraja oktobra), ukazuju da spirala nasilja još nije prekinuta. Sudeći prema dokazima iznetim u ovom izveštaju, na Kosovu nema nijedne oblasti u kojoj se ljudska prava u potpunosti poštuju. Naravno da ovo moramo sagledati u istorijskom kontekstu. Istorija čovečanstva uči nas da nijedno društvo nije izašlo iz traumatskog i nasilnog sukoba bez ožiljaka. Treba vremena da bi se izlečile duboke rane. U

srcima svih i dalje su sveža sećanja na neizrecive zločine, masovna poniženja i nedaće, pri čemu se na hiljade ljudi vode kao nestali, ili se strahuje da su mrtvi ili da se nalaze u srpskim zatvorima, pa će pomirenje doći vremenom i uz velike napore. Ipak, moramo pozvati sve da obustave nasilje, da započnu mirni suživot i da primenjuju vladavinu prava. A vremena nema. Mnogi pripadnici manjinskih zajednica već su odlučili da ne čekaju ta bolja vremena. Oni su otišli, bilo zato što su se našli na direktnom udaru nasilja, bilo zbog opšte klime nesigurnosti, u kojoj nekažnjenost previše pretila da se ukoreni. Ovaj negativni trend mora se preduprediti.

Cilj objavljivanja ova dva izveštaja jeste pokušaj da se otklone povrede prava, kako one iz prošlosti, tako i ove sadašnje, i da se čuje glas žrtava. To što su izveštaji objavljeni tako da čine celinu nipošto ne znači da se mogu izjednačiti zlostavljanja iz prošlosti sa današnjim povredama. Sam obim i stepen umešanosti države čine da se prethodna po strukturi razlikuju od sadašnjih. Međutim, gledano iz perspektive ljudskih prava, moramo u potpunosti pružiti objašnjenja i za prošle i za sadašnje događaje. Samo uz strogo i objektivno izveštavanje o svim povredama prava, bez obzira na vreme kada su se ona dogodila, možemo doprineti jačanju pravnog sistema u kome će se u budućnosti poštovati i štiti ljudska prava i osnovne slobode.

Potrebni su snažni naponi – UNMIK-a, KFOR-a i građana Kosova – da bi se stvorilo bezbedno okruženje i uspostavila vladavina prava i zadobilo poverenje manjina i članova društva u celini. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju (ICTY) je zajedno sa OEBS-om radio na dokumentovanju i istraživanju kršenja prava koja su se dogodila u prošlosti i nastavlja da radi na tome da se oni koji su za to odgovorni privedu pravdi. Kosovo ne može krenuti napred bez procesa utvrđivanja odgovornosti pred sudom. Međutim, na putu napretka isprečila su se dalja kršenja

prava. Jedan od važnih zaključaka ovog izveštaja jeste bolno podsećanje na činjenicu da nema dovoljnih kapaciteta da se kršenja ispituju i da se zakon primeni. Umesto pravde zavladała je nekažnjenost. Izostanak sudskih postupaka vređa žrtve, šteti društvu u celini i podstiče nastavak kršenja prava.

Razlog zašto je u ovom izveštaju izostavljeno optuživanje pojedinaca, grupa ili organizacija leži u činjenici da trenutno nema kriminalističkih istra-ga. Istraživači slučajeva kršenja ljudskih prava nisu ni tužiocima ni sudijama. Oni sakupljaju činjenice o kršenjima prava, i najviše što mogu da učine jeste da od svedoka i žrtava prikupe navode, svedočenja ili tvrdnje u vezi sa počinocima. Ovakve tvrdnje moraju se proveriti u pravnoj proceduri.

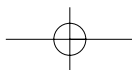
Zato je neophodno da se unapredi primena zakona. To je počelo u policiji i pravosuđu. Kao organizacija koja sa UNMIK-om deluje u partnerstvu, OEBS je u rekordnom roku uspostavio Policijsku akademiju Kosova. On pruža podršku pravosudnom sistemu koji je u nastanku, i zajedno

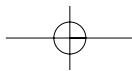
sa Savetom Evrope radi na uspostavljanju institucije Ombudsmana, Pravnog centra Kosova, Instituta za ljudska prava i Instituta za obuku sudija i tužilaca. Na Kosovu je danas mnogo onih koji žele da Kosovo postane ono što nikada nije bilo – društvo mira i istinske demokratije. Njihov glas je za sada tih, ali se oni moraju podržati i ohrabriti. Zbog toga OEBS i UNMIK u celini prvenstvenu pažnju poklanjaju razvoju slobodnih i nezavisnih medija.

Omogućavajući žrtavama da se čuje i njihov glas, ovaj izveštaj predstavlja podstrek za sve, međunarodne i domaće činioce, da pojačaju svoje napore u izgradnji solidne osnove za slobodno, otvoreno, tolerantno i pluralističko društvo, u kome manjine imaju sva prava.

ambasador Dan Everts,
zamenik specijalnog predstavnika generalnog sekretara UN
šef Misije OEBS-a na Kosovu

Priština,
6. decembar 1999.

KRATAK PRIKAZ IZVEŠTAJA

Uvod

Misija OEBS-a na Kosovu (OMIK) uspostavljena je 1. jula 1999. Odlukom 305 Stalnog saveta OEBS-a, nakon što je 9. juna 1999. godine raspuštena OEBS-ova Verifikaciona misija na Kosovu (KVM). Odlukom 305 Stalnog saveta odlučeno je da će OEBS činiti zasebnu komponentu u okviru Misije međunarodne prelazne uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu (UNMIK), i kao takva crpi svoju pravnu snagu iz Rezolucije Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija (UNSCR) 1244 (1999). Uprkos tome što je KVM zamenio OMIK, mandat u oblasti ljudskih prava koji je dodeljen OEBS-u u biti je ostao nepromenjen. OEBS ima vodeću ulogu u stvarima koje se tiču izgradnje institucija, demokratizacije i praćenja, zaštite i unapređenja ljudskih prava. U mandat iz oblasti ljudskih prava OMIK spada i „nesmetan pristup svim delovima Kosova radi istraživanja slučajeva kršenja ljudskih prava, a Misija treba da obezbedi da se kroz celokupnu njenu aktivnost vodi računa o zaštiti i unapređenju ljudskih prava.“² Ovaj izveštaj Kosovo: kako viđeno, tako rečeno, drugi deo, izrađen je u okviru uslova misije da bi se upotrebio izveštaj Kosovo: kako viđeno, tako rečeno, pregled kršenja ljudskih prava koja je dokumentovala OEBS-KVM u periodu od oktobra 1998. do juna 1999. godine. Oba izveštaja pružaju detaljan uvid u tragične događaje koji su se na Kosovu dogodili tokom poslednjih 12 meseci.

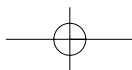
Izveštaj sadrži predgovor Bernara Kušnera, specijalnog predstavnika generalnog sekretara UN koji je u kratkim crtama opisao kako UN treba da se postave u odnosu na otrežnjujući sadržaj izveštaja. Sadrži i uvodnu reč šefa Misije OEBS-a na Kosovu ambasadora Dana Evertsa koji se kritički osvrnuo na okruženje u kome se krše ljudska prava kako je ovaj izveštaj zabeležio. Sadrži i pregled OEBS-ove misije i institucionalni okvir da bi se pružio kontekst događaja.

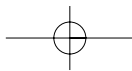
Struktura izveštaja

Ovaj izveštaj dokumentuje kršenja ljudskih prava koja su se dogodila u periodu od polovine juna 1999. do kraja oktobra 1999. godine. Podaci koje izveštaj sadrži neposredno su na terenu prikupili istraživači OEBS-a, među kojima ima mnogo onih koji su iskustvo stekli u OEBS-KVM. Regionalni centri OMIK-a uspostavljeni su u Prištini/Prishtine, Peći/Peje, Kosovskoj Mitrovici/Mitrovice, Prizrenu/Prizren i Gnjilanu/Gjilan na isti način na koji je na terenu uspostavljeno prisustvo drugih delova UNMIK-a i KFOR-a. Ovakva organizacija OMIK-a ogleda se i u strukturi izveštaja. Izveštaj čini suštinski tekstualni deo koji predstavlja analizu stanja ljudskih prava iz svih pet regija, i tri dodatka. Svaki od delova izveštaja koji se odnose na regionalne centre pružaju podatke i analizu po odeljcima; bezbednosna situacija; civilna uprava; i tendencije i obrasci ljudskih prava. Struktura ovog izveštaja osvetljava obrasce koji se mogu razabrati na Kosovu, otkrivajući, takođe, specifičnosti za svaku oblast, ili povrede ljudskih prava posmatraju pod lupom određene oblasti. Prvi dodatak izveštaja pruža hronologiju navodnih kršenja ljudskih prava i događaja od sredine juna do 31. oktobra 1999. Drugi dodatak ističe dve od najtežih povreda ljudskih prava: pravo na život i ugrožavanje ličnog integriteta. Treći dodatak sadrži listu masovnih grobnica žrtava nedavnog sukoba koje je dokumentovao OEBS zajedno sa lokalnim organizacijama i Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju (ICTY).

Nalazi izveštaja

Tokom perioda koji pokriva drugi deo izveštaja Kosovo: kako viđeno, tako rečeno, nijedna zajednica nije bila pošteđena kršenja ljudskih prava, pa tako ni kosovski Albanci. Naročito u okolini Kosovske Mitrovice, njima je ograničena sloboda kretanja i prava na obrazovanje i zdravstvenu zaštitu. Ovaj izveštaj svedoči o tome i ne umanjuje posledice koje ta kršenja ostavljaju na pojedince.

Međutim, najveći deo svedočanstava ukazuje na kršenja prava nealbanskog stanovništva.

Kroz izveštaj se javlja jedan upečatljiv lajtmotiv: osveta. U svim oblastima je želja za osvetom stvorila okruženje u kome se dešava najveći deo kršenja ljudskih prava. Gledano očima nasilnika, žrtve su ili učestvovala, ili se veruje da su učestvovala u masovnim kršenjima ljudskih prava opisanih u prvom tomu izveštaja Kosovo: kako viđeno, tako rečeno; ili se veruje da su aktivno saradivale ili prećutno podržavale jugoslovenske i srpske snage bezbednosti. U ovakvom osvetničkom okruženju pojavljuje se treća kategorija žrtava: pojedinci ili grupe koji se progone samo zato što ranije nisu propatili.

Želja za osvetom jeste ljudsko osećanje, ali čin osвете je neprihvatljiv i on se mora zabeležiti i problem se mora rešiti. Posledice koje su diskriminacija i poniženja, koja su se nagomilala poslednje decenije, ostavili na kosovske Albance, dokumentovane su i one su nesumnjive. Niti se može sumnjati da je etničko čišćenje tokom sukoba ostavilo duboku traumu na albansku zajednicu na Kosovu, koja nije mimoišla gotovo nijednu porodicu. Imajući u vidu ovakvu pozadinu posleratne situacije, vladavina osвете, koja rađa novo nasilje, može se sprečiti samo odlučnom primenom zakona. Izostanak ovako odlučnog odgovora na nasilje doprinelo je da bezakonje preplavi posleratno Kosovo i da nasilje ostane nekažnjeno.

Prve i očigledne žrtve osvetničkih napada su kosovski Srbi. Uprkos opšte prihvaćenoj pretpostavci da su oni koji su aktivno učestvovali u zločinima otišli zajedno sa jugoslovenskim i srpskim snagama bezbednosti, preovladalo je verovanje u postojanje kolektivne krivice. Kosovski Albanci metom smatraju celokupnu zajednicu kosovskih Srba koji su ostali. U izveštaju po oblastima neprekidno se ponavljaju incidenti u kojima su žrtve nasilja nemoćni i stariji kosovski Srbi. Zbog ovoga i dalje traje egzodus kosovskih Srba za Srbiju i Crnu Goru, kao i neizbežna interna raseljavanja u monoetničke enklave, što samo podgreva srpske zahtve za kantonizacijom.

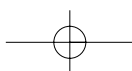
Drugu grupu onih koji su se posebno našli na udaru nasilja čine Romi i Goranci. Mnogi kosovski Albanci označili su Rome kao kolaborante: optuženi da su vršili prljave poslove, kao što je uklanjanje tela, oni su ocrnjeni kao saradnici režima u Beogradu. Izveštaj dokumentuje da su

romske zajednice u mnogim delovima Kosova desetkovane i da su proterivane iz svojih domova u strahu za sopstveni život. Zajednica Goranaca, koja je mahom koncentrisana na zapadu Kosova, možda je delila sudbinu kosovskih Albanaca, ali se izdvaja zbog jezika. Govoriti srpskohrvatskim jezikom na Kosovu danas znači biti sumnjiv, i može biti dovoljan razlog da izazove nasilje. Ostale nealbanske zajednice, koje se u izveštaju pojavljuju kao žrtve kršenja ljudskih prava, jesu Turci i Hrvati.

Među uznemiravajuće teme koje ovaj izveštaj otkriva spada i netolerancija među kosovskim Albancima, a koja do sada nije bila prisutna. Prava kosovskih Albanaca na slobodu udruživanja, izražavanja, misli i veroispovesti sada ugrožavaju drugi Albanci. Izveštaj otkriva da suprotstavljanje novom poretku, naročito prevlasti (sada bivše) UČK u vidu samoproklamovanih opštinskih uprava, ili čak i sam nagoveštaj da neko nije dovoljno privržen idejama UČK, izaziva maltretiranje i zastrašivanje. Dodatni aspekt netolerancije unutar zajednice kosovskih Albanaca vidljiv je u pečkoj oblasti u pokušajima da se Albanci katolici spreče u ispoljavanju svoje vere.

Nasilje je poprimilo različite oblike: ubistva, silovanja, prebijanja, mučenja, paljenje kuća, otmice. Iako nije svako nasilje fizičko, osvetnička taktika kao oružje koristi sejanje straha i zastrašivanje. Uporni izlivi agresije, čak i kad ne izazivaju fizičke povrede, stvaraju strahovit pritisak na ljude koji ne samo što ne smeju da napuštaju svoje kuće, već i u svojim domovima nemaju mira. U mnogim slučajevima strah rađa ćutanje koje za uzvrat pogoduje stvaranju klime nekažnjivosti. Izveštaj ne pokazuje samo kako su zajednice proterivane iz kuća, već i da trenutno okruženje ne pogoduje povratku. Rezultat svega toga jeste da se sukobi između zajednica na Kosovu održavaju spiralom nasilja, zbog koje zamisao međunarodne zajednice o suživotu etničkih grupa deluje još nedostižnije.

Iako je bilo mnogo nasumičnih incidenata, u izveštaju je istaknuto da je bilo incidenata iza kojih stoji sistematski obrazac i da se čini da su incidenti bili organizovani. Svedočanstva delimično ukazuju na to da su žrtve bile brižljivo odabirane, kao i na činjenicu da je počiniocima namera bila proterivanje stanovništva. To nas dovodi do osetljivijeg dela izveštaja, a to je stepen umešanosti UČK u periodu između juna i kraja oktobra 1999. U izveštaju se neprekidno ukazuje na pret-

postavku o prisustvu i uticaju UČK. Izveštaj obiluje izjavama svedoka koji govore o umešanosti UČK, kako pre tako i nakon krajnjeg datuma demilitarizacije 19. septembra, bilo da je reč o „policiji“ UČK ili o optužbama koje se od nedavno mogu čuti, da samozvani članovi privremenog Kosovskog zaštitnog korpusa (TMK) vrše zastrašivanja. Jasno je da se UČK pojavila da bi popunila prazninu kada je reč o zakonu i redu, ali ovakva „policijska“ uloga nije ni legitimna ni po zakonu. Najviši vrh rukovodstva bivše UČK i sada privremenog TMK otvoreno se ogradio od svake umešanosti svojih pripadnika u nasilje. On ističe lakoću s kojom kriminanci koji nemaju veze sa UČK koriste UČK kao plašt za svoje podmukle poduhvate. Da bi se potvrdile ili opovrgle ove tvrdnje neophodno je da međunarodna zajednica brižljivo ispita stvar.

U izveštaju se takođe ističu povrede ostalih prava, kao što je pristup javnim službama, zdravstvenoj zaštiti, obrazovanju i zaposlenju, koje i Albanci i Srbi takođe koriste kao sredstvo da bi sprečili integraciju i stvaranje institucija koje su tradicionalno bile mešovite. Ograničen pristup školskim ustanovama imaće dalekosežne posledice za one koji će u budućnosti pokušati da se snalaze u životu; slaba zdravstvena zaštita; ograničen broj radnih mesta – ujedno čine elemente koji segmente stanovništva drže u bedi i koji dele zajednice po etničkoj i ekonomskoj osnovi. Oni spadaju u kršenja građanskih, političkih ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava.

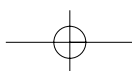
Zaključci

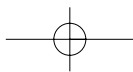
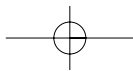
Jasno je da su nedostatak primene zakona, koju obezbeđuje međunarodna zajednica, i manjak pomoći u deljenju pravde stvorili okruženje u kome se javljaju kršenja ljudskih prava, kako je i dokumentovano u ovom izveštaju: kao posledica činjenice da počinjena dela ostaju nekažnjena javljaju se neuspela sprovođenja temeljne istrage, a nekažnjenost, za uzvrat, podstiče nova nasilja. Uspostavljanje vladavine prava ključni je element OMIK-ovog mandata u izgradnji institucija. Bez obzira ko su žrtve, pa čak i ako su i same odgovorne za kršenja ljudskih prava ili humanitarnog prava, prava su im neotuđiva i neponišta: život, sloboda, bezbednost ličnosti, sloboda od uznemi-

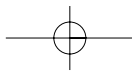
ravanja i pravično suđenje jesu prava, a ne privilegije. Ova prava važe i za one koji su počinili ili podstakli i organizovali kršenja prava koja se navode u ovom izveštaju. Zbog toga je neophodan i neodložan zadatak angažovanje dodatnih istražnih organa, uključujući istražitelje i timove patologa, i stvaranje uslova za njihov rad. Pravni i pravosudni okvir mora se osnažiti tako da se skрати period pritvora u prekrivičnom postupku da bi se suđenja blagovremeno obavila. Veći broj pripadnika međunarodnih policijskih snaga i stručnjaka za pravosuđe umnogome bi pomogao da se prekine spirala nasilja.

Međunarodna zajednica preko UNMIK-a ima priliku da pozitivno utiče na razvoj civilnog društva na Kosovu. Podrška naporima UNMIK-a da uspostavi vladavinu prava od osnovne je važnosti za uspeh ovog poduhvata. Uz vladavinu prava ide i otklanjanje patnji i sloboda od proizvoljnih i diskriminatornih dela. Misija OEBS-a na Kosovu, zajedno sa UNMIK-om i svojim partnerima na Kosovu, čvrsto je rešena da radi na poboljšanju stanja ljudskih prava u ovoj regiji. Ako identifikujemo i osudimo povrede koje su se do danas desile, imaćemo veće šanse da izgradimo društvo Kosova zasnovano na poštovanju ljudskih prava i osnovnih sloboda.

- 1 Dok je ovaj izveštaj bio u pripremi, Visoki komesarijat Ujedinjenih nacija za izbeglice (UNHCR) saopštio je OEBS-u da pozdravlja objavljivanje analitičnog izveštaja o ljudskim pravima koji se temelji na opsežnim istraživanjima. Izveštaj je u žižu stavio teme koje su ključne za uspeh strategije UNHCR-a u pružanju zaštite. Bezbednost i dalje predstavlja najveću brigu. Uz to, jak i nezavisan pravosudni sistem predstavlja kamen temeljac u izgradnji demokratskog društva i sigurne budućnosti Kosova zasnovane na vladavini prava. UNHCR je takođe istakao da oba izveštaja čine korisno štivo koje pruža pozadinu punu informacija značajnih prilikom odlučivanja o zahtevima za azil lica sa Kosova na koje su ovi događaji uticali.
- 2 Izveštaj generalnog sekretara Ujedinjenih nacija o Prelaznoj upravi Ujedinjenih nacija na Kosovu S/1999/779, 12. jul 1999.

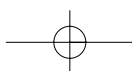

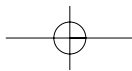

REČNIK TERMINA

AJC	Savetodavna komisija za pravosuđe
AOR	oblast odgovornosti
Aškalije	romska zajednica koja govori albanski
CC	Koordinacioni centar (OEBS) (Coordination Centre)
CCIU	Centralna jedinica za kriminalističku istragu (Central Criminal Investigation Unit)
CDHRF (KMDLN)	Veće za odbranu ljudskih prava i sloboda na Kosovu (nevladina organizacija kosovskih Albanaca)
Crkveni odbor	organizacija Srpske pravoslavne crkve sa sedištem u Gnjilanu
CID	Odeljenje za kriminalističku istragu (USKFOR)
CPT	Centar za mir i toleranciju (lokalna srpska NVO)
DIN	jugoslovenski dinar
DS	Demokratska stranka
DSS	Demokratska stranka Srbije
ECHR	Evropska konvencija o ljudskim pravima
ECMM	Posmatračka misija Evropske zajednice (European Community Monitoring Mission)
EOD	Tim za uklanjanje eksplozivnih naprava (Explosive ordnance device)
EU	Evropska unija (Četvrti nosilac funkcija – obnova)
FARK	Oružane snage Republike Kosova (Forca e Armatosura te Terepublikes e Kosoves), vojno krilo Bukošijeve „Vlade“ koju podržava LDK
FO	Ogranak misije OEBS (Field office)
HOM	šef misije
HRD	Odeljenje za ljudska prava (Human Rights Division)
HRO	istraživač ljudskih prava (Human Rights Officer)
ID	lična isprava
IDP	interno raseljeno lice
ICMC	Međunarodna katolička misija za migracije
ICRC	Međunarodni komitet crvenog krsta
ICTY	Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju (Ujedinjenih nacija)
IOM	Međunarodna organizacija za migracije
IRC	Međunarodni spasilački komitet
JAC	Pravosudno savetodavno veće
Dan K	datum kada je završeno razmeštanje KFOR-a na Kosovu (21. jun 1999)
K+90	19. septembar 1999, demilitarizacija UČK
KFOR	snage na Kosovu (pod komandom NATO)
KTC	Prelazno veće Kosova
KLA (UCCK)	Oslobodilačka vojska Kosova
LBD	Ujedinjeni demokratski pokret (Levizja e Bashkuar Demokratike)
LDK	Demokratski savez Kosova (Liga Demokratike te Kosoves)
LDsh	Albanski demokratski pokret (Levizja e demokratike Shqiptare)
LIRIA	ženska NVO sa sedištem u Gnjilanu

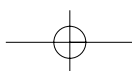
MCI	Međunarodni milosrdni korpus (Mercy Corps International)
MP	vojna policija
MTS	Društvo majke Tereze (humanitarna organizacija)
MUP	Minsitarstvo unutrašnjih polsova
NATO	Severnoatlantski savez
ODIHR	Kancelarija OEBS-a za demokratske institucije i ljudska prava
OHCHR	Kancelarija visokog komesara za ljudska prava (UN)
OMIK	Misija OEBS-a na Kosovu
OEBS	Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju
OEBS-KVM	Verifikaciona misija OEBS-a na Kosovu
PHR	Lekari za ljudska prava (Physicians for Human Rights)
PPK	Parlamentarna partija Kosova (Partia Parlamnetare e Kosoves)
PPDK	Partija demokratskog napretka Kosova (Partia e Propesit Demokratike ne Kosoves)
RC	Regionalni centar (Regional Centre) (OEBS)
RMP	Kraljevska vojna policija (britanski KFOR) (Royal Military Police)
RTP/RTK	Radio-televizija Priština/Kosovo
SDA	Stranka demokratske akcije (bošnjačka stranka)
SHRO	viši istraživač ljudskih prava (Senior Human Rights Officer)
SITREP	izveštaj o stanju (Situation report)
SNC/SNV	Srpsko nacionalno veće
SPO	Srpski pokret obnove
SPS	Socijalistička partija Srbije
TMK	Kosovski zaštitni korpus (Trupat e Mbrojtes e Kosoves)
UČK	Oslobodilačka vojska Kosova (Ushtria Clirimtare e Kosoves)
UNESCO	obrazovna, naučna i kulturna organizacija UN
UNHCR	Visoki komesarijat UN za izbeglice
UNICEF	Fond Ujedinjenih nacija za decu
UNIP	Međunarodna policija UN (UNMIK-policija)
UNMIK	Misija UN na Kosovu
UNV	volonter UN
VJ	Vojska Jugoslavije
WFP	Svetski program za hranu

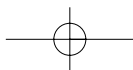
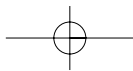
Prelazno veće Kosova Osnovao ga je UNMIK kao savetodavno veće, koje čine predstavnici političkih partija kosovskih Albanaca, nezavisni članovi i lideri manjinskih zajednica. Kasnije bojkotovano od srpskih predstavnika.

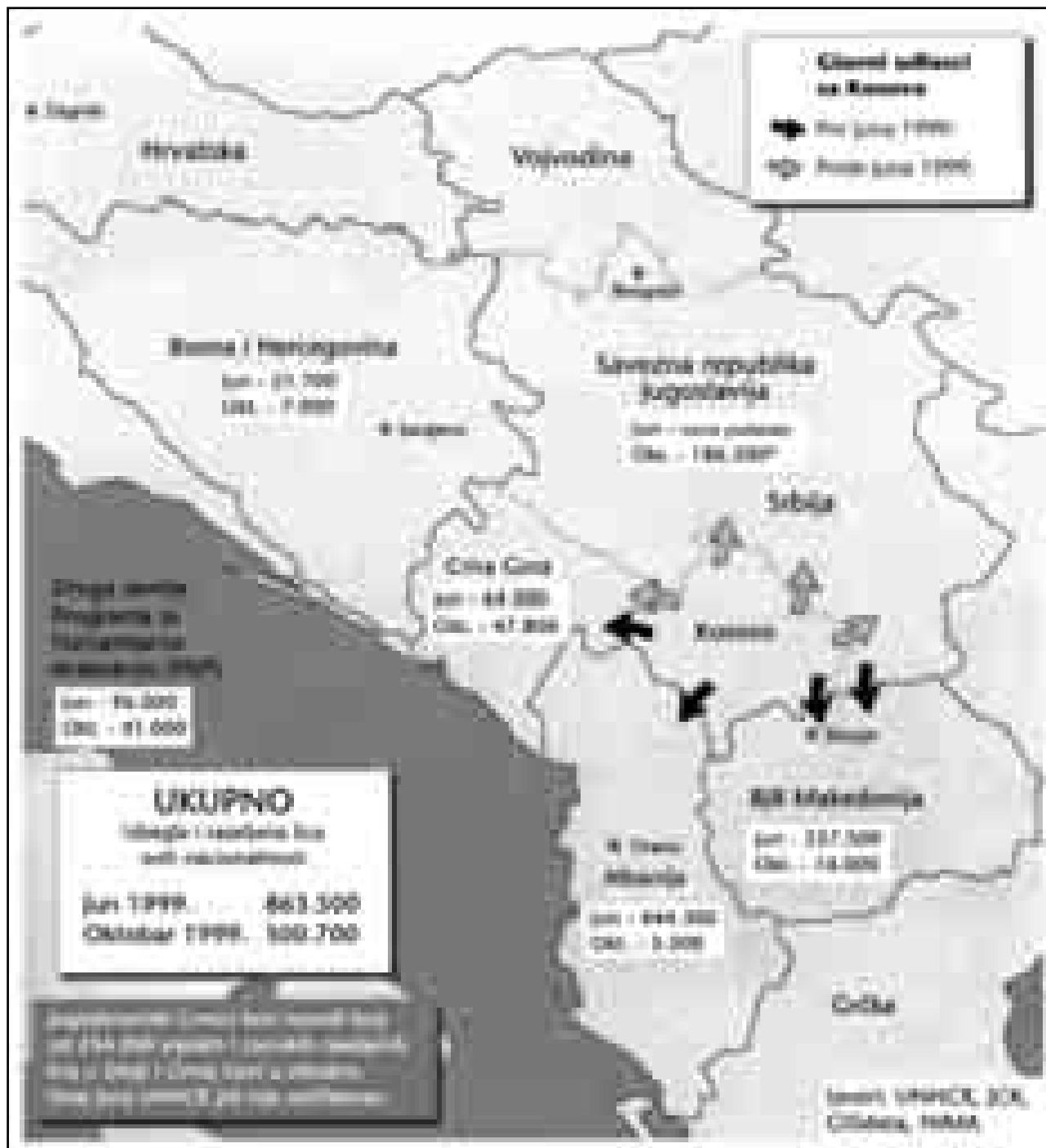
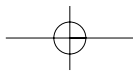
Paralelna „Skupština“ Stvorena na nezvaničnim izborima kosovskih Albanaca 1992. i 1998. godine kao alternativa srpskoj upravi.

„Predsednik“ Ibrahim Rugova (LDK), izabran 1992. i 1998. godine na nezvaničnim izborima kosovskih Albanaca. Rugova je 1992. imenovao Bujara Bukošija (Bujar Bukoshi) za predsednika paralelne „Vlade“.

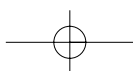
Prelazna „Vlada“ Uspostavljena nakon sporazuma između dva glavna albanska bloka na mirovnim pregovorima u Rambujeu (UČK, LDK i LBD). „Predsednik Vlade“ Hašim Tači (Hashim Thaqi). Kasnije bojkotovana od LDK i drugih „parlamentarnih“ partija.

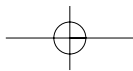

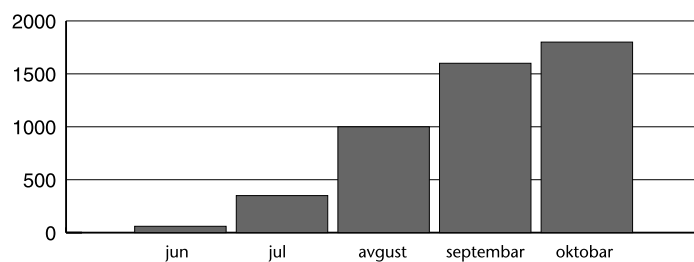

Granice koje se vide na mapi nisu zvanično priznate od Ujedinjenih nacija

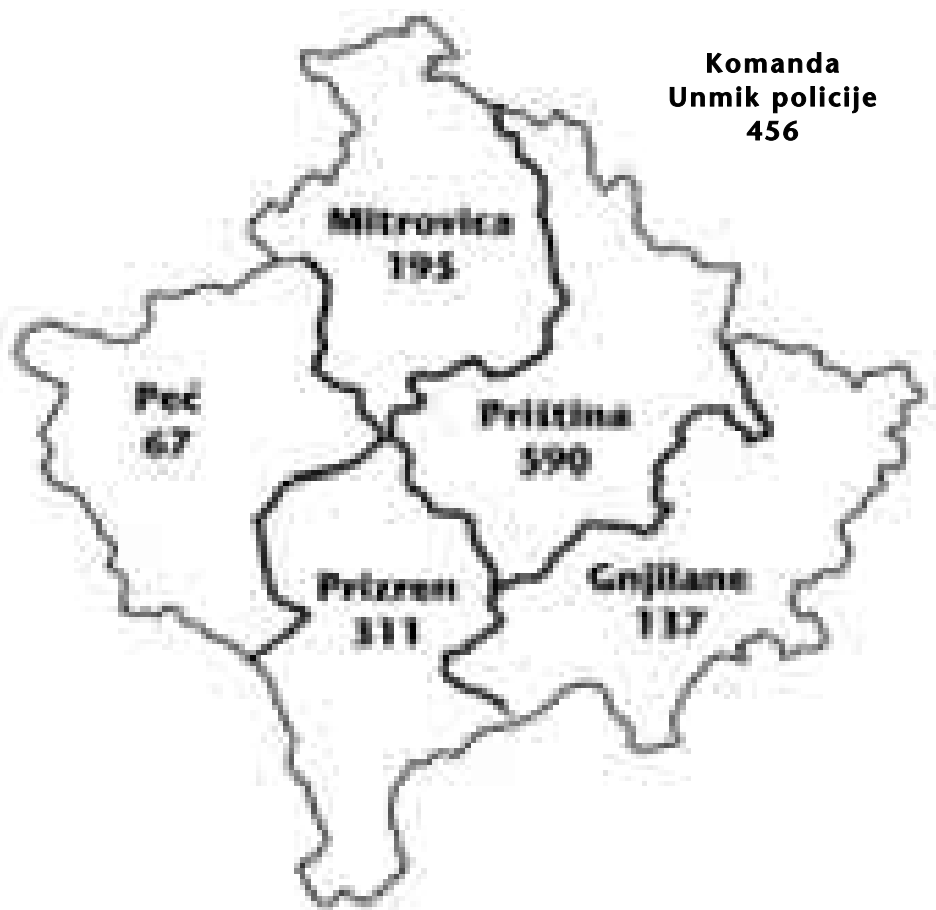

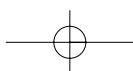
Broj pripadnika UNMIK policije

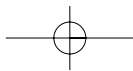

Razmeštanje pripadnika UNMIK policije do 30. oktobra 1999.

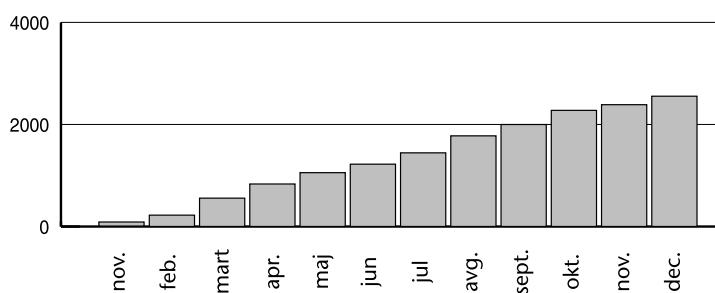

UNMIK policija - ukupno 1.756

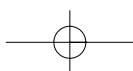
Rast pripadnika KPS (novembar - decembar 1999)

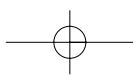
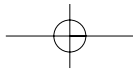

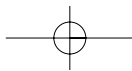
Kadeti KPS - obuka na terenu do 2. novembra 1999.

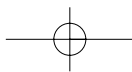
Ukupan broj pripadnika KPS - 176

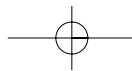

I deo Okvir izveštaja

A. METODOLOGIJA I TERMINOLOGIJA

1. Mandat OEBS-a u oblasti ljudskih prava i standardi za praćenje stanja

Međunarodno civilno prisustvo na Kosovu uspostavljeno je Rezolucijom 1244 Saveta bezbednosti UN i oslanja se na četiri nosioca funkcija, od kojih UN imaju vodeću ulogu. U izveštaju generalnog sekretara Ujedinjenih nacija zahteva se da „struktura UNMIK-a mora da obezbedi da se sve njegove aktivnosti na Kosovu izvršavaju objedinjeno i da postoji jasna komandna odgovornost.“¹ Četiri nosioca funkcija jesu UN², UNHCR³ (humanitarna pitanja), OEBS⁴ (izgradnja institucija) i Evropska unija⁵ (obnova i izgradnja); oni zajedno čine Prelaznu upravu Ujedinjenih nacija na Kosovu (UNMIK).

U mandat iz oblasti ljudskih prava OEBS-a spada „nesmetan pristup svim delovima Kosova radi istraživanja slučajeva kršenja ljudskih prava, a Misija treba da obezbedi da se kroz celokupnu njenu aktivnost vodi računa o zaštiti i unapređenju ljudskih prava.“⁶ U mandat spada istraživanje trenutnih i bivših povreda ljudskih prava, ali isključivo na teritoriji Kosova.⁷ Da bi ispunio mandat, OEBS je uspostavio rad na terenu i angažovao oko 75 međunarodnih stručnjaka i istraživača u oblasti ljudskih prava koji rade u okviru regionalnih kancelarija i na terenu. Kada nadgleda, dokumentuje i istražuje slučajeve povreda i kršenja ljudskih prava, Misija OEBS-a na Kosovu koristi međunarodne standarde ljudskih prava i humanitarnog prava.⁸

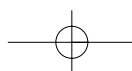
Sadržaj ovog izveštaja zasniva se na tvrdnjama koje je Misija OEBS-a neposredno prikupila, kao i na slučajevima koje je Misija dokumentovala. OEBS je u periodu od 14. juna do 31. oktobra dokumentovao ukupno 750 slučajeva.⁹ U pripremi ovog izveštaja učestvovali su predstavnici OEBS-a iz svih pet regionalnih kancelarija Misije i 14 ogranaka koji su detaljno preispitali sve izveštaje i slučajeve. Podaci su naknadno proveravani, a u ove provere spadaju razgovori na terenu, obilazak mesta i unakrsna provera podataka kojima raspolažu ostale organizacije, naročito UNHCR, UNMIK policija i KFOR. U nekim slučajevima nije bilo

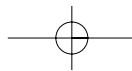
moguće izvršiti naknadnu proveru slučajeva, naročito u okolnostima kada su žrtve ili njihove porodice napustile Kosovo nakon što je slučaj prijavljen ili registrovan. Bilo je slučajeva i da žrtve nisu želele da pruže dopunske informacije, niti da podnesu zvaničnu prijavu iz straha od moguće odmazde. Timovi istraživača povreda ljudskih prava nisu bili u mogućnosti da se u potpunosti uvere u verodostojnost svih prikupljenih navoda, a ni da dodatno istraže svaki slučaj: ovoliki stepen iscrpnosti nije dozvoljavalo ni vreme ni opseg mandata OEBS-a. Ipak, timovi OEBS-a su analizirali tvrdnje, odmeravali njihovu verodostojnost i trudili su se da izneti podaci budu što tačniji. U ovom izveštaju nalaze se samo dobro utemeljeni slučajevi.

2. Metodologija¹⁰

Misija OEBS-a na Kosovu usvojila je metodologiju koja se sastoji od celovite dokumentacije, nezavisnih i nepristrasnih istraživanja, a dokumentacija se drži u strogoj tajnosti i procedura sastavljanja izveštaja usaglašena je na jednom mestu. U periodu koji je obuhvaćen izveštajem prioritetni zadaci bili su: postupanje prema povratnicima i manjina; ponašanje samoproklamovanih vlasti; diskriminacija prilikom pristupa službama od životnog značaja i prilikom zapošljavanja; i dokumentovanje grobnica koje imaju veze sa povredama ljudskih prava koje su se dogodile u prošlosti. Sav posao OEBS-a vezan za manjine obavljen je uz tesnu saradnju sa drugim nosiocima funkcija uprave UNMIK-a i KFOR-a¹¹ i u koordinaciji sa ad hoc Radnom grupom za manjine.¹²

Izveštaj se bavi podacima koje je OEBS najčešće prikupio putem neposrednih razgovora sa žrtvama, članovima porodice i svedocima. Da bi se utvrdila verodostojnost ili pozadina ili kontekst primarnih podataka korišćeni su ostali podaci. Prema tome, ovaj izveštaj se ne bavi povredama koje su izvan istraživačkih i izvestiteljskih mogućnosti Misije OEBS-a. Ovaj izveštaj zasniva se na tvrdnjama o povredama ljudskih prava koje su dobro za-

snovane. Prava priroda zločina i/ili povreda ljudskih prava i njihovih počinitelaca može se utvrditi jedino dodatnim istraživanjima. Takva istraživanja mogu sprovesti jedino oni koji imaju legitimni mandat na lokalnom i međunarodnom nivou da istražuju, hapse i pokreću postupke protiv odgovornih.

Ovaj izveštaj obiluje navodima i pozivanjima na izveštaje OEBS-a i internu dokumentaciju Odeljenja za ljudska prava OEBS-a.¹³ Pošto u radu Odeljenja za ljudska prava OEBS-a postoje stroge mere zaštite poverljivosti podataka, ovi dokumenti nisu dostupni javnosti. Čak i bez pristupa izvornim materijalima, navodi u izveštaju korišćeni su tako da čitalac stekne utisak da su podaci proistekli iz obimne dokumentacije. Po pravilu, imena svedoka, žrtava i navodnih počinitelaca u ovom izveštaju nisu otkrivena.¹⁴ To je zbog toga da bi se obezbedila bezbednost i tajnost identiteta žrtava i svedoka i da bi se sprečilo da podaci iz izveštaja posluže kao povod za potencijalne napade iz odmazde. Iz istih razloga nisu navedena ni imena navodnih počinitelaca. OEBS podatke daje na uvid UNMIK-policiji, KFOR-u i drugim organizacijama samo uz pristanak osobe koja je OEBS-u pružila podatak.

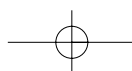
Izveštaj sadrži poglavlja o svakoj od pet oblasti Kosova.¹⁵ Granice oblasti u kojima Misija ima timove takođe odgovaraju onima koje koriste i UNMIK i KFOR. Pitanja ljudskih prava jedinstvena su i specifična za svaku oblast posebno: takođe, svaka od oblasti imala je drugačija iskustva tokom nedavnog sukoba. Da bi se olakšalo čitaocu, potrudili smo se da analizu i iznošenje podataka standardizujemo u najvećoj mogućoj meri. Ipak, razlike između oblasti ogledaju se kako u pitanjima koja ovaj izveštaj obrađuje, tako i u njegovoj strukturi.¹⁶ U početku perioda na koji se ovaj izveštaj odnosi, u pretežno monoetničkim opštinama bilo je manje prijava kršenja ljudskih prava. U poznijem periodu uočen je porast kršenja prava unutar jedne etničke zajednice.¹⁷ Prema tome, u periodu na koji se ovaj izveštaj odnosi, istraživački rad se u prvom redu koncentrisao na opštine sa etnički mešovitim stanovništvom. To je, ujedno, i delimičan razlog zašto su poglavlja izveštaja nešto drugačije organizovana.

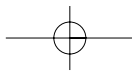
Izveštaj sadrži tri aneksa. Aneks 1 predstavlja hronologiju tvrdnji i događaja vezanih za ljudska prava na celoj teritoriji Kosova tokom perioda koji

izveštaj obrađuje. On sadrži i detaljnije podatke u vezi sa navodima o kršenju ljudskih prava. Treba naglasiti da je neophodno da profesionalna policija i druge zvanične institucije dodatno istraže navode o velikoj većini slučajeva povreda ljudskih prava. U nekim slučajevima bilo je nemoguće odrediti šta predstavlja krivično delo a šta kršenje ljudskih prava. Bez obzira na to, u aneksu je data puna dokumentacija kako bi se pomogla dalja istraživanja slučajeva koje je OEBS dokumentovao.

Aneks 2 ističe dve od najtežih kategorija kršenja ljudskih prava na Kosovu: pravo na život¹⁸ i ugrožavanje fizičkog integriteta.¹⁹ Namera ovog aneksa je da pomogne relevantnim međunarodnim mehanizmima za zaštitu ljudskih prava u njihovom posmatranju i istrazi događaja na Kosovu. Klasifikacija povreda ljudskih prava u ovom izveštaju nastala je na osnovu informacija koje je sakupio OEBS i pokriva civilna, politička, ekonomska, socijalna i kulturna prava. Tokom perioda izveštavanja službenici OEBS-a dokumentovali su sve pomenute tipove kršenja ljudskih prava; povrede prava na obrazovanje i zdravstvenu zaštitu i rad sagledavane su zajedno sa kršenjem prava na život i slobodu i ličnu bezbednost. U osnovne trendove koji su uočeni spadaju kršenje prava na život, ugrožavanje ličnog integriteta, kršenje prava na slobodu i bezbednost ličnosti,²⁰ sloboda kretanja, pravo na obrazovanje,²¹ pravo na zdravstvenu zaštitu²² i zaposlenje,²³ i kršenje prava na mirno uživanje imovine.²⁴ Diskriminacija na različitoj osnovi primetna je u velikoj većini slučajeva koji su navedeni u ovom izveštaju. Ona se ne navodi kao posebna kategorija, ali treba napomenuti da je rasna, nacionalna i politička diskriminacija veoma prisutna.

Mnogi navodi o kršenjima prava koje je OEBS dokumentovao sadrže višestruke povrede i mnogi slučajevi odnose se kako na osobu, tako i na imovinu. Ovakve tvrdnje takođe doprinose stvaranju klime u kojoj su ugrožena mnoga prava kao što su na primer pravo na slobodu kretanja i pravo na mirno uživanje imovine. Postoje i druga kršenja prava koja proističu iz opšte atmosfere straha: to se odražava na slobodu udruživanja, slobodu okupljanja, slobodu izražavanja, slobodu primanja i širenja informacija,²⁵ a takođe i na slobodu misli, savesti i veroispovesti.²⁶ U najširem smislu, mi smo podelu izvršili prevashodno prema tipu kršenja prava. To znači, slučaj u kome je pretnja smrću za

posledicu imala smrt svrstali smo u odeljak o „pravu na život“, uz dodatne informacije. Ne treba shvatiti da redosled određenog prava ili kršenja prava znači da su jedna prava ili kršenja važnija od drugih, već to treba shvatiti samo kao način da se izbegne ponavljanje.

Aneks 3 sadrži listu svih grobnica žrtava kršenja prava koja su se dogodila u prošlosti a koja su dokumentovali članovi tima OEBS. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju (ICTY) obratio se OEBS-u za pomoć prilikom dokumentovanja masovnih grobnica i ekshumacija tela iz njih za najveći deo perioda koji izveštaj obuhvata. Krajem oktobra, Karla del Ponte, glavna tužiteljica Tribunala, izjavila je da su timovi eksperata za sudsku medicinu ekshumirali 2108 tela iz masovnih grobnica na Kosovu. Izvršena je ekshumacija iz tek trećine od ukupno 529 označenih grobnica, a Tribunalu su prijavljena 11.334 smrtna slučaja.²⁷ Neke grobnice tek treba da budu otkrivene.

Kada su se Albanci nakon završetka bombardovanja vratili na Kosovo, mnogi od njih su pokušavali da pronađu nestalu rodbinu i prijatelje. Meštani su prekopavali mesta za koja se znalo ili sumnjalo da su masovne grobnice, pokušavajući da otkriju nestale ili da žrtve sahrane na dostojan način. Širom Kosova tokom juna, jula i avgusta vršene su brojne ekshumacije. Članovi OEBS-ovih timova za ljudska prava često su prisustvovali ekshumacijama kako bi izvršili popis imena identifikovanih žrtava, pronađenih u grobnicama, i da dokumentuju postojanje žrtava koje nisu mogle biti identifikovane pre naknadne sahrane. Svi članovi timova za ljudska prava OEBS-a koji rade na terenu obučeni su da koriste Globalni sistem pozicioniranja (GPS) prilikom obeležavanja lokacije grobnice, da skiciraju mesto i položaj grobnice, da fotografišu ili snime video kamerom ekshumaciju, da fotografišu ostatke za identifikaciju koja tek treba da se obavi i da prikupe izjave od osoba na licu mesta koje imaju saznanja o tome šta se dogodilo. Ove informacije stavljaju se na uvid ICTY i ICRC.

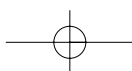
3. Terminologija²⁸

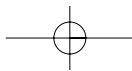
Ovaj izveštaj sledi uobičajenu praksu međunarodnih organizacija na Kosovu i navodi imena i na srpskohrvatskom i na albanskom jeziku.²⁹ Najpre se navode srpskohrvatski nazivi mesta zato što su oni dostupniji i poznatiji, jer pravopis albanskih toponima nije standardizovan. Imena mesta navedena su kao i u popisu mesta iz marta 1999. koji je izradio UNHCR. Način na koji se u nekom terminu poziva na određeni jezik, ili se korsite određena imena ili mape, u ovom dokumentu ni u kom slučaju ne podrazumeva politički stav OEBS-a.

Ovaj izveštaj dokumentuje navode i tvrdnje o povredama ljudskih prava koji su prijavljeni OEBS-u. Gde god je to moguće, informacije koje se navode u izveštaju karakterišu se kao „navod“, „izveštaj“ ili „tvrdnja“. Kada se koristi termin „manjina“, njime se opisuju etničke grupe koje po svojoj brojnosti čine manjinu na određenoj teritoriji, bez obzira na njihov status negde drugde.³⁰

Pod pojmom „samoproklamovana“ uprava koji se često pominje u izveštaju podrazumevaju se tela koja nisu izabrana niti uživaju status prema Rezoluciji 1244 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija, ali koja, bez obzira na to, imaju značajnu kontrolu širom Kosova. Njih je gotovo isključivo imenovala „Privremena vlada Kosova“, na čijem se čelu u vreme pisanja izveštaja nalazio Hašim Tači. Pred završetak izveštaja visoki predstavnik započeo je konsultacije sa predstavnicima samoproklamovane vlasti i lokalnim vođama u cilju stvaranja „privremenih demokratskih samoupravnih institucija“, kao što Rezolucija 1244 nalaže.

„Dan K“ označava datum kada je KFOR uspostavio svoje prisustvo na Kosovu. „K+90“ označava 19. septembar 1999, kada se OVK zvanično demilitarizovala i raspustila. Za period nakon 19. septembra, u ovom izveštaju, uz pripadnike OVK navodi se termin „bivši“.

B. DOMAĆI LEKOVI

OEBS je dokumentovao događaje i izveštavao o onome što se na Kosovu događalo u proteklih 12 meseci. Dokumentacija o ljudskim pravima, koja je sadržana u dopunskom izveštaju o stanju ljudskih prava koje je sastavio OEBS–KVM, sakupljena je tokom oružanog sukoba. Nalazi tog izveštaja ukazuju na teška kršenja ljudskih prava i humanitarnog prava. Kada su vazdušni napadi prestali u junu mesecu, timovi za ljudska prava OEBS–a brzo su ponovo uspostavili mehanizme OEBS–a za praćenje ljudskih prava i počeli da dokumentuju stanje na terenu. Nakon samo nekoliko nedelja na Kosovo se vratilo preko 800.000 izbeglica. Kao što je detaljnije opisano u odeljcima po oblastima, mnogi koji su se vratili na Kosovo zatekli su ruševine, suočili se sa nezaposlenošću i opštim bezvlašćem. Zakone niko nije sprovodio, a ni pravosuđe nije funkcionisalo. Tokom celokupnog perioda na koji se izveštaj odnosi nije bilo domaćih pravnih lekova za navodna kršenja ljudskih prava. Ova činjenica, kao i rasprostranjeno uverenje da preostale manjine, a naročito kosovski Srbi i Romi, treba da snose kolektivnu krivicu za protekle ratne zločine i kršenja ljudskih prava, doprineli su rđavom stanju ljudskih prava tokom perioda koji izveštaj obrađuje. UNMIK i druge institucije preduzimaju napore da obezbede delotvornu policijsku zaštitu i domaće lekove. Da bi se izveštaju dao određen kontekst, naveli smo kratak pregled napora koje UNMIK preduzima.

1. Kosovki zaštitni korpus (KZK)³¹

Kao što je predviđeno Rezolucijom 1244 i Sporazumom o demilitarizaciji i transformaciji OVK, OVK se 19. septembra zvanično raspustila i demilitarizovala. Mnogi pripadnici OVK prijavili su se da budu članovi Kosovskog zaštitnog korpusa. Prema Uredbi br. 8 UNMIK–a, KZK je civilna služba sa mandatom da pruža pomoć prilikom elementarnih nepogoda i da deluje kao civilna samozaštita.³² KZK nema nikakav policijski niti odbrambeni mandat,³³ niti predstavlja „vojsku“ ili „transformisanu OVK“. Do kraja perioda kojim se izveštaj bavi KZK zvanično nije uspostavljen: 21.

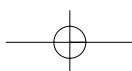
septembra specijalni predstavnik izjavio je da je „za uspostavljanje Korpusa potreban prelazni period od 60 dana“. Zbog toga smo u izveštaju koristili naziv „prelazni KZK“.

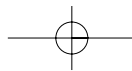
Prelazni KZK brojaće najviše 3000 pripadnika i 2000 članova rezervnog sastava, a njihovu proveru izvršila je Međunarodna organizacija za migracije (IOM), uz pomoć drugih organizacija. Najmanje 10 odsto članova KZK moraju činiti predstavnici manjina.³⁴ Neće svi članovi smeti da nose oružje: KZK imaće ukupno 2000 komada oružja, od čega će samo 200 pripadnika koji obezbeđuju postrojenja ili su u jedinici za obezbeđenje smeti oružje i da upotrebe. Neće svi pripadnici KZK imati dozvolu za nošenje oružja, za koju je potrebno posebno odobrenje visokog predstavnika generalnog sekretara: oružje će smeti da nose samo oni koji dobiju dozvolu za nošenje oružja.³⁵

Bez obzira što KZK nema nikakav zvanični mandat za uspostavljanje reda i sprovođenje zakona, što još nije ni zvanično uspostavljen, postoje dokazi da pripadnici KZK (ili osobe koje se tako predstavljaju) u nekim oblastima deluju kao policija. U Peći i Prizrenu, na primer, postoje ubedljivi dokazi da oni upravljaju „policijskim stanicama“ i da ljude pozivaju na takozvane „informativne razgovore“. Ovakvim ponašanjem KZK ne samo što nesumnjivo vređa sopstveni mandat, već ostavlja utisak da ima legitimno pravo da vrši ulogu policije: ovo je naročito bilo izraženo tokom perioda koji ovaj izveštaj pokriva, dok policija UNMIK–a i lokalna policija još nisu u potpunosti počele sa radom.

2. Krivično–pravni sistem

Institucije koje će u nastavku biti opisane čine samu osnovu demokratije na Kosovu u šta spada poštovanje zakona i ljudskih prava i osnovnih sloboda bez diskriminacije. Iako su tek u začetku, njima je povereno u zadatak da izgrade kapacitete do one mere koja će međunarodnim činiocima omogućiti da se povuku. Uspostavljanje ovih institucija, međutim, i dalje predstavlja izazov za sve koji su u ovaj proces uključeni.

(a) Razvoj pravosuđa na Kosovu

Kada je u junu UNMIK stigao na Kosovo, pravosudni organi nisu postojali. Mnoge sudije i tužioci koji su na Kosovu radili proteklih deset godina više se nisu nalazili u pokrajini. One koji su ostali, stanovništvo nije moglo da prihvati zbog njihove uloge u prethodnom srpskom sistemu. Drugima je nedostajalo neophodno znanje i iskustvo za rad u ovom poslu. Zbog toga su se UNMIK i njegovi partneri našli pred jednim od najprečih i najtežih zadataka – da obnove pravosudni sistem. Tim pre kada se ima u vidu etničko nasilje i porast kriminala.

Specijalni predstavnik je 28. juna izdao hitnu uredbu kojom je uspostavljeno Zajedničko savetodavno veće o privremenom imenovanju u pravosuđu (ZSV) koje je predlagalo imenovanja za sudije i tužioce.³⁶ Na preporuku ZSV-a, specijalni predstavnik je tokom perioda na koji se ovaj izveštaj odnosi imenovao ukupno 55 sudija i tužilaca. Nakon što je svih sedam srpskih sudija i tužilaca podnelo ostavke ili se povuklo sa funkcija, ovaj broj se sveo na 48.³⁷ Osnovani su privremeni okružni sudovi i tužilaštva u Prištini, Prizrenu, Kosovskoj Mitrovici i Peći.³⁸ Pokretne jedinice pri Okružnom sudu u Prištini pokrivala su područje van nadležnosti redovnog okružnog suda, uključujući i oblast Gnjilana. Ad hoc apelacioni sud i ad hoc javni tužilac uspostavljeni su u septembru da bi razmatrali žalbe na presude okružnih sudova.³⁹

Specijalni predstavnik je u septembru ZSV zamenio Savetodavnom komisijom za pravosuđe (AJC).⁴⁰ Komisija je počela sa radom 27. oktobra 1999. i očekuje se da da preporuke za imenovanja u decembru 1999.⁴¹ Ovo telo nije zaduženo samo za imenovanje sudija i tužilaca, već može da sprovodi disciplinske postupke protiv njih i da ih smenjuje.

Da bi podržali rad Veća i Komisije, OEBS je intervjuisao 571 kandidata za sudije i tužioce u periodu koji ovaj izveštaj obuhvata. Iako administracija sudova spada u mandat Prelazne civilne uprave UNMIK-a, OEBS je dao značajan doprinos njenom uspostavljanju.

(b) Problemi sa kojima se pravosuđe suočava

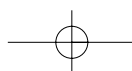
Privremeni pravosudni sistem uspostavljen je u veoma kratkom roku i za hitne potrebe, s osnovnim ciljem da se obezbede saslušanja za osobe koje se nalaze u pritvoru KFOR-a. Uz stotinu pretresa na kojima su se našli pritvorenci, okončano je i trinaest suđenja za krivična dela.⁴² Okončane su i istrage i mnogo drugih slučajeva bilo je spremno da se nađe pred drugim okružnim sudovima, iako suđenja nisu održana.

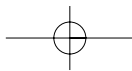
Uprkos izvesnom napretku, pravosudni sistem je u ozbiljnoj krizi i za potrebe Kosova i dalje je nezadovoljavajući. Do 29. oktobra 1999, u KFOR-ovom pritvoru nalazilo se 210 osoba. Još između dvadeset i trideset osoba uhapsila je i pritvorila UNMIK-ova policija. Otprilike sedamnaest osoba od ovog broja osumnjičeno je za kršenje međunarodnog humanitarnog prava ili za zločine vezane za oružani sukob. Po važećem zakonu, pritvorenci se moraju pustiti iz pritvora ukoliko se u roku od šest meseci protiv njih ne podigne optužnica.⁴³

Na suđenje čeka na hiljade drugih osoba kojima nije određen pritvor (iako u mnogim ovim slučajevima istraga ne napreduje). Nije održano nijedno suđenje u građanskim parnicama. Pored novih postupaka pokrenutih od juna, nije okončano ni na hiljade krivičnih i parničnih postupaka pokrenutih pre intervencije NATO. Da bi pravosuđe funkcionisalo – što je i preduslov za stvaranje stabilnog društva koje se zasniva na vladavini prava – neophodno je hitno rešiti nekoliko ozbiljnih problema.

(i) Važeći zakoni

Jedna od najozbiljnijih prepreka funkcionisanju pravosuđa jeste to što je odbačena odluka UNMIK-a o važećim zakonima na Kosovu. Prvom UNMIK-ovom uredbom je, između ostalog, ustanovljeno da na Kosovu važe svi zakoni koji su bili na snazi 24. marta 1999. (početak intervencije NATO).⁴⁴ Važno je reći da je uredba proglasila da se primenjuju samo oni zakoni koji nisu u suprotnosti sa međunarodnim standardima ljudskih prava, Rezolucijom 1244 Saveta bezbednosti UN, kao i sa važećim uredbama UNMIK-a. Ova odredba nalaže primenu saveznih zakona SRJ kao i zakone Srbije ukoliko se njima ne proizvodi diskriminacija ili se na drugi način ne krše ljudska

prava. Uprkos ovoj Uredbi, sudije i tužioci primenjuju odredbe Krivičnog zakona Kosova koji je ukinut 1989–90.

Tokom svih dosadašnjih suđenja primenjivao se Krivični zakon Kosova i Zakon o krivičnom postupku SRJ.⁴⁵ Iako je suština Krivičnog zakona Kosova i Krivičnog zakona Srbije veoma slična, primena pogrešnog zakona u procesu protiv nekog okrivljenog mogla bi da ima ozbiljne posledice. Uz to, policajci i građani ne znaju koji zakoni važe. Sve ovo – uz činjenicu da krivični sudovi ne funkcionišu u pravoj meri i da ne postoje sudovi za parnične predmete, a i drugi problemi koji se dole navode – upućuje na zaključak da ne postoje delotvorni domaći pravni lekovi za slučajeve kršenja ljudskih prava koje ovaj izveštaj navodi.

(ii) Nedovoljan broj imenovanih članova sudskih veća

Članovi sudskog veća neophodni su za suđenja u krivičnim predmetima pri okružnim sudovima na Kosovu.⁴⁶ Avgusta 1999, specijalni predstavnik imenovao je sedmoro članova sudskih veća za Okružni sud u Prizrenu. U drugim okružnim sudovima do 31. oktobra 1999. nije imenovan nijedan član sudskog veća. Imenovanje više članova sudskih veća doprinelo bi da se veći broj suđenja ubrza i okonča.⁴⁷

(iii) Nedovoljan broj imenovanih sudija i tužilaca

Osim što nema dovoljno članova sudskih veća, broj od četrdeset osam sudija i tužilaca, koliko ih danas ima, nije dovoljan da izađe na kraj čak ni sa svim krivičnim postupcima. Prema izveštaju saveta Evrope, na Kosovu je pre sukoba radilo 756 sudija i tužilaca.⁴⁸ Prema proceni OEBS–a, pravosudni sistem na Kosovu (koji bi se zasnivao na vrhovnom sudu, ustavnom sudu, dva okružna suda i trinaest opštinskih sudova) mogao bi se uspostaviti sa između 360 i 400 sudija i tužilaca.⁴⁹ Nedostatak sudija i tužilaca umanjuje efikasnost sudova da postupaju po sadašnjim predmetima.

(iv) Pitanja bezbednosti

Sudije i tužioci iz redova kosovskih Srba često su maltretirani, a dva puta su i napadnuti. Međutim, jedno nezvanično istraživanje, koje je OEBS

sproveo, pokazuje da se većina sudija i tužilaca nije žalila na osećaj nesigurnosti upravo zbog toga što su sudije ili tužioci. U svakom slučaju, neophodne su dodatne mere bezbednosti – u sudovima, na putu do ili od radnog mesta i u prebivalištima ugroženih – da bi se izbegao nepotreban pritisak i neprimeren uticaj na sudije i tužioce.

(v) Odlazak srpskih sudija

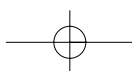
Jedan sudija, kosovski Srbin, napustio je Kosovo u julu i nije se vratio. U septembru je ostavku podneo jedan tužilac, kosovski Srbin, a jedan sudija, kosovski Srbin, otišao je nakon što je bio napadnut ispred svog stana. Četvorica preostalih sudija i tužilaca iz redova kosovskih Srba podnela su ostavke 4. oktobra, žaleći se na nedostatak sigurnosti, da njihove albanske kolege primenjuju pogrešne zakone (jer su oni uporno primenjivali Krivični zakon Kosova), na diskriminaciju Srba u pravosuđu, i na male plate. Prema tome, do 31. oktobra 1999. u privremenom pravosudnom sistemu nije ostao da radi nijedan kosovski Srbin. Ova činjenica umanjuje kredibilitet sudskog sistema i u najblažem slučaju može proizvesti pristrasnost. Zbog toga je potrebno podstaći pravnike iz redova kosovskih Srba da uzmu učešća u pravosuđu.

(vi) Materijalni položaj sudova

Pravni tim OEBS–a primetio je da materijalni položaj u kome se sudovi nalaze dodatno produbljuje krizu pravosuđa.⁵⁰ Potrebna je najosnovniji kancelarijski materijal, nameštaj i oprema.⁵¹ OEBS je od fonda Sjedinjenih Američkih Država za unapređenje ljudskih prava na Kosovu obezbedio sredstva za opremanje sudova u iznosu od 80.000 američkih dolara. I UN planiraju da obezbede sličnu pomoć pravosuđu. I pored ove pomoći, potrebno je hitno obezbediti značajnu dodatnu materijalnu pomoć – pogotovo što su osnovani novi sudovi.

(vii) Plate sudija, tužilaca i drugih zaposlenih u pravosuđu

Plate sudija, tužilaca, branilaca po službenoj dužnosti i ostalih sudskih službenika predstavljaju dodatni veliki problem. UNMIK je u avgustu obezbedio po 500 DEM za sudije i tužioce kao dodatak na mesečna primanja koja inače iznose

300 DEM. Ostali zaposleni u sudu mesečno dobijaju 200 DEM ili 100 DEM.⁵² Zaposleni u pravosuđu žale se na niska primanja,⁵³ i mnogi smatraju da se plate kreću u veoma niskom rasponu. S druge strane, činjenica je da je kosovski budžet ograničen, i da postoji potreba da u budućnosti društvo bude u stanju da se izdržava i da postoji doslednost prilikom određivanja plata drugih činovnika, što sve ide u prilog tome da ponuđeni iznos ostane na ovom nivou.⁵⁴ Prilikom određivanja plata sudija i ostalih mora se imati u vidu i sistem oporezivanja i drugih izvora budžetskih prihoda na Kosovu. Zbog toga je neophodno pronaći odgovarajuću ravnotežu prilikom određivanja novčane nadoknade za savestan rad sudija, članova sudskih veća, tužilaca, branilaca po službenoj dužnosti i drugih sudskih činovnika, kako bi se privukao što veći broj vrhunskih stručnjaka i obezbedila zaštita protiv korupcije.⁵⁵

(viii) Potencijalni pokazatelji pristrasnosti i drugi problemi u sistemu

Pored navedenih problema, postoji i niz drugih problema na koje su različiti izvori OEBS-ovom pravnom timu skrenuli pažnju. U njihove tvrdnje ubrajaju se: (1) razlike u postupcima u slučajevima etničkih manjina; (2) pristrasnost u slučajevima navodnog kršenja međunarodnog humanitarnog prava ili drugih teških slučajeva u vezi sa oružanim sukobom;⁵⁶ (3) nedoličan uticaj koji na sudske organe vrše nedržavna tela koja vrše vlast na Kosovu; (4) izostanak brze i povremene judicila review za određeni broj osoba koje čekaju na suđenje u pritvoru; (5) provera da li je obezbeđeno dovoljno kvalitetno zastupanje, naročito pripadnicima etničkih manjina; (6) reizbor sudija i tužilaca nakon tri meseca, a da njihov rad u prethodnom periodu nije povoljno ocenjen; i (7) nepravilnosti u proceduri koja se razlikuje od slučaja do slučaja. Bez obzira što OEBS u većini slučajeva nije bio u mogućnosti da proveri ili pobije ove navode, ova pitanja svejedno zahtevaju pažljivije istraživanje.

Probleme koje smo naveli treba da rešava međunarodna zajednica zajedno sa lokalnim partnerima na Kosovu u zavisnosti od toga koliko su hitni. Ako se dužna pažnja ne pokloni ovim pitanjima, kosovsko pravosuđe neće biti u stanju da obezbedi delotvorne pravne lekove za povrede

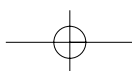
ljudskih prava u skladu sa međunarodnim standardima.

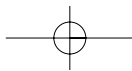
2. Ombudsman⁵⁷

Uspostavljanje institucije ombudsmana na Kosovu bilo je predviđeno i ranije: ova institucija uvrštena je još u sporazum iz Rambujea. U početku je trebalo da institucija bude sastavljena od domaćih i međunarodnih predstavnika, ali da lokalni nivo postepeno u potpunosti preuzme razmatranje žalbi. Pitanja kojima ombudsman treba da se bavi sastavio je OEBS zajedno sa Venecijanskom komisijom Saveta Evrope: krajem oktobra privodila se kraju izrada konačne verzije. Šire gledano, kancelarija ombudsmana biće nadležna za pritužbe o kršenjima ljudskih prava bilo koje osobe ili tela, i imaće ovlašćenje da samostalno ispituje prijavljene slučajeve ili da istražuje samoinicijativno. Kancelarija će takođe biti zadužena da daje komentare i preporuke o usklađenosti domaćih zakona sa međunarodnim standardima. Uspostavljanje ove kancelarije od suštinskog je značaja za zaštitu i unapređenje ljudskih prava na Kosovu.

3. Policijska akademija

Polazeći od činjenice koliko je za uspostavljanje bezbednog demokratskog društva na Kosovu važno sprovođenje zakona, mandat UNMIK-a nalaže početak organizovanja obuke lokalnog stanovništva koje treba da čini kosovsku policijsku službu. Podržavajući ovakav mandat, OEBS je u saradnji sa UNMIK-policijom razradio postupak za regrutovanje i odabir kandidata za obrazovanje, kao i za upravljanje policijskom akademijom. Prva multietnička grupa od 176 policajaca je 16. oktobra 1999. diplomirala na Policijskoj akademiji u Vučitrnu, severno od Prištine. Oni su sada u sastavu UNMIK-policije i raspoređeni su po celom Kosovu. Instrukcije i naređenja dobijaju od međunarodnih policijskih snaga u čijem se sastavu nalaze predstavnici iz trinaest država članica OEBS-a, kojima pomažu lokalni prevodioci. U okviru obuke naglasak je stavljen na ljudska prava, vladavinu prava i demokratsku policijsku službu, a predavanja su i na albanskom i na srpskohrvatskom jeziku.

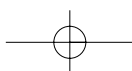

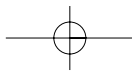

Kao uspeh treba posebno naglasiti činjenicu da su među prvim polaznicima bili kako predstavnici manjina tako i žene. Ovi uspesi su važni koraci jer obe grupe doprinose stvaranju demokratskog okruženja bez diskriminacije. Među prvim diplomcima bilo je sedamnaest predstavnika manjina, od kojih trinaest Srba, i 39 žena. Iako je prva obuka protekla uz teškoće zbog loših uslova rada i ograničenih sredstava, entuzijizam, zalaganje i savesnost bili su na visokom nivou. Za obuku se prijavilo 27.000 osoba, sa visokim kvalifikacijama. Među prvim polaznicima 30 odsto njih ima univerzitetsku diplomu, a 96 odsto ima završenu srednju ili višu školu. Rekrutacija se obavljala u svih pet oblasti Kosova u koje su polaznici raspoređeni na dužnost nakon završetka obuke.

Obuka obuhvata početni kurs u trajanju od devet nedelja (samo obuka za prvu grupu trajala je šest nedelja), nakon čega polaznici stiču stručnost i prelaze na rad na terenu uz instruktora iz UNMIK-policije, što ukupno traje devetnaest nedelja. UNMIK-policija i Akademija tokom ovog perioda polaznicima pružaju dopunsku obuku. Osmišljeni su i kursevi za upravnike i nadzornike koje će pohađati oni koji prođu selekciju nakon devetnaestonedeljne obuke sa instruktorom.

Cilj je da se ova institucija još više unapredi i da se u rukovodstvo škole i među predavače što više uključi lokalno stanovništvo, i da ova institucija bude organizovana tako da može sama da unapređuje i nadgleda obuku policajaca.

C. PRETHODNA KRŠENJA PRAVA

1. Kršenje imovinskih prava iz 1989.

Pored kršenja prava koja su se dogodila tokom sukoba, na Kosovu je i dalje prisutna tema kršenja prava koja su se dogodila u prošlosti: diskriminatorno ponašanje još od 1989, kada je Kosovu ukinuta autonomija. Posledice ovakvog postupanja osećaju se i danas, a najviše u pitanjima vezanim za imovinu i zaposlenje. Nažalost, u nekim slučajevima se reakcija na događaje iz prošlosti svela na istovetno postupanje prema onima koji su profitirali u periodu između 1989. i 1999, pa su oni oterani s posla ili iz svojih kuća.⁵⁸

Nema sumnje da je u periodu između 1989. i 1999. godine mnogim kosovskim Albancima i ostalima bio uskraćen čitav niz prava, što je kulminiralo užasnim kršenjima prava tokom sukoba. Međutim, OEBS ne smatra da ponavljanje ovakve prakse predstavlja pravi odgovor na kršenja iz prošlosti. Jedan od odgovora koji je pružila međunarodna zajednica jeste stvaranje Komisije za imovinu koja treba da reguliše i presuđuje u zahtevima vezanim za imovinu iz perioda od 1989. do 1999. Komisija za imovinu počće sa radom u decembru 1999.

2. Nestali i zatvorenici u Srbiji

Generalni sekeratar Ujedinjenih nacija je izjavio: „Posebno akutan problem ljudskih prava na Kosovu jeste nedostatak informacija gde se nalaze članovi porodica koji su nestali tokom sukoba. Otmice su se događale i nakon završetka sukoba. UNMIK će u rešavanju ovog pitanja podržati napore ICRC i Tribunala...”⁵⁹ U svim slučajevima nestalih, OEBS saraduje sa ICRC, vodećom organizacijom u ovim pitanjima, i uvek uz saglasnost svedoka da podaci smeju da se razmenjuju.⁶⁰

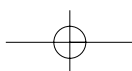
Među prijavljenim slučajevima nestalih najviše je muškaraca starosne dobi prikladne za vojsku, za koje se veruje, ili je potvrđeno, da se nalaze u pritvoru u užoj Srbiji. Postoje veoma različite procene o broju nestalih iz ove kategorije. U ovom trenutku najtačnije informacije ima ICRC, koji je najpre sačinio preliminarni izveštaj na osnovu

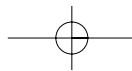
popisa, a kasnije je dao punu procenu. Popis je pokazao da se u civilnom pritvoru nalaze 1.962 osobe.⁶¹ Sledeća poseta, nakon koje je sačinjena potpuna procena, pokazuje da ih je približno 1 800, jer su neki u međuvremenu pušteni iz pritvora.

Međutim, ICRC još nije dobio pristup vojnim zatvorima, pa je moguće da je pravi broj veći od onog kojim u ovom trenutku raspolaže. Porodice nestalih, s druge strane, veruju da je broj pritvorenika u užoj Srbiji znatno veći od onog koji navodi ICRC: njihova procena kreće se do broja od 5 000.⁶² Kao što je već rečeno, neki od pritvorenika su pušteni na slobodu. Često se navodi da su porodice platile vlastima da bi njihove bližnje pustili iz zatvora. Jedan takav slučaj zabeležen je u Lipljanu, iz koga su 10. juna otišla 32 autobusa za zatvor u Sremskoj Mitrovici. Dvojica muškaraca, koji su bili u jednom od ovih autobusa, puštena su na slobodu 12. septembra, i oni su izvestili da se u tom zatvoru nalazi 350 kosovskih Albanaca. Do kraja oktobra zabeleženo je da su puštena samo trojica, a da je za njihovo oslobađanje rodbina platila srpskim snagama za svakog po 15.000 DEM.

Veliki problem predstavljaju i uslovi u srpskim zatvorima. Prema izveštaju iz Lipljana, na primer, u zatvorima je hladno, nema higijenskih uslova zatvori su prenatrpani. Dvojica bivših zatvorenika kažu da su ćeliju veličine 90 kvadratnih metara delili sa 90 drugih.⁶³ Hranu su dobijali dva puta dnevno: u obrocima je često bilo svinjetine. Prijavljena su i redovna batinanja. Pristup zdravstvenoj zaštiti bio je ograničen, bila je dozvoljena samo jedna poseta lekaru nedeljno, i to na osnovu odobrenja pismenog zahteva, na koje se često čekalo i nedeljama. Ograničen je bio i kontakt sa advokatom, a zatvorenicima nije dozvoljavano da angažuju advokata po sopstvenom izboru, već su dobijali braniocce po službenoj dužnosti, i to samo jednom mesečno. Posete rodbine bile su dozvoljene, kao i primanje pisama i paketa, ali zbog razdaljine između Kosova i zatvora, samo trojici zatvorenika porodice su uspele da dođu u posetu.

Slične izveštaje o lošim uslovima i postupanju u zatvoru dobio je i tim za ljudska prava u Peći,

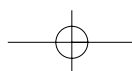
Prizrenu i Kosovskoj Mitrovici. Iz Mitrovice je 13. avgusta upućena peticija generalnom sekretaru UN u kojoj se traži njegova pomoć zatvorenicima. Uz peticiju je poslata lista imena 92 zatvorenika koji su se u zatvoru nalazili pre 23. marta 1999, i lista imena 226 zatvorenika koji su pritvoreni nakon 24. marta 1999. Savet za odbranu ljudskih prava i sloboda u Vučitrnu i Srbici navodi da se za još 166 nestalih veruje da se nalaze u zatvoru. Među imenima zatvorenika na spisku ICRC, njih 260 je iz Đakovice, iz pečke oblasti, odakle su srpske snage lišile slobode do 1200 ljudi. Lokalni advokati iz Prizrena navode listu od 359 osoba iz tog kraja za koje je potvrđeno da se nalaze u zatvorima u užoj Srbiji.

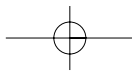
Problem zatvorenika u Srbiji čest je povod demonstracija i protesta širom Kosova.⁶⁴ Specijalni predstavnik je u okviru Prelaznog veća Kosova obrazovao Komisiju za zatvorene i pritvorene na čijem je čelu predstavnik kancelarije visokog predstavnika za ljudska prava, a koja je sastavljena i od lokalnih predstavnika. Komisija se redovno sastaje i uporno zahteva oslobađanje najugroženijih zatvorenika. Od uspostavljanja Komisije neki zatvorenici su oslobođeni, a predstavnicima Visokog komesarijata za ljudska prava dozvoljen je pristup zatvorima u užoj Srbiji.

- 1 Izveštaj generalnog sekretara Ujedinjenih nacija o Prelaznoj upravi Ujedinjenih nacija na Kosovu S/1999/779, 12. jul 1999, paragraf 43.
- 2 Osnovni zadatak UN je da zapošljava osoblje i pronalazi osoblje u pokrajinskim organima i organima lokalne uprave i da obavlja niz funkcija opštinskih organa. UN su imenovale međunarodne regionalne i opštinske upravne koji upravljaju na lokalnom nivou. UN takođe imaju vodeću ulogu u pitanjima pravosuđa: u ovoj oblasti UN zajedno sa OEBS-om organizuju i nadgledaju pravosudni sistem.
- 3 U skladu sa paragrafom 11 (k) Rezolucije 1244, osnovna funkcija UNMIK-a u humanitarnim pitanjima jeste da osigura „bezbedan i nesmetan povratak svih izbeglica i raseljenih lica do njihovih domova na Kosovu“. Vodeću ulogu u ovoj oblasti ima Visoki komesarijat Ujedinjenih nacija za izbeglice. Osim što treba da obezbedi povratak izbeglica, glavna uloga UNHCR i njegovih partnera na terenu je da pruža zaštitu i pomoć manjinskom stanovništvu i da procenjuje potrebe za humanitarnom pomoći i da je dostavlja.
- 4 Prisustvo OEBS-a na Kosovu uspostavljeno je Odlukom br. 305 Stalnog saveta OEBS-a 1. jula 1999. Kao treći nosilac funkcija međunarodne uprave, OEBS u okviru UNMIK-a ima

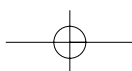
vodeću ulogu u oblasti izgradnje institucija. Osnovni zadaci OEBS-a leže u četiri oblasti. Prva obuhvata izgradnju sudstva i pravosuđa, policije i javne uprave. U ovoj oblasti osnovna delatnost OEBS-a je osnivanje Policijske akademije Kosova i upravljanje njom. Druga oblast je demokratizacija i uprava, a delatnosti obuhvataju rad sa medijima, političkim partijama i nevladinim organizacijama. Treća oblast je praćenje poštovanja ljudskih prava i izgradnja kapaciteta. Četvrta je sprovođenje i nadgledanje izbora.

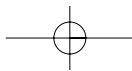
- 5 Zadaci rekonstrukcije usmereni su ka obnovi fizičke, ekonomske i društvene infrastrukture i sistema na Kosovu, kao i na pružanje podrške i oživljavanje javnih službi, uključujući i finansijske sisteme. U aktivnosti vezane za obnovu uključeno je pružanje kratkoročne, srednjoročne i dugoročne procene o potrebama u oblasti industrije, poljoprivrede i trgovine: drugim rečima, stvaranje i održavanje ekonomske stabilnosti.
- 6 Izveštaj generalnog sekretara UN o Prelaznoj upravi Ujedinjenih nacija na Kosovu S/1999/779, 12. jul 1999, paragraf 87.
- 7 Timovi OEBS-a zaduženi za ljudska prava koji deluju u u blizini granice sa užom Srbije redovno dobijaju izveštaje u kojima je zabeleženo da srpske snage bezbednosti i dalje maltretiraju i zastrašuju Albance koji žive u užoj Srbiji. Pošto OEBS ne deluje u užoj Srbiji, svi ovi izveštaji prosleđuju se kancelariji Visokog komesara za ljudska prava.
- 8 U standarde i instrumente koji se koriste spadaju: Konvencija protiv mučenja i drugih svirepih, nečovečnih ili ponižavajućih kazni ili postupaka; Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena; Konvencija o pravima deteta; Međunarodna konvencija o eliminaciji svih oblika rasne diskriminacije; Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima; Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima; Ženevska konvencija i Protokoli (svi instrumenti UN koje je ratifikovala Savezna Republika Jugoslavija); standardi i obaveze Helsinškog završnog akta i Pariske povelje o novoj Evropi i važeći zakoni. Iako tehnički gledano neki od ovih standarda mogu biti obavezujući samo za one države koje su ratifikovale dati instrument, Misija OEBS-a na Kosovu ih koristi za praćenje stanja ljudskih prava kada ih krše oni koji „efektivno vrše vlast“ na bilo kom delu Kosova i koji sebe smatraju vladinim organom uprave i koji stanovništvu obezbeđuju javne službe i od njih zahtevaju povinovanje.
- 9 Rad OEBS-a na Kosovu obnovljen je 14. juna. Izveštaj je dopunjen izveštajima raznih organizacija, uključujući KFOR, UNHCR, UNMIK-ovu policiju i civilnu upravu UNMIK-a. Nadgledanje stanja ljudskih prava na Kosovu predstavlja koordinisani rad međunarodnih i lokalnih struktura.
- 10 U poslednjih dvanaest meseci OEBS je u skladu sa svojim mandatom neprekidno pratio stanje ljudskih prava na Kosovu. Odeljenje za ljudska prava pri Verifikacionoj misiji OEBS-a na Kosovu (KVM) nastavilo je aktivnosti tokom vazdušnih napada, a na Kosovu je obnovilo rad odmah po prestanku napada. Između metodologije i praćenja stanja odeljenja za ljudska prava KVM OEBS-a i Misije OEBS-a na

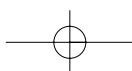

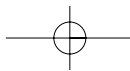
- Kosovu ima sličnosti. Videti „Kosovo, kako viđeno, tako rečeno“ OEBS–ove Verifikacione misije Kosova, stanje ljudskih prava, oktobar 1998–jun 1999. godine (OSCE/ODHIR 1999).
- 11 Odeljenje za ljudska prava OEBS–a zahvaljuje se osoblju UNHCR–a za svu podršku i profesionalne usluge prilikom izrade ovog izveštaja, kao i za tri izveštaja o manjinama koja su zajednički izradili UNHCR i OEBS: „Preliminarna ocena položaja etničkih manjina na Kosovu“ (26. jul 1999); „Druga ocena položaja etničkih manjina na Kosovu (6. septembar 1999); Pregled položaja etničkih manjina na Kosovu (3. novembar 1999).
 - 12 Ad hoc Radnom grupom za manjine predsedava zamenik specijalnog predstavnika za humanitarna pitanja, a u sastavu Radne grupe nalaze se predstavnici OEBS–a, KFOR–a i UNMIK– policije, viši savetnik specijalnog predstavnika za ljudska prava i predstavnici drugih organizacija.
 - 13 Izveštaji OEBS–a o ljudskim pravima označeni su bročanim šiframa i imaju abecedni prefiks koji označava određeni regionalni centar ili kancelariju na terenu.
 - 14 U izuzetke od ovog pravila uvrštena su imena nestalih od Dana K i onih čija su tela ekshumirana iz grobnica koje je dokumentovao OEBS, ukoliko su ta imena poznata.
 - 15 (1) Gnjilane, (2) Kosovska Mitrovica, (3) Peć, (4) Priština i (5) Prizren.
 - 16 Na primer, na događaje u oblasti Kosovske Mitrovice u velikoj meri su uticali događaji u samom gradu, ili preciznije, oko glavnog gradskog mosta; s druge strane, događaji u oblasti Prištine odnose se na deset opština.
 - 17 Na primer, bilo je prilično malo prijava o slučajevima kršenja prava u monoetničkim oblastima poput Leposavića, Zubinog Potoka, Zvečana, Glogovca, Suve Reke, Štimlja i Kačanika.
 - 18 Pravo na život se za potrebe klasifikacije povreda u ovom izveštaju tretira u užem smislu. U proizvoljna ubistva spadaju oni slučajevi kada nije bilo sudskog postupka, i kada je de facto država, odnosno kada su oni koji zapravo vrše vlast, ili njihovi organi izvršili, dopustili, podstakli, saglasili se sa ili nisu sprečili ubistvo. Prijave koje su stigle do OEBS–a pokazuju da u mnogim slučajevima nije bilo odgovarajuće istrage nakon smrti i da je u nekim slučajevima smrt nastupila kao posledica mučenja, ili nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja, ili da je takvo postupanje njoj prethodilo. U kršenje prava na život mogu se uvrstiti i slučajevi i kada telo nije pronađeno. Pretnje smrću u slučajevima kada žrtva ima opravdan strah za svoj život takođe se mogu svrstati u kršenje prava na život. Međutim, incidenti koji su uvršteni pod tom oznakom u izveštaju odnose se samo na slučajeve kada je nastupila smrt i kada je telo pronađeno. Samovoljna pogubljenja u slučajevima kada je izostalo pravično suđenje nisu ušla u ovaj izveštaj jer na Kosovu nema smrtno kazne.
 - 19 Ugrožavanje ličnog integriteta bilo je rasprostranjeno i događalo se na najrazličitije načine, a ova kategorija u izveštaju sadrži najširi opseg ugrožavanja integriteta. U prvom redu navedeni su slučajevi nečovečnog i/ili ponižavajućeg postupanja, uključujući i postupanje koje bi se moglo izjednačiti sa mučenjem, kao i prebijanja, maltretiranja, zastašivanja, i pretnje. Takođe su uključeni oružani napadi i pokušaji ubistva. Osnovni kriterijum bio je da je nad nekom osobom izvršeno nasilje koje nije prouzrokovalo smrt, ili da se primenjivalo nasumično nasilje koje je moglo izazvati povrede. U ovu kategoriju uvrstili smo i napade koji bi se mogli smatrati kršenjem prava na mirno uživanje imovine, što je učinjeno prema kategorizaciji KFOR–a u kojoj se napadi ručnim bombama i minobacačkim granatama na kuće smatraju pokušajem ubistva.
 - 20 Kršenja prava na slobodu i bezbednost ličnosti imaju dva oblika. U prvi spadaju slučajevi pod nazivom „nezakonit pritvor“ kada je žrtva puštena na slobodu nakon nekoliko sati ili dana. U drugi su svrstani slučajevi kada je žrtva nestala nakon čega joj se gubi svaki trag. U ovu drugu kategoriju spadaju slučajevi kad je neposredni očevidac video kako žrtvu odvođe, i slučajevi kada je žrtva naprosto iščezla iako niko nije video da je osoba nekud odvedena. Kada je o ovoj drugoj grupi reč, uvek postoji mogućnost da su osobe dobrovoljno napustile kuću, selo, kraj ili Kosovo, što ne spada u kršenje prava. Tim za ljudska prava OEBS–a nikada ne odbija da sastavi izveštaj od iskaza bilo kog člana rodbine ili prijatelja nestale osobe. Svi takvi slučajevi, kada se ne zna gde se žrtva nalazi, navode se kao „nestali“ prema uputstvu ICRC.
 - 21 Pod ovim nazivom uključili smo slučajeve kada deca ne mogu da pohađaju školu i slučajeve kada su deca prinuđena da putuju izvan svog kraja da bi se školovala. Razlozi neodlaska u školu veoma su različiti. U nekim slučajevima reč je o strahu roditelja koji decu drže kod kuće: tada uzroke takvog straha smatramo kršenjem prava. U drugim slučajevima, školske zgrade nisu za upotrebu. Ipak, osnovni način kršenja prava na obrazovanje i dalje proističe iz spora oko upotrebe školskih zgrada što je prouzrokovalo da se deci jedne zajednice brani pristup školama. Takođe smo uključili i slučajeve kada deca nemaju mogućnost da pohađaju nastavu na jeziku po sopstvenom izboru (ili bolje rečeno, po izboru njihovih roditelja).
 - 22 U ovu kategoriju svrstali smo tri vrste slučajeva. Prvu vrstu čine slučajevi kada je u potpunosti uskraćena zdravstvena usluga, najčešće zato što medicinsko ili administrativno osoblje odbija da usluži pacijenta iz određene grupe. U drugi tip spadaju slučajevi kada je pružena neadekvatna medicinska pomoć. Treći čine slučajevi kada se zdravstvena pomoć pruža, ali uz zastrašivanje ili pretnje. Ova grupa mogla bi se svrstati i u druge povrede, ali je po našoj proceni osnovni cilj ovakvih pretnji, čak i kada je usluga pružena, da spreči ili obeshrabri pacijenta ili druge osobe iz iste grupe da se ponovo obrate istoj ustanovi za pomoć.
 - 23 Pod ovim nazivom svrstali smo slučajeve kada su ljudi oterani s posla na različite načine, uključujući i zastrašivanja.
 - 24 U ovu kategoriju svrstani su uspeli ili neuspeli pokušaji da se neko izbací iz kuće, stana ili lokala. Ovde smo takođe naveli slučajeve kada su vlasnici iz straha bili prinuđeni da prodaju imovinu po znatno nižoj ceni od tržišne.

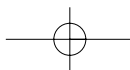

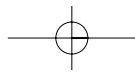
- 25 Opšta atmosfera ozbiljno ugrožava svako od ovih prava posebno. Jasno je da se za one koji ne mogu da se kreću to odražava na uživanje prava na slobodu udruživanja i okupljanja, kao i na pravo da učestvuju u vlasti ili da preuzimaju javne funkcije. Opšte govoreći, trenutna klima je takva da nepovoljno utiče na slobodu govora svih na Kosovu, a posebno ograničava izražavanje političkih stavova.
- 26 Za one koji ne mogu da napuste svoje domove, pravo na verske obrede na javnim mestima, ili samostalno, ili u okviru zajednice sa drugima nije moguće.
- 27 Obraćanje Savetu bezbednosti gospođe Karle del Ponte, tužiteljice Međunarodnog krivičnog suda za ratne zločine za bivšu Jugoslaviju, 10. novembar 1999. (Ujedinjene nacije, Njujork, Njujork).
- 28 Detaljnija objašnjenja termina koji se koriste u ovom izveštaju data su u Rečniku termina.
- 29 Pošto albanskih imena za manja sela nema u tolikoj meri, u nekim slučajevima koristili smo samo jedan naziv.
- 30 Pri tome se sledi praksa koju je definisala ad hoc Radna grupa o manjinama, kojom predsedava zamenik specijalnog predstavnika generalnog sekretara za humanitarna pitanja, i metodologija koju koriste UNHCR i timovi OEBS-a koji su prikupili podatke za tri velika izveštaja Radne grupe.
- 31 U izveštaju se koristi TMK, skraćena naziva na albanskom (Trupat e Mbrojtes e Kosoves). Iz doslednosti se za Oslobođilačku vojsku Kosova koristi albanska skraćena UČK.
- 32 „Kosovski zaštitni Korpus uspostaviće se kao civilna služba za pružanje pomoći u vanrednim situacijama, sa zadacima da: (a) pruža pomoć u slučaju elementarnih nepogoda; (b) traga i spasava; (c) omogući dostavu humanitarne pomoći u izolovanim područjima; (d) pomaže u uklanjanju mina; i (e) doprinosi izgradnji infrastrukture i zajednica.“ Uredba br. 1999/8 o uspostavljanju Kosovskog zaštitnog korpusa, UNMIK/REG/1999/8, 20. septembar 1999, paragraf 1.1.
- 33 „Kosovski zaštitni korpus ne može vršiti nikakve policijske funkcije niti sprovoditi red i zakone.“ Ibid, paragraf 1.2.
- 34 Ibid., paragraf 2.2.
- 35 Videti izjavu KFOR-a o principima Kosovskog zaštitnog korpusa, 21. septembra 1999, član 8 (e)-(i).
- 36 Hitna uredba UNMIK-a br.1999/1 (28. jun 1999) (obezbeđuje pravnu osnovu za uspostavljanje Zajedničkog savetodavnog veća za privremeno imenovanje u pravosuđu (JAC)); Hitna uredba UNMIK-a br.1999/2 (28. jun 1999) (imenovanje članova ZSV). ZSV je u sastavu imao tri međunarodna predstavnika i četiri predstavnika sa Kosova, od kojih je jedan bio Srbin, dva predstavnika Albanaca i jedan predstavnik Bošnjaka.
- 37 Sve sudije i svi tužioci imenovani su na period od tri meseca, koji može da se produži. Svi imenovani prethodno su bili ili sudije ili tužioci, mada većina nije obavljala taj posao tokom poslednjih deset godina. Od 55 imenovanih sudija i tužilaca, trideset šestoro ih je imenovano za sudije u krivično-pravnim predmetima, pet za parnice, i 14 za tužioce. Iako je imenovano pet sudija za parnične postupke, do 31. oktobra 1999. nije održano nijedno takvo suđenje.
- 38 Specijalni predstavnik imenovao je 30. juna 1999. sudije i tužioce za Okružni sud u Prištini. Prva Pokretna jedinica počela je sa radom 2. jula 1999. Specijalni izaslanik 17. jula 1999. izvršio je imenovanja za sud u Prizrenu, u Kosovskoj Mitrovici 31. avgusta 1999, a u Peći 7. septembra 1999.
- 39 U Prištini su 14. septembra 1999. pet sudija i dvoje tužilaca položili zakletvu za prijem u ad hoc apelacioni sud i ad hoc javno tužilaštvo. Svih sedmoro su kosovski Albanci.
- 40 Uredba UNMIK-a 1999/7 (7. septembar 1999). Rad Veća obustavljen je nakon sastanka održanog 10. septembra 1999. Veće je raspušteno Uredbom UNMIK-a 7. Kako je između raspuštanja Veća i osnivanja Komisije proteklo oko šest nedelja, u ovom periodu nijedno telo nije predlagalo imenovanja. Zbog toga imenovanja nije ni bilo u ovom periodu, a nova imenovanja ne očekuju se pre početka decembra (oko dvanaest nedelja nakon poslednjeg imenovanja).
- 41 Savetodavna komisija za pravosuđe (AJC) sastoji se od tri međunarodna predstavnika i osam predstavnika iz lokalne zajednice. Sedmoro predstavnika su kosovski Albanci a jedan je predstavnik kosovskih Srba.
- 42 Sva suđenja odvijala su se u Okružnom sudu u Prizrenu – jedinom sudu za koji su imenovani članovi sudskog veća.
- 43 Zakon o krivičnom postupku SRJ, članovi 197 i 199.
- 44 Uredba UNMIK-a 1999/1, članovi 2 i 3 (25. jul 1999).
- 45 Većina pravnika među kosovskim Albancima smatra da su važeći savezni zakoni SRJ, kao što su bili i pre 1990. Predmet spora predstavlja pitanje koje regionalne zakone treba primenjivati.
- 46 Videti Zakon o krivičnom postupku SRJ, član 23. U zavisnosti od slučaja, sudsko veće pri okružnom sudu čine dva člana sudskog veća i jedan sudija, ili tri člana sudskog veća i dvoje sudija. Ibid.
- 47 Članovi Zajedničkog savetodavnog veća predviđaju da će naredna imenovanja uslediti u decembru.
- 48 Izveštaj eksperata saveta Evrope o Prelaznom pravosuđu na Kosovu, str. 2 (1999).
- 49 Separat o izgradnji pravosuđa, OEBS, str. 5 (maj 1999).
- 50 Videti „Nalazi i preporuke Odelenja za monitoring pravnog sistema OEBS-a: Izveštaj br. 1 – Materijalni položaj u privremenom pravosudnom sistemu (1999).
- 51 Ibid.
- 52 Za sada se isplaćuju jedino stipendije. Plate po redovnom obračunu neće se isplaćivati do 2000. godine.
- 53 Zbog toga su u oktobru u Prištini sudski službenici objavili dvodnevni štrajk jer im je prvo ponuđeno da rade za 200 i 100 DEM.
- 54 Smatra se da je visina primanja u skladu sa visinom plata pre intervencije NATO.
- 55 Smatra se da korupciju u Republici Albaniji prouzrokuju niske plate.
- 56 Prilika da pristrasnost dođe do izražaja naročito ima u

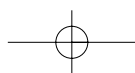
- suđenjima za ratne zločine pred domaćim sudovima. Trenutno se preduzimaju mere da se u ovim slučajevima razgraniči nadležnost domaćih sudova u odnosu na Međunarodni krivični tribunal za bivšu Jugoslaviju.
- 57 Izveštaj generalnog sekretara Ujedinjenih nacija o Prelaznoj civilnoj upravi Ujedinjenih nacija na Kosovu S/1999/779, 12. jul 1999, paragrafi 89–90.
- 58 O dodatnim detaljima ovakvih slučajeva videti izveštaje po oblastima.
- 59 Izveštaj generalnog sekretara Ujedinjenih nacija o Prelaznoj civilnoj upravi Ujedinjenih nacija na Kosovu S/1999/779, 12. jul 1999, paragraf 88.
- 60 U ogromnom broju slučajeva nestalih, osobe koje daju podatke pristaju da se oni razmene sa drugim organizacijama. To ne važi uvek za podatke prikupljene od svedoka o sadašnjim kršenjima prava, a to znači da zbog njihovog straha za bezbednost podaci ponekad ne mogu biti prosleđeni telima koja slučajeve istražuju. U ovakvim slučajevima svedok najčešće kao razlog da njegovo svedočenje ostane tajno navodi strah za sopstvenu bezbednost.
- 61 Izvor: ICRC
- 62 U izvesnoj meri ova brojka pokazuje da oni iz razumljivih razloga ne žele da poveruju da su njihovi rođaci mrtvi: bio je najmanje jedan slučaj da je supruga jednog nestalog, čije je telo nađeno kod Gnjilana, odbila da identifikuje telo, tvrdeći da joj se muž nalazi u zatvoru u užoj Srbiji.
- 63 Prema njihovim rečima, u celoj ćeliji bio je samo jedan WC. Zatvorenici su spavali na tankim dušecima, i svako je imao po cebe.
- 64 Tako su, na primer, 13. avgusta 1999. u Prištini održane mirne demonstracije. U Peći su održane demonstracije 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21. i 22. avgusta.

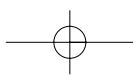
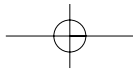

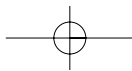

II deo

Pregled stanja ljudskih prava na Kosovu po regijama

GNJILANE/GJILAN: GDE JE NEKAD BILO MIRNO

A: Pregled

Oblast odgovornosti Gnjilana/Gjilan¹ na jugu se graniči sa bivšom jugoslovenskom republikom Makedonijom, a na istoku je administrativnom granicom odvojena od Savezne Republike Jugoslavije. Ratnih razaranja i nasilja tokom poslednjeg sukoba bilo je u upadljivo manjoj meri nego u drugim krajevima Kosova. Tome je verovatno doprinela činjenica da su kosovski Srbi u oblasti Gnjilana pre izbijanja sukoba činili koncentrisanu zajednicu i da tamo (sada bivša) UČK nije imala jako uporište.

Međutim, od prestanka sukoba situacija se drastično promenila. Nasilje se veoma brzo raširilo. Zbog toga se veliki broj kosovskih Srba iselio ili u južnu Srbiju preko administrativne granice, ili u enklave u pokrajini. Romska stanovništvo masovno se iselilo. U dnevnim izveštajima o ljudskim pravima tokom juna, jula i avgusta preovlašivali su izveštaji o ubistvima, paljenju kuća, nestancima i otmicama. U nekim periodima su napadi bombama ili minobačka vatra bili svakodnevna pojava. Pritisak na manjinsko stanovništvo bio je i ostao snažan, a trenutni dokazi ukazuju na to da su suptilnijim oblicima pritiska izložene određene grupacije kosovskih Albanaca.

Kada se 20. juna OEBS vratio u Gnjilane, u gradu je bila samo jedna porušena kuća. Do kraja oktobra u Gnjilanu je spaljeno ili uništeno 280 kuća.² Bivši i sadašnji oblasni centar OEBS-a oštećen je u vazdušnom napadu NATO na veliku kasarnu VJ koja se nalazila na oko 250 metara od centra: sva prozorska stakla su polupana, ali je zgrada ostala neoštećena. Od svih kancelarija najviše je oštećena kancelarija OEBS-a u Kosovskoj Kamenici/Kamenice, koja je izgorela.³

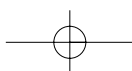
B. Bezbednost

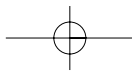
Prve trupe KFOR-a stigle su u područje Gnjilana 14. i 15. juna. Prvi su stigli francuski vojnici, a za njima i američki marinci. Marince su početkom

jula zamenile jedinice vojske SAD. Trenutno se u oblasti ukupno nalazi 9000 američkih, grčkih, poljskih i ruskih vojnika, od kojih američkih vojnika ima 7000.⁴ U Uroševcu/Ferizaj se nalazi vojna baza američkog kontigenta KFOR-a Bondstil, i ona bi trebalo da postane najveća vojna baza na Balkanu. U početku su kosovski Albanci dočekali ruske vojnike KFOR-a koji su smešteni u Kosovskoj Kamenici sa sumnjom i blokadom. Ima ironije u tome kako se ovaj odnos drastično promenio 5. septembra kada su ruski vojnici iz sastava KFOR-a odgovorili na napad trojice kosovskih Srba na grupu od pet kosovskih Albanaca na glavnom putu kod mesta Ranilug/Ranillug. Napadači su ubili dvojicu Albanaca i ranili još dvojicu, peti je pobjegao. Ruski vojnici imaju u blizini kontrolni punkt i brzo su stigli na lice mesta. Zabeleženo je da su napadači pucali na Ruse koji su uzvratili vatrom, i usmrtili trojicu kosovskih Srba, od kojih je jedan imao uniformu VJ.⁵ Od tada je prema ruskim trupama, koje su raspoređene na području Gnjilana, bilo veoma retkih neprijateljskih ispada.

Civilna uprava UN planirala je da u gnjilansku oblast pošalje 300 pripadnika međunarodnih policijskih snaga. Prve policijske snage UNMIK-a stigle su u Gnjilane oko 20. avgusta, ali do 1. novembra UNMIK-policija nije u potpunosti preuzela policijski mandat od KFOR-a.⁶

Za razliku od perioda pre sukoba, prisustvo pripadnika UČK u oblasti Gnjilana veoma je jako i vidljivo. (Sada bivša) UČK preuzela je većinu javnih zgrada, uz opravdanje da time želi da spreči pljačku. U jednoj takvoj akciji njeni pripadnici su zauzeli internat, a govorilo se da ga UČK koristi kao zatvor. KFOR i UNMIK su dobili zadatak da ise le UČK iz ovih zgrada. Danas su u jednakoj meri prisutni pripadnici TMK. Predstavnici OEBS-a videli su u oktobru da pripadnici TMK u uniformama i sa automatskim naoružanjem regulišu saobraćaj.⁷

C. Civilna uprava⁸

U oblasti Gnjilana ubrzo je uspostavljena samo-proklamovana civilna uprava na osnovu uputstava koje je izdao Ujedinjeni demokratski pokret.⁹ Do kraja jula samoproklamovana uprava bila je uspostavljena u Gnjilanu¹⁰, Novom Brdu/Novo Berde¹¹, Vitini/Viti¹² i Kosovskoj Kamenici.¹³

Organi samoproklamovane vlasti i dalje deluju na području gnjilanske oblasti gde vrše mnoge funkcije koje su tradicionalno u nadležnosti opština, između ostalog upisivanje u knjigu rođenih i rešavanje različitih imovinskih sporova.¹⁴ Prioritetni zadatak samoproklamovane uprave u oblasti bio je da uspostavi kontrolu nad državnim institucijama, zgradama i fabrikama i da vrati kosovske Albance na posao. U načelu, kosovski Srbi mogli su da zadrže posao sve dok sud ne donese odluku o njihovom statusu. Samoproklamovani organi vlasti delovali su i po selima gde su često imenovali mesne predstavnike, što su obrazlagali potrebom da spreče pljačku i uspostave kontakt sa humanitarnim organizacijama kako bi obezbedili njihovu pomoć.

Samoproklamovana vlast u Kosovskoj Kamenici bila je prihvaćena 25. avgusta, u Vitini 31. avgusta, a u Novom Brdu 22. septembra. UN je krajem oktobra, nakon dugotrajnih pregovora, saopštio da je blizu da prihvati rad samoproklamovane vlasti u Gnjilanu. Dogovoreno je da u upravi mora biti mesta za dva predstavnika Srba.

D. Ljudska prava – obrasci i tendencije

1. Oblast Gnjilana

(a) *Početni period – opšte i intenzivno nasilje, velika pomeranja stanovništva*: Period u kome je nasilje u gnjilanskoj oblasti bilo najjače i najrasprostranjenije počeo je 1. jula i trajao je oko tri nedelje. Najčešći oblici nasilja bili su paljenje kuća i pljačka. Ako se izuzmu minobacački napadi, svi oblici nasilja koji su viđeni kasnije, zabeleženi su već početkom jula: ubistva, otmice, maltretiranja, upotreba vatrenog oružja, bombaški napadi i pretnje. Prvi minobacački napad KFOR je prijavio 21. jula. Nasilje je najviše pogodilo Srbe i Rome: od prvog jula počela su masovna iseljavanja. U periodu između 10. i 18. jula nije prošao nijedan dan a

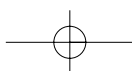
da u Gnjilanu nije zabeleženo da je neka kuća zapaljena.

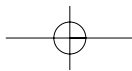
Stanovništvo je počelo da se iseljava zbog napada. U Žitinju/Zhiti, u kome je u to vreme živelo 50 odsto Srba i 50 odsto Albanaca, 1. jula zapaljena je kuća bivšeg predsednika opštine. OEBS je 2. jula pokušao da razgovara sa preostalim Srbima u selu, ali bez uspeha. Selo je 1. avgusta napustilo 330 Srba, uključujući i bivšeg predsednika opštine. U Rogotovu, Žegru/Zheger i Prilepnici/Prilepnica kuće su zapaljene 2. jula. Prilepnicu su već 3. jula napustili svi Srbi. Prve kuće u romskom naselju u Gnjilanu zapaljene su 4. jula. U Novom Brdu je 7. jula UČK proterala devetoro Srba iz Krajine koji su se preselili u Bostane.¹⁵ Centar u Gnjilanu prijavio je 11. jula četiri požara: narednog dana u roku od šest sati zapaljeno je još devet kuća. Predstavnik lokalne zajednice Roma je 18. jula prijavio da je ostalo svega 130 Roma, od 8500, koliko ih je bilo pre sukoba: u Ogoštu/Ogoshte nije ostao nijedan Rom, nekolicina ih je ostala u Koretinu/Koretin, a Romi su počeli da napuštaju i Berivojce/Berivojce.¹⁶

Srbi su 5. jula u konvoju od 13 vozila napustili Žegru i otišli za Preševo pod pratnjom KFOR-a, dok je UNHCR ispratio 15 Srba iz Krajine do Bujanovca. UNHCR je 12. jula objavio da će Srbi iz Krajine moći da se ise u neku od zemalja zapadne Evrope, a da će omogućiti povratak u Hrvatsku onima koji to žele. Bivši predsednik opštine Kosovska Kamenica prijavio je 12. jula da su Srbi otišli iz 11 sela u ovoj opštini.¹⁷ Na pijaci u Vitini eksplodirala je bomba 15. jula: pijaca je narednog dana zatvorena, a 18. jula je iz Vitine krenuo konvoj ka južnoj Srbiji. U izveštaju KFOR-a za područje Vitine od 1. avgusta 1999. navodi se: „Egzodus svih srpskih stanovnika Žitinja. Usledio je masovni talas pljačke. Najmanje 80 domova zapaljeno tokom prošle nedelje. Paljevine se nastavljaju.”¹⁸

Iako je nasilje prvenstveno bilo upereno protiv manjinskih zajednica, ono je užasnulo i veliki broj kosovskih Albanaca koji su zatražili od KFOR-a da pojača zaštitu.¹⁹ Strah nije rastao samo zbog paljenja sela, već i zbog konkretnih incidenata: nakon što je pucano na četvoricu Albanaca, 17. jula su se pod pratnjom KFOR-a preselili u Gnjilane i poslednji Albanci iz sela Mučibaba/Mucibabe.

Zbog nasilja su bežali i Albanci iz južne Srbije i dolazili u gnjilansku oblast: prema podacima UNHCR-a, u oblasti se 8. jula nalazilo 2100 inter-

no raseljenih Albanaca. Već 11. jula neke srpske zajednice su zbog straha za svoju bezbednost postavile barikade na putevima. Prve barikade pojavile su se 11. jula u Šilovu/Shillove, Kosači/Kosace i Pasjanu/Pasjan. Sledećeg dana su i kosovski Albanci postavili barikade na prilaznim putevima Gnjilanu.

Paljenje kuća se do 21. jula proredilo, ali nije u potpunosti prestalo. Ipak, kako kaže predstavnik OEBS-a, oblast Gnjilana podsećala je na ratište nakon tri nedelje paljenja i požara. Kontrast u poređenju sa periodom pre Dana K bio je upadljiv, a najupadljiviji u romskom naselju u Gnjilanu.

(b) *Sistematsko proterivanje Roma iz oblasti Gnjilana.* U gnjilanskoj oblasti je pre izbijanja sukoba živelo oko 4.825 Roma. Procenjuje se da je nakon završetka sukoba 875 Roma ostalo u Gnjilanu, 350 u Kosovskoj Kamenici, 200 u Novom Brdu i 200 u Vitini.²⁰ U junu je 350 Roma iz Ogošta otišlo za Makedoniju. Polovinom jula, za pomoć u Gnjilanu, UNHCR je registrovao 185 porodica sa 533 člana, a polovinom avgusta ovaj broj sveo se na 145, odnosno 445. UNHCR je izvestio da „više od 20 porodica nije došlo da preuzme hranu 20. avgusta“ i da se smatra da su one napustile Gnjilane.²¹

Krajem oktobra u oblasti Gnjilana ostalo je oko 900 Roma.²² Reč je mahom o starijim ženama, samcima, deci i hendikepiranima. Izgleda da se Romi najviše sele u južnu Srbiju, Beograd i Makedoniju.

Albanci na Kosovu veruju da je većina Roma saradivala sa srpskim snagama. Nakon povlačenja jugoslovenskih i srpskih snaga, u gnjilanskoj oblasti nastupio je talas paljenja i pljačkanja romskih kuća. Nakon dolaska OEBS-a u Gnjilane, Romi su sistematski proterivani iz svojih kuća paljenjem, pljačkom i uništavanjem imovine. Ovo je u Gnjilanu bilo očigledno u blizini Ulice Abdula Preševa, gde je u roku od tri nedelje spaljeno oko 90 odsto romskih kuća.²³ Od 27. juna u Gnjilanu je ukupno spaljeno 135 kuća, od kojih je većina pripadala Romima.²⁴

Romi su prijavili OEBS-u, UNHCR-u i KFOR-u da su im Albanci direktno rekli da se isele sa Kosova i da su im pri tom pretili. OEBS je 27. juna zabeležio izjavu sedamnaestogodišnjeg Roma, koga su u Gnjilanu 26. juna otele osobe u maskirnim uniformama, među kojima je bar jedan nosio

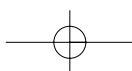
oznake UČK, da su ga potom zlostavljali.²⁵ Petnaest ili šesnaest Albanaca stigli su 27. jula traktorom u Gnjilane, ulazili u romske kuće i pokušali da ukradu nameštaj. OEBS je 28. jula zabeležio izjavu Roma (49) koji je prijavio da su Albanci maltretirali trojicu Roma od 46, 47 i 60 godina, i dve Romkinje, od 71 i 45 godina. Pet romskih kuća je opljačkano a dve su spaljene 28. jula.²⁶

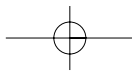
U razgovoru sa predstavniciima OEBS-a 31. jula jedan Rom (49) je izjavio da su kod sela Dobrčane/Mireshe naoružani Albanci presreli šestoricu Roma koji su krenuli za južnu Srbiju. Rome koji su se vozili u dva automobila presrela su trojica Albanaca između 30 i 40 godina starosti, naoružani puškama i pištoljima. Naoružani Albanci zaplenili su im vozila zajedno sa pokućstvom, a oduzeli su im i novac u vrednosti od 1200 dinara i 790 DEM, sav nakit, lične karte i vozačke dozvole.²⁷

Jedan Rom je 25. avgusta prijavio KFOR-u da ga je u Gnjilanu nezakonito uhapsio Albanac koji mu je pretio.²⁸ Istog dana je UNHCR identifikovao manju grupu Roma od devet porodica, njih ukupno 45, koji su živeli u veoma teškim uslovima u prigradskom naselju „Cenar češme“ na periferiji Gnjilana. Oni su rekli da od Društva majke Tereze nisu primili hranu od završetka sukoba i „očigledno su živeli od onoga što nađu na đubrištu na obližnjoj deponiji“.²⁹ Porodice su zatražile zaštitu KFOR-a nakon što su dvojicu Roma odveli i maltretirali Albanci koji su im naložili da se isele. KFOR je istražio slučaj, a UNHCR je pokušao da nađe drugi smeštaj za ove Rome. Međutim, Romi su uporno želeli da napuste Kosovo i iselili su se u pratnji KFOR-a za Bujanovac u južnoj Srbiji. Grupa od oko 40 Roma napustila je Kosovo 26. avgusta, jer nisu smeli više da ostanu u svojim kućama pošto su ih albanske grupe tukle i pretile im.³⁰

Jedna Romkinja iz Gnjilana prijavila je 26. avgusta KFOR-u da joj je jedan Albanac provalio u stan.³¹ UNHCR je 3. septembra zabeležio da je „pitanje bezbednosti i dalje zabrinjavajuće i da je ponovo zatraženo od odeljenja KFOR-a za civilna pitanja i specijalnih snaga KFOR-a da pojačaju patrolu u romskim naseljima u Gnjilanu prema već dobijenim uputstvima. Ukoliko se to ne desi, u Gnjilanu više neće biti Roma.“³²

Nasilja nisu bili pošteđeni ni oni koji su dopremali humanitarnu pomoć. International Rescue Committee (IRC) je 8. septembra obavestio UNHCR da su se Albanci, tokom jedne isporuke

hrane u romskim naseljima, pobunili što umesto njima, IRC deli hranu Romima. Tom prilikom su preteli vozaču IRC-a i rekli su mu da bi ubuduće mogao imati „problema“ ako bude nastavio da deli hranu u romskom naselju.³³ Jedan Rom je 9. septembra prijavio KFOR-u da mu je neko upao u smeštaj i opljačkao ga.³⁴

UNHCR je 17. septembra zabeležio: „Bezbednosna situacija i dalje zabrinjavajuća, pljačkanje kuća se nastavlja, nedovoljno prisustvo KFOR-a. Potrebno je pojačati patrole KFOR-a u romskim naseljima koja su do sada bila bezbedna.“³⁵ Jedan Rom je 21. septembra prijavio KFOR-u da mu je u stan u Gnjilanu provalio jedan Srbin.³⁶

UNHCR je 30. septembra zabeležio da su pojedincima iz dva preostala romska naselja u Gnjilanu „Albanci prilazili sa pretnjama da se iseše iz kuća, čak i jednom hendikepiranom Romu koji ima 10 članova porodice.“³⁷ Istog dana je jedna Romkinja prijavila KFOR-u da su nepoznati provalnici ušli u njen stan u Gnjilanu.³⁸

Trenutno je većini romske dece onemogućeno da pohađaju školu. Đaci su ranije išli u srpske škole. Međutim, s obzirom da su mahom muslimanske veroispovesti, plaše se moguće diskriminacije. U albanske škole ne mogu da idu kako iz bezbednosnih razloga, tako i zbog toga što romska deca najčešće ne govore albanski jezik. IRC program za mlade pokušava da dovede nastavnika koji trenutno boravi u Nemačkoj da obezbedi nastavu.³⁹

2. Pravo na život

(a) *Pojedinici na meti.* Paljenje kuća bila je najočiglednija, ali ne i jedina manifestacija nasilja kojim se širio strah među celim stanovništvom i zbog čega je veliki broj Srba i Roma napustio Kosovo.

Paljenje kuća izazvalo je velika iseljavanja stanovništva i etničko čišćenje čitavih sela. Zbog tendencije napada na pojedince i manje grupe, oni koji su preživeli početnu eksploziju nasilja bili su pod stalnim pritiskom. U nekim slučajevima ovi pojedinci imali su jasan demografski profil što ih čini metom brižljivo organizovanih napada; u drugim slučajevima očigledan motiv bilo je koristoljublje; a u ostalim pak slučajevima, čini se da bi se napadači zadovoljili napadom na bilo koga. Uz ovakvu mešavinu motiva, na delu su bile i organi-

zovane kriminalne grupe, zbog čega je u većini slučajeva bilo teško odrediti odgovornost za pojedine slučajeve. Ono što se, međutim, može utvrditi jeste da je u oblasti Gnjilana na snazi bila i ostala opšta atmosfera straha i zastrašenosti koja prevazilazi okvire običnih kriminalnih aktivnosti.

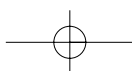
Prvo ubistvo prijavljeno OEBS-u dogodilo se 19. juna, kada su u pucnjava poginula tri Albanci i dvojica Srba.⁴⁰ Dokazi ukazuju da su Albanci učestvovali u otmici Srba i da su uhvaćeni u zasedi u Gnjilanu. Dve osobe ubijene su istog dana u Ponešu/Ponesh: u istom selu OEBS je od tada registrovao još tri ubistva.⁴¹ Sudeći po broju prijava OEBS-u, mesec juli bio je prilično miran, prijavljena su tri ubistva, po jedno u Gnjilanu, Koretištu/Koretishte i Cernici/Cernice. Međutim, u avgustu se saznalo da je ubijeno šest osoba, od kojih su tri nestale 4. jula a tri 10. jula, i da su njihova tela plitko zakopana u jednu grobnicu pored Podgrađa/Pogragje.⁴² Još pet tela nađenih u grobnici, kao i dva nađena u obližnjoj reci, nisu identifikovana. U septembru je zaključen još jedan od slučajeva nestalih, nakon što je u polju kod sela Kloket pronađeno telo muškarca koji je nestao 23. jula. Njegovo telo pronađeno je na oko 250 metara od mesta gde je poslednji put viđen.

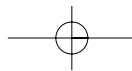
Ubistva su prijavljena 3, 4, 5. i 6. avgusta u mestima Ranilug, Dobrčane, Podgrađe i Gornji Makres/Makresh. U mestu Dobrčane prijavljeno je još jedno ubistvo 6. avgusta. U Ponešu je 9. avgusta registrovano još jedno ubistvo, a u Kloketu/Kllokot još dva 16. avgusta, ovoga puta u minobacačkom napadu.⁴³

Nakon ovih incidenata u avgustu nastupio je period u kom nije bilo registrovanih ubistava. Period zatišja prekinut je 9. septembra kada su ubijene dve osobe u mestu Kmetovce. Jedna osoba ubijena je 13. septembra u Kosovskoj Kamenici, a jedna u Gnjilanu 15. septembra. Dva brata, Srbi, obojica od oko 50 godina, napadnuta su u toku žetve na polju između Drobeša/Drobesh i Vitine. Jedan je ubijen, dok je drugi u kritičnom stanju jer je ranjen u vratnu arteriju.⁴⁴

Od svih slučajeva koje je OEBS istražio, među žrtvama je 11 kosovskih Albanaca i 29 Srba.

(b) *Određene podgrupe i određene lokacije.* Činjenica da su slučajevi koji su registrovani u julu, avgustu i septembru, grupisani, ukazuje da je postojao određen stepen planiranja, ili da su

određene grupe delovale u određeno vreme u određenim krajevima, a slučajevi zabeleženi tokom septembra naročito ukazuju na to da su napadi na određene grupe bili organizovani. Ovaj obrazac posebno je bio uočljiv kod dve grupe slučajeva, kod jedne koju čine slučajevi po mestu izvršenja napada, i kod druge koju čine posebne podgrupe kosovskih Srba.

Poneš: U ubistvima i pokušajima ubistva u Ponešu uočeno je da se obrazac odnosi na određenu lokaciju. Na osnovu istraživanja prilikom posete Ponešu, OEBS je došao do podatka da se u selu dogodilo oko 8 ubistava i učestala pucnjava. Sve žrtve bili su muškarci Srbi, a dvojica su ubijena 19. juna, dok je jedan ubijen 9. avgusta.⁴⁵ Četvorica Srba ranjena su kada je na njih pucano 16. avgusta: u Ponešu se pucalo i 25. avgusta. Jedan Srbin iz sela je nestao.⁴⁶

Grobnica u Podgrađu: žrtve iz Donjeg Livoca/Livoci i Poshtem. Trojica kosovskih Srba koji su 4. jula na dva traktora putovali iz Blaca i Bujanovca nestali su kod Donjeg Livoca, sela pored glavnog puta kroz gnjilansku oblast. Dvojica su se vraćala za Klokot, a jedan za Vitinu. Sveštenik iz Parteša/Partesh izjavio je da je ove muškarce video kod Donjeg Livoca: niko nije video da su ušli u selo. Sveštenik je kasnije napustio Kosovo. Traktori su kasnije viđeni u Gnjilanu.⁴⁷

Sin jednog od nestalih prijavio je 20. jula da je s njim dva puta, 18. i 19. jula, stupio u kontakt čovek koji je za oslobađanje nestalih tražio 2500 DEM. Kada su porodice trojice nestalih pristale da daju novac, rečeno im je da za tu sumu mogu da dobiju nazad samo traktore, ali ne i ljude. Oca jednog od nestalih je 8. avgusta kontaktirao jedan Albanac koji je od njega hteo da kupi ovce. Albanac ga je upitao da li mu je sin nestao, što je otac potvrdio. Kupac je rekao da mu je sin dobro, rekao mu je i ime osobe koja ga je navodno držala u pritvoru, i zatražio 7000 DEM da bi mu sin bio pušten na slobodu. Otac nije imao para, ali je u zamenu ponudio traktor koji je kupac prihvatio sledećeg dana. Albanac je 11. avgusta ponovo došao kod oca koji mu je dao 2200 DEM i nešto odeće za sina. Otac nestalog mu je takođe dao 29 ovaca, koje mu kupac nikada nije platio. Nijedna žrtva nije viđena sve do 9. septembra, kada su njihova tela predana porodicama.

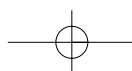
Žrtve iz Raniluga. Ranog jutra 10. jula trojica Srba krenula su na dva traktora do šume iza sela

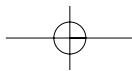
Ranilug. Nešto kasnije istog jutra 14 Srba je u četiri grupe peške krenulo ka istoj šumi po drva. Jedna grupa je navodno videla da traktori idu šumom. Oko 6.40 sati ujutro četvoročlanu grupu Srba zaustavila su četiri maskirana muškarca (trojica u zelenim maskirnim uniformama a jedan u crnoj, civilnoj odeći), naoružani automastkim pištoljima. Jedan od maskiranih je navodno rekao: „Stoj, mi smo UČK, ruke u vis!“ Srbi su poslušali. Zatim su ih poterali nekih 200 metara gde je drugu četvoricu Srba čuvao jedan Albanac u civilnoj odeći. Treća grupa od šest Srba takođe je zadržana i odvedena do drugog mesta u šumi, nekih 100 metara dalje od prve dve grupe. Ovoj grupi oduzete su sve dragocenosti i cigarete. Svih 14 Srba pušteni su nakon otprilike tri sata. Trojica Srba koji su ranije krenuli traktorima više nisu viđeni živi.⁴⁸

Grobnica. OEBS je 24. jula dobio obaveštenje da je pored Podgrađa pronađena grobnica i svoje predstavnike poslao je na lice mesta. OEBS je dokumentovao mesto na kome su pronađeni prepoznatljiviji delovi tela (stopala, butine) i prazne čaure od metaka. Tim Haškog tribunala došao je 6. avgusta da izvrši uviđaj. U grobnici je pronađeno 11 tela. Još dva tela pronađena su 6. avgusta u reci u blizini grobnice. Među pronađenim telima identifikovana su tela osoba koje su nestale 4. jula kod sela Donji Livoc, i tela trojice koji su nestali 10. jula kod Raniluga. Selo Donji Livoc udaljeno je 10 kilometara od grobnice kod Podgrađa, a Ranilug se nalzi 16 kilometara od grobnice.

Tokom istraživanja slučaja OEBS je saznao da je jedna žrtva iz Raniluga bila pripadnik srpske policije i da za vreme sukoba nije bila u selu već na zadatku negde drugde. OEBS je takođe saznao da se u obližnjem selu Ugljare/Uglare nalazi kuća koju je UČK navodno koristila kao zatvor. OEBS je posetio kuću i uočio da su zidovi prefarbani masnom farbom da bi se prekrile mrlje od krvi.⁴⁹ Nakon istrage koju je sproveo KFOR uhapšen je jedan Albanac koji je negirao da je umešan u ubistva, ali je priznao da je učestvovao u pljački u šumi kod Raniluga 10. jula. Osumnjičeni je izjavio KFOR-u da se upravo vratio iz Makedonije i da je pristupio UČK. Rekao je da se tog jutra naprosto šetao šumom i da su ga zamolili da pomogne u pljački. Krajem oktobra i dalje je bio u pritvoru.

Kada je KFOR ponovo posetio grobnicu 26. oktobra, pronađeno je još jedno telo. KFOR veruje

da leš ima veze sa prvobitnim ubistvima i da je zakopan u grobnicu istom prilikom kada i ostalih 11 tela.

Malo je verovatno da je 12 tela slučajno zakopano u istu, plitku grobnicu. Ako nije umešana samo jedna grupa počinilaca, onda je svakako moralo doći do razmene informacija o mestu gde se grobnica nalazi. Verovatnije je da su iste osobe, koje su počinile ubistvo, tela i donele do grobnice. Činjenica da su se otmice dve grupe desile u različito vreme ukazuje da su ometi bili držani na nekom drugom mestu.

Od otkrića grobnice kod Podgrađa bilo je još otmica manjih grupa, uključujući otmicu trojice Srba kod Dobrčana 30. jula i otmicu dvojice Srba ispred Crkvenog odbora u Gnjilanu 29. jula.⁵⁰ Ovi incidenti u ogromnoj meri doprineli su da se strah raširi i dodatno su ograničili slobodu kretanja Srba.

(c) *Starije osobe:* U opštem obrascu po kome su se ubistva dešavala uočava se još jedna tendencija: početkom septembra na meti su se našle sredovečne i starije osobe. Ova tendencija pojavila se 9. septembra, kada su kod Kmetovca/Kmetofce ubijeni jedan muškarac (56) i jedna žena (57).⁵¹ Na glavnom putu između Kosovske Kamenice i Bujanovca iz vatrenog oružja ubijen je jedan Srbin, a jedna Srpkinja (65) teško je ranjena 13. septembra. Između 14. i 20. septembra jedan Srbin (50) i Srpkinja (52) uznemiravani su u svojoj kući i prećeno im je. Incident je počeo tako što je muškarca neko pratio, a kulminirao je 20. septembra kada im je kroz prozor ubačena eksplozivna naprava, a navodno ih je neko prethodno pozvao telefonom i upitao: „Zašto ste još živi?“⁵² U Kolarcima je u svom domu u požaru izgorela jedna starica od 82 godine, a prethodno su joj pretili i pretukli je.⁵³

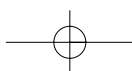
Ova tendencija se nastavila: dvojica Srba od 66 i 40 godina ubijena su dok su išli do Vrbice da pakuju svoje stvari koje su ostavili kada su se u julu iselili u srpsko selo Šilovo. Među Srbima koji su ostali na Kosovu ima dosta starijih. Upravo oni najviše žele da ostanu na Kosovu; stari će vam često reći da su oduvek živeli na Kosovu, da je Kosovo njihov jedini dom, i da nemaju kuda da odu, niti sredstva da napuste Kosovo.

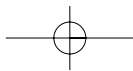
3. Nestali

Postoje tri liste nestalih iz gnjilanske oblasti u periodu od Dana K do kraja oktobra: centralizovana baza podataka o nestalim osobama KFOR-a, koja obuhvata 52 slučaja, lista Crkvenog odbora od 59 slučajeva i lista OEBS-a koja za period na koji se ovaj izveštaj odnosi ima 25 otvorenih slučajeva.⁵⁴ Neki slučajevi se preklapaju.

Nestajali su pojedinci, ili manje grupe od dve ili tri osobe. Ovo potvrđuju sve tri liste – OEBS-ova, Crkvenog odbora i KFOR-ova. Dve grupe ometih kasnije su pronađene u istoj grobnici kod Podgrađa.⁵⁵ Treća grupa, koja se sastoji od dve osobe srpske nacionalnosti koje su izdvojene iz grupe od pet Albanaca sa kojima su putovale u kombiju vodovoda, takođe pokazuje da su slučajevi organizovani i planirani.

Dve osobe nestale su u Gnjilanu 25. juna. U Gnjilanu je bilo još nestanaka koji su se dogodili u različito vreme: 5, 6, 9, 10, 12, 14. i 17. jula. U Kloktu je nestao čovek 23. jula: njegovo telo pronađeno je 27. septembra. U Gnjilanu je 24. jula nestao čovek (64) dok je išao na pijacu.⁵⁶ Jedna osoba nestala je u Gnjilanu 29. septembra, a još jedna je nestala istog dana u mestu Gornji Makres. Jedna osoba nestala je 4. avgusta u mestu Dobrčane. Moguće je da iza ovih nestanaka stoje organizovane kriminalne grupe, iako je samo za jednu nestalu osobu tražena otkupnina.⁵⁷ Ovaj primer ukazuje na mogućnost da kriminalci iskoriste saznanje da je neko omet i odluče da zatraže (i dobi-ju) otkupninu, ili da sami počinoci odluče da dođu do novca. U svim slučajevima nestanka, koje je obrađivao OEBS, u pitanju su bili muškarci srpske nacionalnosti, između 21 i 69 godina, prosečne starosti tek nešto iznad 38 godina. Nestanci su se dešavali na veoma različitim lokacijama: mnogi su ometi na glavnom putu, dok su putovali sami, ili u manjim grupama;⁵⁸ dve žrtve ometi su iz konvoja koji je bio pod pratnjom KFOR-a;⁵⁹ drugi su ometi u sred dana na ulici u Gnjilanu.⁶⁰ Niko od članova porodica ometih, sa kojima je OEBS razgovarao, nije znao razlog zašto su su njihovi bližnji ometi, a samo u jednom slučaju (žrtve iz Raniluga), pojavio se dokaz da je žrtva bila aktivni pripadnik srpskih snaga bezbednosti. Međutim, OEBS nije u potpunosti mogao da istraži pozadinu slučajeva i poreklo žrtava i da na osnovu toga sačini detaljnu ocenu. Za to je neophodna valjana kriminološka istraga.

Možemo navesti šest zaključaka. Prvo, nestanci predstavljaju direktan uzrok straha i osećaja nesigurnosti. Drugo, oni u velikoj meri ograničavaju slobodu kretanja. Treće, žrtve su najčešće muškarci srpske nacionalnosti. Četvrto, svedoci se plaše da pričaju. Peto, počinioци su svesni da su šanse da budu otkriveni i uhapšeni male. I poslednje, sa stanovišta ljudskih prava, položaj članova porodica kojima ne preostaje ništa drugo nego da čekaju da im se vrate njihovi najbliži, može se izjednačiti sa zlostavljanjem.

4. Lični integritet

U periodu od juna do oktobra prijave slučajeva maltretiranja i zlostavljanja stizale su redovno. Opšti trend paljenja kuća, pucnjave i nestanaka sam po sebi predstavlja oblik maltretiranja zato što izaziva strah i nesigurnost, ne samo kod pripadnika manjina već kod celokupnog stanovništva. Analiza koja sledi nije zasnovana samo na slučajevima koji se posebno navode kao slučajevi maltretiranja, već i na izveštajima o zlostavljanju.⁶¹

Incidenti vezani za maltretiranje i zlostavljanje javljali su se u više oblika: ranjavanje u pucnjavi; bombaški napadi; minobacački napadi; prebijanje; posebne pretnje i naredbe da se osoba iseli, pismene i usmene; upotreba oznaka kao što su amblemi i zastave na kolima i zgradama i grafiti. I ovi slučajevi uočeni su odmah: u Koretinu su 19. juna četvorica ili petorica navodnih pripadnika UČK maltreirala i tukla jednog Srbina koga su nezakonito držali u pritvoru. Žrtva je puštena na slobodu 22. juna sa posekotinama na licu i polomljenim zubima.⁶² Takođe 19. juna, petorica Albanaca u zelenim maskirnim uniformama, sa oznakama UČK, zaustavila su jednog Srbina na ulici usred dana i tražila od njega da im preda sav novac.⁶³ Oznake UČK postavljene su 28. juna na radnju jednog Srbina: radnja je opljačkana, a vlasnika su zlostavljale osobe u uniformama UČK.⁶⁴ Umešanost UČK u incidente u junu bila je veoma vidljiva: u svakom izveštaju o zlostavljanju koji je pristigao između 19. juna i 1. jula navodi se da su počinioци pripadnici UČK.⁶⁵

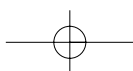
Od početka jula pripadnici UČK sve ređe se pominju kao počinioци, a češće se navode kosovski Albanci. Od početka juna počinioци se u mnogim slučajevima predstavljaju kao pripadnici UČK/TMK, ili nose oznake UČK, crne ili zelene maskirne uni-

forme. U to vreme počinioци su se predstavljali kao UČK „policija“. Na meti napada bile su i žene. Maltretiranja su se dešavala u kućama, radnjama, ili na putevima kod kontrolnih punktova. Napadani su i članovi LDK, a maltretiranje se vezuje i bar za jednu fabriku u Gnjilanu.⁶⁶ Moguće je da su pojedinci bili maltretirani i više puta. Jedan srpsko–bugarski par prijavio je 24. jula da su ga tokom tri nedelje šest puta posećivali neki muškarci koji su tražili oružje: 24. jula ljudima je rečeno da moraju da se isele iz stana u roku od 24 sata.⁶⁷

Upornom maltretiranju i zastrašivanju izloženo je bilo i stanovništvo određenih sela. Primer je Cernica, selo kod Gnjilana, koje su istraživači Odeljenja za ljudska prava posetili i o tome sačinili izveštaj 8. oktobra.⁶⁸ U Cernici na jednoj strani žive Srbi, na drugoj Albanci, a snage KFOR–a razmeštene su u sredini. Srpsko stanovništvo prijavilo je niz incidentata, od kojih se mnogi odnose na pokušaje Albanaca da povrate imovinu koju su im Srbi navodno bili ukrali. Prijavljeni su i ozbiljniji incidenti.⁶⁹ OEBS–ov tim za ljudska prava intervenisao je više puta. Krajem oktobra, prilikom jedne od redovnih poseta selu, OEBS–ovi istraživači su saznali da je jedan pripadnik jedinice KFOR–a premešten a da su dvojica Albanaca, koje Srbi smatraju odgovornim za maltretiranje uhapšena.⁷⁰ Srbi iz sela su tada izjavili da se situacija drastično popravila i da više nema incidentata i da se spremaju za zimu.⁷¹

(a) *Maltretiranje i pokušaji izbacivanja iz kuća.* Članovi porodice kosovskih Srba prijavili su OEBS–u da im je 24. septembra jedan Albanac rekao da se do 28. septembra isele. Albanac im je dao spisak porodica koje žive u ulici i rekao im je da ostalima prenesu ovu poruku. KFOR je 1. oktobra u tom kraju uspostavio kontrolni punkt, i porodice su tu i ostale.

(b) *Pucnjava, bombaški i minobacački napadi.* Tokom jula i avgusta pucnjava se mogla čuti gotovo svakog dana i noći: u izveštaju OEBS–a od 10. avgusta kaže se da se „otvaranje vatre iz automatskog oružja registruje svakodnevno u Gnjilanu, Šilovu, Ranilugu, Kosovskoj Kamenici i Vitini“. Cernica je dva puta bila poprište rafalne paljbe, uključujući i kada su dvojica pucala na grupu ljudi iz automobila bez oznaka; pucnjava je zabeležena 6, 7, 12, 14. a zatim i 24, 25, 26 i 27.

septembra, ovoga puta je praćena bombaškim napadima. Jedinica KFOR–a stalno je razmeštena u selu i razdvaja dve zajednice.

Napadi bombama zabeleženi su u Gnjilanu, Kosovskoj Kamenici, Klokotu, Vitini, Novom Brdu i Cernici. Najveći broj ovakvih napada, ili na domove ili radnje, desio se u samom Gnjilanu. KFOR je 17. septembra uhvatio jednog počinoca koji je izjavio da mu je „namera bila da Srbe zaplaši, a ne da ih ubije“. Ipak, KFOR je 26. septembra zvanično objavio da sve bombaške napade tretira kao pokušaj ubistva.

Sredinom avgusta u Gnjilanu i Vitini na meti velikog broja bombaških napada našle su se žene. Ovo se može smatrati početkom tendencije napada na ugrožene grupe, naročito izražene od početka do sredine septembra, kada se dogodila serija ubistava starijih osoba.⁷²

Minobacački napadi bili su najintenzivniji krajem avgusta i početkom septembra, a najčešće mete bila su sela duž glavnog puta zapadno od Gnjilana.⁷³ Nasilje jakog intenziteta naglo se stišalo pred demilitarizaciju (sada bišve) UČK (19. septembra), i svi koji su pratili stanje ljudskih prava krajem septembra i tokom oktobra pomislili su da je nasilje pod kontrolom. Prevarili su se.

Obrazac se ponovio od 17 do 22. oktobra. U Gnjilanu je 17. oktobra baćena bomba na srpsku kuću i zapaljena je prodavnica drugog Srbina. Sledećeg dana u srpsko naselje baćena je bomba nakon čega se čula rafalna paljba iz automatskog oružja. Zapaljena je još jedna kuća. Grčkim pripadnicima KFOR–a je 18. oktobra upućena pretnja da će na njih biti baćena bomba: zbog toga su uhapšeni bivši pripadnici UČK.

Nedelja između 18. i 24. oktobra dva puta se u izveštaju Regionalnog centra OEBS–a u Gnjilanu (izveštaj se izdaje dva puta nedeljno) opisuje kao „najopasnija od prestanka sukoba“. Ne zbog toga što je stepen nasilja bio na najvišoj tački u ovoj oblasti, već zato što je zatišje naglo ali ozbiljno uzdrmano. Nikada ranije kao tada nije bilo toliko očigledno koliko je malo potrebno da nasilje ponovo izbije.

OEBS–ovi predstavnici su 18. oktobra istražili prijavu u kojoj se navodi da su kod Vrbovca pronađene dve protivpešađijske mine: obe su postavljene u kukuružišta koja pripadaju Srbima, a žice su zakačene za već zrele klipove kukuruza.⁷⁴

Nakon vatre iz automatskog oružja u Vitini i

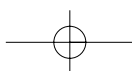
mestu Podgorce 19. oktobra, na selo Mogila/Mogille izvršena su i dva napada iz raketnog bacača, u prvom napadu ispaljene su tri, a u drugom dve rakete: zatim je na srpsko naselje otvarana vatra iz automatskog oružja, na koju je uzvraćeno paljbom. KFOR je nakon napada pronašao veliku količinu uniformi VJ.⁷⁵ Kasnije istog dana u bivše sedište LDK u Gnjilanu baćena je bomba,⁷⁶ dve bombe su eksplodirale u srpskom naselju,⁷⁷ i zapaljena je jedna kuća.⁷⁸

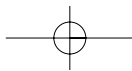
U kuhinju jedne osobe srpske nacionalnosti u Gnjilanu ubaćena je bomba 20. oktobra, u 20.00 sati. Ranjene su dve Srkinje, od kojih je jedna radila za UNMIK, i obe su prebaćene u Vranje.⁷⁹ Pola sata kasnije u Gnjilanu je baćena bomba na jednu srpsku kuću: niko nije povređen.⁸⁰ Registrovano je otvaranje vatre iz automatskog oružja na Kremenate/Kremenate.⁸¹ Nakon pretrage stana jednog Srbina, KFOR je u Gnjilanu pronašao municiju kalibra 7,62 mm i ručne bombe: uhapšene su tri osobe.⁸² Na radnju, čiji je vlasnik Srbin, u Kosovskoj Kamenici baćeni su „molotovljevi kokteli“.⁸³

U blizini Podgrađa 21. oktobra viđena su petorica pripadnika MUP–a u dva vozila: KFOR ih je pratio do administrativne granice.⁸⁴ Četvorica Albanaca u crnim uniformama provalila su u jednu romsku kuću u Gnjilanu i pretili vlasnicima, optužujući ih da su krali i rekli im da se ise sa Kosova.⁸⁵ U centru Gnjilana zabeležena su tri bombaška napada: ispostavilo se da su bombe bile ručne izrade, napravljene od konzerve osvežavajućeg pića, napunjene sačmom i eksplozivom.⁸⁶ Kod Šilova je pronađena neeksplozirana minobacačka granata. Četvorica Albanaca su ranjena kada su kod Vitine naišli na minsko polje. KFOR je pretražio kuće Albanaca u selima Ljubište/Lupishte i Begunce/Begunce: pronašli su jednu ručnu bombu, jedan „kalašnjikov“ (AK–47) i nekoliko uniformi UČK.⁸⁷

U selu Mogila 22. oktobra iz pištolja je ranjen u rame i grudi jedan Albanac (63): evakuisan je do Bondstila, baze američkog kontigenta KFOR–a.⁸⁸ U Ponešu su registrovane tri eksplozije. Dva dečaka napala su Albanku u Gnjilanu udarcem u glavu.

Serija napada, u nedelji između 18. i 24. oktobra u oblasti koja je bila relativno mirna, podudara se sa velikim premeštanjem jedinica KFOR–a, jer je bataljon premešten iz Vitine u Gnjilane samo

nekoliko dana pre nedelje koju je obeležilo najintenzivnije nasilje.

(c) *Maltretiranje kosovskih Albanaca.* Opšta atmosfera straha nije vladala samo u jednoj zajednici: strah je prodro svuda. Nisu ga osećali baš svi Albanci na Kosovu, ali neki albanski stanovnici svakako su imali osećaj nesigurnosti.

Na meti su se našli članovi LDK. Prema informaciji OEBS-a, članovi LDK dobijali su upozorenja da prestanu sa svojim političkim aktivnostima u oblasti Gnjilana, ali OEBS nije uspeo da dobije zvaničnu prijavu takvih slučajeva od članova LDK. KFOR je saopštio u septembru da je prećeno onim Albancima koji su i dalje usluživali Srbe da prestanu sa uslugom, u protivnom su morali da plate 100 DEM svaki put kada bi nešto prodali Srbima.⁸⁹ Tim za ljudska prava primetio je u septembru da jedno takvo upozorenje kruži Gnjilanom. Pronađena je i kopija te poruke. U zaglavlju je pisalo: „Skupština opštine Gnjilane: Direkcija za privredu i finansije, Poresko odeljenje“, s datumom od 24. septembra.⁹⁰ Ona se poziva na „Službeni list br. 1, od dana 2. septembra 1999, Uredba br. 3, član 12, paragraf 1 Uredbe o zadacima Privremene vlade Kosova.“ Papir je sadržavao naredbu svim pravnim licima, državnim i privatnim, da se porezi razrezuju prema vrednosti firme. Porez je iznosio 10 odsto od vrednosti firme. Nepridržavanje je povlačilo disciplinsku meru prema „članu 23 iz Službenog lista br. 1“.

Sićni zahtevi stizali su i drugim kosovskim Albancima. U poruci koja se poslednje nedelje oktobra i tokom novembra mogla čuti na privatnoj radio-stanici u Gnjilanu lokalno stanovništvo, zaposleno u međunarodnim organizacijama, pozivalo se da obavi svoju dužnost i da „da doprinos“ za TMK.

5. Samovoljna hapšenja

Iako UČK nema mandat da hapsi, OEBS je dobio brojne prijave u kojima se tvrdi da muškarci u uniformama UČK ili koji se predstavljaju kao pripadnici UČK hapse i privode građane, i da ih u pritvoru često i zlostavljaju. To se dešavalo od juna do oktobra. Prvi prijavljen slučaj desio se 19. juna kada su četvorica pripadnika UČK priveli jednog Srbina u Koretinu.⁹¹ Još najmanje osam osoba je prijavilo da su bile privedene i saslušavane u štabu UČK u Gnjilanu.

Ocena

Razni oblici maltretiranja ostaju najrašireniji i najuvreženiji oblik kršenja ljudskih prava u oblasti Gnjilana. Navodna umešanost UČK u incidente dosledno se pojavljuje u prijavama, naročito na početku perioda na koji se ovaj izveštaj odnosi. Različitim oblicima pritiska nisu izloženi samo Srbi, već i Romi i Albanci. Iako su s tim u vezi najugroženiji Srbi, jasno je da je opšta klima straha, koji izazivaju samovoljna hapšenja, maltretiranja i pretnje, zahvatila i političke partije kosovskih Albanaca, manjine i nevladine organizacije, i da se zbog ovoga strah i dalje širi.

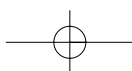
6. Diskriminacija u privredi i zapošljavanju

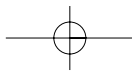
U gnjilanskoj oblasti industrija je smeštena u samom Gnjilanu. Fabrike nisu radile punim kapacitetom ni pre izbijanja sukoba. U fabrikama je previše zaposlenih, a oprema je zastarela. Infrastruktura u Gnjilanu je loša, a propada još više zbog sadašnje preterane upotrebe. Iako preciznih podataka nema, zna se da je nezaposlenost velika.

(a) *Zaposlenost.* Krajem juna i početkom jula 1999, samoproklamovana vlast imenovala je „direktore“ preduzeća i javnih službi. Radnici su u većoj meri bili nezadovoljni ovim imenovanjima. Međutim, iako se gotovo sve intervjuisane osobe slažu da su rukovodioci imenovani u junu nestručni, plaše se da o tome pričaju. Najčešće se tvrdi da samoproklamovana uprava „blokira“ napredak i da vladaju nepotizam i korupcija.

UNMIK do sada još nije smenio rukovodioce glavnih preduzeća jer je zaključeno da bi novi direktori bili izloženi istom pritisku kao i sadašnji „direktori“ i da to ne bi ništa bitno promenilo.⁹²

Bivši nastavnici nalaze se na čelu tri glavna preduzeća u Gnjilanu, a to su: „Binačka Morava“ (građevinsko preduzeće); „16. novembar“ i „Fabrika radiatora“. Prilikom imenovanja „direktora“ „Industrije baterija Gnjilane“ (IBG) korišćeni su politički kriterijumi, a svi članovi LDK bili su uklonjeni.⁹³ Predstavnici kosovskih Srba izjavili su da Albanci ne žele da se oni vrate na posao. S obzirom na to kako su imenovanja vršena, i imajući u vidu strah i ograničenu slobodu kretanja, ne treba očekivati da će se preostali Srbi vratiti na posao. Bez prihoda i mogućnosti privređivanja, pritisak na njih i njihove porodice biće još jači.

(b) *Bolnica u Gnjilanu.* Krajem juna uspostavljena je uprava bolnice koju su činila tri predstavnika Albanaca, dva predstavnika Srba i jedan predstavnik KFOR-a. Bilo je otvorenih protivljenja da se uvrste predstavnici Srba, što je čak išlo dotle da je 8. jula jedan od njih izveden iz bolnice i prebijen. Sledećeg dana bio je zabranjen pristup srpskim pacijentima, a nakon nekoliko dana pretučen je jedan hirurg Srbin, a jedan tehničar Srbin otet. Trenutno u bolnici ne radi niko od Srba. Pacijenti radije odlaze van Kosova u bolnicu u Vranju, nego da se leče u Gnjilanu ili Prištini, gde rade samo Albanci jer je dvoje Srba, koji su poslani u prištinsku bolnicu, umrlo pod „nerazjašnjenim okolnostima“.⁹⁴ Dva izveštaja pokazuju da se i Albanci žale na diskriminaciju prilikom zapošljavanja u bolnici i da vlada nepotizam.⁹⁵

(c) *Vodovod u Prilepnici.* Krajem avgusta 1999. vodovod je bio jedino mesto gde su Srbi i Albanci radili zajedno. Petoro Albanaca i dvoje Srba koji su se 24. avgusta vozili na posao radničkim kombijem zaustavila su trojica nepoznatih i naoružanih muškaraca u velikom, crnom automobilu. Od radnika su tražili dokumenta na pregled, nakon čega su oteli dvoje Srba koji se i dalje vode kao nestali. Iako KFOR obezbeđuje vodovod koji se nalazi nekoliko kilometara severno od Gnjilana, poslednje troje Srba, koji su ostali tu da rade, strahuju za svoju bezbednost. A njihove albanske kolege takođe žive u strahu od odmazde.⁹⁶

Zbog manjka obučanih radnika u vodovodu filteri se ne održavaju na adekvatan način: od pet filtera rade samo dva. Kapacitet će se prepoloviti kada KFOR i ICRC polovinom novembra budu zatvorili jedan od filtera zbog opravke. Kada ovaj filter bude zamenjen, onda će doći red na drugi.⁹⁷

Treba naglasiti da je na celom području opštine Gnjilane⁹⁸ zaposleno samo troje Srba koji rade u vodovodu, ako se izuzme nekolicina Srba koji rade za međunarodne organizacije.

(d) *Građevinsko preduzeće u Gnjilanu – Binačka Morava.* Preduzeće Binačka Morava isprva se nalazilo na mestu gde je danas Regionalni centar OEBS-a u Gnjilanu. U teoriji, preduzećem rukovodi jedan Albanac (bivši nastavnik matematike) i dva bivša direktora preduzeća (jedan Srbin i jedan Turčin). Ispostavilo se, međutim, da albanski „direktor“ sprečava druge da učestvuju u ruko-

vođenju preduzećem, a naročito u pokušajima da se osnuje odgovarajući upravni odbor.

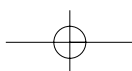
U praksi je preduzeće podeljeno na tri dela, od kojih radi samo jedno, ono kojim rukovode Albanci, pošto oni kontrolišu kamione i građevinski materijal. Krajem jula 1999, preduzeće je od američkog kontigenta KFOR-a sklopilo ugovor za posao vredan 400.000 američkih dolara, a očekuje se da u budućnosti zaključi još sličnih poslova.⁹⁹ Ostala odeljenja ne rade, a albanski „direktor“ navodno je pretio smrću svojim nealbanskim kolegama.¹⁰⁰

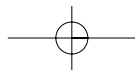
Podela u preduzeću prenele su se van njega. 27. oktobra zaposlenima u Regionalnom centru OEBS-a bio je onemogućen pristup na parking koji se nalazi iza zgrade. „Direktor“ Binačke Morave postavio je kod kapije dvojicu čuvara. Pregovori oko korišćenja parkinga trajali su nedelju dana, ali bez uspeha. OEBS se obratio šefu regionalne kancelarije UNMIK-a i KFOR-u od kojih je dobio pravni dokument u kome se tvrdi da je zgrada javna a samim tim u nadležnosti UNMIK-a, i dokument je predočio „direktoru“ Binačke Morave.

(e) *Fabrika duvana u Gnjilanu.* Fabrikom upravljaju bivši članovi LDK, i oni su jedini rukovodioci koji nemaju veze za UČK/TMK. Fabrika radi sa 20–30 odsto kapaciteta. U martu je u fabrici radilo 592 radnika, među njima 407 Srba i 185 Albanaca. Krajem septembra u fabrici je bilo zaposleno 215 Albanaca i nijedan radnik srpske nacionalnosti.¹⁰¹ „Direktora“ fabrike su 27. septembra posetila dvojica Albanaca, koji su se predstavili kao „finasijska policija“ UČK, i tražili su od njega da preda knjige na pregled kako bi mogli da odrede visinu poreza.¹⁰²

7. Organizovani kriminal

Organizovani kriminal je tradicionalno jak u oblasti Gnjilana. Veruje se da je odsustvo policije i pravosudnih organa s jedne strane i prisustvo međunarodnih organizacija s druge, doprinelo stvaranju uslova za porast organizovanog kriminala.¹⁰³ Vlasnici prodavnica i restorana su stalno pod ucenom.¹⁰⁴ Postoje i drugi oblici pokušaja da se ubira „porez“. Od vlasnika prodavnica koji su imovinu kupili od srpskih preduzeća ili agencija za promet nekretninama traži se da ponovo otkupe nekretninu ili da plaćaju zakup istim tim agencijama kojima sada upravljaju kosovski Albanci.¹⁰⁵

8. Posledice za nealbansko stanovništvo

Različiti motivi uslovljavaju iseljavanje nealbanskog stanovništva iz oblasti, ali oni mogu biti podeljeni u dve šire kategorije. U prvu spadaju pritisci, osećaj nesigurnosti, nemogućnost da deca idu u školu, ili direktne pretnje i napadi. U drugu kategoriju spadaju faktori privlačenja, odnosno ljudi odlaze u inostranstvo, druge oblasti ili SRJ privučeni rodbinskim ili drugim vezama koje tamo imaju. Među nealbancima koji ostaju najviše je starih koji nisu nikada živeli van Kosova. Oni ostaju zato što nemaju sredstava da se isele, nemaju prihoda ili rodbinskih veza, ili zato što im strah za bezbednost ne da da se pomere. Drugi kažu da su u SRJ izloženi diskriminaciji, i oni bi želeli da se isele negde drugde. Jedna Srpkinja je izjavila da je ostala u Gnjilanu jer joj je muž nestao, i ne želi da ode pre nego što se on vrati.¹⁰⁶

Srbi i Romi se iseljavaju sa Kosova najviše zbog bezbednosne situacije. Prema podacima UNHCR, pre sukoba su u Gnjilanu živela 5982 Srbina.¹⁰⁷ Krajem jula Crkveni odbor procenio je da se u gradu nalazi oko 4000 Srba, sledećeg meseca ih je po njegovoj proceni bilo 3400,¹⁰⁸ dok odbor trenutno (24. septembar) procenjuje da ih je ostalo oko 1500.¹⁰⁹ UNHCR ima drugačije podatke: po njegovoj proceni krajem jula je u gradu Gnjilanu bilo 3225 Srba, dok ih je krajem oktobra ostalo 2100.¹¹⁰

U samom Gnjilanu Srbi su se u roku od tri meseca preselili u naselje oko crkve. Samo nekolicina ih živi u drugim delovima grada. Enklave postoje i u Šilovu¹¹¹ i Ranilugu.¹¹² U Kosovskoj Kamenici i Koretinu srpska zajednica zbijena je na kraju sela. U Cernici, gde je stanovništvo pomešano, Srbi i Albanci žive podeljeni, a na liniji razdvajanja razmešten je KFOR. Vitinu namerava da napusti umereni Srbin koji je druge ubeđivao da ostanu i vlasnik jedinog restorana koji nije bio meta napada.

Iz izjava predstavnika Srba krajem septembra vidi se da osim nekolicine starijih osoba, gotovo svi Srbi iz Gnjilana razmišljaju da napuste Kosovo. Srbi su počeli da prodaju svoju imovinu po ceni između 30 i 50 odsto nižoj od cene koja je važila pre rata. Vlasniku dvospratne zgrade (radnja i privatni smeštaj) koja je 1996. kupljena za 300.000 DEM sada se „nudi“ 20.000 DEM.¹¹³ On je do sada odbijao ovakvu ponudu. Nemoguće je odrediti broj kupoprodajnih transakcija nekretninama jer

se transakcije ne registruju: šef regionalne kancelarije UNMIK-a kaže da nema dovoljno zaposlenih koji bi se bavili registracijom ovakvih transakcija.

9. Posledice za ostale manjine: Hrvati katolici

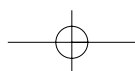
Maltretiranju nisu izloženi samo Srbi i Romi: ugrožena je još jedna manjinska zajednica.

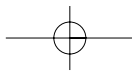
U opštini Vitina je pre izbivanja sukoba živelo oko 700 Hrvata koji su mahom nastanjivali pet sela, a to su: Letnica/Letnice, Vrnavokolo/Vernakolle, Vrnez/Vernez, Šašare/Shashare i Perutinovice/Perutinovice. Od Dana K stanovništvo se neprekidno iseljavalo iz ovih sela. Do kraja avgusta ostalo ih je 456,¹¹⁴ a krajem oktobra bilo ih je 360.¹¹⁵ U istom kraju postoji i mala zajednica Albanaca katolika, a tokom sukoba su se dva hrvatska katolička sveštenika zauzela kod VJ da albanski katolici budu zaštićeni.

Od početka septembra predstavnici OEBS-a u više navrata su obilazili ova sela i tom prilikom o situaciji najčešće razgovarali sa katoličkim sveštenicima. Prema rečima sveštenika iz Letnice, Hrvati se osećaju „očajno i rezignirano“. Žive kao između dve vatre, između Srba i Albanaca, a nemaju svoje predstavnike ni u jednom organu vlasti ili uprave. Pogoršali su se odnosi sa obe zajednice, a Hrvati su na meti napada nepoznatih Albanaca. Jedna osoba je ubijena, po kućama se vrše pretresi u potrazi za oružjem, pripadnici ove zajednice su maltretirani a nekoliko ih je i pretučeno.¹¹⁶ Zbog svega ovoga Hrvati se iseljavaju u Hrvatsku.

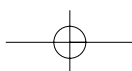
Hrvatska vlada je navodno poslala svoje predstavnike da ubede Hrvate da ostanu na Kosovu. Nisu uspeali: dve trećine od ukupno 46 porodica potpisalo je peticiju kojom traže pomoć od predsednika Tuđmana.

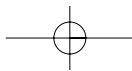
Predstavnici OEBS-a koji su naknadno posetili Vrnez 12. oktobra otkrili su da je u selu ostalo svega šest od 14 porodica koliko ih je ranije živelo u Vrnezu. Predstavnici OEBS-a razgovarali su sa jednom porodicom koja se takođe spremala na odlazak. Kao razloge ljudi su naveli strah od maltretiranja, strah od zime i nedostatak zaštite: KFOR je 24. septembra obustavio 24-časovno patroliranje pa se patroliranje vršilo samo noću. UNHCR i OEBS su tokom oktobra više puta obilazili hrvatska sela. Ispostavilo se da poverenje jača i da neke porodice razmišljaju da ostanu.¹¹⁷ Ali, 29. oktobra je 306 Hrvata iz pet sela autobusima napustilo Kosovo.¹¹⁸

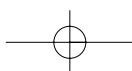

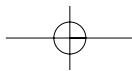
- 1 Oblast obuhvata opštine Gnjilane/Gilan, Kosovska Kamenica/Kamenice, Novo Brdo/Novo Berde i Vitina/Viti.
- 2 Od toga je 150 spaljenih kuća pripadalo kosovskim Srbima i 130 Romima. Podatak preuzet od Crkvenog odbora u Gnjilanu. Crkveni odbor prikuplja podatke širom oblasti odgovornosti, koristeći pri tom razgranatu mrežu kontakata.
- 3 Nova kancelarija OEBS-a u Kosovskoj Kamenici nalazi se odmah pored bivše kancelarije.
- 4 Ovaj broj odnosi se na celu oblast odgovornosti, koja sada uključuje i opštine Štrpce/Shterpece, Uroševac/Ferizaj i Kačanik/Kacanik.
- 5 Iz izveštaja KFOR-a.
- 6 U međuvremenu su pripadnici UNMIK-policije patrolirali zajedno sa pripadnicima KFOR-a. Iako je krajem oktobra UNMIK-policija zvanično od KFOR-a preuzela sve policijske dužnosti, ona policijski mandat i dalje ne obavlja u potpunosti samostalno već zajedno sa KFOR-om.
- 7 Izveštaj o incidentu 1099/001, Odeljenje za ljudska prava.
- 8 Ovaj deo zasniva se na podacima koje je prikupilo Odeljenje za demokratizaciju OEBS-a, i na podacima timova za ljudska prava i članaka Ekspertske misije OEBS-a i Saveta Evrope od 26. jula do 6. avgusta.
- 9 Rukovodstvo Pokreta koje čine predsednik, dva potpredsenika, i generalni sekretar, nadzire rad šest kabineta: za javnu upravu, privredu i finansije; obrazovanje, kulturu i sport; geodeziju i zemljišne knjige; urbanizam; i za planiranje, obnovu i razvoj. Kabinet za urbanizam takođe se bavi pitanjima izgradnje i ekologije, kao i javnim postrojenjima.
- 10 Samoproklamovana „prelazna vlada“ Hašima Tačija imenovala je 16. juna Ismailja Kurtešija za „predsednika“ opštine.
- 11 Na čelu civilne uprave, koja je uspostavljena pre 20. jula, bio je Emin Germeši koji je izjavio da ga je imenovao Hašim Tači. Iako su u ovoj oblasti Srbi činili 40 odsto stanovništva, u samoproklamovanoj civilnoj upravi nije ostavljeno nijedno mesto za predstavnike Srba.
- 12 Civilna uprava je uspostavljena oko 20. jula i na njenom čelu bio je Daut Džemailji, a njen zadatak bio je da obrazuje privremenu civilnu upravu do uspostavljanja uprave UN. Džemailji je bio bivši član Demokratskog saveza Kosova i proveo je 2 i po godine u zatvoru. Od 20. jula uprava je rukovođila požarnom službom, gradskom čistoćom, i tvrdi da nije imala kontrolu nad fabrikama i ostalim javnim postrojenjima. Prema izveštajima OEBS-ovih predstavnika Odeljenja za demokratizaciju na terenu, kontrolu nad javnim postrojenjima ova uprava preuzela je krajem oktobra.
- 13 „Predsednik“ opštine koji je imenovan početkom avgusta bio je Muhamed Redža, bivši član LDK. On je otvoreno govorio o vezama njegove kancelarije i UČK. On je izjavio da je UČK kontrolisala dom zdravlja, vatrogasnu službu, elektranu i poštu, a da su većinu zaposlenih činili oni koji su nakon 1989. dobili otkaz. Građani su prijave za posao podnosili štabu UČK.
- 14 To ne znači da su samoproklamovani organi vlasti ovlašćeni za obavljanje ovih funkcija, već samo to da su oni vršili različite funkcije. U nekim slučajevima samoproklamovana vlast u Gnjilanu obraćala se za pomoć KFOR-u: Oblasna uprava UN je zatražila od KFOR-a da više ne obavlja određene opštinske dužnosti na zahtev „predsednika“ opštine, kao, na primer, da ukloni ulične prodavce „koji nemaju dozvolu“, što je KFOR bio učinio na neposredni zahtev „predsednika“ opštine.
- 15 Dnevni izveštaj Regionalnog centra u Gnjilanu, juli 1999, i na osnovu razgovora sa raseljenima koji je vođen 7. jula.
- 16 Više o sudbini romskog stanovništva videti u nastavku izveštaja.
- 17 Koretin/Koretin, Donja Šipašnica/Shipashice I Ulet, Feričeje/Feriqeve, Carakovce/Carkoq, Bratilovce/Brahitovce, Kostadince/Kostadice, Leštar/Leshhtar, Oraovica/Rahovice, Strezovce/Strezofc, Vaganeš/Vaganesh i Građenik/Gregjenik.
- 18 TF Tiger Rezime: Ozbiljno etničko nasilje (za period od 9. jula do 23. septembra).
- 19 Regionalni centar u Gnjilanu, dnevni izveštaj, 2. jul.
- 20 Izvor: ECMM, UNHCR, OEBS.
- 21 Izveštaj UNHCR, 21–27. avgust.
- 22 Izvor: UNHCR. U gradu Gnjilanu ostalo je oko 450 Roma. U mestima Bostane/Bostan i Novo Brdo ukupno ih je 50. U Kosovskoj Kamenici ih ukupno ima oko 400.
- 23 OEBS je pojedinačne požare snimio video kamerom i fotografskim aparatom. OEBS je takođe dokumentovao video i filmskom kamerom uništenje romske četvrti u Ulici A. Preševa nakon paljevine.
- 24 Izvor: ECMM, OEBS-ovi dnevni izveštaji o ljudskim pravima da je u Gnjilanu najmanje jedna kuća bila zapaljena 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 7, 19, 21, 23, 24, 26, 28. jula i 5. avgusta. Većina kuća pripadala je Romima.
- 25 GN/GN/0043/99.
- 26 GN/GN/0064/99.
- 27 GN/GN/0073/99.
- 28 Izveštaj KFOR-a za OEBS i UNHCR.
- 29 Izveštaj UNHCR-a o Romima, 26. avgust.
- 30 Izveštaj UNHCR-a, 21–27. avgust.
- 31 Izveštaj KFOR-a za OEBS i UNHCR.
- 32 Izveštaj UNHCR-a, 28. avgust – 3. septembar.
- 33 Memorandum IRC UNHCR-u, 8. septembar.
- 34 Izveštaj KFOR-a za OEBS i UNHCR.
- 35 Izveštaj UNHCR-a, 11–17. septembar.
- 36 Izveštaj KFOR-a za OEBS i UNHCR.
- 37 Izveštaj UNHCR-a, 25. septembar–1. oktobar.
- 38 Izveštaj KFOR-a za OEBS i UNHCR.
- 39 Izvor: IRC.
- 40 GN/0001/99.

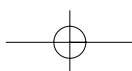

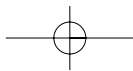
- 41 GN/0100/99 i GN/0104/99 i GN/0108/99.
- 42 Videti slučajeve GN/0039/99, GN/0045/99, GN/0046/99 i GN/0047/99 i dole u tekstu.
- 43 GN/0088/99.
- 44 Druga žrtva je preživela.
- 45 GN/0100/99, GN/0104/99 i GN/0105/99.
- 46 Krajem septembra dobijene su nove informacije o ovim slučajevima. Tim za ljudska prava koordinisao je istragu sa policijom UNMIK-a i slučaj je ponovo otvoren.
- 47 GN/0039/99. GN/0046/99 i GN/0047/99.
- 48 GN/0045/99.
- 49 OEBS je dobio slične izveštaje o kući u Ugljarima i slučaj prijavio KFOR-u koji je obišao kuću, ali je ona tada bila prazna. Ugljare se često pominje u izveštajima kao mesto gde UČK drži zarobljene ljude. Ugljare je od sela Donji Livoc udaljeno oko 7 kilometara, a od Raniluga oko 10 kilometara. Nalazi se na oko 4 kilometra od grobnice kod Podgrađa.
- 50 Rezime slučajeva nestalih muškaraca srpske nacionalnosti je sledeći: 22. juna nestao je jedan Srbin u Gnjilanu (GN 5); 25. juna nestao je jedan Srbin u Gnjilanu (GN/0017/99); 4. jula nestao je jedan Srbin u Mališevu (GN/0035/99); 4. jula nestala su trojica Srba, žrtve iz Donjeg Livoca (GN/0039/99. GN/0046/99 i GN/0047/99); 5. jula nestao je jedan Srbin u Gnjilanu (GN/0031/99); 6. jula u Gnjilanu je nestao jedan Srbin (GN/0029/99); 8. jula u Gnjilanu je nestao jedan mentalno zaostali Srbin (GN/0040/99); 9. jula u Gnjilanu je nestao jedan Srbin nakon što ga je svedok video u zgradi internata u koji je bila smeštena UČK (GN/0041/99); 10. jula nestale su žrtve iz Raniluga; 14. jula nestao je jedan Srbin, nakon što je svedok video da ga iz njegovog stana UČK odvodi u internat.
- 51 GN/0123/99.
- 52 GN/0133/99.
- 53 GN/0134/99.
- 54 Ukupan broj slučajeva bio je 31, ali je za sedam osoba potvrđeno da su mrtve.
- 55 Otmice: GN/0039/99, GN/0045/99, GN/0046/99 i GN/0047/99. Grobnica: GN/0086/99.
- 56 GN/0077/99.
- 57 GN/GN/0039/99, GN/GN/0046/99 i GN/GN/0047/99.
- 58 Videti, na primer, slučaj iz Donjeg Livoca, ibid.
- 59 Videti, na primer, GN/GN/0094/99.
- 60 Videti, na primer, GN/GN/0017/99, GN/GN/0029/99 i GN/GN/0083/99.
- 61 Treba naglasiti da predstavnici Odeljenja za ljudska prava smatraju da se slučajevi maltretiranja ne prijavljuju u dovoljnoj meri, uprkos velikom broju registrovanih slučajeva maltretiranja, što naročito važi za kosovske Albance.
- 62 GN/GN/0013/99.
- 63 GN/GN/0014/99.
- 64 GN/GN/0015/99.
- 65 GN/GN/0002/99, GN/GN/0003/99, GN/GN/0015/99, GN/GN/0023/99, GN/GN/0027/99, GN/GN/0041/99. Videti i izveštaje KFOR-a od 24–28. juna.
- 66 Fabrika duvana. Videti niže u odeljku o Diskriminaciji u privredi i zaposlenju.
- 67 GN/0060/99.
- 68 Odeljenje za ljudska prava u Gnjilanu: specijalni izveštaj o stanju u Cernici, 8. oktobar.
- 69 Na primer, slučaj kada su jednu ženu koja je pokušala da se umeša u neki incident kod KFOR-a, vukli za kosu i drmali je.
- 70 Stanovništvo se uporno žalilo što dvojica identifikovanih osumnjičenih nisu bila uhapšena.
- 71 Kao i za druga sela u kojima incidenti ne prestaju, oformljen je poseban tim istraživača koji redovno posećuju Cernicu, prate i izveštavaju o stanju.
- 72 Videti GN/0092/99 i GN/0093/99. Žrtve iz Gnjilana lakše su ranjene i napustile su Kosovo 17. avgusta, na dan kada se desio napad.
- 73 Od sredine avgusta KFOR traži „poludelog tobdžiju“ koji je delovao u Vitini i oko nje, ali ga do danas nije uhvatio.
- 74 Regionalni centar u Gnjilanu, izveštaj za nedelju od 18–24. oktobra 1999.
- 75 GN/VI0006/99 i Regionalni centar u Gnjilanu, izveštaj za nedelju od 18–24. oktobra 1999.
- 76 Regionalni centar u Gnjilanu, izveštaj za nedelju od 18–24. oktobra 1999.
- 77 GN/0170/99.
- 78 GN/0170/99.
- 79 GN/0165/99.
- 80 GN/0170/99.
- 81 Regionalni centar u Gnjilanu, izveštaj za nedelju od 18–24. oktobra 1999.
- 82 RC u Gnjilanu, dvonedeljni izveštaj, 3. oktobar.
- 83 Regionalni centar u Gnjilanu, izveštaj za nedelju od 18–24. oktobra 1999.
- 84 Ibid.
- 85 GN/0166/99.
- 86 Regionalni centar u Gnjilanu, izveštaj za nedelju od 18–24. oktobra 1999.
- 87 Ibid.
- 88 Ibid.
- 89 Kao i u drugim slučajevima maltretiranja unutar zajednice kosovskih Albanaca, niko nije dostavio zvaničnu prijavu.
- 90 Samoproklamovanu upravu UNMIK u to vreme, kao ni krajem oktobra, nije priznao.
- 91 GN/0013/99.
- 92 Prema izjavi predstavnika UNMIK-a.
- 93 Prema izjavi jednog inženjera 22. septembra.

- 94 Podatak dobijen od Crkvenog odbora 24. septembra. Odbor navodi da je pacijentima najpre bilo uskraćeno lečenje u bolnici u Gnjilanu i da su prebačeni u bolnicu u Prištini gde su i umrli. Istraživači odeljenja za ljudska prava nisu bili u mogućnosti da dobiju dodatne informacije o ovim slučajevima. Međutim, vesti o slučaju sigurno su se raširile među srpskim stanovništvom: istraživači koji su razgovarali sa žrtvom jednog napada, na čijeg oca je pucano, pokušali su da nagovore žrtvu da pod pratnjom KFOR-a ode u bolnicu u Prištini na lečenje. Žrtva, njegova majka i Crkveni odbor odbili su čak i da pomisle da bi žrtvu trebalo prebaciti u Prištinu. Kao razlog su naveli da Srbi tamo nisu bezbedni jer je dvoje Srba u toj bolnici umrlo u septembru.
- 95 Slučaj GN/0111/99 i GN/0112/99.
- 96 GN/GN/0106/99
- 97 Izvor: KFOR.
- 98 Podatak dobijen od Crkvenog odbora 24. septembra.
- 99 Izjava od 29. septembra.
- 100 Izjava radnika preduzeća od 29. septembra. Radnik je želeo da ostane anonimn.
- 101 Izjava „direktora“ fabrike duvana od 28. septembra.
- 102 Ibid.
- 103 Izjava istražitelja KFOR-a u Gnjilanu.
- 104 Izjava šefa regionalne kancelarije UNMIK-a.
- 105 Izjava vlasnika prodavnice u Gnjilanu od 23. septembra.
- 106 Videti takođe slučaj člana porodice jedne od žrtava iz Podgrađa koji je napustio Kosovo odmah nakon sahrane.
- 107 Lista naselja na Kosovu, jedinica GIS, UNHCR, 9. mart 1999.
- 108 Videti Preliminarnu procenu o položaju etničkih manjina na Kosovu, UNHCR/OEBS, 26. juli–6. septembar 1999. Podaci u broju Srba Crkvenog odbora nisu pouzdani u meri u kojoj su pouzdani drugi podaci odbora. Treba naglasiti da se veliki broj Srba iz straha od odmazde ili dodatnih maltretiranja plaši da prijavi incidente KFOR-u, a čak i Crkvenom odboru. Žrtve obično ne žele da ih posećuje KFOR. Ova pojava ne odnosi se samo na stare osobe kod kojih je strah naročito izražen, već i na druge, uključujući i Srbe koji trenutno rade za međunarodne organizacije.
- 109 Videti Aneks 1: izveštaji za period 15. jun–21. septembar.
- 110 UNHCR, 4. novembar.
- 111 1236, od kojih su 268 interno raseljene osobe (UNHCR).
- 112 954 (UNHCR).
- 113 Crkveni odbor, 24. septembar.
- 114 Izvor: UNHCR i Druga procena položaja manjina.
- 115 Izvor: UNHCR i na osnovu istraživanja tima za ljudska prava obavljenih tokom oktobra.
- 116 Izveštaj o položaju Hrvata u Letnici, tim za ljudska prava OEBS-a, 9. oktobar.
- 117 Videti izveštaj o Hrvatima u Vrnez, 12. oktobar.
- 118 Prema podacima UNHCR-a, ukupno ih je ostalo 54.

PEĆ/PEJE: NELEGITIMNA VLAST

A. Pregled

Pošto je oblast odgovornosti Peći/Peje¹ teško razrušena tokom sukoba, izbeglice koje su se u nju vraćale i dalje moraju da žive kao raseljena lica. Najviše je uništena imovina kosovskih Albanaca. U selima u opštini Peć teško je oštećeno ili uništeno 68 odsto stambenih kuća.² Povratnici su potražili smeštaj u Peći u kojoj je oštećeno 55 odsto objekata, zbog čega se broj stanovnika od predratnih 85.000 popeo na 102.800. Procenjeno je da je u opštini Klina/Kline 54 odsto zgrada uništeno ili oštećeno, dok je u samom mestu uništeno ili oštećeno oko 30 odsto zgrada. U okolini Istoka/Istog teško je oštećeno 67 odsto zgrada. U Dečanima/Decane je već tokom sukoba 1998. godine oštećeno oko 80 odsto zgrada.³ U Đakovici/Gjakove⁴ je samoproklamovana vlast osnovala dve komisije za procenu štete. Po njenoj proceni potpuno je uništeno 5.500 kuća, uključujući i 1430 kuća u samom gradu; uništeno je 1200 nestambenih objekata, 21 verski objekat spaljen je ili uništen, a teško su oštećena i privredna postrojenja.⁵ Šteta je neznatna u selima duž doline Belog Drima, gde većinu čine Albanci katolici.

U oblasti je vidljiva i šteta koju je prčinio NATO, a najviše su oštećene zgrade VJ i MUP-a. Od šest kasarni VJ u oblasti, četiri su potpuno uništene,⁶ dok je jedna teško,⁷ a druga lako oštećena.⁸ NATO je uništio glavnu oblasnu policijsku stanicu u Đakovici. U vazдушnim udarima uništen je i most preko reke Beli Drim kod raskrsnice za Klinu.

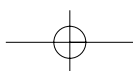
Imovina OEBS-a takođe je stradala: dve od tri lokacije u Peći su opljačkane i oštećene, a treća je kolateralno oštećena u vazдушnom napadu. Prema izveštajima, na dan kada je Misija OEBS-KVM evakusiana sa Kosova (20. marta) jedan srpski policajac provalio je u zgradu OEBS-ove Verifikacione misije u Đakovici, uklonio zastavu OEBS-a i opljačkao sve iz kancelarija osim nameštaja. Pri tom je jednom lokalnom stanovniku koji je bio zaposlen u KVM naredio da prisustvuje, nakon čega mu je dao potvrdu o oduzetim predmetima. Takođe je opljačkana i uništena kancelarija KVM u

Rogovu/Rogove. U kancelariji u Klini postavljena je eksplozivna naprava. Opljačkane su dve kancelarije KVM u opštini Istok: jedna je delimično spaljena, a druga potpuno uništena u požaru. Ulaz u kancelariju u Dečanima je uništen.

Ima izveštaja da je između 23. i 26. marta srpska policija ubila jednog stanovnika Peći koji je bio zaposlen u KVM. Mnogi stanovnici koji su radili za KVM napustili su Kosovo, a nisu se svi vratili. Nestala su dvojica radnika obezbeđenja iz Kline, a telo trećeg pronađeno je u masovnoj grobnici kod Kraljana. Jedan od zaposlenih bio je prinuđen da kod sebe smesti između 15 i 50 vojnika VJ i srpskih policajaca tokom 72 dana dok je trajalo bombardovanje. Ostali koji su bili zaposleni u KVM su proterani: njihove kuće opljačkane su i zapaljene među prvima. Zaposleni iz Istoka takođe su proterani, a kada su se vratili zatekli su svoje kuće spaljene.

Nisu svi pripadnici manjina prošli jednako tokom sukoba, a kako su se za to vreme ponašali, umnogome je odlučilo njihovu sudbinu nakon Dana K. Albanci katolici iz Kline, na primer, prošli su mnogo bolje od svojih komšija Bošnjaka, jer nisu proterani. Međutim, mnogi su primorani da kod sebe smeste pripadnike jugoslovenskih i srpskih snaga bezbednosti, i da na svojim imanjima, u voćnjacima ili baštama kriju vojnu opremu. Mnogi su zastrašivani i ucenjivani. Neki Romi iz Kline su proterani, drugi su pomagali jugoslovenskim i srpskim snagama, a treći su bili primorani da čine različite stvari, kao na primer da uklanjaju i sahranjuju leševe. Srbi, Romi i Bošnjaci iz Istoka mahom su ostali, a posle su bili optuženi da su saradivali sa jugoslovenskim i srpskim snagama i da su pljačkali. U Dečanima je tokom sukoba ostalo oko 350 Albanaca i oko 600 Srba. Oko 150 Albanaca našlo je utočište u pravoslavnom manastiru, pored 50 do 70 Srba iz okolnih sela.

Izbeglice i interno raseljena lica počela su da se vraćaju 14. juna. Do 10. jula, u oblast se vratilo oko 60 odsto izbeglica, a procenjeno je da se do kraja septembra vratilo oko 95 odsto raseljenih i izbeglih tokom sukoba.⁹

B. Bezbednost

U ranim jutarnjim satima 14. juna KFOR je najpre stigao u Đakovicu, gde su se u severnom delu grada još nalazili pripadnici VJ i MUP-a. KFOR se razmeštao dok su se oni povlačili. Španski kontingent KFOR-a ušao je u oblast Istoka 19. juna, a do 27. juna vojnici su bili razmešteni u punom sastavu. U Klini je do 29. juna razmešteno 330 italijanskih vojnika. Do kraja oktobra je u pečkoj oblasti odgovornosti bilo razmešteno 5222 vojnika KFOR-a iz italijanskog, portugalskog, španskog i ruskog sastava.

Do 23. novembra, u Peći i njenoj okolini raspoređeno je 77 UNMIK-policajaca, a prvi policajci stigli su u ovaj kraj 26. i 27. juna. Oni su raspoređeni u Dečanima, Istoku i Đakovici.¹⁰ Predviđeno je da UNMIK-policija u punom sastavu broji 550 pripadnika. U međuvremenu, dok UNMIK-policija u potpunosti ne preuzme dužnost, za javni red i mir zadužen je KFOR.¹¹

C. Civilna uprava UN

Regionalni šef UNMIK-a stigao je u Peć sa malim timom saradnika početkom jula. Početkom avgusta tim je činilo osam saradnika za civilna pitanja. Krajem septembra kancelarija je imala 23 zaposlena i troje UN volontera. Predviđeno je da kancelarija broji 50 zaposlenih kojima će pomagati volonteri UN. Imenovani su šefovi kancelarija za svaku opštinu.

Za razliku od misije UN, samoproklamovana vlast u oblasti uspostavljena je veoma brzo: „predsednici opština“ imenovani su već do 16. juna, i ubrzo su zatim popunjene ostale opštinske funkcije. Samoproklamovana uprava i njeno bezbednosno krilo, koje su činili pripadnici UČK, čvrsto su držali vlast naročito u Đakovici, gde je UČK nekada imala jako uporište. UNMIK je sa predstavnicima partija i UČK uspostavio opštinsko savetodavno veće koje pomaže u donošenju odluka. Administrativna veća, u kojima ima lokalnih predstavnika, vrše izvršnu vlast. Na Kosovu su uticaj i kontrola samoproklamovanih organa vlasti najjači u oblasti Peći, a nigde tako jaki kao u Đakovici¹²: od juna do oktobra Đakovica je predstavljala najočigledniji primer uticaja samoproklamovanih organa vlasti i sposobnosti (sada bivše UČK) da održi kontrolu u gradu.

D. Ljudska prava – obrasci i tendencije

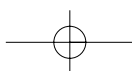
Kada su se Albanci vratili u pečku oblast, većina Srba i nealbanskog stanovništva već se bila iselila. Pripadnici manjina optuženi su da su saradivali sa jugoslovenskim i srpskim snagama i oni su strahovali od odmazde, bez obzira da li su zaista bili krivi. Pošto je glavna grupa „krivaca“ otišla, na meti osvete našle su se tri grupacije. Prvu su činili oni koji su ostali a koji su navodno pomalo pomagali u nekim akcijama kao što su prevoz i pokop tela (što su neki Romi i činili). U drugu spadaju oni koji su označeni kao navodni počinioци ili saradnici, odnosno članovi njihove rodbine (ili čak pripadnici iste etničke grupe). I treću čine oni koji su se tokom sukoba spasli progona pa su bolje prošli od ostalih.¹³

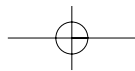
Međutim, nisu svi napadi bili iz osvete. Ima indicija da je motiv u nekim prijavljenim slučajevima bilo koristoljublje: pripadništvo u UČK ili TMK omogućavalo je pojedincima da izvrše zločin iz koristoljublja bez straha od gonjenja. Bez obzira na motive, nasilje nakon dolaska KFOR-a je izazvalo osećaj nesigurnosti, najviše kod pripadnika manjina, ali i kod Albanaca za koje se smatralo da ne podržavaju UČK.

Na izričito postavljena pitanja, pripadnici manjina često su u odgovorima navodili da je bilo pretnji, maltretiranja ili gorih oblika nasilja. Počinioци su se najčešće predstavljali kao UČK, iako žrtve među njima nisu prepoznale lokalne pripadnike UČK. Moguće je da su počinioци bili pripadnici UČK iz drugih krajeva ili da su se samo tako predstavljali da bi opravdali ono što čine. UČK je, ipak, kontrolisala situaciju u izvesnoj meri. Mnoge žrtve su izjavile da su maltretiranja prestala nakon što su se obratili (sada bivšoj) UČK.

Intervencija bi u pojedinačnim slučajevima urodila plodom, ali UČK nikada nije zvanično pokušala da zaustavi opšte maltretiranje i zastrašivanje, niti da osudi osvetničke napade. OEBS je postavio konkretna pitanja komandantu za Metohiju/Dukagjini¹⁴ o incidentima u kojima učestvuju ljudi koji se predstavljaju kao UČK. Evo kako je on odgovorio:

1. Kako možete da očekujete od mene da nešto učinim kada moji ljudi nemaju krov nad glavom?
2. Mi nemamo policijski mandat; to je u nadležnosti KFOR-a.

3. Javno ću pozvati na obustavu nasilja iz osvete samo ako mi to direktno naredi Agim Ćeku.¹⁵
4. To ne čini UĀK. Osim toga, naša politika nije ubijanje ljudi. Naša politika je ubijanje srpskih interesa na Kosovu.
5. Srbi se razlikuju od drugih manjina. Srbima neću da se bavim, ali za pomoć mi se ponekad obraćaju pripadnici drugih grupa i ponekad im pomognemo.
6. U svakom slučaju, moji ljudi su za mene na prvom mestu. Moram da se pobrinem za 1400 vojnika i njihove porodice i za porodice 400 poginulih vojnika. Kada to bude rešeno, moći ćemo da se brinemo o drugim stvarima.

1. Đakovica

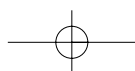
Na Kosovu je samoproklamovana vlast najbolje bila razvijena u Đakovici. Već 16. juna u Đakovici je postojao predsednik opštine, a 20. juna uspostavljena je lokalna uprava u čijem su radu učestvovali predstavnici Albanske narodne demokratske partije (PPSH) i dva predstavnika lokalnog ogranka Demokratskog saveza Kosova (LDK).¹⁶ Lokalna samoproklamovana vlast počela je u julu da skuplja otpatke i da vrši procenu imovine. U avgustu je počela da izdaje tablice „Republike Kosovo“, koje su najpre uručene rukovodstvu UĀK. U septembru su vlasti već počele da ubiraju porez, da privatnicima izdaju dozvole za rad i da vrše preraspodelu imovine. Dva ključna kriterijuma prema kojima se merila moć samoproklamovane lokalne vlasti bila su sposobnost da ona obavlja neophodne opštinske funkcije i „sprovođenje zakona“. „Sprovođenje zakona“ je u velikoj meri bilo i ostalo pod kontrolom „ministarstva za red i mir i civilnu samozaštitu“ (sada bivše) UĀK.

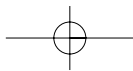
UĀK je zauzela ulice samo nekoliko sati nakon što su se iz opštine Đakovica povuke srpske i jugoslovenske snage bezbednosti: koordinisala je povratak izbeglica i pomagala im da stignu do svojih kuća i sela; ubrzo je preuzela policijske dužnosti, uključujući i kontrolu saobraćaja. Sa porastom prisustva UĀK u opštini porastao je i broj prijava žrtava (i svedoka) ubistva, otmica, hapšenja, proterivanja, paljenja kuća, maltretiranja i zastrašivanja, u koje je umešana UĀK. Bilo je broj-

nih prijava da UĀK učestvuje u napadima na manjine i na one Albance za koje smatra da joj nisu odani.

U opštini je bio rasprostranjen i običan i organizovan kriminal. Krajem septembra, na primer, u opticaju su se pojavile falsifikovane dinarske novčanice, a povećao se i broj krađa vozila. Borbu protiv kriminala otežavalo je prisustvo kriminalnih bandi za koje su KFOR i UNMIK–policija verovali da deluju u opštini. Njima se teško ulazilo u trag i zbog toga što je granice sa Albanijom dugačka.

(a) *Pravo na život i lični integritet.* Petorica kosovskih Albanaca zaustavljena su 15. juna na kontrolnom punktu koji su kod Jablanice/Jabllanice (zapadno od Peći) postavili Albanci u uniformama UĀK. Ispitali su ih o navodnoj saradnji sa srpskim i jugoslovenskim snagama, zadržali su ih nekoliko sati i tukli ih. Trojica su kasnije puštena. Preostala dvojica poslednji put su viđena na traktoru sa zavezanim rukama na leđima.¹⁷ Trojicu Albanaca katolika uhapsila su 2. jula lica koja su se predstavila kao pripadnici UĀK, držani su u pritvoru u Đakovici, a ispitivani u Rogovu. Sva trojica su pretučena, a dvojica su noć provela u podrumu, vezani lancima jedan za drugog, pre nego što su ih pustili. Od tada se jednom od uhapšenih gubi svaki trag.¹⁸ Osobe koje su se predstavile kao pripadnici UĀK privele su 16. jula jednog Albanca iz njegove kuće u Rogovu na „informativni razgovor“. Od tada mu se gubi svaki trag.¹⁹ Istog dana su Albanci u uniformama UĀK priveli i teško pretukli jednog Albanca iz Batuse/Batusa. Albanca koji je 27 godina radio u policiji²⁰ 21. jula izvela su iz kola trojica muškaraca, od kojih su dvojica imali uniforme UĀK a treći je bio obučen u crno. Źrtvi se od tada gubi svaki trag. KFOR je 27. jula ušao u policijsku stanicu u kojoj je UĀK držala trojicu Albanaca, optuženih za pokušaj otmice.²¹ Izveštaji o „informativnim razgovorima“ nastavili su se tokom oktobra, kada su jedan Musliman i jedan Albanac prijavili OEBS–u da su 7. oktobra bili zadržani u „stanici policije“ UĀK, gde su ih i tukli. Muslimana su optužili da je radio za „Miloševićev MUP“. Pušten je kad se otkrilo da uopšte nije radio za srpsku policiju. Od njega su tražili da od šefa lokalnog ogranka SDA²² nabavi pismo o „dobrom vladanju“ i on je razmišljao da zbog bezbednosne situacije napusti Kosovo.

Početak septembra je Karitas evakuisao u Skadar u Albaniji tri albanske porodice koje su optužene za saradnju sa Srbima.²³ Porodice su izjavile da su im pretile osobe u uniformama UČK i da su ih maltretirali i zastrašivali. Kuća jednog od njih, koji bio policajac, spaljena je. Drugog muškarca iz te porodice optužili su da je saradivao sa Srbima jer je bio zaposlen u loklanoj fabrici i da je pljačkao. Iako mu je UČK navodno rekla da može da se vrati kući, njegova supruga je bila preplašena i porodica se iselila u Albaniju. Glava treće porodice takođe je bio policajac i od dolaska KFOR-a njemu se gubi svaki trag. Prema izveštajima, pripadnici UČK su nekoliko puta navraćali u njegovu kuću i pretili da će mu silovati ćerku. Za članove ove tri porodice i ostale koji su optuživani za kolaboraciju (i one koji su strahovali da će za to biti optuženi) nije bilo pravičnog suđenja. Za osobe koje su ih zastrašivale oni su bili krivi.

Delovanje UČK u Đakovici nije se zaustavilo samo na ispitivanjima, hapšenjima i otmicama. Nakon povlačenja jugoslovenskih i srpskih snaga, pripadnici UČK počeli su da dodeljuju stanove i da proteruju preostale Srbe.²⁴ U Đakovici je već 22. juna bilo svega 50 Srba. UČK je obilazila sve Srbe u gradu, lupala im na vrata i pretila da će im spaliti kuću ukoliko se ne isele. Neki od preuzetih stanova kasnije su nuđeni veteranima UČK, dok su drugi „prodavani“ Albancima. Za ovakve „transakcije“ navodno je bila zadužena „komisija za urbanizam“ samoproklamovane vlasti. Ova praksa zabeležena je i 17. septembra, kada su u Đakovici muškarci u civilu koji su se predstavili kao UČK upali u stan jednog Albanca i pretili ukućanima. Izgleda da su počinioci želeli da se usele u stan. Pred kraj avgusta u Đakovici je ostalo samo sedmoro starijih Srba koji su kasnije potražili utočište u pečkoj patrijaršiji.

KFOR je proveravao mesta za koja se tvrdilo da ih UČK koristi kao zatvore. Ušao je u fabriku feronikla i auto-školu u Đakovici, ali ništa nije pronašao. U julu je KFOR upao u bazu UČK u Juniku/Junik, ali tamo nije pronašao nijednog zatvorenika. Predstavnik OEBS-a je razgovarao sa čovekom koji je tvrdio da ga je UČK tokom juna i jula držala 22 dana u zatočeništvu u bazi u Juniku. Zatočenik je ispričao da su uniformisani i naoružani pripadnici UČK ušli u njegovu kuću odakle su ga odveli u Junik. Tokom dana su ga primoravali da čisti i tovari kamione. Njega i 15 drugih zatočenika su tukli i ispitivali.²⁵ Od njega su

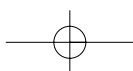
tražili da potpiše izjavu da je saradivao sa Srbima i da je krao i silovao. Predstavniku OEBS-a je izjavio da to nije činio. Prema njegovim rečima, kada je KFOR obišao bazu u Juniku, njega i ostale zarobljenike pripadnici UČK odveli su i sakrili u šumu sve dok KFOR nije otišao. Dvojica Srba i trojica Roma su nakon pretrage KFOR-a prebačeni na nepoznatu lokaciju, dok su preostali Romi pušteni.

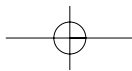
(b) *Romi.* U Đakovici ima brojnih romskih zajednica.²⁶ Romi čine veoma raznorodnu grupu. Oni koji govore srpski i koji su se više svrstali uz Srbe otišli su zajedno sa srpskim i jugoslovenskim snagama; oni koji su ostali našli su se na meti različitih napada – ubistava, paljenja kuća, proterivanja, maltretiranja i zastrašivanja.

Tokom jula se dogodio niz slučajeva podmetanja požara, bombaških napada i maltretiranja romskih porodica u naselju Kolonija/Kolonija kod Đakovice. Krajem jula se preko 1000 Roma iz ovih izolovanih zaselaka preselilo u improvizovani kamp kod đakovičkog groblja. Porodice su se zbile pored mosta koji čuva KFOR. Njima se pridružilo još porodica iz okolnih sela zato što most čuva KFOR. Naponi da se pojača prisustvo KFOR-a u selima iz kojih se Romi iseljavaju nisu sprečili nastanak krizne situacije.

Početak avgusta, u roku od samo nekoliko dana, broj Roma koji su živeli u logoru kod mosta u Đakovici popeo se sa 370 na 1000. Uslovi za život su bili strašni i UNHCR je svesrdno pokušavao da pronađe alterantivni smeštaj i da pojača bezbednosnu situaciju u selima iz kojih su se Romi iseljavali. UHCR je planirao da se grupa iseli na prikladniju lokaciju kod Dečana dok se ne nađe trajnije i prikladnije rešenje. Odnosi između Roma kod mosta i obližnje romske zajednice u Brekovcu/Brekoc su se pogoršali. Oni su verovali da se bezbednosna situacija pogoršala zbog prisustva interno raseljenih Roma.

Treće nedelje avgusta situacija sa Romima kod mosta postala je kritična. Iznervirani Romi su međunarodnoj zajednici dali rok da do 22. avgusta pronađe odgovarajuće rešenje. UNHCR i OEBS su ubeđivali Rome da ne preduzimaju nesmotrene poteze. Grupa je insistirala da im se obezbedi odlazak u treću zemlju. Kada je KFOR saopštio da ne želi da obezbedi transport, Romi su se sami pobrinuli za prevoz. Oko 450 Roma se 24. avgusta ukrcalo u šest autobusa i otišlo za Crnu Goru.

U naselju Brekovac živele su Aškalijske koje govore romski.²⁷ Pred odlazak interno raseljenih Roma iz kampa pored mosta, Aškalijske su pretrpele maltretiranja i zastrašivanja, kao što su pucanje iz vozila u pokretu, prebijanja ili lupanje na vrata od strane Albanaca. U početku je UČK Aškalijskima izdavala propusnice za kretanje. Zatim je ta praksa obustavljena i dozvole nisu više bile potrebne. Od odlaska 450 Roma iz izbegličkog kampa pored mosta, i nakon što su se Romi vratili u sela iz kojih su pobjegli pošto je KFOR pojačao zaštitu, Romi iz Brekovca nisu prijavljivali ozbiljnije incidente. Kao što se pokazalo i na drugim mestima, pojačano prisustvo KFOR-a značajno je uticalo da se stanovnici osećaju bezbednijim, psihički i fizički.²⁸

Kolonija je bilo izolovano romsko naselje na obodu Đakovice. Dok su se neke porodice iselile u Crnu Goru, nekoliko ih se i vratilo. Na Rome su njihovi susedi uglavnom gledali pomešanih osećanja, ali neprijateljstva nije bilo. U distribuciji humanitarne pomoći, UNHCR i nevladine organizacije razvili su strategiju kojom je obuhvaćena cela zajednica kako bi se stanovništvo ohrabrilu da ostanu i da poboljša odnose sa albanskim susedima. Oko 45 romskih porodica ostalo je u ovom naselju, a KFOR im je pružio danonoćnu zaštitu. Neki od ovih Roma ranije su bili izbegli u kamp kod mosta u Brekovcu, ali su odlučili da se vrate svojim kućama i porodicama. Grupa se podelila na one koji su želeli da ostanu u selu i one koji su želeli da odu u Crnu Goru.

Romi iz Kolonije žalili su se na ograničenu slobodu kretanja i na rizik kojim se izlažu kada putuju do Đakovice. Rekli su da rizik podnose jer su prinuđeni da odlaze na posao ili u kupovinu namirnica koje ne dobijaju od nevladinih humanitarnih organizacija. Albanci su ih često vređali, a nekada i fizički napadali.²⁹ Osećali su se kao zarobljenici u sopstvenim kućama.

U gradu Đakovici nalazila se još jedna posebna grupa Roma čiji su pripadnici govorili romski. U naselju Mahala Sefes u Đakovici živelo je oko 40 romskih porodica. Direktor lokalne škole, Albanac, zauzeo se da osigura njihovu integraciju u zajednicu uprkos pritiscima ostalih Albanaca koji su želeli da to spreče. On je lično išao od kuće do kuće da registruje romsku decu za upis u novu školsku godinu. Da bi im osigurao bezbednost, pobrinuo se da ih nastavnici prate od kuće do škole i nazad.

(c) *Albanci katolici.* Albanci katolici i protestantske zajednice na Kosovu neprekidno su izložene maltretiranju i zastrašivanju. Ne čini se da u osnovi zastrašivanja leži pitanje vere: Albanci koji se vraćaju na Kosovo na ove grupe gledaju sa podozrenjem samo zato što su oni za vreme sukoba ostali na Kosovu. Ovo podozrenje podgrevano je činjenicom da su albanska katolička sela tokom sukoba pretrpela relativno mala razaranja.³⁰ Ovo je bilo simptomatično za celo Kosovo nakon Dana K: pošteđeni su oni koji su stradali, ali su zato oni za koje se verovalo da su bili pošteđeni postali ugroženi.

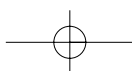
Najveća katolička zajednica na Kosovu nalazila se u Đakovici.³¹ U kraju je bilo 14 sela u kojima je ukupno živelo oko 10.000 Albanaca katolika. Za preko 70 njih bilo je potvrđeno da se nalaze u zatvorima u Srbiji, a u katoličkom albanskom selu Korenica se za vreme sukoba dogodilo masovno ubistvo u kome je ubijeno preko 180 osoba. Selo Doblbare/Doblbare bilo je u potpunosti pošteđeno tokom rata. Stanovnici su se žalili KFOR-u da se pucalo kad padne mrak. Jedan policajac UČK je uhapšen jer je svim meštanima poslao pismo u kome se zahteva da predaju oružje UČK.³²

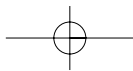
Matrica koja je bila vidljiva u Đakovici ponavljala se u čitavoj oblasti, možda u manjem obimu, ali sa istim efektima. Prijavljeni su slučajevi nasrtaja na imovinu i ličnu integritet, a motivi su bili raznoliki. Zajednička odlika velikog broja napada je namera da se pripadnici manjina primoraju da se isele i/ili da ćute iz straha. Ova strategija je dala rezultate. Opet se pokazalo da je osnovni faktor bilo prisustvo UČK ili onih koji su se s pravom ili bez osnova tako predstavljali. Čak i ako su se počinioci lažno predstavljali, pokazalo se da je pominjanje imena UČK bilo delotvorno.

2. Peć i Dečani

(a) *Pravo na život.* U Peći i Dečanima bilo je malo izveštaja o slučajevima kršenja prava na život, ali prijavljeni slučajevi pokazuju da su žrtve pažljivo izabrane. Isti obrazac bio je vidljiv u celoj oblasti. Žrtve su bile pripadnici malobrojnih manjina koje su odlučile da ostanu: Srbi, Romi, Albanci katolici i Bošnjaci.

Izveštaji o ubistvima koja su se dogodila u opštini Peć pokazuju sledeće: pet žrtava bili su

Bošnjaci, jedna žrtva bio je Rom, jedna Srbin, tri žrtve Albanci, dok jedna žrtva nije identifikovana. U dva slučaja žrtve su prethodno bile mučene ili zlostavljane. U jednom slučaju žrtve su bile optužene za saučesništvo, dok u drugim slučajevima motiv nije otkriven ili prijavljen. Pošto su se ubistva mahom dogodila u monoetničkim zajednicama, moguće je da je zavladała zavera ćutanja. Ipak, verovatniji zaključak je da je neprekidni pritisak na one koji su optuživani za saučesništvo, uz zastrašivanje i pretnje, naterao stanovnike da ćute. U mnogim slučajevima ljudi su bili toliko prestrašljeni da su odlazile čitave porodice.

Tela dvoje Bošnjaka optuženih za saučesništvo pronađena su 10. jula na obali reke u centru Peći. Oboje su bili mučeni pre nego što su ubijeni.³³ Dana 27. jula pronađena su četiri tela: jednog Bošnjaka, njegove supruge Albanke, i tela jedne Albanke i njenog sina. Na telima je bilo vidljivih tragova mučenja ili zlostavljanja. Motiv je ostao nejasan jer su njihovi susedi tvrdili da su se sa njima lepo slagali.³⁴ Još jedno telo žrtve koja je nešto ranije ubijena u Drsniku/Drnsnik pronađeno je 25. avgusta. Jedna Romkinja ubijena je 9. septembra u mestu Zahać/Zahaq; žrtva je živela sama i navodno se dobro slagala sa komšijama, a pripadnici KFOR-a su je povremeno obilazili.³⁵ Pored fabrike Zastava u blizini Peći 13. septembra pronađena su tela dve Bošnjakinje koje su ubijene vatrenim oružjem.³⁶

Kod Vitimirice/Vitomirice je 15. oktobra ubijen jedan Bošnjak (61) iz vatrene oružja dok je lovio zečeve. On je sa svojim četrnaestogodišnjim sinom razgovarao na srpskom jeziku kada je na njih zapucao jedan Albanac sa obližnje njive. Otac je pogođen šest puta, dok je sin uspeo da pobjegne neozleđen.³⁷ Tri dana ranije OEBS je izvestio da su Bošnjaci u tom selu izloženi neprekidnom maltretiranju uprkos patroliranju KFOR-a i UNMIK-policije.

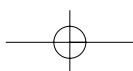
(b) *Lični integritet.* Strah se stvarao i očitovao na razne načine. Nije uvek imao veze sa nekim konkretnim incidentom, čak ponekad uopšte nije bio povezan sa incidentima. Nije uvek bio povezan za određenom matricom, niti sa konkretnom lokacijom. Nije ga uvek pratilo nasilje. U jednoj prijavi od 29. jula navodi se da se u blizini bolnice u Peći dogodio niz slučajeva prebijanja: reč je o istom mestu gde je ranije tokom iste nedelje ubi-

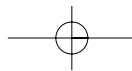
jeno troje Albanaca i jedan Bošnjak.³⁸ U izveštaju se navodi da su u bolnici tukli pacijente, ali se to kasnije pokazalo netačnim. Pre toga, 4. jula, pripadnik UČK prišao je jednom stanovniku, koji je ranije radio za OEBS, dok je sa prijateljima sedeo u kafiću čiji je vlasnik Goranac, i upozorio ga da ne ostavlja novac Gorancima, niti da im pospešuje posao zato što su oni „neprijatelji“ kosovskih Albanaca.³⁹

Osim što su širili strah i podrivali vladavinu prava, ovakvi incidenti ograničavali su slobodu kretanja i druga prava. Sloboda kretanja bila je ključno pitanje za malobrojne Srbe koji su ostali u Peći. Već 23. juna KFOR je danonoćno čuvao oko 300 Srba smeštenih u pećkoj patrijaršiji. Neki od njih su kasnije otišli. Malo je bilo onih koji su se obraćali OEBS-u za pomoć pri povratku u svoje domove. OEBS je izvestio 28. jula da se Srbi osećaju sigurno jedino kada se kreću između određenih bezbednih tačaka, i to isključivo pod pratnjom KFOR-a. Pritisak da se u potpunosti isele pojačavao se, i iseljavanja su se nastavila: desetoro Srba iz Krajine su 10. avgusta izrazili želju da se isele u Crnu Goru; 16. avgusta patrijaršija je omogućila odlazak 30 kosovskih Srba u Crnu Goru. Usput im se pridružila druga grupa Srba i dobili su pratnju KFOR-a.

(c) *Mirno uživanje imovine.* Najakutnija tendencija u pećkoj opštini bila je paljenje imovine. Od 6. do 11. jula UNHCR je izvestio da je tokom dve nedelje u proseku dnevno paljeno 10 kuća. Ova pojava se nastavila, doduše u slabijoj meri, i sredinom avgusta u proseku su dnevno paljene dve do tri kuće. Svi osim jednog⁴⁰ požara podmetnuti su u samoj Peći, a incidenti su zabeleženi 7, 11, 12, 13, 14, 15, 18. i 24. avgusta. Na meti su se mahom našle kuće Srba. Zapaljen je i restoran jednog Albanca čiji je vlasnik ranije bio Srbin. Verovatno je požar podmetnut sa namerom da se vlasnik Albanac ubije, a pošto je pokušaj propao, on je ubijen dve nedelje kasnije.⁴¹

Poslednje nedelje avgusta stigao je niz prijava o proterivanjima iz kuća. Pokazalo se da većinu žrtava čine osobe koje žive u stanovima koji su ranije pripadali Srbima. Kao počinioci identifikovani su pripadnici UČK a u mnogim slučajevima stanovi su nakon iseljenja stanara nuđeni na raspolaganje veteranima UČK.⁴²

(d) *Povratak Srba.* Nisu svi koji su se selili napuštali Kosovo. Od ostalih incidenata koji su se odrazili na zajednice u pečkoj opštini treba navesti i povratak Srba u Goraždevac/Gorazhdec, kada se pokazalo koliko su duboko ukorenjeni strah i sumnja između zajednica Srba i Albanaca na Kosovu. Opet se u izveštajima dosledno pokazalo da osnovnu temu incidenata čini nedokazana sumnja da su Srbi koji su želeli da se vrate saradivali sa jugoslovenskim i srpskim snagama. Slučaj Goraždevca predstavlja možda jedan od najobzirnije i najbrižljivije pripremanih povrataka van Đakovice, baš zato što je je verovatnoća da će ovaj slučaj proizvesti nasilje bila velika.

Selo Goraždevac bilo je jedino preostalo srpsko selo u pečkom kraju i zbog toga je i bilo ugroženo. Grupa Srba se svake nedelje pod pratnjom KFOR-a vraćala u Goraždevac iz Srbije i Crne Gore. Broj povratnika je varirao, a među njima je najviše bilo interno raseljenih Srba koji su se vraćali iz Crne Gore ili Kraljeva. Neki su se vraćali sa namerom da ostanu, a neki samo da provere u kakvom stanju im se nalazi imovina ili da ocene bezbednosnu situaciju. Oni koji su živeli u Goraždevcu, ali koji su odlazili van područja (u Crnu Goru, Kraljevo, Zubin Potok/Zubin Potok) po hranu i druge potrepštine, uvek su morali da putuju uz pratnju KFOR-a.

Procenjuje se da se krajem oktobra broj stanovnika postepeno popeo sa 650 na 700. Neki od Srba bili su iz Goraždevca dok su drugi bili iz sela u okolini Peći, Kline i Istoka. Albanci su više puta prijavili da među povratnicima ima navodnih ratnih zločinaca i da verovatno koriste KFOR kao masku da bi putovali između Crne Gore i Kosova. Meštani Albanci takođe su tvrdili da mogu da identifikuju neke od povratnika koji su učestvovali u paljenju kuća i ubistvima Albanaca. Ovo je ozbiljno potreslo albansku zajednicu. Napetost se produbila i zato što KFOR nije obezbeđivao pratnju Albancima koji su iz okolnih sela prolazili kroz Goraždevac. Meštani sela Počešće/Poceshte u nekoliko navrata su tvrdili da Srbi njih i predstavnike nekih NVO maltretiraju dok prolaze kroz Goraždevac.⁴³

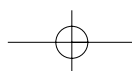
Čak je i kretanje humanitarnih konvoja sa Srbima kroz pečku oblast bilo dovoljno da izazove incidente nasilja. Da je neprijateljstvo prema Srbima duboko ukorenjeno pokazalo se i u oktobru, kada je u centru Peći napadnut konvoj UNHCR u kome je bilo 155 interno raseljenih Srba

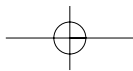
koji su odlazili iz Orahovca/Rrahovec u Crnu Goru. Konvoj od četiri autobusa i 21 vozila kretao se pod pratnjom KFOR-a, ali se jedno vozilo pokvarilo između Dečana i Peći. Autobusi i nekoliko vozila nastavili su put dok je drugi deo zaostao i kasnije pogrešno skrenuo i stigao do centra Peći. Vozila su se zaglavila u gužvi jer je bio pazarni dan. Albanci su tvrdili da su počeli da ih izazivaju stari, mladi i bolesni Srbi iz konvoja. Uskoro je nekoliko stotina Albanaca opkolilo 17 vozila. Počeli su da bacaju kamenice i pokušavali da izvuku Srbe iz kola. KFOR je pomogao u spasavanju 35 Srba koji su prebačeni do zgrade italijanskih karabinjera u Peći. Albanci su zatim zapalili 17 vozila. Oko 2000 ljudi opkolilo je štab karabinjera. Grupa od 2000 demonstranata razišla se tek nakon što im se obratio bivši komandant UČK i tadašnji komandant TMK i red je ponovo uspostavljen. KFOR je kasnije iste noći prevezao Srbe do Crne Gore.

3. Istok i Klina

(a) *Pravo na život i lični integritet.* U Istoku su bile ugrožene i bošnjačka i romska zajednica. Četvoro Roma ubijeno je u Istoku 31. avgusta. Prema rečima njihovih prijatelja iz sela, otac porodice imao je dosta prijatelja Srba i bio je član SPS.⁴⁴ Oni su sumnjali da je to glavni motiv ubistva; on je ubijen pred tri člana svoje porodice, koji su kasnije takođe ubijeni.⁴⁵ Nakon ubistva dva pripadnika romske manjine i nestanka druge dvojice, Romi u Žaću/Zhaq žalili su se da osećaju nesigurnost i zatražili su 24-časovnu zaštitu KFOR-a koja im je i obezbeđena.⁴⁶

U zasedi u vozilu na putu između Banje/Banje (Kosovska Mitrovica) i Crkoleža/Cerkolez 1. septembra ubijen je jedan Srbin, drugi je ranjen, a treći je pobegao neozleđen. Ovo je glavni put kojim Srbi putuju u Zubin Potok u nabavku.⁴⁷ Jedan Bošnjak (52) je ubijen, a drugi (65) je ranjen 1. oktobra dok su igrali šah kada je u stan ubačena bomba. Ranjeni je ispričao OEBS-u da je ranije bio direktor velikog preduzeća u Peći, ali da su mu lokalne vlasti zabranile da se vrati na posao. Nije se osećao bezbedno u bolnici i razmišljao je da se sa porodicom iseli u Crnu Goru. Jedan Bošnjak (21) je ubijen 5. oktobra. Albanski susedi su ga prethodno zastrašivali i fizički napadali njega i njegovu porodicu. Optuživali su ih da su za vreme sukoba spalili albanske kuće.⁴⁸

Tela dvoje starijih Albanaca, koji su ubijeni iz vatrenog oružja, pronađena su 18. oktobra u njihovom stanu u Klini. Oni su napustili Kosovo u junu zajedno sa srpskim i jugoslovenskim snagama, a ubijeni su samo nekoliko dana nakon što su se vratili kući.⁴⁹

Kršenja prava na život i lični integritet neposredno su obeshrabrila građane da svedoče o incidentima. Primera za to ima dosta, među njima su pucnjava koja se dogodila 23. avgusta u Štupelju⁵⁰ (Klina) i ubistvo u mestu Rudice/Rudice⁵¹ (Klina)⁵² 30. avgusta. U oba slučaja svedoci su povukli ili izmenili svoja svedočenja o okolnostima događaja jer su smatrali da svedočenjem izlažu svoj život opasnosti. Prosto rečeno, građani su smatrali da nije bezbedno otkrivati imena počinitelaca kada im niko ne garantuje zaštitu. Ovakvi slučajevi sigurno su uticali na svedoke drugih incidenata koji su se pravili da ništa nisu „ni čuli ni videli“, što je otežavalo sprovođenje pravde. A bez izjava svedoka nemoguće je bilo pripremiti optužnicu, identifikovati i uhapsiti osumnjičene ili u pritvoru od njih dobiti priznanje.

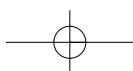
Iz izjava svedoka videlo se da je bar jedan pripadnik „policije“ UČK aktivno učestvovao u opkoljavanju Srba u Štupelju/Shtupelj. Oni su kasnije nestali. Poznati pripadnici UČK bili su umešani u zastrašivanje Roma. Ukorenjen strah svuda se očitovao. Porodice dvojice Roma, od kojih je jedan ubijen a drugi ranjen 16. jula u Klini, kasnije su napustile selo i smestile se kod rođaka. Počinioci nisu identifikovani. Jedna starija Hrvatica ubijena je u ranim jutarnjim satima 18. jula kod Donjeg Petrića/Petriqi Poshtem nakon serije pretnji, zbog čega se njena ćerka iselila u Crnu Goru.⁵³ Jedan Albanac (30) je 29. avgusta u mestu Rudice tupim predmetom udario jednog Roma po glavi i teško ga ozledio. Žrtva je primljena u bolnicu u Peći, ali pod lažnim imenom, jer se njena porodica plašila odmazde. Žrtva je podlegla povredama, a porodica je ispričala da su meštani Albanci na njih vršili pritisak da povuku izjavu o počiniocu.⁵⁴ U selu Vidanje/Vidanje (u kom su za vreme sukoba bili smešteni pripadnici srpskih snaga) 30. avgusta jedna osoba je pretila jednom Albancu katoliku i rekla mu da se iseli ili će biti ubijen.⁵⁵ Pretnje da će biti ubijen dobio je i jedan Albanac katolik iz sela Budisavci/Budishavc. Žrtva je bila bivši oficir VJ. On je u avgustu prijavio da su ga ispitivali pripadnici UČK, ali je kasnije povukao svoje tvrdnje. Veruje se da je razlog strah od odmazde.⁵⁶

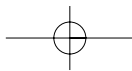
Četvoro Srba ubijeno je u Istoku 2. jula. Dve žrtve ubijene su iz vatrenog oružja, od kojih je jedna prethodno mučena, a druge dve žrtve ubijene su udarcima s leđa u vrat. Kuća je zapaljena zajedno sa telima. Susedi Albanci nisu mogli da pruže informacije, rekavši da ništa nisu ni čuli ni videli.⁵⁷

Pripadnost jednoj etničkoj grupi nije bila garancija bezbednosti. U Klini je 15. septembra nestao jedan Albanac. Njegovo telo pronađeno je sutradan, a na njemu su se videli tragovi prebijanja i uboda pre nego što je mu je u glavu i srce ispaljen metak iz velike blizine. Njega su pripadnici UČK 14. septembra „pozvali“ na ispitivanje o tome šta su Srbi radili tokom rata. UČK ga je sumnjičila da je Srbima dostavljao informacije i da je među Srbima imao nekoliko prijatelja.⁵⁸ Jedan član LDK, koji je radio za jednu nevladinu organizaciju, takođe je prijavio da su mu pretili pripadnici UČK. Razgovor sa ovim čovekom vođen je na tajnoj lokaciji, a obezbeđen je prevodilac koji nije iz kraja, jer je on time uslovio svoj pristanak na razgovor.⁵⁹ Ovakvih slučajeva bilo je i u oktobru, kada je pronađeno telo jednog Albanca (38) koji je 5. oktobra otet iz svoje kuće u Dragobilju. Njegovo telo pronašli su pastiri u blizini sela Svrhe. Ruke su mu bile vezane lisicama, a na telu su se videle opekotine.⁶⁰

(b) *Mirno uživanje imovine.* Romi iz određenih naselja Kline neprekidno su zastrašivani. Ima znakova da je zastrašivanje bilo organizovano, mada nije isključeno da je bilo pojedinačnih slučajeva lične osvete.⁶¹ Izjave očevidaca ukazuju na to da su pojedina lica iskoristila okolnost što KFOR nije mogao da pruža danonoćnu zaštitu u izloženim naseljima. UNHCR i KFOR su evakuisali nekoliko romskih porodica koje su strahovale za svoj život, a bilo je i onih koje su otišle bez pratnje. Izbacivanje Roma iz njihovih kuća nastavljeno je i u oktobru. Deset članova jedne romske porodice iselilo se između 3. i 5. oktobra u Crnu Goru jer su njihove komšije Albanci na njih vršili pritisak.⁶² OEBS je 5. oktobra primio i proverio podatak da su se sa Kosova iz Kline iselile dve grupe Roma, njih ukupno oko 80. Jedna porodica Roma iz Kruševa je 10. oktobra otišla u Zahač kod rođaka. Albanci su joj pretili i zastrašivali je u septembru i zapalili joj ambar. Porodica se 11. oktobra iselila u Crnu Goru.⁶³

Krajem oktobra je osobi koja je radila kod jednog Albanca u restoranu u Klini po drugi put

uručena odluka samozvane opštinske vlasti da se iseli iz stana. Porodica te osobe uselila se u stan koji su napustili Srbi. U prvom pismu se takozvana „komisija za zaštitu državne i privatne imovine“ pozivala na KFOR, rekavši da će KFOR izvršiti iseljenje ukoliko se porodica sama ne iseli do određenog roka. KFOR je izjavio „načelniku javne bezbednosti“ samoproklamovane vlasti da je rad „komisije“ nezakonit. Nakon toga nije bilo pokušaja da se porodica izbaci iz stana sve do 25. oktobra kada je njenom članu uručeno novo pismo u kome je porodici dato 24 sata da se iseli. Porodica se nije iselila, ali je živela u strahu da će se pretnje pretvoriti u delo.⁶⁴

Čak je celo jedno selo iseljeno. OEBS je 13. oktobra registrovao da je celo selo Bića/Biq u opštini Klina napušteno. U selu je ranije živelo šest porodica Roma, njih ukupno 54. Pet porodica iselilo se u Crnu Goru; ostali su otišli u selo Mahala Bista. Nakon njihovog odlaska 10. oktobra selo je opljačkano i spaljeno. Navodno je grupa Albanaca prethodno „angažovala“ Rome da unište imovinu Srba. Kada je to učinjeno, oni su se okrenuli protiv Roma koje su „angažovali“, pretili im automatskim puškama i rekli im da zaslužuju isto.⁶⁵

Tri porodice, smeštene u napuštenom obdaništu u Istoku, prijavile su da su im 26. septembra uniformisani pripadnici (još zvanično neuspostavljenog) TMK rekli da moraju da se odatle isele. Porodice su ostale u obdaništu gde ih čuva KFOR.

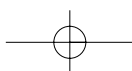
Tenzija niskog intenziteta postojala je i između Albanaca katoličke i islamske veroispovesti. Jedan od razloga bila je izgradnja nove katoličke crkve u Klini koja je iziskivala velika sredstva u trenutku kada je mnogim Albancima muslimanima očajnički bio potreban novac da obnove kuće. Ipak, incidenti su se zaustavili na povremenim pljačkama i uznemiravanjima i ozbiljnijih oblika nasilja nije bilo ni krajem oktobra.

Strah za bezbednost pojavio se u oktobru kada se 29 Srba spontano vratilo iz Novog Pazara preko Zubinog Potoka u selo Crkolež u opštini Istok. Oni su se sami pobrinuli za povratak, mada su ih jednim delom puta pratili pripadnici KFOR-a. Srbi povratnici rekli su da su na njihovu odluku o povratku uticali beogradski mediji. Albanci u Istoku i Crkoležu protestovali su zbog njihovog povratka. Srbi su sledećeg dana napustili Kosovo. /Srbi?–N/

Ako se pregledaju izveštaji i dokumentacija o opštinama Peć, Istok, Klina i Dečani, uočljivi su navodi da su u veliki broj slučajeva umešani pripadnici (sada bivše) UČK ili (još zvanično neuspostavljenog) TMK. Opšta vladavina straha sprečila je neke osobe da kažu šta sve znaju o određenom događaju, a verovatno je da mnogi incidenti nisu ni prijavljeni, ali se ukupno u 33 slučaja navodi umešanost (sada bivše) UČK. Slučaji se odnose na ubistva, preko izbacivanja iz kuća do prikupljanja poreza, i malo je oblasti gde se ne oseća moć UČK i TMK, udruženih sa samoproklamovanim vlastima. Čak i ako je tačno da nisu umešani pripadnici UČK/(privremenog)TMK, već oportunisti, siledžije i organizovane bande koji UČK/TMK koriste kao paravan, kao što kaže jedan bivši komandant UČK, sadašnji komandant (još neuspostavljenog) TMK, onda i to zahteva dodatnu istragu.

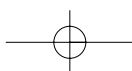
Pored ubistava i mučenja, zabeleženi su slučajevi zlostavljanja, zastrašivanja i maltretiranja. Iako su se oblici pritisaka razlikovali, u osnovi je reč o slučajevima pritisaka na manjine i stvaranje klime straha u kojoj se krše razne slobode i prava. Kada postoji strah, ograničena je sloboda kretanja. U ovakvoj atmosferi ograničena je i sloboda izražavanja. Stvaranje atmosfere straha, kao i ubistava i pretnji smrću, ozbiljno se odrazilo na sprovođenje pravde. Stanovnici iz straha nisu želeli da prijavljuju slučajeve kršenja prava, a samim tim nije bilo moguće pokrenuti sudse postupke. Bez ozbi-
ra na sredstva, cilj je je bio isti: da krivci prođu nekažnjeno.

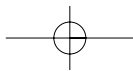
- 1 Oblast odgovornosti Peći OEBS-a obuhvata opštine Peć/Peje, Dečani/Decan, Đakovica/Gjakove, Istok/Istok i Klina/Kline.
- 2 Svi podaci preuzeti su iz izveštaja o šteti UNHCR-a od 7. jula 1999, za zgrade koje su svrstane u kategorije 3, 4 i 5. Kategorija 3 UNHCR (šteta na krovu do 30 odsto; lakša oštećenja od metaka ili projektila na zidovima; delimična šteta od požara; može da se obnovi); kategorija 4 (preko 30 odsto krova uništeno; ozbiljna šteta od požara; potrebno zameniti podove; vrata i prozori uništeni; može da se obnovi); kategorija 5 (uništeno, potrebna nova izgradnja, ne može da se obnovi).
- 3 Sela Gornji Streoc, Dečani, Prilep i Glođane su tokom ofanzive potpuno uništena.

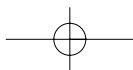

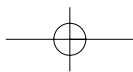
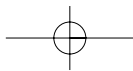
- 4 U vreme Titovog režima, Dečani i Orahovac/Rrahovec nalazili su se u nadležnosti opštine Đakovica. Ovo je ukinuto za vreme Miloševića. Albanci žele da UNMIK poštuje opštinske granice iz vremena pre Miloševića.
- 5 Od verskih objekata, uništena je džamija Hadum, jedna od najstarijih građevina u Đakovici. Izvor: Procena (samoproglašene) opštinske vlasti.
- 6 Uništena je jedna baza u Đakovici, kao i baze u Devi/Deva, Damjanima/Damjane i Babaj Boksu/Babaj i Bokes.
- 7 Kasarna VJ u Košarama jer ju je preuzela (sada bivša) UČK.
- 8 Druga kasarna u Đakovici.
- 9 Procena UNHCR-a.
- 10 Datumi raspoređivanja: u Đakovici 29. jula; u Istoku 17. avgusta (u početku tri pripadnika policije); u Klini 22. avgusta (u početku tri pripadnika policije).
- 11 Izveštaj generalnog sekretara UN o Prelaznoj upravi Ujedinjenih nacija na Kosovu, 12. jul (S/1999/779).
- 12 Šef regionalne kancelarije UNMIK-a.
- 13 Prema izjavama koje su prikupili istraživači OEBS-a. „Mora da postoji neki razlog zbog čega kuće Bošnjaka nisu uništene. Verovatno su špijunirali za policiju.“ Ili: „Čak ni na Gorance ne treba gledati kao na poslastičare nezainteresovane za politiku. Oni su, kao i druge manjine, dozvolili da ih protekle godine srpska vlast zloupotrebi za stvaranje multietničkog parlamenta na Kosovu koji je bio uperen protiv Albanaca.“
- 14 Zapisnik sa sastanka od 1. septembra.
- 15 Agim Čeku je bio vrhovni komandant UČK, a sada je komandant TMK (Trupat E Mbrojtjes e Kosoves – Kosovskog zaštitnog korpusa).
- 16 Članovi lokalnog ogranka LDK tvrdili su da ova dva predstavnika nisu više članovi LDK. Oni nisu priznavali samoproglašovanu vlast i tražili su od UN da preuzme upravu.
- 17 Postoji izveštaj da su dvojica koja su bila izdvojena iz grupe pružila smeštaj pripadniku policije iz Doblibara/Doblibare. Seljani su tvrdili da je UČK pre rata podelila oružje u selu, koje su oni kasnije predali VJ. Seljani su smatrali da je to razljudilo UČK.
- 18 Izvor: UNHCR.
- 19 Ibid.
- 20 Žrtva je navodno za vreme rada u policiji imala dužnost da obilazi okolna sela i prijavljuje delovanje UČK. Žena čoveka o kome je reč pobija ovakve navode.
- 21 Izvor: kancelarija za vezu UNMIK-a, 28. jul.
- 22 Stranka demokratske akcije (bošnjačka partija nastala u Bosni i na čijem je čelu Alija Izetbegović).
- 23 Izveštaj regionalnog centra OEBS-a u peći, 6–7. septembar.
- 24 Izvor: informativni centar u Đakovici.
- 25 Dvojica zatvorenika su bili Srbi, dok su ostali bili Romi.
- 26 Pred kraj jula je procenjeno da je u Đakovici živelo oko 5000 Roma. Ovaj broj samnjio se 24. avgusta kada se 450 Roma iselilo u Crnu Goru. Videti izveštaje OEBS-a i UNHCR-a: Preliminarna procena (26. jul) i Drugi izveštaj o položaju etničkih manjina na Kosovu (6. septembar).
- 27 Proteklih 10 godina oni su se izjašnjavali kao Egipćani. Naziv „Aškalija“ takođe koriste Romi iz drugih delova Kosova.
- 28 Videti, na primer, odeljak o dolini Župe u poglavlju o prizrenskom regionu.
- 29 Na primer, u noći 6. avgusta trojica mladića maltretirala su Romkinju (60) iz Kolonije. Oko 03.00 časa pretili su da će da spale celo selo. Susedi su spasli Romkinju, a selo nije spaljeno.
- 30 Sastanak užeg tima za ljudska prava, 13. septembar 1999.
- 31 Izvor: sveštenik katoličke crkve u Bistražinu/Bistrazhin. Sveštenik je objasnio da Albanci ne prave razliku prema veroispovesti i da su svi Albanci na Kosovu imali isti cilj, a to je da budu jednaki sa drugim građanima bez obzira na veroispovest. Bio je upoznat sa situacijom u selu Dolibare u kome su isključivo živeli Albanci katolici, ali je rekao da moraju da odgovaraju oni koji su počinili zločine.
- 32 Izvor: KFOR, 21. septembar.
- 33 UNHCR, Izveštaj o stanju 6–11. jul.
- 34 Prema izveštaju UNHCR-a.
- 35 Izveštaj o stanju, UNHCR, 13–14. septembar.
- 36 UNMIK-ov izveštaj, 13. septembar.
- 37 PE/PE/0042/99.
- 38 Izveštaj o ljudskim pravima u Peći, 28–31. jul.
- 39 Ljudska prava kroz događaje, 5. jul.
- 40 Izuzetak je požar koji je izbio 16. avgusta u selu Orašje.
- 41 Požar je izbio 26. jula (PE/PE/104/99).
- 42 Izveštaj o ljudskim pravima, 26–30. avgust.
- 43 Na primer, NVO Inter SOS.
- 44 Socijalističke partije Srbije na čijem je čelu Slobodan Milošević.
- 45 PE/IS/0001/99.
- 46 PE/IS/0011/99.
- 47 Izvor: razgovori sa meštanima sela Crkolež i izveštaj španske civilne garde.
- 48 PE/IS/0004/99.
- 49 PE/KL/00038/99.
- 50 PE/KL/0003/99.
- 51 PE/KL/00022/99.
- 52 Videti i PE/IS/0018/99 o slučaju da je jedan Rom pozvan u „policijsku stanicu“ UČK u Đurakovcu 21. oktobra da bi ga ispitivali o tome šta je radio tokom rata, nakon čega je upozoren na to šta ne sme da priča predstavnicima OEBS-a i KFOR-a.
- 53 PE/KL/0017/99.
- 54 PE/KL/0022/99.
- 55 PE/KL/0016/99; izveštaj KFOR-a.

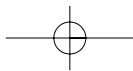

56 PE/KL/0024/99.	62 PE/KL/0036/99.
57 Podatak dobijen od španske civilne garde (No. Dil.8/99).	63 PE/KL/0030/99.
58 PE/KL/0030/99.	64 PE/KL/0041/99.
59 PE/KL/0023/99.	65 PE/KL/0028/99.
60 PE/KL/0037/99.	
61 Videti, na primer, PE/KL/0005/99, slučaj kada su pripadnici (sada bivše) UČK maltretirali jednu romsku porodicu sve dok se nije pojavio KFOR jer se čula vika. Otac porodice radio je u opštinskoj službi 30 godina.	

PRIŠTINA/PRIŠTINE: MOŽE LI CENTAR IZDRŽATI?

A. Pregled

Oblast Prištine obuhvata opštinu Podujevo /Podujeve na severu, opštine Priština/Prishtine, Obilić/Obliq i Kosovo Polje/Fushe e Kosoves u sredini, Glogovac/Gllogoc na zapadu i Lipljan/Lipjan i Štimlje/Shtimje na jugu. Ovaj odeljak bavi se i opštinama Štrpce/Shterpece i Uroševac/Ferizaj.¹

U oblasti se nalazi glavni grad Kosova Priština, koji je sedište međunarodne vojne i civilne uprave. U samoj Prištini bilo je malo razaranja, ali su ozbiljno stradala okolna naselja kao što su Vranjevac, Velanija, Taslidža i Tauk Bašta. Tamo su kuće i prodavnice opljačkane i spaljene, a uništene su, opljačkane ili spaljene i kancelarije nevladinih organizacija, političkih partija i medija. Najgora ratna razaranja pretrpele su opštine sa većinskim albanskim stanovništvom,² dok su u opštinama sa mešovitim stanovništvom na udaru bila albanska naselja.³ Od Prištine su mnogo gore prošli Glogovac,⁴ Kačanik/Kacanic,⁵ Kosovo Polje,⁶ Lipljan,⁷ Obilić,⁸ Podujevo,⁹ Štimlje,¹⁰ Štrpce¹¹ i Uroševac.¹²

Opštine u kojima su pre izbijanja sukoba Albanci činili ubedljivu većinu i dalje imaju istu etničku strukturu: Glogovac, Kačanik i Podujevo¹³ su i dalje etnički homogeni, i tamo je tokom perioda koji obuhvata ovaj izveštaj registrovano tek nekoliko incidenata.¹⁴

U gradu Uroševcu, gde je pre rata živelo 90 odsto Albanaca i 10 odsto Srba, ostalo je svega 60–70 Srba, od kojih je najviše starih udovica. U ostalim delovima opštine, gde je pre rata živelo 800 Srba i 5500 pripadnika drugih manjina, Albanci sada čine 99 odsto stanovnika. Novonastalu situaciju dobro ilustruje primer Štimlje, gde su 10 odsto stanovnika pre rata činili Srbi, kojih je danas ukupno ostalo 50–60. Svi oni su stari i žive u mestu Štimlje.

Priština je pre rata imala 163.000 stanovnika, od kojih 130.000 Albanaca, 21.000 Srba i 12.000 nealbanskih stanovnika. Procenjuje se da je u 84 sela u opštini živelo oko 225.000 stanovnika, od kojih 180.000 Albanaca, 30.000 Srba i 15.000 pri-

padnika ostalih manjina. Broj nealbanskog stanovništva u celoj opštini drastično je opao. Već krajem jula u oblasti je živelo svega 5000 Srba. Prema proceni UNHCR-a i Centra za mir i toleranciju, krajem oktobra ostalo je svega 600 Srba.

B. Bezbednost

KFOR je u Prištinu ušao 12. juna i odmah započeo patroliranje ulicama grada. Uspostavljena je pokretna jedinica zadužena za obilazak Srba i ostalih manjina da bi se oni ohrabрили da ostanu u gradu. Režim patroliranja KFOR-a po gradu i dalje je vrlo intenzivan.

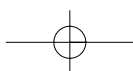
U roku od nekoliko dana KFOR je stigao i u druge opštine. U Glogovac je KFOR stigao 15. juna. Prvih 600 vojnika KFOR-a stiglo je u Lipljan 12. i 13. juna. U Obilić je prvi kontigent stigao 12. juna: ovu opštinu pokrivaju pripadnici kanadskog i britanskog kontigenta. U Podujevo su vojnici KFOR-a stigli takođe 12. juna.¹⁵ Prvi vojnici KFOR-a stigli su u Štimlje 14. juna.¹⁶ U Kosovu Polju trupe su se razmeštale postepeno, i krajem avgusta tamo je bilo 130 vojnika.¹⁷

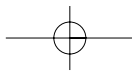
Južne opštine Kačanik, Uroševac i Štrpce uglavnom pokrivaju američki vojnici, koji su stizali između 12. i 14. juna. Sada su za Uroševac zadužene grčke snage KFOR-a, dok su za Štrpce zaduženi poljski vojnici.

KFOR je zvanično predao nadležnosti UNMIK-policiji u Prištini 23. avgusta. U početku je naglasak bio na pojačanom prisustvu, a UNMIK-policija sada ima pet stanica u gradu.¹⁸ Prisustvo policije i dalje se povećava van grada.¹⁹

C. Civilna uprava

Iako je oblast Prištine veoma raznorodna, vlast se svuda uspostavljala jednakom brzinom, ali se način na koji su samoproklamovani organi preuzimali vlast razlikovao. U Glogovcu i Kačaniku samoproklamovani organi vlasti preuzeli su funkcije gotovo odmah nakon Dana K. UNMIK je tamo

stigao krajem leta i saradivao sa samoproglášenim organima vlasti.

U Lipljanu je samozvana vlast počela sa radom 1. jula. Predstavnici civilne uprave UN stigli su početkom septembra. Pregovori oko uspostavljanja lokalne uprave u Obiliću počeli su rano: predstavnici UČK i predsednik LDK predstavili su se KFOR-u. Prvi sastanak između predstavnika vlasti i KFOR-a održan je već 18. juna. Sastanku su, na inicijativu KFOR-a, prisustvovali i predstavnici kosovskih Srba. Već od 5. jula sastanci su se održavali dva puta nedeljno, a od početka avgusta, stalno sedište albanskih predstavnika bilo je u zgradi opštine: predstavnici Srba i dalje odlaze na redovne sastanke ali ne koriste zgradu opštine. Civilni administrator UN preuzeo je dužnosti 29. jula i saraduje sa lokalnim vlastima.

U Prištini, glavnom gradu, lokalna vlast brzo je uspostavljena, a za „gradonačelnika“ je imenovan uvaženi pripadnik UČK. LDK je odbio da učestvuje u lokalnoj upravi jer organi vlasti nisu izabrani na izborima.²⁰ Civilni administrator iz UNMIK-a preuzeo je dužnosti krajem jula. Isto se dogodilo i u Podujevu. „Gradonačelnik“ je imenovan 19. juna, i on je počeo da imenuje članove „veća“. Velika većina „odbornika“ su pripadnici UČK. LDK je odbio da učestvuje u „organima uprave“. Civilni administrator iz UNMIK-a preuzeo je dužnosti 3. septembra. I u Uroševcu je bilo slično, gde je uprava bila u rukama UČK, dok je LDK odbila da učestvuje u vlasti.

U Štimlju je civilni administrator iz UNMIK-a preuzeo dužnost 6. septembra, dok je tamo samoproklamovana vlast radila već od 14. juna. U Štrpcu su pregovori o uspostavljanju lokalne uprave zapeli kod pitanja proporcionalne zastupljenosti. Albanci su tražili da vlast podjednako dele sa Srbima, što ne odgovara etničkoj strukturi opštine (70 odsto Srba, 30 odsto Albanaca). Predstavnici obeju zajednica rade u istoj zgradi, ali na različitim spratovima, i prevlast su krajem oktobra definitivno imali Srbi. Civilni administrator UNMIK-a i dalje pregovara s namerom da se nađe rešenje.

Kada je KFOR ušao u Kosovo Polje, većina opštinskih funkcija ostala je nepromenjena jer je većina srpskih rukovodilaca u opštini ostala na svojim funkcijama. Od 14. jula do dolaska civilnog administratora UNMIK-a, KFOR je vodio sastanke između srpskih i albanskih predstavnika. Čim je u

avgustu stigao, civilni administrator UNMIK-a pokušao je da stvori novu strukturu vlasti, s namerom da integriše albanske i srpske sisteme vlasti. Dogovor je sklopljen, ali su se odnosi pogoršali i predstavnici Albanaca su četiri nedelje, sve do 27. septembra, bojkotovali sastanke. Najviše spora bilo je oko škola. Dogovor koji je sklopljen 27. septembra nije urodio plodom zbog toga što je na pijacu u Kosovu Polju bačena bomba.²¹

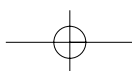
D. Ljudska prava

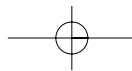
1. Priština/Pristine

Nekoliko dana pošto se sredinom juna OEBS vratio u Prištinu, na stotine Albanaca obilazilo je kancelariju Misije u potrazi za informacijama o nestalim članovima svojih porodica, ili da prijave postojanje masovnih grobnica ili da se raspitaju o humanitarnoj pomoći. U julu i početkom avgusta stvari su se promenile utoliko što se sve više Srba i pripadnika romske, bošnjačke i hrvatske manjine obraćalo kancelariji u Prištini za pomoć. Među prijavljenim incidentima bila su ubistva, nestanci, maltretiranja i bombaški napadi. Bilo je i nekih ozbiljnih incidenata: u Gracku 23. jula; Gračanici/Ulpiana tokom septembra; Kosovu Polju krajem septembra; i Lipljanu od juna do oktobra. Krajem oktobra opao je broj incidenata koje su prijavljivali nealbanski stanovnici, i po prvi put od Dana K među žrtavama povreda ljudskih prava bilo je više Albanaca nego pripadnika manjina.

U prištinskoj oblasti stanje nije bilo svuda isto. Pojavilo se nekoliko obrazaca, ali ne u svim opštinama. Jasno je samo da su između jula i avgusta incidenti sa etničkom pozadinom bili u porastu, ali da je njihov broj opao tokom septembra i oktobra. Već krajem septembra većina pripadnika manjina, naročito Srba, napustila je oblast. Od septembra pa nadalje postojeće tendencije koje su donekle iščezle ponovo su uočene, a pojavile su se i nove.

Svi ovi obrasci očitovali su se u samoj Prištini. Događaji u gradu, kao i odgovori na njih, bili su od posebnog uticaja, budući da je reč o prestonici pokrajine. U Prištini su od početka uočeni kako akutni tako i hronični problemi, a ovi obrasci očitovali su se i u drugim opštinama. To se ogleda-

lo i u pomeranju stanovništva. Većina Srba napustila je Prištinu nakon Dana K.

(a) *Pravo na život.*²² Izveštaji o kršenju prava na život u prištinskoj oblasti obuhvatali su pojedinačne i masovne incidente. Žrtve su najčešće bili srpski muškarci kao pojedinci, ali je u jednom incidentu koji se dogodio u Gracku ubijeno 14 Srba. U Kosovu Polju se tokom septembra dogodio niz napada koji je kulminirao napadom u kome je ubijeno četvoro Srba a ranjeno njih 40. Tendencije i obrasci preslikavali su se iz Prištine na celo područje, ali su od najvećeg uticaja bili incidenti u Grackom i Kosovu Polju.

Prvi slučaj ubistva prijavljen je 21. juna u selu Slivova/Sllivove gde su ubijena četvorica starijih Srba: trojica su izbodena a četvrti je ubijen iz vatrenog oružja.²³ Jedan Srbin ubijen je 24. juna dok se selio iz svog stana u Prištini.²⁴ U tri odvojena incidenta 8. jula ubijena su trojica Srba u prištinskoj opštini.²⁵ Još dvojica su ubijena 10. jula²⁶, jedan Srbin ubijen je 14. a drugi 15. jula. Jedna Srпкиnja ubijena je 18. jula, a sutradan je ubijen jedan stariji bračni par Srba. Drugo dvoje starijih Srba, bračni par, ubijeno je 31. jula. Između ovih ubistava 22. jula dogodio se i slučaj pokušaja ubistva jednog Srbina u napadu ručnom bombom.²⁷ Prištinu je do kraja jula napustilo preko 3000 Srba.

Drugi incidenti gde su žrtve bili muškarci Srbi prijavljeni su 21, 26. i 29. jula, kao i 2, 3, 13. i 15. avgusta. U Prištini su 8. avgusta izbodena dvojica Srba, dve Srпкиnje ubijene su vatrenim oružjem, a jedna dvanaestogodišnja Romkinja teško je ranjena u eksploziji bombe.²⁸ Dve Srпкиnje ubijene su u odvojenim incidentima 2. i 3. avgusta, a još dve starije žene ubijene su 15. i 16. avgusta.

U eksploziji bombe ispred stana jedne srpske porodice u prištinskom naselju Ulpijana 3. septembra ubijen je jedan srpski mladić, a osmoro suseda je ranjeno. Ovo je prvi slučaj ubistva s predumišljajem u ovom naselju i očigledno je učinjeno s namerom da zastraši stanovnike. Verovatno je bilo upereno protiv žrtve koja je za vreme rata bila mobilisana u VJ. Eksploziv je postavljen kod ulaznih vrata u stan žrtve, a aktivirao se pri kratkom spoju. Počinioci su najverovatnije namamili žrtvu do ulaznih vrata ili tako što su pozvonili, ili su ga pozvali sa mobilnog telefona, jer je naprava eksplodirala u času kada je žrtva

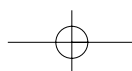
krenula ka ulaznim vratima ili da ih otvori ili da bi se javila na telefon.²⁹

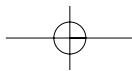
Strani državljanin, pripadnik UNMIK-a, ubijen je istog dana kada je stigao na Kosovo 11. oktobra, u centru Prištine. Šetao se ulicom sa kolegama kada su mu se obratili Albanci koji su pomislili da je Srbin. Izvukli su ga iz grupe, tukli ga i na kraju ubili iz vatrenog oružja. Neko ga je zaustavio i upitao koliko je sati, a kada je odgovorio na srpskohrvatskom, Albanci su ga napali i ubili. Od ovog incidenta stranci i lokalno stanovništvo mnogo ređe se služe srpskohrvatskim jezikom. Za ubistvo još niko nije optužen.

(b) *Pristup zdravstvenim ustanovama.* Bolnica u Prištini bila je u središtu pažnje međunarodne zajednice. U njoj su radili i Srbi i Albanci, ali se srpsko osoblje žalilo na učestala zastrašivanja i uznemiravanja. U julu je bolnicu napustila većina srpskog lekarskog osoblja. Stanje je bilo napeto i početkom avgusta, nakon što je uhapšen a zatim pušten jedan srpski prevodilac, kada su se nastavili pritisci na malobrojne pripadnike manjina koji su ostali da rade u bolnici. Krajem septembra srpsko lekarsko osoblje i dalje je bilo na „odmoru“, a rekli su da će se vratiti na posao samo ako se stanje popravi. U bolnici je ostala da radi tek šačica Srba. Krajem oktobra, od zaposlenih je u bolnici radila jedna osoba srpske, jedna turske i jedna bošnjačke nacionalnosti.

Pretnjama su bili izloženi i jedan doktor Turčin kao i nekoliko Albanaca koji su radili u bolnici i pre rata. Doktor je tvrdio da ga uznemiravaju zato što je imao dug radni staž, i prema tome je „radio za vladu u Beogradu“. Albansko osoblje uznemiravano je po drugoj osnovi: zaposlenima je rečeno da „ima načina kako treba postupati sa onima koji se ne slažu sa (samoproklamovanim) vlastima“.³⁰

Ima izveštaja i o lošem postupanju prema pacijentima, što je dodatno uticalo da nealbansko stanovništvo prestane da koristi ovu ustanovu. Vojna policija KFOR-a u Prištini ima u svojoj dokumentaciji brojne izjave i primedbe na ponašanje jednog doktora Albanca. Prema izjavama, ovaj doktor zašao je rane od uboda jednom Srbinu bez anesthetika, a doktor je povodom toga izjavio: „Oni su nas tretirali kao pse, i mi ćemo njih.“ Isti doktor je jednoj Srпкиnji koja je došla zbog prostrelna rane na grudima rekao da mora da primi injekciju u domu zdravlja u njenom kraju grada, a bolnica je odbila da joj obezbedi prevoz.³¹

2. Lipljan/Lipjan

S obzirom na sadašnje stanje, teško je razlučiti napade na osobu od napada na imovinu. Ako se, na primer, na neku kuću baci bomba, ona može prouzrokovati materijalnu štetu a ne i ranjavanje osobe, ali u svakom slučaju ovakvi napadi proizvode osećaj nesigurnosti. Čak i ako u napadima nema ozleđenih, ovakvi incidenti strahovito utiču da raste pritisak i da se širi strah: ljudi ne osećaju strah jedino kada se kreću van kuće, i u svom domu osećaju se nesigurno.

Najveći broj napada na lični integritet u regionu Prištine dogodio se u Lipljanu, gde je zabeležen niz napada bombama na Srbe. Oni su počeli 12. jula kada je na Srbe širom opštine bačeno šest bombi: najmanje četvoro Srba povređeno je u ovim napadima.³² Napadi bombama u Lipljanu nastavili su se od 16. do 24. jula: u prvom napadu lakše je povređena jedna osoba. U dve srpske kuće u Lipljanu ubačene su bombe 27. jula: povređenih nije bilo, ali je pričinjena velika šteta. Takođe u Lipljanu, u stanove Srba ubačene su bombe 2, 3, 4, 5. i 7. avgusta. U ovim incidentima povređenih nije bilo, ali su 12. avgusta u Lipljanu od eksplozije ranjene dve Srkinje.³³

U Lipljanu se između 9. jula i 7. avgusta dogodilo ukupno 30 ovakvih ili sličnih incidenata. Serija hapšenja zbog ovih napada počela je u Lipljanu 7. avgusta, kada je uhapšeno 16 Albanaca. Veruje se da iza napada stoji FARK³⁴ i pripadnik UČK koji je nabavljao bombe. Uhapšeni Albanci i Albanke imali su između 14 i 20 godina. Oni su delovali tako što bi u parovima prilazili meti, pri čemu je devojka nosila bombu, jer KFOR nije pretresao ženske osobe. Drugi par bi za to vreme čuvao stražu. Devojka bi zatim davala bombu svom partneru i on bi je bacio na metu. Zadržavali bi se u kraju posle napada sve do dolaska KFOR-a a zatim bi se polako razišli.

U periodu od prvih hapšenja pa do puštanja poslednjeg osumnjičenog 21. septembra,³⁵ zabeležena su samo tri bombaška napada, koji verovatno nemaju veze za prethodnom serijom incidenata.³⁶ Bez izbora na to, svi oni su pušteni iz pritvora zbog nedostatka dokaza. Devet novih napada usledilo je nakon što su oni pušteni iz pritvora.

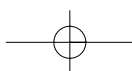
U opštini Lipljan zabeleženi su i drugi oblici nasilja. Jedan Srbin ubijen je kod Lipjana 9. jula:

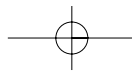
još jedan Srbin ubijen je u Lipljanu 17. jula.³⁷ Dvojica srpskih seljaka ubijena su u Lipljanu 3. avgusta. U minobacačkom napadu 5. septembra u selu Dobrotin ranjena je jedna Srkinja. Zbog toga su lokalni Srbi barikadama blokirali put. Iz vozila je izvučeno sedam Albanaca koji su kasnije pretučeni drškama od sekire, a njihova vozila su zapaljena. Srbi su kod barikada odvojili još tri Albanca, zadržali ih oko dva sata i tukli ih.³⁸ Četiri granate iz ručnog bacača ispaljene su 10. oktobra iz automobila marke „zastava“ koje se nalazilo na oko kilometar od centra Lipjana: lakše je povređen jedan stariji Srbin.³⁹ Istog dana, jednog predstavnika Srba i njegovog saputnika pratile su osobe u kombiju dok je putovao iz Lipjana za Podujevo. Kada je stigao u Podujevo, ljudi iz kombija su na njega otvorili vatru. U napadu je ranjen saputnik srpskog predstavnika.⁴⁰ U Janjevu/Janjeve je 18. oktobra bačena bomba na jednu romsku kuću.⁴¹ U selu Suvi Do/Suhodoll 29. oktobra u pucnjavi je ranjeno troje Srba, a 30. oktobra ranjeno je još troje Srba u selu Novo Naselje, kada je iz vozila u pokretu na njih otvorena vatra.

Da bi umanjio strah među Srbima, KFOR je 22. septembra postavio kontrolni punkt na putu od Lipjana za Suvi Do. Napetost se pojačala nakon eksplozije bombe koja je postavljena u blizini kuće jednog starijeg bračnog para Srba: supružnici su kasnije podlegli povredama zadobijenim u napadu. I Srbi i Albanci podigli su barikade, Srbi iz straha od novih napada, a Albanci iz straha od odmazde. Barikade je ubrzo uklonio KFOR.

Obrasci registrovani, i po prilici organizovani, u Lipljanu, pojavili su se i na drugim mestima u opštini. Najočigledniji primer bila je serija napada na Rome u selu Mali Alas, koja je počela 6. oktobra, kada je na jednu romsku kuću bačena bomba. Druga bomba bačena je u istom selu 12, treća 15. a četvrta 27. oktobra. Nakon poslednjeg incidenta, kada je bomba bačena na krov jedne kuće u kojoj su živeli Romi, UNMIK-policija uhapsila je dva Albanca osumnjičena da stoje i iza prethodnih napada.⁴²

Gracko. Seoce Gracko nalazi se jugozapadno od mesta Lipljan. U njemu je 23. jula živelo oko 460 Srba, uključujući i 57 interno raseljenih Srba. Incident koji je odjeknuo kao bomba u pokrajini i šire dogodio se u noći 23. jula. Patrola KFOR-a čula je pucnjavu koja je dopirala izvan sela oko

21.00 čas, odgovorila je na vatru i na polju kraj šume pronašla tela četrnaest muškaraca u dobi između 15 i 60 godina. Trinaest tela nalazilo se na gomili, dok je četrnaesto pronađeno oko 150 metara dalje, pored traktora. Na polju se nalazilo šest poljoprivrednih vozila, od kojih neka su upaljenim motorom.

Vojna policija KFOR-a cele noći obavljala je sudsko-medicinska ispitivanja na mestu događaja. Patroliranje KFOR-a je smesta pojačano, a na licu mesta kao posmatrači nalazili su se pripadnici UNMIK-policije. Tela su prebačena u prištinsku bolnicu radi obdukcije. OEBS je obezbedio da obdukciji, koja je trajala tri dana, prisustvuje strani patolog.

Žrtve su meštani sela koji su se u trenutku napada spremali da krenu kući posle žetve. Njihove porodice su izjavile da su od KFOR-a tražili zaštitu tokom žetve, ali da su odbijeni uz obrazloženje da nedostaje ljudstva. Među žrtvama je sedam meštana Grackog, dok su ostali Srbi koji su se tu naselili iz okolnih sela.

Sprovedena je istraga i uhapšeno je nekoliko Albanaca. U pretresu njihovih kuća pronađena je određena količina oružja i odeće koja je poslata na ispitivanje u laboratoriju za patološka istaživanja u Londonu. Jedan Albanac i dalje je u pritvoru zbog optužbe da je učestvovao u oružanom napadu. Ispitivanja sudskih patologa i dalje traju, iako se zna da su muškarci ubijeni iz tri puške AK-47. Ispitivanja je preuzela UNMIK-policija.⁴³

3. Kosovo Polje/Fushe e Kosoves

U Kosovu Polju između 26. i 28. septembra dogodio se niz napada. U prvom napadu u selu Bresje/Bresje izbodena su dva Srbina. U drugom napadu, koji se dogodio sutradan u mestu Ugljare/Uglare, jedan Srbin pogođen je u stomak: podlegao je povredama. Treći napad dogodio se u samom Kosovu Polju, kada su eksplodirale dve bombe podmetnute na pijaci. U prvoj eksploziji koja se dogodila oko 10.00 časova dvoje Srba je poginulo, a 38 osoba je ranjeno.

KFOR je ubrzo uhapsio dvojicu Albanaca i smestio ih u oklopno vozilo radi njihove bezbednosti. Gotovo istovremeno Srbi su podigli barikade na putu Priština-Peć. Postalo je veoma napeto, pa je KFOR doveo pojačanje. U gradu je ponovo zaus-

tavljen saobraćaj 29. septembra, kada je velika grupa albanskih demonstranata postavila barikade. Nakon sahrane jedne od žrtava 30. septembra očekivalo se da će Srbi ukloniti barikade: oni to, međutim, nisu učinili. I Albanci su nastavili da protestuju i njihove barikade su ostale. Albanci su pristali da uklone barikade tek kasno uveče 30. septembra, pošto su dobili uveravanja da će i Srbi učiniti isto.

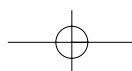
Od oružja nisu korišćene samo bombe. KFOR je izvestio da su tokom avgusta u Kosovu Polju u prosequ paljene dve do tri kuće. Većina popaljenih kuća pripadala je Srbima. U Kosovu Polju 4. oktobra trojica Albanaca napala su jednog Roma. Zbog povrede glave KFOR ga je prebacio u bolnicu.

4. Gračanica/Ulpiana

Procenjuje se da Gračanica ima 5650 stanovnika od kojih 3380 Srba, 865 Albanaca i 1400 pripadnika drugih manjina. Među stanovnicima ima i oko 1500 raseljenih iz Uroševca, Štimlja, Lipljana i Prištine koji su se sklonili u Gračanicu. Vladika Artemije koji je ostao u Gračanicu ima politički uticaj i u Gračanicu priređuje sastanke sa predstavnicima Srba sa celog Kosova. UNMIK je imenovao vladiku Artemija da, zajedno sa Momčilom Trajkovićem, bude predstavnik Srba u Prelaznom veću Kosova. Obojica su 22. septembra istupili iz Veća zbog ocene da se Rezolucija 1244 ne primenjuje u dovoljnoj meri, zbog nedostatka bezbednosti, kao i zbog neslaganja sa ulogom koju ima Kosovski zaštitni korpus.

U Gračanicu je od juna do avgusta bilo relativno mirno, i prijavljeno je svega nekoliko incidenata. Iz protesta zbog otmice jednog Srbina iz sela, meštani su 1. septembra barikadama na dva mesta blokirali glavni put Priština-Gnjilane koji prolazi kroz selo. Od dolaska KFOR-a ovo je bio četvrti slučaj otmice Srba koji su se kretali kroz Mramor. Ovaj kraj nalazi se odmah pored Gračanice i poznato je da je u njemu UČK imala jako uporište. Otmica je usledila nakon minobacačkog napada na Gračanicu iz susednog naselja Ajvalija/Hajvali 26. avgusta.

Blokadom puta meštani Gračanice želeli su da skrenu pažnju na ugoženu bezbednost manjina u ovom kraju. Žalili su se i da im je ograničena sloboda kretanja. Prema mišljenju KFOR-a, blokada puteva dogodila se spontano i nije identifikovan

nijedan predvodnik ove akcije. Oko 500 muškaraca sami su se organizovali, i put blokirali kolima, gumama i svim ostalim stvarima koje su našli kako bi zaustavili saobraćaj između Gnjilana i Prištine. Pored blokade neprekidno je dežuralo 5–6 nenaoružanih muškaraca koji su jedino dozvoljavali prolaz vozilima UNMIK–a, KFOR–a i vozilima nekih nevladinih organizacija.

Meštani su na kraju pristali da uklone barikade pod uslovom da se oslobode četvorica otetih meštana. Od KFOR–a su još zahtevali obećanje da će da pojača patroliranje i bezbednost u Gračanici i duž puta za Gnjilane. Strahovali su od mogućnosti da se iz vozila koja kroz mesto prolaze velikom brzinom bacaju eksplozivne naprave ili da se iz njih otvara vatra na meštane.

Meštani su uklonili barikade 26. septembra. KFOR je pojačao patrole u Gračanici i postavio kontrolne punktove na ulazu i izlazu iz mesta. KFOR i UNMIK–policija otvorili su stanicu u centru sela. Prema izjavama meštana, situacija se popravila.

5. Uroševac/Ferizaj

Jedan od glavnih događaja u Uroševcu je otmica dva nastavnika 28. septembra. Žrtve su bile u grupi od četvoro Srba koji su pod pratnjom KFOR–a putovali iz srpske enklave u Štrpcu. Dvoje otetih prethodno je odlučilo da se odvoje od grupe da bi otišli na sastanak sa direktorom, pomoćnikom direktora i sekretarom svoje bivše škole. KFOR se dogovorio sa žrtvama da kasnije dođe po njih.⁴⁴ KFOR zato nije bio prisutan između 13.00 i 14.00 časova, kada su nastavnici oti.⁴⁵

Smesta su usledile reakcije na otmicu, često praćene nasiljem. UNMIK–policija i KFOR evakuisali su se iz Štrpca 28. septembra, gde su se vratili tek 1. oktobra. Barikade su postavljene 29. septembra u Gotovuši/Getoushe, Jažincu/Jažince i Štrpcu. Prvu je postavilo između 150 i 200 Srba u Gotovuši. Pristup selu imala su jedino vozila KFOR–a, dok je prolaz vozilima OEBS–a i drugih međunarodnih organizacija bio sprečen. Oko 200 Srba je oko 11.00 časova postavilo barikadu u Štrpcu. Već oko 12.00 časova blokiran je i prilaz selu Jažince. Iza barikada nalazila su se dva radnika nevladine organizacije Ljudi u nevolji. Jedan je izvučen iz vozila i pretučen zato što su ga okupljeni optužili da je pregazio jedno dete i da podržava

UČK i TMK. Drugi humanitarni radnik uspeo je da se odveze, ali ga je opkolila grupa ljudi i teško ga pretukla pre nego što je uspeo da pobegne. KFOR je stigao na lice mesta u selo i zaštitio dvojicu radnika, ali su oni svi ostali blokirani u selu do 30. septembra.⁴⁶

Nakon pregovora 1. oktobra, OEBS–u je dozvoljen pristup u Štrpce. Sin jednog od otetih nastavnika kaže da njegov otac nije planirao put u Uroševac i da Albanci zaposleni u školi nisu mogli da znaju za njegovu posetu. KFOR je 29. septembra priveo direktora, pomoćnika direktora i sekretara škole na ispitivanje. Oni su tokom oktobra bili u pritvoru u američkoj bazi Bondstil, a pušteni su nakon sudske odluke o nedostatku dokaza. Dvoje otetih do danas nisu pronađeni.

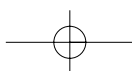
6. Obilić/Obilq

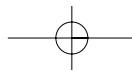
U prištinskoj oblasti Obilić je opština sa najizmešanijim stanovništvom. Pre rata imala je 33.000 stanovnika, među njima 23.000 Albanaca. Danas su mešovita sela Babin Most/Babimoc, Plementina/Plementine, Crkvena Vodica/Palaj i mesto Obilić. Procenjuje se da je u opštini ostalo oko 9000 Srba, ali to su u glavnom starije osobe, jer gotovo svaka porodica ima bar jednog člana van Kosova. U Obliću je živeo i značajni broj Roma, koji su sada smešteni u izbeglički logor kod Kruševca, gde ih je u jednom trenutku bilo 1200.

U periodu nakon dolaska KFOR–a najviše su bile ugrožene dve izolovane zajednice. U prvu spadaju Romi koji su u teškim uslovima živeli u kampu kod Obilića i koji su bili izloženi otvorenim izlivima neprijateljstva Albanaca. Druga je srpska enklava u Štrpcu koja zbog sabotaza na delekovodima redovno ostaje bez struje. Stanje u obe zajednice donekle se poboljšalo krajem oktobra, mada su njihovi stanovnici i dalje ugroženi, i ograničena im je sloboda kretanja. Problemi sa kojima su suočeni Albanci iz okoline Štrpca vezani su za ratna razaranja.

Ubrzo nakon završetka bombardovanja, Romi iz Prištine i okoline počeli su da se skupljaju u školi u Kosovu Polju. Njihov broj je u julu narastao i do 6000, jer su se u školu smestili Romi i Aškalije iz drugih krajeva Kosova. Krajem jula UNHCR je ovu grupu preselio u jedan kamp kod sela Kruševac/Krushefc u opštini Obilić.

Oko 450 ljudi je zahtevalo iseljenje u inostran-

stvo i oni su se 20. septembra peške zaputili iz kampa ka makedonskoj granici. Kada su stigli do predgrađa Prištine, Albanci su počeli da ih uznemiravaju i da ih gađaju kamenicama. UNHCR je zatražio od KFOR-a da dovede pojačanje. Grupa je nedelju dana provela na ničijoj zemlji kod granice dok joj makedonska vlada nije dozvolila ulazak u zemlju, i to tek nakon što su najviši predstavnici UNHCR intervenisali kod makedonskih vlasti.

Najvećim delom oktobra stanje u kampu bilo je mirno. Većina stanovnika zahtevala je premeštaj van Kosova. U kampu je bilo između 800 i 850 osoba, a sa pogoršanjem vremena rasla je zabrinutost za njihov položaj. Gnevni stanovnici kampa su 16. oktobra iz protesta podigli barikade i počeli štrajk glađu, zahtevajući „slobodu i demokratiju“. Specijalni izaslanik UNHCR-a ih je posetio i objasnio im da će se za njih renovirati kasarna u Plementini. Prethodno su obavljene konsultacije sa UNMIK-om i KFOR-om i zaključeno je da kasarna predstavlja pogodan smeštaj za zimu. S obzirom da u ovom kraju žive razne etničke zajednice, i dalje se osećala jaka napetost, naročito pred pokušaj otvaranja mešovite škole.

Jedan Rom iz kampa u Obiliću izjavio je 17. oktobra da su ga u prištinskoj bolnici najpre jedni vređali, a potom drugi fizički napali.⁴⁷ Meta napada bili su i Srbi u Obiliću. KFOR je samo u nedelji između 5. i 10. jula primio 81 prijavu podmetanja požara i 36 prijava pljačke.⁴⁸ Između 7. i 14. avgusta u bombaškim napadima na srpske kafiće u mestu Obilić povređeno je ukupno sedam osoba, a 19. avgusta bomba je bačena u Crkvenoj Vodici i u napadu su ranjene dve osobe.⁴⁹ KFOR je krajem septembra izvestio o novim napadima ručnim bombama.⁵⁰

7. Štrpce/Shtrepce

Albanci iz opštine Štrpce dosta su stradali za vreme rata, a u nekoliko sela sa mešovitim stanovništvom izvršeno je etničko čišćenje albanskih stanovnika. Demografski gledano, čisto srpska sela leže na zapadu opštine, uključujući i samo mesto Štrpce, dok se nekoliko albanskih sela, koja su teško razorena tokom rata, nalaze na istočnim obroncima planine. Srpska naselja zapravo se nalaze u okruženju, i jedini način na koji se Srbi kreću jeste u konvoju koji dva puta nedeljno pod pratnjom KFOR-a vodi stanovnike u Srbiju, a između dveju zajednica u opštini postoji jasna granica.

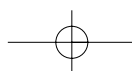
Tokom jula i avgusta i sve do septembra vršene su sabotaze na stubovima i strujnim dalekovodima preko kojih u srpske krajeve stiže struja, tako da su Srbi ostajali bez struje i po dve tri nedelje.⁵¹ U avgustu i septembru desile su se još dve sabotaze. Zbog prekida struje meštani su bili odsečeni i život je donekle bio paralisano. Najpre, zbog prekida struje nisu radile javne službe i u stanovima nije bilo grejanja.⁵² S približavanjem zime zabrinutost meštana zbog nestašice struje je rasla. Od sredine septembra u Štrpcu nestaje struja samo kada se uvode restrikcije širom Kosova, ali strah onih u planinskim enklavama, koji su već iskusili nestašice, nije mnogo umanjen. Osećaj nesigurnosti u kraju dodatno se pojačao nakon otmice dva nastavnika iz Štrpca.

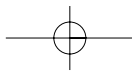
Iako su u posleratnim okolnostima najviše pogođeni srpski krajevi u opštini, sa ozbiljnim problemima suočavaju se i stanovnici albanskih sela. Albanska sela nisu ostajala bez struje zbog sabotaza, jer se strujom snabdevaju preko drugih dalekovoda. Međutim, njihove teškoće povezane su sa razaranjima tokom rata; oštećene su ili uništene i škole, tako da će tokom zime biti veoma teško držati nastavu, a negde će to čak biti i nemoguće. Na primer, škola u selu Firaja/Firaje nije popravljena tako da izdrži zimske uslove, a teškoću predstavljaju nestašice struje izazvane restrikcijama širom Kosova.⁵³

Iako se obe zajednice i dalje pate zbog nedostatka osnovnih uslova, kao što su grejanje, osvetljenje ili adekvatni smeštaj, za sada nema napretka u pokušajima da se obrazuje mešovita lokalna uprava koja bi rešavala zajedničke probleme.

8. Nestali

Kao i u drugim delovima Kosova, iz cele oblasti neprekidno su stizali izveštaji o nestancima. OEBS je 23. juna primio izveštaj o otmici petorice Srba u Prištini. Prema izveštaju, muškarce su u odvojenim navratima odveli pripadnici (sada bivše) UČK, ali su incidenti ipak međusobno povezani. Zajednička im je lokacija: svi su otišli 12. i 13. juna u blizini škole u naselju Vranjevac u Prištini. U Prištini je 21. juna jedan Rom najpre napadnut, a zatim i otič,⁵⁴ a sutradan je prijavljen nestanak četvorice Srba u Prištini.⁵⁵ Srbin, po zanimanju električar, otič je 2. jula sa svog radnog mesta u Prištini.⁵⁶ Dvojica

Roma oteta su u Prištini 5. jula.⁵⁷ Dvojica Albanaca odvedena su u odvojenim, ali povezanim incidentima, 7. jula u Prištini; obojica su ranije radila u opštini.⁵⁸ Počinioci su se predstavili kao pripadnici UČK i pokazali im članske knjižice. Jedan Srbin otet je iz svog stana u Prištini 12. jula: jedan od počinioca pokazao mu je člansku kartu UČK i rekao mu da ga „mobilisuje“ kao kapetana u rezervi. Počinilac je dodao da će se žrtva vratiti: od tada joj se gubi svaki trag.⁵⁹ Otmica jednog Srbina u Prištini, bivšeg oficira VJ, prijavljena je 13. jula.⁶⁰

Muškarci u uniformama UČK oteli su 22. jula u Prištini trojicu Srba.⁶¹ Još dvojica Srba nestala su u Prištini 25. jula, 31. jula prijavljeno je da se u Prištini dogodila otmica još jednog Srbina, a još jedan Srbin nestao je 2. avgusta. Jedna Srkinja nestala je 8. avgusta⁶²: još jedna je nestala 12. avgusta.⁶³ Tri dana kasnije nestao je jedan Srbin, a 26. avgusta još jedan. U Prištini je 11. septembra napadnut jedan Albanac koji je pomagao Srkinji da se iseli. Ona je kasnije nestala.⁶⁴

Nestanci i otmice dešavali su se i van Prištine, doduše sporadično. Iz Lipljana je stigao izveštaj 8. jula o nestanku dvojice Srba,⁶⁵ a prijavljen je nestanak jednog pripadnika UČK u Lipljanu 15. jula. Otmica trojice Srba koji su nestali na putu za Šrpce prijavljena je 21. jula,⁶⁶ a više od mesec dana kasnije, 31. avgusta prijavljen je nestanak jednog Srbina u Lipljanu.⁶⁷ U Uroševcu su 12. jula četvorica Albanaca i jedna Albanka oteli jednog Roma ispred njegove kuće. Zbog otmice su mnogi Romi iz opštine odlučili da se isele.⁶⁸ U Uroševcu je prijavljen nestanak još jednog Roma 11. oktobra. Njegovi bližnji sumnjaju da je u otmicu umešana UČK. Nestanak još jednog Roma prijavljen je 12. oktobra.⁶⁹

Dva slučaja otmice naročito su se odrazila na okolinu Prištine, ne toliko zbog samog incidenta koliko zbog akcije koja je usledila. Prvi incident je otmica jednog Srbina 1. septembra iz Gračanice, a drugi je nestanak učitelja iz Štrpca, kada je otišao u Uroševac 28. septembra. Oba slučaja pokazuju kako pojedinačni incidenti utiču na opšte osećanje straha i nesigurnosti: oba slučaja dodatno su ograničila slobodu kretanja.

9. Pravo na obrazovanje

Tokom perioda koji ovaj izveštaj obrađuje pokazalo se da je pitanje obrazovanja, u etnički mešovitoj

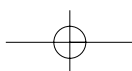
prištinskoj oblasti, jedno od najkontroverznijih pitanja, i ujedno jedan od problema koje je najteže rešiti. U nekim slučajevima problem obrazovanja izazivao je nasilje. Rat je gotovo svuda prekinuo školsku 1998/99. godinu, i svi su jedva čekali da njihova deca ponovo krenu u školu. U anketi koja je sprovedena među pripadnicima manjina u centru Prištine, svi roditelji istakli su da je osnovni kriterijum njihovog ostanka u Prištini mogućnost da njihova deca pohađaju školu: mnogi su naveli da je mnogo dece već napustilo Kosovo da bi se školovala u drugim delovima Srbije. Takođe su naveli da se mnoge porodice spremaju da učine isto.⁷⁰

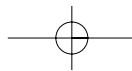
Glavne probleme obrazovanja predstavljaju nepopustljivost grupa koje imaju pristup školskim ustanovama, s jedne strane, i pitanje jezika na kojima bi nastava trebalo da se odvija, s druge strane.

(a) *Lipljan*. Nekoliko nedelja pred početak školske godine (ona počinje 1. septembra) KFOR je pokrenuo pregovore između albanskih i srpskih porodica u Lipljanu. Obe zajednice imale su po tri predstavnika u delegaciji i održan je niz sastanaka na kojima su se tražila najbolja rešenja za uspostavljanje mešovitih škola. Održani su i pregovori sa predstavnicima svake zajednice posebno. Predstavnici obeju zajednica složili su se tokom pregovora da bi najbolje bilo da se nastava održava u smenama, tako što bi albanska i srpska deca pohađala istu školu, ali u različitim smenama. Izgledalo je da su se sve zainteresovane strane složile sa ovim predlogom.

Srpski učenici došli su u školu u svoju smenu ujutro 1. septembra. Albanski studenti došli su kasnije, ali 45 minuta pre početka smene, dok su srpski učenici još bili na nastavi. Predstavnik samoproglašene vlasti Albanaca koji je zadužen za obrazovanje izjavio je da je razlog što su albanski đaci došli ranije taj da je autobus koji je unajmljen za prevoz dece do škole stigao 45 minuta ranije, iako većina dece nije ni došla u školu autobusom. Istog dana ljudi u uniformama UČK počeli su da patroliraju školskom zgradom. Srpski učenici nisu više odlazili u školu.

(b) *Kosovo Polje*. Jugoslovenski crveni krst je od 21. juna koristio školu u Bresju za smeštaj raseljenih Srba. Prva raseljena lica stigla su 20. juna. Početkom septembra u školi je i dalje bilo

smešteno oko 460 raseljenih Srba. Roditelji albanskih učenika tvrdili su da se škola koristi za smeštaj samo da bi se albanska deca sprečila da pohađaju nastavu. Raseljeni Srbi i Jugoslovenski crveni krst branili su pristup školi predstavnicima UNMIK-a. Napetost je porasla kada su Srbi iz okoline podigli barikade oko škole.

Poslednje nedelje septembra UNHCR je za raseljene obezbedio drugi smeštaj. Škola u Bresju mogla je početi sa radom, a UN je predložio plan po kome bi nastava trebalo da se odvija u tri škole u Kosovu Polju – u Bresju i u još dve druge zgrade. Prema planu sve tri škole bile bi mešovite. Delegacija Srba na redovnom sastanku u opštini 23. septembra prihvatila je plan, ali uz oprez. O reakcijama albanske strane može se samo nagađati: delegacija je bojkotovala sastanak.

(c) *Janjevo*. U Janjevu žive tri etničke zajednice: Albanci, Hrvati i Romi. Pre sukoba su Romi i Hrvati pohađali nastavu na srpskohrvatskom; albanska deca pohađala su nastavu na albanskom po paralelnom sistemu. Albanci su 1. septembra otvorili školu u Janjevu za svoju decu. Ni nakon dve nedelje romska i hrvatska deca nisu išla u školu: roditelji su strahovali za bezbednost svoje dece.

KFOR je sazivao sastanke jednom nedeljno i 20. septembra postignut je dogovor da se nastava odvija na albanskom i srpskohrvatskom jeziku. Dogovor je propao nakon nedelju dana. Albanac na čelu samoproklamovane lokalne uprave odlučio je da albanski nastavnici mogu držati nastavu Romima i Hrvatima samo na albanskom jeziku. Problem nije rešen ni u oktobru.

10. Pravo na rad

Broj radnih mesta na Kosovu veoma je ograničen. Teško je naći i zadržati posao, a za pripadnike etničkih manjina to je često čak i nemoguće. (Samoproklamovani) vršilac dužnosti direktora preduzeća Elektro-Kosovo u Uroševcu izjavio je 18. juna da je od 15. juna otišlo 260 Srba, ostavivši 50 zaposlenih Albanaca da održavaju elektranu: od 17. do 18. juna iz Uroševca je otišlo 5000 Srba. Jedan inženjer Srbin nestao je 24. juna kada je iz Levana krenuo u Obilić da popravi cevi za vodu: njegovo telo pronašao je KFOR nedelju dana kasnije. Jedan srpski lekar ispričao je predstavniku OEBS-a 22. juna da u prištinskoj bolnici vlada

izuzetno napeto stanje. Celokupno srpsko osoblje prestalo je da radi već od 26. juna, odbijajući da se vrati na posao. Oko 200 Albanaca ušlo je 28. juna u zgradu RTV u Prištini i pokušalo da izbacilo zaposlene Srbe. Jedan električar Srbin otet je 2. jula sa svog radnog mesta u elektrani u Prištini. To je zastrašilo njegove srpske kolege koji nakon toga više nisu smeli da idu na posao. U domu zdravlja u Lipljanu 6. jula četvero Albanaca napalo je deset srpskih lekara i pripadnika medicinskog osoblja. Naoružani pripadnici UČK su 13. avgusta navodno pretili Srbima zaposlenim u opštinskoj zgradi u Kosovu Polju. Oni se nakon toga više nisu vratili na posao.

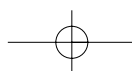
Civilni administrator UNMIK-a u Štimlju primio je pismenu žalbu od 64 osobe koje su ranije bile zaposlene u opštini, a kojima je samoproklamovana uprava zabranila da se vrata na posao. One su se žalile da su ih iz zgrade isterali pripadnici UČK jer su članovi LDK. Jedan član LDK žalio se da ga je pretukao telohranitelj samoproklamovanog predsednika opštine.

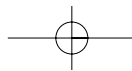
11. Pravo na mirno uživanje imovine

U prištinskoj oblasti iseljenja su se različito odrazila na sve zajednice u regiji. U početku je paljenje kuća predstavljalo osnovni metod proterivanja. Uništavane su čitave zajednice, uključujući i celo romsko naselje u Obiliću. Primećeno je da su se za određene grupe primenjivali drugi, podmukliji, ali ništa manje delotvorni metodi.

Predstavnik OEBS-a je razgovarao sa članovima 11 romskih porodica iz kampa u selu Kruševac kod Obilića. Među njima je bilo sedam porodica poreklom iz Prištine, gde su živeli u naseljima sa mešovitim stanovništvom. Mnogi su izjavili da su sa svojim albanskim komšijama pre rata imali dobre, ili čak odlične odnose: sa nekima su delili hranu dok su morali da se kriju u Prištini.⁷¹ Mnogi sagovornici izjavili su da su Albanci počeli da ih uznemiravaju neposredno po dolasku KFOR-a, kada su ljudi počeli da se vraćaju u grad. Najčešće su ih uznemiravali tako što su im pretresali stanove u potrazi za ukradenim stvarima, optužujući ih, na osnovu raširene predrasude, da su im oni opljačkali kuće.⁷²

U većinu slučajeva maltretiranja bili su umešani albanski civili, često iz koristoljublja. Žrtve su u nekim slučajevima prepoznale počiniocima. Jedna

žena Aškaliya (31) izjavila je 20. juna da su u njen stan došla petorica Albanaca koji su njenom mužu poručili: „Ubićemo tebe i tvoju decu ako se ne iseliš. Ako budemo našli Rome kad se vratimo, znaš šta ih čeka.“⁷³ Četvorica Albanaca u civilu su 27. juna jednoj tridesettrogodišnjoj ženi Aškaliyi dali rok od pet minuta da se iseli. Među njima je prepoznala jednog prodavca na pijaci.⁷⁴ Jedan Turčin, koji je otkupio stan od preduzeća u kom je radio 12 godina, od novog rukovodstva preduzeća dobio je rešenje da mora da se iseli. Za selidbu je dobio rok od tri dana. Od kada je dobio rešenje svakog dana dobijao je preteće pozive telefonom: osobe su mu govorile da se odmah iseli inače će mu „polomiti obe noge“.⁷⁵

Ovakve pretnje često su izazivale željeni efekat. Ipak, one nisu predstavljale jedino sredstvo prisilnog iseljavanja: uočena su još dva perfidnija metoda, a oba su podrazumevala pretnje koje su se pozivale na zakone.

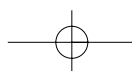
Prvi metod očigledno je bio organizovan i sistematski. Kao sredstvo je korišćeno rešenje o iseljenju, koje se osobi uručivalo uz pretnje. Ukoliko bi žrtva odlučila da ostane, usledili bi fizički napadi, a ponekad i ubistvo. Drugi metod izazvao je još veću zabrinutost jer je „zakon“ povezivao sa terorom. Ilegalne policijske snage kršile su zakon da bi primorale pripadnike manjina da se iseles, ali se ovaj metod primenjivao i na „manje vredne“ Albance koji su na taj način proterivani.

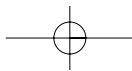
U julu se pojavio još jedan obrazac, takođe pod okriljem zakona. Ovoga puta žrtve su bili Albanci. Zabeleženo je da se pretilo onim Albancima u Prištini koji su u stambenim blokovima čuvali stanove svojih srpskih komšija. Ima tvrdnji da iza pretnji stoji „policija“ UČK, mada je sve počelo sa grupama od dva–tri mladića koji su došli u jedan stambeni blok, navodno da „traže stan“. Zatim su od stanara tražili da im ustupe stan. Jedna albanska porodica našla se na meti 3. avgusta. Njih su njihove komšije Srbi, koji su se iselili, zamolili da im pripaze na stan. Njihov sused im je pretio i dobili su rok od 12 sati da ustupe stan uz obrazloženje da Srbi vlasnici „nemaju pravo“ nikome da poveravaju stanove na čuvanje. Sused je pretio da će pozvati „policiju“ UČK. Umešao se jedan stranac koji je pozvao patrolu KFOR–a. Patrola je u spornom stanu zatekla dvojicu muškaraca. Privela ih je, a oni su priznali da su pripadnici „policije“ UČK i izvadili su legitimacije na čijoj poleđini je pisalo:

„Vlasnik ove zvanične legitimacije ima zvaničnu dozvolu da nosi oružje i da ga upotrebljava po zakonu; da privodi lica u policijsku stanicu; da ulazi u stanove bez upozorenja; da koristi vozila drugih lica i telefone; i da pleni zabranjenu robu.“

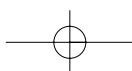
Iako je KFOR pojačao patroliranje, nivo je bilo nemoguće podići do maksimuma, i kada se patroliranje prorredilo, uznemiravanja su postala učestalija. Oko 50 odsto stanara zgrade iz navedenog slučaja bili su Albanci, dok su drugu polovinu činili Srbi, Bošnjaci, Hrvati, Turci i Romi. Krajem jula u zgradi je živelo samo šestoro nealbanaca. Početkom avgusta iz stana se iselila Albanka koja je čuvala stan svojih srpskih komšija. Sa sobom je povelala troje dece i iz stana iznela sve što je mogla da ponese.

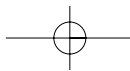
- 1 U skladu sa razgraničenjima KFOR–a, opštine Kačanik, Uroševac i Štrpce na jugu od 1. septembra prešle su u iz nadležnosti Regionalne kancelarije OEBS–a u Prištini u nadležnost Regionalnog centra u Gnjilanu.
- 2 Glogovac, Kačanik i Podujevo.
- 3 Kosovo Polje, Lipljan, Obilić, Štimlje, Štrpce i Uroševac.
- 4 Glogovac, gde su Albanci činili 99 odsto stanovnika, oštećen je 40–60 odsto, 2300 kuća u potpunosti je uništeno, dok je oko 80 odsto kuća oštećeno u određenoj meri. Oštećeno je 30 škola, 14 zdravstvenih ustanova i sedam verskih objekata. U opštini Glogovac bez krova nad glavom ostalo je 30–40.000 osoba. Opljačkane su i spaljene dve kancelarije KVM u opštini.
- 5 U opštini Kačanik, takođe sa 99 odsto albanskog stanovništva, teško su stradala okolna sela, gde je oštećeno preko 60 odsto kuća. I ovde su delimično ili potpuno oštećeni javni objekti, uključujući i osam seoskih škola.
- 6 Velika oštećenja vidljiva su u opštini Kosovo Polje, gde se nalazi mesto od posebnog istorijskog značaja. U samom mestu, za stanovanje je pogodno 27 odsto kuća. Oštećena je i komunalna infrastruktura, uključujući i više škola koje su zbog oštećenja neupotrebljive, dok su dve, u Dobrom Dubu/Doberdup i Donjem Dobrevu/Miradi e Ulet potpuno uništene. Kancelarija KVM je opljačkana, ali ne i uništena.
- 7 Samo mesto Lipljan je pošteđeno razaranja, ali je u okolnim selima oštećeno preko 1700 kuća, a najteže su stradala sela Slovinje/Silovi i Oklap/Okllap na istoku i Magura/Magure na zapadu. Bivša kancelarija KVM je opljačkana, ali ne i uništena.

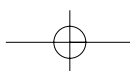

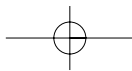
- 8 Obilić je i dalje najizmešaniji kraj u prištinskoj oblasti, i u njemu su oštećena 4 doma zdravlja. Džamije su opljačkane i oštećene, a uništeno je 1246 kuća.
- 9 Podujevo, u kom je živelo 98 odsto Albanaca, takođe je teško stradalo. U gradu i selima oštećeno je, opljačkano ili spaljeno 80 odsto kuća, od kojih je 1171 delimično a 1861 kuća teško oštećena, dok su 3262 potpuno uništene. Bivša kancelarija KVM je opljačkana, ali zgrada nije oštećena.
- 10 Albanska sela u planinskim krajevima opštine Štimlje teško su stradala: OVK je tamo imala nekoliko štabova. S druge strane, mesto je oštećeno u slaboj meri.
- 11 Isto važi i za albanska sela u opštini Štrpce, od kojih su neka oštećena do 90 odsto. Uništeno je 600 kuća i 4 škole. Bivša kancelarija KVM je neoštećena.
- 12 Velika većina albanskih radnji i lokala u Uroševcu je opljačkana razbijena i/ili uništena. Zbog pljačke i vandalizma uništeni su ili oštećeni enterijeri kuća; neke su stradale u požarima. Bivša kancelarija KVM je opljačkana i dignuta u vazduh nekoliko dana nakon evakuacije predstavnika Misije.
- 13 Zbog serije podmetnutih požara i ubistva troje Srba, iz Podujeva se iselilo gotovo celokupno srpsko stanovništvo, njih oko 1400. Krajem septembra u Podujevu su ostale samo dve stare Srkinje, obe žive u centru grada pod neprekidnom zaštitom KFOR-a.
- 14 Ukoliko nije drugačije navedeno, svi odaci o broju stanovnika pre rata preuzeti su iz Liste naselja na Kosovu koju je sačinio UNHCR. Podaci za period nakon sukoba preuzeti su od Ocene položaja manjina koju su u julu i avgustu zajednički izradili OEBS i UNHCR.
- 15 Vojnici su najpre otišli u zapadni deo opštine da bi pratili situaciju u gradu Podujevu, a trupe su se u punom sastavu razmestile u gradu i opštini tek 19. juna, jer je Podujevo spadalo u treću zonu povlačenja srpskih i jugoslovenskih snaga. U opštini danas ima oko 920 vojnika KFOR-a iz češkog sastava.
- 16 Za veći deo opštine sada je zadužen finski kontigent, dok manje oblasti na istoku pokrivaju kanadski i nemački vojnici.
- 17 Tri dodatne jedinice su razmeštene u opštini zbog pojačane napetosti u septembru. Za samo Kosovo Polje zaduženi su vojnici iz grčkog kontigenta. Ruski vojnici podigli su poljsku bolnicu.
- 18 Glavna policijska stanica, nadležna za centar grada, ima 65 policajaca. Stanica 1 koja je zadužena za severni deo grada ima 85 policajaca; stanica 2, zadužena za istočni deo grada, broji 79 policajaca; stanica 3 zadužena je za zapad i broji 64 policajca; i stanica 4 je zadužena za južni deo grada i broji 78 policajaca. Mala policijska jedinica zadužena je za bezbednost u bolnici i oko bolnice u Prištini.
- 19 U Glogovcu je krajem septembra bilo 15 policajaca. U opštini Kosovo Polje ukupno je bilo 37 pripadnika UNMIK-policije, kojima su kao pojačanje zbog napetog stanja u septembru pristigli pripadnici iz stanice 4 iz Prištine. U celoj opštini Lipljan ima ukupno 24 policajca, u Podujevu 17, a u Štrpcu 10. U Uroševcu pripadnici UNMIK-policije patroliraju zajedno sa vojnicima KFOR-a. Policajci UNMIK-a raspoređeni su u Štimlje u oktobru.
- 20 Rukovodstvo LDK najavilo je da će učestvovati samo na onim izborima koje budu sprovodili OEBS ili UN.
- 21 Dnevni izveštaj o ljudskim pravima, Priština 23. septembar.
- 22 O svim slučajevima kršenja prava na život videti anekse.
- 23 Lista Centralne jedinice za kriminološka istraživanja (CCIU).
- 24 PR/PR/0168/99.
- 25 Izveštaj Kraljevske vojne policije.
- 26 Izveštaji Kraljevske vojne policije od 14. do 15. jula i od 15. do 16. jula.
- 27 Izvor: KFOR.
- 28 Izvor: KFOR.
- 29 PR/0241/99.
- 30 Dnevni izveštaj Regionalnog centra u Prištini, 25. jun.
- 31 KFOR, 10. avgust.
- 32 Izvor: Kraljevska vojna policija.
- 33 Dnevni izveštaj o ljudskim pravima, Priština, 10. i 12. avgust 1999.
- 34 Oružane snage Republike Kosovo.
- 35 Petoro je pušteno 9. septembra, jedna osoba 15. septembra, dok ih je osmoro pušteno iz pritvora 17. septembra. Poslednje dvoje osumnjičenih izašlo je iz pritvora 22. septembra.
- 36 Ovi napadi dogodili su se 1, 4. i 19. septembra. U prvom napadu bomba je bačena na trem srpske kuće, a jedna osoba je lakše povređena. U drugom je bomba ubačena u srpsku kuću a treća u dvorište jedne srpske kuće: niko nije povređen.
- 37 Izveštaj Kraljevske vojne policije.
- 38 Dnevni izveštaj o ljudskim pravima, Priština, 6. septembar.
- 39 Zapisnik sa sastanka u Lipljanu 12. oktobra i izveštaj Regionalnog centra u Prištini za 11-14. oktobar.
- 40 Izveštaj Regionalnog centra u Prištini za 11-14. oktobar.
- 41 Izveštaj Regionalnog centra u Prištini za 21-24. oktobar i dnevni izveštaj o ljudskim pravima, Priština, 26. oktobar.
- 42 Izveštaj Regionalnog centra u Prištini za 14-17. oktobar i izveštaji od 27. oktobra i 2. novembra.
- 43 Pres konferencija KFOR-a, 10. septembar.
- 44 Jedan od nastavnika kaže da je čuo kada su žrtve pristale da se pratnja KFOR-a udalji. Ovo je 1. oktobra OEBS-u saopštio sin jedne od žrtava.
- 45 GN/ST/02/99.
- 46 Kada im je dozvoljeno da napuste selo, prebačeni su na lečenje van Kosova.
- 47 Dnevni izveštaj o ljudskim pravima, Priština, 18. oktobar.
- 48 Izvor: KFOR.

- 49 Dnevni izveštaj o ljudskim pravima, Priština, 19. avgust.
- 50 Dnevni izveštaj o ljudskim pravima, Priština, 24. septembar.
- 51 Prvi prekid struje nastao je 6. jula nakon eksplozije u kojoj su oštećena dva stuba: struja je stigla 24. jula, ali je već sutradan dovod ponovo prekinut kada su se od prvobitne eksplozije oštećeni stubovi srušili. Stub je popravljen 2. avgusta, ali zbog nestašice struje na celom Kosovu, stanovnici nisu dobili struju sve do 17. avgusta. Dovod struje prekinut je nakon još jedne eksplozije 4. septembra, a stigla je tek oko 21. septembra.
- 52 Nije bilo tople vode, a zbog nedostatka struje nisu radile pumpe za vodu pa je pritisak bio veoma slab, ali stanovnici nisu u potpunosti ostali bez vode jer se vodovod u Štrpcu napaja i od izvora.
- 53 Predstavnici OEBS-a jednom nedeljno posećuju albanska sela. Izvesnu pomoć u pripremama za zimu ponudili su KFOR i međunarodne NVO, ali oni ne mogu ponuditi radnu snagu za izvođenje neophodnih radova.
- 54 Izvor: UNMIK-policija.
- 55 Dnevni izveštaj Kraljevske vojne policije.
- 56 PR/0167/99.
- 57 Izvor: UNMIK-policija.
- 58 PR/0244/99.
- 59 PR/0197/99.
- 60 Dnevni izveštaj o ljudskim pravima, Priština, 6. oktobar.
- 61 Specijalni izveštaj o ljudskim pravima na sastanku o bezbednosnoj situaciji, 21. jul.
- 62 Izvor: KFOR.
- 63 Izvor: KFOR.
- 64 PR/0268/99.
- 65 Izvor: KFOR.
- 66 Dnevni izveštaj o ljudskim pravima, Priština, 31. jul.
- 67 Dnevni izveštaj o ljudskim pravima, Priština, 2. septembar.
- 68 Dnevni izveštaj o ljudskim pravima, Gnjilane (naknadna provera stanja), 20. oktobar.
- 69 Dnevni izveštaj o ljudskim pravima, Gnjilane, 14. oktobar.
- 70 Projekat o manjinama u gradskom jezgru Prištine, UNHCR, Izveštaj 2, 16–30. avgust.
- 71 Videti, na primer, PR/0246/99 i PR/0247/99.
- 72 Videti, na primer, PR/0247/99; PR/0251/99; i PR/0260/99.
- 73 PR/0251/99.
- 74 PR/0250/99.
- 75 PR/0283/99.

KOSOVSKA MITROVICA/MITROVICE: POGLED S MOSTA

A: Pregled

Oblast Kosovske Mitrovice/Mitrovica jasno je podijeljena. Nalazi se na krajnjem severu Kosova, sastavljena je od šest opština,¹ rasprostire se na 200 kvadratnih kilometara, a procenjeno je da je pre rata imala 300.000 stanovnika, od kojih 43.000 Srba. Za vreme sukoba opštine sa većinskim albanskim stanovništvom pretrpele su teška razaranja, gde je oko 65 odsto kuća opljačkano ili uništeno, dok su srpske opštine ostale gotovo netaknute. U NATO bombardovanju oštećena je zgrada bivše bolnice u okviru kasarne VJ u centru Kosovske Mitrovice, stanica MUP-a u severnom delu grada i usamljeni radio repetitor na brdu kao i oprema za komunikaciju u severnim opštinama. U prostorijama bivšeg Regionalnog centra OEBS-a izvršen je pretres, ali su kancelarije u glavnom neoštećene. Međutim, stanovi zaposlenih u KVM i hotel koji je Misija koristila teško su oštećeni. Naročito je oštećen hotel koji je opljačkan i izrešetan. Kancelarija OEBS-a u Vučitrnu takođe je oštećena.

Veliku većinu stanovnika severnih opština Leposavić/Leposaviq, Zvečan/Zvecan i Zubin Potok/Zubin Potok i dalje čine Srbi,² dok Albanci žive u malobrojnim naseljima i izolovanim selima. Većinu stanovnika južnih opština Vučitrn/Vushtrri i Srbica/Skenderaj čine Albanci.³ Ostalo je samo jedno selo u kome zajedno žive Srbi i Albanci. Centar oblasti je grad Kosovska Mitrovica, na čijem severu dominiraju Srbi, a na jugu Albanci, sa manjim džepovima u kojima žive Bošnjaci i Turci. Većina Roma se iselila nakon što je u Kosovskoj Mitrovici spaljeno romsko naselje. U celoj oblasti ostalo je oko 700 Roma.⁴

Kosovska Mitrovica podijeljena je na dva dela zahvaljujući reci Ibar i kontrolnim punktovima, a u administrativnom smislu, podijeljena je na tri centra: srpski, albanski i UNMIK-ov. Za mnoge ovaj grad predstavlja metaforu Kosova u celini: srž metafore je podela i pitanje kako je okončati. U severnom delu grada sada živi oko 8–10.000 Srba, 2000 Albanaca i 1700 Bošnjaka. U južnom živi oko

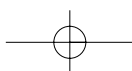
50.000 Albanaca, uključujući i oko 7000 Albanaca raseljenih sa severa. Roma je na jugu pre sukoba bilo oko 6000, ali ih je sad ostala tek nekolicina koji žive u severnom delu grada.⁵ Za međunarodnu zajednicu uopšte i svetske medije, Kosovska Mitrovica predstavljala je simbol etničkih podela na Kosovu, sa vojnicima KFOR-a u sredini.

B. Bezbednost

Kada je KFOR stigao u Kosovsku Mitrovicu 17. juna, jugoslovenske i srpske snage su se povlačile, ali su i dalje obezbeđivale brojno srpsko stanovništvo, kako meštane, tako i interno raseljene koji su stizali sa juga. Pre nego što su ušli u grad, vojnici KFOR-a sačekali su da se srpske i jugoslovenske snage povuku, tako da je njihovo razmeštanje završeno 25. juna. Južni krajevi bili su gotovo prazni, jer su Albanci tek počeli lagano da se pomalaju iz kuća ili da se vraćaju iz skrovišta sa okolnih brda ili iz drugih zbegova.

Srpsko stanovništvo je u strahu od povratka Albanaca, naročito vojno sposobnih, gotovo odmah podiglo barikade u severnom delu grada. Kretanje između severnog i južnog dela grada bilo je ograničeno, ali je vojno sposobnim muškarcima u potpunosti bilo zabranjeno. Srbi su oformili „grupu s mosta“ koja je za nekoliko minuta bila u stanju da mobilise stotine ljudi koji su sprečavali pokušaje Albanaca da uđu u severni deo grada. U stambenim zgradama postavljeni su čuvari.

Krajem oktobra ukupan broj vojnika popeo se na 7385, među kojima je najviše bilo Francuza koje su dopunjavali vojnici iz Danske, Belgije, Ujedinjenih Arapskih Emirata i Rusije.⁶ Sve policijske dužnosti u Kosovskoj Mitrovici od Dana K (12. jun) sprovodila je francuska žandarmerija. U oblasti su razmešteni i pripadnici UNMIK-ove policije, ali ona nije u punoj meri delovala u Kosovskoj Mitrovici sve do 20. oktobra; prva dva pripadnika policije stigla su u opštinu Kosovska Mitrovica 29. juna. Broj međunarodnih policajaca povećavao se sporo i krajem septembra u oblasti je stacionirano

88 policajaca.⁷ Planira se da ih ukupno bude 300.

Bivša UČK imala je brojno prisustvo u južnim opštinama i ima dokaza da je bivša „policija“ UČK (kasnije Kosovski zaštitni korpus) vršila niz funkcija, uključujući patroliranje, hapšenje i ispitivanje osumnjičenih.⁸

Prijavljeno je da su u severnim opštinama primećeni bivši pripadnici srpske policije u civilu. Uopšte, Srbi iz severnih oblasti retko su se žalili na bezbednost, i samo u jednom slučaju zatražili su od pripadnika KFOR-a da ostanu u kasarni.⁹

C. Civilna uprava

Regionalni administrator UN stigao je u Kosovsku Mitrovicu 6. jula, a u celoj oblasti opštinska uprava UNMIK-a uspostavljena je do kraja septembra. Prelazna civilna uprava UNMIK-a ima u svom timu stručnjake iz oblasti životne okoline, komunalnih službi i ravnopravnosti među polovima.

Samoproglášena uprava uspostavljena je pre nego što je stigao regionalni administrator i ona je vršila vlast do kraja perioda koji ovaj izveštaj obuhvata. Samoproklamovana „prelazna vlada“ Hašima Tačija imenovala je predstavnike vlasti u južnim opštinama, a na severu su već postojeći srpski organi nastavili da vrše vlast. Administracija UN prihvatila je postojeće stanje svuda osim u samoj Kosovskoj Mitrovici. Trebalo je naći rešenje za situaciju u Mitrovici gde je vlast podeljena između jake samoproklamovane strukture Albanaca i jakog Srpskog nacionalnog veća.

(i) *Samoproklamovana albanska vlast.* Za predsednika samoproklamovane uprave Albanaca u Kosovskoj Mitrovici imenovan je bivši član LDK i bivši hirurg. Uopšte gledano, čini se da su odnosi između albanskih partija bili dobri¹⁰ i da su na položaje u tehničkim službama u samoproklamovanim organima vlasti osobe imenovane na osnovu stručnosti a ne na osnovu političkog uverenja. Samoproklamovane vlasti otvoreno su promovisale ideju mešovitih zajednica u Kosovskoj Mitrovici i uporno se zalagale za povratak Albanaca u severni deo grada.

Samoproklamovane vlasti nisu delovale samostalno: za bezbednost je bila zadužena „policija“ UČK, a Društvo majke Tereze prvenstveno je bilo zaduženo za pružanje humanitarne pomoći u južnim opštinama. Ovako dobro organizovane,

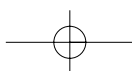
samoproklamovane vlasti osetno su proširile svoj uticaj u albanskim oblastima. Njihov uticaj proširio se i na bošnjačke i turske zajednice sa kojima su se dogovorili da ih predstavljaju, kako bi sve zajednice mogle da imaju zajedničku platformu. Stepenn njihovog uticaja demonstriran je nekoliko puta, kada je samoproklamovana vlast pozvala na obustavu demonstracija ili nasilja, nakon čega je odmah uspostavljen red i mir.¹¹

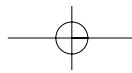
(ii) *Srpsko nacionalno veće (SNV).* Za razliku od drugih delova Kosova, u Kosovskoj Mitrovici srpsko stanovništvo imalo je svoje političke predstavnike od samog početka.¹² Prvobitna struktura predstavnika, bivša opštinska vlast, ubrzo je izgubila poverenje kosovskih Srba. Kada su izbile prve demonstracije u Kosovskoj Mitrovici, gradonačelnik i njegovi zamenici nisu mogli da utiču na masu. Pažnju su zatim pridobili organizatori „grupe s mosta“, čije je rukovodstvo osnovalo sedmočlani odbor u okviru Srpskog nacionalnog veća (SNV). SNV koje je osnovano u januaru 1999.¹³ sastoji se od predstavnika svih opština u ovoj oblasti, i njega su činili svi izabrani predstavnici vlasti, osim u slučaju opštine Kosovska Mitrovica. Lideri SNV su Oliver Ivanović i dr Marko Jakšić koji i dalje igraju ključnu ulogu (koju je UNMIK javno kritikovao) u sporu oko pristupa mitrovačkoj bolnici koja se nalazi u severnom delu grada.¹⁴

Sadašnje SNV ima sličan stepen uticaja na Srbe kakav na Albance ima samoproklamovana vlast. Obe strane su očitno mogle da sazovu i obustave demonstracije kad god su to htele.¹⁵

Poput vlasti Albanaca, i SNV je na raspolaganju imalo bezbednosne mehanizme, mada manje formalne i efikasne nego što su to UČK ili privremeni TMK. Prisustvo pripadnika određenog oblika bezbednosnih formacija naročito je bilo očigledno tokom nerada u Kosovskoj Mitrovici 9. septembra, kada se ispostavilo da Srbi kontrolišu događaje pomoću toki-vokija. Na demonstracijama u severnim opštinama, koje je sazvalo SNV iz protesta zbog osnivanja TMK isticani su zahtevi da se osnuje Srpski zaštitni korpus.¹⁶ Povremeno je SNV moralo da zatraži zaštitu KFOR-a.¹⁷

U aktivnosti SNV u najvećoj meri je spadalo sprečavanje povratka Albanaca na sever; Veće je uporno tvrdilo da bi povratak Albanaca izazvao proterivanje Srba iz severnog dela Kosovske Mitrovice, i samim tim, iz celog kraja.

D. Privredni pejzaž: Trepča/Trepqa

Privredni život Kosovske Mitrovice, a mnogi tvrde i celog Kosova, zavisi od kombinata Trepča/Trepqa koji se sastoji od oko 42 rudnika, postrojenja za preradu rude i proizvodnih pogona. Sedište kombinata je u Beogradu, ali se najveći deo preduzeća nalazi na Kosovu. Uprava je bila smeštena u Zvečanu u kome su Srbi činili 95 odsto stanovnika. Srpsko rukovodstvo pokušalo je 28. juna da dođe do rudnika u južnom delu Kosovske Mitrovice, ali nije uspelo jer nije mogla da im se osigura bezbednost. Istovremeno su Albanci razmatrali pitanje uprave nad Trepčom i Tačijeva „prelazna vlada“ pozvala je bivše rukovodstvo Trepče da osnuje novi upravni odbor. Albanci koji su u kombinatu radili do 1989. godine takođe su osnovali odbor, ali ni oni ni rukovodstvo nisu mogli da pristupe ključnom postrojenju u Zvečanu koji je bio pod kontrolom Srba.

I KFOR i UNMIK su ispitali stanje u postrojenju, ali rezultati još nisu dostupni javnosti. Sudbina Trepče, čiji su resursi podeljeni između većinskih albanskih i srpskih područja, i dalje će biti od velike važnosti za Kosovo. Industrijski kapaciteti cele pokrajine veoma su niski, infrastruktura je zastarela, a zaposlenih je previše. Sličnih problema ima i Trepča, ali je ona ipak zadržala izvesni privredni kapacitet. Upravo su iz ovog razloga obe zajednice zainteresovane za mogućnosti zaposlenja u kompleksu Trepča, mada su im motivi različiti. Albancima su vlasništvo i kontrola nad Trepčom bili neophodni da bi stvorili neki oblik ekonomske nezavisnosti i da bi smanjili nezaposlenost. Ovo bi se naročito ostvarilo ako bi pridobili strane investitore da modernizuju proizvodnju pod povoljnim uslovima. Za kosovske Srbe i vlasti u Beogradu, kontrola pristupa bar nekim delovima kompleksa Trepča u severnim opštinama omogućila bi ostvarenje dva cilja. Prvo, razdvojila bi jedan deo proizvodnih pogona od manje profitabilne prerade sirovina. Drugo, učvrstila bi veze sa ostatkom Srbije i otvorila trgovinske veze koje bi pružale određeni izvor prihoda za obe strane.

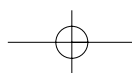
E. Ljudska prava – obrasci i tendencije

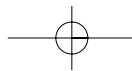
1. Kosovska Mitrovica/Mitrovica

Fizička geografija Kosovske Mitrovice je takva da Srbi sada žive severno od reke Ibar. Zajednica kosovskih Srba na severu geografski je povezana sa tri severne opštine sa većinskim srpskim stanovništvom koje se nalaze uz administrativnu granicu Kosova. Zato Srbi koji tu žive, za razliku od drugih delova Kosova, ne čine enklavu. Pre sukoba je u severnom delu grada živelo bar oko 50 odsto Albanaca. S južne strane reke Albanci i dalje čine većinu stanovništva, ali su oni sada demografski još koncentrisaniji jer su se gotovo sve od 300 srpskih porodica preselile na sever. Tu je 12. oktobra ostalo samo 20 Srba, mahom starijih, i oni žive koncentrisani u naselju pored pravoslavne crkve uz 24-časovnu zaštitu KFOR-a.

Mnogi članovi obe zajednice poseduju imovinu u „drugom“ delu grada, do koje su pokušavali da dođu više puta, što pregovorima, što na silu. Srpska zajednica obećala je da će da čuva severni deo i da se neće odreći tamošnjih prebivališta i bezbednosnih mehanizama. Albanci su, sa svoje strane, obećali da će da povrate svoju imovinu.¹⁸ Za to im je neophodna sloboda kretanja, kojom bi ostvarili prisup ne samo svojoj imovini, već i školskim i zdravstvenim ustanovama (jedina bolnica nalazi se u severnom delu grada) i važnim komercijalnim institucijama (rudnici Trepče i pridružene industrijske grane) koje se nalaze na severu.¹⁹ Albanci su tvrdili da strahuju od de facto podele Kosova pri čemu bi linija podele išla po sredini Kosovske Mitrovice i neprekidno su isticali problem povratka. Međutim, iako to nisu javno izjavljivali, za Albance pitanje povratka nije jedino bilo povezano sa problemom povratka kućama i pristupa ustanovama. Bilo je vezano i za ekonomsku korist do koje bi došli ako bi uspeli da geografski prošire svoj uticaj do Zvečana, pet kilometara na sever, i ako bi tamo uspostavili kontrolu nad većim delom rudnika Trepča i pridruženih grana.

(a) *Pristup zdravstvenim ustanovama.* Albancima je pristup bolnici u Mitrovici bio uskraćen jer se ona nalazi u severnom delu grada. Albanci su tokom jula i avgusta imali pristup bolnici, ali kao

što je slučaj i sa drugim ključnim pitanjima u ovom gradu,²⁰ dogovori bi na kraju bivali prekršeni, i usledili bi verbalni i fizički sukobi oko pristupa zdravstvenom centru, kojima se ništa nije moglo postići.

Prvi sukobi oko pristupa bolnici izbili su 26. juna, tri dana nakon što je OEBS ponovo uspostavio kancelariju Regionalnog centra u Kosovskoj Mitrovici. Albanci su pozvali albansko osoblje i pacijente u masovnu „šetnju preko mosta“ da bi se obezbedio tretman Albanaca u bolnici. Ujutro 26. juna Srbi su se okupili na severnom kraju glavnog mosta da bi blokirali pristup, a Albanci su se grupisali na južnoj strani mosta: između njih stajao je KFOR. Albanci su se razišli nakon što im se obratio predsednik samoproklamovane „privremene vlade“ Hašim Tači koji im je rekao da nije izabran pravi dan za rešavanje ovog problema.

Nakon što je protest obustavljen, KFOR je pokrenuo pregovore. U bolnici je 28. juna već bio postavljen upravnik iz UN koji je radio zajedno sa dvojicom albanskih lekara. Pregovori su nastavljeni i početkom jula postignut je dogovor da se poveća broj albanskog medicinskog osoblja. Nakon toga su albanski pacijenti i osoblje prebačeni preko mosta do bolnice u severnom delu grada. Prevoz je u početku obezbeđivao KFOR a potom organizacija Action Humanitaire de France (Humanitarna akcija Francuske). Povremeno su autobusi sa pacijentima i osobljem kamenovani, ali je izgledalo da su se nasilni incidenti poredili i da su bili manje organizovani. Stanje je bilo stabilno do septembra, kada se pitanje bolnice ponovo našlo u središtu političke manipulacije obeju strana.

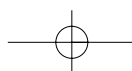
Da su incidenti organizovani postalo je prvi put jasno 20. septembra kada su kamenovana dva autobusa sa albanskim pacijentima i osobljem. Prema izveštajima, Srbi su napravili zastoje u saobraćaju da bi onemogućili slobodno kretanje autobusa, jer su oni morali da uspore i samim tim su postali laka meta napadača koji su bili umešani u gužvu. Nasilje su organizovali pojedinci koji su imali ručne radio-stanice i koji su se krili u gomili tako da je pripadnicima KFOR-a bilo nemoguće da pronađu i uhapsu organizatore ili one koji su bacali kamenice. Srpsko osoblje stupilo je u štrajk 22. septembra zbog čega je tokom jutra put do bolnice bio blokiran.

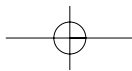
Sledećeg dana incident je izbio u samoj bolnici. KFOR je izvestio da se vozač jednog od autobusa

francuske humanitarne organizacije upustio u raspravu i da je izašao iz autobusa sa nekom šipkom kojom je napao jednog Srbina i povredio mu glavu. Vozača su priveli francuski žandarmi i otkrili su da je vozač imao sakriven pištolj. Ne treba posebno naglašavati koliko ozbiljan prekršaj predstavlja skrivanje oružja u međunarodnom vozilu.²¹ Činjenica da je oružje pronađeno u medicinskom vozilu incident čini još ozbiljnijim. Srpsko medicinsko osoblje je potom opkolilo sva vozila i, prema izveštajima, počelo da na njih baca kamenice. Poslednji autobus koji je izašao iz bolničkog kruga imao je polupana stakla. U zgradi bolnice navodno je napadnut jedan radnik Albanac zbog čega je morao da interveniše međunarodni upravnik bolnice, kao i KFOR koji je trebalo da ga zaštiti i evakuiše. Međutim, Srbi su odmah napravili gužvu, čime su sprečili da KFOR bilo koga uhapsi.

Zamenik upravnika bolnice je nakon sporazuma sa KFOR-om i civilnom upravom UN objavio 24. septembra da će nadalje u bolnici biti garantovana „potpuna bezbednost“. Albanskom osoblju ponovo je omogućen pristup bolnici.²² Kada je kasnije tog popodneva u bolnicu stigao međunarodni upravnik, srpski demonstranti blokirali su put njegovom vozilu. Upravnik je bio primoran da ostavi auto i da ide peške do bolnice. Tokom ove kratke šetnje upravnika su napadali i maltretirali, ali mu nisu naneli nikakve povrede.

Međunarodni upravnik je objavio 27. septembra da je oko 150 Srba ponovo blokiralo prilaz bolnici, tako što su jednim vozilom preprečili ulaz. Prema izveštajima, ova akcija povezana je sa problemom u PTT-u, gde je bilo pokušaja da se Albanci vrate na posao.²³ Međutim, stanje se pogoršalo nakon izjava dr Marka Jakšića, jednog od lidera SNV, koji radi u bolnici: Jakšić je zahtevao da se iz bolnice iseli celokupno albansko osoblje i svi albanski pacijenti. Oni nisu napustili bolnicu, a albansko osoblje moglo je da ulazi u bolnicu popodne 27. septembra. Međutim, Jakšić je nastavio da vrši pritisak i nakon oštih izjava nekih pripadnika srpskog medicinskog osoblja,²⁴ albansko osoblje prestalo je da radi i svi pacijenti su morali da se evakuišu 29. septembra. U bolnici su ponovo ostali da rade isključivo Srbi. Ovo se nije promenilo ni krajem oktobra.

(b) *Povratak.* Na sastancima oko problema u vezi sa bolnicom krajem juna KFOR je jasno stavljao do znanja da ne želi da Kosovska Mitrovica bude podeljen grad. Predstavnici KFOR-a takođe su izjavljivali da nemaju sredstava da garantuju bezbedan prolazak ili neprekidnu bezbednost Albancima koji žele da se vrate svojim kućama u severnom delu grada. Međutim, dolaskom 150 žandarma krajem juna, KFOR je proširio svoje kapacitete za ostvarenje određenog stepena reda i mira, i žandarmi su počeli da obezbeđuju pratnju manjim grupama Albanaca do njihovih stanova na severu grada, pod uslovom da su mogli da dokažu vlasništvo.

Povratak ograničenog broja Albanaca u njihove domove na severu nije zadovoljio albanske političke lidere i sredinom jula oko glavnog mosta u Kosovskoj Mitrovici često su izbijale demonstracije koje je ponekad pratilo nasilje.²⁵ Srbi bi smesta odgovorili svojim demonstracijama.²⁶ U krajnjem ishodu KFOR je opet bio prinuđen da razmesti veći broj snaga za razdvajanje strana, što je značilo da je ostalo manje pripadnika da pruža bezbednost u drugim delovima oblasti, ili da obezbeđuje slobodu kretanja ili pravo na mirno uživanje imovine. Ponovo su morali da se koncentrišu na glavni most.

Na prvim pregovorima između predstavnika civilne uprave UNMIK-a, srpskog i albanskog rukovodstva 16. jula predloženo je da se sloboda kretanja ograniči na grupe ne veće od 3 osobe i da se proglasi moratorijum na demonstracije.²⁷ Rukovodstvo Albanaca odmah je postavilo obaveštenje u kojem se od omladine zahteva da ne protestuje. Ali sutradan je tročlana delegacija Srba odbila da potpiše sporazum.²⁸ Bez obzira na to, na snazi je bio sporazum da se demonstracije obustave i da se prestane sa maltretiranjima i paljenjem i pljačkanjem kuća. Novi sastanak zakazan je za 21. jul.

Umesto da se smiri, situacija se između 17. i 21. jula pogoršala. U severnom i južnom delu grada podmetnuto je više požara a napadnut je punkt KFOR-a kod zapadnog mosta. Čim se KFOR iselio iz jedne zgrade 19. jula, iz susedne zgrade u centru Kosovske Mitrovice isterani su Srbi.²⁹ Sutradan su ovi ljudi uz pomoć KFOR-a vraćeni svojim kućama. Povratak je bio privremen jer su se sve srpske porodice iselile iz zgrade nakon niza poseta „policije“ UČK čiji su pripadnici tvrdili da jedino oni smeju da odlučuju ko će gde da stanuje.³⁰

Pregovori su ponovo pokrenuti 21. jula bez međunarodnih predstavnika i zaključeni su Deklaracijom principa u kojoj se poziva na obustavu nasilja i izražava želja za suživotom. Postignut je dogovor i o aneksima o slobodi kretanja i povraćaju imovine. Deklaracija je trebalo da bude potpisana 22. jula, ali je rukovodstvo Srba odbilo da je potpiše, ovog puta uz obrazloženje da je bilo napada na Srbe. Predstavnici Srba pristali su da Deklaraciju iznesu na plenarnu sednicu SNV 25. jula. Međutim, nakon masakra 14 Srba u selu Gracko 23. jula³¹ pregovori su obustavljeni i propale su sve nade da će Srbi usvojiti Deklaraciju.

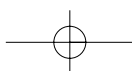
Albanski predstavnici su smesta odgovorili pritiskom na UNHCR da omogući povratak u severni deo grada. Zahtev je pratio i ultimatum u kome je naveden 19. jul kao poslednji rok za postizanje sporazuma. Ukoliko se ovaj rok ne bude poštovao, uslediće nove demonstracije. Zahtevano je da se dnevno 100 porodica vrati u svoje stanove u roku od tri nedelje.

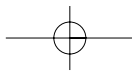
Regionalni administrativator UNMIK-a najavio je spremnost da se 30. jula obrati članovima SNV, dok je istovremeno pregovarao sa albanskim predstavnicima, pokušavajući da ih nagovori da odustanu od demonstracija. Istovremeno je međunarodna zajednica nastavila da planira povratak raseljenih. Sazvan je prvi sastanak Zajedničke komisije za opštinu Kosovska Mitrovica na koji su pozvani predstavnici kosovskih Srba, Albanaca, Bošnjaka, Turaka i Roma: nije postignut nikakav čvrst dogovor.

KFOR je 28. jula zatvorio glavni most u Kosovskoj Mitrovici u pokušaju da oko njega ukloni srpske čuvare mosta i straže. Za vreme vikenda 30–31. jula paljene su kuće i u južnom i u severnom delu grada.³² Prijavljeno je da je jedan naoružani Srbin pretio patroli KFOR-a koja je pratila jednu albansku porodicu do njenog stana.³³ KFOR i žandarmerija odgovorili su združenom akcijom na severu, kojom je nekoliko sati blokiran pristup ovom delu grada.

UNMIK, KFOR, OEBS i UNHCR dogovorili su se da obrazuju Zajedničku komisiju za povratak u koju su pozvani predstavnici svih zajednica. Osnovni cilj Komisije bio je da se dodatno raspravlja i dogovara o stvaranju uslova za povratak.

Žandarmi su krajem jula saopštili da su do tada pokrenuli 1500 istraga od kojih su 75 odsto činili slučajevi podmetanja požara i pljačke, ali niko nije uhapšen u vezi sa ovim delima. Sve ovo se snažno

odrazilo na građane Kosovske Mitrovice: do kraja jula u južnom delu grada ostala je nekolicina Srba, a tek nekoliko Albanaca se vratilo u severni deo.³⁴

(c) *Avgust – jedan korak napred, dva koraka nazad.* Početkom avgusta u Kosovskoj Mitrovici napetost i nasilje bili su u porastu. Prijavljen je slučaj otmice jednog Srbina sa pravoslavnog groblja 2. avgusta.³⁵ Nakon ovog incidenta KFOR je preduzeo akciju potrage za oružjem u srpskom selu Zupce/Zupce, a rukovodstvo Srba opozvalo je sve pokušaje da se odbaci podela grada. Za uzvrat je albansko rukovodstvo postavilo obaveštenja u kojima se kaže da su svi pregovori propali a građani se pozivaju da sami preduzmu inicijativu u vršenju pritiska za povratak u severni deo Kosovske Mitrovice.

Kao odgovor na poziv 4. avgusta usledilo je granatiranje severnog dela grada a napad je izvršen sa juga. Oštećena je jedna srpska kuća, ali povređenih nije bilo.³⁶ Srbi su, sa svoje strane, ponovo otvorili pijacu u blizini spornog mosta, na kojoj se skupljalo više ljudi nego što je to uobičajeno za jednu pijacu, i na taj način jasno stavljali do znanja da imaju nameru da ostanu i nastave da žive u severnom delu grada.

Uprkos tome što je u regionalnoj kancelariji UNMIK-a održano više sastanaka u vezi sa slobodom kretanja sa predstavnicima OEBS-a, UNHCR-a i KFOR-a, Albanci i Srbi postali su još radikalniji u svojim zahtevima. SNV je odlučilo da za nedelju dana odloži sastanak Zajedničke komisije UNMIK-a i da obustavi dogovoreni dvodnevni period poštovanja slobode kretanja, dok su Albanci odlučili da javno objave početak probnog perioda u trajanju od dva dana. Samoproglašena „skupština opštine prelazne vlade“ postavila je obaveštenja po gradu u kojima se pozivaju građani da sami preduzmu korake i nađu načina da se vrate svojim kućama u severnom delu grada. Nakon sastanka 7. avgusta na kome je dogovoreno da će albanska delegacija zastupati i interese bošnjačke i turske zajednice, usledio je pokušaj masovnog prelaska preko mosta. S južne strane mosta okupilo se oko 1000 albanskih muškaraca rešenih da krenu preko mosta ka severu Kosovske Mitrovice, ali ih je KFOR u tome sprečio. Kada se protest završio predstavnici (sada bivše) UČK, samoproglašanih vlasti i INMIK-a sastali su se i dogovorili da se naredne nedelje ograničen broj Albanaca vrati u severni deo grada pod prat-

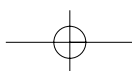
njom KFOR-a. Pošto im je nakon ovog pritiska manevarski prostor ostao sužen, predstavnici Srba prihvatili su da se vrate pregovorima. Obe strane su se složile da povratak treba da bude dobrovoljan i bezuslovan i dogovorile su se da po stambenim zgradama izvrši popis onih koji žele da se isele.

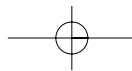
No, srpsko stanovništvo usprotivilo se svakom političkom dogovoru. Nasilje je ponovo bilo u porastu, a vrhunac je dostiglo 10. avgusta kada je iz južnog dela grada ispaljeno više granata na stambeni blok na obali reke.³⁷ I albanski i srpski stanovi su pogođeni, ali niko nije povređen. Kao odgovor na ovo s obe strane glavnog mosta okupilo se na hiljade ljudi, a te noći Srbi su iz severnog dela isterali iz stanova Albance i Bošnjake. Prema izveštajima ukupno je izbačeno 130 osoba, a mnogima od njih KFOR je obezbedio prevoz do bezbednog mesta.³⁸

Nakon granatiranja situacija se stižala. SNV je sazvalo miting i zahtevalo da se pronađu i kazne počinioci granatiranja i da se odloži plan o povratku. Veće je takođe zahtevalo da se vrate snage VJ i MUP-a i da one garantuju bezbednost. Pokrenuto je i pitanje kantonizacije severnog dela grada i severnih opština. U rano jutro narednog dana KFOR je spečio da nekoliko kamiona sa naoružanim Srbima pređe preko mosta do južnog dela grada, a 14. avgusta na južnoj strani uhapšen je jedan Srbin jer je kod sebe imao više ručnih bombi.³⁹

Do 19. avgusta po pitanju povratka učinjen je nezatni napredak, ako se ne računa da su se proturani 10. i 11. avgusta vratili svojim kućama i izgledalo je da je zavladao pat-pozicija. Na sastanku predstavnika međunarodne zajednice, predstavnici UNHCR izrazili su svoju zabrinutost da je pitanje povratka nametnuto pre vremena. Suprotno tome, predstavnici KFOR-a tvrdili su da je situacija relativno mirna upravo zbog redovnog povratka manjih grupa na sever. Regionalni administrator UN odlučno je podržao nastavak procesa povratka. Predstavnici UNHCR-a su se tome usprotivili.

(d) *Septembar – novi i stari frontovi.* Najviše nasilja u sukobima prouzrokovala su pitanja povratka i pristupa zdravstvenoj zaštiti, ali su u septembru na videlo izašla i nova pitanja. Zbog početka školske godine i najave da škole treba da budu mešovite pitanje školstva izbilo je u prvi plan. Kao i uvek,

pitanje se odnosilo na ideju da školske zgrade budu dostupne učenicima svih zajednica, iako politika mešovitenih škola nije podrazumevala da albanski i srpski učenici istovremeno pohađaju nastavu već samo da u različitim smenama koriste iste školske zgrade. Kako se 19. septembra približavao rok za demilitarizaciju (sada bivše) UČK pažnja je posvećena i pitanjima bezbednosti i osnivanju Kosovskog zaštitnog korpusa.

Početak septembra nasilje je izbio u mestu Brdo/Vitakut severno od Kosovske Mitrovice. Brdo je izabrano za određeno planiranog i kontrolisanog povratka raseljenih lica kojima je KFOR pružao bezbednost. Prethodni pokušaj povratka je propao jer su Srbi proterali povratnike i uništili njihove šatore, uprkos prisustvu KFOR-a.⁴⁰ Na mitingu koji je 8. septembra sazvalo SNV, Srbi su pozvani da se okupe na protest u Brdu. Obe strane počele su s pripremama. Dok je 9. septembra grupa od oko 35 albanskih muškaraca radila na popravci svojih domova, pojavile su se dve velike grupe Srba. Navodno je jedna grupa srpskih muškaraca uspela da prođe punkt KFOR-a i Srbi su na organizovan način počeli da tuku Albance i da im uništavaju imovinu.⁴¹ Albanci su odgovorili na slično organizovan način (kasnije je komandant UČK za ovu oblast primećen kako napušta Brdo i odlazi ka centru Mitrovice⁴²) i u jednom trenutku Albanci su otvorili vatru. Vatrom su uzvratili pripadnici KFOR-a. Događaji su se proširili na centar grada jer je grupa Albanaca pokušala da pređe reku. Jednom broju je to i pošlo za rukom i oni su bacili bombe od kojih je ranjeno nekoliko Srba i žandarma.⁴³ Izbili su neredi širih razmera u kojima je bilo povređenih na svim stranama, uključujući i pripadnike KFOR-a.⁴⁴ Međunarodna zajednica više nije pokušavala da organizuje i prati albanske povratnike do njihovih domova u Brdu.

Sukobi su se ponovo rasplamsali 9. septembra u gradu i velika grupa Albanaca ponovo je pokušala da pređe reku. Red je uspostavljen tek u 23.00 časa kada je regionalni administrator UN uputio apel albanskom rukovodstvu. Nasilje je obustavljeno u roku od jednog sata i po ovome se vidi stepen uticaja rukovodstva.

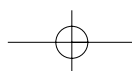
Prema rečima albanskih i srpskih predstavnika, motiv nasilja bio je političke prirode.⁴⁵ Lideri kosovskih Albanaca bili su ogorčeni zbog toga što je sloboda kretanja i dalje ograničena i zahtevali su brži povratak Albanaca svojim domovima u se-

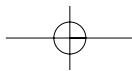
verne delove Kosovske Mitrovice. Lideri Srba izjavili su da se oštro suprotstavljaju planu UNMIK-a o integrisanim školama. OEBS je dobio prijavu da su Srbi iz oblasti pozvani da odbrane severni deo Kosovske Mitrovice od pokušaja albanskih učenika da se vrate u svoje škole koji se očekivao 13. septembra.⁴⁶

Problem povratka nije bio jedino pitanje koje je isticano na brojnim mitinzima koji su podstaknuti pokušajem povratka u Brdo. Svim Srbima upućen je poziv da 13. septembra odu do Kosovske Mitrovice da se suprotstave uspostavljanju mešovitenih škola i Kosovskog zaštitnog korpusa. Problem školstva našao se u žiži pažnje, baš kao što je svojevremeno to bio slučaj sa bolnicom. U razgovorima oko obrazovanja dominirali su protesti zbog mešovitenih osnovnih i srednjih škola, a najžučniji sukobi bili su oko univerziteta.

Neslaganje Srba i Albanaca najpre se pojavilo oko upotrebe zgrada. Albanska zajednica zahtevala je da škole budu zajedničke kako bi mogli da imaju pristupa školama u severnom delu grada jer su one, po njihovom mišljenju, bolje i veće. Srbi su smatrali da Albanci treba da se zadovolje školskim zgradama na južnoj strani. Na severu su se nalazile srednja tehnička i medicinska škola, a na jugu gimnazija i srednja ekonomska škola. Međutim, pošto je KFOR bio smešten u dve škole u južnom delu grada, to bi primoralo Albance da za srednje obrazovanje koriste zgrade osnovnih škola. Regionalni administrator UN je 6. septembra najavio politiku školstva: škole treba da budu mešovite. Odmah se javila bojazan da predavnici Srba neće pristati i stigao je neproveren izveštaj da su albanski nastavnici bili maltretirani kada su pokušali da se vrate u svoje bivše škole u severnom delu grada.⁴⁷ Albansko rukovodstvo složilo se da bošnjački i turski učenici mogu da pohađaju nastavu zajedno sa albanskim učenicima na jugu, ali su početkom septembra sve strane još čekale da regionalni administrator UN odobri sredstva za nastavni materijal.

Nakon niza mitinga u severnom delu grada, regionalni administrator UN suspendovao je odluku o mešovitim školama sredinom septembra dok se ne izradi ocena stanja. Trebalo je da škole budu etnički podeljene na one koje se nalaze u južnom i one u severnom delu grada. Albanski učenici odmah su „organizovali“ protest ispred zgrade UNMIK-a. Ne zna se ko je decu pozvao na

protest i ko ga je organizovao, ali je kao i u slučaju povratka, kada su porodice povratnika podsticane da pređu reku, ponovo uočena politička manipulacija koja je ovoga puta obuhvatala i decu.

Nasilje je obnovljeno u poslednje dve nedelje septembra. U severnom delu grada 19. septembra prijavljen je niz slučajeva pljačke i uhapšeno je nekoliko Srba. Oštećeno je 109 nadgrobnih spomenika na pravoslavnom groblju.⁴⁸ I u severnom i u južnom delu grada pronađena su skladišta oružja.⁴⁹ Autobus koji je prevezio osoblje do bolnice dva puta je bio kamenovan, 22. i 23. septembra,⁵⁰ a na ulaz u bolnicu postavljena je barikada. Voz koji saobraća između srpskih krajeva ponovo je izbačen iz koloseka⁵¹ a redovni autobus koji vozi do izolovane srpske zajednice u mestu Zvinare kamenovan je i ova vožnja je obustavljena.⁵² U septembru je od zajedničkih ustanova ostao da radi još jedino sud, ali su pritisci za segregacijom i tu nadvladali, kada je troje srpskih sudija podnelo ostavku 4. oktobra 1999.

(e) *Oktobar*. Tokom oktobra su u Kosovskoj Mitrovici zabeležene istovetne tendencije, a u središtu pažnje i dalje su bili sud, bolnica i univerzitet. Posebni incidenti od juna do oktobra u velikoj meri su bili vezani za problem bezbednosti. Srž problema nisu činile ni škole, ni bolnica, ni PTT, čak ni pitanje povratka, već strah za bezbednost koji se javljao čim dođe do pokušaja osnivanja mešovitih ustanova. Gledano u kontekstu ljudskih prava, ako se možda izuzme pitanje školstva, ključna pitanja odnosila su se na bezbednost pojedinaca, diskriminaciju i ograničenu slobodu kretanja.

Reka Ibar predstavljala je barijeru pred kraj ovog perioda u istoj meri u kojoj je to bila i na početku. Povraci su obustavljeni. Pristup jedinog bolnici na severu najpre je bio omogućen, a zatim ukinut. Pošta je zatvorena. Podela u Kosovskoj Mitrovici bila je vidljivija nego ikada. Još jedan zajednički imenitelj u priči o ovom gradu predstavlja uspeh obe strane da manipulišu reakcijama pripadnika svoje zajednice, međunarodne zajednice i medija, kao i izostanak napretka u bilo kojoj oblasti. Na svim poljima sukoba ekstremistički elementi podgrevali su jedni drugima strasti i delanje jedne strane služilo je kao opravdanje za reakciju druge, i za upornu nepopustljivost.

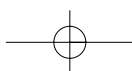
Jedan Srbin (44) iz Prištine prebijen je na smrt metalnom šipkom, a staklom mu je prerezan gr-

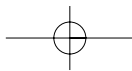
kljan 5. oktobra. Muškarac je pobegao iz kombija koji se zaglavio u saobraćajnoj gužvi, nakon čega su ga Albanci napali. Zastoj u saobraćaju dogodio se zbog sahrane 18 Albanaca čija su tela ekshumirana iz jedne masovne grobnice u Vitimirici (opština Kosovska Mitrovica). Sahrana je bila na groblju u mestu Šupkovac koje se nalazi na oko 3 kilometra od Kosovske Mitrovice na putu za Vučitrn, i prema procenama sahrani je prisustvovalo oko 2500 Albanaca. U istom incidentu teško je pretučen još jedan Srbin. Potom su izbili sukobi u kojima su povređena osmorica Srba i 15 francuskih žandarma (uključujući i komandira), kao i pripadnici KFOR-a i policije UNMIK.

(f) *Ostale manjine*. Zbog pažnje koja se pridavala sukobu između Albanaca i Srba, zapostavljene su bile teškoće s kojima su se suočavale druge zajednice. Početkom jula u celoj opštini Kosovska Mitrovica bilo je samo jedno mešovito selo južno od grada i nekoliko sela delimično naseljenih Albancima na severu. Oko 300 srpskih porodica živelo je na jugu opštine gde su Albanci činili većinu, a oko 8000 Albanaca živelo je na severu gde su većinu činili Srbi.⁵³ Na severu je živelo i 1700 Bošnjaka, a na jugu nekolicina pripadnika romske zajednice koja je nekada brojala 5000 ljudi, ali ih je većina otišla kada i VJ.⁵⁴

Romi koji su ostali proterani su na silu krajem juna. Većina njihovih kuća opljačkana je i spaljena, i dok je albansko rukovodstvo zbog toga izrazilo svoje gnušanje, nisu preduzeti koraci da se to zaustavi, niti su u izjavama pozivali na obustavu nasilja.⁵⁵ KFOR je uspeo da obezbedi naselje 2. jula, jer su dovedene snage za pojačanje.⁵⁶ Pojačanje je stiglo tri dana nakon što je 29. juna⁵⁷ pronađeno ugljenisano telo jednog lidera Roma u njegovoj spaljenoj kući, ali ono nije sprečilo preostale Rome da napuste Kosovsku Mitrovicu i okolinu. Dok su napuštali Kosovsku Mitrovicu, Romi su istovremeno proterivani iz naselja Stari Trg/Stanterg i drugih krajeva južno od grada.⁵⁸

Nastavila su se i maltretiranja pripadnika bošnjačke zajednice. Porodica jednog Bošnjaka prijavila je 16. avgusta da je on otet, a incident je možda imao veze sa nabavkom cigareta. Pošto u Kosovskoj Mitrovici nije bilo moguće nabaviti cigarete, pretpostavili su da je otputovao u Prištinu po nabavku, kao što je i ranije činio. Međutim, ovoga puta nije se vratio.⁵⁹ Prijavljen je slučaj da je 30. jula napadnut jedan Bošnjak ispred zgrade

francuske žandarmerije u Kosovskoj Mitrovici.⁶⁰ Početkom septembra je u mestu Prvi Tunel/Tuneli severo–istočno do Kosovske Mitrovice bilo tvrdnji da „policija“ UČK maltretira porodice Bošnjaka. Čudno, ali su slučajevi takođe morali da budu prijavljeni i „policiji“ UČK, a u trenutku kada su na lice mesta stigli predstavnici KFOR–a i OEBS–a 1. septembra, „policajci“ su baš obavljali razgovor sa jednim osumnjičenim. U selu je primećen jedan broj vozila (sada bivše) UČK. Osumnjičeni je pušten, ali mu se od tada gubi svaki trag.⁶¹ Osobe koje ne govore albanski nastavile su da prijavljuju slučajeve uznemiravanja kada izlaze iz kuća.⁶² U samoj Kosovskoj Mitrovici u septembru i oktobru prijavljeno je nekoliko slučajeva uznemiravanja Bošnjaka i Bošnjakinja.⁶³

2. Vučitrn/Vushtrri i Srbica/Skenderaj

U oblastima izvan grada Kosovske Mitrovice situacija je od juna do oktobra bila relativno mirna, kako u poređenju sa onom u samom gradu, tako i sa stanjem u drugim delovima Kosova. Na situaciju širom opštine Kosovska Mitrovica odražavali su se događaji u samom gradu i obratno. U ostalim oblastima su tokom perioda koji pokriva ovaj izveštaj u većoj meri zabeleženi pojedinačni incidenti nego neprekidni incidenti nasilja. U najvećem broju slučajeva žrtve incidenata bili su oni koji žive u izolovanim zajednicama i dok je među žrtvama najviše bilo Srba, nijedna zajednica nije bila pošteđena: Albanci, Romi i Bošnjaci takođe su bili na meti.⁶⁴

Ubrzo nakon Dana K u južnim opštinama uspostavljena je samoproklamovana vlast u koju je u Vučitrnu i Srbici bio uključen i LDK. Veze sa UČK i privremenim TMK bile su jake. TMK je u Vučitrnu održao jako prisustvo, a u jednom trenutku su njegovi pripadnici čak zauzeli glavnu zgradu u gradu, iz koje su koordinisali „policijske“ poslove i aktivnosti za „bezbednost“. I u Srbici, gde je UČK i nastala, prisustvo je bilo jako. U nekoliko sela u okolini Vučitrna prijavljeni su slučajevi maltretiranja članova LDK. Kao što je to bio čest slučaj i drugde, članovi LDK odbijali su da potvrde ili da opovrgnu ovakve navode. Ipak, LDK je potvrdio da u ovim selima ima jaku strukturu.⁶⁵

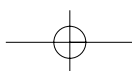
(a) *Pravo na život i lični integritet.* U Vučitrnu se u drugoj polovini juna dogodila serija otmica. U

Golublju je 19. septembra jedan pedesetogodišnji Srbin otišao po hleb i nije se više vratio.⁶⁶ Prema izveštaju, četvoricu Srba oteli su pripadnici UČK 25. juna, takođe u Golublju. Jedan je kasnije pušten ali se ostalima izgubio trag.⁶⁷ Dvojica Srba ubijena su iz zasede na putu iz Golublja za Kosovsku Mitrovicu 27. jula. Za vreme sahrane mesto je obezbeđeno kordonom, a zbog incidenta u selu KFOR je pristao da tu za stalno razmesti svoje snage.⁶⁸ U Kičiću je jedan Srbin otet 21. avgusta kada mu se na putu pokvario auto. Jedan od otmičara imao je maskirnu uniformu i automatsku pušku. Zbog ovog incidenta, 14 srpskih porodica odustalo je od planova da se vrate u selo.⁶⁹

Povratak Albanaca u selo Rudnik/Runik (gde je po izveštaju KFOR–a UČK imala svoju bazu) u opštini Srbica dodatno je uznemirio Srbe iz okolnih sela. Srpsko stanovništvo živelo je grupisano u selu Banja/Banje, u mešovitom selu Suvo Grlo/Suhopgerle i u manastiru Dević. Tokom jula napetost među stanovništvom Suvog Grla⁷⁰ i podmetanja požara u manastir Dević⁷¹ pojačali su osećaj nesigurnosti, ali u opštini nije zabeležena eskalacija nasilja. Sve u svemu, stanje je bilo relativno mirno, a KFOR je u julu izvestio da pruža bezbednost u sve tri srpske oblasti.

Mirnom periodu došao je kraj u avgustu zbog serije od tri incidenata. Prvo, u Srbici su 18. i 11. jula pronađena tela trojice Albanaca, od kojih je jedan navodno radio za MUP. Tela su predata bez autopsije, a KFOR je zaključio istragu u septembru.⁷² Drugo, u selu Banje su radnici u polju prijavili da je na njih pucano iz obližnje šume, a 21. avgusta napadači su ubili jednog Srbina.⁷³ Jedan svedok tvrdi da su napadači bili u uniformama UČK. Treći incident dogodio se 28. avgusta kada je iz zasede pucano na jedno vozilo na putu od Banje do Drena/Dren i tada je poginuo jedan Srbin a drugi putnik je ranjen. Treći je pobegao neozleđen.⁷⁴ Ubijen je rođak čoveka koji je ubijen 21. avgusta na polju. Nakon ovih incidenata srpski meštani sela Banja najavili su da žele da se isele, ali su odlučili da ostanu jer je KFOR pojačao mere bezbednosti, u šta su spadale i pratnje do Zubinog Potoka i Kosovske Mitrovice gde su meštani odlazili u nabavku hrane.

Pritiscima nisu bili izloženi samo Srbi. Romska zajednica zatražila je 3. jula neprekidnu zaštitu KFOR–a, nakon što je njih 40 bilo proterano iz

Vučitrna.⁷⁵ KFOR je krajem jula obezbedio sva tri mesta sa srpskim stanovništvom u opštini Vučitrn. Meštani su nakon pucnjave 27. jula kod Golublja od KFOR-a zatražili da se trajno razmesti u ovom kraju, što je KFOR i učinio. Nakon sastanka sa predstavnicima meštana sela Golublje 9. avgusta, zaključeno je da je bezbednost na zadovoljavajućem nivou, a KFOR je pristao da dva puta nedeljno prati meštane koji žele da odu do Kosovske Mitrovice.⁷⁶

(b) *Sloboda kretanja.* Sloboda kretanja bila je najveći problem u opštini Vučitrn. U julu je voz koji isključivo koriste Srbi i Romi iz Zvečana i Zvinara/Frasher više puta izbacivan iz koloseka na delu pruge koji prolazi kroz Vučitrn. Voz je izbačen iz šina 20. jula, ali nije bilo povređenih. Osim što su voz izbacivali iz koloseka, Albanci su ga neprekidno kamenovali dok je išao iz Zvečana ka Kosovu Polju. KFOR je obezbedio pratnju za voz, ali je uprkos tome na voz izvršen napad 26. septembra kada KFOR nije uspeo da obezbedi normalnu pratnju. Ovoga puta izvađeni su pragovi između šina u dužini od 100 metara: pet vagona ispalo je iz šina.⁷⁷

(c) *Pravo na obrazovanje.* Problem obrazovanja pojavio se kako u vezi sa konkretnim incidentima tako i zbog toga što se bližio početak školske godine. Meštani sela Banja su 17. avgusta izrazili bojazan da Albanci iz susednog Suvog Grla neće dozvoliti srpskoj deci iz Banje da pohađaju školu.⁷⁸ Ovi strahovi samo su se pojačali nakon oružanih incidenta u Banji 21. i 28. avgusta. Meštani sela Golublja i Miroče su 25. avgusta izrazili svoju zabrinutost zbog nedostatka školskog pribora. SNV pozvalo je građane na miting u Kosovskoj Mitrovici 7. septembra da protestuju zbog plana o otvaranju mešovitih škola.⁷⁹

3. Zvečan/Zvečan, Zubin Potok/Zubin Potok i Leposavić/Leposaviq

Severne opštine na sličan način odražavaju činjenicu da jedna etnička zajednica preovladava, mada se razlikuju po političkoj pripadnosti svojih predstavnika. U Zvečanu je bivši i sadašnji „gradonačelnik“ izabran još 1996. godine (kao nosilac liste opozicione „Grupe građana“) i bio je direktor kombinata Trepča. „Gradonačelnik“ je svojim prvenstvenim zadacima smatrao stanje u kombinatu, pitanje bezbednosti, i „problem“

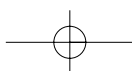
Roma. „Gradonačelnik“ je izjavio da se u radu njegove uprave ništa nije promenilo od perioda pre sukoba, osim kada je reč o ubiranju poreza.⁸⁰

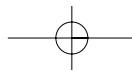
Obojica bivših i sadašnjih gradonačelnika Zubinog Potoka i Leposavića učestvovali su na izborima 1996. kao kandidati Socijalističke partije Srbije⁸¹ i obojica su bili članovi SNV. Uopšteno, politička aktivnost u obe opštine bila je ograničena, a lokalne uprave nastavile su sa radom na isti način kao i pre sukoba, osim u pogledu poreza.⁸²

U opštini Zvečan bilo je relativno mirno. Telo dvadesetogodišnjeg Srbina pronađeno je 26. avgusta u reci severno od Zvečana, dva dana nakon što je poslednji put viđen živ.⁸³ Jedan Albanac ubijen je 7. septembra na glavnom putu između Kosovske Mitrovice i Leposavića, kada je njegov traktor pogodila raketa iz ručnog bacača.⁸⁴ U Zubinom Potoku je 20. jula otvorena vatra na jednu ženu dok je vozila automobil i ona je u napadu poginula.⁸⁵ Iz ove opštine nije bilo drugih slučajeva nestanka ili ubistava. U Leposaviću nije zabeležen nijedan incident.

Nakon što su se meštani sela Zupce požalili da se plaše da obrađuju njive, KFOR je ponudio da pojača patrole.⁸⁶ Za Srbe koji, kad putuju iz Zubinog Potoka do Kosovske Mitrovice, moraju da prođu kroz albanska sela, obezbeđena je redovna autobuska veza i pratnja KFOR-a. Iako je autobus redovno kamenovan, niko do kraja oktobra nije povređen.⁸⁷

Romi iz Zvečana, njih oko 250, bili su smešteni u kolektivnom centru u zvečanskoj školi. Bivši gradonačelnik izjavio je u avgustu da se lokalno stanovništvo plaši ove grupe Roma i zatražio je da im se nađe smeštaj van njegove opštine.⁸⁸ Takođe je zatraženo da se škola u kojoj su Romi bili smešteni isprazni jer se bliži početak školske godine. U septembru su zahtevi da se Romi isele postali sve glasnjiji. UNHCR je tražio drugi smeštaj, ali zbog zastoja u izgradnji novo sklonište nije moglo da bude osposobljeno na vreme.⁸⁹ I Romi su u to vreme počeli da se žale na neprijateljsko raspoloženje među lokalnim stanovništvom, ali nisu želeli da o uznemiravanjima zvanično svedoče.⁹⁰ Bilo je problema i sa dostavom hrane jer navodno Jugoslovenski crveni krst Romima nije dostavljao odgovarajuću količinu hrane. Od Svetskog programa za hranu je zatraženo da nađe drugo rešenje.⁹¹ Pritisak se pojačavao i poslednje

nedelje septembra Romi su pristali da se isele u kolektivni kamp udaljen dva kilometra od centra Zvečana. Za to vreme se za njih gradio zimski smeštaj koji je trebalo da bude gotov početkom decembra.

Slični problemi zabeleženi su i u Leposaviću gde se oko 300 Roma smestilo u bivšu kasarnu, dok su čekali na pogodan smeštaj za zimu. Oko 200 Srba smešteno je u osnovnu školu, a još oko njih sto našlo je smeštaj po privatnim domaćinstvima.⁹² U najvećem broju slučajeva Romi na Kosovu nisu mogli da nađu smeštaj u privatnim domaćinstvima jer bi to ugrozilo bezbednost porodice koja bi htela da ih prihvati. Romi su ostali u kolektivnim smeštajima, a uslovi za život tokom zime razlikovali su se od smeštaja do smeštaja.

Oko 200 Bošnjaka živi u mestu Lešak/Leshak i okolnim selima. U septembru su se pripadnici ove zajednice žalili na uznemiravanja, mada je potvrđen samo jedan slučaj, kada je jedan Srbin pretio.⁹³

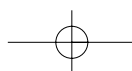
To što je OEBS primio manji broj prijava o incidentima u oblasti Kosovske Mitrovice može se pripisati činjenici da ova oblast ima veći broj monoetničkih enklava od drugih. Bez obzira na manji broj incidenata, stanovništvo je živelo u strahu za sopstvenu bezbednost. Pored ozbiljnih sukoba u Kosovskoj Mitrovici, relativno mali broj incidenata van grada nesrazmerno se odrazio na lokalno stanovništvo. Donekle zbog toga što su incidenti koje je pratilo teško nasilje bili u velikoj suprotnosti sa opštim trendom u ovoj oblasti. A moguće i zbog toga što su Albanci i Srbi živeli odvojeno zbog podele na južni i severni deo oblasti. Tri osobe su ubijene dok su putovale. Bez obzira na objašnjenje, čim se incident dogodi, stanovništvo odmah traži veću zaštitu. Pokazalo se da je KFOR u velikom broju slučajeva uspeo da obezbedi ili trajno prisustvo ili češće patrole. KFOR je pružao veću zaštitu gde god je bio u prilici.

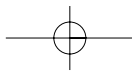
1 Leposavić/Leposaviq, Kosovska Mitrovica/Mitrovice, Srbica/Skenderaj, Vučitrn/Vushtrri, Zubin Potok/Zubin Potok i Zvečan/Zvecan.

2 Oni čine 95 odsto stanovnika ove tri opštine. Videti Pregled položaja etničkih manjina na Kosovu, UNHCR/OEBS, 6. septembar.

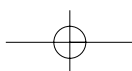
3 Procenjuje se da oni čine 98 odsto stanovnika.

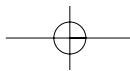
- 4 Procene KFOR-a, UNHCR i Jugoslovenskog crvenog krsta.
- 5 Pre sukoba u opštini Kosovska Mitrovica živelo je ukupno 8–10.000 Roma. Videti Drugu ocenu o manjinama, UNHCR/OEBS, 6. septembar.
- 6 U celoj opštini broj razmeštenih snaga izgleda ovako: u Kosovskoj Mitrovici 2949 pripadnika francuskih snaga KFOR-a; u Leposaviću 1037 belgijskih vojnika KFOR-a; u Zvečanu i Zubinom Potoku 738 danskih vojnika KFOR-a; u Vučitrnu i Srbici 1176 francuskih vojnika, 1005 vojnika iz UAE i 480 ruskih vojnika.
- 7 U Kosovskoj Mitrovici, Leposaviću, Zubinom Potoku, Zvečanu i Vučitrnu.
- 8 OEBS je 1. septembra proverio prijavu slučaja uznemiravanja u prvom e
- 9 U opštini Leposavić. Moguće je da je zahtev delimično upućen zbog blizine pripadnika VJ preko administrativne granice Kosova.
- 10 Na sastanku sa predstavnicima OEBS-a 26. juna rukovodioci LDK u Kosovskoj Mitrovici izjavili su da oni „poštuju i saraduju sa predsednikom opštine koga je imenovala UČK“. Dnevni izveštaj za 26. jun. Uniformisani pripadnici UČK odali su počast bivšem predsedniku ogranka LDK iz Kosovske Mitrovice Ljatifu Beriši koji je ubijen 24. marta, prilikom njegove ponovne sahrane 9. avgusta. I samoproglašeni predsednik opštine priznao je u neformalnim razgovorima da su odnosi dobri.
- 11 Na primer, kada su 9. septembra u Kosovskoj Mitrovici izbile demonstracije zbog pokušaja povratnika da dođu u Brdo. Administrator UNMIK-a apelovao je na smirenje situacije preko albanskog rukovodstva. Mir je uspostavljen za manje od jednog sata. MI/0055/99.
- 12 Političko organizovanje Srba na Kosovu nije bilo pravilo. U Gračanici i Gnjilanu, na primer, Srbe su predstavljali crkveni odbori. Poznato je da je SNV u K. Mitrovici pokušavalo da se poveže sa ovim crkvenim odborima kako bi proširilo svoj uticaj, kao i uticaj crkvenih odbora. U drugim krajevima nije delovalo SNV ni slična tela; od nedavno značajan izuzetak predstavlja formiranje SNV u Gračanici pod rukovodstvom vladike Artemija.
- 13 Izvor: istaknuti član SNV.
- 14 Videti dole.
- 15 Regionalni centar u K. Mitrovici, dnevni izveštaji od 14. jula, 12. avgusta, 11. septembra i 14. septembra.
- 16 Na demonstracijama je ukazano i na problem u vezi sa pristupom školskim ustanovama. Njih je izazvao incident u Brdu kada su Albanci na srpske demonstrante otvorili vatru.
- 17 Na primer, u Gojbulji/Gojbuje i za one Srbe koji su se kretali iz srpskih sela ka Mitrovici.
- 18 Na prvom sastanku nakon sukoba u K. Mitrovici 3. jula kome su prisustvovali predstavnici UNHCR, OEBS-a, KFOR-a, civilni administrator UN i predstavnici samoproglašene „vlasti“ istaknuto je koliko je važno da se nađe rešenje za problem povratka Albanaca. Dodato je da, iako se (sada bivša) UČK povinuje KFOR-u, „uprava“ ne

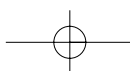

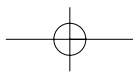
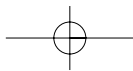
- može da garantuje da će tako i ostati ukoliko se ne nađe rešenje. Slični stavovi mogli su se čuti i tokom pregovora o slobodi kretanja/povratku sredinom jula. Međutim, srpsko rukovodstvo odbilo je da potpiše prvobitni tekst sporazuma.
- 19 Rudnici Trepča, metalurško–hemijski kompleks, bili su mešovito akcionarsko preduzeće, a vlasništvo nad kompanijom su Albanci osporavali. Kompaniju su činila više od 42 ogranka, kao što su rudnici, fabrike i topionice rude. Celo preduzeće smešteno je na 32 lokacije na teritoriji SRJ, a najvećim delom na Kosovu.
- 20 Na primer, pristup univerzitetu i PTT–u, oko kojih se vodila slična polemika kao i u vezi sa problemom zdravstvene zaštite.
- 21 Međunarodne humanitarne organizacije nikada ne dozvoljavaju unošenje bilo kakvog oružja u svoja vozila, jer se smatra da se oružjem samo povećava opasnost po bezbednost.
- 22 Vozilima je bio zabranjen pristup u bolnički krug, ali nije bilo incidenata kada su putnici peške išli od autobusa do ulaza u zgradu.
- 23 Početak pregovora oko preduzeća PTT bio je zakazan za 24. septembar, ali niko od Srba nije došao na sastanak. Ujutro 24. septembra pojavili su se izveštaji da Srbi iz zgrade PTT iznose opremu i pozvan je KFOR. Oprema je vraćena, a Srbi su izašli pod pratnjom. Skupila se velika grupa Albanaca, oko 1300, i na Srbe je bačeno nekoliko kamenica.
- 24 Jedan od komentara glasio je da će „svi pokušaji da grad ne bude podeljen prouzrokovati ili smrt Albanaca ili potpuno povlačenje srpskog osoblja i pacijenata“.
- 25 Oko 200 demonstranata (procena OEBS–a) u sred dana 26. juna; oko 5000 demonstranata (procena OEBS–a) kroz severni deo K. Mitrovice 7. jula; oko 300 demonstranata (procena OEBS–a) uveče 14. jula; demonstracije uveče 15. jula na kojima su Srbi i Albanci jedne druge gađali kamenicama; broj demonstranata opao je 16. jula, nakon što su predstavnici samoproklamovanih vlasti i komandant UČK apelovali na roditelje da obuzdaju decu. Sat vremena nakon što je UNMIK uputio apel albanskom rukovodstvu 10. septembra demonstracije su prestale.
- 26 300 Srba (procena OEBS–a) protestovalo je u znak odgovora na albanske demonstracije 26. juna. Oko 50 Srba demonstriralo je kao odgovor na albanske proteste (dnevni izveštaj od 14. jula).
- 27 U suštini je dogovor predstavljao zajedničku izjavu kojom se garantuje sloboda kretanja grupama koju čine do tri odrasle osobe i moratorijum na demonstracije.
- 28 Bivši gradonačelnik Kosovske Mitrovice rekao je da mora da se konsultuje sa svojim Odborom; kao razlog što ne može da potpiše sporazum lider DSS naveo je zabrinutost za bezbednost; trećem predstavniku ništa drugo nije preostalo nego da i on odbije da potpiše sporazum.
- 29 MI/0053/99.
- 30 MI/0053/99.
- 31 Videti izveštaj o prištinskoj oblasti.
- 32 Imovina Albanaca u severnom delu Kosovske Mitrovice (izvor KFOR), jedna srpska kuća u južnom delu grada (izvor OEBS).
- 33 Regionalni centar u Kosovskoj Mitrovici, dnevni izveštaj za 2. avgust.
- 34 Prema KFOR–u, oko 30 Srba u blizini pravoslavne crkve.
- 35 MI/0090/99.
- 36 Regionalni centar u Kosovskoj Mitrovici, dnevni izveštaj za 4. avgust.
- 37 Regionalni centar u Kosovskoj Mitrovici, dnevni izveštaj za 12. avgust.
- 38 MI/0027/99.
- 39 Regionalni centar u Kosovskoj Mitrovici, dnevni izveštaj za 16. avgust.
- 40 MI/0055/99.
- 41 OEBS je uočio grupe srpskih muškaraca koji su bili aktivni u severnom delu Kosovske Mitrovice. Uz to, pripadnici KFOR–a i drugi kasnije su prijavili slučajeve maltretiranja i napade na Albance u severnom delu Kosovske Mitrovice.
- 42 Regionalni centar u Kosovskoj Mitrovici, izveštaj sa lica mesta, 11. septembar, izvor KFOR.
- 43 Regionalni centar u Kosovskoj Mitrovici, izveštaj sa lica mesta, 11. septembar.
- 44 Jedaneast ozbiljno povređenih Albanaca primljeno je u prištinsku bolnicu; 30 ozbiljno povređenih Srba primljeno je u bolnicu u Kosovskoj Mitrovici; ranjena su sedmorica žandarima i tri pripadnika KFOR–a. Još 150 Albanaca javilo se za pomoć u dva doma zdravlja u južnom delu grada (podatak dobijen iz bolnica i od KFOR–a).
- 45 Izjave albanskih i srpskih rukovodilaca. Regionalni centar u Kosovskoj Mitrovici, izveštaj sa lica mesta, 11. septembar.
- 46 Regionalni centar u Kosovskoj Mitrovici, izveštaj sa lica mesta, 11. septembar.
- 47 Izvor: CDHRF.
- 48 MI/0091/99.
- 49 Izveštaj Regionalnog centra u Kosovskoj Mitrovici, 23. septembar.
- 50 MI/0052/99.
- 51 Izveštaj Regionalnog centra u Kosovskoj Mitrovici, 28. septembar.
- 52 Izveštaj Regionalnog centra u Kosovskoj Mitrovici, 28. septembar.
- 53 Izvor: KFOR, UNHCR, albansko i srpsko rukovodstvo, Regionalni centar u Kosovskoj Mitrovici, izveštaj sa lica mesta, 11. septembar, izveštaj Regionalnog centra u Kosovskoj Mitrovici 27. avgusta.
- 54 Prvi izveštaj o proceni položaja manjina, slučajevi od broja MI/0056/99 do broja MI/0062/99.
- 55 Sučajevi od broja MI/0056/99 do broja MI/0062/99, izveštaj od 26. i 29. juna, izjava jednog pripadnika KFOR–a „Bilo bi nemoguće obezbediti taj kraj jer bi i dalje slali decu da pale kuće“, dnevni izveštaj od 3. jula.

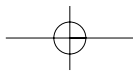

- 56 Dnevni izveštaji Regionalnog centra u Kosovskoj Mitrovici, 29. jun i 3. jul.
57 MI/0088/99.
- 58 Izveštaj o proceni položaja manjina, slučajevi broj MI/0056/99 i MI/0063/99.
59 MI/0032/99.
- 60 Dnevni izveštaj Regionalnog centra u Kosovskoj Mitrovici, 30. jul.
61 MI/0051/99.
62 MI/0051/99.
63 MI/0054/99.
- 64 MI/0026/99, MI/0036/99 do MI/0038/99, MI/0043/99 do MI/0045/99, MI/004/99 do MI/0051/99, MI/0065/99, MI/0067/99 i MI/0080/99.
- 65 Regionalni centar u Kosovskoj Mitrovici, Ocena o paralelnim civilnim upravama u Vučitrnu, avgust.
66 MI/0048/99.
67 MI/0043/99 i MI/0044/99.
68 MI/0045/99.
69 MI/0037/99.
- 70 Izveštaj KFOR-a za 31. avgust.
71 Izveštaj KFOR-a za 31. avgust.
72 MI/0050/99.
73 MI/0036/99.
74 MI/0038/99.
75 KFOR, 31. avgust.
- 76 Izveštaj Regionalnog centra u Kosovskoj Mitrovici, 12. avgust.
- 77 Dnevni izveštaj Regionalnog centra u Kosovskoj Mitrovici, 20. jul.
- 78 Regionalni centar u Kosovskoj Mitrovici, beleške sa terena, 17. avgust.
79 MI/0036/99 i MI/0038/99.
- 80 Ekspertska zajednička misija OEBS-a i Saveta Evrope (26. jul – 6. avgust).
- 81 Na čelu ove partije nalazi se Slobodan Milošević.
- 82 Ekspertska zajednička misija OEBS-a i Saveta Evrope (26. jul – 6. avgust).
- 83 Dnevni izveštaj Regionalnog centra u Kosovskoj Mitrovici, 27. avgust.
- 84 Izveštaj Regionalnog centra u Kosovskoj Mitrovici, 7. septembar.
85 MI/0089/99.
- 86 Izveštaj Regionalnog centra u Kosovskoj Mitrovici, 12. avgust.
- 87 OEBS, beleške sa terena, 15. oktobar.
- 88 OEBS/UNHCR, Ocena položaja manjina, izveštaj o Zvečanu, jul.
- 89 Dnevni izveštaj Regionalnog centra u Kosovskoj Mitrovici, 6. i 23. septembar.
- 90 Beleške sa sastanka tima za ljudska prava Regionalnog centra u Kosovskoj Mitrovici, 2. septembar.
- 91 Beleške sa sastanka Regionalnog centra u Kosovskoj Mitrovici, 2. septembar.
- 92 OEBS/UNHCR, Ocena položaja manjina, izveštaj o Leposaviću, jul–avgust.
93 MI/0002/99.

PRIZREN/PRIZREN: „KAKO PRIZREN, TAKO I KOSOVO“

A. Pregled

Prizrenska oblast odgovornosti ograničena¹ je na jugu planinskim vencima na albanskoj granici, a na istoku planinama na granici sa Makedonijom. Na severu, oblast je ograničena glavnim putem koji vodi od Prištine do Peći.

Rat je imao velike posledice po region. Snage Vojske Jugoslavije (VJ) i MUP-a sistematski su tokom konflikta očistile sela čije su meštane smatrale simpatizerima (sada bivše) UČK. U selima Bela Crkva/Bellacerke, Celina/Celine, Velika Kruša/Krushe e Madhe, Mala Kruša/Krusha e Vogel i Suva Reka/Suhareke, počinjena su masovna ubistva. U oblasti Opolje stanovništvo je proterano iz svojih kuća jer je VJ koristila glavno selo Belograd/ Belograd kao svoju bazu za vojne operacije. U samom Mališevu/Malishve, koje je jula 1998. proglašeno za „prestonicu slobodnog Kosova“, od ukupno 220 kuća samo su četiri ostale neoštećene.²

Šteta od vojnih udara NATO u samom Prizrenu lokalizovana je na barake VJ, dve lokacije u industrijskoj oblasti, i uništenje dela naselja Tusus.³ U drugim delovima prizrenske oblasti, NATO je naneo gubitke VJ, naročito u oblastima Has i Mališevo, kao i u Maloj Kruši gde je teško oštećena hemijska rafinerija. U napadu na Korišu/Korishe procenjuje se da je poginulo 78 ljudi.⁴

Vlasništvo bivše Verifikacione misije OEBS-a na Kosovu u prizrenskoj oblasti⁵ doživelo je različitu sudbinu u raznim delovima prizrenskog kraja.⁶ Isto se može reći i za porodice u čijim kućama je stanovalo osoblje KVM-a. Dva bivša lokalna radnika KVM-a su ubijena.

Prvi podaci ukazuju da se između 15–20.000 izbeglica svakodnevno vraćalo svojim kućama od završetka konflikta.⁷ Do 10. jula, broj stanovnika Prizrena prevazišao je broj predratnih stanovnika, uvećan velikim prilivom ljudi iz susednih krajeva, od kojih su mnogi izgubili svoje domove. Problemi sa kojima su suočena interno raseljena lica i ostalo stanovništvo nisu prestali odmah po prestanku konflikta. Talas pljački usledio je gotovo odmah nakon Dana K.⁸

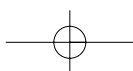
Od kraja konflikta, 97% kosovskih Srba i 60% Roma napustilo je Prizren.⁹

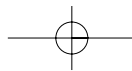
Najupečatljivija pojava u Prizrenu od završetka vazdušne intervencije NATO bilo je intenzivno spaljivanje kuća, uglavnom srpskih i romskih vlasnika. Spaljeno je više od 250 kuća, što je kao posledicu imalo to da je Prizren praktično ostao bez ovih manjina. U drugim delovima regiona, hapšenja osumnjičenih za ratne zločine iz Velike Hoče/Hoce e Madhe i Orahovca, kao i nestanak 15 kosovskih Srba i šest Roma takođe iz Orahovca, stvorilo je atmosferu opsade širom ove opštine. Usledila je blokada koja i dalje Orahovac drži u okruženju. Ova blokada, dignuta u znak protesta zbog stacioniranja ruskih trupa KFOR-a, povisila je etničke tenzije i osnažila želju manjina da napuste ovaj region. Maltretiranje i pretnje uglavnom starijim kosovskim Srbima u oblasti Župe kulminiralo je u septembru nestankom 17 starijih Srba iz jednog udaljenog sela. U opštini Gora/ Dragash primećeno je intenziviranje nasilja prema Gorancima. Širom prizrenskog kraja, maltretiranje i pretnje uperene ka manjinama postale su pravilo, a ne izuzetak. Ova pojava i dalje utiče na one kosovske Albance koji se protive nasilju i osveti.

B. Bezbednost

Nemačka brigada bila je prva jedinica u sastavu KFOR-a koja je ušla u ovaj region 15. juna. U regionu se sada nalaze i holandski, turski, ruski, austrijski, švajcarski i slovački kontigenti. Pristup KFOR-a bezbednosti u prizrenskoj oblasti na početku je bio zasnovan na patrolnim vozilima i fiksnim kontrolnim punktovima.¹⁰

Nakon sukoba, (sada bivša) UČK isprva je brojno premašila KFOR na ulicama Prizrena. UČK je proširila svoje bezbednosne aktivnosti širom regiona. Dok je u pokušajima da spreči pljačke bio neefikasan, KFOR je uspeo da uspostavi kontrolne punktove u Suvoj Reci i Velikoj Kruši i da zadrži vojno prisustvo ispred mnogih javnih zgrada. KFOR je odgovorio na lošu bezbedonosnu situaci-

ju povećavši broj patrola. Ovi napori donekle su urodili plodom i sredinom jula smanjeno je vidljivo prisustvo UČK, ali ne i moć ove organizacije.

Prve međunarodne policijske snage stigle su 12. jula.¹¹ Njihov broj se povećavao do kraja septembra, kada je ukupan broj policajaca UNMIK-a u prizrenskom regionu dostigao 250. Policija UNMIK-a uspostavila je primat nad vršenjem policijskih dužnosti 27. oktobra.

Iako je prisustvo UČK u periodu od juna do septembra bilo snažno, pripadnici ove organizacije nisu se pojavljivali u Prizrenu posle roka za demobilizaciju UČK od 19. septembra. U periodu koji je usledio posle konflikta, aktivnost UČK ličila je na iznuđivanje. Činilo se da je otimanje stambenog vlasništva, navodno od strane UČK, bila strategija utvrđivanja političkih saveznika samoproklamovanih vlasti u određenim oblastima, ili pružanja nagrada simpatizerima i pripadnicima UČK. Vlasnici prodavnica u Prizrenu prijavili su reketiranje od strane lica koja su tvrdila da predstavljaju „Tačijevu vladu“. Međutim, s obzirom da su samoproklamovane vlasti bile sasvim otvorene oko prikupljanja poreza, vrlo je moguće da su ovi incidenti reketiranja bili povezani sa organizovanim kriminalom.

Počinioci koji su sebe identifikovali kao UČK nastavili su da pozivaju lica u „policijske“ stanice UČK na razgovore koje je UČK zvala „informativnim“. Ovi razgovori bi se, međutim, preciznije mogli opisati kao nezakonita privođenja, često praćena prebijanjima i drugim oblicima maltretiranja.

C. Civilna uprava

Krajem juna, u prizrenskoj kancelariji regionalne uprave UNMIK-a radile su tri osobe. Krajem septembra, osoblje su činili 31 međunarodni i 189 lokalnih radnika. Prelazna civilna uprava UNMIK-a otvorila je kancelarije u Orahovcu, Gori i Suvoj Reci. U svim slučajevima, samoproklamovane vlasti bile su ustoličene pre dolaska prelazne civilne uprave UNMIK-a.

Iako su samoproklamovane vlasti u Prizrenu uključile Demokratski savez Kosova (DSK) Ibrahima Rugove i druge stranke, lica imenovana od strane UČK imala su pravu moć. Prelazna civilna uprava UNMIK-a okupila je većinu relevantnih stranaka u Prelazno opštinsko veće u kojem se

nalazio i predstavnik Roma. Samoproklamovani lideri počeli su da bojkotuju sastanke Veća u septembru, izabравši da rade u okviru svoje opštinske strukture. Opštine obavljaju mnoge poslove, a to su: sakupljanje poreza, izdavanje potvrda o rođenju i smrti, izdavanje venčanih listova i uverenja, izdavanje uredbi i sprovođenje široke kampanje informisanja javnosti o radu sopstvenih službi. UNMIK nastavlja da radi sa lokalnim liderima radi unapređenja Prelaznog opštinskog veća koje je organizovano pod mandatom UN.

„Prelazna vlada Kosova“ Hašima Tačija postavila je 17. juna „gradonačelnika“ samoproklamovane uprave Suve Reke. Komandant „divizije vojne policije“ UČK predvodio je „policiju“ samoproklamovane uprave.¹² „Gradonačelnik“ Gore je još jedan opunomoćenik Hašima Tačija. Dva „pomoćnika gradonačelnika“, kosovski Albanac i Bošnjak, bili su članovi kosovskog ogranka bošnjačke stranke.¹³

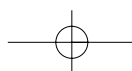
U Orahovcu je bivši komandant UČK imao realnu vlast, i često se na sastancima pojavljivao u pratnji samoproklamovanog „gradonačelnika“. Bivši komandant UČK raspolagao je kancelarijskim prostorijama u opštinskoj zgradi Orahovca. Samoproklamovani upravnik saopštio je da je primio naredbe od „prelazne vlade Kosova“ da prikuplja porez, ali da ga je opšta ekonomska nemaština u tome sprečila.¹⁴

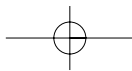
D. Ljudska prava: obrasci i tendencije

1. Orahovac/Rrahovec¹⁵

Orahovac je tokom konflikta stradao znatno manje u poređenju sa okolnim selima. Od ukupno 34 sela, skoro sva su razrušena. Okolno Mališevo teško je nastradalo u borbama. Samo četiri sela ostala su neoštećena, a u Mališevu će samo četiri od 220 kuća proći bez popravki. Ova oblast bila je utočište UČK.

Nekoliko stotina kosovskih Srba napustilo je Orahovac pre nego što je KFOR stigao na Kosovo. Između 16. i 20. juna, više od 500 kosovskih Srba koji su ostali u ovom kraju proterani su iz svojih stanova u centru grada i primorani da se sele uzbrdo, u srpski kraj. Dodatnih 200 kosovskih Srba iz sela Zočište/Zocishte pobjegli su u isti kraj pošto im je 55 kuća u selu spaljeno. Ukupan broj meštana

Srba koji su ostali u Orahovcu procenjen je na 2.300, iako se taj broj smanjio otkako je više srpskih interno raseljenih lica prebačeno van Orahovca u humanitarnim konvojima UNHCR-a.

U čitavoj opštini Orahovac ostalo je 550 Roma. Od ovog broja, oko 80 porodica nalazi se u samom Orahovcu, ali je 40 drugih romskih porodica proterano. Preostali Romi žive između albanskih i srpskih kvartova u gradu. Šest Roma nestalo je od početka juna, i tvrdi se da je UČK privela više od 26 Roma na „informativne razgovore“. Polovina od pritvorenih Roma tvrdi da su bili žrtve prebijanja. Romi su kolektivno optuženi da su saradivali sa srpskim snagama.

(a) *Blokada.* 20. avgusta je proglašeno da će u Orahovcu biti stacionirane ruske snage KFOR-a. Kosovski Albanci suprotstavili su se ovoj odluci, tvrdeći da su se ruski plaćenici borili na srpskoj strani tokom konflikta. Neki kosovski Albanci navodno su primili preteće telefonske pozive od kosovskih Srba koji su tvrdili da će dolazak Rusa širom otvoriti vrata Srbima da krenu u napad. U svakom slučaju, Albanci su se plašili Rusa, i postavili su i održavali blokadu dugu 10 kilometara koja je onemogućavala prilaz Orahovcu. Uprkos dugim pregovorima, blokada nije uklonjena.

Romsko stanovništvo Orahovca pokušalo je 24. avgusta da se priključi blokadi u znak solidarnosti protiv stacioniranja ruskih snaga KFOR-a. Kada su tri Roma istog dana oteta iz blokade, tenzije između albanske i romske zajednice ponovo su porasle. OEBS i KFOR ubrzo su intervenisali kod lokalnog komandanta UČK i tri Roma su puštena, iako su dvojica teško pretučena i zahtevala su bolničku negu. UČK je negirala bilo kakvu umešanost u ove otmice.¹⁶

Blokadu je kontrolisalo i organizovalo „veće“ sastavljeno od uticajnih ljudi iz javnog i političkog života iz svih lokalnih albanskih političkih partija. Blokada je održavana 24 sata, uz smene od po više od 100 ljudi.¹⁷ Podignuti su šatori, a deca su često učestvovala u smenama zajedno sa svojim roditeljima. Vozila su zaustavljana uz proveru ličnih dokumenata, a zatim vraćena. Organizacijama KFOR-a i UNMIK-a dozvoljen je prolaz. Blokada je popustila u septembru kad su otvorene albanske škole i deca se vratila na nastavu. Rusko oklopno vozilo u sastavu KFOR-a pokušalo je, međutim, da se 27. septembra odveze od Mališeva do

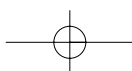
Orahovca, ali mu je blokada onemogućila prolaz. Lokalno stanovništvo ubrzo je ojačalo blokade puta i mirne demonstracije od 300 do 400 ljudi organizovane su u Orahovcu u znak protesta zbog akcije ruskog KFOR-a.¹⁸

Blokade puta u Orahovcu i dalje su na snazi. „Veće“ se služi i vrstom verbalne blokade. Svako pitanje koje međunarodna zajednica želi da postavi vezuje se sa „ruskim pitanjem“. Zbog ovoga su pregovori o unapređenju slobode kretanja, obrazovanja, pristupa medicinskoj nezi i drugim zajedničkim službama ostali bez rezultata.

Nemački i holandski komandanti KFOR-a i prestavnici ruskog bataljona sreli su se 30. septembra sa organizacionim „većem“ blokade u nameri da postignu dogovor. Osmišljeno je kompromisno rešenje po kome će ruske trupe biti stacionirane u selima Gedža/Gexhe, Radošte/Malesi e Vogel i Ratkovac/Ratakoc u blizini Orahovca. Ovaj predlog odbijen je 9. oktobra. Na sastanku sa KFOR-om, Prelazna civilna uprava UNMIK-a, „veće“ i samoproklamovani „gradonačelnik“ Orahovca predložili su da se ruske trupe KFOR-a stacioniraju između Gedže i Kramovika/Kramovik, dok bi holandske snage KFOR-a bile veza između „veća“ i Rusa. Bivši komandant UČK za Orahovac smatrao je, međutim, da stacioniranje ruskih trupa KFOR-a treba odložiti za godinu dana. Ovo pitanje je ostalo nerešeno.

(b) *Nestali – posle sukoba.* Šest Roma i 15 kosovskih Srba nestali su u Orahovcu od završetka konflikta. Njihova sudbina i dalje je nepoznata. Postojale su glasine da su neki od otetih radili za srpske snage bezbednosti ili su imali veze sa srpskim snagama. Za ostale nestale nisu utvrđene nikakve veze sa snagama bezbednosti ili vlastima.

Glav i nem Rom otet je 12. juna iz svoje kuće. On je navodno bio član porodice koja je saradivala sa bivšim vlastima. Svedoci su 16. juna prijavili da su muškarci u uniformama UČK odveli kosovskog Srbina iz njegove kuće. Drugi kosovski Srbin viđen je na izlazu iz svoje kuće u pratnji muškaraca u uniformama UČK. Četiri muškarca u crnoj odeći sa oznakama UČK otela su trećeg kosovskog Srbina iz njegove kuće. U ovom slučaju, drugi svedok je prijavio da je žrtva odvedena u vatrogasnu stanicu u Orahovcu koja je bila pod kontrolom UČK. Srbin je pretučen na smrt. Četiri muškarca u uniformama UČK otela su 18. juna jednog Srbina koji se spremao da napusti Kosovo. Njegov otac je otišao do

„policijske“ stanice da potraži svog sina, ali je i sam zatvoren u jednu nezaključanu ćeliju. Dva novinara koji su bili svedoci otmice obavestili su KFOR, koji je otišao do „policijske“ stanice i oslobodio žrtvinog oca. Žrtva se i dalje vodi kao nestala.

Muškarci koji su tvrdili da su pripadnici UČK oteli su 20. juna dva Roma iz njihovih kuća. Kosovski Srbin i Srpkinja oteti su 22. juna blizu svojih kuća. Muška žrtva je navodno bila u srodstvu sa članom srpske paravojne jedinice. Muškarci koji su se predstavili kao UČK oteli su 28. juna jednog Roma. Žrtvin otac bio je poznat član srpske Sužbe državne bezbednosti. Muškarci koji su tvrdili da su pripadnici UČK oteli su 2. jula Roma u blizini njegove kuće. Jedna kosovska Srpkinja nestala je 4. jula dok je posećivala svoju bivšu kuću u centru Orahovca.¹⁹ Takođe 4. jula, nestao je jedan Srbin, a svedok je tvrdio da je žrtvu video u pratnji UČK. Rom iz Đakovice, koji je 11. jula bio u poseti Orahovcu, otet je od strane muškaraca koji su navodno nosili uniforme UČK. Muškarci koji su tvrdili da su iz „štaba“ UČK oteli su kosovskog Srbina 9. avgusta. Porodica žrtve u međuvremenu se preselila u Crnu Goru. Ona je bila poslednja mešovita porodica koja je živela u romsko/srpskom kvartu Orahovca.²⁰

Najnovije otmice u Orahovcu dogodile su se posle relativno dugog perioda bez ovakvih incidenata. Petorica Srba koji su bili u automobilu kojim je upravljao jedan Rom, planirali su 29. oktobra da se odvezu do granice sa Crnom Gorom. Oni su platili drugom Srbinu u Orahovcu 1.400 nemačkih maraka po osobi za bezbedan izlazak iz Kosova. Vozač se zaustavio u Đakovici i ušao u kuću za koju se veruje da je vlasništvo pripadnika bivše UČK. Dok je bio u kući, vozač je navodno čuo krike i vratio se do svog vozila gde je ustanovio da su Srbi nestali.²¹ KFOR i policija UNMIK-a nastavili su istragu, ali nisu utvrdili šta se dogodilo sa Srbima.

(c) *Prethodna kršenja – hapšenja osumnjičenih za ratne zločine od strane KFOR-a:* Jedanaest Srba iz Orahovca privedeno je zbog optužbi vezanih za ratne zločine. Pojavila su se dva glavna problema, prvi vezan za vreme hapšenja, drugi za sumnje o fer i pravičnom suđenju.

Uhapšeno je ukupno pet osumnjičenih koji su pokušavali da napuste Orahovac u pratnji humanitarnog konvoja.²² Ova praksa povećala je

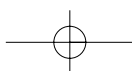
mogućnost spontanijih demonstracija i povisila bezbedonosni rizik za osoblje UNHCR-a. Posle ovih događaja, UNHCR je tražio osiguranje od KFOR-a da će ova praksa prestati. Postignut je dogovor po kome će KFOR-u biti omogućeno da proveriti spiskove potencijalnih transfera sa Kosova, ali neće vršiti hapšenja u konvoju.

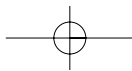
Timovi OEBS-a u Prizrenu već duže vreme izražavaju zabrinutost zbog mogućnosti da osumnjičeni za ratne zločine neće uživati fer i nepristrasno suđenje. Namera je da se optuženima sudi u lokalnom sudu u Prizrenu, gde će članovi suda biti i tužioci i sudije. Osim optuženih, svi učesnici suđenja, do 31. oktobra, bili su kosovski Albanci.

OEBS je 30. septembra saopštio da su optuženima dodeljeni advokati Albanci. Rođaci optuženih bili su nezadovoljni imenovanjem branilaca od strane suda i 26. oktobra obratili su se OEBS-u za pomoć u pronalaženju drugih branilaca.²³ Ovo nije značilo da su branioci koje je imenovao sud bili pristrasni, već da bi, u datim okolnostima, njihova nepristrasnost mogla biti dovedena u pitanje ili biti žrtva pritiska. Postavljeno je takođe i pitanje jednakosti pravne pomoći. Saopšteno je da je tužilaštvo primilo izvesnu pomoć od Međunarodnog tribunala za ratne zločine, dok je odbrana radila bez ickije pomoći.

Atmosfera u kojoj će se odvijati suđenja, i njene implikacije za stvarnu i doživljenu nepristrasnost takođe su bili razlog za zabrinutost. Terensko osoblje OEBS-a izrazilo je svoju zabrinutost da će svi učesnici suđenja biti pod, u najmanju ruku, posrednim pritiskom. Opšta atmosfera etničke podeljenosti po sebi može da dovede do pritiska na sudije i advokate. Što se tiče branilaca, mogućnost osvete u slučaju eventualne oslobađajuće presude može da utiče na kvalitet njihove odbrane. Sudije mogu biti pod istim pritiskom pri donošenju presude.²⁴ Jezik koji se koristi tokom sudskog procesa takođe može postati problem, kao i nepristrasnost prevodilaca.²⁵ Izveštavanje o toku suđenja takođe može vršiti uticaj na postupak.²⁶

OEBS je takođe sumnjao u sposobnost suda da donese fer presudu u svakom pojedinačnom slučaju. U najvećem broju slučajeva, sudije ovog suda su se bavile pravom, ali nisu radile kao sudije više od deset godina. Konkretno, postoji mogućnost da njihovo znanje i razumevanje zakona o oružanim konfliktima, kao i primena ovih

zakona, ne zadovoljava standarde na osnovu kojih bi se donela razumna presuda.

Na kraju, čak i ako se svi navedeni problemi reše, problem nije samo u tome da li će pravda biti zadovoljena u trenutnoj atmosferi i sistemu, već i da li će opšti utisak biti da je proces pravičan.

2. Gora/Dragaš i Suva Reka/Suhareke

Mnogi Goranci u opštini Gora bili su mobilisani u Vojsku Jugoslavije tokom konflikta, uglavnom vršeći granične poslove. Mnogi Goranci tvrdili su da su zapravo štitili albanske kuće. Činjenica je da su sela u Gori pretrpela relativno mala oštećenja. Nasuprot tome, oko 90 odsto kuća u 42 sela u opštini Suva Reka spaljeno je ili uništeno. Izveštaji o kršenjima ljudskih prava pokazuju da u Suvoj Reci tokom ovog perioda kršenja ljudskih prava nisu toliko akutna kao u Prizrenu i Orahovcu, iako su posledice nedavnog sukoba nesumnjive. Ovaj deo izveštaja se stoga bavi Gorom.

(a) *Lični integritet.* Od juna do septembra, Dragaš je bio relativno miran, naročito u poređenju sa situacijom u Prizrenu. Sporadičnih incidenata nasilja ipak je bilo. Glavne mete bili su Goranci, sa ciljem da se primoraju da napuste region. Jedan Goranac, njegova 70-godišnja majka i njegov maloletni sin prijavili su 9. jula da su naišli na grupu od 30 kosovskih Albanaca koji su ih prvo gađali kamenjem, a zatim pretukli. Dva dana kasnije, dva civila došla su u kuću žrtve sa papirom koji je potpisao komandant (sada bivše) UČK, iz „ministarstva javnog reda“, u kome se ovom Bošnjaku naređuje da preda svoje oružje ili će uslediti „kazna“.27 Goranac je 15. jula nezakonito priveden i pretučen po izlasku iz bolnice gde je išao na lekarski pregled. Otmičari su ga ispitivali o njegovim aktivnostima tokom konflikta, ali su ga narednog dana pustili na slobodu.28

Opšte maltretiranje i pretnje navele su mnoge Gorance da se osećaju nepoželjno u Dragašu. Gorancima je i dalje onemogućavana sloboda kretanja, naročito onima koji su hteli da putuju iz udaljenih sela u Dragaš. Iako je broj nasilnih incidenata bio relativno mali, proizveo je talase straha i poslao jasan signal ovoj maloj, međusobno bliskoj i relativno izolovanoj zajednici.

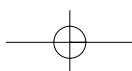
Strahovi su u oktobru iznenada postali stvarni. Goranci su došli pod direktni udar. Goranci koji su

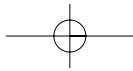
živeli u jednim preostalim mešovitim oblastima u centru Dragaša, zajedno sa kosovskim Albancima, postali su mete. U dvorište bošnjačke kuće u Dragašu 20. oktobra bačena je granata. Niko nije povređen, ali je kuća teško oštećena. Tri nedelje pre ovog incidenta kuća je takođe bila meta bombaških napada. Prijavljeno je takođe da su žrtve od sredine septembra počele da primaju preteće telefonske pozive, u kojima im je rečeno da se isele u Rusiju ili Tursku.29 Tog istog dana, u centru Dragaša, u dvorište kuće Goranaca bačena je još jedna granata: nije bilo povređenih, ali je oštećeno pet prozora i jedan zid.30 Nepoznati počinioci su 21. oktobra bacili ručnu granatu u zadnje dvorište bošnjačke kuće u Dragašu: druga granata bačena je sledećeg dana na istu kuću. Žrtva je izrazila želju da odvede porodicu u Beograd.31

24. oktobra prijavljen je još jedan napad bombom na istu kuću.32 Niko nije povređen. Istog dana, jedan Goranac je prijavio da je primao preteće telefonske pozive u periodu od 14. do 24. oktobra, u kojima mu je rečeno da napusti Dragaš.33 26. oktobra, jedan Goranac koji je zahtevao anonimnost, primio je poziv u kome mu je prećeno smrću ukoliko ne napusti svoj stan u centru Dragaša, što je on i učinio.34 U stanu su posle ovog incidenta promenjene brave. 27. oktobra, u Dragašu se dogodio još jedan napad granatom. Žrtva Goranac i ovom prilikom se plašila da pruži sve detalje o napadu: tokom razgovora, muškarci koji su tvrdili da su članovi prelaznog Kosovskog zaštitnog korpusa pojavili su se i pratili žrtvu i tim OEBS-a.

Goranci su 30. oktobra prijavili da su izbačeni iz svojih stanova u Dragašu, u koje su se uselili kosovski Albanci. Žrtve su tvrdile da su novi stanari već imali svoje kuće i stanove u kojima su ranije živeli.35

U selu Globočica/Globoqice, 28. oktobra bačena je granata na krov kuće Goranca. Ovo je bila prva prijavljena eksplozija u selima Goranaca u Gori.36 Iako je bilo prerano da se pretpostavka potvrdi, bilo je indicija da će se nasilje iz Dragaša/Dragaš proširiti van grada i uticati na Gorance širom opštine. Bilo je indicija da se nasilje protiv Goranaca već povećalo u drugim delovima prizrenskog kraja. 60-godišnji Goranac i njegova žena ubijeni su 17. oktobra u Kijevu/Kijeve, opština Orahovac.37

(b) *Pravo na obrazovanje.* Nekoliko Goranaca napustilo je oblast Dragaša krajem septembra. Razlog koji su dali je da su posledice diskriminacije u obrazovanju značile da će njihova deca patiti. Početak školske godine zakazan je za 1. novembar. Porodicama Turaka, Goranaca i Bošnjaka rečeno je da, pošto su im deca primila potvrde o završetku poslednje školske godine na Kosovu, nema potrebe da pohađaju dodatnu nastavu tokom septembra i oktobra. I pored toga što su primila potvrde, bošnjačka i turska deca nisu završila školsku godinu. Njihovi roditelji su zbog toga želeli da im deca pohađaju dodatne časove. Dve zajednice različito su reagovala na ovaj problem. Goranci su ili kompletno propustili nastavu ili su napustili region, dok je turska manjina uspostavila svoje sopstvene škole koje će početi sa nastavom u isto vreme kada i dodatna nastava za kosovske Albance.

Pitanje školovanja ukazalo je na podele između Goranaca, Bošnjaka i drugih zajednica, kao i unutar samih zajednica Goranaca i Bošnjaka. Na sastanku Albanaca sa bošnjačkim predstavnicima i predstavnicima Goranaca, OEBS-om i UNICEF-om, razmatrana su sledeća pitanja. Prvo, Bošnjaci i Goranci su imali pristup školskim zgradama. Ponuđeno im je korišćenje školskih zgrada u trećoj smeni kasno posle podne, ali zbog straha za bezbednost Bošnjaci i Goranci nisu dozvolili svojoj deci da se iz škole vraćaju posle mraka. Drugo, Albanci u upravi škole tvrdili su da će prihvatiti razrede sa više od 30 dece: u nekim slučajevima ovo je za Gorance i Bošnjake bilo neprihvatljivo. Treće, neki albanski učitelji navodno su odbili da prihvate da se uopšte drži nastava na srpskom jeziku. Četvrto, i albanska deca i albanski učitelji žalili su se na maltretiranje. Roditeljima koji su insistirali da im deca pohađaju nastavu na srpskom jeziku prečeno je da će im kuće biti spaljene i da će biti ubijeni. U Gornjem Selu, nekoliko muških članova porodice Goranaca, koja je bila u bliskim odnosima sa albanskom zajednicom, ušlo je u školu i tražilo da učitelji prestanu da koriste srpski i prebace se na albanski jezik, „jezik budućnosti“. Oni su pretili da će dovesti (sada bivšu) UČK da kazni one koji ovu naredbu ne budu poštovali.³⁸ Peto, neki Goranci su se predstavljali kao Albanci i na osnovu toga su učestvovali u školovanju. Oni Goranci koji su zadržali svoj identitet nisu smatrali da njihova deca mogu (ili treba) da se prilagode nastavi na albanskom jeziku.

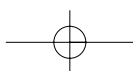
Nastavljeno je davanje uputstava o jezicima koji će se koristiti u školama. 27. oktobra, samoproklamovani „direktor obrazovanja“ iz Dragaša pretio je učitelju Gorancu iz Globočice. Žrtvi je rečeno da će ili predavati na albanskom jeziku ili će dobiti otkaz. Učitelj je pitao roditelje u selu na kom jeziku žele da im deca pohađaju nastavu: 95 odsto je odgovorilo – na srpskom. Samoproklamovani direktor obrazovanja preneo je istu poruku učiteljima iz Kruševa i Zlog Potoka. Do 30. oktobra, prijavljeno je da deca iz bošnjačkih sela Radeša i Leštane nisu pohađala nastavu. Mnogi đaci se nisu upisali u srednju školu jer nije bilo nastave na srpskom jeziku.

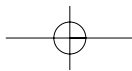
(c) *Pravo na rad.* Sistematska diskriminacija u pristupu radu u Gori uticala je ne samo na obrazovanje, već i na zdravstvo i privatne preduzetnike. Direktor i pet medicinskih asistenata u bolnici u Dragašu otpušteno je 5. jula jer „nisu pružili odgovarajući tretman kosovskim Albancima“. Nisu pruženi nikakvi dokazi koji bi potvrdili ove optužbe. Osoblje je zamenjeno kosovskim Albancima.³⁹

U fabrici tekstila, direktor i svi radnici Goranci zamenjeni su kosovskim Albancima koji su u fabrici radili pre 1991. godine.⁴⁰ Fabrica zapravo nije bila u pogonu. Kosovski Albanci u dve trgovinske kompanije u Dragašu praktično su zamenili radnike Gorance kojima je rečeno da bi bilo najbolje da se ne pojavljuju na poslu.⁴¹

Obrazac ovakvih kršenja prava na rad predstavljao je reprizu situacije od 1989. do 1991. godine, kada su pojedine etničke grupe otpušteno, smenjivane, ili im je rečeno da ne dolaze na posao. Upustva su mogla biti praćena otvorenim maltretiranjem. Nije bilo procedura za otpuštanje, niti je bilo bilo kakvog dokaza ponašanja koje bi moglo da opravda otpuštanje. Kosovski Albanci imali su direktne koristi od „novih“ radnih mesta. To je bio slučaj čak i kada gorepomenuta fabrika nije bila u pogonu.⁴²

Prijave o otpuštanju nastavile su se u oktobru. Zajednica Goranaca tvrdila je da su nekvalifikovani kosovski Albanci preuzeli mnoge poslove, uključujući izuzetno važna mesta u bolnici. Petnaest Goranaca, vlasnika radnji, takođe je navodno bilo primorano da napuste svoje prodavnice i predaju ih Albancima. U nekim slučajevima, Albanci su kupili prodavnice, u drugim, tražen

je „reket“. Nekoliko Goranaca navodno je napustilo Kosovo zbog gubitka zaposlenja ili nemogućnosti bavljenja privatnim poslom.

3. Prizren

U Prizrenu su se dešavala ista sistematska kršenja ljudskih prava kao i u mnogim drugim gradovima na Kosovu. Dnevna spaljivanja kuća; izveštaji o kidnapovanim i/ili ubijenim ljudima; izveštaji o maltretiranju manjinskih grupa i njihovom izbacivanju iz kuća ili sa posla; otpuštanja sa posla zasnovana na etničkom poreklu; i sitni zločini.

Nijedan deo Prizrena, opštine ili grada, nije izbegao nasilna ili hronična kršenja od završetka sukoba. Sela u dolini Župe, istočno od Prizrena, gde su živeli ili su se sklonili mnogi kosovski Srbi, naročito su teško pogođena. Pored ubistava, kidnapovanja i spaljivanja, bilo je mnogo slučajeva pljački, krađa i opšteg bezakonja koji su samo doprineli strahu i nesigurnosti kod stanovništva. Stariji meštani bili su naročito lake mete, i postoje dokazi da su deca korišćena da pale kuće i učestvuju u maltretiranjima.

(a) *Pravo na rad.* Zamenik direktora Centra za socijalni rad, lice nealbanske nacionalnosti, ostao je na poslu na dan kada je većina kosovskih Srba napustila Prizren. Kolege su ga pitale: „Zašto si još uvek tu, zašto ne kreneš i ti, trebalo je da napustiš posao pre pola sata!“ Istog dana, jedan radnik Centra uselio se u stan zamenika direktora. Novi „direktor“ Centra oduzeo je zameniku telefon, računar i fotokopir–mašinu, kao i ključeve od zgrade. „Direktor“ je objavio prinudni odmor svim radnicima od 12. jula do 9. avgusta. Zamenik direktora je shvatio da svi zaposleni Albanci u navedenom periodu i dalje rade. On je s tim u vezi postavio pitanje novom „direktoru“ i dobio odgovor da se više ne pojavljuje na poslu, a da će, ukoliko se pojavi, imati posla sa „policijom“. Navodno je upućena i dodatna pretnja da će, ukoliko se požali KFOR–u, biti organizovana zajednička akcija da se on bojkotuje.⁴³

Petnaest od 68 učitelja u školi za gluvoneme u Prizrenu dobilo je obaveštenje 1. septembra da je otpušteno. U isto vreme, 33 albanska učitelja, koja su bila otpuštena 1989. godine, ponovo su zaposlena. Dodatnih 17 radnika otpušteno je 7. septembra. Na spisku otuštenih nalazili su se i

kosovski Albanci, Turci, Romi, Goranci i Bošnjaci. Pod pritiskom regionalnog administratora UNMIK–a, devet od 32 otpuštena radnika biće ponovo zaposleno.⁴⁴

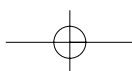
Razlozi za otpuštanje bili su jasni, smatrao je novi „direktor“. On „nije imao obaveza prema osoblju koje je radilo u školi od 1989. do 1999. godine“, jer je ono „sarađivalo sa Srbima u proterivanju kosovskih Albanaca“. On je izjavio da su otpušteni radnici bili „članovi specijalnog tima srpskog režima“, i da ima jakih razloga da veruje da su „sarađivali sa Srbima“. „Direktor“ se takođe pozvao na odluku broj 01.011.50 od 18. avgusta, koju je izdala samoproklamovana „prelazna vlada kosovskog opštinskog odbora Prizrena“, i koju je potpisao „predsednik“. Ova odluka „poništava sva pravna akta u svim radnim preduzećima, što se odnosi na sva državna i privatna preduzeća u opštini Prizren i povratak na situaciju od 23. marta 1989.“

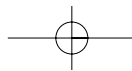
U prizrenskoj bolnici, jedna bolničarka sa 26 godina iskustva je smenjena: nisu dati nikakvi razlozi. Druga bolničarka je saopštila da joj je prećeno i da se plaši da se vrati na posao.⁴⁵ Ruskoj terapeutkinji u bolnici, u kojoj je radila 15 godina, rečeno je da više nije dobrodošla na poslu.⁴⁶

Tokom oktobra su primljeni novi izveštaji o otpuštanjima u Prizrenu, naročito u javnom sektoru, i to posebno u bolnicama i školama. Među otpuštenima je bilo i kosovskih Albanaca.⁴⁷ U nekim slučajevima, otpuštanja su bila vezana za optužbe za saradnju sa kosovskim Srbima i drugim manjinskim grupama; u većini slučajeva, nije pružena nikakva dokumentacija niti razlog za otpuštanje.

Učitelji u selima u prizrenskoj oblasti gde žive Goranci takođe su maltretirani od strane (sada bivše) UČK i rečeno im je da prestanu sa radom. Na primer, jedna učiteljica nije bila kod kuće kada ju je UČK navodno zvala da je obavesti da se pojavi u štabu UČK u Prizrenu u 8 časova narednog dana. Kad je naknadno otišla, tamo joj je rečeno da meštani ne žele da ona drži nastavu i da nije bezbedno da se pojavi u školi jer bi meštani mogli da je ubiju.⁴⁸

(b) *Uništavanje imovine i nasilna iseljavanja:* Po podacima vojne policije KFOR–a, bilo je 36 prijavljenih incidenata tokom avgusta i septembra u kojima je UČK ili prelazni KZK navodno posredno

ili neposredno učestvovao u nasilnom preuzimanju kuća.⁴⁹ Tokom istog perioda, KFOR je dokumentovao 154 incidenta pretnji i maltretiranja vezanih za civilnu imovinu.

Najveći broj slučajeva u Prizrenu od kraja konflikta bio je vezan za spaljivanje kuća. U samom gradu, ovo se odnosilo skoro isključivo na srpsku imovinu koja je spaljena sa očiglednom namerom da se spreči bilo kakav povratak. Spaljivanja su takođe korišćena i kao signal međunarodnoj zajednici i umerenim kosovskim Albancima ko zapravo ima vlast. Konačna posledica je da je mnogo više štete u Prizrenu načinjeno posle rata nego tokom ratnih aktivnosti.

Dnevni izveštaji OEBS-a iz Prizrena otkrili su koliki je napor uložen da se ljudi proteraju. Od 7. jula, izveštaji o spaljivanju kuća stizali su skoro svakog dana, počevši sa srpskom kućom u starom delu Prizrena koja je zapaljena u ponoć 7. jula,⁵⁰ posle čega su usledila tri spaljivanja kuća 8. jula. 10, 11, 12, 13, 15, 16. i 17. jula prijavljeno je spaljivanje više kuća u Prizrenu i okolnim selima.⁵¹ U sedmici od 20. do 27. jula, prijavljeno je devet podmetanja požara i tri ponovna spaljivanja.⁵² Ukupan broj spaljivanja u julu bio je 156: 10–15 odsto od ovih slučajeva bili su ponovni napadi na istu imovinu.

U avgustu su početno smanjenje broja požara i prividno rešenje problema, kada je KFOR po prvi put uspeo da spreči spaljivanje, propali. 3. avgusta devet kuća je spaljeno u Prizrenu. 11. avgusta broj je opao, i tog dana je KFOR uhvatio počinioc u toku pokušaja da spale kuću. Počinioci su zatim i privedeni. Međutim, 17. avgusta je spaljeno osam kuća tokom dana i dodatne tri tokom noći, od kojih je jedna bila glavna meta, a dve susedne albanske kuće su se takođe zapalile. Od 18. do 21. avgusta u proseku je bilo dva do tri spaljivanja dnevno. Tri muškarca u uniformama UČK napala su 19. avgusta vatrogasca koji je pokušavao da ugasi požar.⁵³ Prosečan broj spaljivanja u periodu do 30. avgusta bio je dva do tri dnevno. Ovaj trend se usporio u septembru, ali nijednom nije prekinut.⁵⁴ Broj paljenja kuća ponovo se povećao u oktobru.

U periodu od 72 sata pre 7. oktobra, u Prizrenu je prijavljeno osam kućnih požara. Dve romske kuće zapaljene su u prizrenskoj oblasti Tusus 10. oktobra. 11. oktobra je prijavljeno spaljivanje pet kuća u prethodnom 48-časovnom periodu. 13. oktobra je spaljeno pet praznih srpskih kuća u selu

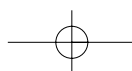
Mušnikovo/Mushnikove u dolini Župe.⁵⁵ Meštani su se bojali da se ovi požari mogu brzo proširiti kroz gusto naseljene kuće i uništiti skoro celo selo, i zbog toga su uspostavili noćnu stražu. U srpskom selu Živiniane, jedna kuća i dva ambara zapaljeni su 18. oktobra. Kuća je pripadala bivšem oficiru MUP-a koji je napustio Kosovo. Jedan od ambara pripadao je starijoj srpskoj porodici.⁵⁶ Svi meštani Živinjana/Vermice napustili su svoje kuće krajem oktobra i potražili sklonište u pravoslavnoj bogosloviji u Prizrenu. U samom Prizrenu, 21. oktobra su prijavljena tri spaljivanja kuća u toku prethodnih 48 časova: jedna od kuća bila je vlasništvo starije Srkinje koju je spasio KFOR.⁵⁷

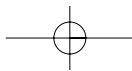
Krajem oktobra, u Prizrenu i okolnim selima spaljeno je skoro 300 kuća.⁵⁸ Posledica ovog pritiska na kosovske Srbe je očigledna: 97 odsto od predratnog stanovništva napustilo je ovaj kraj.⁵⁹

(c) *Nestali*. Prijavljeno je više od 70 slučajeva nestalih lica, od kojih je većina oteta silom, a mnogi od strane uniformisanih muškaraca.⁶⁰ U najvećem broju slučajeva lica su bila oteta, ali je u jednom slučaju 88 odsto preostalog stanovništva jednog sela nestalo u jednom jedinom incidentu. Kosovski Srbi, kosovski Albanci i Romi – svi su bili žrtve.

Ovaj trend pojavio se već 16. juna, posle kidnapovanja jednog srpskog sveštenika.⁶¹ 29. juna, jedan kosovski Albanac otišao je u posetu na imanje svog prijatelja i od tada više nije viđen.⁶² 16. jula, pet muškaraca koji su tvrdili da su iz UČK oteli su dva muškarca pripadnika jedne srpske porodice, optužujući ih da su donosili oružje iz Srbije.⁶³ Tog istog dana, bivši radnik Verifikacione misije OEBS-a na Kosovu nestao je u Prizrenu, kao i jedan stariji Srbin koji je išao da se nađe sa prijateljem.⁶⁴ Muškarac iz Dragaša takođe je nestao u Prizrenu. Dva Roma su 22. jula navodno oteta, a sledećeg dana nestala je jedna starija Srkinja.⁶⁵ Jedan Srbin nestao je 28. jula dok je napuštao groblje.⁶⁶ Jedna starija žena, gluva i skoro slepa, osetila je dim 18. avgusta i otkrila da joj kuća gori. Na pragu kuće nađene su cipele njenog sina, ali u kući nije pronađeno njegovo telo. On od ovog incidenta više nije viđen.⁶⁷

Najupečatljiviji incident, naročito u kontekstu sistematskog zlostavljanja starijeg stanovništva, dogodio se u selu Dojnice/Dojnice. Pre konflikta, selo je bilo 100 odsto srpsko. Osamnaest starijih

meštana ostalo je u selu posle kraja rata. Dvoje od njih napustili su selo 27. juna. Kad su se vratili posle nekoliko časova, pronašli su selo potpuno prazno i potpuno uništeno vatrom. Nijedno telo nikada nije pronađeno.⁶⁸

(d) *Verski objekti.* Bogoslovija je postala sklonište za mnoge kosovske Srbe. Krajem oktobra, između 150 i 200 kosovskih Srba bili su smešteni u bogosloviji, pošto su proterani iz svojih kuća vatrom, strahom i maltretiranjem. Međutim, ni religijski objekti nisu uvek bili bezbedni: u prizrenskom kraju, 11 ih je oštećeno ili uništeno od završetka sukoba.

Manastir svetih vrača Kozme i Damjana u Zočištu (14. vek) opljačkan je i vandalizovan. Crkva sv. Nikole u Ljubiždi/Lubidzhde (16. vek) opljačkana je i vandalizovana. Crkva sv. Ilije u selu Smac oštećena je eksplozivom i spaljena. Sv. Vasilije Veliki u Gornjoj Srbici potpuno je uništen. Crkva sv. Paraskeve, selo Conjica (1940) vandalizovana je i zapaljena. Parohijska crkva u Zočištu blizu Orahovca (14. vek) spaljena je. Parohijska crkva Lohvica je spaljena. Manastir svete Trojice (14. vek) u Suvoj Reci opljačkan je, zapaljen, a zatim uništen eksplozivom. Spavaonica parohijske crkve Bogorodice u Mušutištu/Mushutishte (1315) spaljena je, a zatim uništena eksplozivom. Manastir sv. Marka u Koriši/Korishe (1467) zapaljen je, vandalizovan, a zatim uništen eksplozivom. Parohijska crkva apostola Petra i Pavla (1938) u Suvoj Reci vandalizovana je, a zatim uništena eksplozivom.

(e) *Dolina Župe:* Za Srbe iz doline Župe nije bilo mnogo mira. Dolina je bila mesto sistematskog pljačkanja koje je jednom prilikom bilo uočeno i sprečeno od strane osoblja OEBS-a. Situacija u selima Bogoševac/Bogoshevac i Živiniane bila je posebno zabrinjavajuća posle serije incidenata od kraja avgusta do sredine septembra. U izveštaju od 17. septembra, OEBS je saopštio da je samo devet kosovskih Srba ostalo u Bogoševcu, sedam starijih i dve mlađe žene, dok je desetero starijih ljudi ostalo u selu Živiniane.⁶⁹ Srpski meštani Živinjana preselili su se u prizrensku bogosloviju 24. oktobra 1999.⁷⁰

Na primer, 28. avgusta su napadnute dve žene iz Bogoševca. Jedna je prenetu u bolnicu sa obe polomljene ruke.⁷¹ Počinioci su uhapšeni ali su

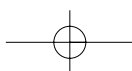
pušteni na slobodu 1. septembra, posle čega su ponovo viđeni u selu. Njihov povratak primorao je osam meštana da se isele i potraže utočište u prizrenskoj bogosloviji.⁷² Narednih dana, pljačkaši su se vraćali u selo svakog drugog dana. Dve kuće su zapaljene 16. septembra.

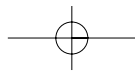
Slični problemi bili su očigledni i u selu Živiniane. Pljačkaši su redovno posećivali selo i pretili da će pobiti sve kosovske Srbe. 96-godišnji kosovski Srbin pronađen je 15. septembra pretučen na smrt u svojoj kući u selu. Ruke su mu bile vezane iza leđa, a imao je i povez preko usta. Njegova kuća je opljačkana.

Zaključak izveštaja OEBS-a bio je: „Ukoliko se ništa ne učini u bliskoj budućnosti, sigurno je da će ljudi iz ovih sela biti ili ubijeni ili proterani iz svojih kuća, i imaćemo još dva ispražnjena sela“.

Viši savetnik specijalnog predstavnika posetio je 21. oktobra sela u dolini Župe.⁷³ Izveštaj višeg savetnika sadržao je detaljne opise prebijanja, ubistava, pljačkanja, problema u distribuciji humanitarne pomoći, kao i pretnje članova bivše UČK koje su tada bile svakodnevnne.⁷⁴ Njegova preporuka, kao i preporuke OEBS-a i UNHCR-a, bila je da se uspostavi kontrolni punkt koji će štiti dolinu. KFOR je sada uspostavio kontrolni punkt na ulazu u dolinu Župe, i ovo stalno prisustvo imalo je značajan uticaj na stvarnu bezbednost i osećaj sigurnost u Župi: meštani sada govore da im se situacija značajno popravila.

(f) *Starije stanovništvo.* Čak i dok je Prizren goreo i ljudi nestajali, neki članovi manjinskih zajednica ostali su u gradu. Oni nisu izbegli pritisak. Posle sistematskih paljenja kuća u Prizrenu, incidenti maltretiranja i pretnji usmerenih prema pojedincima bili su sveprisutni u junu, julu i avgustu, popuštajući ali ne prestajući u septembru. U neke od ovih incidenata, UČK ili prelazni KZK navodno su bili umešani. Što se tiče drugih incidenata, nije bilo jasno ko je bio organizator napada. Ono što je jasno jeste da je atmosfera u Prizrenu omogućavala sistematsku kampanju maltretiranja, usmerenu ka proterivanju preostalih manjina. Samoproklamovani lideri prizrenske zajednice nisu učinili ništa da spreče ili bar osude ovu kampanju. OEBS nije mogao da pronađe nikakve dokaze da je „policija“ UČK, ili predstavnici UČK koje su samoproklamovane vlasti zadužile da štite ulice i zgrade, načinila bilo kakav napor da zaustavi mal-

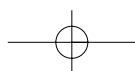

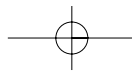
tretiranja. Među starijim meštanima, naročito starijim ženama, najviše su stradali pripadnici srpskog naroda. Sve žrtve nisu napustile Kosovo; neke su prihvatile zaštitu od KFOR-a, druge su potražile sklonište u bogosloviji. To je bila jedina zaštita koju su imale – starost nije bila odbrana:

- Sredinom juna, jedna starija kosovska Srпкиnja bačena je niz stepenice svog stana dok je pokušala da spreči pljačkaše.⁷⁵
- U 12:30 časova 27. juna, dva muškarca u uniformama UČK navodno su posetila stariji srpski bračni par i naredili mu da napusti kuću do 15:00 časova. Par je ostao u kući ali je od tada bio žrtva stalnog maltretiranja.⁷⁶
- Jedna starija kosovska Srпкиnja bila je maltretirana i zlostavljana 9. jula. Iz kuće joj je ukradena hrana – ona je napustila Kosovo.
- Jedan Goranac pritvoren je i prebijen 10. jula, navodno od strane UČK. Istog dana, sused Albanac odvezao je Srпкиnju iz sela Lubišta do bogoslovije: ona je bežala od stalnog maltretiranja. Žrtva je bila poslednja osoba srpske nacionalnosti u ovom selu.
- Na kuću starije Srпкиnje 13. jula bačena je ručna bomba.⁷⁷
- Na kuću starijeg hendikepiranog Srbina pucano je 15. i 16. jula.⁷⁸
- Stariji Srbin, pacijent u bolnici, napustio je bolnicu 16. jula jer mu je rečeno da za njega u bolnici više nema mesta. On se vratio kući da bi video da mu je kuća spaljena. On je pobeo u bogosloviju.⁷⁹
- Na 71-godišnju kosovsku Srпкиnju pucano je 19. jula u dvorištu njene kuće, i ona je ranjena. Žrtvi su prethodno pretili muškarci koji su tvrdili da su iz policije UČK i da traže oružje.⁸⁰
- Grupa od 10 ljudi počela je da kuca na vrata kuće 79-godišnje Srпкиnje 24. jula. Napadači su je vređali, a jedan je potegao i nož. Žrtvu su prethodno bacili niz stepenice njene kuće.⁸¹
- Četiri starije kosovske Srпкиnje prijavile su 24. jula četiri slučaja maltretiranja, od kojih je u dva navodno bila umešana UČK.
- Tri muškarca odevena u crno ušla su 4. avgusta u stan starije kosovske Srпкиnje. Ženi je

vrat bio ozbiljno isečen pokidanom telefonskom žicom i izgubila je puno krvi. Ona se oporavila, ali se nije vratila u svoju kuću, nego je potražila sklonište u prizrenskoj bogosloviji.⁸²

- 73-godišnja kosovska Srпкиnja prijavila je 13. avgusta stalno maltretiranje i slabo zdravlje. Ona je izrazila želju da napusti Kosovo.⁸³
- Sin gluve i skoro potpuno slepe starije Srпкиnje otet je 18. avgusta, a njena kuća je spaljena. Žena je napustila selo i sklonila se u bogosloviju.⁸⁴
- Grupa Albanaca napala je 29. avgusta selo Bogoševac, u kojem je živelo 17 starijih Srba i jedan 12-godišnji dečak. Albanci su opljačkali kuće i teško ranili jednu stariju Srпкиnju.
- Petoro ljudi posetilo je 31. avgusta 68-godišnju kosovsku Srпкиnju, tražeći oružje. Ona je rekla da nema oružja i potom je prebijena.⁸⁵
- U selu Planjane/Planjan 3. septembra teško je pretučen stariji srpski bračni par kome je prećeno i smrću. Počinioci su opljačkali kuću. Izvesno vreme posle incidenta, ovi Srbi su se noću sklanjali u obližnje šume.⁸⁶
- Tri mladića u potrazi za oružjem ušli su 4. septembra u kuću 76-godišnje Srпкиnje i udarili je po leđima metalnim predmetom.
- Dva kosovska Albanca prebili su 5. septembra 80-godišnjeg Srbina.⁸⁷
- Kuća 79-godišnjeg kosovskog Srbina kamenovana je 21. septembra u 23:00 časa. Ovaj Srbin se potom sakrio u kuću svog prijatelja, a kasnije je izrazio želju da napusti Kosovo.⁸⁸
- Kuća bračnog para, 86-godišnjeg Srbina i 77-godišnje Srпкиnje, kamenovana je 24. septembra. Oni su izrazili želju da napuste Kosovo.⁸⁹
- Nepoznati napadači prebili su 6. oktobra u selu Planjane 70-godišnju Srпкиnju, pokravši pritom novac koji je ona prikupila za opravku crkve. U selu je ostalo svega devetoro starijih Srba.⁹⁰
- Tražeći novac, četiri nepoznata napadača teško su prebila 84-godišnju Srпкиnju 12. oktobra u Župi.⁹¹
- Četiri napadača prebila su stariju Srпкиnju u Mušnikovu, u oblasti Župe 12. oktobra, i

pokušali da otmu 78-godišnjeg kosovskog Srbina u istom selu. Susedi su intervenisali i, iako im je prećeno vatrenim oružjem, uspjeli su da spreče otmicu.⁹²

- Tri kuće su spaljene 22. oktobra u Prizrenu. Jedna od kuća bila je vlasništvo starije kosovske Srпкиnje koju je spasio KFOR.⁹³
- Dve starije Srпкиnje prijavile su 28. oktobra sistematsko maltretiranje od strane suseda: stanovi obe žene su provaljeni i opljačkani 14. oktobra. Jednoj od žrtava ukraden je telefon. Druga je i dalje imala telefon, ali je primala preteće pozive da se iseli.⁹⁴
- Stariji srpski bračni par iz Prizrena stavljen je pod zaštitu KFOR-a posle napada sredinom oktobra. Zbog operativnih razloga, ova zaštita je ukinuta. Srbi su zatražili da se iseles sa Kosova.⁹⁵
- 79-godišnji kosovski Srbin koji je živeo u neposrednom susedstvu zgrade Ujedinjenih nacija u Prizrenu napadnut je i teško prebijen ispred svoje kuće 31. avgusta. Na njegov zahtev, KFOR ga je ispratio do prizrenske bogosloviје.⁹⁶

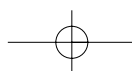
U dva slučaja, cilj i namera maltretiranja bila je potpuno jasna. Od 10–15. avgusta, jedan Goranac, otac otetog lica, primao je sistematske pretnje, koje su kulminirale u poruci: „Ti si sledeći“.⁹⁷ 18. juna, pet mušaraca koji su navodno nosili uniforme UČK vezali su kosovskog Srbina liscama i ubacili ga u sivi kombi. Žrtva je zatim odvedena na tri odvojene lokacije na ispitivanje. Pitanja su uvek bila ista: „Zašto se nisi iselio?“⁹⁸ Kod onih Srba koji su ostali, to pitanje je uvek imalo snažan efekat. Mnogi stariji kosovski Srbi davali su isti odgovor: oni su rođeni na Kosovu, uvek su živeli na Kosovu, i žele da ostanu na Kosovu.

(g) Pravo na život. OEBS je u periodu do kraja oktobra dokumentovao više od 40 ubistava koja su očigledno bila etnički motivisana.⁹⁹ Od ovih slučajeva, 26 žrtava bili su kosovski Srbi; 13 kosovski Albanci; 3 žrtve Goranci; 1 žrtva bio je Rom; i 4 žrtve bile su neidentifikovana lica. Nijedna zajednica nije izbegla ova ubistva, ali jedna grupa nastradala je više od drugih – kosovski Srbi. OEBS je zabeležio 19 slučajeva u kojima su žrtve bile starije od 65 godina. Naglašeno je da su

ovih 19 žrtava slučajevi u kojima su tela pronađena. U slučaju 17 kosovskih Srba koji su nestali iz Dojnice, nijedan trag nije pronađen.¹⁰⁰ Sve žrtve bili su stariji meštani.

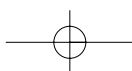
Postoji lokalna uzrečica: „Kako Prizren, tako i Kosovo“. Ukoliko je ova uzrečica tačna, sistematsko nasilje od završetka rata i posledice na neke od manjinskih grupa odlikavaju mnogo homogenizovaniji Prizren, i mnogo manje raznovrsno Kosovo.

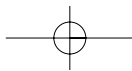
- 1 Oblast odgovornosti obuhvata opštine Prizren/Prizren, Gora/Dragash, Orgahovac/Rrahovac i Suva Reka/Suhareke.
- 2 I Mališevo je pretrpelo ozbiljnu štetu tokom sukoba 1998.
- 3 Pogodeno je 10 romskih kuća, ali prema informacijama, žrtava nije bilo.
- 4 P2/0006/99.
- 5 Opljačkane su prostorije bivšeg OEBS–KVM regionalnog centra u Prizrenu i kancelarije OEBS–KVM u Orahovcu i Suvoj Reci. Zgrada u Suvoj Reci je uništena, a vlasnici su ubijeni. Sedište OEBS–KVM u Mališevu potpuno je uništeno.
- 6 U Suvoj Reci je bila potraga za svima koji su iznajmljivali smeštaj predstavnicima OEBS–KVM, i neki su ubijeni, iako je većina uspjela da pobegne. Iznajmljene prostorije OEBS–KVM u Orahovcu i Suvoj Reci namerno su razorene.
- 7 „Beleške posmatrača iz prizrenske oblasti“, interni izveštaj OEBS–a, 10. jul.
- 8 KFOR je prijavio OEBS–u da je u jednom trenutku čak 33 odsto prometa traktorima u oblasti bilo vezano za prevoz opljačkane robe. Raznorazna roba je opljačkana, kao što su grejalice, nameštaj, okviri za vrata i prozore i potrošačka roba.
- 9 Prizren je kroz istoriju uvek bio multietnički grad u kome je živeo veći broj Bošnjaka, Goranaca, Turaka, Roma i Srba. Prema procenama predstavnika zajednice Goranaca, u prizrenskoj oblasti ostalo je oko 50.000 Goranaca. Turci mahom žive u samom gradu i oko Mamuše gde čine oko 90 odsto od oko 5000 stanovnika. Romi su kolektivno optuženi da su sarađivali sa srpskim snagama bezbednosti, zbog čega se broj onih koji su ostali u oblasti smanjio. U široj okolini Prizrena ostalo ih je oko 1500, a u opštini Orahovac oko 550. U Suvoj Reci ostalo je manje od 200 Roma. Najveći broj Srba napustilo je oblast. Ostali su u Orahovcu (gde ih ima manje od 2300), u Velikoj Hoči (oko 1050), i selima Župe (manje od 100) i u bogosloviји u Prizrenu (manje od 100).
- 10 Poverljivi izveštaj, 10. jul.
- 11 Osam policajaca i oblasni komandir stigli su 12. jula, a još sedam policajaca stiglo je do 16. jula.

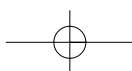

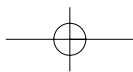
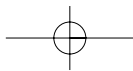
- 12 „Diviziju vojne policije“ UČK ukinuo je KFOR. Ona je bila pod kontrolom komandanta UČK za prizrensku zonu, a ne brigade u Suvoj Reci.
- 13 Stranka demokratske akcije (SDA), na čijem je čelu Alija Izetbegović.
- 14 Prosečna primanja u Orahovcu bila su ispod kosovkog proseka. Najveći izvor zarade bili su zemljoradnja i vinarstvo. Stanovništvo je zbog sukoba pretrpelo velike materijalne gubitke.
- 15 Srpska vlada pripojila je opštinu Mališevo opštini Orahovac 1989. godine.
- 16 Dnevni izveštaj iz Prizrena, 25. avgust 1999.
- 17 Izveštaj o stanju, Prizren, 23. avgust 1999.
- 18 Izveštaj za 27–29. septembar 1999, Prizren.
- 19 Žena je bila mentalno zaostala i povremeno je nestajala na kraće vreme.
- 20 Poverljivi izveštaj OEBS-a, 1. septembar.
- 21 Regionalni centar u Prizrenu, izveštaj od 3. novembra i izveštaj sa lica mesta od 9. novembra.
- 22 Jedan je uhapšen 8. septembra a četvorica su uhapšena 24. septembra.
- 23 Videti ECHR (Evropska povelja o ljudskim pravima), član 6 (3) (c): „Svako ko je optužen za krivično delo ima sledeća minimalna prava: da se brani lično ili preko pravnih zastupnika koje sam izabere, ili, ako nema dovoljno sredstava da plati pravnu pomoć, da mu se dodeli besplatna odbrana kada to zahtevaju interesi pravde.“ Kada sud dodeljuje braniocima po službenoj dužnosti, time se u principu ne krši član 6 (3) (c), štaviše, neophodno je da sud optuženom dodeli branioca ukoliko branjenik ne može sam da ga angažuje. Međutim, to ne znači da sud sme da dodeljuje nestručne ili pristrasne braniocima.
- 24 Član 6, ECHR „Prilikom određivanja građanskih prava i dužnosti osobe, ili bilo kojih krivičnih prijavi protiv te osobe, svako ima pravo na pravično i javno saslušanje u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom koji je osnovan po zakonu.“
- 25 Član 6 (3)(e) određuje minimalne standarde prema kojima branjenik mora da ima „besplatnu pomoć prevodioca ukoliko ne razume jezik kojim se govori na sudu.“
- 26 Član 6 (1) Mediji i javnost mogu biti u potpunosti isključeni sa suđenja ukoliko to nalažu interesi „morala, javnog reda ili nacionalne bezbednosti demokratskog društva... samo u strogo neophodnoj meri prema proceni suda u posebnim okolnostima kada bi javnost mogla da ugrozi interese pravde.“ Izveštavanje o postupku pre suđenja samo po sebi ne predstavlja kršenja člana 10, pod uslovom da su razlozi i način izveštavanja u skladu sa međunarodnim standardima.
- 27 Regionalni centar u Prizrenu, izveštaj za 11. jul.
- 28 Regionalni centar u Prizrenu, izveštaj za 16. jul.
- 29 PZ/DR/0012/99.
- 30 PZ/DR/0011/99.
- 31 PZ/DR/0013/99.
- 32 PZ/DR/0013/99.
- 33 PZ/DR/0014/99.
- 34 Regionalni centar u Prizrenu, izveštaj za 30. oktobar.
- 35 PZ/DR/0015/99 i PZ/DR/0016/99.
- 36 PZ/DR/0016/99. Pre toga, 15. jula, jedan Goranac je pobegao iz stana nakon što su mu susedi pretili i tukli ga. Incident je prijavljen 18. oktobra.
- 37 PZ/DR/0014/99. Dokazi ukazuju da je ubistvo bilo sa etničkom pozadinom i da je učinjeno sa namerom da se Goranci odvrate od povratka u selo. Pre sukoba Kijevo je bilo jedino mešovito selo u opštini Mališevo.
- 38 PZ/0064/99.
- 39 Dnevni izveštaj iz Prizrena, 5. jul 1999.
- 40 Ibid.
- 41 Regionalni centar u Prizrenu, izveštaj za 31. oktobar 1999.
- 42 Videti u nastavku slučaj fabrike tekstila.
- 43 PZ/0089/99.
- 44 PZ/0090/99.
- 45 PZ/0044/99.
- 46 PZ/0041/99.
- 47 Videti na primer, PZ/0089/99; PZ/0090/99 i PZ/0091/99.
- 48 PZ/0064/99.
- 49 Videti na primer, PZ/0007/99, 0012, 0023, 0025, 0026, 0030, 0031, 0038, 0040, 0043, 0047, 0060, 0063, 0066, 0068, 0080 i 0082.
- 50 Dnevni izveštaj iz prizrenske oblasti, 7. jul 1999.
- 51 U selu Landovica kod Prizrena 16. jula je spaljeno sedam romskih kuća.
- 52 Dnevni izveštaji iz prizrenske oblasti, 20, 21. i 27. jul 1999.
- 53 Regionalni centar u Prizrenu, izveštaj za 18–21. avgust.
- 54 Požari su prijavljeni u Bogoševcu, srpskom selu nedaleko od Prizrena, 16. septembra: u istom selu ponovo su u dve kuće podmetnuti požari 19. septembra. Još dva požara podmetnuta su 23. septembra i još dve kuće zapaljene 26. septembra.
- 55 Regionalni centar u Prizrenu, izveštaj za 30. septembar –7. oktobar i 11–13. oktobra 1999.
- 56 Regionalni centar u Prizrenu, izveštaj za 18–20. oktobar 1999.
- 57 Regionalni centar u Prizrenu, izveštaj za 24. oktobar.
- 58 Ukupan broj požara koji je registrovao Regionalni centar u Prizrenu iznosi 276.
- 59 Procenjuje se da je pre rata ovde živelo 7–8000 Srba. Trenutno ih je između 200 i 250. Oko 150 njih trenutno je našlo utočište u bogosloviji.
- 60 Videti odeljak o „Nestancima“ dalje u tekstu.
- 61 PZ/0048/99.
- 62 PZ/0035/99.

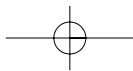

63	PZ/0021/99.	80	PZ/0024/99.
64	PZ/0016/99.	81	PZ/0023/99.
65	PZ/0020/99.	82	PZ/0042/99.
66	PZ/0049/99.	83	PZ/0047/99.
67	PZ/0043/99.	84	PZ/0043/99.
68	PZ/0028/99. Dvoje preostalih meštana pobjegli su u bogosloviju.	85	PZ/0087/99.
69	Regionalni centar u Prizrenu, izveštaj sa lica mesta, 17 septembar.	86	PZ/0063/99.
70	Izveštaj Regionalnog centra u Prizrenu za 21–24. oktobar 1999.	87	PZ/0066/99.
71	Ibid.	88	PZ/0080/99.
72	Ibid.	89	PZ/0082/99.
73	Tokom posete je viši savetnik i sam video pljačkanje košnica: proizvodnja meda jedna je od retkih delatnosti u ovom kraju koja donosi prihod. Pozvan je KFOR i oni su saslušali počinioce.	90	PZ/0126/99.
74	Memorandum višeg savetnika specijalnom predstavniku od 23. oktobra.	91	PZ/00123/99.
75	PZ/0023/99.	92	PZ/00125/99.
76	PZ/0030/99.	93	Dnevni izveštaj Regionalnog centra u Prizrenu za 22. oktobar 1999.
77	PZ/0026/99.	94	PZ/0109/99 i PZ/01104/99.
78	PZ/0026/99.	95	PZ/0098/99. KFOR je ostao da dežura u stanu para nekoliko dana, ali je morao da se premesti u romsku četvrt.
79	PZ/0011/99.	96	PZ/00127/99.
		97	PZ/0040/99.
		98	PZ/0031/99.
		99	Videti odeljak „Pravo na život“ gore u tekstu.
		100	PZ/0028/99.

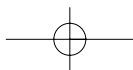

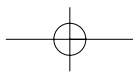
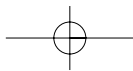

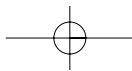

III deo

Dodaci

DODATAK I

HRONOLOGIJA DOGAĐAJA VEZANIH ZA LJUDSKA PRAVA OD 12. JUNA DO 31. OKTOBRA 1999.

JUN 1999. GODINE HRONOLOGIJA DOGAĐAJA NA OSNOVU DNEVNIH IZVEŠTAJA

12. jun

- KFOR je ušao u Prištinu/Prishtine.
- Petorica Albanaca u civilnoj odeći sa značkama UČK na košuljama, navodno su otela jednog Roma u Prištini.¹
- Petoricu kosovskih Srba navodno su oteli pripadnici UČK u odvojenim ali povezanim incidentima u Prištini.²
- Nekoliko stotina Srba napustilo je Orahovac/Rrahovec (severno od Prizrena/Prizren), strahujući od posledica povlačenja Vojske Jugoslavije (VJ) i policije (MUP).
- Jedan Rom je navodno odveden iz svoje kuće u Orahovcu i od tada više nije viđen.

14. jun

- Na Kosovo je stigla prethodnica Misije OEBS-a da oceni stanje.
- KFOR je ušao u Prizren i dočekan je ovacijama.
- KFOR je ušao u Orahovac. Pripadnici VJ i MUP su se povukli. Trinaest uniformisanih pripadnika UČK ušli su u grad. UČK je zauzela policijsku stanicu.
- Navodi se da je iz Zočišta/Zocishte (opština Orahovac) proterano 200 ljudi jer je 55 njihovih kuća spaljeno. Oni su se sklonili u Orahovac.

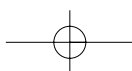
- Jednog Srbina iz sela pored Orahovca navodno je otela UČK (videti 27. jun).
- Oko 600 Srba iz centra Orahovca izbeglo je između 14. i 16. juna u srpski deo grada.

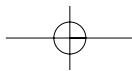
15. jun

- Između 16.00 i 17.00 sati pripadnici UČK na punktu kod Jablanice/Jabllanice (opština Đakovica/Gjakove, južno od Peći/Peje) zaustavili su petoro Albanaca. Prema navodima, dvojica Albanaca kasnije su odvedena i od tad više nisu viđena.
- Centar za mir i toleranciju (CMT) je otvorio kancelariju u Prištini.

15 – 30. jun

- Izvešteno je da su kosovski Albanci silom proterali oko 5000 Roma iz jednog naselja u južnom delu Kosovske Mitrovice/Mitrovice. Tvrdi se da je većina njihovih kuća spaljena i opljačkana. Albanci su navodno proterali i Rome iz Starog Trga/Stariterg (severno od Kosovske Mitrovice) i iz drugih naselja južnog dela grada Kosovska Mitrovica. Ovi događaji zbivali su se do 30. juna.^{3/4}

16. jun

- Petorica Albanaca za koje se tvrdi da su bili u zelenim maskirnim uniformama sa oznakama UČK zaustavila su jednog Srbina u Gnjilanu/Gjilan. Žrtva je puštena nakon što je navodno platila 11.266 dinara.⁵
- KFOR je sprečio pokušaj UČK da zauzme bivši štab VJ u Uroševcu/Ferizaj (južno od Prištine). Ipak, UČK je zauzela nekoliko zgrada u oblasti, jednu školu i dve fabrike.⁶
- Veće za odbranu ljudskih prava i sloboda (CDHRF) ponovo je počelo sa radom u Prištini.
- Za „gradonačelnika“ Prizrena UČK je imenovala bivšeg zamenika portparola u Albaniji.
- U Orahovcu su muškarci u uniformama UČK odveli četvoricu Srba iz njihovih kuća. Rečeno im je da ih vode na isleđivanje. Jedan Srbin koji je pobjegao ispričao je da su ga vojnici UČK strahovito tukli, a da je jednog od odvedenih kasnije video mrtvog u vatrogasnoj stanici. Ostalu dvojicu niko više nije video. Svi su bili stariji od 60 godina.

17. jun

- KFOR je ušao u Kosovsku Mitrovicu.
- Oko 5000 srpskih civila napustilo je Uroševac u konvoju vozila pod pratnjom KFOR-a. Oko 500 drugih Srba koji žele da napuste pokrajinu okupilo se na železničkoj stanici u Uroševcu.⁷

18. jun

- Oko 500 kosovskih Srba otišlo je sa Kosova u Srbiju sa železničke stanice u Uroševcu.⁸
- UNHCR je izvestio da se tokom tri prethodna dana oko 50.000 izbeglica vratilo na Kosovo. Ne zna se da li je reč o privremenoj poseti da bi se izvidila situacija ili su se vratili za stalno.⁹
- ICRC je izvestio da je tokom prethodne dve nedelje Kosovo napustilo između 50–60.000 srpskih civila.¹⁰
- U Uroševcu je UČK pozvala radnike koji su bili

zaposleni u opštinskoj pošti do 1990. da se vrate na posao.¹¹

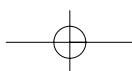
- Vršilac dužnosti direktora preduzeća „Elektro Kosovo“ u Uroševcu izjavio je da je u protekla tri dana preduzeće napustilo 260 kosovskih Srba. U preduzeću je ostalo da radi 50 Albanaca.¹²
- Jedan kosovski Srbin ranjen je u Prištini kada je otvorena vatra iz vozila u pokretu.
- Srpske snage završile su povlačenje iz Druge zone KFOR-a (zapadno i istočno od Prištine).¹³
- Vojnici KFOR-a ušli su u policijsku stanicu u Prizrenu. Oduzeli su oružje pripadnicima UČK i zauzeli zgradu. Iz stanice su oslobodili 15 zatočenika. Jedan 73-godišnji muškarac pronađen je mrtav; bio je lancima vezan za stolicu. UČK tvrdi da je čovek umro od srčanog udara. Trojica pritvorenika tvrdili su da ih je u njihovom selu uhapsila UČK, da su ih odveli u policijsku stanicu gde su ih brutalno tukli 48 sati. Izjavili su da su tukli i članove njihovih porodica, ali da ih je UČK pustila na slobodu. Od tada im se gubi trag.
- Skupština opštine Prizren obnovila je rad.
- Muškarci koji su prema opisu nosili uniforme UČK priveli su jednog 67-godišnjeg kosovskog Srbina i jednog 35-godišnjeg kosovskog Srbina u „policijsku“ stanicu u Uroševcu. Mlađi muškarac je pušten nakon KFOR-ove intervencije. Starijem se izgubio trag.

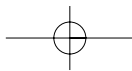
18. jun – 2. jul

- Prema navodima UČK je otela 27 srpskih muškaraca ili su oni nestali jer ih njihove porodice od tada više nisu videle.¹⁴

19. jun

- Javljeno je da su četiri ili pet pripadnika UČK oteli jednog Srbina u Koretinu/Koretin (južno od Kosovske Kamenice/Kamenica). Žrtva je puštena na slobodu 22. juna, a u pritvoru je bila zlostavljana. Na licu su joj bile vidljive posekotine i izbijeni su joj zubi.¹⁵

- U zasedi kod Gnjilana ubijena su trojica kosovskih Albanaca i dvojica Srba. Rečeno je da su srpske žrtve u zatočeništvu ranije držali Albanci koji su poginuli u incidentu.¹⁶
- Navodi se da je otet jedan kosovski Srbin iz Golublja/Golubje (jugoistočno od Kosovske Mitrovice).¹⁷
- Trojicu kosovskih Srba navodno su zadržali i ispitivali pripadnici „policije“ UČK. Potom su predati KFOR-u.
- U Belom Polju/Bellopoje (opština Peć), UČK je prema navodima ubila trojicu srpskih meštana iz vatrenog oružja. Četvrti Srbin teško je ranjen. Rečeno je da su srpski meštani dobili 15 minuta da spakuju svoje stvari. Nakon što se čula paljba, svi meštani su napustili selo uz pratnju KFOR-a.¹⁸
- Komandir brigade UČK preuzeo je komandu nad „policijском“ stanicom u Orahovcu.¹⁹
- Dvojica u uniformama UČK su ga zlostavljala dok im jedan albanski civil nije naredio da prestanu. Žrtva je odvedena u bazu KFOR-a.²²
- Prijava da je jedan Srbin otet na putu od Gnjilana za Gornje Kušće.²³
- Prijavljen je nestanak četvorice Srba iz Prištine.²⁴
- U Podujevu/Podujeve je ubijen jedan Srbin.²⁵
- Dvojica kosovskih Srba, jedan od 63 a drugi od 65 godina, nestali su u Orahovcu. Otišli su da provere kuću pored vinograda, ali su poslednji put viđeni kako ih UČK na silu odvalči u „policij-sku“ stanicu.
- Tela četvorice Srba pronađena su kod Brnjače (opština Orahovac). Ruke su im bile vezane žicom, a na njih je pucano iz blizine. Telo jednog muškarca je identifikovano. Prema navodima, UČK ga je otela 14. juna. Preostala tri tela nisu identifikovana.

20. jun

- Sveštenik iz patrijaršije u Peći je u pratnji dva rođaka otišao u Belo Polje da obavi službu na sahrani trojice poginulih meštana. KFOR je obezbedio zaštitu.
- UČK je na pijaci u Peći zaustavila kamion sa mladim regrutima FARK iz Albanije. Komandant UČK vređao je regrute FARK, nazivajući ih kukavicama koje su izdale svoju zemlju i rekao im da su prekasno stigli da se bore. Zatim je UČK pretresla pripadnike FARK tražeći oružje.²⁰
- Četvorica starijih Srba ubijena su pored Slivova/Slivove (opština Priština). Trojica su bila izbodena nožem, a jedan je ubijen iz vatrenog oružja.²¹
- Jednog Roma napali su i oteli uniformisani pripadnici UČK u Prištini.
- Jugoslovenski crveni krst otvorio je centar za srpska raseljena lica u Bresju (opština Kosovo Polje).

22. jun

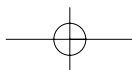
- Dvojica albanskih civila pritvorila su jednog Srbina i zadržala ga u štabu UČK u Gnjilanu.

23–24. jun

- Trojica naoružanih pripadnika UČK otišla su usred noći kod troje novinara zapadnih medija koji su prespavali u kući jedne srpske porodice u Peći. Nekoliko sati kasnije novinare je telefonom pozvala jedna ženska osoba koja je govorila srpskohrvatski i rekla im je da su je pripadnici UČK maltretirali. Zamolila je novinare da odu da obaveste KFOR. Oni su odbili da to učine, plašeći se da je reč o zamci.²⁶

23. jun

- KFOR je počeo da čuva oko 300 Srba smeštenih u patrijaršiji u Peći. Više kosovskih Srba obratilo se OEBS-u da im pomogne da povrate imovinu iz svojih domova.
- Prvi izvidnički tim OEBS-a stigao je u Kosovsku Mitrovicu.
- Javljeno je da dvojicu Srba, čiji je nestanak prijavljen, u pritvoru drži UČK u Kosovskoj Mitrovici.²⁷

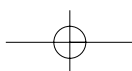

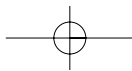

- OEBS je otvorio kancelariju za kontakte u vezi sa ljudskim pravima u sedištu Misije u Prištini.

24. jun

- U Gnjilanu su dvojica albanskih civila, koja su tvrdila da su iz UČK, navodno pretila jednom Srbinu pištoljem. Pustili su ga kada im je predao sopstveno oružje, jedan pištolj i nešto municije.²⁸
- Jednog Srbina su sedam sati surovo tukla trojica pripadnika UČK u Žegri/Zhegar (južno od Gnjilana). Žrtvu su kasnije do bolnice u Gnjilanu prebacili pripadnici KFOR-a.²⁹
- Jedan Srbin ispričao je predstavnicima OEBS-a u Gnjilanu da su njega i njegovu porodicu iz kuće izbacila četvorica muškaraca u uniformama UČK. Sagovornik je tvrdio da su ga zlostavljali, da su njegovom sinu pretili ručnom bombom i da su im uništili pasoše. Porodica se plašila da se vrati u svoju kuću.
- Pripadnik UČK je prema navodima oteo četvoricu Srba iz jedne kuće u Golublju (opština Vučitrn/Vushtrri, južno od Kosovske Mitrovice). Jedan od četvorice je kasnije pušten.³⁰
- Jedan Srbin ubijen je iz vatrenog oružja dok se selio iz svog stana blizu Prištine.³¹
- Jedan Srbin, hidroiženjer, nestao je na putu do radnog mesta u okolini Obilića/Obiliq (severno od Prištine). Nedelju dana kasnije KFOR je pronašao njegovo telo kod cevovoda.³²
- KFOR je obavestio OEBS da u Prizrenu funkcionišu javne službe i da KFOR zaposlenima isplaćuje plate, ali da je ova mera kratkoročna. KFOR se raspitivao u čijoj je to nadležnosti i ko će preuzeti obavezu isplate dohotka.
- KFOR je do 24. juna u Prizrenu uhapsio 100 osoba osumnjičenih za dela pljačke, krađe, napada i silovanja. Uhapšeni su zatvoreni u policijsku stanicu u Prizrenu.
- OEBS se sastao sa protojerejem pravoslavne crkve u Prizrenu. Predstavnik crkve izrazio je duboku zabrinutost zbog zločina nad pripadnicima srpske zajednice i pomenuo slučajeve ubistva, silovanja i pljačku imovine. Predstavnik je rekao da su oni Srbi koji su počinili zločine već otišli, a da su ostali oni koji nisu „uprljali ruke“. Protojerej je rekao i da pravoslavna crkva ima dobre odnose sa katoličkom crkvom, a da sa muslimanskom zajednicom održava kontakte.
- OEBS se sastao sa katoličkim sveštenikom iz Prizrena. On je rekao da je oko 2500 katolika živelo u prizrenskom kraju pre nego što su počele borbe u martu 1999. godine. Sveštenik je izjavio da pre i nakon rata nije bilo naročite diskriminacije pripadnika katoličke zajednice. Rekao je da veruje da se odnosi sa drugim zajednicama neće pogoršati jer su svi katolici kosovski Albanci.
- OEBS se sastao u Prizrenu sa šefom prizrenske kancelarije albanskog Veća za odbranu ljudskih prava i sloboda. On je u vreme mandata OEBS-KVM pružao informacije vezane za kršenja ljudskih prava i koordinisao je humanitarne akcije u ime samoproklamovane opštinske vlasti.
- Najveći problem u Prizrenu jeste bezbednost, gde se dnevno dešava između 20 i 30 zločina. Svakodnevno se iz domova proteruju Srbi, Romi i oni kosovski Albanci za koje se smatra da su saradivali sa srpskim režimom. Potom se njihove kuće pljačkaju. Sa lokalnim vlastima koje je postavila UČK postoji dobra saradnja, ali je KFOR tražio od UČK da prizna da se zločini čine u njeno ime.
- U Orahovcu i dalje živi oko 3200 Srba; među njima je 201 iz obližnjeg Zočišta. Srpski gradonačelnik je ostao u gradu. Procenjeno je da albanskih stanovnika ima oko 10.000. UČK je preuzela vlast i imenovala za gradonačelnika Albanca koji je ranije bio gradonačelnik. U celoj oblasti UČK predstavlja jedinu političku snagu.
- U Orahovcu relativno dobro funkcionišu javne službe kao što su vodovod, elektrana i bolnica.
- Saradnja između KFOR-a i UČK u Orahovcu je dobra. Međutim, neprijateljstvo i dalje vlada između kosovskih Albanaca i Srba.
- Procenjuje se da je 60–70 odsto Suve Reke/Suhareke (severoistočno od Prizrena) spaljeno i opljačkano. U mestu živi oko 5000 Albanaca, za razliku od perioda pre rata, kada ih je bilo 20.000. Svi kosovski Srbi, koji su pre rata činili 10–15 odsto stanovnika, napustili su mesto. U Suvoj Reci vlast je preuzela UČK.
- Stopa kriminala u Suvoj Reci je visoka, i prija-

vljeni su brojni slučajevi osvetničkih napada, koje su, prema navodima, izvršili pripadnici UČK.

25. jun

- Muškarci u uniformama UČK u Gnjilanu su prema navodima oteli jednog kosovskog Srbina.³³
- Prijavljeno je da su pripadnici UČK uhapsili i zlostavljali jednog Srbina u štabu UČK u Gnjilanu.³⁴
- Jedan Srbin tvrdi da su ga pripadnici UČK odveli u svoj štab u Gnjilanu i da su ga primorali da preda oružje. Takođe je izjavio da su ga primorali da im preda svoje vozilo.³⁵
- Prijavljeno je da je jedan Srbin zadržan i zlostavljan sat vremena u štabu UČK u Gnjilanu.³⁶
- Jedan kosovski Srbin ubijen je u Podujevu (severno od Prištine).³⁷
- Oko 85 osoba privremeno se smestilo u bogosloviju u Prizrenu. Među njima je 63 kosovskih Srba, 20 kosovskih Albanaca i dva Roma. Štiti ih KFOR je su mnogi od njih izjavili da strahuju od napada kosovskih Albanaca, a neki su pokazali tragove mučenja. Svi se plaše UČK. Prosečna starosna dob lica smeštenih u bogosloviji je između 55 i 60 godina. Nekolicina se raspitivala za sudbinu članova svojih porodica.
- Odnosi između Goranaca i kosovskih Albanaca u Dragašu/Dragash postali su veoma zategnuti. Prvi samozvani „gradonačelnik“ Goranac je na sastanku izjavio da su direktori javnih i privatnih preduzeća Goranci smenjeni i da su na njihova mesta postavljeni kosovski Albanci. Izjavio je da je između 10 i 15 odsto Goranaca otišlo za Srbiju, Crnu Goru ili Makedoniju. Rekao je da će se iseljavanja nastaviti ukoliko se ne poboljša bezbednosna situacija.
- UČK je izdala naređenje da se sa izloga radnji skinu svi natpisi na srpskom jeziku, inače će biti polupani. Izlozi su razbijeni uprkos naporima KFOR-a da to spreči. UČK je takođe zabranila da se pušta srpska muzika.

Oko 25. juna

- Albanci koji su se vraćali na Kosovo pucali su i ubili četvoro kosovskih Srba u mestu Rudice u opštini Klina/Kline (istočno od Peći).

26. jun

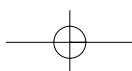
- Trojica nepoznatih muškaraca otela su jednog Roma iz Zaća/Zallq (opština Istok/Istog, severno od Peći). Članovi njegove porodice uspeli su da identifikuju dvojicu počililaca. Jednog je uhapsio KFOR.³⁸
- U Kosovskoj Mitrovici, na severnoj starni mosta, okupila se velika grupa Srba da bi sprečila kosovske Albance da priđu bolnici, iako je to prethodno dogovoreno na pregovorima uz posredovanje KFOR-a. KFOR je blokirao most da bi sprečio sukobe.
- Predstavnici OEBS-a obišli su Mamušu/Mamushe u opštini Prizren. Mamuša je mešovito selo u kojem živi oko 6000 Turaka, 1000 Albanaca i nekoliko porodica Roma. Od ukupno 450 kuća, uništeno je 20 kuća čiji su vlasnici Albanci. Gradonačelnik Mamuše izjavio je da između dveju zajednica nema problema. U centru grada jedna pored druge vise turska i albanska zastava. U selu je primećeno nekoliko pripadnika UČK.

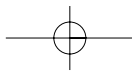
27. jun

- KFOR pruža zaštitu izolovanoj zajednici od 3200 Srba koji su se zbili u srpskoj četvrti u Orahovcu. Prijavljeno je da su interno raseljeni Srbi iz obližnjeg Zočišta obustavili štrajk glađu kojim su želeli da iznude preseljenje iz Orahovca. U Orahovcu je spaljena kuća jednog Roma.

28. jun

- Pripadnici UČK zlostavljali su jednog Srbina u Gnjilanu. Njegova prodavnica je opljačkana i zauzeta, a iznad njenih vrata postavljen je znak UČK.³⁹

- Dvojica navodnih pripadnika UČK uznemiravala su i maltretirala jednog Albanca kada je krenuo na posao u poštu u Gnjilanu.⁴⁰
- Jedan Srbin je prijavio da su ga dvojica muškaraca u uniformama UČK sačekala u zasedi pored Gnjilana, da su ga tukli i ispitivali i da su ga kasnije pustili.
- Kosovski Srbi, bivši upravnici rudnika Trepča, bezuspešno su pokušali da priđu rudnicima Trepče u južnom delu Kosovske Mitrovice.
- Nestao je jedan Bošnjak iz mesta Kovrage, opština Istok. Poslednji put je viđen kada je krenuo za Đurakovac (severno od Peći).⁴¹
- U Peći je pucano na jednog Albanca i on je ranjen u rame.⁴²
- Oko 200 Albanaca ušlo je u zgradu radio–televizije u Prištini odakle su pokušali da izbace Srbe zaposlene u RTV.⁴³
- U Orahovcu je prijavljena pucnjava. Jedna trudna Srkinja prebačena je iz Velike Hoče/Hoce e Madhe na lečenje u Orahovac. Pratila su je četvorica Srba. Jedan od njih otvorio je vatru na trojicu muškaraca u uniformama UČK i ranio svu trojicu, od kojih jednog ozbiljno. KFOR je uhapsio Srbina koji je pucao i on čeka suđenje u pritvoru u Prizrenu.
- U Orahovcu su muškarci, koji su se predstavili kao pripadnici UČK, odveli jednog Roma iz njegove kuće. Od tada više nije viđen.

29. jun

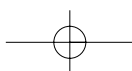
- Albanac koji je imenovan u upravni odbor bolnice u Gnjilanu smenjen je 21. juna, a na njegovo mesto postavljen je direktorov rođak.⁴⁴
- KFOR je pronašao posmrtno ostatke jednog starijeg Roma u njegovoj spaljenoj kući.
- U Prištini je ponovo počeo da radi Kosovski informativni centar, novinska agencija kosovskih Albanaca.⁴⁵
- Četvorica Goranaca došla su u kancelariju OEBS-a u Prizrenu. Rekli su da u gradu živi oko 20.500 i u okolini Gore oko 14.700 Goranaca. Predstavnici su izjavili da je prema poslednjem popisu stanovništva u oblasti Prizrena živelo 78.700 Goranaca.

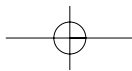
30. jun

- 18 srpskih izbeglica iz Krajine izjavilo je da ih je UČK silom izbacila iz njihovog smeštaja u Novom Brdu/Novo Berde (severno od Gnjilana). Jedan Srbin iz Krajine tom prilikom je ubijen, a drugi je slomio nogu.⁴⁶
- U Rakosu, opština Istok, otkriveno je 19 tela članova porodice Imeraj. Oni su ubijeni 26. marta.⁴⁷
- U Istoku je otkrivena masovna grobnica sa oko 96 neidentifikovanih tela.⁴⁸

Kraj juna

- Jednog Albanca iz mesta Sinaje u opštini Istok oteli su pripadnici UČK. On je bio pripadnik FARK.⁴⁹
- Prijavljen je nestanak četvero starijih Srba iz Štupelja, opština Klina. Od tada nisu viđeni.
- Nekoliko stotina Roma potražilo je utočište u zgradi osnovne škole u Kosovu Polju/Fushe Kosove. Njima se kasnije pridružilo na stotine Roma iz svih delova Kosova, a najviše iz Prištine, gde su Romi posebno često na meti maltretiranja i zastrašivanja. Polovinom jula broj interno raseljenih Roma u improvizovanom izbegličkom kampu popeo se na 5000.

JUL 1999. GODINE HRONOLOGIJA DOGAĐAJA NA OSNOVU DNEVNIH IZVEŠTAJA

1. jul

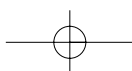
- Trojica kosovskih Albanaca, koji su se predstavili kao pripadnici UČK, oteli su u Gnjilanu dvojicu Srba dok su tovarili stvari u kamion. U bivšem klubu VJ ispitivani su gde su bili za vreme sukoba. Za jednog je rečeno da je teško pretučen palicom.⁵⁰
- Pripadnici KFOR-a u Žitinju i Trpezi, opština Vitina/Viti, prijavili su da su tokom noći zapaljane kuće. U Gnjilanu se stanje bezakonja nije popravilo i nekoliko bandi kriminalaca pljačkaju imovinu kosovskih Srba i proteruju ih iz njihovih domova. I kosovski Albanci se žale da se ne osećaju bezbedno. Zatraženo je da KFOR pojača prisustvo u stambenim naseljima.
- Više puta su kosovski Albanci i Srbi izjavili da su pripadnici VJ i MUP za vreme sukoba pokušavali da spreče paravojne jedinice da uđu u Gnjilane. To donekle objašnjava relativno mali broj interno raseljenih lica u gradu Gnjilanu.
- U Žegru, opština Gnjilane, lider LDK priznao je da je osveta pozadina trenutnog stanja bezakonja. On je izjavio da su Albanci počeli da pljačkaju i pale srpske kuće kada su se vratili iz izbeglištva i kada su videli u kakvom su stanju njihove kuće. Pogoršanje situacije, prema mišljenju lidera LDK, može sprečiti jedino hitno uspostavljanje lokalne uprave UN.
- Dvojica kosovskih Srba oteta su u predgrađu Gnjilana. Nakon što su predstavnici KFOR-a i OEBS-a intervenisali kod lokalnih vođa UČK, obojica su puštena na slobodu.
- Javljeno je da napetost raste u mestu Žitinje, opština Vitina (južno od Gnjilana). Žitinje je mesto sa mešovitim stanovništvom, gde jednu polovinu čine Albanci, a drugu polovinu Srbi. Zapaljena je kuća predstavnika Srba u Žitinju. Prema navodu KFOR-a, to su učinila dvojica meštana albanske narodnosti.
- U Klini su četiri osobe, koje su se predstavile kao pripadnici UČK, otele jednom Romu automobil i traktor.
- Prema navodu KFOR-a, svi kosovski Srbi iselili su

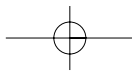
se iz Suve Reke (severoistočno od Prizrena) i okolnih mesta Ljubižde/Lubizhde, Mohlorna /Mohlorn, Rečana/Reçan, Dvorana /Dvoran, Mušutišta/Mushutishte i Sopine/Sopie.

- Jedan oficir KFOR-a izjavio je da je selo Lešane/Leshane, opština Suva Reka, napustilo 50 Roma i da su otišli do mesta gde su smešteni vojnici KFOR-a da bi se sklonili od napada kosovskih Albanaca. Nakon razgovora sa meštanima Albancima, vojnici KFOR-a uspeli su da smire situaciju i Romi su se vratili u Lešane.
- Isti oficir KFOR-a izjavio je da nema mnogo prijava slučaja kršenja ljudskih prava, ali da mnogi dolaze da prijave kršenja prava koja su se dogodila tokom bombardovanja.

2. jul

- Zapaljane su kuće u Rogotovu, Žegri i Prilepnici/Perlepnice u opštini Gnjilane. Iz Prilepnice su proterane tri porodice, i one su otišle u Kušće, a dve kuće su zapaljane.
- Stanje u gradu Gnjilanu i dalje je napeto. Kuće kosovskih Srba i dalje se pljačkaju a vlasnike proteruju bande.
- Predstavnici OEBS-a nisu uspeli da stupe u kontakt sa Srbima iz Žitinja u opštini Vitina. Stizali su izveštaji da Srbi žele da napuste selo. Predstavnici OEBS-a uspeli su da posete predstavnika kosovskih Srba čiji je ambar spaljen 1. jula i tom prilikom su pokušali da ga ubede da ljudi ne treba da se iseljavaju.
- U Uroševcu su dve srpske porodice prijavile da bande Albanaca, koji nisu iz grada, maltretiraju i pljačkaju meštane. Nedugo pre dolaska predstavnika Odeljenja za ljudska prava OEBS-a opljačkan je stan jedne starije gospođe.
- U Đakovici su pripadnici UČK uhapsili trojicu Albanaca i odveli ih u Rogovo (južno od Đakovice) gde su bili prinuđeni da prenoće. Dvojica zatočenika su puštena, ali se trećem od tada gubi svaki trag.
- Četvoro kosovskih Srba ubijeno je u svojoj kući u Istoku. Dve žrtve ubijene su iz vatrenog oružja, od kojih je jedna prethodno mučena. Druge dve osobe su ubijene udarcima u glavu.

Kuća je zapaljena zajedno sa telima. Jedna žrtva je identifikovana.⁵¹

- U elektrani u Prištini otet je sa radnog mesta jedan Srbin električar.⁵²
- U Prištini su imenovane sudije koje su počele da razmatraju slučajeve lica koja je uhapsio KFOR.
- Kancelarija UNHCR u Prištini objavila je da se na Kosovo vratilo 523.900 izbeglica.
- Širom pokrajine slavi se „Dan Kosova“ kada su pre devet godina kosovski Albanci proglasili nezavisnost. U centru Prištine okupilo se nekoliko stotina Albanaca. Neki od njih su palili jugoslovenske zastave, skidali srpske natpise i srušili mermerni spomenik srpskom junaku iz 19. veka. Jedno vozilo sa osam putnika prošlo je pored zgrade srpske civilne uprave i jedan od putnika ispalio je hice na zgradu iz automatskog oružja. Patrola KFOR-a odgovorila je na vatru pucajući na vozilo, i tom prilikom usmrtila jednog od putnika, a trojicu teško ranila.⁵³
- Jednog Roma odvele su osobe koje su se predstavile kao pripadnici UČK iz njegove kuće u Orahovcu.

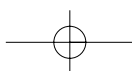
3. jul

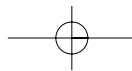
- Poseta Prilepnici u opštini Gnjilane otkrila je da su kuće Srba netaknute, ali da se celokupno srpsko stanovništvo iselilo iz mesta. Albanci meštani rekli su predstavnicima OEBS-a da su sinovi jedne srpske porodice bili u paravojnim snagama tokom rata u Hrvatskoj i Bosni. Albanci su tvrdili da su Srbi sami pokušavali da spale sopstvene kuće.
- KFOR je izvestio o pokušaju proterivanja 40 porodica Roma iz Vučitna. Preostali Romi, njih oko 20, zatražili su zaštitu KFOR-a.
- U Klini je grupa osoba, koje su govorile albanski i predstavljale se kao pripadnici UČK, pretila jednoj porodici Roma i pokušala na silu da uđe u njihov stan.
- Stanje u Prizrenu opisuje se kao veoma mirno.
- UNMIK je zatražio od Odeljenja za ljudska prava kancelarije u Prizrenu da intervjuiše kandidate za rad u pravosuđu. OEBS je intevjuisao devet osoba.

- U eksploziji mine u Przirenu poginuo je jedan Albanac, a dvoje je ranjeno. Ranjen je i pripadnik KFOR-a. Okolnosti incidenta nisu poznate.
- Oko ponoći se u Prizrenu čula jaka eksplozija. Oštećena je bronzana statua cara Dušana. Uhapšena je jedna osoba.

4. jul

- Jednog 47-godišnjeg Srbina iz Bostana ubili su navodni pripadnici UČK u mestu Klobukar u opštini Novo Brdo.⁵⁴
- Jedan 31-godišnji Srbin iz Šilova/Shillove nestao je na putu za Gnjilane. Poslednji put su ga videli pripadnici KFOR-a na raskrsnici za Mališevo.⁵⁵
- Trojicu kosovskih Srba, od 35, 49 i 54 godine (dvojica iz Klokota i jedan iz Vitine) otele su nepoznate osobe u Donjem Livoću (južno od Gnjilana). Žrtve su se traktorom vraćale na Kosovo iz južne Srbije.⁵⁶
- Prvi pripadnici kontigenta KFOR-a stigli su u Prizren gde su im stanovnici priredili toplu dobrodošlicu. Oni su nastavili put za bazu u Dragašu.
- Jedan Srbin od 18 godina i dvoje starijih Srba ranjeni su dok su automobilom putovali iz Pasjana u Donju Budrigu u opštini Gnjilane, kada je na njihovo vozilo ispalio rafal nepoznat muškarac. Mlađi Srbin preživeo je napad, ali je kasnije podlegao povredama u KFOR-ovoj bolnici. KFOR istražuje slučaj.
- Raseljena lica iz Bujanovca i Preševa (istočno od Gnjilana) počela su da se vraćaju u Gnjilane. Jedan Albanac iz Cukera, opština Bujanovac, prijavio je da su ga 26. juna zlostavljali muškarci koji su nosili zelene maskirne uniforme, kratku kosu i minduše. Njega su maltretirali nožem i konopcem, a zatim su ga tukli kundakom automatske puške. Rekao je da su ga ispitivali o nekoliko meštana iz njegovog sela.
- Kosovski Albanci su, prema tvrdnjama, zapalili nekoliko kuća u romskom naselju u Gnjilanu. Nejasno je da li su ovi Romi napustili Gnjilane ili su se samo sakrili, jer predstavnici OEBS-a nisu mogli da dođu ni do jednog Roma koji bi im dao izjavu. Dvoje Roma se, ipak, obratilo KFOR-u.

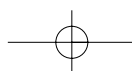
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a posetili su Letnicu, jedino selo u gnjilanskoj oblasti u kome isključivo žive Hrvati. Selom su zavladao očaj i apatija. Meštani su izjavili da se osećaju kao da su uklješteni između kosovskih Srba i Albanaca i da nemaju svojih predstavnika u vlastima. Zajednica Hrvata živi u Letnici već 400 godina, kada su prvi doseljenici stigli iz Dalmacije. Oko 450 Hrvata, koji su ostali u selu, razmišlja da se iseli u Hrvatsku.

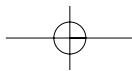
5. jul

- Prijavljeno je da su nepoznati počinioci u Gnjilanu oteli 35-godišnjeg kosovskog Srbina. Nepoznata osoba koja je parkirala vozilo u poprečnoj ulici prišla je Srbinu. Kada je Srbin izašao iz svog vozila, nepoznata osoba ga je silom naterala da uđe u njegovo vozilo i zatim ga je negde odvezla.⁵⁷
- Konvoj od 13 vozila kosovskih Srba krenuo je pod pratnjom KFOR-a iz Žegre (opština Gnjilane) ka Preševu u južnoj Srbiji.
- UNHCR je obavestio OEBS da se 15 Srba, izbeglica iz Krajine u Hrvatskoj, pod pratnjom iselilo u Bujanovac. Srbi su izjavili da ne mogu da čekaju da im UNHCR ili IOM organizuju povratak u Hrvatsku.
- KFOR je pronašao telo jednog Srbina u mešovitom naselju u Gnjilanu. Susedi su obavestili KFOR da se iz njegovog stana širi neprijatni miris. Kada su vrata objena, pronađen je čovek vezan za stolicu, prerezanog grkljana. Pronađeni su i okrvavljeni nož, lična karta preminulog i vojna knjižica njegovog sina. Svi stari su izjavili da ništa nisu čuli ni videli.
- U Gnjilanu je velika grupa pristalica samoizabrane civilne vlasti UČK pokušala na silu da zauzme zgradu Jugoslovenskog crvenog krsta. Predstavnici Društva majke Tereze su posredovali i grupa se razišla.
- OEBS-ov istaživač zabeležio je izjavu očevica i jednog indirektnog svedoka otmice Srbina, u centru Gnjilana, koja se dogodila 25. juna popodne.
- U Štupelju/Shtupel u opštini Klina više kosovskih Albanaca, koji su se predstavili kao pripadnici UČK, ušli su na imanje jedne porodice i oduzeli joj traktor. Otac porodice i njegov sin izjavili su da su im preteli pištoljem.
- Stanovnica Peći koja je ranije radila za OEBS izjavila je da joj je prišao jedan pripadnik UČK dok je sa prijateljima sedela u poslastičarnici jednog Goranca i da joj je rekao da ne ostavlja novac Gorancima jer su oni „njihovi neprijatelji“. Mušterije su morale da napuste lokal. Goranac je zatvorio lokal 6. jula, ali ga je nakon nekoliko dana ponovo otvorio.
- Prijavljena je otmica dvojice Roma u Prištini.
- Goranac, televizijski tehničar, iz Orčuse (opština Gora), ubijen je u Lipljanu/Lipjan. Napadnut je na pijaci gde je bio sa dvojicom srpskih prijatelja. Presečen mu je grkljan i pet puta je izboden nožem u grudi. Poreklom je iz Lipljana, a sahranjen je u selu u kom je živio.
- Predstavnik Goranaca sastao se sa predstavnicima KFOR-a. Izjavio je da pripadnici zajednica Goranaca u Prizrenu dobijaju preteće telofenske pozive, da im pljačkaju kuće i da ih proteruju. Naročito je zabrinut zbog toga što su svi Goranci, zaposleni u bolnici u Prizrenu, otpušteni, a na njihova mesta došli su Albanci. Direktor bolnice i zubar doživljavali su pretnje. Zauzeta je zubareva kuća, ali je KFOR uspešnom intervencijom sprečio da se isto dogodi sa direktorovom kućom.
- U Dragašu, opština Gora, smenjen je Goranac, vršilac dužnosti direktora fabrike tekstila, i na njegovo mesto postavljen je nekadašnji direktor Albanac. Albanci koji su bili zaposleni u fabrici do 1991. došli su na mesta ostalih radnika. Međutim, fabrika već duže vreme nije u pogonu.

6. jul

- Kosovski Srbi prijavljuju OEBS-u incidente koji su se nedavno desili, a Albanci prenose šta se događalo za vreme sukoba, ali stanje u Gnjilanu u celini deluje mirnije. Dogodila se smena trupa KFOR-a; američke marince iz sastava KFOR-a zamenili su vojnici američke vojske.
- Trojica Albanaca u crnim uniformama otela su jednog 51-godišnjeg Srbina iz njegovog stana u

Gnjilanu. Muškarci su nosili oznake UČK, a prijavljeno je da su oni ranije već tukli žrtvu kada su došli da izvrše pretres njegovog stanu tražeći oružje.⁵⁸

- Regionalni administrator UNMIK–a za Kosovsku Mitrovicu stigao je u grad. Počela je dugotrajna runda pregovora o slobodi kretanja u okviru Kosovske Mitrovice.
- U eksploziji su oštećena dva dalekovoda sa visokim naponom zbog čega je nestalo struje u oblasti Štrpca/Shterpece (srpska enklava istočno od Prizrena). Strujovod je snabdevao strujom srpsku zajednicu, i sumnja se da je reč o sabotaži. Struja se vratila 24. jula.⁵⁹
- U prištinskoj opštini prijavljeno je 12 slučajeva podmetanja požara.
- Prijavljen je nestanak jednog Srbina u prištinskoj oblasti.
- Četvorica Albanaca napala su deset Srba doktora i ostalih zdravstvenih radnika doma zdravlja u Lipljanu.⁶⁰
- Stanje u Orahovcu opisuje se kao napeto.

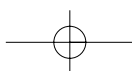
6–11 jul

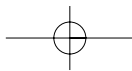
- U Peći se i nastavlja paljenje kuća Srba i Roma, a KFOR registruje dva do tri požara dnevno, mada je, prema navodu KFOR–a, ovaj broj opao, jer je tokom prethodne dve nedelje u proseku registrovano deset požara dnevno.⁶¹

7. jul

- U Gnjilanu je zapaljeno nekoliko srpskih i romskih kuća.
- Jednu Srpkinju uznemiravalo je nekoliko nepoznatih muškaraca, od kojih su neki imali oznake UČK. Oni su ušli u njen stan i tražili oružje njenog muža. Prijavljeno je i da su zastrašivali ženu ručnom bombom i pištoljem.⁶²
- Situacija u Cernici i Gornjem Livoću (južno od Gnjilana) i dalje je napeta, a svake noći se registruje otvaranje vatre. U Gornjem Livoću je u pucnjavi ubijen jedan kosovski Albanac.

- Oko 5000 Albanaca se mirno demonstrirajući prošetalo severnim delom Kosovske Mitrovice, u kome većinu čine Srbi. Demonstracije su prethodno dogovorene na pregovorima sa vođama kosovskih Srba, uz posredstvo međunarodne zajednice.
- OEBS je izvestio da je u mestima Bostane (zapadno od Kosovske Kamenice) i obližnjem Klobukaru spaljeno mnogo kuća. Jedan istraživač iz OEBS–ovog tima susreo se i razgovarao sa devetoro Srba, izbeglica iz Krajine, koje 30. juna iz Novog Brda, prema navodima, izbacila UČK. Oni su se preselili u Bostane. U toku proterivanja ubijen je jedan Srbin od 50 godina, a drugi, star 70 godina, je ranjen. Jedan Srbin, meštani sela Bostane, navodno je likvidiran 4. jula. Dva svedoka su nestala, ali se veruje da se kriju u planini. Za Srbe iz Krajine jedan od najozbiljnih problema predstavlja lična bezbednost, pored problema vezanih za slobodu kretanja, smeštaj i hranu. Istraživač OEBS–a preneo je svoje uvide KFOR–u koji je povećao broj patrola u ovoj oblasti.
- Istraživač OEBS–a za ljudska prava razgovarao je sa očevicom slučaja kada su dva civila otela jednog kosovskog Srbina, bivšeg saradnika OEBS–a, u centru Gnjilana 5. jula (videti gore GN 31).
- Odeljenje za ljudska prava OEBS–a primilo je informaciju od KFOR–a o otmici dvojice kosovskih Albanaca između Gornjeg Kušća i Prilepnice (severno od Gnjilana). Prema lokalnim izvorima, ta dvojica su držana radi zamene za dvojicu Srba koje drže Albanci.
- Tim Odeljenja za ljudska prava razgovarao je u Gnjilanu sa „civilnim krilom“ UČK o sudbini trojice otetih Srba.
- Predsednik izvršnog veća Preševa, član LDSH (političke partije Albanaca) raspitivao se o mogućnostima da se pruži zaštita albanskoj manjini na jugu Srbije (izvan Kosova). Predstavnik Odeljenja za ljudska prava OEBS–a objasnio mu je kakva su ograničenja mandata UNMIK–a, ali mu je savetovao da se obrati ICRC.
- Prijavljen je slučaj da su nepoznati muškarci tukli stariju Srpkinju u Istoku. Muškarci su pobjegli kada je stigao KFOR.⁶³

- U opštini Priština prijavljeno je pet slučajeva podmetanja požara.⁶⁴
- U dva odvojena incidenta ubijena su dvojica Srba u prištinskoj opštini.
- Prijavljeno je da su pripadnici UČK u Prištini oteli dvojicu kosovskih Albanaca u dva odvojena incidenta koji su međusobno povezani. Obojica su ranije, za vreme srpske uprave, radila u opštini.⁶⁵
- U Prizrenu je oko ponoći zapaljena jedna srpska kuća. Prethodno, tokom dana, opljačkane su i spaljene tri kuće. Prema neproverenim izveštajima, za podmetanje požara koriste se deca da bi se KFOR sprečio da uhapsi ili sasluša počinioce.
- Oko 500 kosovskih Albanaca protestovalo je zbog plana da se u Orahovcu razmeste ruske trupe u sastavu KFOR-a.

8. jul

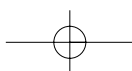
- Jedan 26-godišnji Srbin iz Vrbovca je nestao u Gnjilanu. Njega je poslednji put video njegov sused.⁶⁶
- Napetost u Gnjilanu i okolnim mešovitim selima Cernici i Gornjem Livoću i dalje je velika. U poslednja 24 sata zapaljeno je nekoliko kuća, od kojih tri u romskoj četvrti u Gnjilanu. Bačena je bomba na privatnu kuću u gnjilanskom naselju sa mešovitim stanovništvom, i u ovom incidentu ranjeni su članovi tri srpske porodice.
- Stanje se pogoršalo u mešovitom selu Cernici (istočno od Gnjilana). Upskos prisustvu KFOR-a, na ulicama se stalno mogu videti uniformisani pripadnici UČK, a pucnjava je svakodnevna pojava. Jedan 36-godišnji Srbin izjavio je da su ga 1. jula u Gnjilanu uhapsili pripadnici UČK i da su ga odveli u štab UČK gde su ga ispitivali tri sata o njegovim kretanjima tokom sukoba. Tvrdio je da su ga potom primorali da potpiše izjavu na albanskom jeziku i pri tom ga zlostavljali.⁶⁷
- Istraživač Odeljenja za ljudska prava OEBS-a prijavio je da Srbi u gnjilanskoj oblasti ne uživaju slobodu kretanja i da im je otežana nabavka hrane i pristup radnim mestima. Srbi su izjavili da se osećaju nezaštićeno i da smatraju da je KFOR pristrasan. S druge strane, kosovski

Albanci su izjavili da ne obrađuju njive jer strahuju da su Srbi dobro naoružani.

- UNHCR je obavestio Odeljenje za ljudska prava da je do sada granicu Kosova prešlo 2100 Albanaca i da su se naselili u oblasti Gnjilana. Dnevno je u proseku stizalo oko 100 osoba. UNHCR je takođe saopštio da Srbi iz Krajine ili traže repatrijaciju u Hrvatsku ili da se isele sa Kosova. Pokazalo se da repatrijaciju u Hrvatsku želi veoma mali broj izbeglih Srba. Raspravljalo se o problemu izlovolovanih srpskih zajednica. Zbog nepovoljne bezbednosne situacije, srpskom stanovništvu je ograničena sloboda kretanja i ono uglavnom ne izlazi iz svojih sela u kojima najčešće nema prodavnica.
- Istraživač Odeljenja za ljudska prava OEBS-a raspitao se o slučaju otmice kosovskih Srba u Gnjilanu 6. jula i uzeo izjave od jednog očevica, jednog bliskog rođaka jednog od otetih i od jedne osobe koja je tvrdila da je bila u pritvoru zajedno sa oteetim Srbima.
- Trojica Srba ubijena su u odvojenim incidentima u prištinskoj opštini.⁶⁸
- Ubijen je bračni par Srba, oboje od 70 godina, u Štimlju/Shtime (severno od Uroševca).⁶⁹
- Prijavljen je nestanak dvojice kosovskih Srba u okolini Lipljana.
- Na „okruglom stolu“, održanom u Prizrenu, „gradonačelnik“ Orahovca (severno od Prizrena) pretio je da će se stanovništvo iseliti u Albaniju ukoliko se u Orahovcu razmeste ruske trupe KFOR-a. Održane su nove demonstracije protiv razmeštanja ruskih snaga KFOR-a. Paljenje srpskih kuća u Orahovcu se nastavlja.

9. jul

- U Gnjilanu je prijavljen slučaj uznemiravanja. Petorica muškaraca nekoliko puta su dolazili u stan bugarsko-srpskog bračnog para i od njega tražili oružje.⁷⁰ Kosovski Albanac nezakonito je uhaspio 37-godišnjeg Srbina iz obližnjeg Šilova. On je navodno uveden u jednu zgradu a kada je izašao lice mu je bilo u posekotinama. Žrtva je istog dana nestala, nakon što je pokušala da povрати svoje vozilo.⁷¹

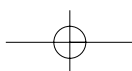

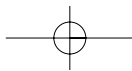

- U okolini Lipljana ubijen je jedan kosovski Srbin.⁷²
- Istraživača Odeljenja za ljudska prava OEBS–a obavestila je Kraljevska vojna policija (RMP) da je na imovinu kosovskih Srba u okolini Lipljana bačena bomba. Povređenih nije bilo, ali je pričinjena velika materijalna šteta.⁷³
- Grupa od oko 30 Albanaca napala je porodicu Goranaca (otac, njegova stara majka i sin tinejdžer) dok su se iz Dragaša vraćali kući. Napadači su na njih bacali kamenice i tukli ih. Otac je zadobio povrede glave; njegova 70–godišnja majka na telu ima modrice. Dva dana kasnije, 11. jula, dva civila otišla su do njihove kuće i naredila im da predaju oružje, što je otac i učinio. Naredbu o predaji oružja potpisao je komandir „opštinske službe za javni red“.
- Prijavljeno je da je u Peći teško pretučena jedna porodica Roma.⁷⁸
- Dvojica Srba ubijena su u Prištini.
- Jedna Romkinja i članovi njene porodice odvedeni su u štab UČK u Prištini, gde su ih tukli, a za to vreme im je opljačkan stan.⁷⁹
- U Prizrenu se i dalje pale srpske kuće. Iako se čini da se požari podmeću organizovano a ne slučajno, nema pokazatelja da lokalne albanske vlasti išta preduzimaju da praksu spreče. Istraživači Odeljenja za ljudska prava OEBS–a tvrde da lokalno stanovništvo ne osuđuje ove akcije, ali kritikuje običaj da se za podmetanje požara koriste deca. Ne zna se u kojoj se meri deca koriste za ovakve akcije. Stanovnici nerado pomažu KFOR–u u gašenju vatre, a bilo je slučajeva da su na putevima podignute barikade da bi se sprečio prolaz vatrogasnim vozilima.

10. jul

- Javljeno je da je u Gnjilanu stanje veoma napeto. Javljeno je da su zapaljene dve kuće u centru grada i da se u gradu čula pucnjava.
- Prijavljen je nestanak jednog 49–godišnjeg Srbina iz Šilova dok je kolima putovao za Gnjilane. On je krenuo da razgovara sa komandantom UČK da bi se raspitao za jednog otetog Srbina.⁷⁴
- Kosovski Srbi su u pratnji KFOR–a obišli pravoslavnu crkvu i groblje u južnom delu Kosovske Mitrovice.
- U reci Ibar kod Grabovca u opštini Zvečan/Zvecan (severno od Kosovske Mitrovice) pronađeno je telo kosovskog Albanca. Njegov nestanak prijavljen je 25. juna. Ne zna se gde se nalazi još jedan Albanac koji je nestao istog dana.⁷⁵
- Istraživač Odeljenja za ljudska prava OEBS–a dobio je prijavu da su pripadnici UČK ušli u kuću jedne albanske porodice u Đakovici. Porodica je tvrdila da su joj pretili i da su je zastrašivali. Izvršen je pretres kuće, ali ništa nije odneto.⁷⁶
- Na obali reke u centru Peći pronađena su tela starijeg bošnjačkog para. Ljudi su bili podvrgnuti nečovečnom i ponižavajućem postupku ili mučenju. Utvrđen je njihov identitet. Bili su optuženi da su saradivali sa srpskim režimom.⁷⁷
- Istraživači Odeljenja za ljudska prava OEBS–a u Prizrenu posetili su bogosloviju u kojoj je smešteno 180 osoba, među njima i 25 Albanaca i jedna romska porodica od deset članova. Oko dve trećine interno raseljenih lica čine starije osobe, a ostalo su deca. U bogosloviji se nalaze i dve tinejdžerke iz mešovitih brakova.
- Prijavljeno je da su Goranci zaposleni u trgovačkim preduzećima u Dragašu izgubili posao. Na njihova mesta došli su Albanci iz obližnjeg Opolja. Albanac na rukovodećem položaju im je savetovao da se ne vraćaju na posao.
- U Orahovcu su organizovane demonstracije protiv ruskih snaga KFOR–a.
- Predstavnici OEBS–a su posetili Mališevo u opštini Orahovac da bi stekli opšti uvid u postojeće stanje. Stanovnici su kao najveće probleme istakli smeštaj i hranu, ali se na bezbednost nisu žalili. Oko 60–70 odsto stanovnika Mališeva i oklonih mesta vratilo se u zavičaj. Predstavnici OEBS–a razgovarali su i sa meštanima obližnjeg sela Drenovac koji su se takođe žalili na nedostatak hrane i smeštaja, jer je oko 90 odsto kuća uništeno.
- Jedan Srbin pucao je i usmrtio jednog Albanca, a drugog teško ranio. Prema navodu KFOR–a, do incidenta je došlo kada je jedan Albanac pretio da će oteti sina jednog navodnog srpskog paramilitarca. KFOR je oduzeo četiri komada

oružja, uključujući i automatske puške i ručne bombe.

10–11. jul

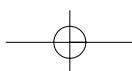
- Povratnici u Peći prijavili su Veću za odbranu ljudskih prava i sloboda da su pronašli oko 50 neidentifikovanih tela na različitim lokacijama.⁸⁰

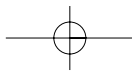
11. jul

- Napetost raste u Gnjilanu i okolini. KFOR smatra da Albanci u Gnjilanu nisu ugroženi, ali da su Srbi izloženi velikom riziku. U noći između 10. i 11. jula prijavljeno je da je podmetnut požar u bar četiri srpske kuće. Srbi iz Šilova, Kosače i Pasjana postavili su barikade na putevima. Srbi su navodno protestovali zbog otmice Srba u okolini Gnjilana.
- Međunarodni milosrdni korpus (IMC, International Mercy Corps) obavestio je OEBS da Srbi iz Šilova (opština Gnjilane) prete predstavnicima međunarodnih organizacija (naročito predstavnicima UN i UNHCR). KFOR se još nije razmestio u selu.
- U centru Gnjilana popodne su zapaljene dve kuće. Kasnije istog dana zapaljene su još dve u istom kraju. Na lice mesta došli su pripadnici KFOR-a i vatrogasci.
- U Prištini su u dva odvojena incidenta navodni pripadnici UČK oteli i tukli jednog Albanca odnosno petoricu Roma.⁸¹
- U Orahovcu je protestovalo oko 10.000 Albanaca. Gradom su se raširile glasine da su Srbi zvali Albance i pretili im da će im se svašta dogoditi kada dođu ruski vojnici u sastavu KFOR-a.
- Jedan Đakovčanin nestao je prilikom posete Romima u Orahovcu, a odveli su ga muškarci u uniformamam UČK. Od tad više nije viđen.

12. jul

- U Gnjilanu je nestao jedan 45-godišnji Srbin.⁸²
- Sprsko-bugarski bračni par iz Gnjilana vratio se uveče kući i otkrio da mu je stan pretresen i da su neke stvari ukradene. (Videti gore GN 60)
- U Gnjilanu je u roku od šest sati zapaljeno devet zgrada. Neke su potpuno uništene u požaru. Dva vatrogasna vozila nisu dovoljna da ugase ovoliki broj požara. Vojna policija KFOR-a uhapsila je dvojicu Albanaca zbog podmetanja požara.
- Barikade na putevima u okolini Gnjilana i dalje stvaraju probleme. Albanci podižu barikade da bi sprečili Srbe da uđu u grad. Srbi su hteli da dođu u grad da bi održali sopstvene demonstracije zbog otmice Srba.
- U blizini Kosovske Kamenice petorica-šestorica albanskih mladića pokušali su da oduzmu vozilo jednoj Srkinji preteći joj pištoljem.
- Jednog Roma u Uroševcu navodno je otela grupa od četiri Albanca i jedne Albanke. Javljeno je da se Romi iseljavaju iz oblasti zbog ovog incidenta.
- Javljeno je da su muškarci u uniformamam UČK otetli jednog Srbina u Prištini.⁸³
- Prijavljeno je da je u opštini Lipljan izvršeno šest bombaških napada na Srbe u kojima je bar četvoro Srba povređeno.⁸⁴
- U opštini Lipljan prijavljena su dva slučaja podmetanja požara u romske kuće.⁸⁵
- U Prizren je stigao novi oblasni komandir policije UNMIK-a sa osam međunarodnih policajaca. Počeli su da traže odgovarajući prostor za kancelarije.
- Između 10. i 12. jula u Prizrenu su spaljene dvadeset tri kuće. KFOR je povećao broj pozorničkih patrola u srpskoj četvrti zbog čega se broj požara podmetnutih u ovom naselju smanjio, ali se broj incidenata povećao na drugoj strani reke. Iako je KFOR saopštio da ne veruje da iza požara stoji UČK, stanovnici koji su se obratili OEBS-u tvrde da je umešana UČK i da su njeni pripadnici najavili da će nastaviti sa podmetanjem požara.
- Istraživači Odeljenja za ljudska prava OEBS-a otišli su u Belograd (južno od Prizrena), selo u

kome živi 1081 meštatin. Ratna razaranja nisu velika; kao najveći problem navedeno je da su pripadnici VJ za vreme sukoba pljačkali kuće. Većina meštana albanske narodnosti izbegla je za vreme sukoba, ali je rečeno da su za vreme sukoba ubijeni jedna žena i dečak. Mrtav je još jedan Albanac, advokat po zanimanju. On je nestao 31. marta, a njegovo telo pronašli su pripadnici 127/128. brigade UČK kraj jednog sela zapadno od Prizrena, tik uz granicu sa Albanijom. Komandant UČK izjavio je da su na telu advokata bili vidljivi tragovi mučenja i opekotina.

- Istraživači Odeljenja za ljudska prava OEBS-a koji su posetili selo Zrze/Xrxe u opštini Orahovac izjavili su da su im predstavnici Roma i Albanaca saopštili da u selu nema većih problema.

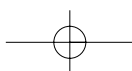
13. jul

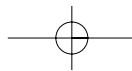
- Prijavljeno je da su četvorica Albanaca upala u zasedu kod sela Lastica (jugoistočno od Gnjilana). Prema izjavama, Albanci su izvedeni iz svojih vozila i ubijeni. Napadači su, prema izjavama, došli jednim vozilom iz južne Srbije i išli za Pasjane (jugoistočno od Gnjilana).
- U Gnjilanu je stanje i dalje napeto, a u okolnim selima naseljenim srpskim stanovništvom vojna policija KFOR-a uhapsila je 19 osoba, najviše kosovskih Albanaca, uglavnom zbog kršenja policijskog časa, posedovanja oružja, pljačke i uništavanja imovine. Vojna policija takođe je pritvorila „policajca“ UČK koji je nosio oružje i lisice.
- U Gnjilanu su zapaljene tri kuće. KFOR je uhapsio sedam lica zbog uništavanja imovine, nošenja oružja i podmetanja požara. Dvadeset devetoro lica uhapšeno je zbog kršenja policijskog časa. U okolini srpskih sela KFOR nastavlja da postavlja kontrolne punktove.
- U Prištini je prijavljena otmica jednog Srbina, navodno bivšeg pripadnika VJ.
- Prijavljena su tri pokušaja ubistva Srba u Štimlju.
- Prijavljen je slučaj podmetanja požara u jednu srpsku kuću i bombaški napad na jednog Roma u Lipljanu.

- Prijavljeno je da u Prizrenu gori jedna kuća.
- Predstavnici OEBS-a su se sastali sa komandantom KFOR-a u opštini Dragaš (južno od Prizrena). Predstavnik KFOR-a izjavio je da Goranci ne mogu da se leče u lokalnoj bolnici i da Albanci zauzimaju stanove i radna mesta Goranaca. Predstavnici OEBS-a takođe su se sastali sa samozvanim „zamenikom gradonačelnika“, Gorancem koji im je rekao da su kosovski Srbi politički zloupotrebljavali Gorance. „Gradonačelnik“ je izjavio da su Goranci zloupotrebili svoj položaj i da u cilju pomirenja želi da meštani potpišu izjavu u kojoj bi se izvinili zbog „podrške genocidu“.
- U Orahovcu je zapaljena kuća jednog Roma i jednog Srbina, pripadnika srpskih snaga.

14. jul

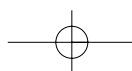
- U Gnjilanu su dva muškarca u civilu otela jednog 46-godišnjeg Srbina iz njegovog stana. Navodno su mu saopštili da UČK želi s njim da razgovara. Više se nije vratio.⁸⁶
- Istraživači Odeljenja za ljudska prava OEBS-a iz Gnjilana sastali su se sa predsednikom Izvršnog veća opštine Preševo (u južnoj Srbiji, van Kosova) koji im je ponovio zabrinutost za položaj Albanaca u njegovoj opštini. Naročito je istakao probleme u okolini Karadaka i negodovao je što predstavnici međunarodne zajednice ne mogu da se angažuju u tom delu Srbije.
- U Prištini je ubijen jedan Srbin.
- Istraživači Odeljenja za ljudska prava OEBS-a razgovarali su 10. jula sa jednim starijim Srbinom u bogosloviji u Prizrenu. On je prethodna četiri meseca proveo na lečenju u prizrenskoj bolnici, ali je tražio da bude otpušten iz bolnice zbog toga što su mu albanski pacijenti i osoblje pretili. Kada se vratio svojoj kući u Prizrenu, video je da mu je kuća spaljena. Sakupio je nešto preostalih stvari i preselio se u bogosloviju. Predstavnici OEBS-a razgovarali su i sa dvojicom drugih Srba koji su došli u bogosloviju kada su im kuće spaljene. U bogosloviji nema mesta za sve koji pristižu, a sve više ljudi svakog dana tu traži utočište. Premali je broj kupatila a nema ni dovoljno hleba.

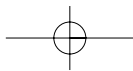

15. jul

- U Gnjilanu je 15. jula ubijen jedan bračni par Srba. Muškarac između 55 i 60 godina i žena između 50 i 55 godina živeli su sami u kući u albanskom komšiluku od kad im je sin u junu napustio Kosovo.⁸⁷
- U eksploziji bombe na pijaci u Vitini poginule su tri osobe, a ranjeno ih je 16.
- Na dan ili pre 15. jula iz prištinske bolnice navodno je nestao 39-godišnji Srbin iz Gnjilana. On je 25. maja otišao na lečenje u bolnicu u Prištini zbog bolova u grudima. Sused ga je redovno posećivao u bolnici sve do 1. jula. Njegovoj supruzi je 15. jula zabranjeno da ga vidi. Nešto kasnije su je obavestili da je otpušten iz bolnice, ali ga od tada niko više nije video.⁸⁸
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a iz centra u Gnjilanu sastali su se sa lokalnim komandantom UČK. Želeli su da kod njega intervenišu zbog nestanka devetorice Srba. Komandant je izjavio da njegovi vojnici nisu umešani u takve incidente. Kada su mu predstavnici OEBS-a predočili izjave očevidaca koji su tvrdili da su otmičari imali uniforme UČK i da su neki od njih tvrdili da su pripadnici UČK, komandant je optužio „bolesne umove Srba koji izmišljaju svakakve priče, za koje se uvek ispostavi da su netačne.“
- Na sastanku sa predstavnicima jedne NVO u Gnjilanu, UNMIK je saopštio da će u roku od dve nedelje u oblasti biti razmešteno 300 pripadnika UNMIK-policije.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a sastali su se sa predsednikom romske zajednice u Kosovskoj Kamenici. Prema njegovim rečima, u gradu je zapaljeno devet kuća, zbog čega je oko 50 Roma napustilo Kosovo. Predsednik je rekao da su kosovski Albanci od završetka sukoba u pritvoru držali dvojicu Roma, i da su ih zlostavljali pre nego što su ih pustili na slobodu. U obližnjem Koretinu je napušteno 15 kuća čiji su se vlasnici iselili sa Kosova u druge delove južne Srbije. U Ogoštu je bilo 45 romskih kuća, i Romi su živeli mirno sa svojim albanskim susedima. Prema njegovim rečima, raspoloženje Albanaca drastično se promenilo poslednjih nedelja. Svi Romi iz Ogošta otišli su za Srbiju, ili u izbegličke kampove u Bujanovcu (istočno od Gnjilana) ili u Beograd. Rečeno je da je stanje bilo isto u selu Sresovce, gde je spaljeno 10 kuća, i u selu Dohrovce, gde su Romi napustili pet kuća. U Berivojcima, gde je živelo 55 romskih porodica, stanovništvo je počelo da se iseljava. Kao razlozi najčešće se navode nedostatak bezbednosti, otmice, ograničena sloboda kretanja, podmetanje požara i zabrana povratka na posao.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a iz centra u Gnjilanu sastali su se sa bivšim srpskim predsednikom opštine Kosovska Kamenica. On je izjavio da se srpsko stanovništvo iseljava iz opštine zbog brojnih incidenata. U njih spada i ubistvo šestoro Srba (9. jula) i ranjavanje četvoro drugih. Naveo je i slučajeve podmetanja požara: u 13 kuća u Kosovskoj Kamenici, u devet kuća u Leštaru, u šest u Koretinu, u šest u Donjoj Šipašnici i u tri u Firićeji. Bivši predsednik opštine rekao je da su se Srbi iselili iz 11 sela, to su Koretin, Donja Šipašnica, Firićeja, Čarakovce, Bratilovce, Kostadince, Leštar, Orahovica, Strezovce, Vaganiš, i Građenik. Sagovornik je takođe izjavio da je većina stanova Srba u Kosovskoj Kamenici obijena i opljačkana. U neke su ubačene ručne bombe. Na Srbe je vršen pritisak da se ise i tako što su na ulaznim vratima njihovih stanova postavljane pločice sa albanskim imenima, čime im je stavljan do znanja da su njihovi stanovi već dodeljeni novim stanarima. Predstavnik kosovskih Srba žalio se na nedostatak bezbednosti i slobode kretanja, i na otežan pristup zdravstvenim ustanovama i prodavnicama. On je zatražio da KFOR pojača zaštitu i da se hitno uspostavi UNMIK-ova uprava, kao i da se obnovi telefonski saobraćaj između srpskih sela.
- KFOR je izvestio da je u Vitini zapaljeno nekoliko srpskih kuća. Eksplozije su potresle Žitinje i Gnjilane. U Žitinju je iz vatrenog oružja ubijen jedan 65-godišnji Srbin dok se traktorom vraćao sa njive. Ovo je druga srpska žrtva od 12. jula.
- U Kosovskoj Mitrovici jedan Albanac je u pratnji policije UNMIK-a obišao svoj stan koji je zauzeo Srbin. Srbinu je naloženo da se iseli u roku od 48 sati. Iako je on to nevoljno učinio, u stan su se kasnije uselili drugi Srbi.⁸⁹
- U Lipljanu je prijavljen nestanak pripadnika UČK.

- U Prištini je ubijen jedan Srbin.⁹⁰
- Na pravoslavnu crkvu u opštini Lipljan bačena je bomba.
- Uhapšeno je sedmoro mladih kosovskih Albanaca kada su pokušali da zapale jednu romsku kuću u okolini Lipljana.

Sredina jula

- I u južnom i u severnom delu Kosovske Mitrovice prijavljeni su brojni slučajevi podmetanja požara i jedan napad na kontrolni punkt KFOR-a.

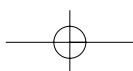
16. jul

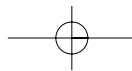
- U Gnjilanu i dalje vlada napetost. KFOR je uhapšio šestoricu kosovskih Albanaca i dvojicu Srba zbog oružanih incidenata i zbog nepoštovanja policijskog časa.
- KFOR je obavestio predstavnika Odeljenja za ljudska prava OEBS-a da se stanje u Vitini (južno od Gnjilana) pogoršava. Pijaca je zatvorena na neodređeno vreme nakon što je u eksploziji bombe, bačene u blizini prodavnice jednog Srbina, ranjeno 30 osoba.
- KFOR je takođe obavestio OEBS da su Albanci u Vitini napali dvojicu Srba u dva odvojena incidenta; jedan napad izvršen je ručnom bombom, drugi „molotovljevim koktelom“. KFOR je saopštio i da su Albanci pokušali da nasilno izbace stanare iz dva stana i da su tom prilikom pretili jednoj Bugarki i dvema Srpkinjama. Takođe, spaljena je i opljačkana jedna srpska kuća.
- U Kosovskoj Mitrovici održan je prvi sastanak predstavnika Albanaca i Srba, kome su prisustvovali i predstavnici međunarodne zajednice. Raspravljalo se o predlogu da se ograniči sloboda kretanja grupama koje čine preko tri osobe, kao i o moratorijumu na demonstracije. Albansko rukovodstvo i UČK odmah su postavili obaveštenja po gradu kojima se albanska omladina poziva da obustavi demonstracije.

- U selu Klinevac u opštini Klina iz vatrenog oružja ranjena su dvojica Roma. Jedan od njih je tri dana kasnije podlegao ranama.
- Jednog Albanca odvela je UČK iz njegovog stana u Batuši kod Đakovice (opština Peć). Rečeno mu je da ga samo vode na ispitivanje. Od tada više nije viđen.
- Prijavljeno je da je u Lipljanu na jednu srpsku kuću bačena bomba. Jedna osoba lakše je ranjena.
- U Prizrenu je zapaljena jedna kuća.
- KFOR je u Dušanovu, u opštini Prizren, uhapšio između 20 i 24 pripadnika UČK koji su patrolirali krajem, ali ih je kasnije pustio.
- U Prizrenu je primećeno da muškarci u uniformi UČK noću zaustavljaju ljude.
- OEBS je primio izveštaje da pripadnici UČK plene oružje u okolini Župe, u opštini Prizren. Pripadnici su prema navodima u civilu, ali nose pancire i oznake UČK.
- U Prizrenu ukupno ima 13 pripadnika UNMIK-policije.

17. jul

- KFOR je saopštio da je dva kilometra od Gnjilana pucano na šesnaestogodišnjeg Srbina dok je jahao konja.
- Srbin (32) iz Poneša nestao je kada je krenuo u Gnjilane. Poslednji put je viđen u centru Gnjilana.⁹¹
- Četvorica muškaraca ušla su u stan bugarsko-srpskog bračnog para i tražila oružje.
- Jedan 44-godišnji Rom je ubijen, a drugi ranjen dok su kopali grobove na srpskom groblju u Gnjilanu.
- Nakon što je u Mučibabi (opština Gnjilane) pucano na četoricu Albanaca, preostalo stanovništvo iselilo se u pratnji KFOR-a u Gnjilane.
- Predstavnici Srba iz Kosovske Mitrovice odbili su da potpišu sporazum o slobodi kretanja iako su se prethodno dogovorili da će bilateralni i trilateralni pregovori biti obnovljeni 21. jula. Dogovoreno je i da moratorijum na demon-

stracije treba da ostane na snazi, a u izjavi je sapšteno da treba obustaviti uznemiravanja i paljenja kuća.

- Četvorica Albanaca iz Mališeva su ubijena, a trojica su zadobila prostrelne rane kada je traktor sa prikolicom upao u zasedu kod Donjeg Petrića u opštini Klina.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a u Peći prijavili su da su u Drenovcu u opštini Klina pronađena četiri tela kosovskih Srba.⁹²
- U Lipljanu je ubijen jedan Srbin.
- Prijavljeni su slučajevi podmetanja požara u srpske kuće, dva u Štimlju i jedan u Lipljanu.
- U Landovici u opštini Prizren spaljeno je sedam romskih kuća.
- Specijalni predstavnik generalnog sekretara (SRSG) posetio je Prizren da bi se sastao sa predstavnicima UN i da bi imenovao lokalne sudije. Imenovano je sedam sudija i troje tužilaca, na osnovu prethodnih razgovora koje je sa kandidatima obavio OEBS. Predstavnici UNHCR-a i OEBS-a sastali su se sa SRSG i istakli da u prioritete zadatke spadaju jačanje bezbednosti i sprečavanje etničkog nasilja. Takođe je istaknuto da nova policijska služba, čije pripadnike obučava OEBS, treba da odslikava etničku zastupljenost, i da žene u policijskoj službi imaju pozitivnu ulogu.

18. jul

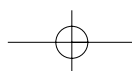
- U Gnjilanu su sahranjena trojica Srba, uključujući i šesnaestogodišnjeg dečaka koji je ubijen 17. jula.
- KFOR je u protekla dva dana uhapsio 10 osoba zbog pljačke imovine Roma, kršenja policijskog časa i nezakonitog posedovanja oružja.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a sastali su se sa predstavnikom Roma u Gnjilanu. On je izjavio da je pre sukoba u Gnjilanu živelo oko 8500 Roma, a da ih je danas ostalo svega 130. Prema njegovim rečima, ostali lideri Roma napustili su Gnjilane ranije i otišli za Srbiju ili Makedoniju, zbog toga što su bili članovi Socijalističke partije Srbije. Predstavnik Roma je izjavio da su pripadnici UČK ili bande koja nije iz

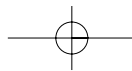
Gnjilana opljačkali oko 200 i spalili 50 romskih kuća.

- Na jednu srpsku kuću u Gnjilanu bačena je bomba. Druga srpska kuća je spaljena. U Gnjilanu je produžen policijski čas koji od sada počinje u 20.30 časova.
- U okolini Mučibabe KFOR je uhapsio nekoliko lica u uniformama MUP-a Srbije.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a primili su izveštaje da su 18. juna i 11. jula u Srbici/Skenderaj pronađena tri tela Albanaca. Za jednu žrtvu je rečeno da je radila za MUP. Sve žrtve su bile u srodstvu.⁹³
- Osobe koje su se predstavile kao pripadnici UČK „policije“ izbacile su iz stana u centru Kosovske Mitrovice jednog Srbina. „Policajci“ su rekli da jedino oni imaju pravo da određuju ko će gde da živi. Prema izveštajima, UČK je takođe uznemiravala one Albance koji su u dogovoru sa srpskim komšijama prihvatili da se staraju o njihovim napuštenim stanovima.⁹⁴
- Jedna starija Hrvatica ubijena je oko 00.30 časova na putu Peć–Priština kod Donjeg Petrića (opština Klina).
- Prijavljena su dva slučaja podmetanja požara u srpske domove, jedan u Štimlju a drugi u Lipljanu.
- U Prištini je ubijena jedna Srkinja.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a prisustvovali su ponovnoj sahrani sedmoro civila i šest pripadnika UČK u Orahovcu. Oni su ubijeni 1998, kada je VJ zauzela Orahovac. Sahrani je prisustvovalo preko 1000 ljudi.

19. jul

- Trojica muškaraca ušla su u stan srpsko-bugarskog bračnog para u Gnjilanu i zastrašivala ženu. (videti gore GN 60).
- KFOR je saopštio da je jedan muškarac nepoznate nacionalnosti ubijen u Žegri u opštini Gnjilane.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a posetili su Ogošte (opština Kosovska Kamenica) i uvereli se da se iz sela iselila većina Roma. Oni su otišli po okončanju sukoba, tokom

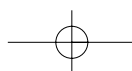

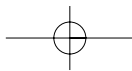
povlačenja srpskih snaga, a u selu su ostali mahom stariji Romi. Neki Romi su se bili vratili u Ogošte tokom prethodnih nedelja.

- UNHCR je obavestio OEBS da Srbi iz Krajine, koji žele da se isele sa Kosova, imaju tri mogućnosti – da se vrate u Hrvatsku, da odu u druge delove Srbije (u izbeglički kamp) ili da ih prihvati Rumunija.
- KFOR je obavestio predstavnike Odeljenja za ljudska prava OEBS-a u Gnjilanu da će 26. i 27. jula preuzeti nadležnosti u opštini Kosovska Kamenica.
- U Gnjilanu su nepoznati provalnici ušli u stan jedne srpske porodice i promenili brave na vratima.⁹⁵
- Pripadnici KFOR-a u Vitini potvrdili su da je konvoj od oko 100 vozila sa porodicama kosovskih Srba napustio Vitinu i da su oni krenuli put Srbije. KFOR procenjuje da će većina muškaraca pokušati da se vrati, dok će žene i deca ostati van Kosova.
- Prema navodu KFOR-a u Vitini, uveče je u blizini pravoslavne crkve eksplodirala bomba i dvoje Srba je povređeno. Druga bomba eksplodirala je u blizini doma kulture gde su se Srbi okupili da bi izabrali svog predstavnika, bivšeg oficira VJ, jer se bivši predsednik opštine iselio.
- Pravoslavni sveštenik iz Budisavića (opština Klina) nestao je između 14.00 i 15.00 časova. S njim je nestao i Srbin koji je privremeno utočište nalazio u manastiru u Budisaviću i koji se kretao u sveštenikovoj pratnji.
- Prijavljen je slučaj ubistva (žrtva nije identifikovana) u Leskovcu, u opštini Klina.
- Pripadnici UČK koje je uhapsio KFOR i koji se nalaze u zatvoru stanice policije UNMIK-a u Peći objavili su štrajk glađu jer misle da su uhapšeni bez osnova. KFOR ih je uhapsio zato što su zatočeništvu držali i zlostavljali jednog Albanca. Pripadnici UČK tvrdili su da su samo vršili svoju dužnost.⁹⁶
- U Prištini su ubijeni stariji Srbin i Srkinja, bračni par.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a iz prizrenske kancelarije sastali su se sa pripadnicima UNMIK-policije da bi razgovarali o budućoj saradnji. Pripadnici UNMIK-policije pretpostavljaju da će policijske dužnosti moći

da preuzmu u septembru. U međuvremenu će pomagati koliko mogu.

- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a iz prizrenske kancelarije sastali su se sa predstavnicima KFOR-a da bi razgovarali o tome kako sprečiti da tela budu sahranjena bez znanja rodbine. Odlučeno je da će predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a pomoći KFOR-u da se osigura da porodica bude obaveštena.
- U poslednja 24 sata u Prizrenu su zapaljene četiri kuće.
- Zbog uništavanja srpskih kuća u Prizrenu, UNMIK-policija odlučila je da u tesnoj saradnji sa Međunarodnim katoličkim komesarijatom za migracije (ICMC) uvede dobrovoljnu registraciju imovine Srba. Takođe se razgovaralo kako doći do Roma i Goranaca čije su zajednice nekada bile brojnije, a koji se takođe suočavaju sa teškoćama. Predstavnici OEBS-a održavaju bliske kontakte sa ovim zajednicama da bi prikupili podatke o pojedincima ili naseljima koji su posebno ugroženi.
- Predstavnik OEBS-a je u Landovici (Prizren) prisustvovao sastanku albanske i romske zajednice kojim je predsedavao predstavnik UNHCR-a. Sastanak je održan nakon što je 16. jula (videti gore) spaljeno sedam romskih kuća, nakon čega je UNHCR evakuisao romske stanovnike. Albance su zastupali predstavnici mesnih zajednica i LDK, a sastanku je prisustvovala i petočlana romska delegacija, predstavnici UNHCR-a, ECCM-a i OEBS-a. Sastanku je prisustvovalo ukupno 15 meštana. Razgovaralo se i o situaciji uopšte, kao i o naporima međunarodne zajednice da se u selu poprave uslovi za život. Dogovoreno je da će u narednih nedelju dana KFOR meštanima dostavljati tople obroke, a da će organizacija Katolička služba za pomoć ugroženima (Catholic relief Service - CRS) obezbediti prehrambene i ostale proizvode, uključujući i šatore, koje su stanovnici tražili. UNHCR je naložio jednoj NVO da u selu ispita snabdevanje vodom. Predstavnici kosovskih Albanaca ponudili su da se prvi šatori koji stignu dodele Romima. Obe strane naglasile su potrebu da se održi mirni suživot, kakav je vladao među zajednicama i pre sukoba. Jedan predstavnik Roma izjavio je da Romi ne vole da ih tako zovu i da su se oni oduvek izjašnjavali kao

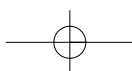

Albanci. Naglasili su da su samo tri romske porodice učestvovala u ratu (u uniformi) i da su se one iselile iz kraja. Ostale porodice nemaju šta da kriju. Predstavnici Društva majke Tereze su izjavili da je pre sukoba u selu živelo 1300 meštana, a da ih je danas 1090, ali da 40 odsto meštana u selu boravi samo danju jer su im kuće spaljene.

- KFOR je u Orahovcu otkrio telo devojčice stare između 13 i 15 godina. Njen identitet nije utvrđen.
- Komandant UČK iz Orahovca poricao je da ima saznanja da se lica drže u zatočeništvu i izjavio je da ništa ne zna o okolnostima pod kojima su kosovski Srbi nekud odvedeni od kada im se gubi svaki trag.

20. jul

- U okolini Koretišta, oko 07.45 časova, iz vatrenog oružja ubijen je 57-godišnji Srbin iz Gnjilana. On i drugi meštani sa kojima je otišao da naseče drva upali su u zasedu. Drugi Srbin, star 42 godine, ranjen je.⁹⁷
- Jedan Srbin star 53 godine, iz Cernice (opština Gnjilane), ubijen je na njivi u okolini sela iz snajperske vatre.⁹⁸
- Odeljenje za ljudska prava OEBS-a obavestilo je KFOR u Vitini i Gnjilanu o stalnim pritužbama Srba da KFOR za prevodioce zapošljava isključivo Albance.
- Uveče je zapaljena kuća u romskom naselju u Gnjilanu, udaljena manje od 100 metara od kontrolnog punkta KFOR-a. Pripadnici manjina kritikovali su KFOR da se ne zanima za njihov položaj.
- Predstavnik Odeljenja za ljudska prava OEBS-a sastao se sa pravoslavnim sveštenikom u Vitini i igumanom obližnjeg manastira Binač. Prema oceni sagovornika, u korenu sukoba nalazi se sukob hrišćanstva i islama, zbog čega je sa Albancima muslimanske veroispovesti bilo nemoguće ostvariti veze, dok, kako je rečeno, Albanci katoličke vere za pravoslavnu crkvu ne predstavljaju problem. Obojica sveštenika žestoko su kritikovala KFOR, tvrdeći da KFOR ne čini dovoljno da zaštiti manjine.
- Predstavnik Odeljenja za ljudska prava OEBS-a sastao se u Vitini sa zamenikom direktora Veća za odbranu ljudskih prava i građanskih sloboda u zgradi samoproklamovane paralelne civilne uprave UČK. Između ostalog, razgovaralo se o strukturi samoproklamovane vlasti. Ispostavilo se da odbor čine dvojica predstavnika UČK i jedan bivši član LDK.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a iz kancelarije u Gnjilanu sastali su sa interno raseljenim Albancima iz Suhara i Žarbinca kod Preševa (izvan Kosova, u južnoj Srbiji) koji su naveli slučajevne zlostavljanja i dva slučaja iseljenja pod prinudom. Sastanak je održan u prostorijama Regionalnog centra Gnjilane.
- Jedna Srkinja ubijena je kod sela Zupce, opština Zubin Potok/Zubin Potok (zapadno od Kosovske Mitrovice). Bila je u automobilu na koji je otvorena vatra, navodno sa kontrolnog punkta UČK na putu za Zubin Potok.
- Voz koji saobraća iz Leposavića/Leposaviq (severno od Kosovske Mitrovice) za Kosovo Polje/Fushe Kosove, a koji isključivo koriste Srbi i Romi, izbačen je iz koloseka u blizini Vučitrna. Nema izveštaja da je bilo povređenih.
- U Peći je potpuno spaljen bivši srpski restoran „Stari most“, jedan od malobrojnih restorana koji su radili u Peći. Restoran je od nedavno preuzeo Albanac i ime mu je promenjeno u Prekazi.
- U Podujevu je ubijen jedan Srbin.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a iz kancelarije u Prizrenu razgovarali su sa Gorancem koji je otet i pretučen 15. jula. On je izjavio da su ga dvojica izvela iz bolnice gde je bio otišao na lekarski pregled, i da su ga odvezli crvenim automobilom marke „jugo“ u selo Kosovce u Opolju (istočno od Prizrena) gde su ga uveli u jednu kuću na ispitivanje. Pitali su ga da li je za vreme sukoba bio mobilisan u snage SRJ. On je porekao, ali kada je rekao da je svoje oružje predao KFOR-u, počeli su da ga tuku, rekavši mu da je oružje trebalo da preda UČK. Sutradan su ga izbacili kod Kosovca, kod glavnog puta za Dragaš.
- U Orahovcu su spaljene dve kuće čiji je vlasnik Rom.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a izvestili su da u srpskom delu Orahovca trenut-

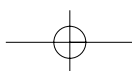
no živi oko 2500 Srba. Oni žive u izolaciji, ako ne čak i pod opsadom. Mnogi su izrazili želju da odu, naročito raseljena lica iz centra Orahovca i obližnjeg Zočišta, čije su kuće izgorele.

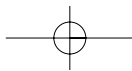
- Pojačane patrole KFOR-a u i okolini Orahovca dobro su prihvaćene. Pomoć pruža hrišćanska humanitarna organizacija Caritas (Caritas), mada ima primedbi na nedostatak mleka. Snabdevanje vodom i strujom nije postojano.
- Srbi iz Orahovca nisu izabrali svoje predstavnike. OEBS je predložio da izaberu portparola. Odgovor je glasio da će za Srbe biti prihvatljiva bilo koja osoba koju izabere OEBS. Srbi više ne priznaju neke od bivših rukovodilaca, a ostali su neprihvatljivi za međunarodnu zajednicu zbog njihove navodne umešanosti u ratne zločine.
- U Orahovcu najveću brigu predstavljaju otmice i sudbina najmanje sedam nestalih osoba. Dokazi ukazuju na moguću umešanost elementa UČK, ali loklani komandant UČK tvrdi da o incidentu ništa ne zna. Komandant KFOR-a ozbiljno se zainteresovao za slučaj i izrazio spremnost da preduzme odlučnu akciju. KFOR i OEBS nastavljaju istragu.
- Pripadnici KFOR-a u Orahovcu otkrili su telo devojke stare između 16 i 18 godina. Isprva se pretpostavljalo da je Albanka, jer je slučaj prijavila UČK. Sahranjena je prema muslimanskim običajima. KFOR je zatim obavestio da je reč o Srkinji i planira se ekshumacija.
- Neki kosovski Srbi iz Orahovca izrazili su želju da odu do centra grada u kupovinu i da obiđu svoje stanove. Kada su njihove želje predočene komandantu UČK, on je izjavio da su se u njihove stanove uselili Albanci iz 34 uništena okolna sela. Većina stanova je, prema njegovim rečima, opljačkana. Komandant UČK protivio se ideji da Srbi dođu u centar. Komandant KFOR-a smatra da su njegovi vojnici u stanju da drže situaciju pod kontrolom i da oni koji žele da idu u centar grada to treba i da učine. Cene hrane u srpkom delu grada drastično se razlikuju od onih u albanskim naseljima.
- U Orahovcu još nisu razmeštene ruske trupe iz sastava KFOR-a. Njihova oblast odgovornosti, kao i odgovornosti jedinica iz nemačkog kontingenta, nalazi se severno od Mališeva.

- Ispitivanje masovne grobnice kod Orahovca treba da počne 21. jula.
- Predstavnici OEBS-a posetili su komandanta UČK. Najveći deo razgovora vodio se oko pitanja nestalih. Komandant je rekao da UČK nije umešana i da svako može da kupi uniforme UČK i da se pravi da je njen pripadnik.

21. jul

- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a obišli su Donje Korminjane (pored Kosovske Kamenice) nakon izveštaja KFOR-a o slučaju da je kraj reke pronađeno telo. Verovalo se da je reč o albanskoj skitnici. Nakon opsežne istrage i razgovora sa meštanima, ispostavilo se da je KFOR prethodne noći sahranio telo ovog čoveka na istom mestu gde je pronađeno. Predstavnik OEBS-a je obišao grob i razgovarao sa pripadnicima KFOR-a o proceduri po kojoj sahrani mora prethoditi identifikacija. Identitet mrtve osobe je nepoznat.
- U Gnjilanu se pogoršava problem otmice Srba. Prikupljene su četiri izjave i na osnovu njih broj srpskih žrtava otmice u oblasti popeo se na 13.
- Predstavnik Odeljenja za ljudska prava OEBS-a obišao je Poneš (pored Gnjilana) da bi ispitao slučaj otmice. Utvrđeno je da je 17. jula žrtva otišla u Gnjilane u kupovinu. Prijatelj je žrtvu poslednji put video oko 12.00 časova kod mosta pored raskrsnice gde se glavni put Priština-Gnjilane odvaja za Poneš.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a obišli su Koretište i Stanišor, u opštini Gnjilane, mesta u kojima je prema izveštaju KFOR-a 20. jula pucano na dvojicu Srba. Prema rečima meštana Stanišora, incident sa pucnjavom dogodio se tog dana, ali žrtava nije bilo. Međutim, 20. jula u snajperskom napadu na selo Koretište ubijen je jedan 57-godišnji Srbin, dok je drugi, star 42 godine, ranjen. Predstavnik OEBS-a je razgovarao sa svedocima. Stanovnici oba sela tvrdili su da se svakodnevno mogla čuti vatra koja se, po njihovoj proceni, otvara sa okolnih brda. KFOR nije trajno razmešten ni u jednom od ova dva sela.

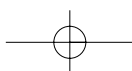

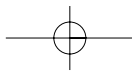

- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a obišli su Cernicu u opštini Gnjilane, u kojoj je, prema izveštaju KFOR-a, 20. jula iz snajpera ubijen jedan 53-godišnji Srbin. Čovek je pogođen iz snajpera u glavu dok je bio sa stokom na ispaši na okolnom brdu. Veruje se da je hitac ispaljen iz neke kuće u selu, sa udaljenosti od oko 400–500 metara. Predstavnici OEBS-a razgovarali su sa članovima porodice poginulog, a sa KFOR-om su razgovarali o mogućnostima da se trupe trajno razmeste u selu. Pripadnici KFOR-a izjavili su da uprkos pojačanim patrolama i operacijama osmatranja oni Srbima ne mogu garantovati bezbednost sve dok se u selu nalaze naoružani Albanci.
- U bilateralnim razgovorima između predstavnika Srba i Albanaca u Kosovskoj Mitrovici postignut je dogovor o principima zajedničke deklaracije kojom se građani pozivaju na obustavu nasilja i izražava se želja za zajedničkim životom. Dogovor obuhvata i anekse o slobodi kretanja i povratku domovima. Potpisivanje deklaracije zakazano je za 22. jul.
- Trojica pripadnika UČK navodno su zaustavila jednog Albanca u Batuši u opštini Đakovica. Otmičari su ga izveli iz njegovog automobila i uveli u svoje vozilo, nakon čega ovaj čovek više nije viđen.
- U Prištini je ubijen jedan Srbin.⁹⁹
- Prijavljena je otmica trojice Srba koji su kamionom krenuli za Štrpce.
- U noći između 20. i 21. jula u Prizrenu su zapaljene dve kuće. Nekoliko kuća, koje su već gorele, ponovo je zapaljeno.
- Nevladine organizacije izvestile su o dva odvojena slučaja koji se odnose na prevodioce iz prizrenske bogoslovijske škole, u koju su se sklonili Srbi. Prevodioci su bili izloženi pretnjama i uznemiravanju.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a sastali su se sa predstavnicima Roma iz prizrenskih naselja Tušuš i Tanasko Rajić. Predstavnici Roma izjavili su da se među romskom zajednicom raširio strah da će svi biti primorani da napuste Kosovo. Ozbiljno su bili zabrinuti za bezbednost i zatražili su zaštitu.
- U Mališevu (opština Orahovac) zapaljene su kuće.
- U Orahovcu je jedan Rom prijavio da ga je UČK privela u stanicu na ispitivanje.
- U Celini u opštini Orahovac sahrani 89 albanskih žrtava sukoba prisustvovalo je oko 10.000 ljudi.

22. jul

- U Gnjilane je stigao novopostavljeni upravnik UNMIK-a.
- KFOR je obavestio OEBS da je u poslednja 24 sata uhapšeno šest osoba u vezi sa provalom, kršenjem policijskog časa i zbog kršenja zabrane nošenja oružja. KFOR je izvesetio i da je na Gnjilane otvarana minobacačka vatra iz Pasjana na severu.
- Predaja dužnosti trupama ruskog kontigenta KFOR-a u Kosovskoj Kamenici zakazana je za 26. jul, zbog čega su u gradu ostale samo dve jedinice specijalnih snaga.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a sastali su se sa Srbinom iz Kosovske Kamenice, doktorom, koji im je rekao da bolnicom isključivo upravljaju Albanci. Propali su pokušaji da se obrazuje upravni odbor bolnice nalik onom u bolnici u Gnjilanu (videti pod 29. jun). Prema doktorovim rečima, 21. i 22. jula u obližnjem Koretinu i Leštaru zapaljeno je mnogo srpskih kuća. Trojica kosovskih Srba navodno su zlostavljana 21. jula u Bošču.
- KFOR iz Kosovske Kamenice obavestio je OEBS da su četvorica pripadnika MUP-a Srbije, uhapšena 19. jula kod Dobrosina, dva dana kasnije razmenjena za četvoricu kosovskih Albanaca koje su uhapsile srpske snage.
- Zamenik komandanta UČK u Kosovskoj Kamenici je izjavio da UČK „nikada neće prihvatiti ruske trupe KFOR-a kao mirovne snage“. Albanski predsednik opštine koga je postavila UČK i njegov zamenik saopštili su da su sve glavne javne službe u rukama kosovskih Albanaca.
- Srbi iz Robovca prijavili su predstavniku Odeljenja za ljudska prava OEBS-a da im je sloboda kretanja ograničena. Rekli su da žele da putuju u Kosovsku Kamenicu, ali da ih je strah od Albanaca koji nisu iz tog kraja.

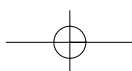

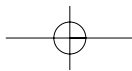

- Srbi iz Novog Brda izvestili su o redovnim minobacačkim napadima iz sela Bostane, Petrovce i Crečar, i žalili su se da KFOR nije redovno prisutan u oblasti.
- KFOR je u Gnjilanu uhapsio četiri lica osumnjičena za otmice.
- U Kosovskoj Mitrovici, na sastanku na kome je trebalo da se potpiše dogovorena zajednička deklaracija o slobodi kretanja (videti gore pod 22. jul), delegacija kosovskih Srba iznenada je odbila da potpiše izjavu. Kao razloge navela je svoj protest zbog proterivanja Srba sa Kosova. Rukovodstvo kosovskih Srba prihvatilo je da deklaraciju iznese na plenarno zasedanje Srpskog nacionalnog veća (koje čine predstavnici srpskih partija, intelektualaca i pojedina iz Kosovske Mitrovice) koja je zakazana za 25. jul.
- Goranci iz Dobruše kod Istoka prijavili su da im redovno prete da će im imovina biti oduzeta. Izjavili su da su neke ispražnjene kuće već spaljene i da je zaplenjeno nekoliko vozila. U nekoliko slučajeva počinioci su prepoznati.¹⁰⁰
- U Prištini je prijavljen slučaj napada bombom na jednog Srbina.
- Prijavljeno je da su Albanci u uniformama UČK u Prištini oteli trojicu Srba.
- Interno raseljeni Romi iseljeni su iz škole u Kosovu Polju, u kojoj su bili smešteni prethodnih mesec dana, u kamp UNHCR kod Obilića (severno od Prštine).
- Prijavljeno je da su četvorica muškaraca iz automobila marke „reno“ 18. jula, oko 11.00 časova u prizrenskom naselju Dušanovu otela Roma i njegovog sina.
- Žena od 55 godina koja živi u Vranishtu/Vranishte u opštini Dragaš prijavila je da su joj stan u Dušanovu obila i opljačkala petorica muškaraca, i da su joj ostavili poruku na kojoj je pisalo: „Ti si na redu“.
- U 23.00 časa u naselju Tušuš podmetnut je požar u kuću jednog Goranca.

23. jul

- Prijavljeno je da je Srbin iz Klokota (opština Vitina) nestao nakon što je traktorom otišao na njivu u blizini sela.¹⁰¹
- Tokom dana je u Gnjilanu zapaljena jedna kuća.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a razgovarali su sa navodnim očevicom tri slučaja otmice Srba. Međutim, od njega nisu mogli ništa da saznaju jer se plašio da pruži informacije.
- LDK je obavestio Odeljenje za ljudska prava OEBS-a da postoji sumnja da se kod Ugljara/Uglare (istočno od Gnjilana) nalazi masovna grobnica. LDK je takođe izvestio da iz Donjeg Makreša/Makresh u Prilepnicu stižu nova raseljena lica koja su navodno proterali Srbi iz Gornjeg Makreša (opština Gnjilane).
- U Gracku kod Lipljana ubijeno je 14 Srba, zemljoradnika koji su obrađivali njivu. Nakon ovog incidenta iz Lipljana se iselilo između 30 i 40 Srba.
- Održan je sastanak sa predstavnikom Roma koji žive u prizrenskom naselju Tušuš. U naselju je ostalo oko 200 Roma, a većina njih je tu bila i za vreme sukoba. Veoma su zabrinuti za bezbednost, naročito nakon nedavne otmice (videti pod 22. jul). Romi su zahtevali zaštitu i humanitarnu pomoć.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a iz prizrenskog Centra primili su izveštaj o nestanku jedne starije Srpkinje. Porodica ju je poslednji put videla 20. jula. Članovi njene porodice su izjavili da je žena napuštala kuću samo kad je išla u posetu dvema osobama, a ni jedna od njih je od tad nije videla. KFOR je tokom uviđaja u njenom stanu pronašao njenu tašnu i ličnu kartu.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a prijavljen je nestanak Srbina iz Prizrena. Rečeno je da je čovek nestao kada je UČK ušla u grad 14. juna.
- Prijavljeno je da su u Prizrenu ubijeni jedan Srbin i njegova devojka.
- Stigao je izveštaj da se srpsko osoblje u prizrenskoj bolnici suočava sa diskriminacijom kada traži „dopust“.

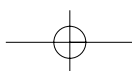

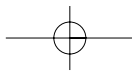

- ICTY je počeo istragu mesta koje je označeno kao masovna grobnica na jednom groblju kod Orahovca. Ispostavilo se da su tu sahranjene pojedine žrtve sukoba tokom jula 1998, a ne žrtve nedavnog sukoba.
- Kod reke Beli Drim, dva kilometra severno od mesta Zrze, u prizrenskoj opštini, pronađen je leš mlade žene. Sudeći po izgledu leša, bila je mrtva već neko duže vreme. Njen identitet nije utvrđen, ali ima indicija da je reč o Albanci staroj oko 20 godina. KFOR-u je već bilo poznato da je njeno telo pronađeno.
- Predstavnik OEBS-a u Orahovcu sastao se sa komandantom UČK. Ponovo se postavilo pitanje o otetim Srbima. Komandant je upitan da li je bilo naređenja da se Srbi kidnapuju ili su to na svoju ruku činili elementi iz njegove jedinice, jer očevici tvrde da su otmičari bili u uniformama UČK. Komandant je upitan i da li zna gde se oteni nalaze ili gde se nalaze njihova tela. Komandant je poricao da išta zna o tome, ali je rekao da će preneti svaku informaciju čim nešto sazna. Razgovaralo se i o mestima na kojima se nalaze masovne grobnice, i otkriveni su novi podaci koji mogu poslužiti u istrazi.
- Jedan Rom pozvan je da se javi u „policijsku stanicu“ UČK u Orahovcu. Tamo su ga tukli nekoliko sati, ali je pušten na intervenciju OEBS-a.
- U noći između 23. i 24. jula nepoznati napadači uništili su pravoslavnu crkvu u centru Đakovice.

24. jul

- Albanci su tokom demonstracija u Gnjilanu srušili spomenik knezu Lazaru. Poziv na demonstracije i rušenje spomenika UČK je uputila preko lokalnog radija. Predstavnici UN nisu uspeli da spreče emitovanje poruke koja poziva na nasilje. Poseta SRSG i predsednika samoproklamovane „prelazne vlade“ Gnjilanu je otkazana.
- Najmanje jedna kuća zapaljena je u Gnjilanu tokom dana. U noći 23. jula jugoistočno od Vitine čula se minobacačka paljba.
- Odeljenje za ljudska prava OEBS-a prikupilo je dokaze o postojanju masovne grobnice u okolini Podgrađa. Broj žrtava je nepoznat, a Odeljenje nije uspelo da stupi u kontakt ni sa jednim očevicom. Članovi LDK koji su otkrili grobnicu pretpostavljaju da se u grobnici nalaze tela kosovskih Albanaca, ali ovo do sada nije potvrđeno.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a uzeli su izjavu od starijeg bugarsko-srpskog bračnog para iz Gnjilana. U protekle tri nedelje nepoznati muškarci su ih šest puta uznemiravali u njihovom stanu i tražili oružje. Stan im je opljačkan. Albanci su im 24. jula rekli da imaju 24 sata da napuste grad. (videti gore GN 60).
- U Prizrenu je održan „okrugli sto“ koji je organizovao UNMIK. UNMIK je saopštio da je osnovni cilj ovog sastanka da se obrazuju komisije zadužene za medije, privredu, zdravstvo i obazovanje. Zamenik komandanta UČK za prizrensku zonu i komandant 124. brigade UČK izjavili su da KFOR i UNMIK optužuju UČK da organizuje paljenje kuća. Oni su izjavili da podmetanje požara nije u njihovom interesu i da su pokušavali da to spreče. Na kraju su rekli da je UČK oduvek poštovala Ženevske konvencije. Katolički sveštenik Albanac osudio je pojavu nasilja unutar zajednice i zatražio od UNMIK-policije da održava red. Konferenciji su prisustvovala i dvojica pravoslavnih sveštenika, a jedan od njih izrazio je žaljenje zbog onoga što se dogodilo kosovskim Albancima, za šta je optužio Miloševićev režim. Neki od učesnika izjavili su da je pravoslavna crkva podržavala režim. Na kraju je kritikovan izbor sudija za opštinski sud. Iznete su tvrdnje da su neke sudije radile tokom devedesetih i da su izricale kazne nevinim kosovskim Albancima.
- Prijavljeno je da je na Srbina u Lipljanu izvršen napad ručnom bombom.
- U opštini Lipljan prijavljena su tri slučaja podmetanja požara, jedna žrtva je Albanac, druga Srbin, a treća Rom.
- U Orahovcu predstavnici OEBS-a i ICTY dobro saraduju. Nakon što su mu predstavnici odeljenja za ljudska prava OEBS-a prosledili informacije u vezi sa grobljem kod Orahovca (videti gore pod 22. jul), ICTY je obustavio tu istragu i počeo istragu novih lokacija koje je OEBS označio na osnovu informacija dobijenih od romskog stanovništva.

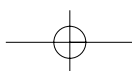
- Održan je sastanak sa izabranim predstavnicima Srba iz Orahovca i Velike Hoče. Lista potencijalnih kandidata za članove konsultativne komisije sadrži šest imena, a komisiju će činiti četiri osobe. KFOR je prethodno odobrio spisak imena, potvrdivši da se među kandidatima ne nalaze osobe koje su osumnjičene da su učestvovala u zločinima.
- Predstavnicima Odeljenja za ljudska prava OEBS-a obišli su romsku zajednicu u Orahovcu; predložili su Romima da izaberu svog predstavnika koji bi ih zastupao i iznosio probleme sa kojima se suočavaju.

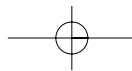
25 jul

- Predstavnicima Odeljenja za ljudska prava OEBS-a iz gnjilanskog centra obišli su Podgrađe, Lovce i Ugljare nakon otkrića masovne grobnice. Ispostavilo se da grobnica postoji mesec dana. Za sada nema podataka o etničkoj pripadnosti osoba čija se tela nalaze u grobnici. Nema prijavljenih slučajeva nestalih iz ovih sela.
- Prelazna civilna uprava UN obavestila je Odeljenje za ljudska prava OEBS-a da se u mrtvačnici bolnice u Gnjilanu nalazi šest neidentifikovanih tela, od kojih se neka tu nalaze već više od nedelju dana. OEBS se raspitao o mogućnosti da se u mrtvačnicu pozovu članovi rodbine nestalih Srba da pokušaju da identifikuju tela. KFOR je objasnio da je reč o privremenoj mrtvačnici bez odgovarajućih uređaja za hlađenje i da bi bilo neprikladno tamo dovoditi članove porodica nestalih. Prelazna civilna uprava UN složila se da se od odeljenja za kriminalističku istragu zatraži da fotografiše tela. OEBS je sa predstavnicima KFOR-a i prelazne civilne uprave UN razgovarao o tome kako unaprediti proceduru u postupcima sa neidentifikovanim telima da bi se obezbedilo da se informacije brzo proslede porodicama onih o čijoj se sudbini još ništa ne zna.
- U noći 23. jula u Gnjilanu je KFOR uhapsio 49 osoba zbog kršenja policijskog časa. KFOR je takođe registrovao četiri podmetanja požara i nekoliko slučajeva pljačke.
- U okolini Pasjana (istočno od Gnjilana), kod improvizovanog srpskog kontrolnog punkta ranjen je jedan Albanac.
- U Kosovskoj Mitrovici je Srpsko nacionalno veće zatražilo suspenziju pregovora o slobodi kretanja i povratku raseljenih do 1. avgusta. Kao izgovor pomenuto je ubistvo 14 kosovskih Srba kod Lipljana 23. jula. Rukovodstvo Albanaca iz Kosovske Mitrovice je sa svoje strane zatražilo od UNHCR-a da se nastavi sa procesom povratka. Ono je uputilo i ultimatum u kome se kaže da će biti organizovane nove demonstracije ukoliko se dogovor postignut 27. jula ne bude poštovao.
- Povorka kosovskih Albanaca koji su najavili prolazak kroz celu Kosovsku Mitrovicu zadržana je u južnom delu grada. Povorka je bila organizovana zbog komemoracije i ponovne sahrane vođa LDK i sindikalne organizacije, koje su srpske snage ubile u martu.
- Ispitani su izveštaji o nastavku uznemiravanja i napada na kosovske Albance koji žive u severnom delu Kosovske Mitrovice koji kontrolišu Srbi.¹⁰²
- Prijavljena su dva slučaja otmice kosovskih Srba u Prištini.
- Dan nakon što je uspostavljen dovod struje do okoline Štrpca, nova eksplozija oštetila je dalekovode.¹⁰³
- KFOR je izvestio da je konvoj od oko 40 vozila iz Uroševca napustio Kosovo.
- Predstavnicima OEBS-a iz Prizrena sastali su se sa zamenikom komandanta UČK za prizrensku zonu. Tom prilikom mu je predložen nov mandat OEBS-a i razjašnjene su razlike u odnosu na mandat OEBS-KVM. Zamenik komandanta UČK kao najvažnija pitanja istakao je pitanje medija i ljudskih prava. Zamenik komandanta istakao je da mediji, a naročito televizija, mogu igrati veoma važnu ulogu u oporavku društva od konflikta.

26. jul

- U Gnjilanu je iz vatrenog oružja ubijena 24-godišnja Albanka.¹⁰⁴
- UČK je otišla u prostorije ogranka LDK u Kosovskoj Kamenici i nezakonito uhapsila tri

člana LDK i zadržala ih na ispitivanju. Članovima LDK je rečeno da su aktivnosti LDK zabranjene. Pušteni su nakon dva sata.¹⁰⁵

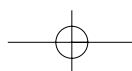
- KFOR CID izvestio je Odeljenje za ljudska prava OEBS-a u Gnjilanu da je dobio prijavu da su dvojica Albanaca silovala jednu Srkinju između 45 i 50 godina starosti. Silovanje se navodno desilo u stanu ove žene. Dve Albanke su rekle da su videle da dvojica muškaraca ulaze u njen stan.
- Jedan Albanac iz Kosovske Mitrovice prijavio je da je naoružani Srbin preko balkona ušao u njegov stan i da mu je pretio da će ga ubiti.¹⁰⁶
- Dvojica Srba navodno su uznemiravala dvojicu Albanaca koji su želeli da vide svoj stan u severnom delu Kosovske Mitrovice.¹⁰⁷
- U Prištini je ubijen jedan Srbin.
- Objavljen je zajednički izveštaj OEBS/UNHCR-a pod nazivom „Preliminarna ocena položaja etničkih manjina na Kosovu“ koji pokriva period do 19. jula.
- Vojna policija KFOR-a izvestila je da se u prizrenskoj opštini protekle nedelje dogodilo sedam ubistava. U predgrađu Prizrena 20. jula je pronađeno telo muškarca nepoznate nacionalnosti, sa ranom od metka na glavi. Pronađeno je telo kosovskog Srbina koji je ubijen iz vatrenog oružja, a istog dana, 22. jula, Albanci su ranili dvoje Srba u pokušaju da na silu uđu u njihovu kuću u Prizrenu. Istog dana beživotna tela Srbina i Srkinje pronađena su u njihovom stanu u Prizrenu. Utopljen je jedan 67-godišnji muškarac, a pronađeno je telo devojke sa prezeanim grlom. Nakon što je primio nekoliko anonimnih poziva, KFOR je 25. jula pronašao telo Srkinje, stare između 40 i 45 godina, u njenom stanu. Prezezan joj je grkljan a na glavi se vide povrede od udaraca. Tela starijeg bračnog para Srba pronađena su u njihovom stanu 25. jula. Oboje su ubijeni udarcima u glavu.

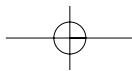
27. jul

- U romskom naselju u Gnjilanu oko 23.00 časa, oko 15 maskiranih Albanaca ranili su tri Romkinje i dvojicu Roma. Napadači su došli traktorom sa prikolicom koji je korišćen za pre-

voz ukradene robe za vreme policijskog časa. Spaljene su dve kuće, a pet ih je opljačkano. Po njihovom odlasku, na licu mesta je pronađen dugačak nož. Nekoliko žrtava i svedoka reklo je predstavniku OEBS-a da će napustiti Kosovo ukoliko vojnici KFOR-a ne budu stalno prisutni u naselju.¹⁰⁸

- U Gnjilanu je KFOR povukao svoj kontrolni punkt iz Ulice A. Preševa u romskom naselju, nakon što su im Albanci saopštili da su se svi Romi iselili iz naselja. OEBS je obavestio KFOR da to nije tačno. OEBS brižljivo prati stanje u romskom naselju zajedno sa odeljenjem za demokratizaciju OEBS-a i UNHCR-a.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a iz centra u Gnjilanu obišli su Žitinja u opštini Vitina, nakon što su primili izveštaj o ubistvu dve osobe. Srbin star 34 godine i Srkinja stara 38 godina ubijeni su 27. jula iz vatrenog oružja kada je njihov automobil upao u zasedu. U proteklih 15 dana u Žitinja je ubijeno četvoro kosovskih Srba. Bivši srpski predsednik mesne zajednice Žitinja izjavio je da preostali meštani srpske narodnosti nameravaju da se isele 1. avgusta. KFOR je neprekidno razmešten u selu.
- Dvojica Srba ubijena su iz zasede u okolini Vučitrna, kada su iz Golublja krenuli za Kosovsku Mitrovicu.¹⁰⁹
- U Peći je pronađeno četvoro mrtvih. Osobe su bile zlostavljane, davljene i na njih je pucano. Žrtve su jedan Bošnjak između 55 i 60 godina starosti, njegova supruga Albanka, još jedna Albanka i njen 30-godišnji sin Albanac.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a iz centra u Peći izvestili su da gori jedna kuća u blizini štaba KFOR-a. Iz požara je spasen jedan Srbin koji je zadobio lakše opekotine. U podne su stigle prijave da gore još tri kuće. Počinioci su nepoznati.¹¹⁰
- U Lipljanu su u dva odvojena navrata bačene bombe na dve srpske kuće. Povređenih nije bilo, ali je pricinjena velika materijalna šteta.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a iz prizrenske kancelarije sastali su se sa opštinskim tužiocima da bi se obavestili o njihovom radu. KFOR je tužilaštvu prosledio 11 slučajeva od kojih se ispituju samo dva. Preostalih devet smatraju se nepotpunim jer nedostaju osnovni

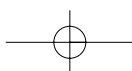

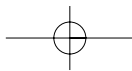
podaci. Tužiocima treba da se sastanu sa predstavnicima KFOR-a kako bi razgovarali o tekućim pitanjima, kao i da bi upotpunili informacije koje nedostaju.

- Kod mesta Randubrava u prizrenskoj opštini pronađena je masovna grobnica sa 16 tela. Veruje se da se u njoj nalaze tela albanske porodice iz Velike Kruše/Krusha e Madhe. Čini se da su žrtve bile poređane u stroj i streljane. Lokacija i imena svedoka ovog događaja prosleđeni su ICTY.
- Kod Randubrave u prizrenskoj opštini otkrivena je još jedna grobnica sa osam tela. Čini se da su u njoj tela žrtava eksplozije minobacačke granate. ICTY je zatražio od OEBS-a da ispita i dokumentuje lokaciju i da potom dozvoli rodbini žrtava da sahrane svoje mrtve.
- U Orahovcu je zapaljena kuća jednog Roma.
- U Orahovcu je KFOR smenio „gradonačelnika“ koga je postavila UČK. Smena je izazvala vakuum u vlasti jer je njegov zamenik odbio da dođe na mesto gradonačelnika koga je imenovala UČK. Međutim, kada su predstavnici OEBS-a došli u zgradu opštine, uverili su se da je „gradonačelnik“ nastavio da vrši funkciju.
- Predstavnici OEBS-a ponovo su posetili Srbe u Orahovcu. Oni su se pripremali za sastanak sa šefom uprave UN i razgovarali su sa predstavnicima OEBS-a o pitanjima koja nameravaju da mu postave. I dalje ih muče iste brige: bezbednost, sloboda kretanja i pristup prođavnicama u gradu.

28. jul

- KFOR je izvestio da su u okolini Klokota (opština Vitina, južno od Gnjilana) pronađena tela dvoje Srba.
- Petorica muškaraca, koji su se predstavili kao „policija“ UČK, izvršili su pretres stana jednog Srbina u Gnjilanu tražeći oružje. Stanaru su oduzeli 400 dinara (oko 20 nemačkih maraka) i saopštili mu da ima 24 sata da isprazni stan. Srbina je o tome obavestio pripadnika KFOR-a, ali su mu oni rekli da ne mogu da mu pomognu.¹¹¹
- Petnaest naoružanih Srba zaustavilo je vozilo u kome su se nalazila dva kosovska Albanca kod barikade na putu Gnjilane–Bujanovac. Barikada je bila napravljena od cigala i bodljikave žice. Žrtve su izvedene iz vozila, a kada su odbile da predaju novac, Srbi sa barikada počeli su da ih tuku. Jednom od putnika slomili su vilicu i on je prebačen u prištinsku bolnicu. Žrtve smatraju da su napadači iz sela Donje Korminjane. Obavešteni su pripadnici KFOR-a koji su na mesto događaja stigli nakon sat vremena.¹¹²
- Zbog obrazovanja zvanične knjige umrlih, OEBS, ICRC i UNHCR (članovi ad hoc Radne grupe za manjine), zajednički su zatražili od KFOR-a da ubrza dotok informacija u vezi sa slučajevima ubistava, hapšenja i otmica u Gnjilanu. Sklopljen je dogovor o standardnoj proceduri za prosleđivanje informacija koje poseduje KFOR svojim partnerima u UNMIK-u.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a iz Peći izvestili su da se preostali Srbi u pečkoj oblasti kreću isključivo od jedne do druge bezbedne tačke i to uvek u pratnji KFOR-a.
- OEBS je izvestio da se većina Roma iz prizrenskog naselja Dušanovo iselila zbog pretnji i osećaja nesigurnosti.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a iz Prizrena obišli su kolektivni centar u Prizrenu u koji su smešteni Srbi iz Krajine. U centru je živelo oko 80 izbeglica iz Hrvatske, a UNHCR preduzima korake da neke od njih preseli u druge delove Srbije.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a iz Prizrena vodili su sastanak kome su prisustvovali predstavnici romske zajednice iz prizrenske oblasti, dva eksperta za romska pitanja Saveta Evrope i predstavnici ODIHR. Pomenuto je da je u protekle dve nedelje spaljeno pet romskih kuća, a razgovaralo se i o mogućnostima pomirenja između albanske i romske zajednice u Prizrenu.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a iz Prizrena sastali su se sa predsednikom Okružnog suda u Prizrenu i razgovarali o pitanjima vezanim za pravosuđe. Predsednik suda je izjavio da slučajevi koje je dostavilo tužilaštvo nisu potpuni jer često nedostaju važni podaci kao što su imena žrtava i opis okolnosti pod kojima se incident

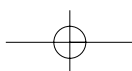

dogodio. On je dodao da to nije greška tužilaca nego da je razlog u tome što KFOR nema iskustva u policijskoj istrazi. On se nada da će ovaj problem biti otklonjen kada dužnost preuzme UNMIK–policija. Predsednik suda je izjavio da su tužiocima hitno potrebni prevodioci koji govore nemački da bi se procedura ubrzala.

29 jul

- U Gnjilanu je popodne otvorena vatra iz automobila u pokretu. Albanci koji su bili u belom automobilu marke „golf VW“ otvorili su vatru na grupu Srba. Povređenih nije bilo.
- Jedanaest kosovskih Albanaca u crnoj odeći priveli su u Gornjem Makrešu u opštini Gnjilane jednog 38–godišnjeg Srbina. Pušten je istog dana zajedno sa jednim 27–godišnjim Srbinom. Mlađi Srbin navodno je bio zlostavljan u zatočeništvu, ali još nije spreman za razgovor sa predstavnicima OEBS–a.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS–a iz Gnjilana održali su sastanak sa komandantom UČK za gnjilansku zonu. Upitan o hapšenju člana LDK, komandant je odgovorio da „LDK nije doprinela oslobađanju albanskog naroda tokom sukoba“, da je „LDK prevaziđena politička partija koja nema budućnost na Kosovu“. Prema političkoj viziji komandanta UČK, na Kosovu treba stvoriti novi spektar političkih partija, u skladu sa novim potrebama i ekonomskim interesima. Postavljeno je i pitanje u vezi sa otmicama Srba, ali je takve tvrdnje komandant UČK odbacio kao propagandu.
- OEBS je ponovo ispitao incident u vezi sa članovima LDK u Kosovskoj Kamenici (videti pod 26. jul). Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS–a posetili su lokalni štab UČK gde im je rečeno da su članovi LDK odvedeni samo na razgovor o oštećenjima kancelarije ogranka LDK. Predstavnici UČK saopštili su predstavnicima OEBS–a da ne smatraju da je sada pravo vreme za političko delovanje i dodali da će uskoro doći vreme kada će političke partije moći slobodno da deluju.
- Oko 04,00 časa u Jošanici, u pečkoj opštini, nepoznata lica ispalila su nekoliko granata i otvorila rafalnu paljbu na selo. Prema rečima meštana Albanaca, paljba je prestala nakon četiri–pet časova. Oni su smatrali da su vatru otvarali pripadnici srpskih paravojnih formacija iz Crne Gore.
- U Prištini je ubijen jedan Srbin.
- U Podujevu je ubijena jedna Sprkinja.
- U Prizrenu sudije razmatraju 17 slučajeva pritvorenih lica. Predsednik suda najavio je da će na prizrenskom radiju objasniti odredbe Uredbe UNMIK br. 1999/1. Sudija je rekao da se zbog straža KFOR–a u sudu sudije osećaju bezbednije. Takođe je izjavio da će prevodilac iz UNMIK–a biti na raspolaganju da pomogne tužiocima u prevođenju izveštaja KFOR–a sa nemačkog jezika.
- Direktor prizrenske bolnice, Albanac, pokušao je da otpusti 21 bolničarku turske nacionalnosti. Direktor je rečeno da jedini organ s ovlašćenjima da otpušta radnike jeste UNMIK. Nakon intervencije KFOR–a i prelazne uprave UN, bolničarke su vraćene na posao.
- OEBS je delegaciji Saveta Evrope organizovao sastanak sa predstavnicima samoproklamovane civilne uprave kosovskih Albanaca u Orahovcu, kao i sa predstavnicima drugih zajednica.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS–a iz kancelarije u Prizrenu upriličili su predstavnicima zajedničke misije Saveta Evrope i ODHIR–a susret sa predstavnicima Roma iz naselja Tušuš i Tanasko Rajić. Oni su i dalje najviše zabrinuti za svoju bezbednost i razgovaralo se o merama zaštite. OEBS je ponudio podršku i stručne savete da bi se Romi ohrabрили i bolje organizovali u okviru svoje zajednice i da bi počeli dijalog sa susedima kako bi poboljšali zaštitu.
- U Suvoj Reci (severoistočno od Prizrena) napadnute su dve devojčice. Oko 23.00 sata trojica naoružanih muškaraca u uniformama UČK navodno su odveli 12–godišnju devojčicu i njenu mlađu sestru iz njihovog stana. Devojčice su odvedene u neku kuću gde su ih navodno napali, a nakon četiri sata vraćene su kući. Starija devojčica kaže da je bila silovana. Mlađa sestra je bila pod isuviše velikom traumom da bi mogla da ispriča šta je doživela.
- Predstavnici OEBS–a sastali su se u Suvoj Reci sa šefom albanske civilne uprave koga je imeno-

vala UČK. U Suvoj Reci je pre rata živelo oko 80.000 stanovnika, od kojih je oko 80 odsto izbeglo u Albaniju tokom sukoba. Oko 90 odsto izbeglica se vratilo. Stanovništvo je pre rata bilo pretežno albansko, Srbi su činili oko 2,8 odsto, a ne zna se koliko je Roma bilo, mada se zna da ih nije bilo mnogo. Svi Srbi su otišli, ali su neki Romi ostali. Oko 90 odsto kuća u 42 sela uništeno je ili teško oštećeno. Relativno normalno stanje zatečeno je samo u selima Selogražde i Geljance. Najveće potrebe su za skloništima i obnovom kuća. Nevladine organizacije potrudile su se da se prevaziđe problem nedostatka hrane. Meštani su se raspitali da li će škole početi sa radom na vreme i kolike će biti učiteljske plate. Samoproklamovana lokalna uprava pokušala je da popravi sisteme za snabdevanje strujom i vodom, ali su direktori ovih preduzeća, Srbi po nacionalnosti, otišli. Na njihova mesta došli su Albanci koji su izgubili posao u periodu između 1989. i 1991. godine. Struje je bilo u svim selima, ali uz redovna isključenja. Jedna NVO pomagala je u prečišćavanju vode za piće.

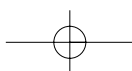
- OEBS se sastao sa potpredsednikom ogranka LDK u Suvoj Reci. On je potvrdio da partija dva puta nedeljno održava sastanke u 38 od 42 sela u opštini. Aktivnih je desetero od 13 članova predšedništva. Potpredsednik LDK izjavio je da sa UČK imaju kako dobra tako i loša iskustva. Odnosi sa 123. brigadom UČK su dobri, ali su odnosi u ostatku zone napeti. LDK ne priznaje albansku lokalnu vlast jer ju je imenovala samoproklamovana Prelazna vlada UČK koju LDK ne podržava.
- Predstavnici OEBS-a sastali su se u Suvoj Reci sa predstavnicima Veća za odbranu ljudskih prava i sloboda kosovskih Albanaca da bi stekli uvid u korisnost podataka koje je Veće prikupilo.

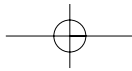
30. jul

- KFOR je izvestio da su se u gnjilanskoj oblasti dogodile dve otmice i jedan oružani incident u kome su ranjeni jedan Srbin i jedna Srkinja.
- KFOR je izvestio da je 29. jula kod Ugljara (istočno od Gnjilana), pronađen neidentifiko-

vani leš. Leš je u stanju raspadanja, pa je tek donekle otkriven. Ostaci su i dalje na mestu gde je telo pronađeno, prekriveni zemljom.

- Oko 00.30 časova na srpsko naselje u Gnjilanu bačene su tri bombe. Žrtava nije bilo. Srbi su izjavili da će postaviti barikade da bi se srpsko stanovništvo bolje zaštitilo.
- Oko 500 Albanaca demonstriralo je ispred spomenika knezu Lazaru u Gnjilanu zato što je KFOR ponovo podigao spomenik. (videti pod 24. jul).
- Predstavnik Odeljenja za ljudska prava OEBS-a sastao se sa predstavnicima samoproklamovanih albanskih vlasti u Žitinju u opštini Vitina. Oni su zatražili da se Srbi razoružaju i da se uhapsu ratni zločinci koji žive u selu. Prema rečima predstavnika Albanaca, u selu je tokom sukoba ubijen jedan Albanac, ali nijedan od tada. Potvrdili su da je u Žitinju ubijeno četvoro Srba u, kako su rekli, „obračunu mafije kosovskih Srba“. Predstavnici Albanaca izjavili su da su voljni da vode konstruktivni dijalog sa KFOR-om i kosovskim Srbima. KFOR je pristao da primi delegacije kosovskih Srba i Albanaca iz Žitinja i da poboljša bezbednosnu situaciju. Srbi su saopštili OEBS-u da će se iseliti ukoliko se situacija ne poboljša.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a obišli su masovnu grobnicu kod Podrgrađa u opštini Gnjilane. Leševi su plitko zakopani i negde vire delovi tela. Tela su u procesu raspadanja, i potrebno je hitno omogućiti identifikaciju. Iz sedišta OEBS-a u Prištini dat je savet da tim ICTY što pre dođe da ekshumira tela. U oblasti je prijavljeno mnogo nestalih, i njihove porodice čekaju na identifikaciju tela.
- Regionalni administrator UNMIK-a za Kosovsku Mitrovicu obratio se Srpskom nacionalnom veću u pokušaju da ubrza pregovore o slobodi kretanja i pristupa gradskoj bolnici.
- U Bistražinu kod Đakovice pronađeno je telo 20-godišnje Albanke. Na leđima je imala nekoliko rana od metaka.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a iz Prizrena razgovarali su sa četiri srpske porodice koje su bile žrtve napada od završetka sukoba. Najpre su razgovarali sa 71-godišnjom ženom na koju su pucali i ranili je nepoznati

napadači dok je bila ispred kuće. Sused je pozvao vojnu policiju KFOR-a čiji su pripadnici odmah došli i pružili joj prvu pomoć. Njoj su redovno pretili. Tokom proteklog meseca „policija“ UČK na silu je ulazila u njen stan pod izgovorom da traži oružje. Muž (65) druge žene, sa kojom su razgovarali, ubijen je iz vatrenog oružja ispred svoje kuće 14. jula. Krenuo je da kupi hleb. Vojna policija KFOR-a ju je obavestila o smrtnom slučaju i pružila joj zaštitu kada se okupila grupa od oko 20 muškaraca koji su počeli da je vređaju i maltretiraju. Tu noć je provela sama, a tokom noći su joj neprekidno lupali na vrata. Nakon toga je Katolički komesarijat za migracije (ICMC) odlučio da ženu preseli u prizrensku bogosloviju gde se i sada nalazi. U pratnji KFOR-a otišla je 17. jula da obiđe stan i videla da je opljačkan i da joj se u stan uselila albanska porodica. Treća osoba sa kojom su razgovarali jeste 36-godišnji Srbin kome su trojica nepoznatih muškaraca bacila ručnu bombu u dvorište 13. jula. Za to vreme mu je presečena telefonska linija na nekoliko sati da ne bi mogao da pozove KFOR, a što je mogao da učini tek narednog dana. Nepoznati napadači pucali su na njegovu kuću 26. juna, 15. i 16. jula. Ovaj sagovornik bio je invalid i živeo je sam. Ranije je deo stana bio iznajmio dvojici srpskih policajaca, pa je mislio da je to razlog što su ga napadali. Poslednji sagovornik bio je stariji bračni par (od 65 odnosno 70 godina) kome je neprekidno prečeno i koji je uznemiravan u svojoj kući. U dva navrata, 10. i 15. jula ovi ljudi su uhvatili čoveka kako pokušava da preskoči zid njihovog imanja. Oba puta je pucano na njihovu kuću i zato su pozvali KFOR. Kažu da su im nakon ovih napada razbijeni prozori na kući i da su im noću često lupali na vrata.

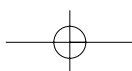
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a iz Prizrena primili su izveštaj od sveštenika iz bogoslovije o nestanku 16 starijih osoba iz sela Donjice u prizrenskoj opštini, i da su oni poslednji put viđeni 27 juna. U selu je živelo 18 starijih Srba, ali su dvoje otišli nakon što su im nepoznati počinioci zapalili kuću. Ovo dvoje se sada nalaze u bogosloviji, ali se o preostalim 16 ništa ne zna.
- Sveštenik Nikola obavestio je Odeljenje za ljudska prava OEBS-a iz Prizrena da je stanje u

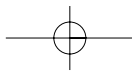
prizrenskoj bogosloviji kritično. U bogosloviji se nalazi 250 osoba, a ona može da primi samo 130. Među njima je petoro Albanaca i 30 Roma. Zbog prenatrpanosti i nedostatka osnovnih uslova često izbijaju svađe. Stanari se naročito žale na ponašanje Roma. Sveštenik se brine da je iz okolnih sela krenulo ka bogosloviji još Srba i da UNHCR neće uspeti brzo da ih negde drugde smesti. Neke je UNHCR već otpratio do Kosovske Mitrovice, Prištine i pojedinih delova Srbije. Vlada i nestašica hrane i sveštenik je veoma zabrinut što se raseljeni praktično nalaze u zatočeništvu. Sveštenik je izjavio da je u redovnom kontaktu sa srpskim stanovništvom iz kraja. On je tražio da ga vojna policija KFOR-a obavesti kada nađe neko telo ili dođe do informacije o nekoj nestaloj osobi kako bi mogao da informaciju prenese porodici.

- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a iz Prizrena izvestili su da je nakon intervencije KFOR-a Gorancima ponovo omogućeno da se leče u prizrenskoj bolnici i da će turska hitna pomoć ubrzo početi da deluje u okolnim selima.

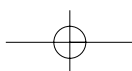
31. jul

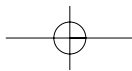
- Predstavnik KFOR-a je potvrdio da dve eksplozije koje su se čule u Gnjilanu u noći 30. jula potiču od artiljerije KFOR-a koja je ispaljivala svetleće rakete na oblast severozapadno od grada. Ovo je bio deo spasilačke operacije KFOR-a koji je hteo da izvuče jednu svoju patrolu KFOR-a koja se našla između dve vatre iz lakog naoružanja u okolini Paralova.
- Predstavnici OEBS-a bili su prisutni kada je KFOR uhapsio Srbe, putnike iz dva vozila, koji su bili odgovorni za postavljanje barikada na putu Straža–Stanišor kod Gnjilana.
- U Klokotu (južno od Gnjilana, opština Vitina) oko 200 Srba protestovalo je ispred sedišta KFOR-a zbog navodnog prisustva naoružanih kosovskih Albanaca u selu. Protestovali su i Srbi u Partešu i Pasjanu (kod Gnjilana).
- KFOR je potvrdio da je u Gnjilanu uklonio spomenik knezu Lazaru nakon što su građani tokom mirnog skupa 30. jula potpisali peticiju sa zahtevom da se spomenik ukloni.

- U mestu Dobrčane u opštini Gnjilane trojica Albanaca su uz pretnju vatrenim oružjem zaustavili šestoro Roma. Tom prilikom im je ukradena imovina – dva vozila, novac, dokumenta i ostale lične stvari. Ovi Romi su se iseljavali iz Gnjilana zbog prethodnih slučajeva pljačke.
- I u severnom i u južnom delu Kosovske Mitrovice paljena je imovina.¹¹³
- U Kosovskoj Mitrovici jedan naoružani Srbin pretio je pripadniku KFOR-a koji je pratio jednu albansku porodicu koja je išla da obiđe svoj stan. KFOR i UNMIK-policija izveli su odlučnu akciju u severnom delu grada i svi prilazi bili su blokirani nekoliko sati.
- UNMIK-policija izvestila je da je u Kosovskoj Mitrovici otvoreno 1500 slučajeva, od kojih se 75 odsto odnosi na podmetanje požara i pljačku. Niko nije pritvoren u vezi sa ovim slučajevima.
- U Klini je, prema navodima, „policija“ UČK otela jednog muškarca koga je zadržala više od dva sata.
- U Prištini je ubijen jedan stariji bračni par.
- Prijavljen je slučaj otmice jednog Srbina u Prištini.
- Održan je još jedan sastanak sa predstavnicima Roma iz prizrenskog naselja Durmiš Aslano, ali sastanku nisu prisustvovali predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a iz kancelarije u Prizrenu.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a izvestili su da gradonačelnik Orahovca, koga je imenovala UČK, u gradu uživa slabu podršku. Komandant KFOR-a zatražio je njegovu smenu (videti pod 27. jul).
- Predstavnik Odeljenja za ljudska prava OEBS-a iz Prizrena sastao se sa bivšim gradonačelnikom Suve Reke, koji se na toj funkciji nalazio sve do početka rata. On je izjavio da je protivustavno smenjen sa funkcije 5. aprila, ali da nije mogao nikome da se obrati zbog svog problema. Kaže da rade samo dve od 10 službi lokalne uprave, u Suvoj Reci i Mušutištu. Obe ove službe nezakonito naplaćuju porez. Beriša je izjavio da mu je „gradonačelnik“ Prizrena, koga je postavila UČK, ponudio da bude „zamenik gradonačelnika“ Suve Reke, ali da je on to odbio. On je zabrinut zbog delovanja nelegitimne lokalne vlasti koju je postavila samoproklamovana vlada. Bivši gradonačelnik nije želeo da razgovara o odnosima između UČK, civilne uprave i stanovništva, ali je istakao potrebu osnivanja nove kosovske policije i uspostavljanja vladavine prava. Naročito je bio zabrinut zbog činjenice da su se u veći broj stanova nezakonito uselili novi stanari.
- Osobe koje su se predstavile kao pripadnici UČK oduzele su jednoj romskoj porodici u Štupelju (opština Klina) tri krave.

AVGUST 1999. GODINE HRONOLOGIJA DOGAĐAJA NA OSNOVU DNEVNIH IZVEŠTAJA

Početak avgusta

- KFOR je uhapsio četvoricu kosovskih Albanaca zbog pljačke u selu Dobra Voda u opštini Klina.
- Oko 1000 interno raseljenih Srba iz prizrenske oblasti preselilo se u opštinu Štrpce, čime je ova oblast još više postala srpska enklava.¹¹⁴
- Procenjuje se da je u Prištini ostalo između 1000 i 2000 Srba. U Prištini je pre rata živelo oko 20.000 Srba.

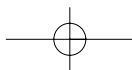
1. avgust

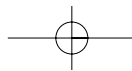
- Pedesetak muškaraca umarširalo je u uniformama UČK na gnjilanski stadion pred početak prve posleratne fudbalske utakmice. KFOR ih je smesta uhapsio.
- Selo Žitinje (pored Gnjilana, opština Vitina) napustilo je svih 334 Srba i oni su se preselili u Parteš i Donju Budrigu. Navodi se da su kuće ovih Srba opljačkane i spaljene čim su otišli.
- Održan je prvi sastanak Zajedničke komisije za opštinu Kosovska Mitrovica. Pozvani su predstavnici zajednica kosovskih Albanaca, Srba, Bošnjaka Turaka i Roma.
- U Rogovu, u opštini Đakovica, jedna Albanka obratila se pripadnicima KFOR-a za pomoć jer su je neki pripadnici UČK navodno tukli i kidnapovali njena dva sina. KFOR je pretražio kraj, ali sinove nije pronašao.¹¹⁵
- U 14.30 časova, kod Jašana u opštini Dečane predstavnici OEBS-a, koji su išli sa predstavnicima UNHCR-a, pronašli su jedan leš. Drugi detalji nisu poznati.
- Izvešteno je da je na dvoje Srba u Kosovu Polju (zapadno od Prištine) bačena ručna bomba.
- Predstavnik Odeljenja za ljudska prava OEBS-a izvestio je da Rome iz Orahovca i dalje pozivaju na isleđivanje u „polcijsku“ stanicu UČK. Neki od onih koji su ispitivani u stanici, tučeni su ili su nestali. OEBS je uputio pismo komandantu UČK u kome je izrazio zabrinutost, a rečeno je da će se komandant UČK smatrati odgovornim za

stanje onih koji su bili u nezakonitom pritvoru. Predstavnik OEBS-a objasnio je Romima da UČK nema nikakva prava da to čini.

2. avgust

- Tri neidentifikovana tela pronađena su dva kilometra južno do Donjeg Kušća (kod Gnjilana). U oblasti Kosovske Kamenice KFOR je otkrio dvoje mrtvih Srba čija tela je vratio porodicama.
- Situacija u Gnjilanu je napeta. OEBS-u je rečeno da u okolini Gnjilana i Uroševca deluju naoružane bande iz Albanije.
- UNHCR je obavestio Odeljenje za ljudska prava da su Romi iz Gnjilana zatražili prevoz do drugih delova Srbije. Romi su svoju nameru da se isele obrazložili time što je KFOR uklonio kontrolni punkt iz romskog naselja u gradu, zbog čega nema ko da im garantuje bezbednost.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a pronašli su tela trojice muškaraca nakon što su primili informaciju od jednog Albanca. Tela su pronađena u šumarku kod poligona VJ istočno od Gnjilana. Predstavnik Odeljenja za ljudska prava OEBS-a obavestio je KFOR CID. Na licu mesta pripadnici CID-a rekli su predstavnicima Odeljenja za ljudska prava OEBS-a da je jedna od žrtava verovatno na smrt pretučena, a da su druge dve ubijene tako što im je pucano u glavu. Prema CID-u, ova lica su ubijena oko nedelju dana ranije. Njihov identitet nije utvrđen i tela su prebačena u mrtvačnicu pri gradskoj bolnici u Gnjilanu. KFOR CID izjavio je da će nastaviti da istražuje slučaj.¹¹⁶
- Jedan dvadesetogodišnji Albanac iz Kosovske Kamenice prijavio je kancelariji Odeljenja za ljudska prava OEBS-a da su on i njegova petočlana porodica izbačeni iz stana iz dela grada sa većinskim srpskim stanovništvom.¹¹⁷
- IMC i IRC izvestili su da su dvojica njihovih međunarodnih predstavnika zadržani četiri sata između dve ilegalno postavljene barikade kod Kosovske Kamenice. Mogući razlog je što se u jednom vozilu nalazio lokalni prevodilac. Prema njihovim rečima, nepoznati naoružani civili su im verbalno pretili i zastrašivali ih.
- Prijavljeno je da je sa groblja u Kosovskoj

Mitrovici nestao jedan Srbin. Nakon toga i nakon što je KFOR sproveo pretragu za oružjem u srpskom selu Zupce (opština Zubin Potok, zapadno od Kosovske Mitrovice), rukovodstvo kosovskih Srba iz Kosovske Mitrovice obustavilo je sve razgovore o slobodi kretanja. Rukovodstvo kosovskih Albanaca postavilo je obaveštenja po gradu u kojima se obznajući da su pregovori propali, i pozvalo građane da se sami organizuju za povratak u severni deo grada.

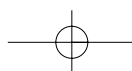
- U Prištini su u dva odvojena incidenta ubijeni Srbin i Srkinja.
- Prijavljena je otmica jednog Srbina u Prištini.
- U Lipljanu su na srpske stanove bačene ručne bombe. Povređenih nije bilo.
- KFOR je izvestio da su u Prizrenu tokom dana 1. avgusta zapaljene tri kuće, a još tri u noći između 1. i 2. avgusta. Od 1. jula registrovano je ukupno 156 požara, a 10–15 odsto ovih paljevina je ponovno paljenje istih kuća.
- Jedan sudija Okružnog suda u Prizrenu pretio je da će podnesti ostavku ukoliko na snazi ostanu zakoni koji su važili do 24. marta, kao što je predviđeno Uredbom UNMIK-a br. 1/1999, odeljak 3 (kojom se nalaže primena Krivičnog zakona Srbije). On je zahtevao da se odeljak 3 promeni tako da važeći zakoni budu oni koji su bili na snazi do 1989.¹¹⁸
- OEBS-u je predato protesno pismo zbog Uredbe UNMIK-a br. 1/999, koje su potpisale tri sudije Okružnog suda u Prizrenu.
- UNHCR je obezbedio prevoz za 93 Srba iz prizrenske bogoslovije do drugih delova Srbije. Planirano je još preseljenja.
- U Prizrenu je nepoznata osoba ispalila hice u baštu rezidencije šefa uprave UN.
- U Orahovcu je zapaljena kuća jednog Roma.

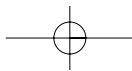
3. avgust

- KFOR je potvrdio da su u Koretinu (severno od Gnjilana) pronađena tela dve osobe srpske nacionalnosti. Tela su identifikovana i KFOR ih je predao porodicama.
- Za sada se veruje da su osobe čija su tela predstavnicima Odeljenja za ljudska prava OEBS-a

otkrili 2. avgusta (u šumi jugoistočno od Gnjilana) kosovski Srbi.

- Nakon izveštaja IMC i IRC da su njihovi predstavnici bili zadržani između dve nezakonito postavljene barikade kod Kosovske Kamenice, OEBS je sa šefom Misije otišao u obilazak oblasti, ali nije bilo tragova ni barikadama ni naoružanim civilima.
- Odeljenje KFOR-a za civilna pitanja obavestilo je Odeljenje za ljudska prava OEBS-a da je primljen izveštaj o postojanju grobnice kod Žegre u opštini Gnjilane. OEBS je obišao lokaciju u pratnji predstavnika LDK i osobe koja je prijavila otkriće grobnice. U izveštaju je stajalo da je iz zemlje virila ljudska ruka. Kada su predstavnici Odeljenja za ljudska prava stigli na lice mesta, videli su da je zemljište prekopano. Sve što je ostalo u četiri groba bili su ostaci životinja, verovatno krava. Podnet je izveštaj KFOR CID-u.¹¹⁹
- U Gnjilanu je prijavljena otmica dvojice Srba koji su iz Gnjilana krenuli kamionom ka Bojani.¹²⁰
- KFOR je izvestio da je u albanskom mestu Srbica (jugozapadno od Kosovske Mitrovice) zaplenjena do sada najveća količina oružja, pronađenog na Kosovu.
- Kosovski Srbi blokirali su glavni put od Zubinog Potoka (zapadno od Kosovske Mitrovice) ka Crnoj Gori i drugim delovima Srbije kada je KFOR počeo da traži oružje u Zupcu u opštini Zubin Potok.
- U Prištini je prijavljen napad ručnom bombom na jednog Albanca.
- U dva navrata bačene su dve bombe na srpsko naselje u Lipljanu. Povređenih nije bilo.
- Dvojica srpskih zemljoradnika ubijena su na njivi u opštini Lipljan.
- KFOR je izvestio da je u Prizrenu zapaljeno devet kuća i da su dve osobe (identitet nepoznat) otete.
- Predstavnik OEBS-a video je kako neko baca bombu na jednu kuću u Prizrenu 3. avgusta. Počinilac je nepoznat, kao i ko je bio na meti napada. Obavešten je KFOR.
- Vojna policija KFOR-a izvestila je da je ubijen stariji bračni par Srba čija su tela pronađena u njihovoj kući u Prizrenu 1. avgusta. Čovek koji je imao 95 godina umro je od teških udaraca u

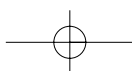

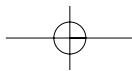
glavu. Njegova 78-godišnja supruga izbodena je 10 puta nožem. Bili su mrtvi otprilike nedelju dana. Počinioci su nepoznati.

- Istraživac Odeljenja za ljudska prava OEBS-a prisustvovao je incidentu kada je „policija“ UČK uhapsila čoveka na ulici u Prizrenu 2. avgusta. Čoveka su tukli i štitirali pre nego što su ga uveli u kombi. Odmah je telefonom pozvana vojna policija KFOR-a.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a iz prizrenskog centra posetili su bogosloviju da bi ispitali uslove u kojima žive Srbi koji su tu potražili utočište. Sveštenik je potvrdio da je UNHCR prethodnog dana odveo 93 osobe (od 250), ali da je u međuvremenu bogoslovija prihvatila još četvoro starih Srba. Kao razlog zbog koga su napustili svoje domove naveli su nedostatak hrane, a ne strah za bezbednost, iako je bezbednost i dalje ozbiljan problem. OEBS je preneo međunarodnim organizacijama UNHCR i ICMC da se Srbi žale na nedostatak hrane.
- Položaj srpskih porodica u Prizrenu se pogoršava i sve ih je više koji traže od međunarodnih organizacija da im pomognu da se isele sa Kosova.
- U selu Ljubižda u opštini Gora učenici Goranci ne mogu da pohađaju nastavu na srpskom jeziku zato što im to ne dozvoljavaju Albanci koji upravljaju školama. Oni roditelji koji zahtevaju da im se deca školuju na srpskom jeziku navodno su dobijali pretnje da će biti ubijeni, a njihove kuće spaljene.
- Prijavljeno je da je nekoliko Goranaca iz imućnih porodica iz Gornjeg Sela, mesta u prizrenskoj opštini gde žive Goranci, a koji su u dobrim odnosima sa Albancima, otišlo u školu sa zahtevom da nastavnici prekinu nastavu na srpskom jeziku. Oni su navodno rekli da je „albanški jezik, jezik budućnosti.“ Navodno su pretili da će „dovesti UČK da kazni“ one koji se oglašavaju o njihov zahtev.
- U Orahovcu je jedan Rom pozvan u „policijsku“ stanicu UČK na „informativni razgovor“, ali se nije odzvao pozivu.

4. avgust

- U okolini Kosovske Kamenice, Dobrčana i Raniluga stanje je i dalje napeto. Jedan Albanac iz Dobrčana ubijen je iz vatrenog oružja, a prijavljeno je da se čula pucnjava iz Petrovca u pravcu Raniluga (južno od Kosovske Kamenice).¹²¹
- Nekoliko pripadnika KFOR-a evakuisano je na lečenje u kamp Bondstil (baza američkog kontingenta KFOR-a). Na njih je otvorena vatra sa obližnje planine dok su zajedno sa srpskim radnicima pokušavali da uđu u industrijsku zonu.
- U Kosovskoj Kamenici održane su demonstracije protiv ruskih snaga KFOR-a.
- Dvoje Srba je ubijeno a nekoliko ih je ranjeno oko 7.30 časova, kada je otvorena vatra na konvoj Srba iz Vitine (južno od Gnjilana) koji su rešili da napuste pokrajinu.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a obišli su Ranilug da bi se sastali sa „gradonačelnikom“. On je izjavio da je 3. avgusta pucano na Ranilug iz Petrovca i da su neke kuće pogođene. Predstavnici Odeljenja za ljudska prava videli su pet kuća sa tragovima metaka na zidu. Meci su izvađeni i predati KFOR-u radi istrage.¹²²
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a iz gnjilanske kancelarije održali su sastanak sa KFOR CID-om da bi se dogovorili oko ispitivanja očevidaca otmica. OEBS je pristao da obezbedi prevoz i prevodioca do svedoka koji su voljni da svedoče pred KFOR-om. Prvi razgovori sa svedocima zakazani su za 5. avgust.
- Još nisu identifikovana tela troje Srba, koja su 2. avgusta pronađena kod Gnjilana.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a obišli su gradsku bolnicu u Gnjilanu zbog izveštaja KFOR-a o telu Albanca koga su otela šestorica Albanaca. Potvrđeno je da je preminuli 19-godišnji Albanac i da mu je pucano u vrat. Incident se navodno dogodio rano ujutro u Dobrčanima (severoistočno od Gnjilana), ali se ne zna pod kakvim okolnostima.
- Prijavljeno je da je na srpsku kuću na severu Kosovske Mitrovice bačena bomba. Izveštaja o povređenima nema, ali je kuća prilično oštećena.

Incident je nagnao kosovske Srbe da pijacu premeće na novu lokaciju duž severne obale reke.

- Patrola KFOR-a uhapsila je petoricu albanskih civila dok su pljačakali kuće u Đakovici.¹²³
- Regionalni administrator UN za pečku oblast formalno je stavio albansku samoproklamovanu vlast u Peći pod kontrolu UN.
- Vojna policija KFOR-a u Peći uhapsila je 59 lica zbog različitih dela, uključujući otmice, pucanje iz oružja, podmetanje požara i pljačke.¹²⁴
- Kosovski Albanci priveli su na ispitivanje dvojicu Roma u Uroševcu.
- Na srpsku kuću u Lipljanu bačena je bomba. Izveštaja o povređenima nije bilo.
- Vršilac dužnosti šefa Regionalnog centra OEBS-a u Prizrenu ugovorio je sastanak sa komandantom UČK za zonu Paštrika da bi razgovarali i umešanosti UČK u incidente koji su se u poslednje tri nedelje dogodili u oblasti Dragaša.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a iz prizrenske kancelarije obišli su Suvu Reku (sveroistočno od Prizrena) i tamo se sastali sa komandantom 123. brigade UČK. On je izjavio da se situacija stabilizovala, da sa KFOR-om postoji dobra saradnja i da se poštuje sporazum o demilitarizaciji UČK. Komandant je rekao da se sa predstavnicima lokalnih vlasti u Suvoj Reci, koje je imenovala samoproklamovana vlada UČK, redovno održavaju sastanci. On je naglasio da vojna i civilna struktura treba da budu odvojene, ali je dodao da će oblast ostati u njegovoj nadležnosti do izbora.
- Komandant KFOR-a izjavio je na sastanku sa predstavnicima OEBS-a da su odnosi sa 123. brigadom UČK vrlo dobri i dodao da je „policijska stanica“ UČK u mestu zatvorena.
- Predstavnici OEBS-a sastali su se sa samozvanim predsednikom opštine Suva Reka da bi razgovarali o novoobrazovanoj opštinskoj vlasti. On je izjavio da je uprava podeljena na deset odeljenja i da je on imenovao načelnike svih odeljenja.

5. avgust

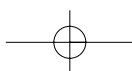
- Prema navodu KFOR-a, Srbi i Albanci iz Kosovske Kamenice dogovorili su se da više ne postavljaju

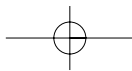
barikade. Međutim, KFOR je savetovao predstavnicima OEBS-a da nekoliko narednih dana ne obilaze oblast dok ne popusti napetost.

- Iz Gnjilana je saopšteno da je požnjevano 70 odsto njiva, izuzimajući one oko mešovitog sela Cernica (južno od Gnjilana) i u oblasti severozapadno od Gnjilana gde Srbi oklevaju da idu na njive jer je nekoliko njih u toku žetve ubijeno na njivi.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a videli su kako u Gnjilanu gore tri romske kuće. KFOR je poslao vatrogasna vozila da ugase požare. U gradu je ostalo tek nekoliko porodica Roma. KFOR je izvestio da danonoćno šalje patrole da pružaju zaštitu.
- Na koordinacionom sastanku sa nevladinim organizacijama u Gnjilanu, KFOR je predstavnicima međunarodnih organizacija savetovao da izbegavaju putovanja u oblast Kosovske Kamenice. Na sastanku se najviše razgovaralo o bezbednosnoj situaciji u kojoj žive pripadnici manjinskih zajednica u ovoj oblasti. IMC je zatražio od UNHCR-a da svojim partnerskim organizacijama stalno dostavlja nove izveštaje o bezbednosnoj situaciji.
- Nepoznate osobe navodno su uznemiravale jednu Romkinju u đakovičkom naselju Kolonija.
- U Lipljanu je prijavljeno šest odvojenih bombaških incidenata, četiri u srpskom naselju, a dva u albanskom. Povređenih, prema izveštaju, nije bilo.
- Srbi, meštani Štrpca, držali su pripadnike KFOR-a više od pet sati pod blokadom nakon što su se raširile glasine da su dva pastira oteta. Ispostavilo se da su glasine bile netačne.¹²⁵
- U okolini Uroševca na vozilo KFOR-a otvorena je vatra.

6. avgust

- Tim Odeljenja za ljudska prava OEBS-a pridružio se KFOR CID-u u istrazi kada su u reci Binačka Morava između Ugljara i Podgrađa, u opštini Gnjilane, pronađena dva tela. Oba tela bila su u stanju raspadanja, a KFOR CID procenjuje da su se u reci nalazila oko mesec dana. Identitet žrtava i uzrok smrti nisu poznati.¹²⁶

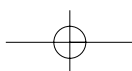
- Tim Odeljenja za ljudska prava OEBS-a obišao je selo Donje Korminjane u opštini Kosovska Kamenica. Meštani Srbin obavestio ih je da je oko 22.00 časa 5. avgusta oko 20 naoružanih pripadnika UČK pokušalo da uđe u selo, ali da su ih meštani Srbi sprečili. Umešao se i KFOR i jedan vojnik KFOR-a je ranjen.
- Tim Odeljenja za ljudska prava OEBS-a iz Gnjilana sastao se sa predstavnicima ICTY i timom stručnjaka za patologiju koji su se odazvali zatevu OEBS-a da istraže grobnicu u Podgrađu (istočno od Gnjilana). Tim ICTY složio se da se vrati na lokaciju radi ekshumacije tela. ICTY se takođe interesovao za dva tela koja su pronađena u reci (videti gore).
- Albansko medicinsko osoblje i pacijenti napustili su gradsku bolnicu u Kosovskoj Mitrovici zbog toga što se tamo nisu osećali bezbedno. 24 sata kasnije zbog pretnji da je podmetnuta bomba, iz zgrade su se evakuisali srpski pacijenti i osoblje. Nakon uspešnih pregovora uz posredstvo Misije UN, albansko osoblje i pacijenti vratili su se u bolnicu početkom naredne nedelje.
- Nepoznati napadač ubio je iz pištolja 66-godišnjeg Srbina i ranio još dvojicu u srpskom naselju u Orahovcu. Jedan od ranjenih, Srbin od 65 godina, ispričao je OEBS-u da je naoružani muškarac u 21.20 čas pucao na grupu starijih Srba koji su sedeli na stepeništu ispred kuće i jednog od njih usmrtio na lice mesta. KFOR je odmah stigao na lice mesta i odveo 65-godišnjeg ranjenog Srbina u bolnicu KFOR-a u Prizrenu. Srbi iz ovog naselja bili su zadovoljni brzom intervencijom KFOR-a, ali napadač do sada nije uhapšen.
- Tela trojice Srba, koja su otkrivena 2. avgusta u šumi kod Gnjilana, još nisu identifikovana. KFOR CID obavestio je OEBS da je istraga obustavljena i da se tela nalaze u mrtvačnici. Istraživač Odeljenja za ljudska prava OEBS-a odlučio je da pošalje fotografije žrtava određenim Srbima da oni pokušaju da identifikuju tela.
- U Zlokućanima, u opštini Klina, uhvaćeno je 11 Albanaca u pljački.
- U Obiliću je na kafić vlasnika Srbina bačena bomba i u eksploziji je ranjeno petoro Srba.
- U Kosovskoj Mitrovici Albanci su pokušali da pređu most i uđu u severni deo grada. Demonstracije su se završile sukobom sa snagama KFOR-a. Tokom demonstracija KFOR je ispalio hice u vazduh da bi sprečio direktni sukob srpskih i albanskih demonstranata.
- Trojica maskiranih muškaraca u maskirnim uniformama pretukla su jednog Srbina u selu Zupce u opštini Zubin Potok (severno od Kosovske Mitrovice).¹²⁷
- U Prištini je izboden nožem jedan Srbin.
- Prijavljen je napad ručnom bombom na jednu srpsku kuću u Lipljanu. Nije bilo povređenih.
- U opštini Lipljan uhapšeno je 16 Albanaca u vezi sa serijom bombaških napada tokom proteklih nedelja. Od 9. jula do 7. avgusta u opštini Lipljan registrovano je oko 30 napada bombama. (Od 7. avgusta, kada se prvi put dogodilo hapšenje, pa do 21. septembra, kada su i poslednji osumnjičeni pušteni, dogodila su se samo dva incidenta sa bombama).¹²⁸

7. avgust

- U okolini Vitine (južno od Gnjilana) ranjena je u nogu jedna 13-godišnja devojčica pošto je nagazila na minu.
- Na granici između opština Gnjilane i Novo Brdo ubijen je jedan Srbin. KFOR CID obavio je razgovor sa dvojicom albanskih svedoka koji su ispričali da se u kraju tokom noći čula žestoka vatra iz automatskog oružja.

8. avgust

- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a iz Gnjilana zajedno su sa dvojicom eksperata iz organizacije Lekari za ljudska prava (PHR) posetili porodicu jednog nestalog Srbina. On je nestao u Gnjilanu, ali nema dokaza da je reč o otmici.¹²⁹
- Istraživač Odeljenja za ljudska prava OEBS-a obišao je masovnu grobnicu u Podgrađu, u opštini Gnjilane, koju je ICTY počeo da istražuje 6. avgusta. Jedinica za uklanjanje eksplozivnih naprava ispitala je lokaciju 7. avgusta da bi

ekshumacija mogla da počne. Do sada je otkriveno jedno telo. Ekshumacija će se nastaviti. Ispostavilo se da se na lokaciji nalazi nekoliko grobnica iz različitih perioda, i da jedna od njih možda potiče iz vremena proteklog sukoba.

- U Prištini je prijavljen nestank jedne Srпкиnje.
- Jedan Srbin ubijen je u Uroševcu.

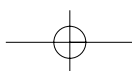
9. avgust

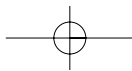
- U Gornjem Makrešu, u gnjilanskoj opštini, iz vatrenog oružja ubijen je jedan 69-godišnji Srbin. Njegova kuća i ambar su spaljeni. Svedoci ubistva tvrde da su se počinioci predstavili kao pripadnici UČK. Oni su navodno ušli u njegovu kuću 2. avgusta i naložili ukućanima da napuste selo.¹³⁰
- U Ponešu, u gnjilanskoj opštini, iz vatrenog oružja ubijen je jedan 40-godišnji Srbin. U 20.45 časova tri albanska mladića su ga presrela u zasedi ispred njegove kuće dok se sa suprugom i dvema ćerkama kolima vraćao kući.
- U Dobrčanima, u opštini Gnjlane, ubijena je 52-godišnja Srпкиnja, a 56-godišnji Srbin je ranjen. Kosovski Albanci pucali su na konvoj raseljenih Srba koji se kretao iz Kosovske Kamenice ka Gnjlilanu.¹³¹
- Prelazna civilna uprava UN sprečila je dalje iznošenje nameštaja i dokumenata iz Okružnog suda u Kosovskoj Mitrovici i policijskih stanica. Jedan deo sudske dokumentacije iznet je sa Kosova i prenet u Novi Pazar (severozapadno od Kosovske Mitrovice) pre dolaska KFOR-a.
- Na zajedničkom sastanku predstavnika Srba i Albanaca u Kosovskoj Mitrovici dogovoreno je da povratak mora da bude dobrovoljan i bezuslovan. Obe strane su se dogovorile da sačine listu onih koji žele da se vrate da bi im se pružila odgovarajuća zaštita.
- Jedan Albanac žalio se da su ga tokom demonstracija u Kosovskoj Mitrovici zlostavljali pripadnici KFOR-a.¹³²
- U Đakovici je otvorena kancelarija Odeljenja za ljudska prava OEBS-a.¹³³
- U Prištini je pucano na dve Srпкиnje, a dvojica Srba izbodena su nožem.

- U Prištini je u napadu ručnom bombom teško ranjena 12-godišnja Romkinja.
- U Brestovcu u opštini Orahovac ubijen je komandant UČK. Ruke su mu bile zavezane na leđima i u njega je ispaljeno osam metaka. Radio je van sela u polju u pravcu Velike Hoče. Pronašao ga je njegov sin oko 12.30 časova.
- Trojica muškaraca u crnim uniformama koji su se predstavili kao „članovi generalštaba“ UČK odveli su jednog bivšeg saradnika OEBS-a, iz mešovitog braka, iz njegove porodične kuće u Orahovcu.
- UNMIK i dalje pregovara da se Srbima iz Orahovca i Velike Hoče dozvoli pristup bolnici i prodavnicama u centru grada. Kosovski Albanci se i dalje ovome protive. Zbog ovih incidenata, kao i glasina o dolasku KFOR-a, stanje u gradu veoma je napeto. UČK je saopštila da se brine da Srbi iz svog dela grada imaju dosta oružja i tvrdi da se tamo kriju ratni zločinci. KFOR je takođe ocenio da je situacija veoma ozbiljna.
- U Prizrenu je iz vatrenog oružja ubijen jedan stariji Srbin. Njegova supruga je teško ranjena i prebačena u prištinsku bolnicu.

10. avgust

- KFOR je izvestio da su u dva odvojena incidenta u Kosovskoj Kamenici ubijene dve osobe, Albanac i Srпкиnja. Još jedan Albanac ubijen je kod Koretina.
- 63-godišnji Albanac prijavio je kancelariji Odeljenja za ljudska prava u Kosovskoj Kamenici da mu je komšija Srbin iz svoje kuće izrešetao kuću automatskom puškom. Istraga na licu mesta pokazala je da je metak koji je razbio prozor u prizemlju završio u zidu sobe. Drugi tragovi metaka nisu pronađeni. KFOR je obavešten o incidentu.¹³⁴
- Uveče je KFOR pretresao zgradu internata u Gnjlilanu koju UČK od sredine juna koristi za svoj štab. OEBS je obavestio KFOR da ima navoda da se zgrada koristi za mučenje. KFOR je u jednoj prostoriji pronašao rukavice, nekoliko uniformi, oružje, municiju, eksploziv i eksplozivne naprave. KFOR je uhapsio devet osoba, ali se u zgradi okupila velika grupa gnevni kosovskih

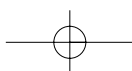

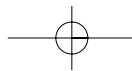

- Albanaca koji su sprečili pripadnike KFOR-a da uhapse ostale.
- U Gnjilanu, Kosovskoj Kamenici i Vitini svakodnevno se registruju oružani incidenti. U Vitini je u stan bivšeg predsednika opštine, Srbina, ubačena bomba. U Kosovskoj Kamenici na pripadnike KFOR-a dva puta je direktno otvarana vatra.
 - Uprkos stalnom prisustvu pripadnika KFOR-a u selu Žitinju svih 45 srpskih kuća zapaljeno je i potpuno uništeno.
 - Nakon tragičnog incidenta sa konvojem 9. avgusta, otvorena je vatra na još jedan konvoj raseljenih Srba koji je prolazio kroz selo Dobrčane, u gnjilanskoj opštini. Konvoj se kretao u pratnji KFOR-a koji ima dva stalna kontrolna punkta u selu. KFOR je izvestio OEBS da je jedan Albanac ubijen u selu Dobrčane.
 - KFOR je prijavio da su se u Gnjilanu dogodile dve otmice (identit žrtava nepoznat). U međuvremenu je OEBS saznao da je u okolini Kosovske Kamenice nestao jedan Albanac.
 - Crkveni odbor iz Gnjilana predao je Odeljenju za ljudska prava listu imena 13 Srba koji su navodno oteći u ovoj opštini tokom juna i jula. Kopija spiska i memorandum koji su poptisali bivši predsednici opština Gnjilane i Ranilug poslali su u sedište Misije OEBS-a u Prištini. Predstavnic Odeljenja za ljudska prava OEBS-a iz Gnjilana prethodno su dobili inormacije o 17 slučajeva i sve su proverili. Službenici Odeljenja za ljudska prava u Gnjilanu počeli su da prikupljaju posthumne podatke o slučajevima nestalih (tamo gde svedoci nisu bili dostupni) u saradnji sa Lekarima za ljudska prava (PHR), i da za tu svrhu koriste formulare PHR. Ovo je postao prioritetan zadatak, s obzirom na broj slučajeva u oblasti.
 - Predstavnik Odeljenja za ljudska prava OEBS-a otišao je u Koretište, u opštini Gnjilane, da istraži slučaj ubistva jedne Srпкиnje 9. avgusta (videti gore). Nepoznati napadač pucao je na vozilo u kome su se nalazili žrtva, njen suprug i još jedna žena. Žena je poginula, muž je ranjen, a žena koja je sedela pozadi je ostala neozleđena i pristala je da da izjavu.¹³⁵
 - Predstavnik Odeljenja za ljudska prava OEBS-a otišao je da istraži navode o otmici dvojice Srba iz sela Ranilug i Donje Korminjane (severno od Gnjilana).
 - U masovnoj grobnici u Podgrađu predstavnici ICTY i tim patologa otkrili su 11 tela, a ekshumirali pet. Pri jednom telu pronađeno je nekoliko ličnih karata, ali je ICTY saopštio da nije neobično da se kod tela pronađu lični dokumenti koji pripadaju drugim licima. Predstavnici ICTY i tim patologa, dakle, i dalje nisu u stanju da utvrde etničku pripadnost žrtava niti da ih identifikuju.
 - Iz južnog dela Kosovske Mitrovice na severni deo grada ispaljene su dve granate i pogodile stanove Srba i Albanaca duž severne obale reke. Žrtava nije bilo. U odgovoru na incident, s obe strane mosta okupilo se više hiljada građana. Te noći su, prema izveštajima, Srbi proterali 130 Albanaca iz njihovih stanova.¹³⁶
 - Predstavnic Odeljenja za ljudska prava OEBS-a iz Kosovske Mitrovice razgovarali su sa porodicom jednog Bošnjaka čija je otmica prijavljena 10. avgusta. Nakon što je on oteć, oteć je i njegov zet koji je prethodno viđen naoružan ručnom bombom u kafiću jednog Srbina.
 - Srpsko nacionalno veće predalo je OEBS-u spisak otećih i nestalih kosovskih Srba iz oblasti Kosovske Mitrovice.¹³⁷
 - U Đakovici je KFOR izvršio raciju prostorija za koje se tvrdilo da ih koristi UČK kao zatvor i tom prilikom uhapsio 12 pripadnika UČK i zaplenio njihovo oružje.
 - U minobacačkoj vatri u Gori, u opštini Peć, teško je ranjena jedna Srпкиnja, dok je jedan Srbin lakše ranjen. Na srpsko selo ispaljeno je 10 minobacačkih granata. Žena je podlegla ranama nakon što je prebačena u bolnicu KFOR-a u Banji.^{138/139}

11. avgust

- U Uroševcu je ubijena jedna Srпкиnja.
- Vojna policija KFOR-a izvestila je da su njeni pripadnici između 1. i 11. avgusta u Prizrenu otkrili 10 tela i da im je poznato 10 slučajeva otmice i 13 slučajeva nestalih.
- U Prizrenu se i dalje zauzimaju kuće Srba i ima izveštaja da se ljudi (uglavnom kosovski Srbi) izbacuju iz stanova uz maltretiranje.

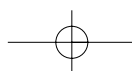

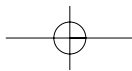

- Stanje u prizrenskoj oblasti opisuje se kao veoma napeto.
- Prelazna civilna uprava UN organizovala je u Prizrenu „okrugli sto“. Jedan advokat izjavio je da su srpske vlasti do 24. marta u oblasti u zatvorima držale 420 zatvorenika. Ministarstvo pravde Srbije potvrdilo je da se 320 zatvorenika nalazi u zatvorima u Srbiji, ali se ne zna šta je sa ostalih 100.
- U Prizrenu je Prelazna civilna uprava UN uručila 11 rešenja o ilegalnoj gradnji i zatražila od vlasnika da dozvolu za gradnju traže od Odeljenja za urbanizaciju, inače će im objekti biti srušeni.
- U prizrenskom sudu održano je 17 saslušanja. Prelazna civilna uprava UN počela je da preuzima vlast od predsednika opštine koga je postavila UČK. Uprava UN smestila se u zgradu opštine i sastavila listu osoba koje će vršiti dužnosti u četiri opštine. Prvi mandat nove administracije trajeće tri meseca, a članovi uprave zasedaće dva puta nedeljno. Takozvani „gradonačelnik“ zahvalio se regionalnom administratoru UN i rekao mu da se raduje što će raditi u novoj upravi. „Gradonačelnik“ Mališeva u opštini Orahovac izjavio je da je on već uspostavio vlast.
- UČK je razmestila deo 127. brigade (nova brigada) u zgradu bivše policijske stanice u opštini Belobrod. To je učinjeno pod izgovorom da u okolini Prizrena postoje paravojne formacije, ali je OEBS primetio da se UČK već nalazila u zgradi stanice. U kraju žive isključivo Albanci i neki od njih se žale na prisustvo UČK.
- Stanje u Dragašu veoma je napeto, a Goranci se žale da ih proteruju pritiscima. Većina prodavnica Goranaca je zatvorena. Goranac iz obližnjeg Ljubišta je prebijen kada je pokušao ponovo da otvori svoju radnju u Dragašu.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a obišli su srpsku enklavu u Velikoj Hoči (opština Orahovac) u kojoj živi oko 1100 Srba. Lokalni predstavnik im je rekao da hrane ima dovoljno, ali da svima glavni problem predstavlja sloboda kretanja.

12. avgust

- KFOR je prijavio da u Gnjilanu gori kuća. Ispred Informativnog centra KFOR-a održane su demonstracije sa zahtevom da se na slobodu puste Albanci koji su uhapšeni prilikom racije u zgradi internata koju je zaposela UČK. I u mestu Dobrčane održane su demonstracije protiv KFOR-a.
- Predstavnici ICTY i tim patologa završili su istragu masovne grobnice kod Podgrađa u opštini Gnjilane. Ekshumirana tela prenetu su u mrtvačnicu i čeka se identifikacija. ICTY je pristao da Albanci vide fotografije odeće u subotu 14. avgusta u Gnjilanu. ICTY je počeo sa istragom nove lokacije u Đelekarima u opštini Vitina.
- Govornici na mitingu koji je u Kosovskoj Mitrovici organizovalo Srpsko nacionalno veće zatražili su da se kazne oni koji su odgovorni za minobacačke napade (videti pod 10. avgust). Zatražili su i da se odloži povratak raseljenih lica, kao i povratak VJ i MUP u grad. Pominjana je i kantonizacija severnih kosovskih opština.
- U selu Rastovica, u opštini Dečane, pronađena su četiri tela. Identifikovana su tri tela.¹⁴⁰
- Dvadeset monaha i 20 srpskih civila iz pravoslavnog manastira Dečani imaju ograničenu slobodu kretanja. Oni mogu da napuštaju manastir samo uz pratnju KFOR-a.
- Izvešteno je da u Juniku, opština Dečani, gori jedna kuća.¹⁴¹
- Lokalna vlast u Đakovici, koju je postavila UČK, počela je da izdaje registarske tablice za vozila.
- Prijavljeno je da je u Peći zapaljena jedna kuća.¹⁴²
- Prijavljena je otmica jedne Srпкиnje u Prištini.
- U napadu bombama na kuće Srba u Lipljanu povređene su dve Srпкиnje.¹⁴³
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a posetili su porodicu Goranaca u Prizrenu, koji su prijavili da su im dva Albanca prethodne noći opljačkala stan. U Orahovcu su predstavnici OEBS-a prisustvovali ponovnoj sahrani 75 osoba koje su poginule u borbama 25. i 27. marta. Dvadeset dve žrtve potiču iz iste ugledne porodice; jedna od žrtava je poznati lekar koji je

radio u Prištini. U Velikoj Kruši je tokom rata ubijeno ukupno 197 meštana. Sahrani su prisustvovali i „gradonačelnik“ Prizrena, koga je postavila UČK, i komandant UČK.

12–16. avgust

- Iz Crkoleža (opština Istok) iselili su se svi stanovnici srpske nacionalnosti, od kojih je većina otišla za Dren (kod Kosovske Mitrovice). Prema jednom albanskom izvoru, Srbi su se u grupama svakodnevno vraćali u selo da bi iz svojih kuća pokupili lične stvari. Srbi su svakodnevno prelazili kontrolni punkt KFOR–a u 10–15 vozila, vraćajući se ili za Dren ili za Zubin Potok (u okolini Kosovske Mitrovice) sa stvarima.¹⁴⁴

13. avgust

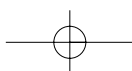
- KFOR je prijavio da je kod naselja Gornja Mahala, u opštini Kosovska Kamenica, pronađeno telo jednog Srbina starog između 25 i 35 godina.
- Jedan vojnik KFOR–a ranjen je iz snajpera u Donjem Korminjanu.
- U mešovitom selu Cernica (jugozapadno od Gnjilana) KFOR je kod desetorice Albanaca otkrio municiju.
- KFOR je otkrio tek iskopane borbene rovove kod Gnjilana, blizu puta za Prištinu.
- U Kosovskoj Kamenici demonstriralo je između 200 i 300 Albanaca protiv dolaska ruskih snaga KFOR–a.
- KFOR je spečio da nekoliko kamiona sa naoružanim Srbima iz severnog pređe u južni deo grada.
- Nepoznate osobe zapalile su jednu kuću u Banji, u opštini Istok.¹⁴⁵
- U Peći su zapaljene dve kuće.¹⁴⁶
- Iz Kraljeva je u Goru (opština Peć) otputovalo 96 raseljenih Srba u pratnji KFOR–a, prema zahtevima Jugoslovenskog crvenog krsta.¹⁴⁷
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS–a iz pečke kancelarije izvestili su da su ispred štaba KFOR–a održane mirne demonstracije kojima se

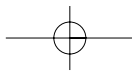
zahtevalo da NATO pomogne u oslobađanju zatvorenika koji se nalaze u zatvorima u Srbiji. Na demonstracijama se okupilo oko 150 ljudi.¹⁴⁸

- U Prištini je ubijen jedan Srbin.
- Naoružani pripadnici UČK pretili su Srbima zaposlenim u zgradi opštine u Kosovu Polju (južno od Prištine). Zaposleni Srbi odlučili su da više ne idu na posao.¹⁴⁹
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS–a iz prizrenske kancelarije obišli su nekoliko sela u blizini albanske granice. U njima nije zabeležen nijedan incident, a meštani su bili zadovoljni radom KFOR–a. U selu Reštelica (zapadno od Prizrena) meštani su saopštili da UČK ponekad dolazi u selo da traži oružje.
- Izvešteno je da napetost popušta u Orahovcu i da obe strane sve češće pominju spremnost na početak razgovora.

14. avgust

- Četiri kuće zapaljene su u centru Gnjilana, a iz obližnjeg Šilova čule su se eksplozije.
- U Kosovskoj Kamenici postavljene su barikade na putevima pomoću 30–tak traktora sa prikolicama. KFOR patrolira krajem.
- U Gnjilanu su osmorica Albanaca u crnim uniformama navodno otela dvojicu Srba. OEBS je razgovarao sa očevicima i od njih uzeo izjavu.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS–a iz gnjilanske kancelarije uzeli su podatke o tri nestala lica iz sela Ranilug (kod Kosovske Kamenice) i o dve osobe iz Klokota (južno od Gnjilana). U vezi sa slučajevima iz Klokota, predstavnici OEBS–a saznali su od rođaka jednog od nestalih da su nepoznati Albanci stupili u kontakt sa porodicama nestalih i od njih tražili veliku svotu novca za oslobađanje otetih osoba.¹⁵⁰
- U južnom delu Kosovske Mitrovice prativorena su dvojica Srba koji su, prema navodima, kod sebe imali ručne bombe.

15. avgust

- KFOR je obavestio kancelariju Odeljenja za ljudska prava u Gnjilanu da je u proteklih pet dana ubijeno petoro Srba i dvoje Albanaca, od kojih jedan pripadnik UČK.
- Odeljenje za ljudska prava OEBS-a primilo je memorandum koji su potpisala dvojica bivših predsednika opštine Gnjilane i Ranilug, u kome se kaže da je od juna do 15. avgusta oteto 33 kosovskih Srba. Ove slučajeve registrovao je Crkveni odbor.
- U enklavama kod Vitine, južno od Gnjilana, živi oko 450 Srba. U Vitini je bačena bomba na kuću predstavnika srpske zajednice, a i dalje se dešavaju oružani incidenti.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a iz Gnjilana prikupili su posthumne podatke o još jednoj nestaloj osobi iz Klokota. U vezi sa ostalim slučajevima iz Klokota (videti 14. avgust), OEBS je potvrdio informaciju da je plaćeno za oslobađanje jedne osobe i saznao podatke o osobama koje su bile umešane u incident.
- Prema rečima Srba meštana sela Klokot, u opštini Vitina, UČK drži Srbe u zatočeništvu u obližnjem selu Vrban.
- Nepoznate osobe zapalile su dve kuće u Orašju, u pečkoj opštini.¹⁵¹
- U Peći se na mirnim demonstracijama okupilo stotinak Albanaca koji su tražili da UNMIK pomogne u oslobađanju članova njihovih porodica, koji se nalaze u srpskim zatvorima. Posebno su naglašene nedaće jednog albanskog zatvorenika.¹⁵²
- Jedan Albanac ranjen je kada je na njega pucano u Madanju, u pečkoj opštini. Prebačen je u bolnicu u Banji.
- U Prizrenu je održana sednica nove privremene gradske vlade na čijem je čelu civilni administrator UN. Bivši „gradonačelnik“, imenovan za vreme srpskog režima, imao je primedbe na način na koji je sednica vođena. On je rekao da je ranije sve dobro funkcionisalo i da nema razloga da se to sada menja. Bivši „gradonačelnik“ je na kraju rekao da je on i dalje legitimni gradonačelnik, nakon čega je napustio sednicu. Niko drugi nije napustio sednicu, i ona

je nastavljena. Dogovoreno je da će gradska vlada zasedati dva puta nedeljno u zgradi opštine.

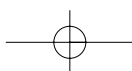
- Jedna Srпкиnja napustila je svoju kuću u Prizrenu nakon što joj je kuća opljačkana. U kuću se odmah uselila albanska porodica.
- U Prištini je prijavljena otmica jedne Srпкиnje.
- U Prištini je ubijen jedan Srbin.¹⁵³
- U Prištini je ubijena Srпкиnja, starica.

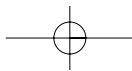
16. avgust

- U minobacačkom napadu na Klokot (južno od Gnjilana, opština Vitina) poginula su dvojica Srba, a petoro ih je ranjeno.
- U Koretinu (južno od Kosovske Kamenice) teško je ranjen šestogodišnji albanski dečak kada ga je metak pogodio u stomak.
- U pečkoj oblasti KFOR je sproveo operaciju u potrazi za srpskim snagama koje se navodno infiltriraju preko prelaza kod Kline.¹⁵⁴
- U Peći se na mirnim demonstracijama okupilo oko 300 Albanaca zahtevajući oslobađanje zatvorenika iz srpskih zatvora.¹⁵⁵
- U Prištini je ubijena jedna Srпкиnja, starica.¹⁵⁶
- Od bombe koja je bačena na kafić jednog Srbina u Obiliću ranjeno je dvoje Srba.¹⁵⁷
- Predstavnici OEBS-a sastali su se u Dragašu (opština Gora) sa aktivistima LDK. Oni su izjavili da su sa lokalnim komandantom UČK imali koristan sastanak. Nisu prijavili incidente niti slučajeve uznemiravanja.
- Strana državljanka koja radi za jednu humanitarnu organizaciju napadnuta je u svojoj kući u Prizrenu. Počinioci nisu otkriveni.

17. avgust

- KFOR je izvestio da je u napadu ručnom bombom u Gnjilanu lakše ranjeno troje Srba. Žrtve su odmah nakon toga pod pratnjom KFOR-a napustile Kosovo i preselile se u Srbiju. Lakše je ranjen i jedan Srbin u Vitini kada je bačena bomba.

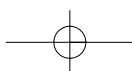

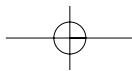

- U Kosovskoj Mitrovici izloženi su odeća i drugi predmeti pronađeni kod tela koja su ekshumirana iz grobnica u ovoj oblasti da bi rodbina mogla da pokuša da na osnovu toga identifikuje žrtve iz masovnih grobnica. Ovo su organizovali ICTY, OEBS i policija UNMIK-a sa lokalnom samozvanom „komisijom za ratne zločine“.
 - U Prištini je teško ranjena 65-godišnja Srkinja koja je prethodno napadnuta u svojoj kući u Ravništu (opština Vitina).
 - Odeljenje za ljudska prava OEBS-a primilo je informaciju da je u Požaranju (jugoistočno od Gnjilana) ubijen 75-godišnji Srbin.
 - Odeljenje za ljudska prava OEBS-a primilo je informaciju da je kod Klokota (jugoistočno od Prištine) 23. jula nestao 69-godišnji Srbin dok je obrađivao njivu.
 - Prilikom prikupljanja podataka o nestalima iz Vrbovca (istočno od Vitine) otkrivena su još tri slučaja otmice.
 - Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a iz Peći primili su informaciju da su vlasti u Beogradu odredile da Jugoslovenski crveni krst i otac Jovan iz pečke patrijaršije pripreme uslove za povratak Srba u sela Levoša, Belo Polje/Bellopoje, Siga (sva sela su u pečkoj opštini), gde su Srbi pre rata činili većinu.
 - OEBS se redovno sastaje sa predstavnicima KFOR-a u čijoj se nadležnosti nalazi oblast Gore (istočno od Peći). Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a razgovarali su i sa predstavnicima Jugoslovesnog crvenog krsta i Srbima koji žive u Gori. OEBS je obavestio da oko 3–4000 Srba želi da se vrati svojim kućama u Gori.¹⁵⁸
 - U Peći je ponovo mirno protestovalo oko 200 kosovskih Albanaca koji su zahtevali da se iz srpskih zatvora oslobode albanski zatvorenci.^{159/160}
- devojka i 22-godišnji mladić. Ranjeno je šestoro Srba, dve žene i četvorica muškaraca. Povređeni su u proseku imali 19 godina. KFOR je saopštio da je napad izvršen minobacačem kalibra 60 mm.¹⁶¹
- Na sastanku predstavnika međunarodne zajednice u Kosovskoj Mitrovici predstavnici UNHCR-a izrazili su zabrinutost u vezi sa povratkom, smatrajući da on ne treba da se organizuje na silu, pre nego što se stvore neophodni bezbednosni uslovi. Nasuprot njima, predstavnici KFOR-a smatraju da će povratak doprineti smirivanju bezbednosne situacije. Predstavnici UNMIK-a snažno su se zauzeli da se proces povratka nastavi kada se za to steknu povoljni bezbednosni uslovi, što su podržali i predstavnici OEBS-a.
 - KFOR je ispratio grupu od 30 Srba do Crne Gore. Njih 29 su Srbi iz Krajine (izbeglice iz Hrvatske) kojima je patrijaršija u Peći omogućila da napuste Kosovo.¹⁶²
 - Nepoznati muškarci pretili su jednom stranom humanitarnom radniku na javnom mestu u Prizrenu.
 - U Prizrenu je zapaljeno osam kuća tokom dana. U noći je požar iz jedne kuće zahvatio dve susedne albanske kuće, od kojih je jedna pod zaštitom UNESCO.
 - U Prizrenu je održana druga sednica Privremene gradske vlade na čijem je čelu UNMIK. Sastanak je bio dugačak i težak, i mnoga pitanja nisu rešena.
 - U Orahovcu je spaljena kuća navodnog oficira srpske službe državne bezbednosti. Ovo je 106. srpska kuća koja je spaljena u gradu.
 - OEBS je u Orahovcu održao sastanak sa predstavnicima srpske, romske i albanske zajednice. Na sastanku je vladala radna atmosfera i izražena je želja za saradnjom, a predloženo je da se redovno održavaju neformalni sastanci. Ideja je zasnovana na modelu koji je osmislila OEBS-KVM. Ovakvi neformalni sastanci trebalo bi da teku paralelno sa zvaničnim političkim susretima, ali bi bili zatvoreni za novinare, a na njima bi se raspravljalo o pitanjima vezanim za ljudska prava, humanitarnu pomoć i proces demokratizacije. Organizovao bi ih OEBS koji bi i vodio sastanke, a oni bi se održavali u prostorijama Misije OEBS-a.

18. avgust

- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a iz gnjilanske kancelarije ispitali su incident kada je na Klokot, u opštini Vitina, izvršen minobacački napad. Ubijeno je dvoje Srba, 22-godišnja

UNMIK će da organizuje političke sastanke i da obrazuje legitimne organe lokalne vlasti.

- UNHCR je izvestio Odeljenje za ljudska prava OEBS–a o susretima sa kosovskim Srbima u Orahovcu. Predstavnici UNHCR-a su izjavili da većina Srba želi da se iseli. Nekoliko Srba iz obližnjeg Zočišta i dalje štrajkuje glađu, tražeći da se poštuje pravo pripadnika njihove nacije da napuste pokrajinu.
- Propali su pokušaji da se pronađe nestali bivši radnik OEBS–KVM. U Orahovcu se čuju glasine da je za otmicu odgovorna grupa Albanaca koja nije pod kontrolom UČK. UČK je izrazila žaljenje, ali je dodala da ovako razoružana nije u stanju da istraži slučaj, a njenim pripadnicima više nije dozvoljeno da nose oružje.
- Goranac iz Suve Reke (severoistočno od Prizrena) prijavio je da su mu trojica nepoznatih muškaraca na silu ušla u kuću. Zatim su tukli njega, njegovog rođaka i rođakovog sina. Napadači su otišli kada su stigli susedi. Ovom Gorancu već su ranije pretili.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS–a izvestili su da se petkom, kada je u opštini Gora pazarni dan, redovno dešavaju incidenti. Albanci maltretiraju Gorance koji dolaze da prodaju robu. Intervenirao je KFOR da bi smirio situaciju.
- UNHCR je posetio srpsku porodicu u Prizrenu čija je kuća kasnije te večeri zapaljena. UNHCR veruje da bi između posete njegovih predstavnika i požara moglo biti neke veze jer se i ranije dešavalo da nakon njihove posete bude podmetnut požar.

19. avgust

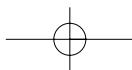
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS–a iz Gnjilana otišli su u Kosovsku Kamenicu da bi prikupili podatke za zajednički izveštaj OEBS/UNHCR-a o položaju manjina. U okolini je ostalo oko 50 odsto Srba. Ima izveštaja da se u oblast naseljavaju Albanci koji stižu iz drugih delova Srbije, a UNHCR je potvrdio da je registrovano 1600 takvih slučajeva. UNHCR planira da im obezbedi smeštaj i humanitarnu pomoć.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS–a

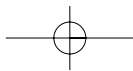
iz Gnjilana sastavili su listu svih slučajeva otmica, nestanaka i ubistava u gnjilanskoj oblasti.

- U 02.15 časa nepoznati napadači bacili su na pravoslavnu crkvu u Đakovici dva „molotovljeva koktela“ i dve ručne bombe. U incidentu su povređeni vojnici KFOR–a. U vreme kada se incident dogodio Srbi su bili u crkvi, ali niko od njih nije povređen.
- Dvoje Srba je potvrđeno kada su u Crkvenoj Vodici, u opštini Obilić, bačene dve bombe.¹⁶³
- Kada se u Orahovcu saznalo da će trupe KFOR–a biti uskoro raspoređene, Albanci su odmah prestali da razmišljaju o nastavku dijaloga sa ostalim zajednicama.
- Mešovitu porodicu bivšeg radnika OEBS–KVM iz Orahovca, koji je otet (videti gore pod 9. i 18. avgust), opljačkale su, prema navodima, iste osobe koje su i otele njihovog sina 9. avgusta. Oni su im rekli da im je sin živ i tražili su novac da bi ga oslobodili.
- Vojna policija KFOR–a izvestila je da je kod Prizrena otet jedan čovek i da je odveden u „policijski štab“ UČK u Prizrenu. KFOR je kasnije posredovao da se on oslobodi.
- Trojica muškaraca u uniformama UČK napala su jednog stranog vatrogasca dok je gasio požar na jednoj kući. Vatrogasac je prepoznao jednog od pripadnika UČK i odmah obavestio KFOR. Ovo je treći napad na strane državljane u Prizrenu u poslednje dve nedelje.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS–a održali su sastanak sa predstavnicima međunarodnih organizacija UNHCR, ICRC i KFOR, na kome se razgovaralo o stanju ljudskih prava u Prizrenu. Posebno je izražena zabrinutost za položaj sve manjeg broja Srba u Prizrenu, koji i dalje doživljavaju maltretiranja. U bogosloviji je utočište potražilo 235 osoba, a UNHCR planira da jedan broj Srba preseli u Srbiju.

19 – 23. avgust

- U Srbobranu (opština Istok) u betonskom bunaru pronađeno je telo u poodmakloj fazi raspadanja. Identifikacija pokazuje da je reč o kovaču iz Istoka.¹⁶⁴

- Rodbina nekih od nestalih Srba iz okoline Peći vratila se u pečku patrijaršiju da bi se raspitala o sudbini svojih bližnjih. Pratlju od Crne Gore i nazad obezbedio je KFOR. U patrijaršiji je smešteno 20 Srba iz Krajine koji čekaju da ih UNHCR iseli sa Kosova.

20. avgust

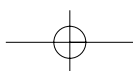
- U Dečanu su održane mirne demonstracije koje su trajale 12 sati. Demonstranti su zahtevali da se odmah oslobode albanski zatvorenici iz srpskih zatvora, odlazak svih Srba koji još žive u Kosovskoj Mitrovici i nezavisnu državu Kosovo.¹⁶⁵
- KFOR je obavestio kancelariju OEBS-a u Peći da je u rutinskoj kontroli jednog kamiona sa humanitarnom pomoći otkriveno i oružje. Istraga se nastavlja.
- Sto trideset petoro Srba (110 odraslih i 25 dece) vratilo se u Goru (jugoistočno od Peći).¹⁶⁶
- Pripadnici KFOR-a su izvršili hapšenja u Orahovcu. Blokiral su srpski deo grada, a snage od 40 vojnika uz tri oklopna vozila, nekoliko džipova i pripadnika UNMIK-policije oezbedili su hapšenje trojice Srba osumnjičenih za ratne zločine. Uhapšeni su Anđelko Kolašinac, bivši gradonačelnik, Vekoslav Simić, doktor, i Stanislav Lević, mlinar. Nisu pružali otpor.

21. avgust

- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a posetili su pripadnike KFOR-a u Vitini (južno od Gnjilana) da bi ispitali stanje u ovoj oblasti odgovornosti. KFOR je saopštio da je poslednjih nekoliko dana proteklo mirno, ali je izrazio zabrinutost što je bivši srpski gradonačelnik neprestano na meti uznemiravanja. Strahuje se da će se, ako on bude primoran da se iseli, za njim iseliti veliki broj Srba.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a iz Gnjilana ponovo su istražili slučajeve nestalih (GN 39, 46 i 47) i došli do novih podataka u vezi sa kosovskim Albancem za koga se sumnja da je umešan u ove slučajeve. Tim OEBS-a dobio je

pristanak da ove informacije prosledi KFOR CID-u.

- U Velikom Kičiću, u opštini Kosovska Mitrovica, otet je jedan Srbin. Prema navodima, jedan od otmičara nosio je maskirnu uniformu i imao je automatsku pušku.¹⁶⁷
- Jedan Srbin je ubijen, a dvojica su ranjena dok su obrađivali njivu kod Banje (opština Srbica), kada su ih napale osobe koje su, prema navodima, imale uniforme UČK.
- U Đakovici je KFOR pritvorio jednog pripadnika UČK. Optužen je da je tukao jednu ženu. Ostali pripadnici UČK odmah su se okupili ispred zgrade KFOR-a i tražili da se on oslobodi.
- Nepoznata lica zapalila su sklonište u srpskom delu Crkoleža, u opštini Istok. Kada su predstavnici KFOR-a stigli da gase požar, na njih je pripucano. KFOR je uzvratio vatrom. Izveštaja o povređenima nema.¹⁶⁸
- U Klini je u 16.00 časova nestao Albanac katoličke veroispovesti. Dve nedelje ranije prijavljeno je da ga je UČK „policija“ pozvala na informativni razgovor. Više nije viđen.
- KFOR je otpratio 78 Srba iz Gore (opština Peć) do prelaza Kuline (granica sa Crnom Gorom).¹⁶⁹
- U Prizrenu je održana treća sednica privremene gradske vlade na čijem je čelu UNMIK. Najvažnije pitanje na dnevnom redu bilo je obrazovanje tri komisije. Prva komisija je za prihode i rashode, druga za popisivanje društvene imovine, a treća je komisija za zapošljavanje. Svaka komisija bila bi petočlana, od kojih bi jedan član bio iz UNMIK-a, tri bi bili lokalni stanovnici koje bi imenovao UNMIK, a jednog člana bi imenovala UČK.
- Vojna policija KFOR-a izvestila je da su u noći između 20. i 21. avgusta u svom stanu u Prizrenu pronađena tela starijeg srpskog bračnog para, jedna osoba je imala 73 a druga 66 godina. Susedi su pozvali KFOR kada su začuli pucnje. Počinioci nisu otkriveni.
- Dvojica pripadnika KFOR-a ostala su da prenoće u stanu jedne 73-godišnje bolesne Srkinje u Prizrenu koja je prethodno uznemiravana. Rešila je da što pre napusti Kosovo i da se pridruži porodici njenog sina negde u Srbiji. UNHCR joj priprema odlazak.
- ICRC je saopštio da će ubrzo početi proces spajanja porodica van Kosova, i da će prioriteta biti

deca, penzioneri i oboleli koji ne mogu da dobi-ju adekvatno lečenje na Kosovu.

- UNMIK je otvorio stanicu policije u Dragašu, u opštini Gora, i u Suvoj Reci (severoistočno od Prizrena). „Okrugli stolovi“ pod pokroviteljstvom UNMIK-a bi uskoro trebalo da se organizuju po opštinama, nakon čega treba da se obrazuju skupštine opština.
- U Orahovcu je protiv razmeštanja snaga KFOR-a demonstriralo 10.000 Albanaca.

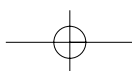
22. avgust

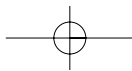
- U jednu srpsku kuću u Gnjilanu ubačene su dve bombe. Niko nije povređen, ali je pričinjena šteta. Parčići jedne bombe oštetili su prozor albanskih suseda. Jedna bomba nije eksplodirala.¹⁷⁰
- Predstavnicima Odeljenja za ljudska prava OEBS-a uzeli su izjave i sakupili podatke o trojici nestalih Srba, koji više nisu živi, iz Vrbovca u opštini Vitina. Jedan je imao 20, drugi 22, a treći 26 godina. Sva trojica su oteta u Dobrčanima (severoistočno od Gnjilana) 30. jula. Oni su se pridružili konvoju Srba koji su napuštali Kosovo, ali su zaustavljeni kod barikade.¹⁷¹
- ICTY je sačinio katalog fotografija odeće koja je pronađena u masovnoj grobnici kod Podgrađa, u opštini Gnjilane. Fotografije su proverene, sa podacima o nestalim osobama, i trebalo je da budu pokazane porodicama nestalih Srba za nedelju dana.
- Nepoznate osobe navodno su pucale na pripadnika UČK u opštini Peć.¹⁷²
- U Peći je oko 300 Albanaca održalo mirni skup zahtevajući da se iz srpskih zatvora oslobode albanski zatvorenici.¹⁷³
- U Peći je UČK izbacila iz stanova Albance koji su se nezakonito uselili u srpske kuće i stanove. Ovi stanovi ponuđeni su veteranima UČK.
- Nakon što su se pročule glasine među Srbima u Velikoj Hoči, u opštini Orahovac, da KFOR neće u tom mestu razmestiti vojnike za stalno, predloženo je da se celokupno stanovništvo iseli u konvoju. Predlog je odbačen na sastanku mesne zajednice.

- Kosovski Albanci podigli su oko Orahovca barikade. U tome je učestvovao veliki broj Albanaca iz grada, koji su vozilima blokirali puteve, a velika grupa je demonstrirala zbog razmeštanja snaga KFOR-a. Postavljanje barikada nadzirao je „odbor za blokadu“ u čijem se sastavu nalaze ugledni Albanci. Kod barikada su zaustavljena sva vozila, a putnici ispitivani.

23. avgust

- Predstavnicima Odeljenja za ljudska prava OEBS-a iz centra u Gnjilanu albanski vlasnici kuće u Cernici (južno od Gnjilana) žalili su se na KFOR. Tvrdili su da im je KFOR dva puta pretresao kuću u potrazi za oružjem. Vlasnici su tvrdili da su pripadnici KFOR-a tom prilikom pričinili štetu i da je pretres oba puta izvršen zbog dojave jednog Srbina. Primedbe su prosleđene KFOR-u.¹⁷⁴
- Predstavnicima Odeljenja za ljudska prava OEBS-a iz centra u Gnjilanu primili su izveštaj o imovini koju je KFOR oduzeo u Gnjilanu. Grupa od 70 albanskih vlasnika zemljišta tvrdi da im je KFOR oduzeo zemlju bez nadoknade iako su pokazali potvrde o vlasništvu. Primedbe su prosleđene KFOR-u.¹⁷⁵
- U Gnjilanu i dalje vlada napeto stanje, a na pripadnike manjina i dalje se vrši veliki pritisak. Predstavnik Odeljenja za ljudska prava OEBS-a u Gnjilanu primio je izveštaj u kome se navodi da Srbi u konvoju od 40 vozila napuštaju Gnjilane i odlaze u druge delove Srbije.
- Predstavnicima Odeljenja za ljudska prava OEBS-a iz centra proverili su izveštaj o pet slučajeva ubistava i o jednom nestanku (slučajevi nisu od skora) u selu Poneš (severozapadno od Gnjilana). Nestanak i jedan od slučajeva ubistava već su registrovani. Međutim, ostala četiri slučaja ubistava, uključujući i ubistvo 67-godišnjeg Srbina pastira u junu, ranije nisu bila registrovana.¹⁷⁶
- U Kosovskoj Mitrovici održan je sastanak predstavnika Srpskog nacionalnog veća (SNV), OEBS-a, OHCR-a, KFOR-a i UNMIK-a da bi se razgovaralo o problemima vezanim za vladavinu prava. SNV se žalilo da se u slučajevima pritvorenih Srba ne poštuje rok (72 sata) u kome

se pritvorenik mora izvesti pred istražnog sudiju.

- U Prištini je UNMIK–policija zvanično preuzela policijski mandat od KFOR–a.
- U Štupelju, u opštini Klina, oko 23.00 časa, iz vatrenog oružja ranjena su trojica Roma.
- Nekoliko protestanata iz Đakovice kaže da su verbalno i fizički napadani zbog svoje veroispovesti. Ovo su, navodno, činili pripadnici UČK.

24. avgust

- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS–a ispitali su tri preostala slučaja ubistva u Ponešu (severozapadno od Gnjilana). Jedno ubistvo povezano je sa slučajem ubistva u Gnjilanu¹⁷⁷ i tiče se 61–godišnjeg Srbina koji je ubijen u istom incidentu.¹⁷⁸ Druga dva ubistva desila su se 13. juna kada su na livadi, kod Poneša, ubijena dvojica Srba, od 71 i 40 godina, dok su kosili travu.¹⁷⁹
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS–a iz pečke kancelarije izvestili su da broj stanovnika u opštinama Đakovica i Klina neprekidno raste, a da u Dečanima opada.
- Oko 02.00 časa nepoznati naoružani napadači opljačkali su i maltretirali Rome iz Netića, u opštini Đakovica.
- U opštini Uroševac prijavljeno je šest slučajeva podmetanja požara; tri požara podmetnuta su u srpske kuće, a tri u romske.
- Nepoznate osobe zapalile su kuću i garažu u Istoku. Povređenih, prema izveštaju, nije bilo.¹⁸⁰
- U Peći su nepoznate osobe zapalile dve kuće. Povređenih, prema izveštaju, nije bilo.¹⁸¹
- U Peći je KFOR uhapsio tri osobe koje su uhvaćene u pljački.¹⁸² Neidentifikovano telo pronađeno je u Drsniku, u opštini Klina.¹⁸³
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS–a izvestili su da su se u podizanju barikada oko Orahovca Albancima pridružili i Romi. Oko 14.00 časova nepoznati muškarci ote su trojicu Roma kod jedne barikade. Jedan je ubrzo pušten. Drugu dvojicu je „pronašla“ UČK. Obojica su bila pretučena i neophodna im je bila lekarska pomoć. Kod barikade gde se otmica dogodila nalazio se predstavnik OEBS–a koga

je pripadnik UČK neposredno pre otmice odveo na stranu rekavši mu da neko hitno želi s njim da razgovara.¹⁸⁴

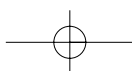
- OEBS ima teškoća da omogući da kroz barikadu kod Orahovca prođu četiri trudne Srkinje. Albanski predstavnik odbora za blokadu izjavio je da trudnice najpre moraju da dokažu da nisu na listi ratnih zločinaca.

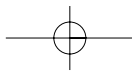
24. avgust – 1. septembar

- Pripadnik UČK naložio je jednoj Albanci iz Istoka da se iseli iz svog stana jer je stan dodeljen bračnom paru–pripadnicima UČK. Poznato je ime nalogodavca, ali do njega ne može da se dođe.¹⁸⁵

25. avgust

- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS–a iz centra u Gnjilanu ispitali su izveštaj o otmici dvojice Srba (jedan ima 57 godina, a godina rođenja drugog nije poznata) 24. avgusta kod Prilepnice (severno od Gnjilana).¹⁸⁶
- Kod puta Dečani – Đakovica pronađen je leš žene. Njen identitet nije utvrđen.¹⁸⁷
- Nepoznate osobe koje su se vozile mercedesom otele su jednu 16–godišnju devojčicu u Istoku.¹⁸⁸
- U Đurakovcu (istočno od Peći) zapaljena su dva manja kafića. Patrola KFOR–a saznala je da je bilo spora oko vlasništva.¹⁸⁹
- Nepoznate osobe zapalile su jednu kuću u Kamenici.¹⁹⁰
- Kod Gornjeg Drsnika (istočno od Peći) pronađeno je telo jednog Albanca. Veruje se da je ubijen početkom avgusta, metkom u potiljak.
- Jedna porodica Roma iselila se iz Kruševa (opština Klina) u Crnu Goru zbog zastrašivanja.
- UNMIK je u Prizrenu organizovao „Okrugli sto“. Rešeno je pitanje trojice sudija koji su podneli ostavke zbog neslaganja sa važećim zakonima i sve sudije počinju ponovo da rade. (Komisija međunarodnih eksperata za analizu i nacрте zakona na Kosovu, koja uključuje i eksperte

OEBS-a i Saveta Evrope, imala je odlučujuću ulogu u rešavanju ovog pitanja na loklanom nivou.) Na dnevnom redu bilo je i pitanje uklanjanja smeća sa obale reke u Prizrenu i predlog da se Prizren pobratimi sa Stamfordom u državi Konektikat, SAD.

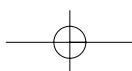
- U Prizrenu je počela da radi privremena gradska vlada UNMIK-a i predstavnici UNMIK-a redovno obilaze Mališevo, Orahovac, Dragaš i Suvu Reku da bi se dogovorili o obrazovanju civilnih uprava u ovim opštinama.
- U Okružnom sudu u Prizrenu počela su suđenja dvojici Srba, optuženim za ratne zločine. Primenjuje se Zakon o krivičnom postupku SRJ jer ni srpski ni kosovski krivični zakoni ne sadrže odredbe o ratnim zločinima. Pretres je obavljen na albanskom jeziku uz prevod na srpski. Optuženima je sud dodelio braniocce.
- Predstavnici OEBS-a razgovarali su u prizrenskoj bogosloviji sa jednom Srpkinjom koja je tu dovedena nakon što su joj trojica muškaraca ušla u stan i pokušala da je zadave gajtanom od telefona.¹⁹¹
- U Prizrenu je opljačkana kuća jednog Srbina dok se on nalazio kod svoje susedke. Pozvan je KFOR, ali se pljačka ponovila čim je patrola otišla, i sav nameštaj odnet je kamionom. Tri srpske kuće u komšiluku redovno bivaju kamenovane, a na dve je otvorena vatra.¹⁹²
- Šestorica naoružanih muškaraca ušla su na imanje jednog Srbina u Prizrenu. Pozvan je KFOR i patrola je uhapsila dvojicu.¹⁹³
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a izvestili su da je stanje u Orahovcu i dalje napeto. Kosovski Albanci postavili su šest barikada na glavnim prilazima gradu. U srpskom naselju protestovalo je oko 400 Srba zahtevajući da KFOR dođe da ih zaštiti. Demonstracije su predvodila deca. Kosovski Srbi izrazili su negodovanje što je KFOR uhapsio navodne ratne zločince.
- KFOR je u Orahovcu održao drugi sastanak na kome se raspravljalo o planiranom dolasku snaga KFOR-a. Sastanku s prisustvovali predstavnici albanskog kriznog štaba i predstavnici Srba. Napretka nije bilo premda su Srbi prihvatili zajedničke patrole.
- Nakon otmice trojice Roma u Orahovcu 24. avgusta (pronađeni su uz pomoć UČK), pred-

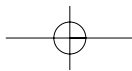
stavnici kriznog štaba iz Orahovca složili su se da se sastanu sa predstavnicima Roma da razgovaraju o situaciji. Preliminarni dogovor postignut je zahvaljujući intervenciji OEBS-a.

- Portparol albanskog kriznog štaba iz Orahovca smenjen je nakon što se 24. avgusta sastao sa predstavnicima OEBS-a zbog optužbi da je prosrpski nastrojen jer je postavio pitanje položaja Srba u Velikoj Hoći.

26. avgust

- Trojica Albanaca napala su i maltretirala jednu Srpkinju u njenom stanu u Gnjilanu. Ženu su jako tukli po glavi i ona je zatražila da ode na lekarski pregled u Srbiju van Kosova. Predstavnicima Odeljenja za ljudska prava saopštila je da su joj Albanci već dva puta pretili i tražili da se iseli iz stana.¹⁹⁴
- Četvoro Srba je ranjeno u puškaranju kod Poneša, u gnjilanskoj opštini. Otvorena je vatra na osmoro Srba dok su se traktorom sa prikolicom vraćali sa njive. Dve žene su teško ranjene i smeštene su u bolnicu, a dvojica muškaraca su lakše ranjena.
- Roditelji Srbina koji se vodi kao nestao obratili su se predstavnicima Odeljenja za ljudska prava u gnjilanskom centru. Roditelji su se raspitivali za imena osoba čija su tela pronađena u masovnoj grobnici nedaleko od Gnjilana, jer su verovali da OEBS zna identitet žrtava. Predstavnici Odeljenja za ljudska prava objasnili su im da tela još nisu identifikovana i zamolili ih da ne šire suprotne informacije.
- Kod Zvečana (zapadno od Kosovske Mitrovice) pronađeno je telo jednog Srbina. Njegov nestanak prijavljen je 24. avgusta.
- Sedmoro Srba koji žive u srpskoj pravoslavnoj crkvi u Đakovici imaju ograničenu slobodu kretanja. Oni su pod neprekidnom zaštitom KFOR-a.
- Kod Starodvorana, u opštini Đakovica, otkrivena je masovna grobnica. Otkriveno je osam tela, ali se pretpostavlja da ih ima više.¹⁹⁵
- Prijavljena je otmica jednog Srbina u Prištini.
- Pripadnici UČK navodno su priveli i ispitivali jednog Srbina kod Podujeva.¹⁹⁶

- Civilna uprava UN u Prizrenu održala je sastanak na kome se raspravljalo o političkim zatvorenici-ma i nestalim licima. Sastanku je prisustvovalo dvadeset predstavnika Albanaca iz prizrenske oblasti, među kojima i sudije i aktivisti organizacija za ljudska prava, kao i predstavnici ICRC, UNHCR i OEBS-a. Neki Albanci iz prizrenske opštine pobunili su se što sastanku prisustvuje tužilac za koga tvrde da je ranije osudio veliki broj albanskih političkih zatvorenika. Dvanaest od 20 predstavnika demonstrativno je zatim napustilo sastanak, među njima i zamenik komandant UČK za prizrensku zonu i njegova pratnja. Tužilac je ponudio da on umesto njih napusti sastanak, ali je to odbijeno. Ipak je i on napustio skup.

27. avgust

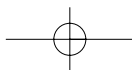
- U oružanom incidentu koji se dogodio u centru Gnjilana ranjeno je troje Srba. KFOR je izvestio da se u blizini policijske stanice čula rafalna paljba iz automatskog oružja. Nepoznati snajperista pucao je na vojnika KFOR-a, ali ga nije pogodio.
- Meštani Srbi blokirali su selo Šilovo (kod Gnjilana). U Gornjem Kušću (severno od Vitine) Srbi su protestovali zbog nedavne otmice četvorice Srba.
- Funkcioner LDK iz Gnjilana dobio je pretnje.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a ispitali su navode jedne Srпкиnje čiji je sin otišao da kupi cigarete, u Gnjilanu, i koga od tada niko nije video. Oni su od nje uzeli podatke i popunili su formular.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a iz gnjilanskog centra ispitali su navode da su dvojica 18-godišnjih Albanaca napali 65-godišnju Srпкиnju. Napadači su provalili vrata i pokušali da uđu u stan. Žena se opirala, ali su je savladali i vrata su je udarila u glavu. Ona veruje da su napadači hteli da je izbace iz stana.¹⁹⁷
- UČK je u Prizrenu uništila jednu ilegalnu benzinsku stanicu. Privremena gradska vlada saopštila je da stanicu treba zatvoriti, ali je UČK samoinicijativno delovala a da prethodno o akciji nije obavestila UNMIK. Kada je KFOR saznao za akciju UČK, uhapsio je njene učesnike. Kasnije ih je oslobodio.

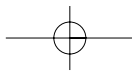
28. avgust

- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a iz gnjilanskog centra izvestili su da su dvojica Albanaca napala 65-godišnju Srпкиnju. U pratnji KFOR-a u Goru (opština Peć) vratilo se 130 Srba.¹⁹⁸
- Albancima koji su ušli u stanove Srba u Đakovici pretili su pripadnici UČK i naredili im da se isele. Stanovi su kasnije ponuđeni veteranima UČK.¹⁹⁹
- Patrola KFOR-a uhvatila je 10 Albanaca kako pljačkaju nameštaj iz prodavnice u Đakovici čijem su vlasniku prethodno pretili.²⁰⁰
- U Bogoševcu (kod Prizrena) teško je pretučena jedna Srпкиnja i prebačena je u bolnicu. Grupa Albanaca napala je selo u kome živi 17 Srba i opljačkala njihove kuće. Patrola KFOR-a stigla je na lice mesta i uhapsila petoricu počinitelaca.
- UČK je sprečila Gorance, vlasnike prodavnica, da otvore radnje u tržnom centru u Prizrenu. Radnje su bile zatvorene od 20. avgusta, a UČK i dalje zauzima prodavnice i kancelarijski prostor. Goranci su izjavili da se plaše da insistiraju da im se prodavnice vrate i da zatraže pomoć od međunarodne zajednice. Dogovoren je sastanak sa komandantom bivše UČK u Prizrenu i sa KFOR-om da bi se ovaj problem rešio.²⁰¹
- „Gradonačelnik“ Mališeva (opština Orahovac), koga je postavila UČK, pretio je 28-godišnjem Albanacu, aktivisti LDK. On se plašio da svedoči o događaju.²⁰²
- U Mališevu su uništene prostorije LDK. Počinio-ci nisu otkriveni. Možda će predsednik ogranka LDK iz Mališeva i predstavnici vlasti koje je postavila UČK rasvetliti događaj.
- Albanac iz Rudica (opština Klina) udario je jednog Roma u glavu. Žrtva je kasnije podlegla povredama.

29. avgust

- Regionalni administrator UNMIK-a obišao je Goru u pečkoj opštini i pozvao Srbe da uzmu učešća u opštinskoj vlasti.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a izvestili su da su Srbi iz Gore maltretirali jednog Albanca koji je išao u obližnje Počešće.

- Porodica bivšeg saradnika OEBS–KVM, koji je otet u Orahovcu 9. avgusta, iselila se u Crnu Goru, smatrajući da je za mešovite parove previše rizično da ostanu u albanskom delu Orahovca.

30. avgust

- U Gnjilanu je uhapšen bivši komandir srpske policije zbog nošenja oružja.
- KFOR je izvestio da je registrovao 16 kršenja policijskog časa od kada je on pomen sa 22.00 na 22.30 časova.
- Viša medicinska sestra u gradskoj bolnici u Gnjilanu, Albanka od 46 godina, otpuštena je a na njeno mesto 29. juna došla je rođaka direktora bolnice. Ona je o svom slučaju obavestila Odeljenje za ljudska prava tek nakon dva meseca.²⁰³
- Albanka od 38 godina iz Gnjilana saopštila je da joj nije dozvoljeno da se vrati na posao u urbanistički zavod. Navodno su LDK i LBD predložili svoje kandidate.²⁰⁴
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS–a iz pečke kancelarije izvestili su da je Albanac katoličke veroispovesti iz Vidanja (opština Klina) dobijao pretnje.
- U blizini stana tri romske porodice kod Kline pronađena je nagazna mina.
- Jedan Srbin ubijen je u Podujevu (severno od Prištine).

31. avgust

- Prema izveštaju KFOR–a, smeštaj Srbina zaposlenog u UN u Gnjilanu spalile su nepoznate osobe.
- KFOR je izvestio da se iz okoline Bujanovca (istočno od Gnjilana, van Kosova) doseljava sve veći broj Albanaca koje je proterala srpska policija. Srpska policija navodno koristi njihove kuće za policijske svrhe. Srpska policija poriče da albansko stanovništvo prelazi na Kosovo.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS–a izvestili su da u Ranilugu (južno od Kosovske Kamenice) još traje napeto stanje, i da oko 150 Srba i dalje protestuje.

- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS–a ispitali su navode glavne medicinske sestre koja je izbačena s posla iz gnjilanske bolnice.²⁰⁵ KFOR je imenovao upravnika bolnice koji je izjavio da je direktor bolnice Albanac uklonjen i da će žena uskoro biti vraćena na posao. Ispitaće se i ostali slučajevi osoba koje je samovoljno zaposlio bivši direktor.
- Predstavnik Odeljenja za ljudska prava OEBS–a u Gnjilanu posetila su dvojica Albanaca u vezi sa prijavom da im je za potrebe izgradnje baze KFOR–a u Gnjilanu oduzeto zemljište.²⁰⁶ Doneli su dodatna dokumenta i potvrde kojim dokazuju vlasništvo. OEBS ih je uputio na predstavnika KFOR–a kome treba da se žale.²⁰⁷
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS–a iz gnjilanskog centra otišli su u rutinski obilazak Cernice (južno od Gnjilana) da bi ispitali stanje u selu nakon perioda napetosti. Meštani Srbi tvrdili su da su Albanci nedavno pretili jednom 65–godišnjem Srbinu, i da su se raspitivali o dvojici Srba koje je KFOR nedavno uhapsio.²⁰⁸
- U Dubravi (opština Istok), oko 21.15 čas ubijeno je četvoro Roma. Ubijeni su iz vatrenog oružja u svojoj kući, a pronašli su ih susedi. Počinioci nisu otkriveni.²⁰⁹
- U 21.00 sat u Klini trojica Albanaca opljačkala su jednu porodicu Albanaca katolika i radnike međunarodne nevladine organizacije. Albansku porodicu optužili su da je saradivala sa srpskim režimom.
- Prijavljen je nestanak jednog Srbina u Lipljanu.

1 Slučaj br. PR/PR/0249/99.

2 Slučaj br. PR/PR/004/99.

3 Slučaj br. MI/MI/0057–0062/99.

4 Slučaj br. MI/MI/0063–0064/99.

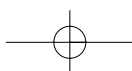
5 Slučaj br. GN/GN/0014/99.

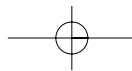
6 OEBS–ov izveštaj o proceni stanja – Uroševac/Ferizaj, 16–20. jun.

7 Ibid.

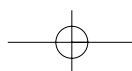
8 Ibid.

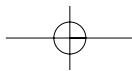
9 OEBS, dnevni izveštaj, 18. jun.

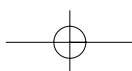

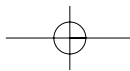
- 10 Ibid.
- 11 OEBS, dnevni izveštaj, 18. jun.
- 12 Ibid.
- 13 OEBS, dnevni izveštaj, 18. jun.
- 14 Tvrdnje iz pečke patrijaršije, službenik za vezu UNMIK-a, 15. jul. slučaj br. PE/PE/0027/99.
- 15 Slučaj br. GN/GN/0013/99.
- 16 Slučaj br. GN/GN/0018/99.
- 17 Slučaj br. MI/MI/0048/99.
- 18 Prema rečima jednog od prisutnih novinara, bivšeg pripadnika OEBS-KVM.
- 19 Ibid.
- 20 Ibid.
- 21 Lista Centralne jedinice za kriminalističku istragu UNMIK-policije (CCIU).
- 22 Slučaj br. GN/GN/0013/99.
- 23 Slučaj br. GN/GN/0005/99.
- 24 Dnevna aktivnost Kraljevske vojne policije (RMP).
- 25 CCIU.
- 26 Prema rečima jednog od prisutnih novinara, bivšeg pripadnika OEBS-KVM.
- 27 Slučaj br. MI/MI/0042/99.
- 28 Slučaj br. GN/GN/0044/99.
- 29 Slučaj br. GN/GN/0002/99.
- 30 Slučaj br. MI/MI/0044/99.
- 31 CCIU.
- 32 Slučaj br. PR/PR/0168/99.
- 33 Slučaj br. GN/GN/0017/99.
- 34 Slučaj br. GN/GN/0028/99.
- 35 Slučaj br. GN/GN/0030/99.
- 36 Slučaj br. GN/GN/0027/99.
- 37 CCIU.
- 38 KFOR, SITREP 22-27. septembar.
- 39 Slučaj br. GN/GN/0013/99.
- 40 Slučaj br. GN/GN/0015/99.
- 41 Intervju sa svedokom 24. juna.
- 42 KFOR, izveštaj o etničkom nasilju.
- 43 OEBS, izveštaj sa lica mesta, 28. jun.
- 44 Slučaj br. GN/GN/0111/99.
- 45 OEBS, izveštaj o razvoju medija, 30. jun.
- 46 Slučaj br. GN/GN/0023/99.
- 47 Hronika događaja od 30. juna.
- 48 Ibid.
- 49 Izvor: KFOR.
- 50 Slučaj br. GN/GN/0038/99.
- 51 SITREP, 7. jul, Vojna policija KFOR-a.
- 52 Slučaj br. PR/PR/0167/99.
- 53 Dnevni izveštaj OEBS, 3. i 4. jul.
- 54 Slučaj br. GN/GN/0023/99.
- 55 Slučaj br. GN/GN/003/99.
- 56 Slučaj br. GN/GN/0039/99 u vezi sa slučajima br. GN/GN/0046/99 i br. GN/GN/0047/99.
- 57 Slučaj br. GN/GN/0031/99.
- 58 Slučaj br. GN/GN/0029/99.
- 59 Izveštaj HRO iz Štrpca, 10. septembar.
- 60 OEBS, dnevni izveštaj, 5-7. jul.
- 61 SITREP, 6-11. jul, UNHCR.
- 62 Slučaj br. GN/GN/0060/99.
- 63 Izveštaj KFOR-a.
- 64 OEBS, dnevni izveštaji od 5-7. jula.
- 65 Slučaj br. PR/PR0244/99.
- 66 Slučaj br. GN/GN/0044/99.
- 67 Slučaj br. GN/GN/0038/99.
- 68 RMP.
- 69 Ibid.
- 70 Slučaj br. GN/GN/0060/99.
- 71 Slučaj br. GN/GN/0041/99.
- 72 CCIU.
- 73 RMP
- 74 Slučaj br. GN/GN/0125/99.
- 75 Slučaj br. MI/MI/0003/99.
- 76 UNHCR.
- 77 UNHCR SITREP, 6-11. jul.
- 78 KFOR, izveštaj o etničkom nasilju.
- 79 Slučaj br. PR/PR/0259/99.
- 80 UNHCR SITREP, 6-11. jul.
- 81 RMP.
- 82 Slučaj br. GN/GN/0118/99.
- 83 Slučaj br. PR/PR/01978/99.
- 84 RMP.
- 85 Ibid.
- 86 Slučaj br. GN/GN/0063/99.
- 87 Slučaj br. GN/GN/0065/99.
- 88 Slučaj br. GN/GN/0101/99.
- 89 Slučaj br. MI/MI/0029/99.
- 90 RMP.
- 91 Slučaj br. GN/GN/0054/99.
- 92 KFOR, izveštaj o etničkom nasilju.
- 93 Slučaj br. MI/MI/0050/99.
- 94 Slučaj br. MI/MI/0053/99.
- 95 Slučaj br. GN/GN/0069/99. Videti i pod 28. jul.
- 96 SITREP, 19. jul.
- 97 Slučaj br. GN/GN/0048/99.

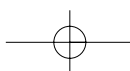

- 98 Slučaj br. GN/GN/0049/99.
99 CCIU.
100 SITREP, 18. jul.
101 Slučaj br. GN/GN/0087/99.
102 Slučaj br. MI/MI/0020/99.
103 Izveštaj o ljudskim pravima u Štrpcu, 10. septembar.
104 Slučaj br. GN/GN/0067/99.
105 Slučaj br. GN/GN/0070/99.
106 Slučaj br. MI/MI/0024/99.
107 Slučaj br. MI/MI/0020/99.
108 Slučaj br. GN/GN/0064/99.
109 Slučaj br. MI/MI/0045/99.
110 Službenik za vezu UNMIK-a, 27. jul.
111 Slučaj br. GN/GN/0064/99; videti i pod 19. jul.
112 Slučaj br. GN/GN/0071/99.
113 Slučaj br. MI/MI/0021/99.
114 RC u Prištini, dnevni izveštaj o ljudskim pravima.
115 KFOR, izveštaj o etničkom nasilju.
116 Slučaj br. GN/GN/0077/99.
117 Slučaj br. GN/GN/0119/99.
118 Videti dodatak 3.
119 Slučaj br. GN/GN/0075/99.
120 Slučaj br. GN/GN/0083/99.
121 Slučaj br. GN/GN/0076/99.
122 Slučaj br. GN/GN/0076/99.
123 Izvor: službenik za vezu UNMIK-a, 5. avgust; drugi detalji nisu poznati.
124 KFOR, izveštaj o etničkom nasilju.
125 KFOR, izveštaj o etničkom nasilju.
126 Slučaj br. GN/GN/0078/99.
127 Slučaj br. MI/MI/0026/99.
128 RC u Prištini, dnevni izveštaj o ljudskim pravima.
129 Slučaj br. GN/GN/0029/99.
130 Slučaj br. GN/GN/0079/99.
131 Slučaj br. GN/GN/0080/99.
132 Slučaj br. MI/MI/0124/99.
133 Zbog nedostatka ljudstva u početku u kancelariji niko nije bio zaposlen za stalno.
134 Slučaj br. GN/GN/0124/99.
135 Slučaj br. GN/GN/0080/99.
136 Slučaj br. MI/MI/0027/99.
137 Slučaj br. MI/MI/0043-45/99.
138 Službenik za vezu UNMIK-a, 11. avgust.
139 KFOR, izveštaj o etničkom nasilju.
140 Izvor: UNMIK-policija, 12. avgust.
141 Izvor: UNMIK-policija, 12. avgust.
142 Izvor: UNMIK-policija, 12. avgust.
143 Kraljevska vojna policija.
144 SITREP 12-16. avgust.
145 Službenik za vezu UNMIK-a, 13. avgust.
146 UNMIK-policija, 15. avgust.
147 CIMIC, 13. avgust.
148 UNMIK-policija, 13. avgust.
149 RC u Prištini, dnevni izveštaj o ljudskim pravima.
150 Slučaj br. GN/GN/0047/99.
151 UNMIK-policija, 16. avgust.
152 Ibid.
153 CCIU.
154 Službenik za vezu UNMIK-a, 16. avgust.
155 Ibid.
156 CCIU.
157 RC u Prištini, dnevni izveštaj o ljudskim pravima.
158 Podatak dobijen od Jugoslovenskog crvenog krsta.
159 Službenik za vezu UNMIK-a, 17. avgust.
160 UNMIK-policija, 18. i 19. avgust.
161 Slučaj br. GN/GN/0088/99.
162 Izveštaj UNHCR, 16-18. avgust.
163 RC u Prištini, dnevni izveštaj o ljudskim pravima.
164 SITREP 19-23 avgust, slučaj br. PE/PE/0053/99.
165 Službenik za vezu UNMIK-a, 20. avgust.
166 Podatak dobijen od Jugoslovenskog crvenog krsta.
167 Slučaj br. MI/MI/0037/99.
168 UNMIK-policija, 21. avgust.
169 Službenik za vezu UNMIK-a, 21. avgust.
170 Slučaj br. GN/GN/0099/99.
171 Slučaj br. GN/GN/0094/99.
172 UNMIK-policija, 15. avgust.
173 UNMIK-policija, 22. avgust.
174 Slučaj br. GN/GN/0102/99.
175 Slučaj br. GN/GN/0103/99.
176 Slučaj br. GN/GN/0100/99.
177 Slučaj br. GN/GN/0100/99.
178 Slučaj br. GN/GN/0104/99.
179 Slučaj br. GN/GN/0105/99.
180 UNMIK-policija, 24. avgust.
181 Ibid.
182 Ibid.
183 Ibid.
184 Slučaj br. PZ/PZ/0048/99.
185 KFOR.
186 Slučaj br. GN/GN/0106/99.
187 UNMIK-policija, 25. avgust.

-
188 UNMIK–policija, 25. avgust (nema potvrde KFOR–a).	201 Slučaj br. PZ/PZ/0119/99.
189 UNMIK–policija, 25. avgust.	202 Slučaj br. PZ/PZ/0118/99.
190 UNMIK–policija, 25. avgust.	203 Slučaj br. GN/GN/0111/99.
191 Slučaj br. PZ/PZ/0042/99.	204 Slučaj br. GN/GN/0112/99.
192 Slučaj br. PZ/PZ/0046/99.	205 Slučaj br. GN/GN/0111/99.
193 Slučaj br. PZ/PZ/0047/99.	206 Slučaj br. GN/GN/0103/99.
194 Slučaj br. GN/GN/0113/99.	207 Slučaj br. GN/GN/0114/99.
195 UNMIK–policija, 28. avgust.	208 Slučaj br. GN/GN/0115/99.
196 Slučaj br. PR/PR/0110/99.	209 SITREP 6. i 7. septembar, slučaj br. PE/IS/0001/99.
197 Slučaj br. GN/GN/0110/99.	
198 Podatak dobijen od Jugoslovenskog crvenog krsta.	
199 KFOR SITREP, 28. avgust.	
200 Ibid.	

- Tri kosovska Srbina su ranjena prilikom granatiranja srpske kuće u Prištini.¹⁰
- Prijavljena su tri slučaja paljenja srpskih kuća u Slovinju, opština Lipljan.¹¹

3. septembar

- Posle informacija koje je primio KFOR i preneo OEBS-u, tim za ljudska prava OEBS-a posetio je skladište u selu Žegra (južno od Gnjilana), gde je navodno bilo slučajeva seksualnog zlostavljanja tokom oružanih sukoba. Članovi tima za ljudska prava OEBS-a pronašli su na licu mesta odevne predmete, korišćene špriceve i kutije sa lekovima. Istraga je nastavljena.
- Uz pratnju KFOR-a, dva Roma su napustila Klinu u pravcu Crne Gore, zbog navodnog maltretiranja.
- Jedan kosovski Albanac je u Klini pretio smrću šezdesetpetogodišnjem Romu. Isti Rom je prethodno bio žrtva oružanog napada u Štupelju 23. avgusta.
- U Lipljanu, mlada kosovska Albanka je viđena kako podmeće vatru u srpsku kuću.¹²
- Jedan srpski mladić je poginuo, a osam suseda je ranjeno u eksploziji bombe u kući srpske porodice u Prištini.¹³

4. septembar

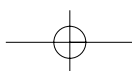
- Tim za ljudska prava OEBS-a posetio je kuću Ramiza Idrizija u Žegri (u blizini Gnjilana). Idrizi je bio jedan od retkih meštana koji su ostali u selu tokom rata. On je izjavio da je Vojska Jugoslavije, stacionirana u selu, u aprilu pretražila kuće u selu, u potrazi za ženama. Idrizi je upoznat sa slučajevima seksualnog zlostavljanja lokalnih žena u kojima je učestvovala VJ, ali je izjavio da zbog zahteva muslimanske tradicije detalji o ovim incidentima nikada neće biti obelodanjeni.¹⁴
- Tim za ljudska prava OEBS-a u Gnjilanu istražio je izveštaj o nestaloj osobi koju je podneo Crkveni odbor u Gnjilanu. Četrdesetpetogodišnji Srbin je poslednji put viđen u Gnjilanu 12. jula. Tim OEBS-a je preuzeo fotografiju nestalog

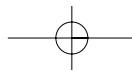
i druge podatke. Porodica nestalog je napustila Kosovo.

- Novoimenovani srpski tužilac u opšinskom sudu u Kosovskoj Mitrovici dao je otkaz bez ikakvog objašnjenja.
- Albanske vlasti koje je imenovala UČK izbacile su kosovskog Albanca koji je živeo u javnom stambenom prostoru u Klini.
- Srpska kuća u Lipljanu je granatirana.

5. septembar

- Tri neidentifikovana muškarca i jedna žena pretili su ubistvom crnogorskoj porodici u Dobruši, opština Istok, ukoliko ne napusti Kosovo.¹⁵
- Jedna kosovska Srkinja je ranjena u minobacačkom napadu u Dobrotinu, opština Lipljan. Posle napada, lokalni Srbi su podigli barikade. Sedam albanskih vozača je izbačeno iz vozila i prebijeno drškama od sekire, dok su vozila zapaljena. U drugom incidentu, tri kosovska Albanca su odvučena na nepoznato mesto, zadržana dva sata i prebijena.¹⁶
- Kosovski Albanac u uniformi UČK, naoružan pištoljem, ušao je u srednju školu u Lipljanu i naredio svoj srpskoj deci da napuste školu.¹⁷
- Albanska delegacija u poseti opštini Kosovo Polje prekinula je odnose sa srpskom delegacijom, jer razgovori nisu uspeli da dovedu do rešenja oko pitanja korišćenja škole.¹⁸
- Otvorena je terenska kancelarija OEBS-a u Lipljanu.
- Tim za ljudska prava OEBS-a u Prizrenu primio je žalbe roditelja koji nisu mogli da pošalju decu u školu jer se časovi ne drže na srpskom jeziku. Bilo je i izveštaja o pretnjama i maltretiranju ljudi koji su pokušali da ukažu na potrebu školovanja muslimanskih đaka.
- U Prizrenu je primećeno da je više Muslimana počelo sebe da zove Albancima da bi избегli probleme. Ova pojava je postala najočiglednija u obrazovanju. Upotreba izraza Bosanac umesto Musliman takođe je povezana sa „problemom identiteta“.
- Prelazni opštinski savet Ujedinjenih nacija u Prizrenu radio je u smanjenom sastavu jer su

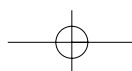

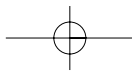
pijaci. Goranci se ne osećaju sigurnim da putuju do Dragaša. Ima izveštaja da su četiri porodice napustile selo tokom prethodnih nekoliko dana iz bezbednosnih razloga. Primljeno je nekoliko žalbi da Albanci preuzimaju prodavnice, što je kod Goranca izazvalo stav da dve zajednice ne mogu ponovo da žive zajedno.

- U Dragašu, opština Gora, učitelji Goranci primili su svoju aprilsku platu od srpskog ministarstva za obrazovanje. Albanci su ovo protumačili kao nagradu Gorancima za služenje Srbiji.
- U mešovitoj osnovnoj školi u Dragašu, opština Gora, počela je nova školska godina bez problema.
- Ponovna sahrana tri vojnika UČK održana je u Dragašu. Oko 2.000 ljudi, među kojima je bilo mnogo pripadnika UČK, prisustvovalo je sahrani. Pre nego što je komanda UČK stigla na groblje, KFOR je pripadnicima UČK podelio letke, objašnjavajući budućnost ove organizacije povodom roka za demilitarizaciju K+90 (19. septembar).

8. septembar

- Tim za ljudska prava OEBS-a u Gnjilanu istražio je slučaj dva kosovska Srbina (oca i sina, 44 i 16 godina), koje je KFOR uhapsio u Cernici (južno od Gnjilana) 26. avgusta.²⁵ Srbi su sprečili KFOR da izvrši pretres kuće u potrazi za ukradenom robom. Deset do petnaest kosovskih Albanaca bilo je u pratnji patrole KFOR-a. Jedan svedok, 32-godišnja kosovska Srkinja koja je protestovala protiv ponašanja vojnika KFOR-a, tvrdila je da su je vojnici tukli. Ona se sada nalazi u bolnici van Kosova. Dva Srbina su puštena 31. avgusta.
- Članovi tima za ljudska prava OEBS-a istražili su izveštaje o uništavanju imovine 25-godišnjeg Srbina u Cernici, opština Gnjilane. Žrtvi je prećeno pištoljem i naređeno da napusti Kosovo. Veruje se da je izvršilac zločina sused Albanac.²⁶
- Deset minobacačkih granata je ispaljeno iz albanskog sela Dobrčane (severoistočno od Gnjilana) na srpsko selo Ranilug. KFOR je odmah odgovorio i pronašao minobacačku opremu u 22:05 časa, u borbenom položaju u Dobrčanima.
- U dvorište srpske kuće u Vitini bačena je bomba. U napadu nije bilo žrtava.
- Na mitingu Srpskog nacionalnog veća u Kosovskoj Mitrovici, govornici su pozvali na demonstracije u albanskom povratničkom naselju Brdo, na severu Kosovske Mitrovice.
- Neidentifikovani muškarci pokušali su da kidnapuju tri Muslimana u Đurakovcu, opština Istok. Sve žrtve, članovi iste porodice, puštene su kada je KFOR prišao licu mesta. Izvršioци su pobjegli.²⁷
- Srpski povratnici koji žive u Gori, opština Peć, posetili su, uz vojnu pratnju KFOR-a, obližnja sela i svoja imanja. Albansko stanovništvo je tvrdilo da su neki od Srba bili umešani u paljenje kuća i ubijanje Albanaca.²⁸
- Šest kuća je zapaljeno tokom poslepodneva 8. septembra u Prizrenu. Ovo pokazuje da se stopa paljenja kuća povećala.
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a primili su izveštaj da su 5. septembra kosovski Albanci prebili 80-godišnjeg Srbina u njegovom stanu u Prizrenu.²⁹
- Tim za ljudska prava OEBS-a je obavešten da je 3. septembra stariji srpski bračni par teško prebijen i da mu je prećeno smrću u Planjanu (opština Prizren). Izvršioци su navodno opljačali njihovu kuću i naredili bračnom paru da napusti selo i da se nikada ne vrati. Narednih sedam dana, ovaj par je noći provodio u obližnjoj šumi.³⁰
- Jednoj Bošnjakinji koja je predavala u školi u Žepi, opština Prizren, rečeno je u štabu UČK u Prizrenu da meštani ne žele da se ona vrati na posao u školu jer predaje na bosanskom jeziku. Bošnjakinji je takođe rečeno da nije bezbedno da ide u selo jer je neko može presresti i ubiti na putu.³¹
- Šest napuštenih srpskih kuća u mešovitom bošnjačko-srpskom selu Lohvica (blizu Prizrena) zapaljeno je 4. septembra. Pravoslavna crkva je zapaljena 5. septembra. Preostalih petoro Srba žive u strahu da će njihove kuće biti sledeće na redu. Meštani su zatražili dodatnu zaštitu KFOR-a tokom noći.³²
- UNHCR je organizovao prevoz 188 Srba sa Kosova iz Orahovca do drugih delova Srbije. Autobuski konvoj UNHCR-a odvezao je 148

- Postoji sve veći broj izveštaja u kojima se navodi da članovi romske zajednice u opštini Istok žele da napuste Kosovo jer se osećaju sve nesigurnijim i strahuju od napada.⁴¹
- Romi iz škole u Zvečanu preseljeni su u prelazni kamp, koji se nalazi dva kilometra od Zvečana (zapadno od Kosovske Mitrovice). Trajniji kamp je počeo da se gradi u Kosovskoj Mitrovici i očekuje se da će biti završen do sredine novembra.

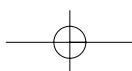
13. septembar

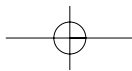
- Jedan Srbin sa Kosova je poginuo, a drugi ozbiljno ranjen kada je srpski konvoj bez pratnje putovao od Bujanovca (južna Srbija) do Kosovske Kamenice. Konvoj je bio meta napada pri povratku na Kosovo.⁴²
- Neidentifikovana lica pretila su starijoj kosovskoj Crnogorki u Đurakovcu, opština Istok. Ovoj ženi je rečeno da mora da napusti Kosovo ili je čeka smrt.⁴³
- Članovi UČK su navodno prebili jednog kosovskog Albanca u zgradi UČK u Vreli, opština Istok.⁴⁴
- UČK je navodno pretila smrću jednom kosovskom Albanu u Istoku, pošto se on žalio KFOR-u na „policiju“ UČK.⁴⁵
- Tokom noći su zapaljeni plastovi sena sedam romskih porodica u Kruševu, opština Klina. Romi su navodno bili maltretirani jer su ostali u selu za vreme vazdušne kampanje NATO-a.
- Leševi dve žene (od približno 50 i 70 godina) pronađeni su u blizini fabrike vozila „Zastava“ u Peći. Obe žene su ubijene, i veruje se da su u pitanju Bošnjakinje.⁴⁶
- Dve kuće su zapaljene u Peći.⁴⁷
- KFOR je saopštio OEBS-u u Kosovskoj Kamenici da se tokom dva sata, počevši oko 20.00 časova, u gradu oglasilo između 500 i 600 rundi revolverske vatre. Pucnjava je dolazila iz pravca kukuruznih polja u blizini srpskih kuća. U jutarnjim časovima 15. septembra, Srbi sa Kosova su pokazali OEBS-u tragove od metaka u zidovima svojih kuća. Ubrzo posle prestanka pucnjave, bačena je jedna ručna bomba, ali nema podataka o žrtvama.
- Dve porodice Srba sa Kosova, uključujući šestoro dece, vratile su se u Vitinu (južno od Gnjilana) posle boravka van Kosova, u pokušaju da se reintegrišu u lokalnu zajednicu.
- Oko 200 žena u Kosovskoj Mitrovici demonstriralo je tri dana ispred zgrade suda, a zatim se uputilo u šetnju ka zatvoru. Žene su uglavnom bile članovi porodica privedenih koji su stupili u štrajk glađu u znak protesta zbog zakona koji se primenjuje na Kosovu.
- Leš 40-godišnjeg Roma pronađen je iza bolnice u Đakovici, na udaljenosti od 500 metara. Leš je imao jednu prostrelnu ranu u glavi.
- KFOR je zatvorio lokalnu samoproglašovanu „policijsku stanicu“ UČK u Klini. Prekršen je nezvanični dogovor između KFOR-a i UČK da UČK ne sme da vrši policijske aktivnosti.⁴⁹
- Jedna kuća je zapaljena u Peći.⁵⁰
- U Peći je osnovan komitet koji će se baviti sukobima oko vlasništva nad imovinom i nezakonitim useljenjem.⁵¹
- Jedan stariji kosovski Srbin je izboden nožem po leđima. Počinilac je 17-godišnji Albanac iz Lipljana.

15. septembar

14. septembar

- Predstavnik Međunarodnog tribunala za ratne zločine počinjene na teritoriji Jugoslavije (ICTY) posetio je lokaciju u blizini Kosovske Kamenice za koju se sumnja da je grobnica.⁴⁸ Tokom detaljnog pregleda teritorije, pronađena je kost za koju se smatra da je ljudska vilica. Službenik tribunala je uklonio kost sa lokacije i odneo na dalju analizu.
- 66-godišnji kosovski Srbin je ubijen, a 38-godišnji Srbin je teško ranjen u Gnjilanu. U periodu između 18.30 časova i 18.45 časova tri Albanke i jedan Albanac zauzeli su stan jednog Srbina sa Kosova.
- Tim Odeljenja za ljudska prava OEBS-a u Kosovskoj Kamenici istražio je slučaj jedne nestale osobe u ovom gradu.⁵² Žena žrtve boravila je kod prijatelja, ali kada je locirana, bila je u mogućnosti da pruži informacije. Ostali članovi porodice takođe su bili maltretirani, a

optužbe da su naoružani kosovski Srbi priveli dva meštana Opteruš (istočno od Orahovca) na putu do blokade.

- Član LDK, čiji je nestanak prijavljen, pronađen je mrtav u minskom polju u mestu Lug, na granici Kosova i Albanije. Telo je pronašla 127/128. brigada UČK. Komandant UČK je izjavio da je pokojnik bio mučen.

17. septembar

- KFOR je primetio jednog kosovskog Srbina u uniformi VJ kako zaustavlja civilna vozila na kontrolnom punktu u blizini Dobrčana, opština Gnjilane. KFOR je takođe prijavio da su dva Albanca u uniformama UČK sa oznakama „policije“ odgovorila na saobraćajni udes u oblasti Gnjilana.
- KFOR je prijavio da je preuzeo tri uniforme MUP-a i pušku u Šilovu (u blizini Gnjilana).
- KFOR je izjavio da su pronađene prostorije za novi Kosovski zaštitni korpus (TMK) u bivšoj fabrici za preradu piletine u blizini Cernice (južno od Gnjilana). TMK ima mandat da bude civilna služba za hitne slučajeve nakon demilitarizacije UČK.
- Jednom Gorancu iz Radeše, opština Gora, ukraden je konj na pijaci. Žrtva je pobjegla iz Kosovske Mitrovice u Dragaš i izgubila svoje jedino vlasništvo i izvor prihoda. Konj je navodno viđen u blizini Globočice. Veruje se da su počinioci kosovski Albanci.
- U 8.30 časova, lica u civilnoj odeći, koja su se predstavila kao članovi UČK, pokušala su da zauzmu jedan stan u Đakovici. Ova lica su navodno pokušala da izbace albansku porodicu iz stana koji je prethodno pripadao kosovskim Srbima.
- Dve kuće su zapaljene u Peći.⁶⁰
- Jedna kuća je zapaljena u Vitimirici, opština Peć.⁶¹

18. septembar

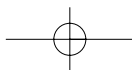
- Tim za ljudska prava OEBS-a u Gnjilanu istražio je prijavu jednog kosovskog Srbina koja se ticala

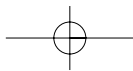
maltretiranja i pretnji sedmočlanoj srpskoj porodici, uključujući i troje dece, od strane članova UČK. Kuća ove porodice nalazila se u blizini štaba UČK. Srbi su odbili da daju zvaničan iskaz jer su bili preplašeni.

- Kosovski Albanci su navodno prebili jednu Bošnjakinju u njenom stanu u Prištini. Posle napada, žrtva se preselila u Kosovsku Mitrovicu kod rođaka.⁶²
- U 04.00 časa, lica obučena u crno i poznata kao pripadnici UČK ušla su u restoran u Đakovici da privedu jednu osobu. Vlasnik restorana je razgovarao sa izvršiocima koji su prvo napustili prostorije, a onda počeli da pucaju u restoran, u koji su zatim bacili i granatu.
- Pripadnici UČK prebili su u Babaloću, opština Dečani, jednog kosovskog Albanca koji je pokušao da pokrene razgovor o imovini. Njegovo vozilo je, prema navodima, konfiskovala UČK, i zapečatila ga zbog „istrage“ koja traje.

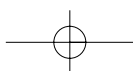
19. septembar

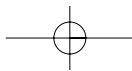
- U Gnjilanu je jedna kuća zapaljena, a čula se i puškomitraljeska vatra.
- KFOR je pretražio bivši štab UČK u Gnjilanu i pronašao gas-maske, ručne bombe i municiju.
- 62-godišnjem kosovskom Srbinu pucano je u grudi u 08.30 časova u Vitini. Izvršilac je neidentifikovani mladić koji je pobjegao sa lica mesta. KFOR je prebacio žrtvu u bazu Bondstil i vratio je u Vitinu istog dana. KFOR i policija UNMIK-a otišli su na lice mesta da istraže incident.
- Članovi tima za ljudska prava OEBS-a u Kosovskoj Mitrovici prijavili su da je 109 grobova na pravoslavnom groblju u Kosovskoj Mitrovici oštećeno.
- U Peći su održane demonstracije pripadnika UČK, u znak proslave K+90 (demilitarizacije UČK). Oko 400 ljudi je učestvovalo u demonstracijama.
- Grupa od oko 450 Roma napustila je privremeni kamp za interno raseljena lica u Obiliću, u nameri da peške ode do granice sa Makedonijom i protestuje zbog loših uslova u

- Kosovskoj Mitrovici, dva puta u roku od nedelju dana kamenovali kosovski Srbi.
- KFOR je uhapsio bivšeg „policajca“ UČK u Đakovici. Optuženi je slao pisma meštanima, nagovarajući ih da predaju oružje bivšoj UČK.⁷⁰
 - U Đakovici je prijavljen nestanak 57-godišnjeg Albanca. Nestali se nije vratio kući posle izlaska na piće sa prijateljem.
 - Član LDK u Klini požalio se KFOR-u da je primio upozorenja od bivše UČK da se ne pojavljuje u javnosti.
 - Dva raketna napada su prijavljena u Lipljanu. Jedna granata je pala na terasu srpske kuće, ali nema podataka o povređenima.
 - 79-godišnji Srbin sa Kosova pobjegao je iz svoje kuće u Prizrenu kada je na prozore i ulazna vrata kuće bačeno kamenje. Žrtva je izjavila da se boji za svoju bezbednost i zatražila pomoć da napusti Kosovo.
 - Većina od 850 kosovskih Srba, koji su iz raznih delova Orahovca raseljeni u srpski deo grada, izrazila je želju da napusti grad. UNHCR je planirao trenutni odlazak 52 meštana, a dobrovoljni transfer bi se nastavio po nedeljnom rasporedu.
 - Nedavna direktiva specijalnog predstavnika naložila je farmaceutskoj kompaniji Farmakost u Prizrenu da prestane sa proizvodnjom posle preporuka Svetske zdravstvene organizacije. Nezavisna nemačka medicinska laboratorija testirala je uzorak Farmakost proizvoda. Primećeno je 50 demonstranata blizu zgrade opštine u Orahovcu sa sloganima „Farmakost, mi smo uz tebe“.
- ## 22. septembar
- Oko 3.000 kosovskih Albanaca došlo je da čuje govor „premijera“ prelazne vlade, koga je imenovala UČK, komandanta bivše UČK i komandanta Kosovskog zaštitnog korpusa.
 - Civilni administrator UN u Kosovskoj Mitrovici naložio je da se raspusti pijaca na severu reke koju su organizovali Srbi sa Kosova. Srbi su organizovali demonstracije u znak protesta protiv ove odluke.
 - Jedna kuća zapaljena je u Peći.⁷¹
 - 49-godišnjem bošnjačkom bračnom paru prećeno je u selu Kovrage, opština Istok. Dve mlade osobe od oko 17 godina ušle su u kuću i naložile stanarima da napuste Kosovo. Izvršioци su po navodima svedoka pretražili kuću u potrazi za oružjem. Albanski susedi bračnog para ubedili su izvršioce da napuste kuću. Trinaest dana kasnije, istu kuću su ponovo „posetili“ nepoznati muškarci. Vlasnici u to vreme nisu bili u kući.
 - Jedan stariji bračni par kosovskih Srba ranjen je, i kasnije je podlegao povredama posle eksplozije u svojoj kući u Lipljanu. Srbi i Albanci podigli su barikade na okolnim putevima posle ovog incidenta, ali su barikade kasnije uklonjenjene. KFOR je uspostavio kontrolni punkt na putu od Lipljana do Suvog Dola, odgovarajući na pojačani strah Srba od novih napada.
 - Oblast oko Prizrena i dalje je relativno mirna, iako ima pojedinačnih incidenata koji su prijavljeni KFOR-u. Dve zapaljene kuće tokom prethodna četiri dana ukazuju na tendenciju smanjivanja ovih prekršaja. Prema raspoloživim izveštajima, škole su počele sa radom bez problema. Glavni uzrok tenzija i dalje je „gradonačelnik“ Prizrena koga je imenovala UČK, koji bojkotuje sastanke u Prelaznom opštinskom veću UN, a i dalje koristi glavnu opštinsku zgradu. Mnogi stanovnici i dalje odlaze u opštinsku zgradu da registruju rođenja, smrti i venčanja, iako je UNMIK jedina legitimna vlast sa mandatom da vrši ove poslove.
 - Transformacija UČK u Kosovski zaštitni korpus (TMK) se nastavlja. Rok za registraciju kandidata koji žele da se uključe u TMK produžen je do kraja septembra. U prizrenskoj oblasti, 89 bivših pripadnika UČK prijavilo se za članstvo u TMK, od kojih je za četrdeset međunarodna zajednica obavila provere vezane za bezbednost.
 - Zaposleni u OEBS-u i UNHCR-u i dalje pokušavaju da pronađu potencijalne predstavnike romske zajednice u Prizrenu. Prelazna civilna uprava UN pozdravila je ideju da jedan romski predstavnik bude član Prelaznog opštinskog veća UN. Tim povodom već su ugovoreni razgovori i sastanci sa ciljem da se pronađe odgovarajući kandidat.

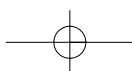

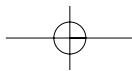

- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a istražili su u Vrbici (opština Gnjilane) slučaj od 22. septembra, kada su ubijena dva kosovska Srbina, 65-godišnji otac i 42-godišnji sin.⁷³ Šest srpskih porodica, uključujući ovog oca i sina, u junu je napustilo selo i otišlo u obližnje Šilovo, nakon što su muškarci prebijeni i kuće zapaljene. Jedan kosovski Albanac je pokupio nešto od imovine žrtava i zatražio od njih da se vrate i imovinu pakuje. Otac i sin želeli su zaštitu KFOR-a pri povratku u Vrbicu, ali su se u selo vratili bez nje. Napadnuti su i ubijeni. Jedna žrtva je imala tri prostrelne rane na glavi, druga 20 prostrelnih rana na telu.
- 37-godišnji kosovski Srbin je ubijen, a troje Srba, uključujući dve žene, ranjeno je u oružanom incidentu severno od Kosovske Kamenice. KFOR je odgovorio i helikopterom evakuisao povređene u svoju bolnicu. Mrtvi i ranjeni bili su među 14 Srba sa Kosova koji su putovali na traktoru s prikolicom. Odeljenje za kriminalističku istragu KFOR-a pronašlo je 23 prazne patrone od oružja u blizini mesta zasede.
- OEBS-ov tim za ljudska prava saopštio je da ima navoda da su 35-godišnju kosovsku Albanku u Kosovskoj Kamenici napala dva muškaraca koji su govorili srpski.⁷⁴ Žrtva je zadobila rane po rukama i grudima i odvedena je u bolnicu u Gnjilanu.
- Porodica nestalog Albanca sa Kosova obratila se kancelariji OEBS-a u Kosovskoj Kamenici. Članovi porodice su izjavili da su se dogovorili sa službenicima ICTY da otvore grobnicu u kojoj se navodno nalazi leš nestale osobe. Porodica je tražila od Odeljenja za kriminalističku istragu KFOR-a da obavi razgovor sa Srbinom, bivšim policajcem MUP-a, koji je navodno umešan u ovaj slučaj.
- 40-godišnja Srпкиnja sa Kosova zadobila je povrede lica, leve ruke i leve noge kada je granata eksplodirala u stambenom bloku u centru Kosovske Kamenice u 20:05 časova.
- Jedna romska porodica napustila je Biću, opština Klina, posle navodnih pretnji i maltretiranja od strane bande kosovskih Albanaca.
- Jednog kosovskog Albanca iz Crnca, opština Istok, uhapsila su i zadržala u pritvoru lica koja su nosila uniforme UČK i bivše „policije“ UČK u Vrelu, opština Istok. Bivša „policija“ UČK saopštila mu je da traži njegovog brata. Ovaj Albanac je ispitivan i teško prebijen. „Policajci“ su ga pustili posle dva sata. Žrtva je podnela žalbu vojnoj policiji KFOR-a i policiji UNMIK-a u Istoku.
- Šest romskih porodica od 54 člana, napustile su Biću nakon što su im Albanci pretili i maltretirali ih. Romi su prethodno dobili zadatak da unište srpsku imovinu u selu. Prema navodima, Albanci koji su ih prethodno zaposlili, pretili su im automatskim oružjem i saopštili da sada zaslužuju isti tretman kao i kosovski Srbi. Jedna porodica se preselila u Mahala Bistu u blizini Peći. Ostalih pet se preselilo u Crnu Goru.⁷⁵
- Tri lokalno zaposlena radnika obezbeđenja Ujedinjenih nacija u Klini izjavila su da su im pretili nepoznati albanski muškarci.
- Stariji Srbin sa Kosova je ubijen, a njegova kuća je zapaljena u Slovinju (opština Lipljan). Počinilac je 15-godišnja albanska devojčica.
- Kada se UNHCR pripremao da preuzme interno raseljene Srbe iz Orahovca, dva helikoptera KFOR-a kružila su nad gradom, bacajući letke. U lecima se kaže da će Rusi bez diskriminacije saradivati sa svim segmentima društva. Albanci sa Kosova nisu pozdravili ovaj gest.
- Oko 14:30 časova, KFOR je uhapsio četvoricu Srba osumnjičenih za ratne zločine koji su bili u konvoju UNHCR-a zajedno sa 57 ljudi koji su napuštali Kosovo. Osumnjičeni su prebačeni u bazu KFOR-a u Prizrenu. ICTY se zainteresovao za ova hapšenja, jer postoji mogućnost da su osumnjičeni bili povezani sa značajnijim slučajevima koje Tribunal istražuje.

25. septembar

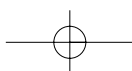
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a u Kosovskoj Mitrovici saopštili su da je jedna Srпкиnja sa Kosova napala Bošnjakinju.⁷⁶
- U blizini kuća romskih porodica u Štupelju, opština Klina, čula se pucnjava.
- Pravoslavna crkva u Klini po drugi put je dignuta u vazduh.
- Dve kuće su spaljene u Peći.⁷⁷
- Jedan Srbin kamiondžija, na putu za Srbiju, ranjen je u pucnjavi u blizini Podujeva.

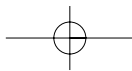

tivnu prepirku između direktora škole, nevezanu za članstva u političkim partijama.

- Predstavnik Odeljenja za ljudska prava OEBS–a posetio je Cernicu (južno od Gnjilana) i saznao od Srba da su izvršena tri napada na srpske kuće od 24. do 26. septembra. Kosovski Srbi su tvrdili da je bačeno ukupno devet bombi. Oštećena je imovina, ali niko nije zadobio povrede. OEBS je posetio sve oštećene kuće i razgovarao sa njihovim vlasnicima. Dve neeksplozirane bombe ostale su u bašti žrtvine kuće, i čeka se da ih KFOR uništi.⁸⁰
- Tim Odeljenja za ljudska prava OEBS–a, zajedno sa ICTY i KFOR–ovim timom za demontiranje eksplozivnih naprava, istražio je navodnu masovnu grobnicu u oblasti Kosovske Kamenice. Porodica jedne osobe za koju se veruje da se nalazi u grobnici obezbedila je ljudstvo i mašineriju za iskopavanje. Pronađena je lobanja, mali delovi kostiju i nešto odeće, ali ne i dokazi o masovnoj grobnici. Predstavnici Tribunala žele da prikupe izjave svedoka događaja vezanih za ovaj slučaj.⁸¹
- Telo 67–godišnjeg Srbina, koji se vodio kao nestao od 23. jula, pronađeno je u blizini Klokota, opština Vitina (jugozapadno od Gnjilana). Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS–a razgovarali su sa sinom žrtve, koji je izjavio da su četiri meštana pronašla leš njegovog oca pored reke, oko 250 metara od poslednjeg mesta na kome je viđen. Uzrok smrti nije utvrđen.⁸²
- Srbin sa Kosova je zadobio prostrelne rane na stomaku, i kasnije je podlegao povredama. On je napadnut u selu Ugljare, opština Kosovo Polje (zapadno od Prištine).⁸³
- Trojica maskiranih muškaraca, koji su govorili albanski i tvrdili da su članovi „policije“ bivše UČK, navodno su pokušali da seksualno zlostavljaju 17–godišnju Romkinju u Klini, opština Klina. Prilikom ovog incidenta, porodica ove devojke je opljačkana.
- Muškarci koji su se predstavili kao članovi „policije“ bivše UČK, pokušali su u 03:00 časa u Đakovici da uđu u stan u kome živi jedan Albanac. Pošto im nije omogućen ulazak, izvršioци su se razišli.
- Ubijen je 38–godišnji Albanac katolik iz Peći. Po rečima katoličkog sveštenika iz Peći, žrtva je saradivala sa Srbima tokom sukoba, bila je mentalno nestabilna, imala je problema sa alkoholom, i živela je sama.
- Bošnjačku porodicu iz Vitomirice, opština Peć, navodno je maltretirao kosovski Albanac koji je tvrdio da je član bivše UČK. Albanac je nosio oružje i tražio je sina porodice. On je takođe ispalio deset metaka u zemlju u dvorištu kuće i uzeo nešto od porodične imovine.
- Tri radnika obezbeđenja UNMIK–a u Klini prijavila su da im je pretilo pet nepoznatih Albanaca. Izvršioци su prišli radnicima u 21:45 časova, pretili im i vređali ih. U 21:52 časa grupa se vratila, ponovo vređala radnike i pokušala da šutne jednog od njih. Grupa je nestala kada su intervenisali drugi građani.
- Jedna kuća je zapaljena u Kosovu Polju. Susedi su čuli krike Albanca koji je čuvao kuću.
- Posle spaljivanja srpskog restorana u Kosovu Polju, lokalno stanovništvo je podiglo blokadu, koju je KFOR kasnije tokom dana uklonio.
- Pljačkanje je nastavljeno u Bogoševcu i Mušnikovu u oblasti Župe, Prizren. Sedam Albanaca sa Kosova, koji su tvrdili da imaju dozvolu KFOR–a, otišlo je u Bogoševac i napunilo kamion frižiderima, bojlerima i meračima za vodu. Druga grupa pljačkaša je 29. septembra ušla u selo sa izgovorom da radi po nalogu KFOR–a. Pljačkaši su izjavili da je KFOR izdao proglas da su seoske pčele i med zagađeni i da moraju biti konfiskovani. Pljačkaši su zatim uzeli 80 aktivnih pčelinjaka. U Mušnikovu su pljačkaši navodno svakog dana obilazili napuštenu srpsku kuću. Kada su meštani uhvatili jednog od počinilaca, pretili su da će pozvati KFOR. Počinilac je navodno odgovorio, „Samo napred, pozovite ih. KFOR je ovde zbog nas. Oni su na strani Albanaca i pustiće me“.⁸⁴
- Oklopno vozilo KFOR–a na putu od Mališeva do Orahovca primorano je da se zaustavi zbog blokade puta. Albanci su uskoro ponovo pojačali blokadu. 300–400 Albanaca sa Kosova na mirnim demonstracijama protestovalo je zbog prisustva ruskih trupa KFOR–a u Orahovcu.
- Srpsko stanovništvo u Prizrenu žalilo se OEBS–u da nije primilo svoj deo hrane i lekova, čiju distribuciju u ovom regionu vrše nevladine organizacije.

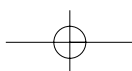

- Kuća 58-godišnjeg Bošnjaka u Dobruši, opština Istok, bila je meta artiljerijskog napada. Eksplozivna naprava eksplodirala je ispred kuće, ali nema izveštaja o povredama.⁹³
- U selima Gotovuša, Jazine i Štrpce, opština Štrpce, postavljene su blokade na putu. Prva blokada se pojavila u Gotovuši oko 9:00 časova, uz pratnju 150–200 Srba sa Kosova. Dozvoljeno je samo vozilima KFOR-a da uđu u blokiranu oblast. U 11:00 časova je postavljena blokada ispred štaba KFOR-a u Štrpcu, takođe uz prisustvo oko 200 Srba sa Kosova. U 12:00 časova je blokirani put za Jazine.
- U selu Jazine, opština Štrpce, dva radnika češke nevladine organizacije „Ljudi u nevolji“ okruženi su dok su sedeli u svojim vozilima. Jedan je izvučen iz automobila i prebijen, dok ga je gomila optuživala da je pregazio troje dece i da je povezan sa privremenim TMK. Drugog humanitarnog radnika je takođe okružila gomila i teško ga prebila, pre nego što je uspeo da pobjegne. Dva preostala radnika ostala su u selu pod zaštitom KFOR-a do 13:30 časova.⁹⁴
- Posle srpske blokade puta u Kosovu Polju, lokalno albansko stanovništvo takođe je podiglo barikade.⁹⁵
- KFOR je u Istoku pustio na slobodu, zbog nedostatka dokaza, jedno osumnjičeno lice u slučaju ubistva 27-godišnjeg Srbina sa Kosova iz Banje blizu Srbice 1. septembra. Pretres kuće nije pružio nikakve dokaze osim mnoštva anti-srpskih pamfleta i informacija o zločinima počinjenim tokom sukoba. KFOR i dalje traga za drugim osumnjičenim u ovom slučaju.¹⁰⁰
- 80-godišnji muškarac i 77-godišnji srpski bračni par ubijeni su u svom stanu u Prizrenu. Bračni par je pronađen mrtav sa nekoliko prostrelnih rana na glavi. Iz stana nije ništa izneto. Bračni par je bio pod dnevnom zaštitom KFOR-a jer je stariji čovek bio kontakt osoba sa drugim srpskim porodicama koje su ostale u Prizrenu. On je u ime porodica upućivao mnoštvo zahteva OEBS-u, UNHCR-u i nevladinim organizacijama. Ubistvo je veoma uznemirilo preostale Srbe i druge manjinske zajednice u ovoj oblasti.¹⁰¹
- Dva starija Srbina umrla su u svojoj kući u Prizrenu od posledica mnogostrukih prostrelnih rana.
- Predstavnici zajednice Goranaca u Prizrenu žalili su se na nedostatak adekvatne pažnje i zaštite međunarodne zajednice. Nedavno je u Beograd otputovala delegacija Goranaca i navodno je obavestila vlasti da ih ne štite adekvatno od „albanskih terorista“. Glavni problem Goranaca vezan je za korišćenje srpskog jezika. Goranci žele da njihova deca uče srpski u školama, ali se takođe brinu zbog problema komunikacije sa vlastima ukoliko jedini jezik bude albanski. Nastavnici srpskog jezika će izgubiti posao, a studenti koji žele da studiraju u Prištini neće biti u mogućnosti to da učine ukoliko nastava bude isključivo na albanskom. Goranci veruju da će ovo za posledicu imati da će veliki procenat njihove zajednice napustiti region. Ko god napusti ovu oblast neće moći da se vrati jer neće biti posla. Osim toga, Albanci će zauzeti i njihove kuće.

30. septembar

- Tri Albanca sa Kosova navodno su ubila 50-godišnjeg i ranila 60-godišnjeg Srbina sa Kosova u Drobešu, opština Vitina. Žrtve su u trenutku napada obrađivale zemlju bez pratnje KFOR-a. Ranjeni Srbin je pobjegao sa ranama na vratu, pošto su počinioci pokušali da mu preseku vrat. KFOR je obezbedio medicinsku negu i evakuisao ovu žrtvu.⁹⁶
- Dve ručne granate bačene su u srpsku kuću u Gnjanu. Razbijeni su prozori i oštećene su strujne instalacije.⁹⁷
- Ručna granata je bačena u srpsku prodavnicu u Gnjanu. Razbijeni su prozori i prodavnica je opljačkana.⁹⁸
- Dva Bošnjaka prijavila su da je deset ljudi pucao na bošnjačku porodicu u Vitimirici (severoistočno od Peći). Nisu prijavljene povrede.⁹⁹
- Goranci su izjavili da se plaše „policije“ bivše UČK u Dragašu, opština Gora. Mnogi se i dalje plaše da idu u Dragaš jer su početkom meseca Albanci navodno prebili nekoliko Muslimana.
- Članovi OEBS-ovog tima za ljudska prava sreli su se sa „gradonačelnikom“ Dragaša koga je imenovala UČK. Oni su ga obavestili o namernama da otvore kancelariju OEBS-a u ovom

OKTOBAR 1999. GODINE HRONOLOGIJA DOGAĐAJA NA OSNOVU DNEVNIH IZVEŠTAJA

Tokom oktobra

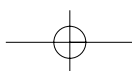
- Tim Odeljenja za ljudska prava OEBS-a u Leposaviću (severno od Kosovske Mitrovice) nastavio je napore da deci interno reseljenih Roma obezbedi pristup u školu.
- Grupa Srba sa Kosova koja je ostala u pretežno goranskom selu Planjane prijavila je timu za ljudska prava OEBS-a u Prizrenu da su neke od njih mladi Albanci pretukli u septembru.
- Članovi opštinskog veća LDK iz opštine Istok žalili su se na maltretiranje i loše odnose sa predstavnicima bivše UČK u lokalnoj upravi. Predstavnik LDK u samoproklamovanom lokalnom veću izjavio je da su mu neidentifikovane osobe rekly da napusti LDK.
- Tim Odeljenja za ljudska prava OEBS-a istraživao je okolnosti smrti 42-godišnjeg Albanca, vlasnika restorana u Peći, 26. avgusta. Istraživanje je pokazalo da je njegova devojka, Bošnjakinja, oteta narednog dana, i od tada više nije viđena.
- Tim Odeljenja za ljudska prava OEBS-a istraživao je navode da deci nekih članova LDK nije dozvoljeno da pohađaju školu u Istoku.
- Prijavljeni su stalni problemi otpuštanja ljudi sa posla u Prizrenu. Najčešći incidenti vezani su za profesionalno osoblje, kao što su bolničarke i nastavnici.¹⁰⁴
- Tim Odeljenja za ljudska prava OEBS-a u Prizrenu istražio je incident u kome su tri maskirana muškarca navodno prebila 47-godišnjeg aktivistu LDK iz Društva majke Tereze u Mališevu, opština Orahovac, 15. septembra. Istraživači su prijavili očiglednu tenziju između Društva majke Tereze i vlasti koje je imenovala UČK, i koje navodno žele da preuzmu distribuciju humanitarne pomoći ovog društva.¹⁰⁵
- Vlasniku radnje u selu Mušnikovo, oblast Župe, opština Prizren, bivša UČK je navodno rekla da ne prodaje robu preostaloj grupi od 65 starijih Srba u selu. Navodni članovi bivše UČK pretili su da će mu spaliti radnju ukoliko ne ispuni ovaj zahtev. Kosovski Srbi sada veoma zavise od

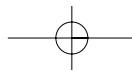
humanitarne pomoći. Mnogima od njih potrebna je medicinska pomoć, ali iz istog razloga lokalna ambulanta im nije mogla pružiti zdravstvene usluge.

- Tim Odeljenja za ljudska prava OEBS-a u Prizrenu posetio je 12 goranskih sela u opštini Gora. U svim selima je sloboda kretanja i dalje veliki problem. Pošto većina Goranaca ne govore albanski, bojali su se da će van svojih sela biti žrtve maltretiranja. Zajednica Goranaca u Dragašu, opština Gora, izjavila je da su mnogi Goranci izgubili svoje poslove u Dragašu. Oni su tvrdili da su nekvalifikovani Albanci preuzeli njihova radna mesta. Oko 15 Goranaca, vlasnika radnji, tvrdili su da su im poslove preuzeli Albanci koji su kasnije zahtevali novac za zakupninu ili zaštitu. Nekoliko Goranaca odselilo se u Bosnu ili neke delove Srbije.

1. oktobar

- Tim Odeljenja za ljudska prava OEBS-a u Gnjilanu istražio je slučaj srpske porodice kojoj je jedan Albanac 24. septembra naredio da se do 28. septembra iseli iz svoje kuće. Porodici je rečeno da ovo upozorenje prenese i drugim porodicama u istoj ulici. Na zahtev OEBS-a, KFOR je uspostavio kontrolni punkt u blizini ulice i porodice su ostale u svojim kućama.
- U kući 57-godišnjeg Srbina u oblasti Gnjilana eksplodirala je granata. Oštećeno je 10 prozora i pod kuće, a ukupna šteta je procenjena na 3.000 nemačkih maraka.
- U prodavnicu i kuću romske porodice u Gnjilanu provaljeno je u 6:00 časova.
- Tri Albanca sa Kosova zaustavili su 30-godišnjeg Albanca i lokalnog člana tima OEBS-a koji su putovali u vozilu OEBS-a od Peći do Đakovice. Napadači su od putnika tražili novac. Kao članovi bivše UČK, izjavili su da su ogorčeni zbog činjenice da nemaju ni posla ni novca, dok lokalni član OEBS-ovog tima zarađuje. Tri muškarca su nestala pošto su ukrala 500 nemačkih maraka.
- Tim Odeljenja za ljudska prava OEBS-a u Peći organizovao je sastanak između predstavnika Roma i rukovodioca Društva majke Tereze u

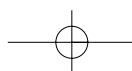

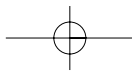

- Dvadeset kosovskih Albanaca započelo je štrajk glađu u opštini Klina. Albanci traže da se odmah oslobode svi zatvorenici koji se nalaze u srpskim zatvorima, kao i informacije o nestalim osobama. Albanci takođe traže trenutno povlačenje KFOR-a sa Kosova.
- Plastovi sena, vlasništvo romske porodice u Đurakovcu, opština Istok, spaljeni su. Ambar je sačuvan uz pomoć vatrogasne brigade KFOR-a. 61-godišnji muškarac, glava porodice, ostao je na Kosovu tokom sukoba, i sada je u lošim odnosima sa albanskim susedima. Posle dugog ispitivanja 10. jula, u tadašnjoj „policijskoj“ stanici UČK, romskoj porodici je uručeno pismo „šefa policije“ UČK u kojem je naloženo da se „porodica ne maltretira“.¹¹⁰
- U dvorište srpske kuće u Lipljanu bačena je bomba. Nema podataka o eventualnim žrtvama.
- 25-godišnji Rom je zadobio povrede glave kada su ga navodno napala tri Albanca u Kosovu Polju. KFOR je prebacio Roma u bolnicu.
- Kosovski Srbi su sprečili albansku decu da pohađaju školu „Plemetina“ u Obiliću.
- Tim Odeljenja za ljudska prava OEBS-a prijavio je da se maltretiranje srpskih porodica u Prizrenu nastavlja. Na njih se bacalo kamenje i bili su vređani. Tinejdžeri su 4. i 5. oktobra štapovima napali jednu Srkinju sa Kosova u njenoj kući. Međutim, od kada se albanska porodica uselila u njenu kuću, napadi su prestali.

5. oktobar

- Grupa kosovskih Albanaca je metalnim šipkama na smrt pretukla 44-godišnjeg Srbina iz Prištine. Po navodima, vrat žrtve je presečen komadima stakla. Žrtva je došla iz uže Srbije u posetu ćerci koja je radila za OEBS u Prištini. Drugi kosovski Srbin je veoma teško prebijen u istom incidentu i dalje se nalazi u bolnici. Obe žrtve su se našle u saobraćajnoj gužvi, izazvanoj pogrebnom povorkom na sahrani 18 Albanaca ubijenih tokom rata, koji su ekshumirani iz masovne grobnice u Vitimirici, opština Kosovska Mitrovica. Pogreb je obavljen u Šupkovcu uz prisustvo od oko 2.500 Albanaca. Istom prilikom ranjeno je osam Srba i 15 članova KFOR-a i policije UNMIK-a. Tim za ljudska prava OEBS-a istražio je ove sukobe i ustanovio da su kosovski Albanci napali konvoj srpskih vozila koja su iz izolovanih sela došla u Kosovsku Mitrovicu, Zvečan i Leposavić u kupovinu. Konvoj je bio u pratnji KFOR-a. Albanci, učesnici pogrebne povorke, prevrnuli su oklopno vozilo KFOR-a. Nekoliko Srba je prebijeno, a kosovski Albanci su navodno bacili „molotovljev koktel“ na dva civilna vozila. Do žrtava na strani KFOR-a i policije UNMIK-a došlo je kada su oni intervenisali da zaštite kosovske Srbe.¹¹¹
- 21-godišnji Bošnjak je ubijen u Peći. Pre incidenta, kosovski Albanci su nekoliko puta navodno maltretirali žrtvu i njenu porodicu. Porodica je optužena da je spalila albanske kuće tokom rata. KFOR je pojačao patrole u regionu.
- Članovi tima za ljudska prava OEBS-a primili su informacije od KFOR-a da su se dve romske zajednice od ukupno 90 osoba iz opštine Klina iselile sa Kosova. OEBS je istražio i potvrdio ovu informaciju.
- Članovi romske porodice od 10 osoba iz Bokšića blizu Dugajeva napustili su Kosovo u pravcu Crne Gore između 3. i 5. oktobra, posle pritiska od strane suseda Albanaca.¹¹²
- 30-godišnji Albanac je zadobio osam prostrelnih rana u selu Dobri Do, opština Podujevo. On je preminuo na putu za bolnicu.
- Srbi sa Kosova su blokirali školu „Plemetina“, opština Obilić.
- Prijavljen je nestanak bračnog para Albanaca od 72 i 70 godina iz Starog Sela u opštini Uroševac. Članovi porodice su ih poslednji put videli 18. aprila. Sredinom juna, međutim, otkriveno je da im je kuća spaljena, i bilo je naznaka da su možda umrli u kući. Tim Odeljenja za ljudska prava OEBS-a otišao je u selo i dokumentovao slučaj.¹¹³
- Tim za ljudska prava OEBS-a u Prizrenu prijavio je da su četiri člana bivše UČK pretela srpskim stanovnicima Živinjana. Jedan od navodnih napadača imao je ličnu kartu UČK, a drugi je imao pištolj. Četiri lica su viđena kako napuštaju mesto događaja u belom automobilu marke lada.¹¹⁴
- Tri neidentifikovana lica su navodno kidnapovala kosovskog Albanca iz njegove kuće u

dogadaja stigao tim za ljudska prava OEBS-a i policija UNMIK-a. Tim za ljudska prava nastavio je istraživanje ovog slučaja.¹²¹

- Jedan Bošnjak i 50-godišnji Albanac privedeni su i prebijeni u „policijskoj“ stanici bivše UČK u Peći. Bošnjak je optužen da je „Miloševićev policajac“. „Policija“ ih je kasnije oslobodila, ali je Bošnjak „policiji“ morao da uruči „pismo dobrog ponašanja“ koje je trebalo da napiše lider SDA. Bošnjak je iz Vitimirice, opština Peć, i razmišlja da napusti Kosovo.
- 49-godišnja Romkinja je ubijena, a druga 46-godišnja Romkinja je izgubila nogu kada su nepoznati napadači bacili dve granate na romsku kuću u Brekovcu.
- Romi iz Kline su izjavili da su i dalje žrtve maltretiranja.
- Početkom oktobra, porodici jednog 60-godišnjeg Albanca katolika iz Paljeva kosovski Albanci iz Ozrima, opština Istok, ukrali su poljoprivrednu opremu. Dve svinje, traktor i porodično vozilo ukradeni su drugom prilikom. KFOR je pronašao porodično vozilo, ali traktor nije lociran. Porodici su, po navodima, pretili članovi bivše UČK, pošto je prijavila krađe KFOR-u i policiji UNMIK-a.¹²²
- Policija UNMIK-a i direktor prištinske bolnice izdali su saopštenje da će u buduće svi srpski pacijenti u bolnici biti pod pratnjom policije UNMIK-a.
- Odeljenju za ljudska prava OEBS-a prijavljeno je da je u Prizrenu u roku od 72 časa spaljeno osam kuća.
- Kosovski Srbi koji su ostali u pretežno goranskom selu Planjane, opština Prizren, tvrdili su predstavnicima Odeljenja za ljudska prava OEBS-a u Prizrenu da je lokalno stanovništvo, koje je raspoređivalo međunarodnu humanitarnu pomoć, primilo nalog od bivše UČK da pomoć ne deli Srbima.¹²³

8. oktobar

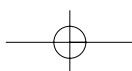
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a u Gnjilanu razgovarali su 7. oktobra sa kosovskim Srbima u vezi sa otmicom dva Srbina

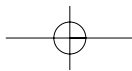
u Uroševcu (vidi gore pod 28. septembar). Intervjuisani je pružio neke dodatne informacije, i takođe je potvrdio da su se dva oteta muškarca složila da ostanu u direktorevoj kancelariji bez zaštite KFOR-a. Narednog dana, 8. oktobra, tim za ljudska prava takođe je razgovarao sa dve Srpkinje i učestvovao u radu sastanka sa KFOR-om i članovima porodica otetih.¹²⁴

- Početkom oktobra, nekoliko romskih porodica u blizini Dugajeva napustilo je svoje kuće zbog maltretiranja. Jedan ambar je zapaljen 8. oktobra.¹²⁵
- Lokalno srpsko stanovništvo odbilo je da dozvoli albanskoj deci da pohađaju školu „Plemetina“, opština Obilić; škole u Obiliću i Prištini otvorene su za srpsku decu.
- Vojna policija KFOR-a uhapsila je trojicu pripadnika bivše UČK koji su navodno prebili Albanca u Orahovcu. U znak protesta, lokalno stanovništvo je odmah blokiralo ulicu i nije dozvolilo KFOR-u da prođe. Najzad, pošto je KFOR obećao da će pustiti privedene muškarce u roku od dva sata, lokalno stanovništvo je propustilo KFOR. Oko 18:00 časova, trojica uhapšenih su i dalje bili u pritvoru KFOR-a, pa je stanovništvo odlučilo da kamionima, kolima i traktorima ponovo blokira put, i od KFOR-a zatražilo da se uhapšeni puste iz pritvora. U 21:30 časova, KFOR ih je pustio i blokada je uklonjena.

9. oktobar

- Telo neidentifikovanog muškarca, izbodeno u grudima i vrat, pronađeno je u reci Sitnica (Kosovska Mitrovica). Telo je navodno bilo u reci deset dana. Leš je prebačen u Prištinu radi autopsije.
- 29 kosovskih Srba koji su živeli u opštini Istok vratili su se iz Kragujevca u manastir Istok gde im je KFOR obezbedio zaštitu. Srbi su želeli da se vrate u obližnji Gornji Graguljevac.
- Četiri Albanca su navodno pretela 52-godišnjem Bošnjaku, mehaničaru, u njegovoj kući u Peći. Napadači su sebe zvali vojnicima i optužili su Bošnjaka da je posedovao vozilo koje je pri-

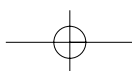

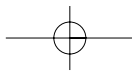
prava OEBS-a da 20 Srba sa Kosova, uglavnom starijih, i dalje živi oko crkve koju štiti KFOR. On je izjavio da Srbi žive u velikom strahu i da ne žele da napuste neposrednu blizinu crkve. Sveštenik je takođe rekao da će svih 20 Srba napustiti ovaj deo grada ukoliko se bezbednosna situacija ne popravi.

- Razgovori u Kosovskoj Mitrovici su nastavljeni u vezi sa pitanjem pristupa univerzitetu i datumom početka nastave. Razmatran je predlog da srpski i albanski studenti koriste univerzitet po tri dana u nedelji. Takođe su nastavljeni pregovori u bolnici u Kosovskoj Mitrovici, u nameri da se reintegrišu albansko medicinsko osoblje i pacijenti.
- Jedan Rom navodno je otet u okolini Vučitna. Prelazna civilna uprava UN intervenisala je tim povodom kod samoimenovane lokalne uprave, u nameri da se Rom ponovo zaposli u lokalnoj komunalnoj službi. Prvog radnog dana, četiri muškarca u uniformama privremenog TMK ušla su u njegovu kancelariju i odvela ga. Nekoliko dana kasnije (14. oktobra), primljen je i anonimni telefonski poziv, u kome je saopšteno da je žrtva živa, ali nije zatražena odšteta. „Gradonačelnik“ samoimenovane uprave odbacio je bilo kakvo učešće privremenog TMK, i izjavio da su žrtvu oteli muškarci koji su se predstavili kao članovi privremenog TMK.¹³²
- Na romsku kuću u Malom Alasu, opština Lipljan, bačena je ručna granata. Nema izveštaja o eventualnim žrtvama.
- U Uroševcu je prijavljen nestanak jednog Roma. Vojna policija KFOR-a uzela je izjavu od rođaka žrtve, ali je ostalo nejasno da li je bilo svedoka.
- Četiri kuće u Obiliću su spaljene. U jednoj od kuća pronađeno je telo 75-godišnje Srkinje. Kasnije je utvrđeno da je žrtva ubijena pre nego što su kuće zapaljene.
- 84-godišnja Srkinja iz Mušnikova, opština Prizren, prijavila je da su je četiri nepoznata napadača u njenoj kući ozbiljno prebila, u potrazi za novcem. Napadača su zatim pokušali da otmu 78-godišnjeg Srbina, ali su njegova supruga i susedi uspeali da intervenišu. Jedan od počinitelja je uperio pištolj u ljude i rekao da im nije dozvoljeno da napuste svoj deo sela.^{133/134}

13. oktobar

- Srpsko nacionalno veće u Kosovskoj Mitrovici negodovalo je zbog toga što su pripadnici policije UNMIK-a i KFOR uhapsili navodno mentalno retardiranog 16-godišnjeg Srbina. Veće se raspitivalo da li ovaj slučaj potpada pod kršenje ljudskih prava. Posle istrage sudije i psihijatra KFOR-a, odlučeno je da mladić ostane u pritvoru. Porodica pritvorenog unajmila je advokata Srbina umesto Albanca koga je odredio sud. Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a sastali su se sa srpskim advokatom koji je izjavio da on, zapravo, neće braniti svog klijenta jer „advokati iz Beograda preuzimaju ovakve slučajeve“.¹³⁵
- Telo 73-godišnje Srkinje pronađeno je u albanskom selu Kruševac, opština Srbica. KFOR je uhapsio tri Albanca, pošto je utvrđeno da su je njeni albanski susedi ubili 10. oktobra u Kosovskoj Mitrovici.¹³⁶
- Bošnjaci iz Vitimirice, opština Peć, i dalje su žrtve maltretiranja, i pored patrola KFOR-a i osmatračkih patrola policije UNMIK-a. Muslimani sve više napuštaju ovaj kraj.
- U selu Zahać (blizu Peći), članovi tima za ljudska prava OEBS-a sakupili su informacije o slučajevima maltretiranja romskih i albanskih katoličkih porodica. KFOR je potvrdio da se oružani incidenti redovno događaju.
- Tim za ljudska prava OEBS-a posetio je napušteno selo Bića, opština Klina. Preostalih 37 Roma napustili su Kosovo 24. septembra i otišli za Crnu Goru. Njihove kuće su opljačkane i spaljene oko 10. oktobra. Tim za ljudska prava takođe je posetio Kruševac, opština Klina, i saznao da je romska porodica napustila svoju kuću u nepoznatom pravcu. Kuća ove porodice takođe je opljačkana.^{137/138}
- 45-godišnji Albanac oženjen Bošnjakinjom napustio je sa svojom porodicom Klinu i uputio se u pravcu Crne Gore, iz straha za svoju bezbednost. Albanac je radio za opštinske vlasti koje su bile pod kontrolom kosovskih Srba. Njemu je 20. avgusta naređeno da se javi na „informativni razgovor“ u „policijsku“ stanicu bivše UČK. Tamo su ga navodno tukli po šakama i stopalima i prećeno mu je smrću. Kada

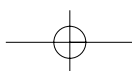
- Jedan Rom iz kampa u Obiliću tvrdio je da su ga čuvari bolnice u Prištini vređali i napadali.
- Šezdesetogodišnji Goranac i njegova žena ubijeni su u svojoj kući u selu Kijevo, opština Orahovac. Njihova 22-godišnja ćerka pobjegla je kroz prozor, ali nije mogla da pruži opis počini-laca. Porodica je ostala u svojoj kući tokom kon-flikta, i bilo je glasina da je ćerka bila u pri-jateljskim odnosima sa srpskim policajcima koji su bili stacionirani u selu. Iz ovog razloga ona je navodno stavljena na „crnu listu“ UČK.¹⁴⁴

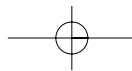
18. oktobar

- 30-godišnji Srbin ubijen je u Prištini.
- Na romsku kuću u Janjevu, opština Lipljan, bačena je ručna bomba.
- Predstavnik Aškalijske izjavio je da 50 odsto aškalijske/romske dece ne pohađa školu zbog maltretiranja i pretnji od strane albanskih učenika. U uroševačkim školama rade samo dve aškalijske/romske nastavnice. Učinjeni su napor da se aškalijska/romska deca okupe u jedan razred da bi se sprečilo maltretiranje od strane albanske dece.
- Veruje se da bivša UČK kontroliše lokalne preduzetnike u Uroševcu. Aškalijski predstavnik je obavestio predstavnike Odeljenja za ljudska prava OEBS-a da tržište više nije otvoreno nealbanskim trgovcima. Lokalni predstavnici su prijavili da su kosovski Albanci preuzeli 100 srpskih i 10 romskih prodavnica.
- Jedan Goranac iz Globočice, opština Dragaš, izjavio je da je 15. jula napustio svoj stan pošto je prisustvovao pretnjama i prebijanju svojih suseda. On je želeo da povрати imovinu od sadašnjih stanara. Lokalni stanari su tražili uspostavljanje stambene komisije u ovoj oblasti. OEBS i UNMIK su svakodnevno dobijali na razmatranje slučajeve vezane za imovinska prava.
- Kuća i dva ambara zapaljeni su u srpskom selu Živinjane, opština Prizren. Kuća je bila vlasništvo bivšeg oficira MUP-a koji je napustio Kosovo. Jedan od ambara bio je vlasništvo starije srpske porodice koja i dalje živi u selu.¹⁴⁵

19. oktobar

- Tim za ljudska prava OEBS-a istražio je navode po kojima su dve antipešadijske mine pronađene blizu Vrbovca i Grnčara, opština Vitina. Obe mine postavljene su blizu puta u kukuruznim poljima za koja se zna da su vlasništvo kosovskih Srba. Lokalni Srbi koji su obrađivali zemlju primetili su mine pre nego što su ove eksplodirale. Nepoznati izvršioци su upotrebili žicu kojom su bili zavezani kukuruzni snopovi spremni za žetvu.¹⁴⁶
- Dva Albanca su 16. oktobra navodno upala u kuću 89-godišnje Srпкиnje i otela joj imovinu. Albanci su se 17. oktobra vratili i maltretirali Srпкиnju drvenim štapom. KFOR je 19. oktobra otpratio žrtvu do bolnice u Gnjilanu, i obezbedio joj prisustvo u kući i tokom noći.¹⁴⁷
- KFOR je prijavio paljbu iz automatskog oružja i eksplozije između Vitine i sela Podgorce (južno od Gnjilana). Tim za ljudska prava OEBS-a sreo se sa četiri srpske porodice, žrtve ovog incidenta. Ručna granata je oštetila spoljni zid i prozor na kući, ali nisu prijavljene povrede. Četiri pucnja ispaljena su i u Mogili, opština Vitina. KFOR je pretpostavio da su incidenti u vezi. Po navodima, do incidenta je došlo neposredno pošto su albanska deca izbačena iz mešovite škole koja se nalazila u srpskoj oblasti. Srpske porodice su izjavile da se ne osećaju zaštićenim, uprkos tome što su u Mogile stigle nove trupe KFOR-a.¹⁴⁸
- Dve granate su eksplodirale u srpskom kvartu u Gnjilanu. Nije bilo svedoka.
- Na bivši štab LDK u Gnjilanu bačena je bomba. Oštećeno je nekoliko vozila parkiranih ispred zgrade.
- Srpska kuća u Gnjilanu je zapaljena. Vatra se proširila na dve obližnje kuće.
- 47-godišnji Srbin prijavio je ilegalnu prodaju ženine imovine u selu Saitagin Zabel blizu Gnjilana.¹⁴⁹
- Četiri nepoznata kosovska Albanca navodno su upala u dvorište 45-godišnjeg Roma u Gnjilanu. Romu je rečeno da napusti kuću, ili će ona biti zapaljena.¹⁵⁰
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS-a posetili su Grizime, opština Kosovska Kamenica.

napadača da se preda pre nego što KFOR preduzme naredne korake. KFOR nije otvorio vatru i nijedan vojnik KFOR-a nije ranjen. Napadač je imao istoriju mentalne bolesti i u vreme incidenta bio je pod dejstvom alkohola. Naknadna istraga pokazala je da njegova porodica nije bila na spisku za pomoć Društva majke Tereze.¹⁵⁷

- Izbeglice u romskom kampu u Obiliću podigle su barikade da bi sprečile ulazak u kamp, i takođe su objavile da su počele štrajk glađu, u nameri da skrenu pažnju na uslove u kampu.
- Nepoznati napadači bacili su ručnu bombu u dvorište 45-godišnjeg Goranca u centru Dragaša. Eksplozija je oštetila pet prozora i zid kuće.¹⁵⁸
- U dvorištu kuće Goranaca u Dragašu eksplodirala je bomba. Iako je sama kuća pretrpela ozbiljna oštećenja, niko nije povređen. Tri nedelje ranije, nepoznati napadač je bacio ručnu bombu ispred iste kuće. Od sredine septembra, žena ovog Goranca je primala preteče telefonske pozive. Napadači su joj navodno rekli da se iseli u Rusiju ili Tursku.¹⁵⁹
- Nekoliko Albanaca u vozilu sa registarskim tablicama Kuksa (grad u Albaniji) viđeno je kako preti i pljačka lokalno stanovništvo u prizrenskom naselju Jetare. Dok je jedan čovek otišao da pozove KFOR, njegova žena Romkinja od oko 43 godine silovana je. KFOR je kasnije uhapsio počinioca i optužio ga za nezakonito ometanje poseda, krađu i silovanje. Slučaj je prebačen prizrenskom tužiocu. Izvršilac je takođe navodno silovao još jednu dvadesetogodišnju Romkinju, ali je ona zatražila od vojne policije KFOR-a da odustane od gonjenja. Drugi počinioci su pobjegli. KFOR je povećao broj patrola u ovoj romskoj oblasti.¹⁶⁰

21. oktobar

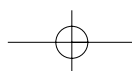
- U centru Gnjlana eksplodirale su tri granate. Po navodima KFOR-a, eksplozivne naprave bile su ručno napravljene.
- 44-godišnji Srbin nestao je u Zvečanu (severno od Kosovske Mitrovice).
- Jedan Rom iz Đurakovca, opština Istok, „pozvan“ je u bivšu „policijsku“ stanicu bivše UČK. Tamo je navodno ispitivan o aktivnostima

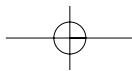
tokom rata i skrenuta mu je pažnja na njegove kontakte sa KFOR-om i OEBS-om.¹⁶¹

- Tim Odeljenja za ljudska prava OEBS-a istražio je slučajeve maltretiranja u Ciganskoj mahali, u opštini Klina. Od sredine juna, bande kosovskih Albanaca iz dreničkog kraja posećivale su ovo mesto, krale robu i pretile stanovništvu u nekoliko navrata.
- Predstavnik srpske zajednice u Crkvenoj Vodici, opština Obilić, rekao je predstavnicima Odeljenja za ljudska prava OEBS-a da, čim se načini napredak o pitanjima koja se tiču albanskih i srpskih zajednica, dolazi do intenziviranja napada. Među ovim napadima nalazi se i nedavno ubistvo starije Srпкиnje i spaljivanja kuća posle prvog opštinskog sastanka.
- Tri neidentifikovana kosovska Albanca napala su 70-godišnju Srпкиnju koja je živela sama u svojoj kući u Uroševcu. Žrtva je tvrdila da su napadači pokušali da je zadave. Napadači su napustili kuću jer su mislili da je žrtva mrtva. Ova Srпкиnja je navodno ranije odbila bilo kakvu zaštitu KFOR-a, u nadi da neće izazvati pažnju. Ona je stanovala u zgradi u kojoj su, osim nje, živeli isključivo Albanci. Posle napada, uz pomoć ICRC-a iselila se sa Kosova.¹⁶²
- Po navodima KFOR-a u Uroševcu, četvorica pripadnika privremenog TMK uhapsila su sedam kosovskih Albanaca. Privremeni TMK posumnjao je da su kosovski Albanci šverceri drogom i predao ih je Odeljenju za kriminalističku istragu KFOR-a. Jedan od privedenih prebačen je u američku bazu Bondstil zbog posedovanja ilegalnih supstanci. Preostalih šest je pušteno na slobodu. KFOR je obavestio članove privremenog TMK-a da nemaju nikakav mandat da vrše policijske dužnosti.
- U proteklih 48 časova spaljene su tri kuće u Prizrenu.

22. oktobar

- 63-godišnji Albanac ranjen je u pucnjavi u Mogili, opština Vitina.
- Dva neidentifikovana maloletnika tukli su jednu Albanku po glavi u Gnjljanu. Žrtva je pretrpela lakše povrede.

članova iz raznih delova pokrajine izabrano je u novo telo. Raško–prizrenski vladika Artemije jednoglasno je izabran za predsednika, Ranđel Nojkčić za potpredsednika, a Momčilo Trajković za potpredsednika izvršnog komiteta. Veće je izrazilo privrženost poštovanju međunarodnih deklaracija o ljudskim pravima.

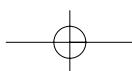
- Jedna bomba bačena je na srpsku kuću u Lebanima, opština Priština.
- Dva Srbina, koje je KFOR osumnjičio za ratne zločine, uhapšena su u srpskom naselju u Orahovcu. Osumnjičeni su prebačeni u bazu KFOR–a u Prizrenu.
- Predstavnici odeljenja za ljudska prava OEBS–a posetili su Karasinderd, oblast Has, opština Prizren. U ovom mešovitom selu živi 70% Albanaca katolika i 30% Goranaca. Albanci katolici ostali su u selu tokom rata, dok su njihovi susedi Goranci pobegli u Albaniju. Meštani su prijavili stalno maltretiranje koje dolazi iz susednih albanskih sela. Albanci su katolike i Gorance optuživali za saradnju sa Srbima. Incidenti su postajali sve češći i približavali su se selu. KFOR je redovno patrolirao ovom oblašću.
- Ručne granate bačene su nekoliko puta u dvorište kuće 45–godišnjeg Muslimana u Dragašu. Niko nije povređen, ali je žrtva izrazila nameru da se sa porodicom iseli u Beograd.¹⁶⁸
- 27–godišnji Goranac saopštio je OEBS–u da je tokom prethodnih 10 dana primio telefonske pretnje od nepoznate osobe. Nepoznata osoba mu je rekla da napusti Dragaš. Posle incidenta žrtva je isključila telefon. Ovaj Goranac se veoma plašio da će biti sledeća žrtva bombaških napada.¹⁶⁹

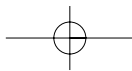
25. oktobar

- Tim za ljudska prava OEBS–a istražio je slučaj kada je bomba bačena na imovinu jednog Turčina u selu Dobrčane. Utvrđeno je da su su izvršena dva napada na imovinu u vlasništvu 65–godišnjeg Turčina. 9. oktobra je napadnuta prazna zgrada u kojoj je Turčin odlagao seno, slamu, predmete za obrađivanje zemlje i građevinski materijal. Zgrada je skoro potpuno uništena, ostali su samo betonski zidovi i pod.

Drugi napad dogodio se 24. oktobra. Snažna eksplozija razbila je prozore u kući turske porodice i na susednim kućama. Žrtva je izjavila da je primila preteće telefonske pozive pre napada, u kojima joj je bilo rečeno: „Turcima nema mesta u Dobrčanima, vrati se u Tursku.“ U Dobrčanima žive samo kosovski Albanci i 50 turskih porodica, i odnosi pre sukoba bili su dobri. Neki Turci, uključujući i porodicu žrtve, odelili su se u Tursku pre sukoba i optuženi su da su bili na strani Srba i da su znali šta će se dogoditi. Turci su živeli u Dobrčanima 500 godina, ali se sada osećaju nesigurnim i uplašenim.¹⁷⁰

- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS–a istražili su slučaj od 25. oktobra u vezi sa eksplozijom u selu Kmetovce. Meta napada bila je radionica za popravku vozila. Po navodima svedoka, razlog za napad bio je da se vlasnik primora da zatvori radnju, napusti zgradu, posle čega bi njegova radionica bila opljačkana. Meštani Kmetovaca su se takođe žalili na navodno pristrasno ponašanje Albanaca, prevodioca KFOR–a. Meštani su tvrdili da je on bio aktivan član bivše UČK i da nije prevodio izjave svedoka koje se tiču osumnjičenih Albanaca. KFOR je obavesthen o ovim prijavama.¹⁷¹
- Predstavnici Odeljenja za ljudska prava OEBS–a istražili su slučaj ilegalnog useljenja albanske porodice i grupe mladih Albanaca u dva srpska stana u Gnjanu 23. i 24. oktobra. Jedan stan je bio prazan, a vlasnik drugog je izbačen i prisiljen da se preseli u srpsko selo.¹⁷²
- Kosovski Albanci napali su sveštenika pravoslavne crkve u Kosovskoj Mitrovici i njegovu ženu, koji su se nalazili u svom vozilu oko 50 metara od crkve. Sveštenik i njegova žena pokušali su da prođu u severni deo grada. Policija UNMIK–a je intervenisala i zaustavila napad.¹⁷³
- Kosovski Albanci su napali Srbe koji su radili u fabrici na jugu Kosovske Mitrovice. Niko nije povređen.
- 27–godišnji Rom iz Srbobrana, opština Istok, koji se nedavno vratio iz Crne Gore navodno je prebijen u „policijskoj“ stanici bivše UČK. „Policija“ mu je navodno tražila novac i pretila mu, smatrajući ga saradnikom Srba.¹⁷⁴

utočište u Prizrenu. Njegov brat bio je u MUP-u, i žrtva je bila pod sumnjom da je sarađivala sa Srbima. OEBS sada radi sa UNHCR-om na pronalaženju dugotrajnog rešenja ovog slučaja.¹⁸⁰

- Jedan Goranac tvrdi da je pod pretnjom smrti bio primoran da napusti svoj stan u Dragašu. Počinioci Albanci su zatim promenili bravu na vratima stana. Žrtva je zabranila OEBS-u da iznese bilo kakve detalje o slučaju policiji UNMIK-a ili KFOR-u, zbog straha od posledica. Postojala je bojazan da OEBS neće saznati za druga kršenja ljudskih prava jer su se pretnje žrtvama pojačale.
- Dvadeset maskiranih ljudi navodno su tokom noći ušli u romski kraj u Orahovcu i opljačkali kuću. Oni su navodno ukrali sve što su mogli i odneli robu na traktoru. Vlasnik kuće je bio u inostranstvu. Romska zajednica obavestila je KFOR koji je otvorio istragu.

27. oktobar

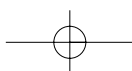
- Tim za ljudska prava OEBS-a posetio je Crkveni odbor u Gnjilanu. Odbor je saopštilo da će dati OEBS-u na uvid spisak svih napada ručnim granatama koji su se dogodili između 22. i 27. oktobra u Gnjilanu. Tim za ljudska prava je, zajedno sa članom crkvenog veća, posetio dve lokacije u Gnjilanu gde su ručne granate bačene na srpske kuće 19. oktobra. Žrtve nisu bile prisutne i sledeća poseta zakazana je za 28. oktobar.
- Tim za ljudska prava OEBS-a razgovarao je sa vojnom policijom KFOR-a u Gnjilanu o proceduri u slučaju izbacivanja iz kuća i stanova. Vojna policija je navodno pre dve nedelje primila usmenu naredbu da slučajevima izbacivanja treba da se bavi isključivo Prelazna civilna uprava UN.
- Četiri hiljade kosovskih Srba mirno je demonstriralo ispred zgrade univerziteta u Kosovskoj Mitrovici. Govornici su saopštili da beogradske vlasti žele da prebace bivše fakultete iz Prištine u Kosovsku Mitrovicu. Od studenata u drugim delovima Srbije traženo je da podrže studente u Kosovskoj Mitrovici.
- Kosovski Srbi blokirali su glavni put od Leška do

Leposavića (severno od Kosovske Mitrovice), u znak protesta zbog otmice dva Srbina u odvojenim incidentima od 21. i 23. oktobra. Pregovori da se blokada ukloni nisu urodili plodom.¹⁸¹

- Konvoj UNHCR-a, u kome se nalazilo 155 Srba iz Orahovca, na svom putu za Crnu Goru naišao je na ozbiljne probleme. U Peći se, konvoj, koji je bio pod zaštitom KFOR-a, razdvojio na dva dela kada se jedan automobil pokvario na prilazu gradu. Prvi deo konvoja zaobišao je Peć i stigao je u Crnu Goru bez incidenata. Drugi deo konvoja promašio je skretanje i ušao u centar Peći, gde je upao u saobraćajnu gužvu. Velika grupa kosovskih Albanaca okružila je 17 srpskih vozila i počela da napada automobile, prvo bacajući kamenje, a zatim pokušavajući da izvuče kosovske Srbe iz vozila. KFOR je uspeo da prebaci Srbe iz štapa policije UNMIK-a, ali je 17 vozila spaljeno. Srbi su otišli za Crnu Goru u autobusima pod zaštitom KFOR-a između 23:00 i 24:00 časa.
- Policija UNMIK-a uhapsila je dva kosovska Albanca posle incidenta u Malom Alasu, opština Lipljan, kada je jedna granata eksplodirala na krovu romske kuće. Napadači su osumnjičeni da su učestvovali i u drugim nedavnim napadima na romsku zajednicu u selu.
- U centru Dragaša je eksplodirala ručna bomba. Nije bilo povređenih, ali je eksplozija uništila nekoliko izloga na obližnjoj prodavnici. Vlasnik Goranac odbio je da pruži detaljnije informacije. On je navodno bio veoma uznemiren kada su se članovi privremenog TMK iznenada pojavili.
- Učitelj Goranac iz Globočice primio je pretnje od samoproklamovanog direktora obrazovanja u Dragašu. Učitelju je rečeno da prestane da predaje na srpskom jeziku, ili će u suprotnom ostati nezaposlen. Učitelj je prethodno pitao roditelje u selu na kom jeziku treba da se odvija nastava, i 95 odsto je reklo na srpskom jeziku. Samoproklamovani direktor je ovu akciju proglasio nelegalnom.

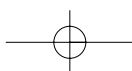
28. oktobar

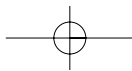
- Tim za ljudska prava OEBS-a istražio je izveštaj KFOR-a o 24-godišnjem kosovskom Albancu

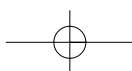

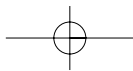
- OEBS se sreo sa regionalnim administratorom UN da bi nastavio istragu dva slučaja nezakonitog useljenja u srpske stanove u Gnjilanu. Razmatrani su politički, humanitarni i pravni aspekti problema.¹⁸⁹
 - Dva predstavnika Veća za proterana lica iz Gnjilana sreli su se sa timom za ljudska prava OEBS-a i izrazila zabrinutost zbog Albanaca koji su stigli na Kosovo iz Preševa, Bujanovca i Medveđe. Oni su prijavili incident navodne provokacije Vojske Jugoslavije u Trnovcu 26. oktobra. Oni su takođe govorili o problemu bivših članova UČK iz bujanovačkog kraja koji nisu mogli da napuste Kosovo i bezbedno se vrate svojim kućama. Ovi bivši članovi UČK nisu se integrisali u privremeni TMK i policijske snage Kosova koje obučava OEBS.
 - 22-godišnji kosovski Srbin prijavio je timu za ljudska prava OEBS-a da su uniformisani pripadnici UČK njegovoj porodici rekli 12. jula da napusti svoju kuću u roku od 30 minuta ili da se suoči sa posledicama. Te noći prizemlje kuće je navodno zapaljeno i spoljna zgrada je uništena. Porodica je napustila Kosovo, ali kada se sin vratio u Kosovsku Kamenicu i posetio kuću, sva vrata i prozori bili su uklonjeni, a krov se strovalio u kuću. Susedne kuće bile su vlasništvo kosovskih Albanaca.¹⁹⁰
 - Tri kosovska Srbina ranjena su u oružanom okršaju u Suvom Dolu, opština Lipljan.
- 30. oktobar**
- Tim za ljudska prava OEBS-a primio je od srpskog crkvenog odbora u Gračanici, opština Priština, obiman spisak sa imenima 402 kosovska Srbina koja su nestala na Kosovu između 13. juna i 31. avgusta. Na spisku se nalazilo 50 nestalih lica iz oblasti Gnjilana; 12 iz oblasti Vitine; 111 iz oblasti Prištine; četiri iz Brnjice; sedam iz Kosova Polja; 27 iz Uroševca; 15 iz Lipjana; 28 iz Prizrena; 17 iz Dojnice, opština Priština; 17 iz Orahovca; tri iz Podujeva; devet iz Vučitrna; 79 iz oblasti Peći; osam iz Kline; i 15 iz Đakovice.
 - Tim za ljudska prava OEBS-a razgovarao je sa Bošnjakom, liderom kosovskog ogranka SDA iz Vitimirice, opština Peć. On je smatrao da je razlog za osvetničko raspoloženje kosovskih Albanaca prema Bošnjacima u tome što su neki Bošnjaci saradivali sa beogradskim režimom. Drugi razlog je u tome što Bošnjaci „nažalost govore srpskohrvatski i stoga zvuče kao Srbi“.
 - Osam albanskih zatvorenika koji se nalaze u lokalnom zatvoru u Peći počeli su da odbijaju hranu da bi privukli pažnju na svoj slučaj. Oni nemaju sapun, posteljenu niti grejanje. Obavešten je ICRC. U zatvoru se nalazi ukupno 19 zatvorenika, od kojih su svi kosovski Albanci.
 - Jedan Rom iz Đurakovca navodno je „pozvan“ u „policijsku“ stanicu bivše UČK na razgovore. On je odbio poziv, i nije pretrpeo nikakve posledice.¹⁹¹
 - Kosovski Srbin je u 13:00 časova prijavio da mu je vozilo oduzeto na putu i zatim ukradeno u oružanoj pljački. Izvršiocima su bila četiri Albanca.¹⁹²
 - Tri kosovska Srbina povređena su u selu Novo Naselje u oružanom napadu. Incident je odmah kao posledicu imao podizanje blokade na putu. Srbi su tokom noći uklonili blokade posle pregovora sa KFOR-om.¹⁹³
 - Goranci su se žalili da su ih kosovski Albanci izbacili iz stanova u Dragašu. Goranci su tvrdili da ljudi koji su se uselili u njihove stanove to nisu morali da učine jer njihove kuće nisu bile uništene.¹⁹⁴
 - Lokalni komandant privremenog TMK navodno je potpisao nalog za izbacivanje jednog lica iz kuće u Orahovcu. Njega su ispitivali i KFOR i Prelazna civilna uprava UN i upozorili ga da ne zloupotrebljava svoj položaj. U protivnom, komandant će se suočiti sa ozbiljnim posledicama. Komandant je prihvatio ovo upozorenje i izjavio da se incident neće ponoviti.
 - Sukob oko jezika ostao je jedan od glavnih problema u Dragašu. Goranac, direktor obrazovanja, naložio je lokalnoj osnovnoj školi da koristi bošnjačku verziju srpskohrvatskog jezika u nastavi. Lokalna zajednica Goranaca i UNMIK su, međutim, izjavili da je i srpskohrvatski jezik nastave. Posledica ovog sukoba je ta da su đaci iz goranskih sela Radeša i Leštane prestali da pohađaju nastavu.

- 64 Ibid.
- 65 Slučaj br. GN/GN/0133/99.
- 66 Slučaj br. GN/GN/0130/99.
- 67 KFOR, izveštaj o etničkom nasilju.
- 68 Slučaj br. GN/GN/0133/99.
- 69 Slučaj br. GN/GN/0134/99.
- 70 KFOR.
- 71 KFOR, izveštaj o etničkom nasilju.
- 72 Slučaj br. GN/GN/0135/99.
- 73 Slučaj br. GN/GN/0135/99.
- 74 Slučaj br. GN/GN/0086/99.
- 75 Slučaj br. PE/KL/0028/99.
- 76 Slučaj br. MI/MI/0054/99.
- 77 KFOR, izveštaj o etničkom nasilju.
- 78 Slučaj br. MI/MI/0067/99.
- 79 SITREP, 27–28. septembar.
- 80 Slučaj br. GN/GN/0138/99.
- 81 Slučaj br. GN/GN/0086/99.
- 82 Slučaj br. GN/GN/0087/99.
- 83 Slučaj br. PR/KP/0002/99.
- 84 Slučaj br. PZ/PZ/0101/99.
- 85 Slučaj br. GN/KK/0005–0006/99.
- 86 Slučaj br. GN/KK/0007/99.
- 87 Oficir za vezu misije UNMIK–a, 29. septembar.
- 88 Dnevni izveštaj o ljudskim pravima Regionalnog centra u Prištini.
- 89 Dnevni izveštaj terenske kancelarije u Štrpcu.
- 90 Slučaj br. GN/GN/0141/99.
- 91 Slučaj br. GN/GN/0145/99.
- 92 Slučaj br. MI/MI/0052/99.
- 93 Slučaj br. PE/IS/0020/99.
- 94 Dnevni izveštaj terenske kancelarije u Štrpcu.
- 95 Dnevni izveštaj o ljudskim pravima Regionalnog centra u Prištini.
- 96 Slučaj br. GN/VI/0001/99.
- 97 Slučaj br. GN/GN/0145/99.
- 98 Slučaj br. GN/GN/0146/99.
- 99 Izveštaj CIMIC–a, 30. septembar.
- 100 Slučaj br. MI/MI/0388/99.
- 101 Slučaj br. PZ/PZ/0083/99.
- 102 Slučaj br. GN/GN/0140/99.
- 103 Dnevni izveštaj o ljudskim pravima Regionalnog centra u Prištini.
- 104 Slučaj br. PZ/PZ/0089–0091/99.
- 105 Slučaj br. PZ/PZ/0122/99.
- 106 Dnevni izveštaj u Prištini, 7–11. oktobar.
- 107 Slučaj br. GN/GN/0143/99.
- 108 Slučaj br. PZ/PZ/0113/99.
- 109 Slučaj br. GN/GN/0146/99.
- 110 Slučaj br. PE/IS/0018/99.
- 111 Slučaj br. MI/MI/0065/99.
- 112 Slučaj br. PE/KL/0036/99.
- 113 Slučaj br. GN/GN/0142/99.
- 114 Slučaj br. PZ/PZ/0124/99.
- 115 Slučaj br. PZ/PZ/0120/99.
- 116 Slučaj br. GN/GN/0148/99.
- 117 Slučaj br. PZ/PZ/0121/99.
- 118 Slučaj br. PZ/PZ/0117/99.
- 119 Slučaj br. PZ/PZ/0126/99.
- 120 Slučaj br. MI/MI/0071/99.
- 121 Slučaj br. MI/MI/0085/99.
- 122 Slučaj br. PE/KL/0032/99.
- 123 Slučaj br. PZ/PZ/0086/99.
- 124 Slučaj br. GN/ST/0004/99.
- 125 Slučaj br. PE/KL/0035/99.
- 126 Slučaj br. GN/GN/0156/99.
- 127 Slučaj br. MI/VU/0001/99.
- 128 Slučaj br. PE/KL/0030/99.
- 129
- 130 Slučaj br. PE/KL/0037/99.
- 131 Slučaj br. MI/MI/0083/99.
- 132 Slučaj br. MI/VU/0002/99.
- 133 Slučaj br. PZ/PZ/0125/99.
- 134 Slučaj br. PZ/PZ/0123/99.
- 135 Slučaj br. MI/MI/0069/99.
- 136 Slučaj br. MI/MI/0082/99.
- 137 Slučaj br. PE/KL/0028/99.
- 138 Slučaj br. PE/KL/0025/99.
- 139 Slučaj br. PE/KL/0030/99.
- 140 Slučaj br. GN/GN/0161/99.
- 141 Slučaj br. MI/MI/0080/99.
- 142 Slučaj br. PE/KL/0045/99.
- 143 Slučaj br. MI/MI/0070/99.
- 144 Slučaj br. PZ/PZ/0114/99.
- 145 Slučaj br. PZ/PZ/0102/99.
- 146 Slučaj br. GN/VI/0008/99.
- 147 Slučaj br. GN/GN/0168/99.
- 148 Slučaj br. GN/VI/0006/99.
- 149 Slučaj br. GN/GN/0169/99.
- 150 Slučaj br. GN/GN/0167/99.
- 151 Slučaj br. GN/UR/0001/99.
- 152 Slučaj br. GN/GN/0165/99.

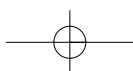
DODATAK II

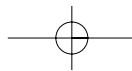
KLASIFIKACIJA KRŠENJA LJUDSKIH PRAVA

PRAVO NA ŽIVOT

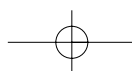
Gnjilane/Gjilan

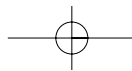
- Tri kosovska Albanca i dva kosovska Srbina ubijeni su u zasedi u Gnjilanu 19. juna. Po navodima, tri ubijena Albanca otela su i držala u pritvoru dva ubijena Srbina.¹
- 18 interno raseljenih Srba iz Krajine prisilno su iz njihovog smeštaja u Novom Brdu/Novoberde 30. juna, navodno, izbacili pripadnici UČK. Jedan Srbin iz Krajine je ubijen, a drugi je pretrpeo povrede noge u istom incidentu. Jedan svedok je takođe prijavio ubistvo kosovskog Srbina u Klobukaru, opština Novo Brdo.²
- Jedan kosovski Albanac, navodno član UČK, ubio je 47-godišnjeg kosovskog Srbina iz Boštana, opština Novo Brdo. Ubistvo se dogodilo u Klobukaru, opština Novo Brdo 4. jula.³
- Nepoznati napadači su 4. jula pucali u više navrata na vozilo koje je se kretalo iz pravca Pasjana ka selu Donja Budriga u opštini Gnjilane. 18-godišnji Srbin ranjen je i kasnije je podlegao povredama u bolnici KFOR-a. Dva starija kosovska Srbina zadobila su prostorene rane.
- U poslepodnevnim časovima 5. jula, susedi u mešovitom delu Gnjilana pozvali su KFOR zbog teškog smrada koji se širio iz jednog stana. Kada je KFOR nasilno ušao u stan, pronašao je telo kosovskog Srbina. Žrtva je bila privezana za stolicu, a vrat joj je bio presečen. Na licu mesta su pronađeni lična karta žrtve, vojna knjižica sina žrtve, kao i nož sa tragovima krvi. Okolnosti su ostale nejasne: niko u zgradi navodno ništa nije čuo niti znao o ovom slučaju.
- Po navodima KFOR-a, jedan kosovski Albanac je umro, a drugi je teško ranjen 10. jula kada su kosovski Albanci pokušali da otmu sina kosovskog Srbina koji je navodno služio u paravojnim snagama tokom konflikta. Čovek je odgovorio vatrenim oružjem. Posle ovog oružanog incidenta, KFOR je konfiskovao četiri komada oružja, među kojima i ručne granate.
- Putnici vozila koje je ušlo u Kosovo u pravcu Pasjana napali su iz zasede četvoricu kosovskih Albanaca koji su bili u vozilu na putu za Vlasticu, opština Gnjilane, 13. jula. Četvorica Albanaca su navodno izbačena iz vozila i ubijena.
- Srpski bračni par ubijen je u Gnjilanu 15. jula. Žrtve, muškarac između 55 i 60 godina i žena između 50 i 55, živeli su sami u svojoj kući u albanskom kvartu, od kad im se sin iselio sa Kosova u drugi deo Srbije u junu.⁴
- KFOR je prijavio da je 15. jula jedna bomba eksplodirala na pijaci u Vitini/Viti. Tri osobe nepoznatog etničkog porekla su ubijene, a 16 ih je ranjeno.
- U selu Žitinje, opština Vitina, 15. jula je ubijen 65-godišnji kosovski Srbin. Na njega je pucano dok je vozio traktor vraćajući se sa polja. Ovo je drugi takav incident u selu od 12. jula.
- Jedan 44-godišnji Rom ubijen je 17. jula, a drugi je ranjen kada su kopali po grobovima na srpskom groblju.
- 57-godišnji kosovski Srbin je ubijen, a 42-godišnji je ranjen 20. jula u snajperskom napadu na selo Koretište, opština Gnjilane.
- 53-godišnji kosovski Srbin iz Cernice, opština Gnjilane, ubijen je 20. jula snajperskim hicem u polju blizu sela.⁵
- 24-godišnja kosovska Albanka ubijena je 26. jula u Gnjilanu.⁶
- 34-godišnji kosovski Srbin i 38-godišnja kosovska Srkinja ubijeni su 27. jula u Žitinju, opština Vitina, kada je njihovo vozilo napadnuto iz zasede.

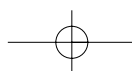

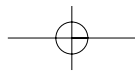
- KFOR je saopštio da su dvoje kosovskih Srba, muškarac i žena, pronađeni mrtvi 28. jula u okolini Klokota, opština Vitina.
- Patrole KFOR-a pronašle su 29. jula jedan leš blizu sela Ugljare, opština Gnjilane. KFOR je uklonio telo koje je bilo u odmaklom stanju raspadanja i nije moglo da se identifikuje.
- Sledeći informaciju koju je dao jedan kosovski Albanac, tim za ljudska prava OEBS-a pronašao je 2. avgusta tela tri neidentifikovana muškarca. Tela su pronađena u šumovitom predelu u neposrednoj blizini bivšeg terena za obuku Vojske Jugoslavije, jugoistočno od Gnjilana. Predstavnici OEBS-a informisali su Odeljenje za kriminalističku istragu KFOR-a. Odeljenje je na mestu zločina reklo timu da je jedna od žrtava mogla biti prebijena na smrt, a da su druge dve žrtve ubijene pucnjima u glavu. Po podacima CID-a, lica su bila mrtva oko nedelju dana. Njihov identitet nije utvrđen. Tela su preneti u mrtvačnicu bolnice u Gnjilanu.⁷
- Dva kosovska Srbina ubijena su 3. avgusta u selu Ranilug, opština Kosovska Kamenica/Kamenice.⁸
- Na konvoj kosovskih Srba koji je putovao od Vitine ka granici Kosova otvorena je vatra 4. avgusta. Dva Srbina su ubijena, a dva ranjena.⁹
- Tim za ljudska prava OEBS-a nastavio je 6. avgusta istragu o otkriću dva tela u reci Binačka Morava u opštini Gnjilane, između sela Ugljare i Podgrađe. Oba tela bila su dugo vreme pod vodom – po oceni Odeljenja za kriminalističku istragu KFOR-a (CID) oko mesec dana– i bila su u stanju raspadanja.¹⁰
- Kosovski Srbin ubijen je 7. avgusta blizu granice između opština Gnjilane i Novo Brdo. Predstavnik KFOR-a je razgovarao sa dva albanska svedoka.¹¹
- Tim za ljudska prava OEBS-a posetio je 8. avgusta masovnu grobnicu u Podgrađu, opština Gnjilane, gde je Međunarodni krivični sud za ratne zločine na teritoriji bivše Jugoslavije (ICTY) započeo istragu 6. avgusta. Tim za demontiranje eksplozivnih naprava očistio je lokaciju 7. avgusta, i otkriveno je jedno telo.
- Tim za ljudska prava OEBS-a je 9. avgusta uzeo izjavu koja se ticala incidenta u kome je 69-godišnji kosovski Srbin ubijen u selu Gornji Makreš, opština Gnjilane. U ovom incidentu, muškarci koji su tvrdili da pripadaju UČK spalili su kuću i ambar žrtve. Po navodima, UČK je prethodno pretila smrću članovima porodice žrtve. Muškarci u uniformama UČK ušli su, navodno, u istu kuću 2. avgusta i naredili porodici žrtve da napusti selo.¹²
- 40-godišnji kosovski Srbin ubijen je u Ponešu, opština Gnjilane. Izvršioци su navodno tri mlada kosovska Albanca koja su 9. avgusta iz zasede napala Srbina ispred njegove kuće, kada se on vozio ka svojoj kući sa ženom i dve ćerke.¹³
- 52-godišnja kosovska Srkinja je ubijena, a 56-godišnji kosovski Srbin je ranjen 9. avgusta u Dobrčanima, opština Gnjilane, kada su kosovski Albanci pucali na konvoj interno raseljenih Srba. Konvoj u pratnji KFOR-a nalazio se na putu Kosovska Kamenica – Gnjilane.¹⁴
- KFOR je saopštio da je troje ljudi ubijeno 10. avgusta: jedan kosovski Albanac u Koretinu, drugi u Kosovskoj Kamenici, i jedna kosovska Srkinja u blizini ruskog kontrolnog punkta u Kosovskoj Kamenici. Muž ove žene je ranjen.
- KFOR je 13. avgusta saopštio da je pronašao telo kosovskog Srbina od oko 25–35 godina, u blizini sela Gornja Mahala, opština Kosovska Kamenica.
- U Klokotu, opština Vitina, 16. avgusta izbio je artiljerijski napad. Dva kosovska Srbina su ubijena, a pet je ranjeno.¹⁵
- 75-godišnji kosovski Srbin ubijen je 17. avgusta u selu Pozaranje, opština Vitina.¹⁶
- Selo Klokot, opština Vitina, napadnuto je 17. avgusta artiljerijskom vatrom. Šestoro kosovskih Srba (dve žene i četiri muškarca) ranjeno je u incidentu, a dvoje je ubijeno. Ranjene osobe imale su oko 19 godina.¹⁷
- Tim za ljudska prava OEBS-a nastavio je istragu o pet ranijih ubistava i jednom nestalom licu u selu Poneš, opština Gnjilane. Nestalo lice i jedno od ubistava već je zabeleženo; ubistvo 67-godišnjeg pastira Srbina u junu prethodno nije bilo zabeleženo.¹⁸
- Dva kosovska Srbina, od 71 i 40 godina, ubijeni su 13. juna dok su kosili travu u polju blizu Poneša, opština Gnjilane.¹⁹
- Srpsko selo Donja Budriga 7. septembra bilo je meta 18 udara artiljerijske vatre. Napad je

- došao iz pravca južno od albanskog sela Cernica. 79-godišnja kosovska Srpkinja (interno raseljena iz Cernice) i 60-godišnji kosovski Srbin (interno raseljen iz Žegre) ubijeni su u napadu. 60-godišnja Srpkinja i tri Srbina od 31, 58 i 59 godina, teško su ranjeni.²⁰
- Dvoje kosovskih Srba, 56-godišnji muškarac i 58-godišnja žena, ubijeni su 9. septembra na svom traktoru. Žrtve su zadobile višestruke prostrelne rane na glavi i telu. Pucnji su došli sa zadnje strane traktora. Incident se dogodio blizu sela Kmetovce, opština Gnjilane.²¹
 - Na jedan srpski konvoj koji je bez pratnje putovao od Bujanovca do Kosovske Kamenice 13. septembra otvorena je vatra između kosovske granice i prvog kontrolnog punkta KFOR-a. Jedan kosovski Srbin je poginuo, a nekoliko je teško povređeno u napadu.
 - 66-godišnji kosovski Srbin je ubijen, a 38-godišnji Srbin teško ranjen 15. septembra u svojoj kući u Gnjilanu.²²
 - Dve srpske kuće spaljene su 18. septembra u selu Kolarci, Kosovska Kamenica. U jednoj od kuća nalazila se 82-godišnja žena koja nije mogla da se kreće bez pomoći. Tim za ljudska prava OEBS-a načinio je foto-dokumentaciju uništenih stanova i spaljenih kuća.²³
 - Oko 40 minuta posle eksplozije bombe u Kosovskoj Kamenici 20. septembra, KFOR je obavešten da je telo 82-godišnje kosovske Srpkinje pronađeno u severnom delu grada. Glava joj je bila odsečena, a kuća je bila spaljena.²⁴
 - Dva kosovska Srbina, od 65 i 42 godine, ubijena su 22. septembra u selu Vrbinca, opština Gnjilane. Tokom juna, šest srpskih porodica pobešlo je iz ovog sela pošto su svi muškarci maltretirani i kuće spaljene. Jedan kosovski Albanac spasio je nešto imovine dve žrtve i zamolio ih da je preuzmu. Žrtve su dva puta bezuspešno tražile od KFOR-a koji je bio stacioniran u selu Šilovo da ih otprati do Vrbice ne bi li povratili svoju imovinu. Kada su odlučili da odu u selo bez pratnje KFOR-a, ubijeni su. Po navodima, jednoj žrtvi ispaljena su tri metka u glavu; drugoj 20 metaka u telo.²⁵
 - Između Kosovske Kamenice i kamenoloma, oko 10 kilometara severno od grada, 24. septembra došlo je do oružanog incidenta. Jedno lice je ubijeno, a četiri su ranjena. Dvoje teško ranjenih prebačeni su u KFOR-ovu bolnicu u kampu Bondstil. U vreme incidenta nije bilo poznato mnogo detalja, jer KFOR nije želeo da bilo ko ide u kraj koji se smatrao opasnim. Sve žrtve bili su kosovski Srbi. Tim za ljudska prava OEBS-a kasnije je otkrio da je između 10 i 14 kosovskih Srba putovalo na traktoru i prikolici, vraćajući se sa polja. Žrtva je bila 37-godišnji muškarac. Ranjeni su bili 18-godišnji muškarac i jedan muškarac nepoznatog godišta, i dve 29-godišnje žene i jedna žena nepoznatog godišta. Nedaleko od mesta na kojem je postavljena zaseda pronađene su 23 čaure.
 - Meštani sela Klokot pronašli su 27. septembra telo muškarca u reci Blato.²⁶ Istog dana, sin preminulog identifikovao je telo svog oca koji je nestao 23. jula.
 - Telo 67-godišnjeg kosovskog Srbina koji je nestao 23. jula pronađeno je 27. septembra blizu Klokota, opština Vitina (jugozapadno od Gnjilana). Četiri meštanina pronašla su telo pored reke, oko 250 metara od poslednjeg mesta na kome je čovek viđen. Uzrok smrti nije mogao biti utvrđen.²⁷
 - 50-godišnji kosovski Srbin ubijen je, a 60-godišnji navodno ranjen 30. septembra. Izvršio su bili kosovski Albanci u Dobrešu, opština Vitina. Žrtve su obavljale žetvu kada su napadnute. Ranjeni muškarac je pobeo sa povredama vrata, pošto su izvršioi pokušali da mu preseku vrat. KFOR je obezbedio lekarsku negu i evakuisao je povređenog.²⁸
 - KFOR je 26. oktobra otkrio dva neidentifikovana tela blizu Gornjeg Livoća, opština Gnjilane.
 - Tim za ljudska prava OEBS-a detaljno je 28. oktobra saslušao 32-godišnjeg kosovskog Albanca povodom incidenta koji se navodno dogodio 10. aprila u selu Brasaljce, opština Gnjilane. Po rečima ovog svedoka, troje kosovskih Albanaca, jedna žena i dva muškarca, ubijeno je kada su Vojska Jugoslavije i paravojne snage ušle u selo. Nekoliko meštana je maltretirano i kuće su opljačkane. Zatim je odvedeno 29 mladih kosovskih Albanaca na saslušanje u Parteš, opština Gnjilane.²⁹
 - Tim za ljudska prava OEBS-a nastavio je 28. oktobra istragu povodom otkrića delova ljud-

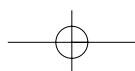

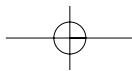

skog tela koji su pronađeni u blizini kuće u kojoj su dva kosovska Albanca, 74-godišnji otac i 28-godišnji sin, poslednji put viđeni 19. aprila. Ova dvojica ostala su u Petrovcu, opština Kosovska Kamenica, kada su ostali meštani otišli ka makedonskoj granici. OEBS je na lokaciji video kosti i nož, za koji se verovalo da je pripadao jednom od nestalih muškaraca. Na lokaciji su načinjene fotografije.³⁰

Kosovska Mitrovica/Mitrovice

- Spaljeno telo starijeg Roma pronađeno je u ruševinama njegove kuće u romskom kvartu Kosovske Mitrovice krajem juna. KFOR je otkrio telo dok je pretraživao ovaj kraj grada.³¹
- Dvojica Albanaca od 35 godina poslednji put su viđena živa u severnom delu Kosovske Mitrovice 25. juna. Dva muškarca su navodno viđena u blizini kuće jednog od njih u 19:30 časova, u pratnji dva nepoznata muškarca. Njih četvorica sela su u dva odvojena vozila. Telo jedne od žrtava pronađeno je u reci Ibar u Grabovcu 10. jula, i identifikovano je 21. jula posle istrage KFOR-a. Drugi čovek nikada nije pronađen.³²
- Tri kosovska Albanca iz jedne porodice ubijena su tokom juna i jula. Po navodima, dva kosovska Albanca ubijena su vatrenim oružjem u blizini groblja u opštini Srbica/Skenderaj 18. juna; napadači su nepoznati. 5. jula, šest muškaraca, koji su navodno govorili albanski, ušli su u kuću trećeg kosovskog Albanca i oteli ga. Njegovo telo pronađeno je deset dana kasnije u šumi u Donjem Prekazu, opština Srbica, i kasnije sahranjeno. OEBS je saznao da je jedan od članova porodice navodno radio za MUP tokom rata.³³
- Na jednu kosovsku Srkinju 20. jula je pucano, i ona je podlegla ranama. Napad se navodno dogodio u blizini kontrolnog punkta UČK na putu do Zubinog Potoka, blizu sela Zupce.³⁴
- Dva kosovska Srbina našla su se u zasedi (dva kilometra od Gojbulje, opština Vučitrn/Vushtrri) dok su se vozili iz pravca Gojbulje 22. jula. Na vozilo je navodno otvorena automatska vatra i dva Srbina su ubijena na licu mesta.³⁵
- Jedan kosovski Srbin navodno je ubijen, a drugi ranjen dok su radili na poljima oko sela Banja, opština Srbica, 21. avgusta. Svedok je identifikovao napadače kao muškarce koji su nosili uniforme UČK.³⁶
- Tri kosovska Srbina vozila su se planinskim putem od Banje, opština Srbica, do Zubinog Potoka 1. septembra.³⁷ U blizini granice sa opštinom Istok, na vozilo je iz šume otvorena vatra. Vozač je izgubio kontrolu nad automobilom. U blizini je pronađeno šest praznih čaura. Dva putnika u automobilu pogođena su mecima; jedan je poginuo od povreda nastalih prevrtanjem automobila. Napadači nisu uočeni. Jedan kosovski Albanac je priveden u vezi sa ovim slučajem, ali je kasnije pušten na slobodu.³⁸
- Kosovski Albanac je navodno ubijen vatrenim oružjem dok je vozio svoj kamion glavnim putem od Prištine/Prishtine do Leposavića/Leposviq. Incident se dogodio 5. septembra u okolini Kosovske Mitrovice.
- 44-godišnji kosovski Srbin iz Prištine pretučen je na smrt metalnim šipkama. Incident se dogodio 5. oktobra, a počinioci su, po navodima, banda kosovskih Albanaca. Vrat žrtve je presečen komadom stakla. Ovaj Srbin je navodno pobegao iz kombija koji je upao u saobraćajnu gužvu i zatim su ga napali kosovski Albanci. Saobraćajna gužva je nastala zbog sahrane 18 Albanaca koji su ekshumirani iz masovne grobnice u Vitomiriću, opština Kosovska Mitrovica/Mitrovice. Pogreb se održao na groblju Šupkovac, na putu do Vučitrna, tri kilometara od Kosovske Mitrovice, uz prisustvo oko 2.500 Albanaca. Drugi kosovski Srbin je veoma teško prebijen u istom incidentu. Usledili su dodatni sukobi, u kojima je povređeno osam Srba.³⁹
- 60-godišnji kosovski Albanac pronađen je 7. oktobra mrtav sa dve prostrelne rane na glavi. Telo je pronađeno u blizini reke, istočno od Kosovske Mitrovice i prebačeno u Prištinu radi autopsije.
- KFOR je 9. oktobra saopštio da je dobio podatke o telu neidentifikovanog muškarca, koje je pronađeno u reci Sitnica (Kosovska Mitrovica), sa ubodima po grudima i vratu. Telo je prebačeno u Prištinu radi autopsije. Telo je navodno bilo u vodi oko deset dana. KFOR je sahranio telo u grobnicu za neidentifikovana osobe.

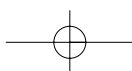

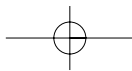

- 44-godišnji kosovski Srbin ubijen je u selu Banjska, opština Vučitrn 10. oktobra.
- Neidentifikovano žensko telo pronađeno je u Kruševcu, opština Srbica, 13. oktobra. Telo je identifikovano kao 73-godišnja kosovska Srkinja ubijena u Kosovskoj Mitrovici 10. oktobra, navodno od strane njenih albanskih suseda. Tri mlada kosovska Albanca od 18, 22 i 37 godina, uhapšeni su 13. oktobra u vezi sa ovim ubistvom.⁴⁰
- Policija UNMIK-a obavestila je tim za ljudska prava OEBS-a da je 26. oktobra u reci Lušta, blizu Vučitrna, pronađeno telo muškarca. Autopsija je pokazala da je moguće da je u pitanju telo jednog Muslimana, ubijenog oko 10. oktobra. Uzrok smrti je trauma izazvana frakturom lobanje. Telo još uvek nije identifikovano.⁴¹

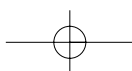
Peć/Peje

- Jedan romski par ubijen je početkom juna u selu Zać, opština Istok/Istog. Zlošinu su prisustvovali svedoci koji tvrde da su počinioci Albanci. Po navodima romske zajednice u selu, tela su nestala, ali se tragovi krvi mogu pratiti do ulaza u kuću.⁴²
- Oko 25. juna, četiri kosovska Srbina ubijena su vatrenim oružjem. Izvršioци su navodno izbeglice povratnici iz sela Rudice, opština Klina/Kline. Srbi su bili iz istog sela i za vreme NATO intervencije navodno su opljačkali imovinu albanskih seljaka. Tela su posle zločina ubačena u dva stara vozila, a zatim u reku Beli Drim. Otkrivena su 3. septembra.⁴³
- U večernjim časovima 2. jula, četiri kosovska Srbina ubijena su u svojoj kući u Istoku. Dve žrtve su ubijene na licu mesta; na jednoj od njih su se videli tragovi mučenja pre ubistva. Druge dve žrtve ubijene su jakim udarcem po vratu, i pretpostavlja se da je oružje bilo u obliku štapa. Kuća je zapaljena sa četiri tela koja su ostavljena unutra. Po navodima KFOR-a, u kući je u vreme zločina živelo šestoro ljudi. Sledećeg dana UNHCR je planirao da evakuiše svih šestoro, međutim u kući su pronađena samo četiri tela. Sudbina preostalo dvoje stanovnika kuće ostala je nepoznata. Susedi Albanci koji su živeli u kući do žrtava identifikovali su ubijene. Oni su izjavili da tokom noći nisu ništa videli niti čuli.⁴⁴
- Tela muslimanskog bračnog para, optuženog za saradnju sa Srbima, pronađena su 10. jula na obali reke u centru Peći. Identitet para, na čijim telima su se videli tragovi prebijanja i mučenja, potvrđen je.⁴⁵
- Dva Roma su povređena vatrenim oružjem 16. jula u Klinavcu, opština Klina. Jedan je pogođen u kuk, a drugi je teško ranjen i preminuo je tri dana kasnije u prištinskoj bolnici. Počinioci su nepoznati.⁴⁶
- Jedan traktor sa prikolicom upao je u zasedu 17. jula blizu Donjeg Petrića, opština Klina. Četiri kosovska Albanca iz Mališeva su ubijena, a tri druga ranjena vatrenim oružjem. Na jednog 16-godišnjaka je, posle maltretiranja, pucano iz neposredne blizine. Po navodima „policije“ UČK, jedan neimenovani lokalni svedok identifikovao je počinioce kao tri Srbina i jednog Roma.⁴⁷
- Starija Hrvatica ubijena je 18. jula na putu za Prištinu blizu Donjeg Petrića, opština Klina. Žrtva je bila udata za Roma. Maloletni kosovski Albanci navodno su joj pretili nekoliko nedelja. Kćerka žrtve preselila se u Crnu Goru.⁴⁸
- Četiri tela, jednog Muslimana od pedesetak godina, njegove žene Albanke, još jedne Albanke i njenog 30-godišnjeg sina, pronađena su 27. jula u Peći. Na telima su bili znaci mučenja, davljenja i prostrelne rane. Motivi za ovo ubistvo nisu razjašnjeni.⁴⁹
- Telo 20-godišnje Albanke iz sela Marmule, opština Đakovica/Gjakove, pronađeno je 30. jula na izlazu iz sela Bistražin, opština Đakovica.⁵⁰ Po navodima, žrtvu je 27. juna oteo njen sused Albanac koji ju je primorao da ostane u njegovoj kući dve nedelje. Žrtva je navodno seksualno zlostavljana tokom tog vremena. Po navodima, krici i pucnji su se čuli iz pravca kuće počinioca.
- Oružana paljba čula se 10. avgusta u Goraždevcu, opština Peć/Peje. Ukupno je bačeno deset granata na selo, od čega jedna nije eksplodirala. Sve granate pale su u centar sela. Jedan čovek je lakše ranjen, a jedna starija Srkinja je teže povređena. Ona je preminula

- posle evakuacije u bolnicu KFOR-a u Banji, opština Istok.⁵¹
- Leš u stanju raspadanja pronađen je sredinom avgusta u betonskom bunaru u Srbobranu, opština Istok.⁵² Po navodima suseda, pronađene su fotografije koje ukazuju na to da bi žrtva mogla biti gvožđar iz Istoka. Žrtva je imala između 65 i 70 godina.⁵³
 - Raspadnuti leš muškarca pronađen je 23. avgusta u Dubravi, opština Istok. Ocenjeno je da je telo staro oko četiri meseca.⁵⁴
 - Telo kosovskog Albanca pronađeno je 25. avgusta u Drsniku, opština Klina. Ocenjeno je da je osoba umrla početkom avgusta od prostrelne rane na zadnjem delu glave.⁵⁵
 - 42-godišnji Albanac, vlasnik restorana, ubijen je u Peći 26. avgusta. Istraga tima za ljudska prava OEBS-a utvrdila je da je devojka žrtve, Muslimanka, oteta 27. avgusta. Od tada o njoj nema informacija.⁵⁶
 - U avgustu je pronađena masovna grobnica u Starodvoranima, opština Istok. Osam tela je pronađeno 26. avgusta.⁵⁷
 - Jedan Rom je zadobio povrede glave oružjem koje bi moglo biti štap ili kamen. Incident se dogodio 29. avgusta u Rudicama, a počinilac je navodno 30-godišnji Albanac. Rođaci su Roma doveli do seoskog doktora, koji im je odmah rekao da ga pošalju u pečku bolnicu. Rođaci su kasnije izjavili da meštani Albanci vrše na njih pritisak da povuku optužbe protiv počinioaca.⁵⁸
 - Četiri člana romske porodice ubijena su 31. avgusta u Istoku. Autopsija je pokazala da su sve žrtve ubijene vatrenim oružjem u večernjim časovima 30. avgusta. Novac i kućni predmeti takođe su pokradeni. Žrtva muškarac, za koga se veruje da je bio glavna meta zločina, ostao je u selu tokom konflikta, radeći za fabriku drveta u Istoku. Po navodima dva prijatelja, on je imao mnoge srpske prijatelje i bio je član SPS-a. Susedi tvrde da je on takođe skrivao Srbe posle konflikta i da sumnjaju da su ga Srbi možda i ubili. KFOR, međutim, nije mogao da potvrdi ove podatke.⁵⁹
 - Vozilo sa tri srpska putnika upalo je u zasedu 1. septembra na putu od Banje, opština Srbica, do Crkoleža, opština Istok, kilometar severno od Crkoleža. Jedan čovek je ubijen, a drugi ranjen i primljen u bolnicu u Kosovskoj Mitrovici. Treći putnik je pobegao. Srbi često koriste ovaj put kada idu u Zubin Potok da kupe hranu i druge namirnice. KFOR patrolira ovim krajem i primetio je stalne kontrolne punktove u Rakošu, opština Istok.⁶⁰
 - Kosovski Albanci u Ljubuši, opština Dečani/Decan, pronašli su 6. septembra telo za koje se veruje da je Albanka iz Dečana. Telo je bilo uvijeno u čaršav i spaljeno u bašti.⁶¹
 - Ubistvo Romkinje u selu Zahać, opština Peć, istraženo je 9. septembra. Po navodima svedoka, žrtva je živela sama, nije imala problema sa drugim meštanima, a KFOR ju je posećivao s vremena na vreme.⁶²
 - Dva tela Muslimanki pronađena su u blizini fabrike u Peći. Žrtve su bile ubijene vatrenim oružjem.⁶³
 - Telo 40-godišnjeg Roma pronađeno je 14. septembra 500 metara iza bolnice u Đakovici. Telo je pronađeno s licem ka zemlji, sa jednom prostrelom ranom na glavi.⁶⁴
 - Kosovski Albanac koji je radio kao rendgenolog u klinici u Klini nestao je 15. septembra. Poslednji put viđen je na poslu. Njegovo telo je pronađeno 16. septembra u Dolcu. Autopsija je pokazala da je bio tučen, imao je višestruke ubodne rane, i jednu prostrelnu ranu iz neposredne blizine u predelu glave i srca. Dan pre nego što je ubijen, UČK ga je navodno pozvala na saslušanje zbog aktivnosti tokom rata. On je navodno bio osumnjičen da je MUP-u pružao informacije tokom NATO intervencije. Žrtva je takođe imala nekoliko srpskih prijatelja.⁶⁵
 - Dva neidentifikovana tela pronađena su 23. septembra blizu Donjeg Petrića, opština Klina. Leševi su se bili potpuno raspali. Veruje se da je smrt nastupila pre NATO intervencije.⁶⁶
 - U đakovičku bolnicu 26. septembra dopremljeno je telo kosovskog Albanca, koji je navodno umro od povreda nanetih vatrenim oružjem.⁶⁷
 - 39-godišnji Albanac katolik iz Peći ubijen je 28. septembra. Po navodima katoličkog sveštenika u Peći, žrtva je sarađivala sa Srbima tokom konflikta.⁶⁸
 - 52-godišnji Musliman je ubijen, a 65-godišnji je teško ranjen od povreda nanetih granatom koju

su bacili nepoznati napadači. Žrtve su 2. oktobra igrale šah u stanu u Peći. Musliman je bio inženjer i direktor glavnog državnog šumarskog preduzeća u pećkom kraju. Albanske opštinske vlasti nisu mu posle rata dozvolile da se vrati na svoj posao.

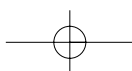
- 21-godišnji Musliman ubijen je 5. oktobra u Peći. Pre incidenta, žrtva i njegova porodica trvdili su da ih kosovski Albanci iz kraja vređaju i fizički maltretiraju. Albanci su optužili porodicu da je spalila albanske kuće tokom rata. KFOR je pojačao patrole u ovom kraju.⁶⁹
- Leš 38-godišnjeg kosovskog Albanca pronađen je blizu Svrha, opština Klina. Albanac je otet 5. oktobra iz svoje kuće u Dragobilju, opština Orahovac/Rrahovec. Lokalni pastiri pronašli su 10. oktobra telo, sa rukama vezanim liscama, i sa tragovima spaljivanja.⁷⁰
- U rano jutro 7. oktobra, nepoznati napadači bacili su dve ručne granate u romsku kuću u Brekovcu, opština Đakovica. Tokom napada, 49-godišnja Romkinja je ubijena, a druga 46-godišnja Romkinja izgubila je nogu.
- 61-godišnji Musliman ubijen je 15. oktobra u Vitimirici, opština Peć. Žrtva je lovila zečeve i govorila srpskohrvatski u polju. Po navodima, muškarac koji je govorio albanski ubio je Muslimana i pokušao da ubije i njegovog 14-godišnjeg sina. Žrtva je zadobila šest prostrelnih rana na grudima.
- Stariji albanski bračni par od šezdesetak godina ubijen je 18. oktobra u Kijevu, opština Klina. Albanci su napustili ovaj kraj zajedno sa Srbima za vreme povlačenja Vojske Jugoslavije, i vratili su se u Kijevo početkom oktobra.⁷¹

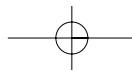
Priština/Prishtine

- 14 civila ubijeno je vatrenim oružjem 23. jula u opštini Lipljan/Lipjan.⁷² Oko 21:00 čas, pucnji su se čuli oko 20 minuta, iz pravca sela Gracko. U 21:25, policijska stanica primila je anonimni poziv u kome se kaže da je 14 ljudi ubijeno od strane nepoznatih napadača. Žrtve su bile srpski seljaci koji su obavljali žetvu. Srpska zajednica u Grackom veruje je da su seljaci iz Velikog Alasa odgovorni za masakr.⁷³ Po navodima srpskih

seljaka iz Grackog, odnosi između njihove zajednice i albanske zajednice iz Velikog Alasa bili su dobri. Tokom sukoba, srpski seljaci su sprečili srpske snage da unište Veliki Alas. Lider srpske zajednice kasnije je prijavio OEBS-u da su oca jedne od žrtava seljaci iz Velikog Alasa pozvali u noći masakra.⁷⁴ Ovaj Srbin je krivio ljude iz svog sela za počinjeni zločin. Čovek nije dao imena počinilaca.⁷⁵

- U eksploziji u prištinskom kvartu Ulpijana 3. septembra poginuo je mladi Srbin. U izveštajima se navodi da su roditelji ovog mladića bili u veoma dobrim odnosima sa stanarima u zgradi. Po navodima oficira KFOR-a koji su obavili početnu istragu, postojao je dobro organizovani i planirani napad za čije izvršenje je bilo potrebno najmanje četvoro ljudi. KFOR je izjavio da je ovo bilo prvo ubistvo sa umišljajem ove vrste u kraju. Po navodima porodice, žrtva je radila u tehničkom sektoru jugoslovenskog vazduhoplovstva, sa zadatkom da upravlja buldožerom pri iskopavanju radara. Posle rata žrtva je „demobilisana“. Istraga o ovom slučaju nije zaključena u vreme zaključivanja ovog izveštaja.⁷⁶
- U sedmici koja je počela 27. septembra, došlo je do obnavljanja nasilja u opštini Kosovo Polje/Fushe Kosove. Vatrenim oružjem pucano je na radnika pošte u srpskom selu Ugljare.⁷⁷ Jedan svedok, koji se vraćao kući sa troje kolega prijavio je da je video dva automobila bez registarskih tablica kako prolaze kroz selo. Ovaj svedok je takođe izjavio da su u jednom vozilu bila četiri muškarca, a u drugom dva. Putnik u drugom vozilu je pucao i pogodio žrtvu u stomak. Ona je kasnije preminula u bolnici. Drugog radnika pošte udario je automobil dok se povlačio iz sela. Ovaj radnik nije ozbiljno povređen.
- Dve granate eksplodirale su 28. septembra na pijaci u Bresju, blizu Kosovog Polja. Na licu mesta poginula su dva kosovska Srbina, nepoznatog godišta. Oko četrdeset ljudi je ranjeno. KFOR je priveo dva Albanca.
- Član međunarodne ekipe UNMIK-a, koji je tek stigao na Kosovo, ubijen je u centru Prištine 11. oktobra. Njega je prolaznik upitao koliko ima sati. Kada je odgovorio na srpskohrvatskom, kosovski Albanci koji su ga izgleda identifikovali kao Srbina, odvojili su ga od kolega, prebili i na njega pucali.

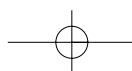

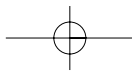

- Četiri kuće u Obiliću zapaljene su 12. oktobra. Mrtvo telo 75-godišnje kosovske Srпкиnje pronađeno je u jednoj od kuća. Ona je ubijena pre nego što je kuća zapaljena.
- 30-godišnji kosovski Srbin ubijen je 18. oktobra u Prištini. Odeljenje za istragu kriminala UNMIK-a imalo je teškoća u prikupljanju izjava svedoka, uprkos činjenici da se incident dogodio za vreme ručka u poslovnom delu grada.
- Jedan kosovski Albanac saopštio je 13. oktobra u Podujevu da je pronašao obezglavljeno telo svoga oca, koji je prethodno prijavljen kao nestao. Policija UNMIK-a izrazila je sumnju da je u pitanju nestali otac, jer je, po mišljenju njenih pripadnika, leš bio suviše svež.⁷⁸
- Na kosovskog Albanca 16. oktobra u Prištini pucano je iz automobila u kome su, po navodima, bila dva muškarca. Žrtva je proglašena mrtvom po dolasku u bolnicu. Policija UNMIK-a otvorila je istragu o ovom slučaju.
- Telo starije kosovske Albanke pronađeno je 23. oktobra u selu Besinje, opština Priština. Žrtvi je pucano u glavu. Ona je prijavljena kao nestala 21. oktobra. Po navodima rođaka, žrtva je bila mentalno retardirana.
- Kosovski Srbin, nepoznatog godišta, ubijen je pucnjima u leđa 29. oktobra u Obiliću. Počinioci su nepoznati. Žrtva je prebačena u bolnicu KFOR-a u Kosovom Polju, gde je podlegla ranama 30. oktobra. Policija UNMIK-a otvorila je istragu.
- KFOR je 18. juna ušao u policijsku stanicu u Prizrenu da bi preuzeo kontrolu nad zgradom i razoružao vojnike UČK koji su kontrolisali zgradu. U stanici je pronađeno 15 zatvorenika koje je držala UČK i telo 73-godišnjeg kosovskog Albanca. Njegove ruke bile su vezane liscama za stolicu. Prisutni su tvrdili da je on umro od srčanog udara. Član tima za ljudska prava OEBS-a pokušao je 19. juna da stupi u vezu sa nekim od zatvorenika u nameri da utvrdi okolnosti smrti i rasvetli događaje u zgradi. Pritvoreni su, međutim, pušteni na slobodu bez popisa imena i adresa. Leš je prebačen u bolnicu u Prizrenu na autopsiju.
- U selu Široko, opština Suva Reka/Suhareke, pet muškaraca u uniformama UČK 22. juna navodno su ušli u kuću i oteli člana porodice koga je KFOR kasnije pronašao mrtvog u dvorištu. Žrtvi je vrat bio presečen sekirom. Tvrdilo se da je žrtva u prošlosti imala problema sa UČK. KFOR je uhapsio počinioc.⁸⁰
- 70-godišnji kosovski Srbin ubijen je 14. jula ispred svog stana, dok se spremao da ode da kupi hleb. Ubijeni i njegova žena bili su jedini Srbi u stambenoj zgradi.⁸¹
- Musliman koji je prijavljen kao nestao 16. jula pronađen je mrtav 17. jula. UČK je navodno saopštila njegovoj porodici da zna gde se nalazi njegovo telo. UČK je ostavila porodicu da čeka dok se pripadnici UČK ne vrate se lica mesta. Telo je bilo umotano u plastiku. Po navodima oca žrtve, izgleda da je sin prebijen na smrt.⁸²
- Jedan kosovski Srbin ubijen je 22. jula, a dva druga su ranjena. Počinioci su navodno dva kosovska Albanca, koja su nasilno ušla u srpsku kuću u Prizrenu.
- Dvoje kosovskih Srba pronađeni su mrtvi u svojoj kući u Prizrenu 22. jula. 67-godišnji muškarac je udavljen, a 33-godišnjoj ženi bio je presečen vrat.
- Telo mlade žene, za koju se veruje da je kosovska Albanca, pronađeno je 23. jula kod reke Beli Drim, dva kilometra od Zrze, opština Orahovac. Ona je bila mrtva već neko vreme i telo je počelo da se raspada.
- Kosovski Srbin i njegova devojka navodno su ubijeni 23. jula u Prizrenu.
- Sledeći anonimni poziv, KFOR je 25. jula pronašao telo kosovske Srпкиnje, između 40 i 45

Prizren/Prizren

- Postoje navodi da su tri vojnika u uniformama UČK 16. juna odvela dva kosovska Srba iz njihovih kuća. Jedan od Srba prebijen je u kupatilu jedne zgrade u Orahovcu. Drugi Srbin, koji je prijavljen kao nestao prethodnog dana, ležao je na zemlji teško prebijen i kasnije je podlegao ranama. U 23:00 časa, ove dve žrtve i još jedan Srbin navodno su ubačeni u kombi i odvezeni u pravcu Brestovca. U Brestovcu, opština Orahovac, jedan od njih je pobegao, iskočivši iz kombija. On je iz daljine čuo šest pucnjeva i veruje da su dva muškarca likvidirana.⁷⁹

godina starosti, u njenom stanu u Prizrenu. Žrtvi je vrat bio presečen, a glava joj je bila razbijena.

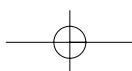
- Stariji srpski bračni par pronađen je mrtav u svom stanu u Prizrenu 25. jula. Oboje su ubijeni udarcima po glavi.
- KFOR je 26. jula prijavio otkriće dva tela u Celini, opština Orahovac. Veruje se da su žrtve kosovski Albanci.
- Vojna policija KFOR-a u Prizrenu pronašla je 27. jula telo neidentifikovane žene kojoj je pucano u oko.
- Stariji bračni par kosovskih Srba pronađen je mrtav u svojoj kući u Prizrenu 1. avgusta. 95-godišnjem muškarcu razmrskana je glava, a 78-godišnja žena je izbodena nožem deset puta.
- 66-godišnji kosovski Srbin je ubijen, a dva Srbina su ranjena 6. avgusta u napadu nepoznatih izvršilaca u srpskom delu Orahovica. Ukupno je ispaljeno 13 metaka na grupu od pet starijih muškaraca koji su sedeli na stepenicama blizu granice razdvajanja.⁸³
- Stariji kosovski Srbin ubijen je 9. avgusta u Prizrenu. Njegova žena je teško ranjena i u kritičnom stanju preneti je u prištinsku bolnicu.
- Kosovski Albanac, bivši član UČK, ubijen je 9. avgusta u Brestovcu, opština Orahovac. On je radio na polju van sela. Ruke su mu bile vezane iza leđa i imao je ukupno osam rana od metaka.
- 20. avgusta ili neposredno oko tog datuma, u svom stanu u Prizrenu pronađen je mrtav stariji srpski bračni par – 73-godišnji muškarac i 66-godišnja žena.
- 96-godišnji kosovski Srbin pronađen je mrtav 15. septembra u svojoj kući u selu Živinjane, opština Prizren/Prizren. Ruke su mu bile vezane iza leđa i imao je povez preko usta.⁸⁴
- Stariji kosovski Srbin izboden je na smrt 17. septembra na ulicama Prizrena.
- Telo 50-godišnjeg Roma pronađeno je 6. oktobra sa prostrelnim ranama na glavi. Žrtvu je navodno 5. oktobra sedam muškaraca odevenih u crno kidnapovalo iz njenog stana u Prizrenu.
- 60-godišnji muškarac i njegova žena Muslimanka ubijeni su 17. oktobra u svojoj kući u Kijevu, opština Orahovac. Njihova 22-go-

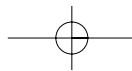
dišnja kćerka pobegla je kroz prozor, ali nije mogla da pruži nikakav opis počinitelaca. Motiv ubistva nije poznat.⁸⁵

PRAVO NA FIZIČKI INTEGRITET

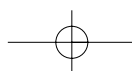
Gnjilane/Gjilan

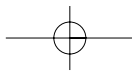
- Četiri ili pet članova UČK navodno su priveli 19. juna jednog kosovskog Srbina u selu Koretin, opština Kosovska Kamenica. Žrtva je maltretirana i zadobila je posekotine po licu i polomljene zube, ali je puštena na slobodu 22. juna.⁸⁶
- Tri člana UČK ozbiljno su sedam sati maltretirala jednog kosovskog Srbina u selu Žegra, opština Gnjilane 24. juna. Žrtva je kasnije odvedena u Gnjilane, gde je i hospitalizovana.⁸⁷
- Dva albanska civila, koja su tvrdila da rade za UČK, pretila su 24. juna pištoljem jednom kosovskom Srbinu u Gnjilanu. Žrtva je puštena kada je predala svoje oružje, pištolj i municiju.⁸⁸
- Dva navodna pripadnika UČK maltretirala su 28. juna jednog kosovskog Albanca, koji je tvrdio da radi za poštansku službu Gnjilana i koji je bio na putu ka poslu.⁸⁹
- Pripadnici UČK navodno su maltretirali 28. juna jednog kosovskog Srbina i opljačkali njegovu radnju. Na radnju su postavili znak UČK i kasnije su je i zauzeli.⁹⁰
- Tri kosovske Srпкиnje ranjene su u noći 7. jula kada je granata bačena u privatnu kuću u mešovitom delu Gnjilana.
- Pet nepoznatih napadača, od kojih su neki bili odeveni u uniforme sa bedževima UČK, navodno su maltretirali kosovsku Srпкиnju 7. jula. Napadači su ušli u njen stan i od njenog supruga Bugarina tražili oružje, a žrtvi pretili ručnom granatom i pištoljem. Četvorica od ovih izvršilaca vratila su se u stan 17. jula u potrazi za oružjem. Tri muškarca su ponovo 19. jula ušla u stan i pretila ženi.⁹¹
- KFOR je prijavio da su kosovski Albanci napali dva kosovska Srbina 16. jula u Vitini. U dva odvojena incidenta, Srbi su napadnuti ručnom granatom i „molotovljevim koktelom“.

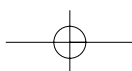

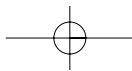
- Po navodima KFOR-a u Vitini, jedna granata bačena je u blizinu crkve u večernjim časovima 19. jula. Dva kosovska Srbina povređena su u napadu. Druga granata je eksplodirala u blizini doma kulture, gde su Srbi držali sastanak na kome su birali novog lidera, bivšeg oficira Vojske Jugoslavije.
- 42-godišnji kosovski Srbin pretučen je 20. jula blizu Koretišta, opština Gnjilane. On je napustio svoju kuću u pratnji grupe muškaraca, u nameri da seče drva, kada je upao u zasedu.⁹²
- Odeljenje za istraživanje kriminala KFOR-a saopštilo je 26. jula da su dva kosovska Albanca u Gnjilanu silovala kosovsku Srkinju koja je imala između 45 i 50 godina. Silovanje se dogodilo u stanu žrtve. Dve kosovske Albanke navodno su videle kako dva muškarca ulaze u stan žrtve.
- Tri Romkinje i dva Roma su ranjeni, pet kuća je opljačkano i dve kuće spaljene 27. jula, uveče, u romskom delu Gnjilana, kada je oko 15 maskiranih kosovskih Albanaca navodno stiglo u ovaj kraj na traktoru sa prikolicom. Albanci su koristili traktor sa prikolicom za prenos ukradene robe. Posle njihovog odlaska, na licu mesta pronađen je dugačak nož.⁹³
- Petnaest naoružanih kosovskih Srba navodno su zaustavili 28. jula vozilo sa dva albanska putnika, kod blokade na putu od Gnjilana do Bujanovca. Na put su stavljene cigle i bodljikava žica. Žrtve su izvučene iz automobila i maltretirane kada su odbile da predaju novac. Jednoj žrtvi razbijena je vilica i ona je prebačena u prištinsku bolnicu. Žrtva je tvrdila da su počinioci bili iz sela Donje Korminjane, opština Kosovska Kamenica.⁹⁴
- U poslepodnevnim časovima 29. jula došlo je do pucnjave u Gnjilanu. Kosovski Albanci u belom vozilu marke folksvagen golf navodno su otvorili vatru na grupu kosovskih Srba.
- Međunarodni medicinski korpus i MKCK saopštili su 2. avgusta da su njihova dva međunarodna tima uhvaćena između dva ilegalna kontrolna punkta u oblasti Kosovske Kamenice i držana u privoru oko četiri sata. Po navodima, lokalnom i međunarodnom osoblju ove dve organizacije bilo je verbalno prećeno. Njih je maltretirala grupa naoružanih civila.
- Na KFOR i srpsko osoblje pucano je 4. avgusta sa obližnje planine dok su pokušavali da uđu u industrijsku oblast opštine Kosovska Kamenica. Osoblje je evakuisano u bolnicu u kampu Bondstil.
- OEBS je posetio selo Donje Korminjane, opština Kosovska Kamenica, u kome je jedan meštanan saopštio da je oko 20 naoružanih pripadnika UČK u noći 5. avgusta pokušalo da uđe u selo. Kosovski Srbi i kontigent KFOR-a odbili su ovaj napad. Jedan vojnik KFOR-a ranjen je u kuk u ovom incidentu.
- U noći 10. avgusta KFOR je pretražio internat u Gnjilanu koji je UČK koristila kao štab od sredine juna. KFOR je navodno pronašao sobu u kojoj su se nalazile rukavice, nekoliko uniformi, oružje, municija, eksplozivi i nagazne mine. Kada je KFOR pokušao da uhapsi grupu od oko 30 lica, vojnike je okružila besna gomila i KFOR je uspeo da uhapsi svega devet osoba.
- Ručna granata bačena je 10. avgusta na kuću bivšeg srpskog upravnika u Vitini.
- KFOR je izjavio da su 16. avgusta izvršena dva granatiranja, jedno u Vitini, gde je jedan Srbin lakše povređen, i drugo u Gnjilanu, gde su tri Srkinje lakše povređene. Žrtve iz Gnjilana napustile su na dan napada Kosovo. One su u pratnji KFOR-a krenule ka drugim delovima Srbije.⁹⁵
- Nepoznati počinioci su 16. avgusta pucali šestogodišnjem albanskom dečaku u stomak u selu Koretin, opština Kosovska Kamenica. Dečak je teško povređen i prebačen je u bolnicu KFOR-a u kampu Bondstil.⁹⁶
- OEBS je nastavio istragu povodom granatiranja dvorišta zgrade na glavnom putu u Gnjilanu od 17. avgusta. Tri kosovske Srkinje, starosti od 42 do 55 godina, ranjene su šrapnelom. KFOR je stigao na lice mesta pet minuta kasnije. Sve tri žrtve napustile su sledećeg dana u pratnji KFOR-a Kosovo i uputile se ka drugim delovima Srbije.⁹⁷
- 65-godišnja kosovska Srkinja napadnuta je i ranjena 17. avgusta u svojoj kući u Ravništu, opština Vitina. Ona je prebačena u prištinsku bolnicu.⁹⁸
- Po navodima KFOR-a, četiri kosovska Srbina ranjena su 25. avgusta vatrenim oružjem u oblasti Poneša, opština Gnjilane. Incident se dogodio kada se osam osoba vraćalo sa svojih

- polja na traktoru s prikolicom. Dva muškarca su lakše, a dve žene teško povređeni. Obe žene prebačene su u bolnicu.⁹⁹
- Tri kosovska Albanca navodno su 26. avgusta napala i maltretirala 75-godišnju kosovsku Srpkinja u njenom stanu u Gnjilanu. Žrtva je teško pretučena. Ona je izjavila da su joj Albanci već dva puta pretili i naredili da napusti stan.¹⁰⁰
 - OEBS je nastavio istragu o incidentu u kome su dva kosovska Albanca, od 18 i 19 godina, napala 65-godišnjeg Srbina 27. avgusta u Gnjilanu. Po navodima, napadači su razbili vrata i pokušali da uđu u stan žrtve. Pošto se žena protivila, napadači su je udarili vratima i posekli joj čelo. Žrtva smatra da je napad bio pokušaj da se ona izbacila iz stana.¹⁰¹
 - U Cernici, opština Gnjilane, 6. septembra dogodio se oružani napad na kosovske Srbe, ali nije bilo žrtava. Neki Srbi su identifikovali napadače i prijavili njihova imena KFOR-u.¹⁰²
 - U mešovitom selu Cernica, opština Gnjilane, iz sivog vozila marke opel omega, bez registarskih tablica, otvorena je 7. septembra vatra na grupu od oko 20 kosovskih Srba koji su se okupili oko prodavnice. Niko nije povređen. Šest metaka je ispaljeno direktno na vlasnika prodavnice koji je stajao ispred ulaza.¹⁰³
 - OEBS je 8. septembra nastavio istragu uništenja imovine 25-godišnjeg Srbina iz Cernice, opština Gnjilane. Žrtvi je prečeno pištoljem i rečeno joj je da napusti Kosovo. Počinilac je navodno identifikovan kao sused Albanac.¹⁰⁴
 - Jedan kosovski Albanac pretio je 16. septembra drugom Albancu da se iseli iz svog stana. KFOR je uhapsio počinioaca i u njegovom stanu pronašao oružje i ručne granate.
 - Jedan mladić iz Vitine ranio je 62-godišnjeg kosovskog Srbina 19. septembra u predelu rebara. Žrtva je evakuisana u KFOR-ovu bolnicu Bondstil na dalju medicinsku negu i vratila se u Vitinu istog dana.
 - Jedna granata eksplodirala je 24. septembra u stambenom bloku u centru Kosovske Kamenice. 40-godišnja Srpkinja ranjena je šrapnelom u lice, levu ruku i levu nogu.
 - Dva muškarca koja su govorila srpskohrvatski napala su 24. septembra kosovsku Albanku koja je imala između 30 i 35 godina. Ona je pretrpela povrede u predelu ruku i grudi i prebačena je u Gnjilane na bolničko lečenje.
 - Dva Hrvata iz Letnice, opština Vitina, tvrdili su 24. septembra da su ih maltretirala dva Albanca. Po navodima KFOR-a, i drugi Hrvati iz Letnice su podneli slične žalbe.¹⁰⁵
 - Benzinska stanica u Kosovskoj Kamenici napadnuta je 28. septembra. Po navodima, četiri muškarca u crnom vozilu sa švajcarskim registarskim tablicama, koji su tvrdili da su kosovski Albanci, zaustavili su se na benzinskoj pumpi. Jedan od njih je prislonio pištolj na glavu jednog kosovskog Srbina i naterao ga da uđe u vozilo. Kosovski Srbin uspeo je da pobegne.¹⁰⁶
 - Tri mlada kosovska Albanca napala su i teško maltretirala jednog kosovskog Srbina u Šilovu, opština Gnjilane, u blizini albanskog naselja.¹⁰⁷
 - U granatnom napadu 3. oktobra na srpsku prodavnicu u srpskom delu Gnjilana jedan kosovski Albanac je povređen. Razbijeni su prozori i sva roba je pokradena.¹⁰⁸
 - U 20:00 časova 4. oktobra čula se eksplozija u Vitini (jugoistočno od Gnjilana). Po navodima KFOR-a, eksploziju je verovatno izazvala ručna granata. Dvadeset minuta kasnije, u sedište KFOR-a je stigao 15-godišnji kosovski Albanac sa teškom povredom oka, u pratnji svog 16-godišnjeg brata i rođaka koji je imao oko 20 godina. Oni su tražili medicinsku pomoć. Povređeni mladić je tvrdio da ga je pogodila granata. KFOR ga je evakuisao u kamp Bondstil, a zatim u Prištinu. KFOR je sumnjao da je možda on pokušao da baci granatu, ili da je bio svedok incidenta. KFOR je tri sata ispitivao brata i rođaka, ali ih je kasnije pustio.
 - Jedna granata eksplodirala je u srpskom delu Vitine 6. oktobra. Dva kosovska Srbina od oko 45 godina zadobila su lakše povrede ruku. Dva muškarca videla su napadača kako baca granatu pred prodavnicu. Počinilac je pobegao u automobilu.
 - Kuća jednog kosovskog Srbina počela je da gori 6. oktobra pošto su napadači kroz prozor ubacili „molotovljev koktel“. Veruje se da su počiniooci bili učenici albanske srednje škole, koji su navodno i vređali ovog Srbina i pretili mu od 1. septembra. Tokom prethodnih nedelja, deca

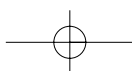

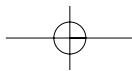
su navodno bacala kamenje i razbila prozore na kući. Jednom prilikom, bacili su i granatu na srpsku kuću, oštetivši zid.¹⁰⁹

- Dva kosovska Albanca 16. oktobra navodno su provalila u kuću 89-godišnje kosovske Srпкиnje i pokrala je. Albanci su se vratili 17. oktobra i maltretirali Srпкиnju drvenim štapom. Pripadnici KFOR-a su 19. oktobra odveli žrtvu u bolnicu u Gnjilanu, a zatim ostali u njenoj kući preko noći.¹¹⁰
- Dve kosovske Srпкиnje povređene su 20. oktobra kada je ručna granata bačena u kuhinju kuće u Gnjilanu. Jedna od njih radila je za Prelaznu civilnu upravu UNMIK-a. Žrtva je pretrpela povrede lica, grudi i ruku. Oko 22:00 časa obe žene su evakuisane u bolnicu u Vranju.¹¹¹
- Tim za ljudska prava OEBS-a saslušao je 20. oktobra u Gnjilanu troje Roma – 44-godišnju ženu, njenog 49-godišnjeg supruga i jednog 49-godišnjeg muškarca. Četiri nepoznata kosovska Albanca navodno su provalila u njihovu kuću tražeći novac. Romi su tvrdili da su maltretirani i da im je rečeno da napuste svoje kuće, inače će biti ubijeni. Kosovski Albanci pretražili su dve kuće i navodno ukrali neke predmete. Tim za ljudska prava OEBS-a zatražio je od KFOR-a da pojača noćne patrole u ovom kraju.¹¹²
- 63-godišnji kosovski Albanac ranjen je vatrenim oružjem u Mogili, opština Vitina, 22. oktobra.
- Dva nepoznata mladića tukla su po glavi kosovsku Albanku u Gnjilanu 22. oktobra. Žrtva je pretrpela lakše povrede.
- Nenastanjena zgrada u vlasništvu 65-godišnjeg Turčina bila je meta granatiranja 9. oktobra u Dobrčanima, opština Gnjilane. Drugi napad dogodio se 24. oktobra. Snažna eksplozija razbila je prozore na kući turske porodice i na spoljnim zgradama. Žrtva je izjavila da je primila preteće telefonske pozive pre napada u kojima joj je rečeno: „Turcima nema mesta u Dobrčanima, vrati se u Tursku“.¹¹³

Kosovska Mitrovica/Mitrovice

- Kosovska Albanka i njen otac prijavili su OEBS-u da su ih tri kosovska Srbina 26. jula maltretirala na putu do njihovog stana na severu Kosovske Mitrovice.¹¹⁴
- Kosovski Albanac prijavio je OEBS-u da je njegov sused kosovski Srbin 26. jula ušao u njegov stan preko terase, noseći automatsko oružje. Albanac i njegova žena trčali su iz sobe u sobu. Napadač je od spolja pretio da će ubiti albanske stanare. KFOR je pretražio njegov stan i navodno pronašao eksplozivne naprave.¹¹⁵
- Kosovski Srbin prijavio je OEBS-u da je 7. avgusta posetio svoju porodičnu kuću u srpskom selu Zupce, opština Zubin Potok/Zubin Potok. Tri maskirana muškarca u kamuflažnim uniformama ušla su u kuću i rekla mu (na srpskohrvatskom) da više nema pravo da bude u toj kući. Posle toga su ga prebili tako da je izgubio svest.¹¹⁶
- OEBS je 1. septembra primio informacije da je jedan broj muslimanskih porodica maltretiran u selu Prvi Tunel, opština Kosovska Mitrovica. Kada su upitane, brojne porodice su prijavile maltretiranje, reketiranje i prebijanje od strane grupe kosovskih Albanaca, koji su tvrdili da su „policija“ UČK. Neke porodice su napustile selo zbog učestalog maltretiranja.¹¹⁷
- Muslimanka iz Kosovske Mitrovice navodno je teško prebijena u stanu u Prištini. Incident se dogodio u večernjim časovima 18. septembra, a počinioci su neidentifikovani kosovski Albanci.¹¹⁸
- Dve kosovske Srпкиnje gurale su i maltretirale jednu stariju Muslimanku 25. septembra. Incident se dogodio severno od glavnog mosta u Kosovskoj Mitrovici. O događaju su svedočili vojnici KFOR-a i tim za ljudska prava OEBS-a.¹¹⁹
- Kosovski Albanac je pogođen u nogu dok je prelazio reku Ibar 3. oktobra.
- Kosovski Albanac je teško prebijen 4. oktobra u severnom delu Kosovske Mitrovice i prebačen je u bolnicu.
- Po navodima, 12 kosovskih Albanaca je prebijeno i maltretirano u periodu od 15. do 19.

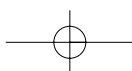

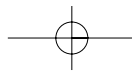
oktobra blizu sela Donji Suvi Do. Albanci su bili na putu od Kosovske Mitrovice do Gusava, opština Kosovska Mitrovica. Neki od Albanaca pretrpeli su povrede: jedna 27-godišnja trudnica, zajedno sa troje dece, nalazila se u automobilu svog oca. Ona je pokušala da pobegne, ali je teško ranjena. Vozilo je spaljeno, a ostali stariji muškarci, od 65, 60 i 57 godina, teško su prebijeni.¹²⁰

- Sveštenik pravoslavne crkve u Kosovskoj Mitrovici i njegova žena napadnuti su u svom automobilu 25. oktobra. Počinioci su bili kosovski Albanci, a incident se dogodio nekih 50 metara od pravoslavne crkve, dok su sveštenik i žena pokušavali da odu do severnog dela grada. Policija UNMIK-a je intervenisala i zaustavila napad.¹²¹

Peć/Peje

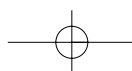
- Bivši prevodilac OEBS-a prijavio je da je u večernjim časovima 4. jula, dok je sedeo u muslimanskoj poslastičarnici sa prijateljima i drugim kosovskim Albancima, jedan poznat pripadnik UČK ušao unutra i navodno im rekao da ne treba da daju novac vlasnicima Muslimanima jer su oni neprijatelji. Svi prisutni morali su da napuste prostorije. Poslastičarnica je zatvorena 6. jula, ali je nekoliko dana kasnije ponovo otvorena.¹²²
- Grupa kosovskih Albanaca, tvrdeći da su pripadnici UČK, ušla je 5. jula na posed jedne porodice u Štupelju, opština Klina, i otela traktor. Glava porodice i njegov 12-godišnji sin odvedeni su u stranu. Njima je rečeno da će ih UČK privesti. Uz glavu 12-godišnjeg sina prisloneo je pištolj. Oni su pušteni kada je žena pala u nesvest.¹²³
- Patrola KFOR-a je 7. jula primetila kako nepoznati muškarci unose u kuću stariju Srkinju. Kada su se približili licu mesta, muškarci su pobjegli. Počinioci su ženu teško prebili. Posle dva sata, patrola je pronašla tri osumnjičena. Vojnici KFOR-a su jasno identifikovali jednog od njih, i on je uhapšen. Sudija Albanac je utvrdio da slučaj nije bio dovoljno ozbiljan da bi opravdao dalji pritvor i kasnije je osumnjičenog pustio na slobodu.¹²⁴
- Dva sina muslimanske porodice iz Dragaša došla su 13. jula u Dečane da pakuje preostale članove svoje porodice posle nestanka njihovog oca. Pošto su okupili porodicu u manastiru i napustili grad, navodno su ih zaustavila četvorica do petorica ljudi u civilnoj odeći koji su pretili da će ih ubiti i kidnapovati decu. Kamion sa imovinom porodice je oteo. KFOR je intervenisao i ispratio porodicu do manastira.
- Nepoznati i naoružani muškarci, za koje se veruje da su srpske paravojne grupe iz Crne Gore, granatirali su 29. jula selo Jošanica, opština Leposavić/Leposaviq. Po navodima meštana, pucnjava je prestala posle četiri do pet sati. Meštani Albanci, koji su se skoro vratili u ovaj kraj, pobjegli su, ostavivši imovinu za sobom.¹²⁵
- 5. ili 6. avgusta, 60-godišnju Romkinju iz Kolonije, predgrađa Đakovice, maltretirala su tri mladića. Nepoznati počinioci ušli su u njenu kuću i rekli joj da će spaliti čitavo naselje. Počinioci su pobjegli kada su drugi Romi počeli da se približavaju kući da bi ženi pružili pomoć.
- Nepoznati počinioci bacili su dva „molotovljeva koktela“ 19. avgusta na zid srpske crkve u Đakovici, koja je bila pod stalnom zaštitom KFOR-a, i gde je bilo smešteno nekoliko starijih Srba. Jedna ručna granata je eksplodirala, a druga nije. Dva vojnika KFOR-a su ranjena, dok od kosovskih Srba niko nije zadobio povrede.¹²⁶
- Neki članovi evangelističke crkve u Đakovici verbalno su i fizički napadnuti 23. avgusta. Od članova crkve traženo je da se odreknu svoje vere, a zatim su prebijeni. Počinioci su navodno bili pripadnici UČK.¹²⁷
- U selu Štupelj, opština Klina, grupa od četiri muškarca, navodno odevena u crnu odeću, napala je 23. avgusta romsku porodicu ispred njene kuće. 18-godišnja žena je pogođena u stomak, a druga 25-godišnja žena u ruku. Veruje se da je grupa muškaraca posetila selo tokom noći, dva do tri dana pre incidenta.¹²⁸
- Najmanje četiri nepoznate naoružane osobe, od kojih su dve nosile crnu odeću, nasilno su 24. avgusta ušle u kuće u selu Netić, opština Đakovica, tvrdeći da su pripadnici „policije“. Od Roma, koji su bili prisutni u kućama, tražen je novac i druge vrednosti. U prvoj kući, svih pet članova porodice, uključujući i žene, prebijeni

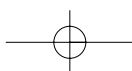
su. Počinioci su takođe ušli i u druge kuće. Glava porodice i ostalih sedam članova porodice su prebijeni. Nasilnici su ušli i u treću kuću, uzeli 360 dinara i pet metara platna. Napustili su kuću bez maltretiranja stankarke, starije Romkinje.

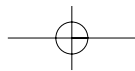
- U večernjim časovima 29. avgusta, 10 kosovskih Albanaca nasilno je ušlo u evangelističku crkvu i verbalno pretilo prisutnim članovima crkve.
- U selu Vidanje, opština Klina, jedan poznati Albanac ušao je 30. avgusta u kuću 44-godišnjeg Albanca katolika i naredio mu da napusti Kosovo, inače će biti ubijen. Posle četiri dana, drugi Albanac je posetio ovog katolika i uputio mu istu pretnju.¹²⁹
- Tri kosovska Albanca navodno su 31. avgusta ušla u kuću Albanca katolika u opštini Klina. Jedan od počinitelja bio je u civilnoj odeći, a druga dvojica su bila u crnim uniformama i nosili su maske. Oni su se predstavili kao članovi „policije“ UČK i pretili su ženi pištoljima. Jedan od njih ju je i udario pištoljem. Tri muškarca su počela da optužuju porodicu da je saradivala sa srpskim vlastima tokom rata. Uzeli su 3.000 nemačkih maraka. Kada su dva međunarodna humanitarna radnika, koji su bili stanari u kući, ušli u prostorije, jednom od njih je pokraden novac. Napadači su pobjegli.¹³⁰
- Albanac katolik u selu Budisavci, opština Klina, primio je preteće telefonske pozive početkom septembra. Od njega je navodno traženo da odgovori zašto je saradivao sa srpskim vlastima u Klini. On je vređan i prečeno mu je smrću.¹³¹
- U večernjim časovima 1. septembra tri nepoznata muškarca ušla su u kuću muslimanske porodice u Đurakovcu i pretili joj. Muslimanima je rečeno da napuste Kosovo ili da se suoče sa smrću.¹³²
- 65-godišnji Rom, na koga je prethodno pucano u Štupelju, opština Klina, 23. avgusta, primio je 3. septembra pretnju smrću jer ga je KFOR ispitivao u vezi sa pucnjavom. Takođe, u obližnjoj šumi se tokom noći čula pucnjava u nekoliko odvojenih incidenata između 3. i 13. septembra.¹³³
- Četiri nepoznata lica, tri muškarca i jedna žena, maltretirali su 5. septembra crnogorsku porodicu iz Dobruše. Jedan muškarac je prislonio pištolj glavi porodice na čelo i pretio da će ga ubiti. Kada je jedno od dece počelo da plače, on je sklonio pištolj. On je zatim rekao ukućanima da će ih sve ubiti jer su ostali u zemlji tokom konflikta. Porodica je prijavila da je primila mnoge pretnje od meštana Albanaca.¹³⁴
- Sedam nepoznatih naoružanih muškaraca, od kojih četiri maskirana, navodno su ušli 8. septembra na posed muslimanske porodice u Đurakovcu, opština Istok. Oni su oteli tri muška člana porodice, ispitivali ih i tukli. Kada su napadači ugledali kako im se približava patrola KFOR-a, pustili su žrtve i pobjegli.¹³⁵
- Maltretiranje i pretnje članovima evangelističke crkve u Đakovici nastavljeno je 10. septembra. Članovi ove crkve navodno su bili zastrašeni da ćute i nisu bili voljni da se obrate članovima međunarodne zajednice i razgovaraju o svom problemu.
- Krajem avgusta, jednom Romu je prečeno, a zatim je i prebijem drvenim štapom po glavi. Ista banda navodno je ušla u njegovu kuću 13. septembra i naredila mu da napusti svoju kuću u Kruševu.¹³⁶
- Kuća porodice iz Kruševa, koja se iselila u Crnu Goru sredinom avgusta zbog teškog maltretiranja, zapaljena je 13. septembra. Pre nego što je otišla, porodica je navodno doživela pretnje od strane kosovske bande. Glavu porodice teško su prebili.¹³⁷
- Osam do deset nepoznatih muškaraca ušlo je 13. septembra u kuću starije Crnogorke u Đurakovcu i maltretiralo je. Rečeno joj je da napusti Kosovo inače će biti ubijena. Žrtva je bila jedina preostala Crnogorka u selu. Susedi Muslimani i Albanci su joj donosili hranu. Ona je već imala tri do četiri „posete“, a jednom joj je otet televizor i 1.000 nemačkih maraka.¹³⁸
- Pet kosovskih Albanaca žalilo se 18. septembra na pretnje koje su stizale od pet kosovskih Srba u selu Donji Istok, opština Istok. Kosovski Srbi došli su sa patrolom KFOR-a u selo da provere svoju imovinu. Albanci su prijavili da su Srbi pretili meštanima da će se vratiti i pobiti ih.¹³⁹
- 49-godišnjem muslimanskom bračnom paru prečeno je u njegovoj kući u selu Kovrage, opština Istok, 22. septembra. Dva mlada naoružana lica došla su u kuću i rekla stankarima

- da napuste Kosovo. Oni su zatim pretražili kuću u potrazi za oružjem. Susedi Albanci ubedili su počinioca da napuste muslimansku kuću. Posle 13 dana, istu kuću ponovo su „posetili“ nepoznati muškarci. Ovoga puta vlasnici nisu bili u kući.
- Jedna romska porodica napustila je 24. septembra Biću, opština Klina, posle pretnji i maltretiranja od strane kosovske bande.¹⁴⁰
 - Nekoliko muškaraca pokušalo je 27. septembra da uđe u stan u Đakovici čiji je vlasnik 32-godišnji kosovski Albanac. Ovaj Albanac je izjavio da se jedno lice pojavilo na njegovim vratima i tražilo da uđe u stan, pokazujući neke papire, i tvrdeći da dolazi iz „policije“ UČK. Napadaču nije dozvoljen pristup u stan i on se udaljio. Oko pet minuta kasnije, ispred stana su se čuli pucnji.¹⁴¹
 - Pošto su opljačkali romsku porodicu, muškarci koji su navodno govorili albanski pokušali su 27. septembra da seksualno napadnu 17-godišnju kćerku u Klinavcu, opština Klina. Napadači su tvrdili da su pripadnici „policije“ bivše UČK.¹⁴²
 - Kuća 58-godišnjeg Muslimana bila je meta granatiranja u Dobruši, opština Istok 29. septembra. Eksplozivna naprava eksplodirala je ispred kuće na udaljenosti od oko jednog metra. Nema izveštaja o povređenima. KFOR je stigao na lice mesta pet minuta kasnije.¹⁴³
 - Romi iz sela Zač, opština Istok, žalili su se 20. septembra na stalno maltretiranje od strane nepoznatih ljudi. Oni su prijavili da se svake noći čuje pucnjava u blizini njihovog naselja. Deci je takođe prećeno kad su se 29. septembra vraćala iz škole.
 - Naoružani i maskirani napadači napali su 30. septembra 55-godišnjeg Roma i njegovu porodicu u njihovoj kući u Grebniku, opština Klina. Muškarci su ušli u kuću, pretili svim članovima porodice, ispitivali glavu porodice, i otišli pošto su ukrali nekoliko predmeta.¹⁴⁴
 - Prazna kancelarija LDK u centru Dečana pogođena je 19. oktobra granatom. Kancelarija je takođe gađana 14. septembra.
 - Kosovska Albanka iz Đakovice prijavila je 23. oktobra da je njenu porodicu maltretirala „policija“ UČK jer je njen suprug radio za javnu službu u Peći od 1996. do 1998. godine.
 - Kosovska Albanka iz Đakovice prijavila je da su joj od 23. oktobra dva Albanci, koja su se predstavila kao pripadnici UČK, pretila nekoliko puta. Oni su želeli da znaju kretanja njenog muža koji je otišao za Albaniju, a koga su optužili da je sarađivao sa srpskim vlastima.¹⁴⁵
 - Pet romskih porodica iz sela Vranić, opština Đakovica, uznemiravala su tri kosovska Albanci, koji su im pretili rekavši da napuste imovinu ili da se suoče sa smrću. Jedan od muškaraca je nosio oružje i jedan Rom (nepoznatog godišta) iz ove zajednice ranjen je jednim metkom. Porodice su napustile svoje kuće pod zaštitom KFOR-a i trenutno žive u šatorima u Koloniji.¹⁴⁶
 - 56-godišnju Muslimanku koja je išla pešice ka centru Kline 25. oktobra gurnuo je na put nepoznati muškarac koji je vozio bicikl. Muslimanka je lakše ranjena. Do ovog incidenta došlo je posle nekoliko pretnji i vređanja.¹⁴⁷
 - Albanskoj porodici iz centra Đakovice 26. oktobra pretila su četiri kosovska Albanci, koja su se predstavila kao članovi lokalne „policije“ UČK.¹⁴⁸ Porodici je kasnije prećeno da će 52-godišnja glava porodice biti ubijena ukoliko se ne odazove na „informativni razgovor“ u lokalnoj „policijskoj“ stanici UČK. Tog čoveka su optužili da je bio saradnik srpskih vlasti, jer je radio na lokalnoj radio stanici koja je bila u srpskom vlasništvu.¹⁴⁹
 - Konvoj UNHCR-a sa 155 kosovskih Srba iz Orahovca, na putu za Crnu Goru, naišao je na ozbiljne probleme 27. oktobra u centru Prištine. Konvoj koji je bio pod zaštitom KFOR-a, razdvojio se na dva dela kada je se jedno od privatnih srpskih vozila pokvarilo na prilazu Peći. Prvi deo konvoja zaobišao je Peć i skrenuo za Crnu Goru. Drugi deo, koji je izgubio kontakt sa prvim delom konvoja, promašio je skretanje i ušao u centar Peći, gde je upao u saobraćajnu gužvu. Albanci, vlasnici prodavnica, saopštili su da su kosovski Srbi u vozilima provocirali Albance na ulici. Velika grupa kosovskih Albanaca okupila se oko 17 srpskih vozila i počela da napada konvoj, pokušavajući da izbací Srbe iz vozila. Vojnici KFOR-a pomogli su Srbima da izađu iz vozila i potraže zaštitu u štabu KFOR-a. 17 vozila, koja su Srbi koristili, spaljeno je u centru grada, blokirajući saobraćaj kroz centar grada. Srbi su konačno napustili

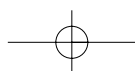

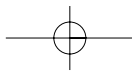
grad u autobusima, pod zaštitom KFOR-a, između 23:00 i 24:00 časa.

- Nepoznati kosovski Albanci navodno su u Klini preteli 52-godišnjoj Muslimanki iz Grabanice.
- Dva kosovska Albanca pokušala su 28. oktobra da otmu jednog Roma u selu Đurakovac. Napad je, međutim, bio neuspešan jer je jedan od suseda obavestio KFOR. Jedan od napadača je identifikovan i poslepodne i priveden. Iste večeri kuća je kamenovana i u blizini su se čuli pucnji. Porodica je navodno i ranije maltretirana. Vojna policija KFOR-a uhapsila je jednu osobu za koju se sumnja da je bila umešana u otmicu.¹⁵⁰

Priština/Prishtine

- Dva kosovska Albanca koja su nosila oružje napala su 20-godišnjeg Roma 21. juna. Albanci su bili u civilnoj odeći, a incident se dogodio u prištinskom kraju Vranjevac. Rom je identifikovao napadače kao susede njegovog strica. Napadači su žrtvu ugurali i vozilo i odvezli do kuće u Dragodanu, u zapadnom delu Prištine. Rom je tvrdio da ga je u kući ispitivala grupa kosovskih Albanaca sa oznakama UČK na rukavima. Albanci su se raspitivali o umešanosti ovog Roma u događaje za vreme rata. Rom je prebijen tako da je izgubio svest, i ostavljen je na stepenicama kuće gde ga je pronašao otac 22. juna. Posle još jednog incidenta u kome su porodici preteli muškarci u civilu, Rom je napustio Prištinu.¹⁵¹
- 55-godišnja Romkinja je saopštila da je 10. jula došla u svoju kuću u Vranjevcu, opština Priština, i zatekla grupu ljudi u kući. Po navodima, u kući je bilo 30 ljudi u uniformama UČK koji su joj rekli da su iz „policije“. Saopšteno joj je da je njen odrasli sin prebijen i da se nalazi u štabu UČK. Ona je zatim otišla u štab gde je ispitivana o umešanosti njenog sina u ratne sukobe. Muškarci i žene koji su je ispitivali nosili su uniforme. Posle nekoliko časova, njen sin je došao u štab, zajedno sa susedom, drugim sinom i 12-godišnjim unukom. Sin je udaran, šutiran i tučen štapom. Napadači su ga navodno ispitivali da li je sarađivao sa Srbima. Porodica je konačno puštena na slobodu kada je KFOR ušao u štab.¹⁵²
- Velika grupa ljudi napala je 37-godišnjeg Muslimana 7. septembra. Musliman se rano uveče sam šetao duž glavne ulice u Prištini, kad je grupa kosovskih Albanaca koje je prepoznao počela da više na albanskom: „Ovo je Slobin špijun“. Albanci su ga takođe zvali Škao (skraćeno od Škavel – pogrdna albanska reč za Srbe). Grupa muškaraca ga je zatim tukla oko 15 minuta sve dok nisu stigli vojnici KFOR-a.¹⁵³
- Sedam do deset kosovskih Albanaca maltretirali su 11. septembra jednog Albanca koji je pomagao starijoj kosovskoj Srkinji u njenom stanu u Prištini. Albanci su imali između 25 i 30 godina i bili su odeveni u crno.¹⁵⁴
- Pet neidentifikovanih muškaraca u civilu pretukli su 13. septembra 58-godišnju kosovsku Albanku. Muškarci su tvrdili da su iz „ministarstva javnog reda“.¹⁵⁵ Oko 20:00 časova, pet muškaraca ušlo je u stan žrtve. Tražili su da vide ugovor i ključeve od stana, a zatim i ključeve od susednog stana koji je Albanka prethodnog meseca kupila od svog srpskog suseda. Muškarci su preteli da će je ubiti što je kupila stan od kosovskog Srbina. Oni su počeli da je tuku, udaraju po licu i uvrću joj ruku iza leđa. Napadači su zatim napustili stan.
- U dvorište srpske kuće u Lipljanu 4. oktobra bačena je granata. Nije bilo izveštaja o povređenima.
- KFOR je 5. oktobra nasilno uklonio blokadu oko škole „Plametina“ u Obiliću koju su postavili Srbi. U incidentu je bilo povređenih na obe strane. Posle incidenta, postignut je kompromis po kome će škola ostati isključivo srpska po prelaznom osnovu.
- Srpski predstavnik iz Lipljana putovao je 10. oktobra u Srbiju. Kada je stigao u Podujevo, putnici u kombiju koji ga je navodno pratio od Lipljana, otvorili su vatru na njegovo vozilo. Putnik koji se nalazio u vozilu srpskog predstavnika povređen je u napadu. Kombi je navodno odgovarao opisu vozila koje je korišćeno u drugim napadima u Lipljanu.
- Četiri puškometne granate bačene su 10. oktobra iz jednog vozila na oblast južno od Suvog Dola, jedan kilometar severno od centra Lipljana. Jedan stariji kosovski Srbin zadobio je lakše povrede od šrapnela u predelu leve butine i prebačen je u bolnicu.

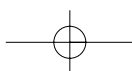
- Na kosovskog Srbina koji je vozio automobil u Prištini otvorena je vatra 10. oktobra. Vozilo je pogođeno. Na licu mesta kasnije su pronađene 22 čaure i automatska puška AK-47.
- OEBS je 13. oktobra u Kosovom Polju istraživao navode vezane za zločine koji su počinjeni tokom rata. Jedan kosovski Albanac je u opštinskoj zgradi maltretirao tim i pretio mu. Po navodima, ovaj čovek je bivši pripadnik UČK i trenutno radi u policijskom odseku opštine Kosovo Polje.
- Ručna granata je bačena 12. oktobra na romsku kuću u Malom Alasu, opština Lipljan. Druga romska kuća granatirana je 15. oktobra. Žrtve ovih incidenata nisu prijavljene .
- Osmogodišnji srpski dečak iz Suvog Dola, opština Lipljan, prebijen je 14. oktobra na zapadnim obodima Lipljana. Srpski predstavnik u Suvom Dolu sumnja da je Albanac, vlasnik lokalne radnje, bio umešan u ovaj incident, kao i u druga maltretiranja koja su prijavljena u zapadnom delu Lipljana.
- Dve žene (nepoznatog godišta i etničkog porekla) otete su 16. oktobra u selu Nekovce, opština Glogovac/Gllogovce. Ove žene su navodno bile pritvorene protiv svoje volje četiri sata, a jednu od njih je jedan muškarac seksualno zlostavljao.
- Na romsku kuću u Janjevu, opština Lipljan, 18. oktobra bačena je granata. Povređenih nije bilo.
- Tri neidentifikovana kosovska Albanca napala su 21. oktobra 70-godišnju kosovsku Srpkinju koja je živela sama u svom stanu u Uroševcu. Žrtva je tvrdila da su napadači pokušali da je zadave. Počinioci su napustili stan jer su mislili da je žrtva mrtva. Ona je navodno u ranije odbila zaštitne mere KFOR-a, nadajući se da neće izazvati pažnju jer je živela u zgradi isključivo naseljenoj Albancima. Posle incidenta, ona je organizovala svoj odlazak sa Kosova uz pomoć MKCK.¹⁵⁶
- Kosovskoj Srpkinji prećeno je 22. oktobra na poslu u prištinskoj bolnici. Žena je bila bolničarka i radila je u ambulanti kada su tri Albanke koje ona nije poznavala, ali su navodno takođe radile u bolnici, počele da je provociraju. Posle žestoke svađe koja je trajala oko 10 minuta, i sadržala mnoge pretnje uperene od

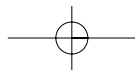
strane Albanci, Srpkinji je rečeno da će biti ubijena ukoliko ne napusti bolnicu do 14:00 časova. Napadnuta bolničarka prijavila je incident bolničkim vlastima. Tokom ispitivanja od strane bolničke službe obezbeđenja, Albanke su priznale odgovornost za ovaj incident i izvinile su se za pretnje izrečene bolničarki Srpkinji.¹⁵⁷

- U baštu srpske kuće u selu Lebane, opština Priština, 24. oktobra je bačena granata. Eksplozivna naprava nije eksplodirala.
- Grupa od pet dečaka od 10 do 12 godina maltretirala je jednog kosovskog Srbina 26. oktobra u Ulici majke Tereze u centru Prištine. Dečaci su čoveka provocirali, udarali i šutirali.
- Tri osobe srpske nacionalnosti, nepoznatih godišta i polova, povređeni su 29. oktobra u vatrenom okršaju u Suvom Dolu, opština Lipljan. Posle ovog incidenta u selu su podignute blokade, ali ih je KFOR već istog dana uklonio.

Prizren/Prizren

- Kosovska Srpkinja bačena je niz stepenice svoga stana i prećeno joj je nožem kada je 15. juna pokušala da spreči pljačku svoga stana u Prizrenu.¹⁵⁸
- Pet muškaraca u uniformama UČK navodno su 18. juna vezali kosovskog Srbina lisicama i ubacili ga u sivi kombi. Oni su ga zatim odveli u njegovu kuću gde su ga prebili. Počinioci su pokrali 6.200 dinara, uništili su mu dokumenta i vojnu knjižicu. Zatim su ga odveli u „policijsku“ stanicu gde su ga držali tri dana, uz neprestano ispitivanje i prebijanje. Srbin je 21. juna odveden u prizrenski kraj Tusus, gde je dodatno ispitivan i tučen. Konačno je pušten oko 25. juna.¹⁵⁹
- Starija Srpkinja koja je 9. jula stigla u prizrensku bogosloviju iz sela Ljubižda, opština Prizren, prijavila je da ju je tamo dovezao sused Albanac, posle neprestanog maltretiranja. Ona je bila poslednja Srpkinja koja je ostala u selu.
- Grupa kosovskih Albanaca navodno je 9. jula napala jednog Muslimana, njegovu majku i maloletnog sina, dok su se vraćali kući iz Dragaša. Njih je navodno napala grupa od oko

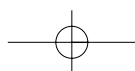

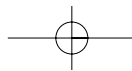
30 ljudi koji su ih gađali kamenjem, šutirali i tukli. Muškarac je imao veliku posekotinu na licu, navodno od kamena, a njegova 70-godišnja majka imala je masnice po telu.

- Porodica od 14 Roma vratila se 10. jula u selo Velika Kruša, opština Orahovac, odakle je otišla kada su joj srpske vojne snage navodno zapalile kuću. Porodica je, međutim, ponovo napustila selo 20. jula posle maltretiranja i pretnji smrću. Jedan od mlađih muškaraca teško je prebijen. Ostali meštani su tvrdili da su Romi sarađivali sa srpskim snagama bezbednosti.
- Nepoznati broj muškaraca odevenih u crno navodno su 15. jula ispitivali kosovskog Albanca o njegovim aktivnostima tokom rata i oružju koje poseduje. Žrtva je izjavila da je predala svoje oružje KFOR-u, a ne pripadnicima UČK kako su počinioци zahtevali. Čovek je zatim tokom noći teško prebijen drvenim i metalnim štanglama. Napadači su ga navodno upozorili da će ga ubiti UČK ukoliko prijavi ovaj incident.¹⁶⁰
- Kosovska Srpkinja prijavila je 20. jula konstantno maltretiranje. Svakoga dana, neka lica su kucala na vrata njene kuće, bacala kamenje i nasilno ulazila u dvorište njene kuće.¹⁶¹
- OEBS je 24. jula intervjuisao stariji srpski par, starosti između 65 i 70 godina, kojem je više puta prečeno i koji je bio maltretiran u svojoj kući. Ovi ljudi su 10. i 15. jula uhvatili muškarce kako se penju uz zid njihovog imanja. Muškarci su oba puta pucali na kuću i par je zvao vojnu policiju KFOR-a.
- Kolektivni centar krajiških Srba 17. jula je primio prijave o stalnom maltretiranju od strane albanskih suseda. Dve porodice koje su živele u blizini kolektivnog centra takođe su se žalile na stalno maltretiranje od strane grupe muškaraca.
- Nepoznati napadači 29. jula su pucali i ranili 71-godišnju kosovsku Srpkinju u dvorištu njene kuće u Prizrenu. Krajem juna, muškarci, koji su identifikovani kao „policija“ UČK, upali su u njenu kuću, navodno tražeći oružje.¹⁶²
- 12-godišnja Romkinja navodno je silovana 29. jula u Suvoj Reci. Tri naoružana pripadnika UČK otela su devojčicu i njenu sestru iz kuće. Devojčice su odvedene u drugu kuću. Oko četiri sata kasnije one su vraćene svojoj kući. Jedna devojčica je

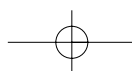
tvrdila da je silovana. Njena mlađa sestra je odbila da govori o tome šta se dogodilo.¹⁶³

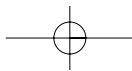
- Tri muškarca ušla su 4. avgusta u stan jedne starije kosovske Srpkinje u Prizrenu. Svi muškarci imali su između 24 i 25 godina i bili su odeveni u crno. Žrtva je izgubila svest pošto joj je jedan od počinilaca presekao vrat.¹⁶⁴
- Oko 50 Roma napustilo je 14. avgusta selo Landovica, opština Prizren, zbog vatrenog okršaja koji se dogodio proteklog vikenda. Po navodima, kosovski Albanci otvorili su vatru na neke članove romske zajednice. Romi su se uplašili i napustili selo.
- Pijani sused gađao je 18. avgusta kamenjem romsku kuću u Dušanovu, opština Prizren. Sledećeg dana, albanski susedi su ponovo gađali romsku kuću 30 minuta. Tri člana romske porodice takođe su teško prebijena. Komandant UČK sa 10 svojih vojnika navodno je ušao u kuću i uperio pištolje u Rome. UČK je navodno nameravala da kidnapuje dva člana porodice, ali je KFOR zaustavio vozila UČK i oslobodio Rome.
- Musliman iz Suve Reke prijavio je 19. avgusta da su tri nepoznata muškarca upala u njegovu kuću 18. avgusta i tukla njega, njegovog rođaka i rođakovog sina. Počinioци su pobjegli kada su se pojavili susedi.
- 10 do 15 nepoznatih osoba navodno je 24. avgusta otelo i prebilo trojicu Roma koji su se vraćali sa blokade u Orahovcu. Romi su navodno odvedeni u Milanović, opština Orahovac. Komandant UČK u Orahovcu naredio je svojim ljudima da nađu ova tri Roma. Romi su sledećeg dana pronađeni zavezani u selu Milanović.¹⁶⁵
- Kancelarija LDK vandalizovana je 28. avgusta.¹⁶⁶
- Grupa kosovskih Albanaca navodno je 29. avgusta napala selo Bogaševac, opština Prizren, u kome je živelo 17 starijih Srba i jedan 12-godišnji dečak. Kuće su opljačkane, a jedna starija Srpkinja je prebijena i teško ranjena. KFOR je uhapsio petoro počinilaca.¹⁶⁷
- Petoro ljudi u civilu ušli su 31. avgusta u kuću 68-godišnje kosovske Srpkinje. Ljudi nisu bili iz sela i tražili su joj da preda oružje. Kada je rekla da nema oružje, žena je navodno prebijena, a kuća je pretražena.¹⁶⁸
- Stariji srpski par 31. avgusta je teško prebijen u selu Planjane, opština Prizren. Bračnom paru je

- takođe i prećeno smrću. Počinioci su uzeli svu vrednu imovinu iz kuće i naredili paru da napusti selo zauvek. Srbi su posle incidenta svaku noć provodili u obližnjoj šumi.¹⁶⁹
- 80-godišnji kosovski Srbin prebijen je 5. septembra. Po navodima, dva Albanca pojavila su se na vratima njegove kuće i više puta ga udarila po licu.¹⁷⁰
 - Naoružani kosovski Albanci ušli su 15. septembra u selo Skorobište, opština Prizren, i pretili da će ubiti sve koji žele da drže nastavu na srpskohrvatskom jeziku njihovoj deci.
 - Tri maskirana muškarca 15. septembra su navodno prebila 47-godišnjeg člana LDK i Društva majke Tereze u Mališevu, opština Orahovac.¹⁷¹
 - Kuća 79-godišnjeg kosovskog Srbina kamenovana je 21. septembra. Desetak kamenica bačeno je kroz prozore kuće i kroz glavna vrata. Srbin je bio primoran da pobegne u kuću prijatelja, gde se sakrio. On je izjavio da strepi za svoju bezbednost i zatražio je da napusti Kosovo.¹⁷²
 - Srpski bračni par od 86 i 77 godina prijavio je timu za ljudska prava OEBS-a 23. septembra da je zastrašen od kada mu je kuća kamenovana.¹⁷³
 - Četiri muškarca, koji su tvrdili da su pripadnici bivše UČK, navodno su 5. oktobra pretili srpskim meštanima u selu Živinjane, opština Prizren. Jedan od navodnih počinilaca imao je ličnu kartu UČK, a drugi pištolj. Četiri lica viđena su kako napuštaju mesto u belom automobilu marke lada.¹⁷⁴
 - Nepoznati počinioci prebili su 6. oktobra 70-godišnju kosovsku Srpkinja u selu Planjane, opština Prizren. Počinioci su joj takođe uzeli novac koji je dugo vremena prikupljala za popravku krova na crkvi. Samo devet starijih kosovskih Srba preostalo je u selu.¹⁷⁵
 - Četiri nepoznata počinioca teško su prebili 12. oktobra 84-godišnju kosovsku Srpkinja. Počinioci su u njoj kući tražili novac.¹⁷⁶
 - Četiri nepoznata počinioca navodno su pokušali da otmu 78-godišnjeg kosovskog Srbina u selu Mušnikovo, oblast Župe, opština Prizren 12. oktobra, pošto su prebili stariju kosovsku Srpkinja. Jedan od počinilaca uperio je pištolj ka Srbima i rekao da im nije dozvoljeno da napuste svoj deo sela. Meštani veruju da lopovi često idu u srpski deo Mušnikova i skrivaju se u napuštenim kućama dok KFOR patrolira selom.¹⁷⁷
 - Sa brda jugozapadno od sela Oštrozub, opština Orahovac, 19. oktobra su se čuli pucnji. Niko nije povređen, ali je policija UNMIK-a saopštila da se meštani brinu zbog prisustva maskiranih muškaraca koji tokom noći idu po selu.
 - U zadnjem dvorištu muslimanske kuće u Dragašu, 20. oktobra eksplodirala je bomba. Iako je sama kuća pretrpela znatnu štetu, nije bilo povređenih. Tri nedelje pre ovog incidenta, nepoznati počinioci bacili su ručnu granatu na prednju stranu iste kuće. Od sredine septembra, žena žrtve počela je da prima preteće telefonske pozive skoro svakog drugog dana. Počinioci su joj navodno rekli da se iseli u Rusiju ili Tursku.¹⁷⁸
 - Dan pošto su nepoznati počinioci bacili ručnu granatu na zadnje dvorište kuće 45-godišnjeg Muslimana u Dragašu, 21. oktobra je ručna granata ponovo eksplodirala u dvorištu iste kuće.¹⁷⁹ Incident se dogodio nedugo pošto je patrola KFOR-a prošla selom.¹⁸⁰
 - Meštani katolici u Karasinderdu, opština Prizren, prijavili su 21. oktobra stalne pretnje i maltretiranja od strane muslimanskih suseda. Katolici su često bili optuživani da su Srbi ili srpski saradnici, i meštani sela Donaj navodno su im krali drva i spaljivali polja.¹⁸¹
 - Nepoznati počinioci bacili su 24. oktobra ručnu granatu na balkon kuće 45-godišnjeg Muslimana u Dragašu. Granata je oštetila zid, vrata od balkona i jedan prozor. Žrtva i njegova porodica bili su u kući kada se incident dogodio, ali nisu povređeni.¹⁸²
 - 27-godišnji Musliman iz Dragaša prijavio je 24. oktobra da je tokom proteklih 10 dana primao preteće telefonske pozive od nepoznatih ljudi u kojima mu je naređeno da napusti Dragaš. Posle incidenta, žrtva je isključila telefon.¹⁸³
 - Stariji Turčin napadnut je i teško prebijen 25. oktobra u Prizrenu ispred Sinan Paša džamije u kojoj je radio. Prethodno je pocepana turska zastava, a kada je žrtva otišla da je zameni, napadnuta je i nova zastava je spaljena. Žrtva nije želela da identifikuje počinioca, ali je rekla da su u pitanju bili „mladi muškarci“.¹⁸⁴

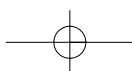

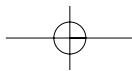

- Samoproklamovani službenik iz Dragaša navodno je 27. oktobra pretio Muslimanu, učitelju iz Globočice. Učitelju je rečeno da drži nastavu na bosanskom, inače će biti otpušten.
- Na krov kuće 52-godišnjeg Muslimana u Globočici 28. oktobra bačena je ručna granata. Tokom pada granata je eksplodirala i uništila prozor. Ova eksplozija bila je prva u muslimanskom selu. Prethodne eksplozije dogodile su se u centru Dragaša.¹⁸⁵

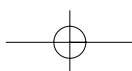
- 1 Slučaj br. GN/GN/0018/99.
- 2 Slučaj br. GN/GN/0023/99.
- 3 Slučaj br. GN/GN/0023/99.
- 4 Slučaj br. GN/GN/0065/99.
- 5 Slučaj br. GN/GN/0049/99.
- 6 Slučaj br. GN/GN/0067/99.
- 7 Slučaj br. GN/GN/0077/99.
- 8 Slučaj br. GN/GN/0076/99.
- 9 Slučaj br. GN/GN/0083/99.
- 10 Slučaj br. GN/GN/0078/99.
- 11 Slučaj br. GN/GN/0079/99.
- 12 Slučaj br. GN/GN/0079/99.
- 13 Slučaj br. GN/GN/0081/99.
- 14 Slučaj br. GN/GN/0080/99.
- 15 Slučaj br. GN/GN/0088/99.
- 16 Slučaj br. GN/GN/0089/99.
- 17 Slučaj br. GN/GN/0088/99.
- 18 Slučaj br. GN/GN/0100/99.
- 19 Slučaj br. GN/GN/0105/99.
- 20 Slučaj br. GN/GN/0129/99.
- 21 Slučaj br. GN/GN/0123/99.
- 22 Slučaj br. GN/GN/0131/99.
- 23 Slučaj br. GN/GN/0134/99.
- 24 Slučaj br. GN/GN/0130/99.
- 25 Slučaj br. GN/GN/0135/99.
- 26 Slučaj br. GN/GN/0087/99.
- 27 Slučaj br. GN/GN/0087/99.
- 28 Slučaj br. GN/VI/0001/99.
- 29 Slučaj br. GN/GN/0178/99.
- 30 Slučaj br. GN/KK/0018/99.
- 31 Slučaj br. MI/MI/0088/99.
- 32 Slučaj br. MI/MI/0003/99.
- 33 Slučaj br. MI/MI/0050/99.
- 34 Slučaj br. MI/MI/0089/99.

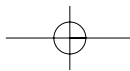
- 35 Slučaj br. MI/MI/0045/99.
- 36 Slučaj br. MI/MI/0036/99.
- 37 Slučaj br. MI/MI/0038/99.
- 38 Slučaj br. MI/MI/0036/99.
- 39 Slučaj br. MI/MI/0071/99.
- 40 Slučaj br. MI/MI/0082/99.
- 41 Slučaj br. MI/VU/0004/99.
- 42 Razgovor koji je vodio OEBS 16. i 24. septembra.
- 43 Razgovor koji je vodio OEBS 23. septembra. KFOR je dokumentovao lokaciju.
- 44 Podaci španske civilne garde (broj 8/99).
- 45 Terenska kancelarija UNHCR-a u Peći, SITREP, 6–11. jul.
- 46 Slučaj br. PE/KL/0006/99.
- 47 Slučaj br. PE/KL/0009/99.
- 48 Slučaj br. PE/KL/0010/99.
- 49 Istragu je sproveo UNHCR.
- 50 Izvor: član „policije“ UČK.
- 51 Oficir za vezu misije UNMIK-a, 11. avgust.
- 52 OEBS je dokumentovao lokaciju, slučaj br. PE/PE/0053/99. Međunarodni tribunal za ratne zločine i KFOR istražili su lokaciju.
- 53 OEBS je razgovarao sa susedima 20. avgusta.
- 54 Izveštaj policije UNMIK-a 24. avgusta.
- 55 Slučaj br. PE/KL/0013/99. OEBS je stupio u kontakt sa karabinjerima. Karabinjeri i policija UNMIK-a dokumentovali su lokaciju. Etničko poreklo počinioca utvrđeno je na osnovu činjenice da je osoba bila kastrirana. Identitet nije utvrđen.
- 56 Slučaj br. PE/PE/0103/99 i slučaj br. PE/PE/0104/99.
- 57 Izveštaj policije UNMIK-a 26. avgusta.
- 58 Slučaj br. PE/KL/0015/99.
- 59 Slučaj br. PE/IS/0001/99.
- 60 Podaci španske civilne garde, policije UNMIK-a i Lekara bez granica koji su selu dva puta nedeljno obezbeđivali lekove.
- 61 Policija UČK i Komisija za ratne zločine kasnije su došle da pokupe telo.
- 62 SITREP, 13–14. septembar.
- 63 Izveštaj UNMIK-a, 13. septembra.
- 64 Izvor: policija UNMIK-a; policija UNMIK-a je saopštila da je na žrtvu pucano na drugom mestu, a da je kasnije preneti na konačnu lokaciju.
- 65 Slučaj br. PE/KL/0022/99.
- 66 Istraga Komisije za ratne zločine.
- 67 Izvor: policija UNMIK-a, Peć.
- 68 Slučaj br. PE/PE/0107/99.
- 69 Slučaj br. PE/PE/0105/99.
- 70 Slučaj br. PE/KL/0037/99.

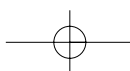

- 71 Slučaj br. PE/KL/0038/99.
72 Slučaj br. PR/PR/0060/99.
73 Ibid.
74 Dnevni izveštaj OEBS-a, 20. septembar.
75 Ibid.
76 Slučaj br. PR/PR/0241/99.
77 Slučaj br. PR/KP/0002/99.
78 Slučaj br. PR/PO/0001/99.
79 Slučaj br. PZ/PZ/0003/99.
80 Slučaj br. PZ/PZ/0003/99.
81 Slučaj br. PZ/PZ/0027/99.
82 Slučaj br. PZ/PZ/0040/99 i PZ/PZ/0045/99.
83 Slučaj br. PZ/PZ/0037/99.
84 Slučaj br. PZ/PZ/0079/99.
85 Slučaj br. PZ/PZ/0114/99.
86 Slučaj br. GN/GN/0013/99.
87 Slučaj br. GN/GN/0002/99.
88 Slučaj br. GN/GN/0044/99.
89 Slučaj br. GN/GN/0015/99.
90 Slučaj br. GN/GN/0013/99.
91 Slučaj br. GN/GN/0060/99.
92 Slučaj br. GN/GN/0048/99.
93 Slučaj br. GN/GN/0064/99.
94 Slučaj br. GN/GN/0071/99.
95 Slučaj br. GN/GN/0091/99.
96 Slučaj br. GN/GN/0091/99.
97 Slučaj br. GN/GN/0093/99.
98 Slučaj br. GN/GN/0095/99.
99 Slučaj br. GN/GN/0108/99.
100 Slučaj br. GN/GN/0113/99.
101 Slučaj br. GN/GN/0110/99.
102 Slučaj br. GN/GN/0120/99.
103 Slučaj br. GN/GN/0129/99.
104 Slučaj br. GN/GN/0122/99.
105 Slučaj Br. GN/GN/0135/99.
106 Slučaj Br. GN/KK/005/99 i GN/KK/0006/99.
107 Slučaj Br. GN/GN/0141/99.
108 Slučaj Br. GN/GN/0146/99.
109 Slučaj Br. GN/GN/0148/99.
110 Slučaj br. GN/GN/0168/99.
111 Slučaj br. GN/GN/0165/99.
112 Slučaj br. GN/GN/0166/99.
113 Slučaj br. GN/KK/0015/99.
114 Slučaj br. MI/MI/0020/99.
115 Slučaj br. MI/MI/0024/99.
116 Slučaj br. MI/MI/0026/99.
117 Slučaj br. MI/MI/0051/99.
118 Slučaj br. MI/MI/0041/99.
119 Slučaj br. MI/MI/0054/99.
120 Slučaj br. MI/MI/0080/99.
121 Slučaj br. MI/MI/0086/99.
122 Zapisnik događaja, 5. jul.
123 Razgovor koji je vodio OEBS 26. septembra.
124 Podaci španske civilne garde (broj 33/99).
125 30. jul.
126 Izvor: istrage OEBS-a; oficir za vezu misije UNMIK-a, 19. avgust; policija UNMIK-a, 18. avgust.
127 OEBS, UNHCR, Samaritanci i Armija spasa pozvani su na sastanak koji je organizovao pastor crkve, tražeći pomoć.
128 Slučaj br. PE/KL/0003/99.
129 Slučaj br. PE/KL/0016/99.
130 Slučaj br. PE/KL/0008/99.
131 Razgovor koji je obavio OEBS 30. septembra.
132 Podaci španske civilne garde (broj 473/99).
133 Slučaj br. PE/KL/0004/99.
134 Podaci španske civilne garde (broj 534/99).
135 Razgovor koji je obavljen 13. septembra, podaci španske civilne garde, slučaj br. PE/IS/0002/99.
136 Razgovor koji je obavio OEBS 15. septembra, slučaj br. PE/KL/0018/99.
137 Razgovor koji je obavio OEBS 15. septembra, slučaj br. PE/KL/0014/99.
138 Slučaj br. PE/IS/0004/99.
139 Podaci španske civilne garde (broj 587/99).
140 Službenik OEBS-a posetio je nekadašnju kuću ove porodice koju su opljačkali kosovski Albanci. Poseta je ukazala na to da je porodica napustila kuću nedavno i u velikoj žurbi.
141 Izvor: policija UNMIK-a, Peć.
142 Razgovor koji je obavio OEBS 28. septembra.
143 Slučaj br. PE/IS/0020/99.
144 Slučaj br. PE/KL/0043/99.
145 Slučaj br. PE/DA/0017/99.
146 Slučaj br. PE/DA/0016/99.
147 Slučaj br. PE/KL/0044/99.
148 Jedan od počinitelja je identifikovan.
149 Slučaj br. PE/DA/0017/99.
150 Slučaj br. PE/IS/0018/99.
151 Slučaj br. PR/PR/0170/99.
152 Slučaj br. PR/PR/0259/99.
153 Slučaj br. PR/PR/0266/99.
154 Slučaj br. PR/PR/0268/99.
155 Slučaj br. PR/PR/0265/99.

- 156 Slučaj br. GN/UR/0004/99.
157 Slučaj br. PR/PR/0298/99.
158 Slučaj br. PZ/PZ/0023/99.
159 Slučaj br. PZ/PZ/0031/99.
160 Slučaj br. PZ/PZ/0017/99.
161 Slučaj br. PZ/PZ/0025/99 i PZ/PZ/0046/99.
162 Slučaj br. PZ/PZ/0024/99.
163 Slučaj br. PZ/PZ/0029/99.
164 Slučaj br. PZ/PZ/0042/99.
165 Slučaj br. PZ/PZ/0067/99 i PZ/PZ/0033/99.
166 Slučaj br. PZ/PZ/0068/99.
167 Slučaj br. PZ/PZ/0060/99.
168 Slučaj br. PZ/PZ/0087/99.
169 Slučaj br. PZ/PZ/0063/99.
170 Slučaj br. PZ/PZ/0066/99.
171 Slučaj br. PZ/PZ/0088/99.
172 Slučaj br. PZ/PZ/0080/99.
173 Slučaj br. PZ/PZ/0082/99.
174 Slučaj br. PZ/PZ/0124/99.
175 Slučaj br. PZ/PZ/0126/99.
176 Slučaj br. PZ/PZ/0123/99.
177 Slučaj br. PZ/PZ/0125/99.
178 Slučaj br. PZ/PZ/0012/99.
179 Slučaj br. PZ/DR/0011/99.
180 Slučaj br. PZ/DR/0013/99.
181 Slučaj br. PZ/PZ/0104/99.
182 Slučaj br. PZ/DR/0013/99.
183 Slučaj br. PZ/DR/0014/99.
184 Slučaj br. PZ/PZ/0111/99.
185 Slučaj br. PZ/DR/0017/99.

DODATAK III

GROBNICE KOJE JE DOKUMENTOVAO

OEBS¹

1. OBLAST GNJILANA²

Vlastica/Vlastica, opština Gnjilane/Gnilan³

Vlastica je bila prva lokacija u gnjilanskoj oblasti na kojoj je tim forenzičara ICTY izvršio ekshumaciju. Meštani su prijavili da je tokom sukoba u selu ubijeno ukupno 23 Albanaca.

Žegra/Zheger, opština Gnjilane⁴

Sledeći izveštaj KFOR-a, OEBS je 4. septembra posetio Žegru da bi dokumentovao moguće lokacije u selu. Prvu lokaciju, skladište, očistio je domar, ali je predmete koji su navodno pronađeni u skloništu zaključao u šupi. Među predmetima je bilo raznih lekova, uključujući i sedative, kao i ženska odeća, uključujući i veš. Jedan svedok saopštio je da je ovo sklonište tokom sukoba koristila VJ.

Na drugoj lokaciji, u spaljenoj kući, pronađena je velika količina ženske odeće. Svedok je saopštio da je ove predmete pronašao u podrumu.

Na trećoj lokaciji, pored i iza kuće, pronađene su tri moguće grobnice. U svakoj od mogućih lokacija na površini su se nalazile konjske kosti: da li se u grobnici nalaze i ljudska tela moguće je utvrditi samo naknadnim iskopavanjem. Međutim, vidljivi su bili mnogi klasični pokazatelji da se na mestu dogodilo silovanje; selo je etnički očišćeno, a meštani Albanci krili su se u brdima; lekovi, uključujući sedative; ženska odeća i korišćenje životinjskih kostiju da bi se pokrili (mogući) ostaci ljudskih tela. Neophodna je dalja istraga.

2. OBLAST KOSOVSKE MITROVICE /MITROVICE

Brusnik/Brusnik i Nevoljane/Novaline, opština Vučitrn/Vushtrri

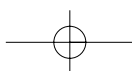
Lokaciju je otkrio KFOR 23. juna. Lokaciju čine dva odvojena dela koja se nalaze na grobljima dva susedna sela – Brusnik (28 grobova) i Nevoljane (17 grobova). Početkom jula, tim forenzičara ICTY izvršio je ekshumaciju i autopsiju 45 tela. Svi su bili muškarci i svi su, prema navodima, bili mučeni. Uzorci odeće i predmeti bili su izloženi mesec dana u Kosovskoj Mitrovici, ali za to vreme tela nisu identifikovana. Krajem oktobra 45 tela još nije bilo identifikovano.

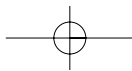
Donje Obrinje/Obri e Ulet, opština Srbica/Skenderaj

Po navodima jednog preživelog, srpske snage bezbednosti su 28. aprila ušle u selo i likvidirale 20 osoba. Šesnaest žrtava sahranjeno je blizu džamije u jednom redu, a četiri preostale žrtve (porodica Kurtaj) sahranjene su na brdu. Tim forenzičara ICTY radio je na lokaciji 6. i 7. oktobra i ekshumirao je 14 tela, jer su dva preostala tela porodice već bile preuzele radi ponovne sahrane u obližnjim selima. Među žrtvama je bilo 12 muškaraca od 19 do 86 godina starosti, jedna starica i 13-godišnji dečak. Niko nije nosio uniformu. Svi su identifikovani.

Spisak identifikovanih tela

Ime	Prezime	Pol	Starost
Iša	KURTAJ	muški	59 godina
Ismet	QERKINAJ	muški	34 godine

Sefer	XHEMATLAJ	muški	86 godina
Shpejtim	KASTRATI	muški	23 godine
Rami	GASHI	muški	80 godina
Hasan	GASHI	muški	70 godina
Bajram	GASHI	muški	65 godina
Mustai	ZEKAJ	muški	62 godine
Halim	SMAKIQI	mušk	68 godina
Milazim	SMAKIQI	muški	76 godina
Vesel	SMAKIQI	muški	61 godina
Bajram	ZEKAJ	muški	35 godina
Ramie	ZEKAJ	ženski	58 godina
Shahe	GASHI	ženski	91 godina

Sali	PECI	muški	51 godina
Azem	ZENELI	muški	27 godina
Kujtim	AHMETI	muški	18 godina
Sadije	FEJZULLAHIU	ženski	47 godina
Ibrahim	FEJZULLAHIU	muški	77 godina
Vahide	FEJZULLAHIU	ženski	67 godina
Naim	GASHI	muški	29 godina
Selman	SEJDIU	muški	nepoznata
Haziri	MUHAREM	muški	nepoznata
Fadil	ADEMI	muški	20 godina
Shamin	ADEMI	muški	55 godina
Ruzdi	IZUFI	muški	23 godine

Donji Suvi Do/Suhidolli i Ulet, opština Kosovska Mitrovica⁵

Ovu lokaciju, jednu od najvećih u oblasti Kosovske Mitrovice, otkrio je NATO. KFOR je načinio procenu 2. jula. Prema navodima, selo je ispražnjeno od meštana Albanaca između 24. marta i 6. aprila. Niko od meštana koji su se vratili u selo nije znao da su ovde sahranjena tela. Lokacija se nalazila u istočnom predgrađu Kosovske Mitrovice, severno od reke Ibar, blizu groblja u Suvom Dolu. Lokacija se sastoji iz dva dela: jedan se nalazi uzbrdo blizu groblja sa vidljivim, pojedinačnim, neoznačenim grobovima, a drugi je unutar groblja, sa svežim grobovima sakrivenim između starih grobova ili ispod visoke trave. Procenjuje se da ima oko 90 grobova. Prvi tim ICTY radio je od 29. jula do 6. avgusta i ekshumirao je 70 tela. Drugi tim je radio 3. i 4. septembra i ekshumirao je 19 tela. Od ovih 89 žrtava, tri žrtve su bile žene od 40 do 70 godina, a 86 žrtava muškarci od 17 do 70 godina. Tri žrtve nosile su uniforme UČK. Tela su identifikovana preko uzoraka odeće. Ovaj proces je za prvu grupu tela trajao mesec dana, a odvijao se u opštinskoj zgradi u Kosovskoj Mitrovici. Lokalna komisija za istraživanje ratnih zločina i nestalih lica dobila je uzorke odeće vezane za drugu grupu tela, kao i slike odeće koje je načinio KFOR. Ovim procesom identifikovano je 13 dodatnih tela.

Spisak identifikovanih tela

Ime	Prezime	Pol	Starost
Ali	ZENELI	muški	34 godine

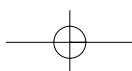
Do kraja oktobra ostalo je neidentifikovano 76 tela.

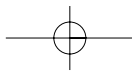
Gornja Sudimlja/Studime e Epreme, opština Vučitrn

Po navodima, hiljade interno raseljenih lica, uglavnom iz okoline Šalje, krili su se tokom rata u Bajgori/Bajgore, opština Kosovska Mitrovica. Gladni su hodali niz brdo do Gornje Sudimlje i dalje ka Albaniji. Maskirani Srbi, koji su dolazili iz susednih sela, navodno su 2. maja zaustavili veliki konvoj koji je prolazio kroz selo. Srbi su Albancima oteli novac i nakit i izdvojili grupu od oko 200 lica, od kojih su ubili oko 100 i kasnije ih sahranili u selu. Lokacija se nalazi blizu groblja na kome ima 104 označena groba. Početkom jula, tim forenzičara ICTY ekshumirao je 98 tela. Sva tela su identifikovana.

Gusavac/Gusavac, opština Kosovska Mitrovica⁶

Razne međunarodne organizacije su tokom jula primile prijave o postojanju neoznačenih grobova na groblju u ovom selu. OEBS je načinio dokumentaciju lokacije. ICTY je obavio istragu i utvrdio identitet četiri od sedam tela ekshumiranih iz zasebnih grobova. Žrtve su navodno bile ubijene vatrenim oružjem, verovatno snajperom, oko 21. maja dok su prelazile reku. Niko od ubijenih nije nosio uniformu. Predmeti koji su bili u vlasništvu tri neidentifikovana tela predati su komisiji koja je pomagala pri identifikaciji. Jedno telo kasnije je identifikovano.

Spisak identifikovanih tela

Ime	Prezime	Pol	Starost
Rrahmin	HADJARI	muški	nepoznata
Sefer	ADEMI	muški	30 godina
Hajder	ADEMI	muški	32 godine
Xhevet	ADEMI	muški	58 godina
Kadri	HAZIRI	muški	nepoznata

Do kraja oktobra, ostala su neidentifikovana dva tela.

Izbica/Izbice, opština Srbica

Izbeglice koje su bile u Makedoniji prijavile su da se u Izbici krajem aprila dogodio masakr civila koji je trajao tri dana. Meštani su sahranili žrtve koje su bile iz Leočine/Lecine, opština Srbica, zajedno sa drugim osobama ubijenim u okolini. Sahrana ova 142 tela, među kojima je bilo i žena i dece, obavljena je u centru sela, a UČK je sahranu dokumentovala na video traci. Srpske snage su 2. juna premestile tela na nepoznatu lokaciju. Tim forenzičara ICTY stigao je početkom jula da bi obavio istraživanje 142 groba. Svi su bili prazni. Po navodima, tela su prethodno identifikovana, ali su kasnije nestala.

Kosovska Mitrovica, Tavnik, opština Kosovska Mitrovica⁷

U julu je predsednik kosovske nevladine organizacije Veće za odbranu ljudskih prava i sloboda prijavio OEBS-u da je 15 tela sahranjeno na poljani u Tavniku, jer je pristup drugim grobljima tokom rata bio suviše opasan za kosovske Albance. OEBS je dokumentovao ovu lokaciju. Rođaci su ekshumirali neka od tela i ponovo ih sahranili na pravom groblju. Autopsije nisu obavljene. Nije poznato da li su žrtve bili civili ili vojnici. Neka od tela identifikovali su oni koji su ih sahranili, druga su kasnije identifikovali rođaci.

Spisak identifikovanih tela

Ime	Prezime	Pol	Starost
Sinan	BERANI	muški	nepoznata
Xhemail	KOCA	muški	nepoznata
Xhemail	DEDINJA	muški	nepoznata
Haslani	SUHODOLI	muški	nepoznata
Enver	DELIU	muški	28 godina
Dervish	DELIU	muški	34 godine
Ramadan	SERNUCI	muški	nepoznata

Krajem oktobra, preostalo je da se ekshumira i identifikuje osam tela.

Marina/Morine, opština Srbica

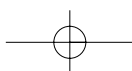
Svi meštani Marine napustili su selo 24. marta zbog granatiranja. Meštanima su navodno srpske snage bezbednosti kasnije rekly da se vrata u selo. Svedoci tvrde da su 2. aprila srpske snage odvojile muškarce, uglavnom starije ili hendikepirane, i likvidirale ih postrojene uza zid štale. Neka od tela sahranjena su na seoskom groblju u Marini, dok su druga odneta. Lokaciju i navedeno mesto likvidacije otkrio je KFOR. Meštani su 1. septembra ekshumirali osam tela, a proces je dokumentovao OEBS. Sve žrtve bili su muškarci, a niko nije bio u uniformi. Rođaci i meštani identifikovali su sva tela.

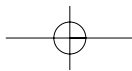
Spisak identifikovanih tela

Ime	Prezime	Pol	Starost
Osman	MEZIU	muški	73 godine
Kamer	MEZIU	muški	87 godina
Azem	ZYMBERI	muški	33 godine
Shaqir	XHEMA	muški	46 godina
Xhavit	MEZIU	muški	32 godine
Riza	MEZIU	muški	76 godina
Hazir	HOTI	muški	68 godina
Xherim	ZYMBERI	muški	62 godine

Padalište/Padaliste, opština Srbica⁸

OEBS je dokumentovao različite lokacije 30. juna. Svedoci iz jedne kuće tvrde da su ubijene tri

osobe. Ispred druge kuće ubijeno je, prema navodima, osam članova jedne porodice. Na trećoj lokaciji, MUP je navodno 26. marta na glavnom putu zaustavio vozilo u kome su bila četiri člana jedne porodice. Oni su kasnije ubijeni, dva po dva, oko 20 metara od glavnog puta. Tela su navodno uklonjena buldožerom (čiji su tragovi bili jasno vidljivi) i sahranjena u blizini.

Spisak identifikovanih tela

Ime	Prezime	Pol	Starost
Avdyl	IMERAJ	muški	65 godina
Hasan	IMERAJ	muški	55 godina
Muhamet	IMERAJ	muški	16 godina
Gjylfidane	IMERAJ	ženski	14 godina
Rrustem	IMERAJ	muški	72 godine
Rustemova supruga	IMERAJ	ženski	70 godina
Nedxhet	IMERAJ	muški	32 godine
Sabahate	IMERAJ	ženski	18 godina

Srbica, opština Srbica

KFOR je 26. juna otkrio mesto na kome je iskopana široka i veoma duboka raka u zemlji. Tim forenzičara ICTY ekshumirao je 27. i 29. jula 27 tela muškaraca od 13 do 67 godina. Niko od žrtava nije bio u uniformi. Tribunal je takođe sakupio uzorke tkanina i predmeta i predao ih lokalnoj komisiji za istraživanje ratnih zločina i nestalih lica. OEBS je pomagao u sakupljanju uzoraka namenjenih identifikaciji. Komisija je izložila ove predmete u opštini da bi rođaci nestalih lica mogli da ih vide. Za manje od dve nedelje identifikovano je 21 telo.

Spisak identifikovanih tela

Ime	Prezime	Pol	Starost
Gani Aziz	MULIQI	muški	46 godina
Arsim Huseni	SYLA	muški	25 godina
Bajram	KASTRATI	muški	44 godine
Zenun Mursel	AVDULI	muški	36 godina
Ramiz Hysen	MULIQI	muški	22 godine

Afrim Bajram	BERISHA	muški	23 godine
Sabit	MULIQI	muški	20 godina
Tafil Islam	AHMETI	muški	17 godina
Safet	AHMETI	muški	13 godina
Behram Jakup	MULIQI	muški	26 godina
Muhamet Kamber	MALOKU	muški	27 godina
Faton Ukshin	ORUQAJ	muški	18 godina
Adem Ilaz	VESELI	muški	23 godine
Aziz Zeqir	MULIQI	muški	46 godina
Abaz Aziz	MULIQI	muški	13 godina
Ramadan	GASHI	muški	67 godina
Lah	RAMADANI	muški	50 godina
Ismet	KADRIU	muški	22 godine
Abedin Rezir	AHMETI	muški	16 godina
Musa Aslan	MULIQI	muški	16 godina

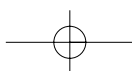
Krajem oktobra neidentifikovanih je ostalo još šest tela.

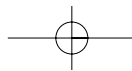
Šupkovač/Shupkofc, opština Kosovska Mitrovica

Prema navodima, krajem rata je na groblju bilo 30 sveže iskopanih grobova. Neke porodice su mogle da identifikuju svoje mrtve rođake, među kojima sedam muškaraca, navodno likvidiranih 20. marta u Srbici. Istražitelj ICTY identifikovao je još 14 neoznačenih grobova, i tim forenzičara ih je istražio 8. i 9. oktobra. U grobovima su se nalazila tela muškaraca, zavijena u plastične kese. Svi su bili u civilnoj odeći, a glave su im, prema izgledu, bile razbijene. Nijedno telo nije identifikovano do kraja oktobra.

Vidmirić/Vidimiriq, opština Kosovska Mitrovica

Ova lokacija je otkrivena posle istrage KFOR-a povodom navodnog ubistva 23 muškarca. Kada je KFOR stigao u Kosovsku Mitrovicu, porodice su prijavile nestanak muškaraca koji su živeli u istom bloku u Ulici Miladina Popovića. KFOR je sproveo detaljnu istragu i potražio svedoke, nakon čega su uhapšena četvorica kosovskih Srba i lokacija je otkrivena. Prema informacijama KFOR-a, na ovoj lokaciji sahranjena su tela 23 muškarca ubijena 14. aprila, kao i pet drugih tela. Od 25. do 27. septembra, tim forenzičara ICTY ekshumirao je 28 tela, uključujući telo jedne žene. Svi su bili u civil-

noj odeći. Sedam tela identifikovano je na licu mesta kroz opis odeće. OEBS je pomogao u sakupljanju uzoraka od porodica nestalih. KFOR je prikupio uzorke odeće i zamolio porodice da dođu na identifikaciju. 18 tela je identifikovano 4. oktobra i sahranjeno 5. oktobra na groblju u Šupkovcu. Tokom sahrane 5. oktobra, 200 metara od groblja, kosovski Albanci napali su kosovske Srbe koji su bili u vozilima. Jedan čovek je ubijen, a deset je ranjeno. Dvoje od ranjenih ranije su radili za OEBS-KVM.

Spisak identifikovanih tela

Ime	Prezime	Pol	Starost
Abdullah	HAXHIMEHMETI	muški	45 godina
Džemil	HOTI	muški	38 godina
Enver	MUNOGLI	muški	58 godina
Zeki	LLAPASHTICA	muški	33 godine
Erolj	MUSTAFA	muški	31 godina
Fatmir	MUSTAFA	muški	34 godine
Emir	ABAZI	muški	35 godina
Murat	EMINI	muški	50 godina
Arben	EMINI	muški	27 godina
Skender	PACARADA	muški	38 godina
Enver	PECI	muški	43 godine
Ismet	SEDJU	muški	50 godina
Rexhep	SEDJU	muški	55 godina
Mustafa	RADONICI	muški	28 godina
Emir	PLLANA	muški	21 godina
Enes	PLLANA	muški	28 godina
Mehmet	SEFERI	muški	35 godina
Abide	SHALLA	ženski	78 godina
Fatmir	SHOSHOLI	muški	33 godine
Hajda	GANI	muški	nepoznata

Vaganica/Vaganice, opština Kosovska Mitrovica

KFOR je 30. juna primetio 50 svežih grobova na groblju u Vaganici. Predstavnik OEBS-a je razgovarao sa meštanima i saznao da je UČK možda učestvovala u sakupljanju i sahrani ubijenih. ICTY je radio na ovoj lokaciji od 28. septembra do 1. oktobra. Porodice su identifikovale 37 tela. Među mrtvima je bilo sedam žena. Dvanaest žrtava bilo je ubijeno vatrenim oružjem ili je izbodeno. Uzrok smrti preostalih lica je nepoznat.

Spisak identifikovanih tela

Ime	Prezime	Pol	Starost
Blerim	DURMISHI	muški	nepoznata
Fazile	ISTREFI	ženski	nepoznata
Rustem	HAJRIZI	muški	nepoznata
Pilana	BUJAR	muški	nepoznata
Azab	GECI	ženski	nepoznata
Bilal Sanani	SARITE	ženski	nepoznata
Fazil Ferat	ZENUNI	muški	nepoznata
Sefedin	SHALA	muški	nepoznata
Adem	MUDERIZI	muški	nepoznata
Bashkim	ABAZI	muški	nepoznata
Mehdi	TAHIRI	muški	nepoznata
Sami	SAHITI	muški	nepoznata
Bedri	MUJA	muški	nepoznata
Fadmi	AVDYLI	muški	nepoznata
Smaka	MALIQI	muški	nepoznata
Naim	TAHIRI	muški	nepoznata
Bajram	TAHIRI	muški	nepoznata
Zelihe	HABIBAJ	ženski	nepoznata
Avdi	VRELAKU	muški	nepoznata
Xheme	XHEMA	muški	nepoznata

Krajem oktobra, 17 tela je i dalje bilo neidentifikovano.

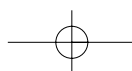
OBLAST PEĆI/PEJE

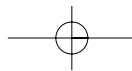
Bistražin/Bistrashin, opština Đakovica/Gjakovë⁹

Ima tvrdnji da su srpske snage bezbednosti sahranile mrtve na ovoj lokaciji oko 28. aprila. Po procenama, 20 ljudi je jednom prilikom ubijeno i sahranjeno na ovoj lokaciji. OEBS je posetio i dokumentovao lokaciju 6. jula.

Breg/Breg, opština Peć

Dva tela u stanju raspadanja pronađena su u kabini slupanog kamiona južno od glavnog puta. OEBS je posetio i dokumentovao ovu lokaciju 22. juna.

Brolić/Broliq, opština Peć¹⁰

Jedno raspadnuto telo pronađeno je na obali reke. Nije bilo svedoka niti je telo identifikovano. OEBS je posetio i dokumentovao lokaciju 4. jula.

Čelopek/Qallapek, opština Peć¹¹

Pronađeni su ostaci spaljenih kostiju dva tela, kao i ostaci trećeg. Tela nisu identifikovana. OEBS je posetio i dokumentovao lokaciju 2. jula.

Čerovik/Cerrovike, opština Klina/Kline¹²

Četiri tela su pronađena na grobu u Čeroviku. Meštani su tela identifikovali kao:

Ime	Prezime	Pol	Starost
Frane	LEKAJ	muški	60 godina
Zoje	LEKAJ	ženski	58 godina
Mikel	LEKAJ	muški	26 godina
Francike	LEKAJ	ženski	22 godine

Okolnosti njihove smrti nisu poznate; ove žrtve, međutim, nisu nosile uniforme.

Ćuška-1/Qysh, opština Peć¹³

Otkrivena su 42 tela, sahranjena u jednoj grobnici. Po navodima jednog svedoka, 38 tela spaljeno je do pepela, dok četiri vatra nije zahvatila. Dva člana porodice lokalnog komandanta UČK bili su među ubijenima (vidi dole). OEBS je posetio i dokumentovao lokaciju 24. jula.

Spisak identifikovanih tela

Ime	Prezime	Pol	Starost
Agim	CEKU	muški	nepoznata
Kadri	CEKU	muški	nepoznata

Ćuška-2/, opština Peć¹⁴

Po navodima svedoka, jedan stariji par je 13. maja otet iz centra Peći i likvidiran iza kuće u blizini glavnog puta. Nekoliko svedoka videlo je i identifikovalo tela 14. i 20. juna. Žrtve su sahranjene u blizini. Nekoliko kostiju se i dalje nalazilo na ovoj lokaciji 6. jula kada je OEBS posetio i dokumentovao lokaciju.

Spisak identifikovanih tela

Ime	Prezime	Pol	Starost
Aziz	SHARAPOLLI	muški	nepoznata
Nedživane	SHARAPOLLI	ženski	nepoznata

Đakovica, opština Đakovica¹⁵

Tri raspadnuta tela pronađena su u blizini fabrike „Metalka“. Još jedno telo je pronađeno u obližnjoj betonskoj konstrukciji. OEBS je posetio i dokumentovao lokaciju 11. avgusta. Tela nisu identifikovana.

Kosurić/Kosuriq, opština Peć¹⁶

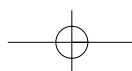
Dva identifikovana tela pronađena su u bunaru. OEBS je dokumentovao lice mesta dok je specijalni tim ICRC uklanjao tela.

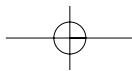
Spisak identifikovanih tela

Ime	Prezime	Pol	Starost
Isuf	MAZNIKOLLI	muški	47 godina
Zumer	THAQI	muški	81 godina

Ozrim/Ozdrim, opština Peć¹⁷

OEBS-u su pokazane različite lokacije u selu, gde su srpske snage 7. maja navodno ubile više ljudi. OEBS je dokumentovao lokacije 2. jula.

Spisak identifikovanih tela

Ime	Prezime	Pol	Starost
Isa	KRASNIQI	muški	nepoznata
Sherije	KRASNIQI	ženski	nepoznata
Zymer	KRASNIQI	muški	nepoznata
Rruk	KRASNIQI	ženski	nepoznata
Ajshe	KRASNIQI	ženski	nepoznata
Arlinda	KRASNIQI	ženski	nepoznata
Esad	MORINA	muški	nepoznata

Peć, opština Peć¹⁸

Raspadnuto telo pronađeno je blizu poljane. Telo je bilo bez odeće, osim para čarapa, a nešto odeće je ležalo u blizini. OEBS je dokumentovao lokaciju 4. jula.

Kraljane/Kralan, opština Đakovica¹⁹

OEBS je 23. juna posetio i dokumentovao selo Kraljane, gde su meštani pronašli deset različitih lokacija, sve u neposrednoj blizini jedna druge. Na lokacijama su se nalazile, kako se činilo, ljudske kosti, a bilo je je i tragova vatre. Broj potencijalnih žrtava nije poznat.

Peć, Ulica 8. maja broj 20, opština Peć²⁰

Pronađeno je spaljeno telo, umotano u crveno ćebe. OEBS je dokumentovao lokaciju 3. jula.

Peć, u blizini skladišta humanitarne organizacije „Mercy Corps“, opština Peć

Komšija je OEBS-u ukazao na lokaciju gde su prema navodima pripadnici MUP-a ubili šest kosovskih Albanaca i zapalili kuću. Kosti tri žrtve bile su vidljive u ruševinama kuće, a neke kosti nalazile su se na ulazu u kuću. Nekoliko kostiju se videlo i na drugom mestu na istoj lokaciji. OEBS je posetio i dokumentovao lokaciju 22. juna.

Peć, opština Peć²¹

Tri tela su pronađena 2. jula. Noge jedne žrtve bile su vezane žicom i odećom. Tela nisu identifikovana. OEBS je posetio lokaciju 4. jula.

Rugovska klisura, opština Peć²²

Kosovski Albanac otkrio je spaljeno telo u pećini i obavestio OEBS. Od tela su ostale samo kosti, a lobanje nije bilo. Tim OEBS-a posetio je i dokumentovao lokaciju 15. avgusta.

Ruhot/Rhuot, opština Peć

OEBS je posetio zgradu u kojoj su se navodno nalazila spaljena tela i mesto koje bi moglo biti grob sa kostima i lobanjama najmanje dva ljudska bića. OEBS je posetio i dokumentovao lokaciju 3. jula.

Srbobran/Gjurakovc, opština Istok/Istog²³

U bunaru je pronađeno raspadnuto telo muškarca. Pretpostavljalo se da je u pitanju telo Albanca starog između 60 i 70 godina. OEBS je posetio i dokumentovao lokaciju 20. avgusta.

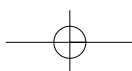
Starodvorane-1/Staradran, opština Istok

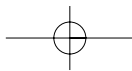
OEBS-u je ukazano da je na seoskom groblju iskopana zemlja; meštani procenjuju da je na ovoj lokaciji sahranjeno 12 tela. OEBS je posetio i dokumentovao lokaciju 3. jula.

OBLAST PRIŠTINE/PRISHTINE

Braina/Braine, opština Podujevo/Podujeve²⁴

OEBS je 11. avgusta otišao u selo Braina da dokumentuje ekshumaciju tela:

Ime	Prezime	Pol	Starost
Elez	NURA	muški	54 godine

Njegov identitet utvrdio je član porodice, a dodatno potvrdio sused koji ga je sahranio. Žrtva je navodno ubijena vatrenim oružjem.

Dobri Dub/Doberdup, opština Kosovo Polje/Fushe Kosove²⁵

OEBS je 29. jula posetio selo Dobri Dub, gde su vršena ispitivanja materije za koja se pretpostavlja da su spaljeni ostaci ljudskih tela. Okolnosti smrti nisu poznate i nema načina da se utvrditi identitet tela.

Graštica/Grashtice, opština Priština²⁶

OEBS je 6. jula posetio lokaciju u selu Graštica. Otkrivena su dva odvojena groba, na 10 metara udaljenosti jedan od drugog. Ima podataka da se u većem grobu nalazi i do četiri tela, dok se u manjem nalaze dva. Nema informacija, međutim, o mogućem identitetu eventualnih žrtava ili o okolnostima smrti.

Kruševac/Krushëfc, opština Obilić/Obiliq²⁷

OEBS je 21. jula posetio lokaciju u selu Kruševac, gde je dokumentovao detalje lokacije na kojoj su navodno četiri čoveka ubijena i spaljena. Postoje navodi da su na lokaciji pronađene ljudske kosti, ali identifikacija nije bila moguća.

Lukare-1/Llukare, opština Priština²⁸

OEBS je 15. jula ispitao groblje u selu Lukare, a 17. jula dokumentovao je ekshumaciju petnaest tela, od kojih je trinaest identifikovano kao:

Ime	Prezime	Pol	Starost
Idriz	GUBETI	ženski	nepoznata
Fehat	PODVORICA	muški	nepoznata
Arsim	JASHARI	muški	27 godina

Avni	RAMADANI	muški	27 godina
Rifat	MUSOLI	muški	50 godina
Ali	JAHA	muški	48 godina
Isa	KRASNIQI	muški	42 godine
Mehmet	ISLAMI	muški	36 godina
Fatmir	VITIJA	muški	25 godina
Muharem	HYSENI	muški	22 godine
Afrim	ZUMERI	muški	25 godina
Besim	HASANI	muški	21 godina
Shemsi	MEHANA	muški	30 godina

Krajem oktobra, tela dvojice muškaraca još nisu bila identifikovana.

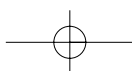
Nijedno od ekshumiranih tela nije bilo u uniformi. Veruje se da su sva identifikovana lica bili kosovski Albanci koji su navodno izdvojeni iz konvoja ljudi koji se kretao kroz ovaj kraj tokom aprila. Kod nekih tela pronađena su lična dokumenta.

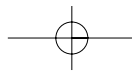
Lukare-2, opština Priština²⁹

OEBS je 16. jula posetio drugo groblje u selu Lukare, a 22. jula dokumentovao ekshumaciju 18 tela, od kojih su rođaci, prisutni na ekshumaciji, identifikovali 17:

Ime	Prezime	Pol	Starost
Xhetulah	VELIU	muški	48 godina
Zeqir	HAXHOLI	muški	45 godina
Mehmet	SEKIRAQA	muški	44 godine
Rexhep	SEJDIA	muški	43 godine
Heset	DEMOLLI	muški	42 godine
Rahman	H Aidini	muški	41 godina
Milazim	CANOLLI	muški	36 godina
Salih	HAXHOLLI	muški	35 godina
Fatmir	KRASNIQI	muški	29 godina
Hizri	VLLASALIU	muški	25–27 god.
Shemsedin	VLLASLIU	muški	24 godine
Mentor	LEPOSHTICA	muški	23 godine
Rexhep	AHMETI	muški	23 godine
Fatmir	SELIMI	muški	21 godina
Enver	GASHI	muški	20 godina
Muharem	PACOLLI	muški	20 godina

Krajem oktobra, jedno telo je i dalje bilo neidentifikovano.

Nijedno od tela nije bilo u uniformi, a kod većine tela u toku ekshumacije pronađena su lična dokumenta. Veruje se da su sve žrtve kosovski Albanci koji su navodno izdvojeni iz konvoja koji se kroz ovaj kraj kretao u aprilu.

Makovac/Makofc, opština Priština³⁰

OEBS je 1. jula posetio groblje u selu Makovac i ispitao lokaciju. Na dan 20. jula dokumentovao je ekshumaciju 16 tela, od kojih su rođaci na lokaciji identifikovali sledeće:

Ime	Prezime	Pol	Starost
Sali	HASANI	muški	51 godina
Haradin	ZHUJANI	muški	47 godina
Halil	HALILI	muški	46 godina
Hisen	HAXHOLLI	muški	44 godine
Fehmi	MAKOLLI	muški	40 godina
Nuhi	METOLLI	muški	38 godina
Rasim	KRASNIQI	muški	35 godina
Fatmir	VITIA	muški	32 godine
Aziz	MAKOLLI	muški	30 godina
Belul	MAKOLLI	muški	26 godina
Enver	VITIA	muški	26 godina
Vesel	HASANI	muški	25 godina
Naser	HAXHOLLI	muški	23 godine
Gazmend	ALIJA	muški	22 godine
Bekim	HALILI	muški	20 godina
Milahir	HASANI	muški	20 godina

Nijedno od tela nije bilo u uniformi, a kod većine tela pri ekshumaciji su pronađena lična dokumenta. Veruje se da su sve žrtve kosovski Albanci koji su navodno izdvojeni iz konvoja koji se kroz ovaj kraj kretao u aprilu.

Nakarade, opština Kosovo Polje³¹

OEBS je 2. jula posetio lokaciju u Nakaradama. Primećeno je dvadeset pet odvojenih rovova veličine groba. Prijavljeno je da se u neposrednoj blizini nalaze ljudske kosti. U vreme dokumentovanja lokacije nije bilo moguće utvrditi da li se na lokaciji nalaze tela.

Orlović/Shkabaj, opština Priština³²

OEBS je 25. jula posetio lokaciju u selu Orlović, gde su članovi porodice izvršili ekshumaciju tela dve žene. Žrtve su identifikovane kao:

Ime	Prezime	Pol	Starost
Fatime	RAMA	ženski	69 godina
Valdete	MULIQI	ženski	16 godina

Obe žrtve su ubijene vatrenim oružjem; nisu bile u uniformi.

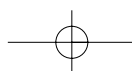
Podujevo, opština Podujevo³³

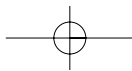
OEBS je 19. jula prisustvovao ekshumaciji na groblju u Podujevu. Meštani i rođaci izvršili su ekshumaciju devetnaest tela koja su identifikovana kao:

Ime	Prezime	Pol	Starost
Idriz	TAHIRI	muški	69 godina
Selim	TAHIRI	muški	41 godina
Shehide	BOGUJEVCI	ženski	66 godina
Shefkate	BOGUJEVCI	ženski	43 godine
Sala	BOGUJEVCI	ženski	39 godina
Nora	BOGUJEVCI	ženski	15 godina
Shpend	BOGUJEVCI	muški	12 godina
Shpetm	BOGUJEVCI	muški	10 godina
Seliman	GASHI	muški	68 godina
Nefise	LLUGALIU	ženski	55 godina
Fezdrie	LLUGALIU	ženski	22 godine
Feriz	FAZLIU	muški	80 godina
Hamdi	DURIQI	muški	71 godina
Isma	DURIQI	ženski	67 godina
Fetnete	DURIQI	ženski	36 godina
Dafina	DURIQI	ženski	10 godina
Arber	DURIQI	muški	8 godina
Mimosa	DURIQI	ženski	6 godina
Albion	DURIQI	muški	2 godine

Krajem oktobra, preostalo je da se identifikuje još 17 tela.

Većina žrtava bili su članovi tri porodice za koje se veruje da su ubijene u jednom navratu tokom marta. Niko od žrtava nije bio u uniformi.

Priština, opština Priština³⁴

OEBS je 13. avgusta posetio lokaciju u Sarajevskoj ulici broj 52, gde su iz zadnjeg dvorišta kuće ekshumirana tela dva muškarca. Nijedno od tela nije identifikovano zato što su bila u poodmaklom stanju raspadanja.

Priština, Dragodan, opština Priština³⁵

OEBS je 16. jula posetio grobnicu u Dragodanu. Na ovoj lokaciji se nalazio veliki broj – više od 50 – neobeležanih grobova, pored grobova, obeleženih na uobičajen način. OEBS nije primio dodatne informacije o broju i identitetu tela.

Priština, opština Priština³⁶

OEBS je 23. jula obišao lokaciju u udaljenom delu opštine Priština, u okolini naselja Halabak. Članovi porodice su na ovoj lokaciji ekshumirali tela dva muškarca, a zatim ih ponovo sahranili. Žrtve su identifikovane kao:

Ime	Prezime	Pol	Starost
Mehdi	KOSHUMI	muški	23 godine
Fevzi	KOSHUMI	muški	16 godina

Okolnosti smrti ovih muškaraca nisu poznate.

Priština, opština Priština³⁷

OEBS je 28. jula posetio lokaciju na kojoj su iz četiri groba ekshumirana tela pet lica. Članovi porodice su ih identifikovali kao:

Ime	Prezime	Pol	Starost
Fehmi	BLAKQORI	muški	60 godina
Miradije	BLAKQORI	ženski	56 godina
Mahmut	BLAKQORI	muški	55 godina
Sabile	BLAKQORI	ženski	50 godina
Labinot	BLAKQORI	muški	14 godina

Okolnosti smrti ovih ljudi nisu poznate.

Priština, opština Priština³⁸

OEBS je 3. avgusta obišao lokaciju na kojoj su ekshumirana tela pet muškaraca. Svedok ubistva je identifikovao tela kao:

Ime	Prezime	Pol	Starost
Osman	RAHMANRI	muški	nepoznata
Ajshe	ALIU	ženski	nepoznata
Mihrije	ISLAMI	ženski	nepoznata
Nazife	BISLIMI	ženski	nepoznata
Ahmet	ISLAMI	muški	nepoznata

Sve žrtve su navodno ubijene u aprilu; niko od njih nije bio u uniformi.

Priština, opština Priština³⁹

OEBS je 15. avgusta posetio ulicu Lagjja e Spitalit broj 66. Član porodice je ekshumirao i identifikovao telo muškarca kao:

Ime	Prezime	Pol	Starost
Ruhan	IBRAHIMI	muški	60 godina

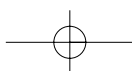
Žrtva je navodno ubijena kada se vraćala kući 28. marta.

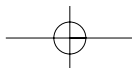
Propaštica/Prapashtice, opština Priština⁴⁰

OEBS je 29. septembra posetio oblast Propaštice. Otkrivena je lokacija sa nedavno iskopanom zemljom. Uzeti su podaci od svedoka koji je prisustvovao ubistvu dva muškarca za koje se veruje da su sahranjeni na ovoj lokaciji; oni su:

Ime	Prezime	Pol	Starost
Vehbi	BUKOLLI	muški	nepoznata
Ali	BUKOLLI	muški	nepoznata

Zabeležena su brojna dodatna svedočenja i izveštaj je predat ICTY.

Sojevo/Sojeve, opština Uroševac/Ferizaj⁴¹

OEBS je 28. jula obišao selo Sojevo, gde su iz jednog groba ekshumirana tela tri muškarca. Članovi porodice su ih identifikovali kao:

Ime	Prezime	Pol	Starost
Shaqir	KQIKU	muški	nepoznata
Shukri	KQIKU	muški	75 godina
Haki	KQIKU	muški	71 godina

Nijedno od tela nije bilo u uniformi. Veruje se da su žrtve ubijene vatrenim oružjem.

PRIZREN/PRIZREN**Ljubižda/Lubizhde, opština Orahovac/Rrahovec⁴²**

OEBS je 16. jula posetio Ljubiždu i otkrio 13 napola zakopanih tela, razbacanih po selu. Imena svih žrtava su poznata. Osam žrtava su članovi porodice Nerjovaj, tri žrtve pripadaju porodici Gegoli (Gegolli) i dve porodici Dušku (Dushku).

Randubrava-2/Randobrave, opština Prizren⁴³

OEBS je 9. avgusta dokumentovao ekshumaciju sedam grobova u Randubravi. U grobovima je sahranjeno sedam članova porodice Pajaziti. Svi su bili civili od 3 do 83 godine. Oni su navodno ubijeni granatom 25. marta dok su se krili sa velikom grupom meštana Randobrave i susednih sela.

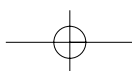
Jedini preživeli rođak je identifikovao tela.⁴⁴

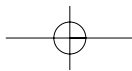
Opteruša/Opterushe, opština Orahovac

OEBS je 28. avgusta dokumentovao ekshumaciju tela jednog muškarca iz Opteruše, opština Orahovac, u selu Guncat/Gumcat, opština Suva Reka/Suhareke. Muškarac je navodno ubijen 25. aprila, a sahranili su ga meštani. Telo su identifikovala njegova dva brata i odnela na ponovnu sahranu u Opteruši.

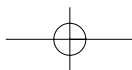
Ime	Prezime	Pol	Starost
Sylejman	BYTICI	muški	nepoznata

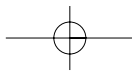
- 1 Dokumentacija lokacije obuhvata: kompletne iskaze o prirodi navedenog incidenta, kao što je broj mogućih žrtava i njihova tačna lokacija; pozicija utvrđena satelitom za globalno lociranje (GPS); fotografski zapis lokacije i okolne oblasti, načinjen filmom od 35 mm i video kamerom, uključujući sve predmete koji su pronađeni u okolini lokacije koji mogu biti od koristi kao dokazni materijal; zapis na licu mesta svih aktivnosti koje se obavljaju na lokaciji, uključujući razgovore sa svedocima, dobijene podatke i opservacije lokacije. Položaj i plan lokacije je skiciran.
- 2 Oblast odgovornosti Gnjilana obuhvata Kosovsku Kamenicu/Kamenice, Novo Brdo/Novoberde i Vitinu/Viti. ICTY je izvršio ekshumaciju masovne grobnice oko 17–23. septembra u Kačaniku/Kacanik. U ovoj grobnici pronađeno je 25 tela (videti izveštaj Regionalnog centra u Prištini), a u drugoj obližnjoj lokaciji pronađeno je osam tela. Sve žrtve bili su kosovski Albanci.
- 3 GN/GN/0011/99.
- 4 GN/GN/0117/99.
- 5 MI/MI/0050/99.
- 6 MI/MI/0034/99.
- 7 MI/MI/0035/99.
- 8 PE/PE/0001/99.
- 9 PE/PE/0030/99 i PE/PE/0034/99.
- 10 PE/PE/0029/99.
- 11 PE/PE/0007/99.
- 12 PE/PE/0065/99.
- 13 PE/PE/0005/99.
- 14 PE/PE/0012/99.
- 15 PE/PE/0046/99.
- 16 PE/PE/0003/99.
- 17 PE/PE/0031/99.
- 18 PE/PE/0009/99.
- 19 PR/PR/0104/99.
- 20 PE/PE/0032/99.
- 21 PE/PE/0008/99.
- 22 PE/PE/0047/99.
- 23 PE/PE/0038/99.
- 24 PE/PE/0155/99.
- 25 PE/PE/0252/99.
- 26 PE/PE/0084/99.

27 PE/PE/0146/99.	37 PR/PR/0151/99.
28 PE/PE/0105/99 i PE/PE/0097/99.	38 PR/PR/0150/99.
29 PE/PE/0065/99 i PE/PE/0111/99.	39 PR/PR/0163/99.
30 PE/PE/0081/99 i PE/PE/0107/99.	40 PR/PR/0279/99.
31 PE/PE/0083/99.	41 PR/PR/0149/99.
32 PE/PE/0148/99.	42 PZ/PZ/0013/99.
33 PR/PR/0106/99.	43 PZ/PZ/0036/99.
34 PR/PR/0161/99.	44 PZ/PZ/0034/99.
35 PR/PR/096/99.	
36 PR/PR/0147/99.	

DODATAK IV

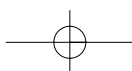
SRPSKI I ALBANSKI NAZIVI

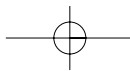
NASELJA NA KOSOVU (LISTA UNHCR)

NASELJA NA KOSOVU PO ALFABETSKOM REDOSLEDU PREMA SRPSKIM NAZIVIMA

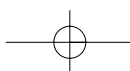
Srpski naziv	Albanski naziv	Opština	Srpski naziv	Albanski naziv	Opština
Ade	Hade	Obilić/Obiliq	Brekovac	Brekoc	Đakovica/Gjakova
Ajkobila	Hajkobile	Priština/Prishtina	Bresje	(n/a)	Kosovo Polje/Fushe Kosove
Ajnovce	Hajnoc	Kos. Kamenica/Kamenice	Bresnica	Bresnice	Zvečan/Zvecan
Ajvalija	Hajvali	Priština/Prishtina	Brestovac	Brestoc	Orahovac/Rrahovec
Alabak	Halabak	Podujevo/Podujeve	Batlava	Batlave	Podujevo/Podujeve
Alagina Reka	Reka e Alhages	Peć/Peja	Batusa	Batuse	Đakovica/Gjakova
Androvac	Androfc	Lipljan/Lipjan	Batusa	(n/a)	Kosovo Polje/Fushe Kosove
Arijaca	(n/a)	Kosovo Polje/Fushe Kosove	Bec	Bec	Đakovica/Gjakova
Atmađa	Atmagje	Prizren/Prizren	Bečić	Beqiq	Vučitrn/Vushtrri
Babaj Baks	Babaj i Bokes	Đakovica/Gjakova	Begov Lukavac	Llukafci Begut	Istok/Istog
Babaloć	Baballoq	Dečani/Decane	Begunce	Begunce	Vitina/Viti
Babice	Babiq	Peć/Peja	Bela Crkva	Bellacerke	Orahovac/Rrahovec
Babice	(n/a)	Zubin Potok/Zubin Potok	Belaje	Bastovice	Dečani/Decane
Babin Most	Babimoc	Obilić/Obiliq	Belanica	Bellanice	Suva Reka/Suhareke
Babljak	Bablak	Uroševac/Ferizaj	Beleg	Beleg	Dečani/Decane
Babudovica	Babudovice	Zubin Potok/Zubin Potok	Belica	(n/a)	Istok/Istog
Bačka	Backe	Gora/Dragash	Belince	Belince	Štimlje/Shtime
Badovac	Badofc	Priština/Prishtina	Belo Brdo	Belloberda	Leposavić/Leposaviq
Bajčina	Bajcine	Podujevo/Podujeve	Belo Polje	Bellopoje	Istok/Istog
Bajgora	Bajgore	Kos. Mitrovica/Mitrovica	Belo Polje	Bellopoje	Peć/Peja
Baks	Baks	Srbica/Skenderai	Belo Polje	Bellopoje	Podujevo/Podujeve
Baksija	Bakshi	Obilić/Obiliq	Belobrod	(n/a)	Gora/Dragash
Balaban	Balaban	Priština/Prishtina	Belograce	(n/a)	Kačanik/Kacanik
Balanče	Ballance	Vitina/Viti	Beluce	Beluqe	Leposavić/Leposaviq
Balić	(n/a)	Uroševac/Ferizaj	Benčuk	Bequk	Vučitrn/Vushtrri
Balince	Balince	Klina/Kline	Berberište	Berberishte	Leposavić/Leposaviq
Balince	Balince	Vučitrn/Vushtrri	Berevce	Berefc	Štrpce/Shterpce
Balovac	Ballofc	Podujevo/Podujeve	Beriša	Berishe	Glogovac/Gllogoc
Bandulić	Banulle	Lipljan/Lipjan	Berivojce	Berivojce	Kos. Kamenica/Kamenice
Banja	Baje	Istok/Istog	Berjak	Berjaje	Đakovica/Gjakova
Banja	Baje	Srbica/Skenderai	Berkovo	Berkove	Klina/Kline
Banja	Banje	Suva Reka/Suhareke	Besinje	Besinje	Priština/Prishtina
Banja	Baje	Zubin Potok/Zubin Potok	Biba	Bibe	Uroševac/Ferizaj
Banjica	Bajice	Glogovac/Gllogoc	Bica	Biq	Klina/Kline
Banjica	Ilxha e Pejes	Istok/Istog	Bičevac	Biccc	Kačanik/Kacanik
Banjica	Baice	Kačanik/Kacanik	Billince	Billince	Gnjilane/Gjilan
Banjica	Bajice	Lipljan/Lipjan	Biluša	Billushe	Prizren/Prizren
Banjska	Banjske	Vučitrn/Vushtrri	Binač	Binaq	Vitina/Viti
Banjska	Bajske	Zvečan/Zvecan	Bistračin	Bistrazhin	Đakovica/Gjakova
Banjska Reka	Reke e Banske	Zvečan/Zvecan	Bistrica	Bistrice	Leposavić/Leposaviq
Banjski Suvi Do	Lugmire	Zvečan/Zvecan	Bivoljak	Bivolak	Vučitrn/Vushtrri
Banov Do	Banovdol	Zvečan/Zvecan	Blace	Bllace	Suva Reka/Suhareke
Baraina	Baraina	Podujevo/Podujeve	Blagaje	Bllagaje	Peć/Peja
Barane	Barane	Peć/Peja	Blato	(n/a)	Kos. Kamenica/Kamenice
Bardonić	Bardhaniq	Đakovica/Gjakova	Blato	Bllate	Podujevo/Podujeve
Bardosan	Bardhasan	Đakovica/Gjakova	Bljac	Blac	Gora/Dragash
Bare	Bare	Kos. Mitrovica/Mitrovica	Bob	Bob	Kačanik/Kacanik
Bare	Bare	Leposavić/Leposaviq	Bobovac	Bubavec	Klina/Kline
Bariljevo	Barileve	Priština/Prishtina	Boge	Boga	Peć/Peja
Bataire	Batahire	Kos. Mitrovica/Mitrovica	Bojnove	(n/a)	Zubin Potok/Zubin Potok
Borova	Borove	Leposavić/Leposaviq	Bokšić	Bokshiq	Klina/Kline
Bosce	(n/a)	Kos. Kamenica/Kamenice	Boljetin	Boletin	Zvečan/Zvecan
Bošljane	Boshlan	Vučitrn/Vushtrri	Boljevce	Bolec	Kos. Kamenica/Kamenice
Bostane	Bostan	Novo Brdo/Novoberde	Borčane	Borcan	Leposavić/Leposaviq
Bozevce	Zotaj	Kos. Kamenica/Kamenice	Celopek	Callapek	Lipljan/Lipjan
Brabonjić	Brabonij	Kos. Mitrovica/Mitrovica	Celopek	Qallapek	Peć/Peja
Bradaš	Braash	Podujevo/Podujeve	Ceranja	Ceraj	Leposavić/Leposaviq
Braina	Braine	Podujevo/Podujeve	Čerim	Qerim	Đakovica/Gjakova
Brasaljce	Bresalc	Gnjilane/Gjilan	Cerkez Sadovina	Sadovine e Cerkezev	Vitina/Viti
Bratilovce	(n/a)	Kos. Kamenica/Kamenice	Cernica	Cernice	Gnjilane/Gjilan
Bratotin	Bratotine	Orahovac/Rrahovec	Cerovik	Cerrovike	Klina/Kline
Brece	Brece	Podujevo/Podujeve	Cesanovica	(n/a)	Zubin Potok/Zubin Potok

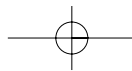
1 U ovom, kao i u sledećem dodatku, sačuvan je način pisanja toponima koji je koristila OEBS-KVM, kako bi čitaoci lakše utvrdili o kojim se naseljima radi u slučajevima gde postoje nedoumice zbog različitog ili nstandardizovanog pisanja naziva.

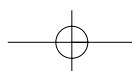

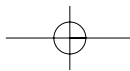
Srpski naziv	Albanski naziv	Opština	Srpski naziv	Albanski naziv	Opština
Českovo	Qeskove	Klina/Kline	Dedinje	Dedi	Kos. Mitrovica/Mitrovica
Ciflak	Cifllak	Orahovac/Rrahovec	Deić	Deiq	Klina/Kline
Ciflak	Cifllak	Vitina/Viti	Delovce	Dellofc	Suva Reka/Suhareke
Ćirez	Qirez	Srbica/Skenderai	Desetak	Desetak	Leposavić/Leposaviq
Cirkovice	(n/a)	Leposavić/Leposaviq	Desivojce	Desivojce	Kos. Kamenica/Kamenice
Citak	Citak	Srbica/Skenderai	Deva	Deve	Đakovica/Gjakova
Citluk	(n/a)	Zubin Potok/Zubin Potok	Devaja	Devaje	Vitina/Viti
Crepulja	(n/a)	Zubin Potok/Zubin Potok	Devet Jugovića	Nente Jugoviq	Priština/Prishtina
Brestovik	Brestovik	PotokPeć/Peja	Devetak	(n/a)	Štimlje/Shtime
Brevnik	Bervenik	Gora/Dragash	Dikance	(n/a)	Gora/Dragash
Brezanik	Berzhenik	Obilić/Obiliq	Dince	Dince	Kačanik/Kacanik
Brezna	Brezne	Štrpce/Shterpce	Divjaka	Divjake	Lipljan/Lipjan
Breznica	Breznice	Orahovac/Rrahovec	Đakovica	Gjakove	Đakovica/Gjakova
Brezovica	Brezovice	Zubin Potok/Zubin Potok	Đelekare	Gjylekare	Vitina/Viti
Brnjaca	Bernjake	Srbica/Skenderai	Đeneral Janković	Hani i Elezit	Kačanik/Kacanik
Brnjak	Bernjak	Gora/Dragash	Đinovce	Gjiaoc	Suva Reka/Suhareke
Bročna	Buroje	Štrpce/Shterpce	Đocaj	Gjocaj	Dečani/Decane
Brod	Brad	Gora/Dragash	Đonaj	Gjonaj	Prizren/Prizren
Brod	Brod	Peć/Peja	Đurakovac	Gjurakovc	Istok/Istog
Brodosavce	Brodosane	Đakovica/Gjakova	Đurđev Dol	Gjurgjedoli	Kačanik/Kacanik
Brolić	Broliq	Lipljan/Lipjan	Đuriševce	(n/a)	Kos. Kamenica/Kamenice
Brovina	Brovine	Vučitrn/Vushtrri	Đurkovce	Gjurkoc	Štimlje/Shtime
Brus	Brus	Gora/Dragash	Đoblibare	Doblibare	Đakovica/Gjakova
Brusnik	Brusnik	Leposavić/Leposaviq	Dobra Luka	Doberlluke	Vučitrn/Vushtrri
Brut	(n/a)	Zubin Potok/Zubin Potok	Dobra Voda	Ujmir	Klina/Kline
Brzance	Berzance	Orahovac/Rrahovec	Dobrava	Mirate	Leposavić/Leposaviq
Bube	Bube	Peć/Peja	Dobrcane	Miresh	Gnjilane/Gjilan
Bublje	Bubel	Gora/Dragash	Dobri Do	Doberdoll	Peć/Peja
Bucane	Buqan	Suva Reka/Suhareke	Dobri Do	Doberdoll	Podujevo/Podujeve
Buce	Buqe	Klina/Kline	Dobri Dol	Doberdoll	Klina/Kline
Budakovo	Budakove	Lipljan/Lipjan	Dobri Dol	Doberdoll	Orahovac/Rrahovec
Budisavci	Budisallc	Suva Reka/Suhareke	Dobri Dub	Doberdup	Kosovo Polje/Fushe Kosove
Bujanice	Bujan	Vušitrn/Vushtrri	Dobrić	Dobriq	Đakovica/Gjakova
Bukoš	Bukosh	Lipljan/Lipjan	Dobrić	(n/a)	Đakovica/Gjakova
Bukoš	Bukosh	Gnjilane/Gjilan	Dobrodeljane	Doberdolan	Suva Reka/Suhareke
Bukovica	Bukovishte	Gnjilane/Gjilan	Dobroč	Dobrosh	Đakovica/Gjakova
Bukovik	Bukovik	Podujevo/Podujeve	Dobročevac	Dobroshc	Glogovac/Gillogoc
Burince	Burince	Zubin Potok/Zubin Potok	Dobrosvina	(n/a)	Zubin Potok/Zubin Potok
Burince	Burice	Uroševac/Ferizaj	Dobrotin	Dobratin	Lipljan/Lipjan
Burlate	Burlate	Priština/Prishtina	Dobrotin	Dobratine	Podujevo/Podujeve
Burnik	Burnik	Kos. Kamenica/Kamenice	Dobruša	Dobrushe	Istok/Istog
Businje	Busi	Gora/Dragash	Dobrušte	Dobruzhe	Prizren/Prizren
Busovata	Busovate	Vitina/Viti	Doganjevo	(n/a)	Uroševac/Ferizaj
Buzec	(n/a)	Klina/Kline	Doganović	Doganaj	Kačanik/Kacanik
Buzovik	Buzovik	Zubin Potok/Zubin Potok	Doganaj	Dojnice	Prizren/Prizren
Čabić	Qabiq	Priština/Prishtina	Dolac	Dollc	Klina/Kline
Cabra	Caber	Suva Reka/Suhareke	Dolj	Dal	Đakovica/Gjakova
Caglavica	Cagllavice	Prizren/Prizren	Doljak	Dolak	Vučitrn/Vushtrri
Čajdrak	Qajdrak	Kos. Kamenica/Kamenice	Doljane	Dolan	Zvečan/Zvecan
Caparce	Ceparce	Kos. Kamenica/Kamenice	Dolovo	Dollove	Klina/Kline
Carakovce	Catkoc	Vučitrn/Vushtrri	Domanek	Damanek	Glogovac/Gillogoc
Carevce	Carefc	Zubin Potok/Zubin Potok	Domanek	Domanek	Orahovac/Rrahovec
Cecelija	Ceceli	Gnjilane/Gjilan	Domorovce	(n/a)	Kos. Kamenica/Kamenice
Cecevo	(n/a)	Orahovac/Rrahovec	Donja Bitinja	Biti e Ulet	Štrpce/Shterpce
Celik	Celi	Peć/Peja	Donja Brnjica	Bernica e Poshteme	Priština/Prishtina
Celina	Celine	Podujevo/Podujeve	Donja Budrića	Budzike e Poshtem	Gnjilane/Gjilan
Crkolez	Crkolez	Istok/Istog	Donja Dubnica	Dumnice e Poshtem	Podujevo/Podujeve
Crkvena Vodica	Palaj	Obilić/Obiliq	Donja Dubnica	Dumnica e Ulet	Vučitrn/Vushtrri
Crmljane	Cermjan	Đakovica/Gjakova	Donja Fuštica	Fushtice e Poshtem	Glogovac/Gillogoc
Crnatovo	Crnatove	Leposavić/Leposaviq	Donja Gušterica	Gushterice e Ulet	Lipljan/Lipjan
Crnce	Cerrce	Istok/Istog	Donja Klina	Kline e Poshteme	Srbica/Skenderai
Crni Breg	Breg i Zi	Lipljan/Lipjan	Donja Koretica	Korretice e Poshtem	Glogovac/Gillogoc
Crni Lug	Carralluke	Istok/Istog	Donja Krušica	Krushice e Ulet	Suva Reka/Suhareke
Crni Lug	Carralluke	Klina/Kline	Donja Lapaštica	Llapashtice e Posht.	Podujevo/Podujeve
Crni Vrh	Ceroverhe	Peć/Peja	Donja Luka	Lluke e Eperme	Dečani/Decane
Crnilo	Cernille	Uroševac/Ferizaj	Donja Pakastica	Pakashtice e Posht.	Podujevo/Podujeve
Crno Vrana	Gurbardh	Orahovac/Rrahovec	Donja Rapca	(n/a)	Gora/Dragash
Crnoljevo	Carraleve	Štimlje/Shtime	Donja Sipašnica	Shipashice e Ulet	Kos. Kamenica/Kamenice
Crveni	Cerven	Leposavić/Leposaviq	Donja Slatina	Gjelbine	Vitina/Viti
Čubrelj	Qubrel	Srbica/Skenderai	Donja Srbica	Skenderaj i Ulet	Prizren/Prizren
Cuculjaga	Qylage	Lipljan/Lipjan	Donja Stubla	Stubell e Poshtem	Vitina/Viti
Cungur	(n/a)	Peć/Peja	Donja Sudimlja	Studime e Poshtem	Vučitrn/Vushtrri
Čupevo	Çupeve	Klina/Kline	Donje Dobrevce	Miradi e Ulet	Kosovo Polje/Fushe Kosove
Čupevo	(n/a)	Orahovac/Rrahovec	Donje Gadimlje	Gadime e Ulet	Lipljan/Lipjan
Čuska	Qyshk	Peć/Peja	Donje Godance	Godanc i Ulet	Štimlje/Shtime
Dabiševac	Dabishefc	Priština/Prishtina	Donje Isevo	Iseve e Poshtem	Leposavić/Leposaviq
Dajkovce	Dajkofc	Kos. Kamenica/Kamenice	Donje Karačevo	Karaceve e Ulet	Kos. Kamenica/Kamenice
Dalasa	Dallasaj	Đakovica/Gjakova	Donje Korminjane	(n/a)	Kos. Kamenica/Kamenice
Damjane	Damjan	Đakovica/Gjakova	Donje Ljubinje	Lubinje i Poshtem	Prizren/Prizren
Danjane	Dehje	Orahovac/Rrahovec	Donje Ljupce	Lupqi i Poshtem	Podujevo/Podujeve
Dašinovac	Dashinovc	Dečani/Decane	Donje Nerodimlje	Nerodime e Poshte	Uroševac/Ferizaj
Davidovce	Davidofc	Štimlje/Shtime	Donje Novo Selo	Novoselle e Ulet	Đakovica/Gjakova
Dazdinice	Dashice	Kos. Kamenica/Kamenice	Donje Obrinje	Obri e Ulet	Srbica/Skenderai
Debeldje	Debulde	Vitina/Viti	Donje Potočane	Potocan i Ulet	Orahovac/Rrahovec
Dečani	Decane	Dečani/Decane	Donje Prekaze	Prekazi i Poshtem	Srbica/Skenderai
Dedaj	Dedaj	Prizren/Prizren	Donje Ramnjane	Ramjan	Vitina/Viti

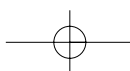

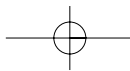
Srpski naziv	Albanski naziv	Opština	Srpski naziv	Albanski naziv	Opština
Donje Rašane	Rashane e Ulet	Kos. Mitrovica/Mitrovice	Gedca	Gexhe	Orahovac/Rrahovec
Donje Slakovce	Sllakove e Poshtme	Gnjilane/Gjilan	Geljance	Gelanc	Suva Reka/Suhareke
Donje Stanovce	Stanovc i Poshtem	Vučitrn/Vushtrri	Gladno Selo	Gllanaselle	Glogovac/Gllogoc
Donje Varage	Varage e Poshtme	Zubin Potok/Zubin Potok	Glanica	Gllanice	Lipljan/Lipjan
Donje Vinarce	Vinarc i Ulet	Kos. Mitrovica/Mitrovice	Glavica	Gllavice	Lipljan/Lipjan
Donje „abare	Zhabari i Poshtem	Kos. Mitrovica/Mitrovice	Glavičica	Kokaj	Peć/Peja
Donji Biteš	Bitesh i Ulet	Đakovica/Gjakova	Glavnik	Gllavnik	Podujevo/Podujeve
Donji Crnobreg	Carrabreg	Dečani/Decane	Glavotina	Gllavotin	Vučitrn/Vushtrri
Donji Grabovac	Graboc i Ulet	Kosovo Polje/Fushe Kosove	Globare	Globare	Glogovac/Gllogoc
Donji Istok/Istog	Istog i Poshtem	Istok/Istog	Globocica	Gllobocice	Gora/Drageash
Donji Jasenovik	Jasenovik i Poshtem	Zubin Potok/Zubin Potok	Globocica	Gllobocice	Kaçanik/Kaçanik
Donji Krnjin	Kemjin i Poshtem	Leposavić/Leposaviq	Glođane	Gllogojan	Dečani/Decane
Donji Krstac	(n/a)	Gora/Drageash	Glođane	Gllogojan	Peć/Peja
Donji Livoć	Livoq i Poshtem	Gnjilane/Gjilan	Glogovac	Gllogovc	Glogovac/Gllogoc
Donji Makreš	Makresh	Gnjilane/Gjilan	Glogovce	Gllogoc	Kos. Kamenica/Kamenice
Donji Obilić/Obiliq	Kopiliq i Ulet	Srbica/Skenderai	Glogovce	Gllogofc	Lipljan/Lipjan
Donji Petrić	Poterq i Poshtem	Klina/Kline	Glogovica	Gllogofc	Priština/Priština
Donji Ratiš	Ratishi i Poshtem	Dečani/Decane	Gmince	Gmnce	Kos. Kamenica/Kamenice
Donji Sibovac	Sibofc i Poshtem	Podujevo/Podujeve	Gnjezdane	Gnezhdan	Leposavić/Leposaviq
Donji Streoc	Strellc i Poshtem	Dečani/Decane	Gnjilane	Gjilan	Gnjilane/Gjilan
Donji Suvi Do	Suhodolli i Ulet	Kos. Mitrovica/Mitrovice	Godance	Godanc	Glogovac/Gllogoc
Donji Svrčak	Sfracaku i Ulet	Vučitrn/Vushtrri	Goden	Goden	Đakovica/Gjakova
Donji Zabelj	Zabel i Ulet	Glogovac/Gllogoc	Godišnjak	Godishnjak	Podujevo/Podujeve
Doševac	Dashefc	Srbica/Skenderai	Gogolovce	Gogollofc	Kos. Kamenica/Kamenice
Dragalice	Dragalice	Zubin Potok/Zubin Potok	Gojbulja	Gojbuje	Vučitrn/Vushtrri
Draganac	Dragance	Gnjilane/Gjilan	Golesko Vrelo	(n/a)	Lipljan/Lipjan
Dragaš	Drageash	Gora/Drageash	Golubovac	Golluboc	Klina/Kline
Dragobilje	Drageobil	Orahovac/Rrahovec	Goracevo	Garaceve	Orahovac/Rrahovec
Dragoljevac	Drageolec	Istok/Istog	Gorance	Garance	Kaçanik/Kaçanik
Dragovac	Miresi	Priština/Priština	Gorazdevac	Gorazhdec	Peć/Peja
Drainovica	Drainoviq	Zubin Potok/Zubin Potok	Goric	Gurishte	Orahovac/Rrahovec
Drajčić	Drajciq	Prizren/Prizren	Gornja Bitinja	Biti e Eperme	Štrpce/Shterpce
Drajkovce	Drajkoc	Štrpce/Shterpce	Gornja Brnjica	Bernica e Eperme	Priština/Priština
Dramnjak	Dramnjake	Uroševac/Ferizaj	Gornja Budrika	Burrke e Eperme	Vitina/Viti
Drelje	Drelaj	Peć/Peja	Gornja Dubnica	Dumnice e Eperme	Podujevo/Podujeve
Dren	Dren	Leposavić/Leposaviq	Gornja Dubnica	Dumnica e Eperme	Vučitrn/Vushtrri
Dren	Dren	Zubin Potok/Zubin Potok	Gornja Fuštica	Fushtice e Eperme	Glogovac/Gllogoc
Drenje	Dreje	Istok/Istog	Gornja Grlica	(n/a)	Kaçanik/Kaçanik
Drenova Glava	Drenushe	Kaçanik/Kaçanik	Gornja Gušterica	Gushterice e Eperme	Lipljan/Lipjan
Drenovac	Drenoc	Dečani/Decane	Gornja Klina	Kline e Eperme	Srbica/Skenderai
Drenovac	Drenoc	Klina/Kline	Gornja Koretica	Korretice e Eperme	Glogovac/Gllogoc
Drenovac	Drenoc	Orahovac/Rrahovec	Gornja Krušica	Krushice e Eperme	Suva Reka/Suhareke
Drenovce	Drenoc	Priština/Priština	Gornja Lapaštica	Llapashtice e Ep.	Podujevo/Podujeve
Drenovčić	(n/a)	Kos. Kamenica/Kamenice	Gornja Luka	Lucushe	Dečani/Decane
Droboš	Drobesh	Klina/Kline	Gornja Pakastica	Pakashtice e Ep.	Podujevo/Podujeve
Drobnjak	Dromak	Vitina/Viti	Gornja Rapca	Rashe	Gora/Drageash
Drsnik	Dershnik	Kaçanik/Kaçanik	Gornja Sipašnica	Shipashice e Ep.	Kos. Kamenica/Kamenice
Drvare	Dervare	Klina/Kline	Gornja Slatina	Sllatine e Eperme	Vitina/Viti
Dubočak	Dubocak	Vučitrn/Vushtrri	Gornja Srbica	Skenderaj i Eperm	Prizren/Prizren
Duboka	(n/a)	Peć/Peja	Gornja Stubla	Stubell e Eperme	Vitina/Viti
Dubovac	Duboc	Leposavić/Leposaviq	Gornja Sdimlja	Studime e Eperme	Vučitrn/Vushtrri
Dubovik	Dubovik	Vučitrn/Vushtrri	Gornje Dobrevo	Miradi e Eperme	Kosovo Polje/Fushe Kosove
Dubovo	Dubove	Dečani/Decane	Gornje Gadimlje	Gadime e Eperme	Lipljan/Lipjan
Dubrava	Dubrave	Peć/Peja	Gornje Godance	Godanci i Eperm	Štimlje/Shtime
Dubrava	Dubrave	Dečani/Decane	Gornje Karačevo	Karaceve e Eperme	Kos. Kamenica/Kamenice
Dubrava	Dubrave	Istok/Istog	Gornje Korminjane	(n/a)	Kos. Kamenica/Kamenice
Dubrava	Lisnaje	Kaçanik/Kaçanik	Gornje Kusce	Kuske e Eperme	Gnjilane/Gjilan
Dubrava	Dubrave	Suva Reka/Suhareke	Gornje Ljubinje	Lubinje i Eperme	Prizren/Prizren
Duga	Duge	Štimlje/Shtime	Gornje Ljupce	Lupqi i Eperm	Podujevo/Podujeve
Duganjive	Duganjive	Peć/Peja	Gornje Nerodimlje	Nerodime e Eperme	Uroševac/Ferizaj
Dugonjive	Duganjive	Klina/Kline	Gornje Novo Selo	Novoselle e Eperme	Đakovica/Gjakova
Dujak	Dujake	Đakovica/Gjakova	Gornje Obrinje	Obri e Eperme	Glogovac/Gllogoc
Dulje	Duhel	Suva Reka/Suhareke	Gornje Potočane	Potocan i Eperm	Orahovac/Rrahovec
Dumoš	Dumosh	Podujevo/Podujeve	Gornje Prekaze	Prekazi e Eperme	Srbica/Skenderai
Dunavo	Dunav	Gnjilane/Gjilan	Gornje Rashane	Rashane e Eperme	Kos. Mitrovica/Mitrovice
Dura	Duraj	Kaçanik/Kaçanik	Gornje Selo	Gornaselle	Prizren/Prizren
Duš	Dush	Klina/Kline	Gornje Slakovce	Sllakoc i Eperm	Gnjilane/Gjilan
Dušanovo	Dushanove	Prizren/Prizren	Gornje Stanovce	Stanovc i Eperme	Vučitrn/Vushtrri
Dušević	(n/a)	Klina/Kline	Gornje Varage	(n/a)	Zubin Potok/Zubin Potok
Duz	Dys	Podujevo/Podujeve	Gornje Vinarce	Vinarc i Eperm	Kos. Mitrovica/Mitrovice
Duznje	Duzhnje	Đakovica/Gjakova	Gornje „abare	Zhabari i Eperm	Kos. Mitrovica/Mitrovice
Dvorane	Dvoran	Suva Reka/Suhareke	Gornji Crnobreg	Carrabreg i Eperm	Dečani/Decane
Dvoriste	Dvorishte	Podujevo/Podujeve	Gornji Grabovac	Graboc i Eperm	Obilić/Obiliq
Eleza	Elezaj	Kaçanik/Kaçanik	Gornji Jasenovik	Jasenovik i Eperm	Zubin Potok/Zubin Potok
Ence	Henc	Kosovo Polje/Fushe Kosove	Gornji Krnjin	Kernjin i Eperm	Leposavić/Leposaviq
Ereć	Hereq	Đakovica/Gjakova	Gornji Krstac	(n/a)	Gora/Drageash
Firaja	Firaje	Đakovica/Gjakova	Gornji Livoć	Livoq i Eperm	Gnjilane/Gjilan
Firaja	Firaje	Štrpce/Shterpce	Gornji Makreš	Makresh	Gnjilane/Gjilan
Firiceja	Feriqeve	Kos. Kamenica/Kamenice	Gornji Obilić	Kopiliq i Eperm	Srbica/Skenderai
Firza	Firze	Đakovica/Gjakova	Gornji Petrić	Poterq i Eperme	Klina/Kline
Gabrica	Gabbrice	Kaçanik/Kaçanik	Gornji Ratiš	Ratishi i Eperme	Dečani/Decane
Gadiš	Gadish	Gnjilane/Gjilan	Gornji Sibovac	Sibofc i Eperm	Podujevo/Podujeve
Gajre	Gajre	Kaçanik/Kaçanik	Gornji Streoc	Strellc i Eperm	Dečani/Decane
Galica	Galice	Vučitrn/Vushtrri	Gornji Starmac	Stermc i Eperm	Zubin Potok/Zubin Potok
Gatnje	Gatnje	Uroševac/Ferizaj	Gornji Suvi Do	Suhodolli i Eperm	Kos. Mitrovica/Mitrovice
Gazivode	Gazivode	Zubin Potok/Zubin Potok	Gornji Svrčak	Sfracaku i Eperme	Vučitrn/Vushtrri

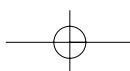

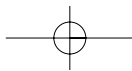
Srpski naziv	Albanski naziv	Opština	Srpski naziv	Albanski naziv	Opština
Gornji Zabelj	Zabeli i Eperm	Glogovac/Gllogoc	Junik	Junik	Dečani/Decane
Gorozup	Gorozhup	Prizren/Prizren	Kabaš	Kabash	Prizren/Prizren
Gotovuša	Getovushe	Štrpce/Shterpce	Kabaš	Kabash	Vitina/Viti
Grabac	Grapc	Klina/Kline	Kabaš Has	Kabashi i Hasit	Prizren/Prizren
Grabanica	Grabanice	Klina/Kline	Kaçandol	Kacandoll	Kos. Mitrovica/Mitrovica
Grabovac	Graboc	Peć/Peja	Kaçanik	Kacanik	Kaçanik/Kacanik
Grabovac	Grabofc	Zvečan/Zvecan	Kacibeg	Kacibeg	Podujevo/Podujeve
Gračanica	Ulpiana	Priština/Prishtina	Kacicol	Keqekole	Priština/Prishtina
Grace	Grace	Vučitrn/Vushtrri	Kajkovo	Kajkove	Leposavić/Leposaviq
Gradica	Gradice	Glogovac/Gllogoc	Kaličane	Kaliqan	Istok/Istog
Gradenik	Gragjenik	Kos. Kamenica/Kamenice	Kaljatica	Kalatrice	Podujevo/Podujeve
Gramocelj	Gramaqel	Dečani/Decane	Kamenica	Komogllave	Uroševac/Ferizaj
Graničane	Granican	Leposavić/Leposaviq	Kamenica	Kamenice	Leposavić/Leposaviq
Graštica	Grashtice	Priština/Prishtina	Kamenica	(n/a)	Zvečan/Zvecan
Gračdanik	Grazhdanik	Prizren/Prizren	Kapra	(n/a)	Gora/Drageash
Grcina	Gerqine	Đakovica/Gjakova	Karace	Karaqe	Vučitrn/Vushtrri
Grđovac	Gerđofc	Podujevo/Podujeve	Karaćica	Karaqice	Štimlje/Shtime
Grebnik	Gremnik	Klina/Kline	Karasinderd	Karashengjergj	Prizren/Prizren
Grebno	Greiben	Uroševac/Ferizaj	Kašica	Kashice	Istok/Istog
Grejcevice	Grejçqfc	Suva Reka/Suhareke	Kijevce	(n/a)	Zubin Potok/Zubin Potok
Grejkovce	Grej koc	Suva Reka/Suhareke	Kijevčice	Kijevciq	Leposavić/Leposaviq
Grgoc	Grgoc	Đakovica/Gjakova	Kijevo	Kijeve	Klina/Kline
Grizani	Grizhan	Zvečan/Zvecan	Kisela Banja	Ballabaja	Podujevo/Podujeve
Grizime	Grizime	Kos. Kamenica/Kamenice	Kišna Reka	Kizhareke	Glogovac/Gllogoc
Grkaje	Ger kaj e	Leposavić/Leposaviq	Kišno Polje	Kishnapole	Gnjilane/Gjilan
Grlca	(n/a)	Uroševac/Ferizaj	Kladernica	Klodernice	Srbica/Skenderai
Grmovo	Germove	Vitina/Viti	Klecka	Klecke	Lipljan/Lipjan
Gmcar	Germcare	Vitina/Viti	Klecka	(n/a)	Zubin Potok/Zubin Potok
Gmcare	Grencare	Prizren/Prizren	Klina	Kline	Klina/Kline
Gulije	Guli	Leposavić/Leposaviq	Klinčina	Kliqine	Peć/Peja
Gumnište	Gumnishte	Gnjilane/Gjilan	Klinovac	Klinefc	Klina/Kline
Gumnište	Gumnishte	Vučitrn/Vushtrri	Klobukar	Klobukar	Novo Brdo/Novoberde
Guncat	Guncat	Suva Reka/Suhareke	Klokot	Klokot	Vitina/Viti
Gusavac	(n/a)	Kos. Mitrovica/Mitrovica	Kmetovce	Kmetofc	Gnjilane/Gjilan
Gušica	Gushice	Vitina/Viti	Kobanja	Kobaje	Prizren/Prizren
Guska	Gushe	Đakovica/Gjakova	Kobilja Glava	Kobillagllave	Zubin Potok/Zubin Potok
Guvnište	Guvnishte	Leposavić/Leposaviq	Kodralija	Kodrali	Dečani/Decane
Guvno Selo	Gumnaselle	Lipljan/Lipjan	Kodralija	Kodrali	Đakovica/Gjakova
Had-ovići	Haxhaj	Peć/Peja	Kojlovica	Kolovice	Priština/Prishtina
Hamidija	Hamidi	Obilić/Obiliq	Kojuš	Kojushe	Prizren/Prizren
Hercegovgo	Hergove	Vučitrn/Vushtrri	Kolić	Koliq	Priština/Prishtina
Hoća Zagradaska	Hoce e Qytetit	Prizren/Prizren	Kolo	Kolle	Vučitrn/Vushtrri
Hrtica	Hertice	Podujevo/Podujeve	Kololeć	Kolloleq	Kos. Kamenica/Kamenice
Hulaj	Hulaj	Dečani/Decane	Komorane	Komaran	Glogovac/Gllogoc
Ibarsko Postenje	Postenje	Leposavić/Leposaviq	Konjsko	Kojske	Lipljan/Lipjan
Iglarevo	Gllareve	Klina/Kline	Konjuh	Konjuh	Lipljan/Lipjan
Inatovce	Inatofc	Gnjilane/Gjilan	Konjuševac	Kunushfc	Podujevo/Podujeve
Istinić	Isniq	Dečani/Decane	Kopilovice	(n/a)	Zubin Potok/Zubin Potok
Istok	Istog	Istok/Istog	Koporice	Kaporiq	Leposavić/Leposaviq
Ivaja	Ivaje	Kaçanik/Kacanik	Kopriva	Koprive	Kos. Mitrovica/Mitrovica
Izance	Izhance	Štrpce/Shterpce	Koprivnica	Kopernice	Kos. Kamenica/Kamenice
Izbica	Iz bice	Srbica/Skenderai	Korbulić	Korbulliç	Kaçanik/Kacanik
Izvor	(n/a)	Novo Brdo/Novoberde	Korenica	Korenice	Đakovica/Gjakova
Izvori	Izvore	Zvečan/Zvecan	Koretin	Koretin	Kos. Kamenica/Kamenice
Jablanica	Perroi i Jabllanices	Đakovica/Gjakova	Koretiste	Koretishte	Gnjilane/Gjilan
Jablanica	(n/a)	Đakovica/Gjakova	Korilje	Korishe	Zvečan/Zvecan
Jablanica	Jabllanice	Peć/Peja	Koriša	Korite	Prizren/Prizren
Jablanica	Jabllanice	Prizren/Prizren	Koš	Kosh	Istok/Istog
Jabuka	Jabuke	Zubin Potok/Zubin Potok	Košare	Koshare	Đakovica/Gjakova
Jagnjenica	Jagnjenice	Zubin Potok/Zubin Potok	Košare	Koshare	Uroševac/Ferizaj
Jagoda	Jagode	Klina/Kline	Kosin	(n/a)	Uroševac/Ferizaj
Jahoc	Jahoce	Đakovica/Gjakova	Kosovce	Kosavc	Gora/Drageash
Jančište	Jancishte	Orahovac/Rrahovec	Kosovo Polje	Fyshe Kosove	Kosovo Polje/Fushe Kosove
Janjevo	Janjeve	Lipljan/Lipjan	Kosovska Kamenica	Kamenice	Kos. Kamenica/Kamenice
Jankov Potok	Jankovpotok	Zvečan/Zvecan	Kosovska Mitrovica	Mitrovica	Kos. Mitrovica/Mitrovica
Janoš	Janosh	Đakovica/Gjakova	Kostadince	Kostadince	Kos. Kamenica/Kamenice
Jarinje	(n/a)	Leposavić/Leposaviq	Kostanjevo	Koshthanjeve	Štrpce/Shterpce
Jasenovik	Jasenovik	Novo Brdo/Novoberde	Kostin Potok	Potok i Kostas	Leposavić/Leposaviq
Jasić	Jasiq	Dečani/Decane	Kostrc	Kosterc	Srbica/Skenderai
Javor	Javor	Suva Reka/Suhareke	Kostrce	Kosterc	Suva Reka/Suhareke
Jazince	Jazhince	Štrpce/Shterpce	Kosurić	Kosuriq	Peć/Peja
Jelakce	Jelakce	Leposavić/Leposaviq	Košutane	Koshutan	Peć/Peja
Jelovac	Jelloc	Klina/Kline	Košutica	Koshutove	Leposavić/Leposaviq
Jerli Prelez	(n/a)	Uroševac/Ferizaj	Košutovo	Koshutove	Kos. Mitrovica/Mitrovica
Jerli Sadovina	Sadovine e Jerlive	Vitina/Viti	Košutovo	Koshutove	Leposavić/Leposaviq
Jerli Talinovac	(n/a)	Uroševac/Ferizaj	Kotlina	Kotline	Kaçanik/Kacanik
Ješkovo	Jeshkove	Prizren/Prizren	Kotore	Kotore	Srbica/Skenderai
Jezerce	Jezerce	Uroševac/Ferizaj	Kotradic	Kotradic	Peć/Peja
Jezero	Jezero	Vučitrn/Vushtrri	Kovace	Kozareve	Zubin Potok/Zubin Potok
Jošanica	Jashanice	Klina/Kline	Kovačevac	Kovaqec	Kaçanik/Kacanik
Jošanica	(n/a)	Klina/Kline	Kovačić	Kovacice	Kos. Mitrovica/Mitrovica
Jošanica	Jashanice	Leposavić/Leposaviq	Kovrage	Kovrache	Istok/Istog
Jošanica	Jashanice	Peć/Peja	Kozarevo	Kozareve	Zubin Potok/Zubin Potok
Joševik	Joshevik	Zvečan/Zvecan	Kozica	Kozhice	Srbica/Skenderai
Jović	Burim	Orahovac/Rrahovec	Koznik	Koznik	Orahovac/Rrahovec
Junake	(n/a)	Zubin Potok/Zubin Potok	Kpuz	Kepuz	Klina/Kline

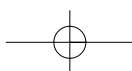

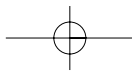
Srpski naziv	Albanski naziv	Opština	Srpski naziv	Albanski naziv	Opština
Krajšhte	Krajishte	Lipljan/Lipjan	Livade	Livadh	Kos. Kamenica/Kamenice
Krajik	Krajik	Prizren/Prizren	Ljajčić	Lajq	Peć/Peja
Krajkovo	Krajkove	Glogovac/Gllgoc	Lješane	Leshan	Peć/Peja
Krajmirovce	Kroimire	Lipljan/Lipjan	Lještar	Leshtar	Prizren/Prizren
Krajnidel	Krajnidoll	Kos. Kamenica/Kamenice	Ljevosa	(n/a)	Vitina/Viti
Kraljane	Kralan	Đakovica/Gjakova	Ljubenčić	Lubeniq	Orahovac/Rrahovec
Kramovik	Kramovik	Orahovac/Rrahovec	Ljubičević	(n/a)	Prizren/Prizren
Krasalić	Krasaliq	Srbica/Skenderai	Ljubište	Lupishte	Prizren/Prizren
Krasmirovac	Krasmiroc	Srbica/Skenderai	Ljubid-ča	Lubizhde	Srbica/Skenderai
Kravarica	Kravarice	Gnjilane/Gjilan	Ljubid-ča	(n/a)	Gora/Dragash
Kravoserija	Krvasari	Suva Reka/Suhareke	Ljubid-ča	(n/a)	Istok/Istog
Kremenata	Kremenat	Kos. Kamenica/Kamenice	Ljubovac	Lubavec	Lipljan/Lipjan
Kriljevo	Krileve	Kos. Kamenica/Kamenice	Ljubovište	Lupishte	Kos. Kamenica/Kamenice
Krivenik	(n/a)	Kačanik/Kacanik	Ljubovo	Lupove	Peć/Peja
Krligate	Kerligate	Zubin Potok/Zubin Potok	Ljubod-ča	Lupizhde	Istok/Istog
Krnjina	Kernine	Istok/Istog	Ljubuška	Lebushe	Dečani/Decane
Krnjinice	Kernice	Klina/Kline	Ljuginjaj	(n/a)	Prizren/Prizren
Krpimej	Kerpimeh	Podujevo/Podujeve	Ljumbard	Lumbardh	Dečani/Decane
Krstovac	Kerstofc	Peć/Peja	Ljusta	Lushte	Kos. Mitrovica/Mitrovica
Kruščica	Kruchqice	Leposavić/Leposaviq	Ljutoglav	(n/a)	Prizren/Prizren
Kruševac	Krushfc	Obilić/Obilic	Ljutoglava	(n/a)	Peć/Peja
Kruševac	Krushc	Peć/Peja	Ločane	Llocan	Dečani/Decane
Kruševac	Krusheve	Srbica/Skenderai	Loda	Loxha	Peć/Peja
Kruševica	Krushevice	Podujevo/Podujeve	Lokva	Lokve	Zvečan/Zvecan
Kruševo	Kryshfc	Gora/Dragash	Lokvica	(n/a)	Prizren/Prizren
Kruševo	Kukavice	Leposavić/Leposaviq	Lovac	Llofce	Zvečan/Zvecan
Kučica	Kucice	Srbica/Skenderai	Lovce	Llovce	Gnjilane/Gjilan
Kučiste	Kucishte	Peć/Peja	Lozane	Lozhan	Peć/Peja
Kukavica	Kukavice	Priština/Prishtina	Lozica	Luzice	Klina/Kline
Kuklibeg	(n/a)	Gora/Dragash	Lo-iste	Lozishte	Zvečan/Zvecan
Kukovce	Kukovice	Gora/Dragash	Lozno	(n/a)	Leposavić/Leposaviq
Kukuljane	Kukulan	Gora/Dragash	Lučka Reka	Lukareke	Zubin Potok/Zubin Potok
Kula	Kulle	Zvečan/Zvecan	Lug	Luge	Lipljan/Lipjan
Kunovik	Kunovim	Vučitrn/Vushtrri	Lug	Luge	Podujevo/Podujeve
Kurillovo	Kurillove	Vučitrn/Vushtrri	Lug Dubnica	Dumnice e Luges	Vučitrn/Vushtrri
Kusar	Kusar	Đakovica/Gjakova	Lugadija	Llugagji	Peć/Peja
Kuševac	Kushove	Đakovica/Gjakova	Lugadija	Llugagji	Lipljan/Lipjan
Kusnin	(n/a)	Prizren/Prizren	Lugovo	Llugove	Istok/Istog
Kustendil	(n/a)	Prizren/Prizren	Lukare	Llukare	Priština/Prishtina
Kutlovac	Kutlofc	Kos. Mitrovica/Mitrovica	Luzane	Luzhane	Podujevo/Podujeve
Kutnje	Kutine	Leposavić/Leposaviq	Luznica	Luzhnice	Suva Reka/Suhareke
Kuzmin	Kuzmin	Kosovo Polje/Fushe Kosove	Mačitevo	Meqiteve	Suva Reka/Suhareke
Labljane	Llabjan	Novo Brdo/Novoberde	Mađare	Maxhare	Orahovac/Rrahovec
Labljane	Llabjan	Peć/Peja	Mađera	Magjere	Kos. Mitrovica/Mitrovica
Labučevo	Llapceve	Orahovac/Rrahovec	Magura	Magure	Lipljan/Lipjan
Ladovac	Lladofc	Podujevo/Podujeve	Majance	Majanc	Podujevo/Podujeve
Ladrovac	Lladroc	Suva Reka/Suhareke	Majance	Majdeve	Leposavić/Leposaviq
Ladrovac	Lladroviq	Suva Reka/Suhareke	Makovac	Makofc	Priština/Prishtina
Laletić	Leletiq	Lipljan/Lipjan	Makmalj	Makermal	Priština/Prishtina
Landovica	(n/a)	Prizren/Prizren	Mala Dobranja	Dobraje e Vogel	Srbica/Skenderai
Lanište	Llanishte	Kačanik/Kacanik	Mala Hoča	Hoce e Vogel	Lipljan/Lipjan
Lanište	Llanishte	Štimlje/Shtime	Mala Jablanica	Jabllanice e Vogel	Orahovac/Rrahovec
Laplje Selo	Fshati Llap	Priština/Prishtina	Mala Kaludra	Kalludra e Vogel	Peć/Peja
Lapusnik	Llapushnik	Glogovac/Gllgoc	Mala Kruša	Krushee Vogel	Zubin Potok/Zubin Potok
Lasko Bare	Llaskhobare	Uroševac/Ferizaj	Mala Slatina	Sllatine e Vogel	Prizren/Prizren
Lausa	Llaushe	Podujevo/Podujeve	Mali Alas	Hallac i Vogel	Kosovo Polje/Fushe Kosove
Lausa	Llaushe	Srbica/Skenderai	Mali Belačevac	Bardhi i Vogel	Kosovo Polje/Fushe Kosove
Laz Belopac	Llazzbollpac	Peć/Peja	Mali urđevik	Gjurgjevik	Klina/Kline
Lazarevo	Llazareve	Obilić/Obilic	Mali Goden	Goden	Gnjilane/Gjilan
Lazine	(n/a)	Leposavić/Leposaviq	Mali Stupelj	Shtypeqi i Vogel	Peć/Peja
Lebane	Lebane	Priština/Prishtina	Mali Vranovac	Vranoci i Vogel	Dečani/Decane
Ledenik	(n/a)	Zubin Potok/Zubin Potok	Mali Zvečan	(n/a)	Zvečan/Zvecan
Leocina	Leqine	Srbica/Skenderai	Mališevo	Malisheve	Gnjilane/Gjilan
Lepina	Lepine	Lipljan/Lipjan	Mališevo	Malisheve	Orahovac/Rrahovec
Leposavić	Leposaviq	Leposavić/Leposaviq	Maljevice	Malaj	Peć/Peja
Les	Lez	Prizren/Prizren	Malo Dubovo	Dubove e Vogel	Istok/Istog
Lešak	Leshak	Leposavić/Leposaviq	Malo Gracko	(n/a)	Lipljan/Lipjan
Lešane	Leshane	Suva Reka/Suhareke	Malo Kičice	Kqiq i Vogel	Kos. Mitrovica/Mitrovica
Leskovac	Leskoc	Klina/Kline	Malo Kruševo	Krysheve	Klina/Kline
Leskovac	(n/a)	Prizren/Prizren	Malo Ribare	Ribar i Vogel	Lipljan/Lipjan
Leskovčić	Lajthishte	Obilić/Obilic	Malo Ropotovo	Ropotovec Vogel	Kos. Kamenica/Kamenice
Leštane	Leshthan	Gora/Dragash	Malo Rudare	Rudar i Vogel	Zvečan/Zvecan
Letance	Lepaje	Podujevo/Podujeve	Malopoljce	Mollopolc	Štimlje/Shtime
Letnica	Letnice	Vitina/Viti	Mamuša	Mamushe	Prizren/Prizren
Likošane	Likoshan	Glogovac/Gllgoc	Manastirce	Manastirice	Uroševac/Ferizaj
Likovac	Likofc	Srbica/Skenderai	Manastirica	Mamushe	Prizren/Prizren
Lipa	Lipe	Peć/Peja	Manishince	Manishince	Novo Brdo/Novoberde
Lipa	Lipe	Zvečan/Zvecan	Marevc	Marefc	Lipljan/Lipjan
Lipljan	Lipjan	Lipljan/Lipjan	Marevc	Marefc	Priština/Prishtina
Lipovac	Blinishte	Đakovica/Gjakova	Marina	Morine	Srbica/Skenderai
Lipovica	Lipavice	Gnjilane/Gjilan	Marmule	Marmule	Đakovica/Gjakova
Lipovica	Blinaje	Lipljan/Lipjan	Marovce	Marmc	Kos. Kamenica/Kamenice
Lipovica	Lipavice	Zvečan/Zvecan	Matica	(n/a)	Zvečan/Zvecan
Lisacka	Lesocke	Kos. Kamenica/Kamenice	Matičane	Matiqan	Priština/Prishtina
Lisica	Lisi	Kos. Mitrovica/Mitrovica	Mavric	(n/a)	Vučitrn/Vushtrri
Livadica	Livadice	Podujevo/Podujeve	Mazap	Muhameb	Podujevo/Podujeve

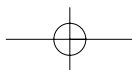

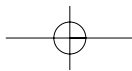
Srpski naziv	Albanski naziv	Opština	Srpski naziv	Albanski naziv	Opština
Mazgit	Mazgit	Obilić/Obiliq	Novi Raušić	(n/a)	Peć/Peja
Mazić	Mazhiq	Kos. Mitrovica/Mitrovica	Novi Verić	Veriq i Ri	Istok/Istog
Maznik	Maznik	Dečani/Decane	Novo Brdo	Novoberde	Novo Brdo/Novoberde
Mazrek	Mazrek	Prizren/Prizren	Novo Čikatovo	Qikatove e Re	Glogovac/Gillogoc
Meća	Meqe	Đakovica/Gjakova	Novo Rujce	Rufc i Ri	Lipljan/Lipjan
Medeđi Potok	Megjegjipotok	Zubin Potok/Zubin Potok	Novo Selo	Katuni i Ri	Kos. Kamenica/Kamenice
Medregovac	Metergofc	Podujevo/Podujeve	Novo Selo	(n/a)	Prizren/Prizren
Medvece	Medvec	Lipljan/Lipjan	Novo Selo	Novoselle	Srbica/Skenderai
Medvece	Medvec	Prizren/Prizren	Novo Selo	Novoselle	Vitina/Viti
Meja	Meja	Đakovica/Gjakova	Novo Selo	Novoselle	Peć/Peja
Meja Orize	Orize	Đakovica/Gjakova	Novo Selo Begovo	Novoselle e Begut	Vučitrn/Vushtrri
Meki Do	Mekidoll	Zvečan/Zvecan	Obilić	Kopiliq	Obilić/Obiliq
Mekinice	Mekiniq	Leposavić/Leposaviq	Obrand-a	Obrance	Podujevo/Podujeve
Meljenica	Melenice	Kos. Mitrovica/Mitrovica	Odanovce	Hodanofc	Kos. Kamenica/Kamenice
Merdare	Rurdare	Podujevo/Podujeve	Odevce	Hodefç	Kos. Kamenica/Kamenice
Mešina	Meshine	Kos. Kamenica/Kamenice	Ogošte	Ogoshte	Kos. Kamenica/Kamenice
Metohija	Metohi	Podujevo/Podujeve	Oklace	Oklac	Zubin Potok/Zubin Potok
Miganovce	Miganoc	Kos. Kamenica/Kamenice	Oklap	Okllap	Lipljan/Lipjan
Mijak	Mijak	Vitina/Viti	Okosnica	Akosnice	Lipljan/Lipjan
Mijalić	Mihaliq	Vučitrn/Vushtrri	Okraštica	Okrashtice	Vučitrn/Vushtrri
Mikušnica	Mikushnice	Srbica/Skenderai	Opteruša	Opterushe	Orahovac/Rrahovec
Milanovac	(n/a)	Peć/Peja	Orahovac	Rrahovec	Orahovac/Rrahovec
Milanović	Shkoze	Orahovac/Rrahovec	Oranovo	(n/a)	Kos. Mitrovica/Mitrovica
Milijaj	Milaj	Prizren/Prizren	Oraovica	Rahovice	Kos. Kamenica/Kamenice
Miloševo	(n/a)	Obilić/Obiliq	Oraovica	Rahove	Zvečan/Zvecan
Miokovice	Miokoviq	Leposavić/Leposaviq	Orcusa	Ortushe	Gora/Drageash
Miolice	Mioliq	Leposavić/Leposaviq	Orlane	Orllan	Podujevo/Podujeve
Mirena	Mirene	Lipljan/Lipjan	Orlate	Arlat	Glogovac/Gillogoc
Miroce	Mirace	Vučitrn/Vushtrri	Orlović	Shkabaj	Priština/Pristhtina
Mirosavlje	Mirosale	Uroševac/Ferizaj	Orno Brdo	Ornberde	Istok/Istog
Mirovac	Mirfc	Podujevo/Podujeve	Osek Hilja	Osek Hyle	Đakovica/Gjakova
Miruša	Mirushe	Orahovac/Rrahovec	Osek Paša	Osek Pashë	Đakovica/Gjakova
Mlečane	Mleqan	Klina/Kline	Oshlane	Oshlan	Vučitrn/Vushtrri
Mlike	Mlike	Gora/Drageash	Osojane	Osojan	Istok/Istog
Mocare	Mocare	Kos. Kamenica/Kamenice	Osoje	(n/a)	Peć/Peja
Mogila	Mogille	Vitina/Viti	Ostrace	Ostraqe	Leposavić/Leposaviq
Moglica	Maliq	Đakovica/Gjakova	Ostrozub	Astrazup	Orahovac/Rrahovec
Mojstir	Mojstir	Istok/Istog	Ovčare	(n/a)	Kos. Mitrovica/Mitrovica
Molić	Mulliq	Đakovica/Gjakova	Ovčarevo	Acarcve	Srbica/Skenderai
Moralija	Marali	Orahovac/Rrahovec	Ozrim	Uzdrim	Peć/Peja
Morina	Morine	Đakovica/Gjakova	Pacaj	Pacaj	Đakovica/Gjakova
Mosnica	Moshince	Leposavić/Leposaviq	Padalište	Padalishte	Srbica/Skenderai
Movljane	Mohlan	Suva Reka/Suhareke	Padine	Padine	Zubin Potok/Zubin Potok
Mozgovo	Mozgove	Gnjilane/Gjilan	Pagaruša	Pagarushe	Orahovac/Rrahovec
Mramor	Mramor	Priština/Pristhtina	Palatna	Pallate	Podujevo/Podujeve
Mrasor	Mrasuer	Orahovac/Rrahovec	Palivodenica	Palaj	Kačanik/Kacanik
Mučibaba	Mucibabe	Gnjilane/Gjilan	Paljabarda	Palabardhe	Đakovica/Gjakova
Mučivrcë	Muciverce	Kos. Kamenica/Kamenice	Pancelo	(n/a)	Kos. Kamenica/Kamenice
Muhad-er Babuš	Babush	Lipljan/Lipjan	Pantina	Pantine	Vučitrn/Vushtrri
Muhad-er Prelez	Prelez i Muhaxhefe	Uroševac/Ferizaj	Papaz	Papaz	Suva Reka/Suhareke
Muhad-er Talinovac	Talinoc i Muhaxhere	Uroševac/Ferizaj	Papaz	Papaz	Uroševac/Ferizaj
Muhovce	(n/a)	Uroševac/Ferizaj	Papić	Papiq	Dečani/Decane
Muradem	Muradem	Prizren/Prizren	Papracane	Papraqan	Dečani/Decane
Murga	Murge	Srbica/Skenderai	Paralovo	Parllove	Gnjilane/Gjilan
Murgula	Murgulle	Podujevo/Podujeve	Parteš	Partesh	Gnjilane/Gjilan
Mušnikovo	Mushnikovë	Prizren/Prizren	Paruci	Paruc	Zubin Potok/Zubin Potok
Muštište	Mushtishte	Suva Reka/Suhareke	Pašino Selo	(n/a)	Peć/Peja
Muzevine	Muzhevine	Istok/Istog	Pasjak	(n/a)	Gnjilane/Gjilan
Muzičane	Muzeqine	Štimlje/Shtime	Pasjane	Pasjan	Gnjilane/Gjilan
Nabrde	Nabergjan	Peć/Peja	Pasoma	Pasome	Vučitrn/Vushtrri
Naglavci	(n/a)	Klina/Kline	Peć	Peje	Peć/Peja
Nakarada	Nakarada	Kosovo Polje/Fushe Kosove	Pecane	Peqan	Suva Reka/Suhareke
Naklo	Nakell	Peć/Peja	Pecaka	(n/a)	Gora/Drageash
Nasec	Nashec	Prizren/Prizren	Pečko Polje	Tushe e Pejes	Peć/Peja
Naspale	Nashpall	Orahovac/Rrahovec	Penduha	Penuke	Podujevo/Podujeve
Nebregošte	Nebregoshi	Prizren/Prizren	Pepice	Pepiq	Peć/Peja
Nec	Nec	Đakovica/Gjakova	Perane	Peran	Podujevo/Podujeve
Nečavce	Necafc	Kačanik/Kacanik	Pestovo	Pestove	Vučitrn/Vushtrri
Nedakovac	Nedakofc	Vučitrn/Vushtrri	Petković	Guri i Kuq	Orahovac/Rrahovec
Negrovce	Negroc	Glogovac/Gillogoc	Petraštica	Pjetershtice	Štimlje/Shtime
Nekodim	Nekodim	Uroševac/Ferizaj	Petrovce	Petroc	Kos. Kamenica/Kamenice
Nekovce	Nekoc	Glogovac/Gillogoc	Petrović	Petroviq	Štimlje/Shtime
Nepolje	Nepole	Peć/Peja	Petrovo	Petrove	Štimlje/Shtime
Neprebishte	Neprebishte	Suva Reka/Suhareke	Petrovo Selo	Petrove	Prizren/Prizren
Nevojlane	Novaline	Vučitrn/Vushtrri	Petrusan	Pjetershtan	Đakovica/Gjakova
Nika	Nike	Kačanik/Kacanik	Pidić	Pidiq	Gnjilane/Gjilan
Nikovce	Nikofc	Kačanik/Kacanik	Pirane	Pirane	Prizren/Prizren
Niševce	Nishec	Priština/Pristhtina	Pirce	Piriq	Kos. Mitrovica/Mitrovica
Nišor	Nishor	Suva Reka/Suhareke	Pistane	Pishton	Peć/Peja
Nivokaz	Novokaz	Đakovica/Gjakova	Plajnik	(n/a)	Gora/Drageash
Nogavac	Nagafc	Orahovac/Rrahovec	Plakaonica	Plakanice	Leposavić/Leposaviq
Nosalje	Nosale	Gnjilane/Gjilan	Planeja	Planeje	Prizren/Prizren
Nov. S. Mađunsko	Novoselle Maxhune	Vučitrn/Vushtrri	Planinica	Planinice	Leposavić/Leposaviq
Nova šumadija	Malesi e Re	Prizren/Prizren	Planjan	Planjan	Prizren/Prizren
Novake	Malesi e Re	Prizren/Prizren	Plava	Plave	Gora/Drageash
Novi Miraš	Mirash i Ri	Uroševac/Ferizaj	Plavljane	Pavlan	Peć/Peja

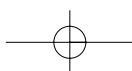

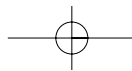
Srpski naziv	Albanski naziv	Opština	Srpski naziv	Albanski naziv	Opština
Plemetina	Plemetine	Obilić/Obiliq	Raskoc	Raskoc	Đakovica/Gjakova
Plešina	Pleshine	Uroševac/Ferizaj	Raskovo	Raskove	Obilić/Obiliq
Plitković	Plitkoviq	Lipljan/Lipjan	Raštane	Reshtan	Suva Reka/Suhareke
Pljancor	Plancar	Đakovica/Gjakova	Rastavica	Rastavice	Dečani/Decane
Pločica	Pllloqce	Klina/Kline	Ratkovac	Ratkoc	Orahovac/Rrahovec
Pluzina	Plluzhine	Srbica/Skenderai	Rausić	Raushiq	Peć/Peja
Pobrdje	Pobergje	Dečani/Decane	Ravnište	Ramnishte	Vitina/Viti
Pocesce	Poceste	Peć/Peja	Recane	Recan	Prizren/Prizren
Podgorce	Podgorc	Vitina/Viti	Recane	Reqan	Suva Reka/Suhareke
Podgrade	Pogragje	Gnjilane/Gjilan	Rećica	Recice	Podujeva/Podujeve
Podujevo	Podujeve	Podujevo/Podujeve	Reka	Reke	Kaçanik/Kacanic
Pograde	Pogragje	Klina/Kline	Reka	Reke	Kos. Mitrovica/Mitrovica
Pojatište	Pojatishme	Uroševac/Ferizaj	Rence	(n/a)	Gora/Dragash
Poklek	Poklek i Vjeter	Glogovac/Glllogoc	Renovac	Renec	Klina/Kline
Policka	Policke	Kos. Kamenica/Kamenice	Repa	Rrepe	Podujevo/Podujeve
Poljance	Polac	Srbica/Skenderai	Resnik	Resnik	Klina/Kline
Poljane	Polane	Istok/Istog	Resnik	(n/a)	Vučitrn/Vushtrri
Poluza	Paluzhe	Glogovac/Glllogoc	Restelica	Restelice	Gora/Dragash
Poluza	Poluzhe	Orahovac/Rrahovec	Retimlje	Reti	Orahovac/Rrahovec
Pomazatin	Pomazetin	Kosovo Polje/Fushe Kosove	Revuce	Revuce	Podujevo/Podujeve
Poneš	Ponesh	Gnjilane/Gjilan	Rezala	Rezalle	Srbica/Skenderai
Ponorac	Panorc	Orahovac/Rrahovec	Rezala	Rezalle	Zubin Potok/Zubin Potok
Ponoševac	Ponoshec	Đakovica/Gjakova	Rezance	Rashanice	Kaçanik/Kacanic
Popovac	Popoc	Đakovica/Gjakova	Ribnik	Rimnik	Vitina/Viti
Popovce	(n/a)	Leposavić/Leposaviq	Rimanishte	Rimanishte	Priština/Priština
Popovljane	Papalan	Suva Reka/Suhareke	Ripaj Madanaj	Rrypaj-Madanaj	Đakovica/Gjakova
Popovo	Popove	Podujevo/Podujeve	Robovac	Ruboc	Kos. Kamenica/Kamenice
Poslište	Poslishte	Prizren/Prizren	Rodelj	Rodel	Leposavić/Leposaviq
Potkomlje	Potkonja	Leposavić/Leposaviq	Rogačica	Rogacice	Kos. Kamenica/Kamenice
Potok	Potok	Podujevo/Podujevc	Rogovo	Rogove	Đakovica/Gjakova
Poturovce	Poturoc	Lipljan/Lipjan	Romaja	Romaje	Prizren/Prizren
Pousko	(n/a)	Prizren/Prizren	Romune	Ramune	Peć/Peja
Pozar	Pozhare	Dečani/Decane	Ropica	Ropice	Vučitrn/Vushtrri
Pozaranje	Pozharan	Vitina/Viti	Rosulje	Rosuje	Peć/Peja
Prcevo	Poterk	Klina/Kline	Rucmance	(n/a)	Leposavić/Leposaviq
Prekale	Prekalle	Istok/Istog	Rudice	(n/a)	Klina/Kline
Prekoluka	Prekolluke	Dečani/Decane	Rudine	Rudine	Zvečan/Zvecan
Prekovce	(n/a)	Novo Brdo/Novoberde	Rudnik	Rudnik	Srbica/Skenderai
Prelez	Prelez	Zubin Potok/Zubin Potok	Rudnik Kosovo	(n/a)	Obilić/Obiliq
Potok Prelovac	Prelov	Srbica/Skenderai	Ruhot	Rohot	Peć/Peja
Preoce	Peroc	Priština/Priština	Rujište	Ruishte	Zubin Potok/Zubin Potok
Prepolac	Perpelloc	Podujevo/Podujeve	Runjevo	Runjeve	Kaçanik/Kacanic
Preseka	Prevllak	Zubin Potok/Zubin Potok	Rusinovce	Rusinoc	Lipljan/Lipjan
Prevlak	Pridvorice	Zubin Potok/Zubin Potok	Rvatska	Rvatske	Leposavić/Leposaviq
Pridvorica	Pridvorice	Leposavić/Leposaviq	Rzana	Rzhane	Kos. Mitrovica/Mitrovica
Pridvorica	Pridvorice	Zubin Potok/Zubin Potok	Rznić	Irzniq	Dečani/Decane
Prigoda	Prigode	Istok/Istog	Sajić	Shahiq	Kos. Kamenica/Kamenice
Prilep	Prejlep	Dečani/Decane	Sajkovac	Shajkofc	Podujevo/Podujeve
Prilepnica	Perlepnice	Gnjilane/Gjilan	Sajnovce	(n/a)	Gora/Dragash
Priluzje	Prilluzhe	Vučitrn/Vushtrri	Sakovica	Shakovice	Podujevo/Podujeve
Priština	Priština	Priština/Priština	Salce	Shallc	Vučitrn/Vushtrri
Prizren	Prizren	Prizren/Prizren	Saljinovica	(n/a)	Istok/Istog
Propaštica	Prapashtica	Priština/Priština	Saljska Bistrica	Bistricë e Shales	Leposavić/Leposaviq
Prugovac	Prugofc	Priština/Priština	Samodreča	Samadrexhe	Suva Reka/Suhareke
Prvi Tunel	Tunel i Pare	Kos. Mitrovica/Mitrovica	Samodreča	Samodrezhe	Vučitrn/Vushtrri
Pustenik	(n/a)	Kaçanik/Kacanic	Sanovac	Senoc	Orahovac/Rrahovec
Pusto Selo	Pastasel	Orahovac/Rrahovec	Sapar	Capare	Gnjilane/Gjilan
Rabovce	Rubofc	Lipljan/Lipjan	Šaptelj	Shaptej	Dečani/Decane
Raca	Race	Đakovica/Gjakova	Šarban	Sharban	Priština/Priština
Racaj	Rracaj	Đakovica/Gjakova	Saros	(n/a)	Orahovac/Rrahovec
Račak	Recak	Štimlje/Shtime	Šašare	Shashare	Vitina/Viti
Radavac	Radavc	Peć/Peja	Šaškovac	Shashkofc	Priština/Priština
Radesa	Radeshe	Gora/Dragash	Savrovo	Savrove	Suva Reka/Suhareke
Radevo	Radeve	Lipljan/Lipjan	Sazlija	Sazli	Uroševac/Ferizaj
Radiševo	Radisheve	Srbica/Skenderai	Secište	(n/a)	Kaçanik/Kacanic
Radivojce	Radivojce	Vitina/Viti	Sedlare	Shale	Kos. Kamenica/Kamenice
Radonjić	Radoniq	Đakovica/Gjakova	Sedlare	Shale	Lipljan/Lipjan
Radoševac	Radosheve	Priština/Priština	Seljanec	Fshat	Kos. Mitrovica/Mitrovica
Radošte	Malesi e Vogel	Orahovac/Rrahovec	Selgrade	Sallagrazhde	Suva Reka/Suhareke
Radujevac	Radujevc	Podujevo/Podujeve	Semanje	(n/a)	Kaçanik/Kacanic
Radulovac	Radulovc	Klina/Kline	Semetište	Semetishte	Suva Reka/Suhareke
Rahovica	(n/a)	Uroševac/Ferizaj	Sendo	Sendo	Zvečan/Zvecan
Rajanovce	Rajnoc	Kos. Kamenica/Kamenice	Senik	Senik	Suva Reka/Suhareke
Raka	Rake	Uroševac/Ferizaj	Seoce	Selice	Leposavić/Leposaviq
Rakinica	Rakinice	Podujevo/Podujeve	Šeremet	Sheremet	Đakovica/Gjakova
Rakitnica	(n/a)	Srbica/Skenderai	Sevce	Sefce	Štrpce/Shterpce
Rakoc	Rakoc	Đakovica/Gjakova	Sibovac	Siboc	Obilić/Obiliq
Rakoš	Rakosh	Istok/Istog	Sićevo	Sicevo	Klina/Kline
Rakovina	Rakovine	Đakovica/Gjakova	Sićevo	Siceve	Priština/Priština
Ramoc	Ramoc	Đakovica/Gjakova	Siga	Sige	Peć/Peja
Rance	Rance	Štimlje/Shtime	Šiljevica	Sylevice	Podujevo/Podujeve
Rančice	Rezalle	Zubin Potok/Zubin Potok	Šilovo	Shillove	Gnjilane/Gjilan
Randubrava	Randobrava	Prizren/Prizren	Šinaje	Sinaje	Istok/Istog
Ranilug	Ranilug	Kos. Kamenica/Kamenice	Šipitula	Shipitulle	Obilić/Obiliq
Rašić	Rashiq	Peć/Peja	Šipolje	Shipol	Kos. Mitrovica/Mitrovica
Rašince	Rashince	Štimlje/Shtime	Šipovo	(n/a)	Zubin Potok/Zubin Potok

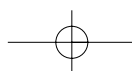

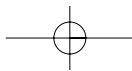
Srpski naziv	Albanski naziv	Opština	Srpski naziv	Albanski naziv	Opština
Šišarka	Shisharke	Lipljan/Lipjan	Suvi Lukavac	Llukafci i Thate	Istok/Istog
Šišman	Shishman	Đakovica/Gjakova	Suvo Grlo	Suhogerile	Istok/Istog
Skivjane	Skivjan	Đakovica/Gjakova	Suvo Grlo	Suhogerille	Srbica/Skenderai
Skocna	Skocne	Vuštirn/Vushtrri	Svetlje	Sveqel	Podujevo/Podujeve
Skorobište	Romaje	Prizren/Prizren	Svinjare	Frasheri i Madh	Kos. Mitrovica/Mitrovica
Skorošnjik	Shkarashnik	Klina/Kline	Svirce	Sfirce	Kos. Kamenica/Kamenice
Skoza	Shkoze	Prizren/Prizren	Svrcina	(n/a)	Uroševac/Ferizaj
Skrelje	Shkrel	Peć/Peja	Svrhe	Sverke	Klina/Kline
Skrovna	Skrovice	Vučitrn/Vushtrri	Svrke	Sverke	Peć/Peja
Skulanevo	Skulanove	Lipljan/Lipjan	Tankosić	Tankosiq	Uroševac/Ferizaj
Slakovce	Sllakovc	Vučitrn/Vushtrri	Tarad-a	Taraxhe	Vučitrn/Vushtrri
Slapuzane	Slapuzhan	Suva Reka/Suhareke	Teća	Teqe	Lipljan/Lipjan
Slatina	Sllatine	Kačanik/Kacanik	Tenes Do	Tenezhdoll	Priština/Priština
Slatina	Sllatine	Leposavić/Leposaviq	Tica	Tice	Srbica/Skenderai
Slatina	Sllatine	Podujevo/Podujeve	Tirince	(n/a)	Kos. Kamenica/Kamenice
Slatina	Sllatine	Vučitrn/Vushtrri	Tomance	Tomane	Istok/Istog
Slivovo	Slivove	Priština/Priština	Tomance	(n/a)	Kos. Kamenica/Kamenice
Slivovo	Slivove	Uroševac/Ferizaj	Topilo	Topille	Štimlje/Shtime
Šljivovica	Shlivovice	Vučitrn/Vushtrri	Topličane	Toplican	Lipljan/Lipjan
Slovinje	Sllovi	Lipljan/Lipjan	Topličane	Topliqan	Suva Reka/Suhareke
Slubica	Sllubice	Gnjilane/Gjilan	Toponica	Toponice	Kos. Kamenica/Kamenice
Slup	Sllupe	Dečani/Decane	Torina	Torine	Lipljan/Lipjan
Smać	Smaq	Đakovica/Gjakova	Trakanić	Trakaniq	Đakovica/Gjakova
Smać	Smac	Prizren/Prizren	Trbovce	(n/a)	Lipljan/Lipjan
Smira	Smire	Vitina/Viti	Trbuhovac	Trbuhovc	Istok/Istog
Smoluša	Smallushe	Lipljan/Lipjan	Trdevac	Terdec	Glogovac/Gllogoc
Smonica	Smonice	Đakovica/Gjakova	Trebice	(n/a)	Leposavić/Leposaviq
Smrekovnica	Smrekonice	Vučitrn/Vushtrri	Trebović	Treboviq	Peć/Peja
Soćanica	Socanice	Leposavić/Leposaviq	Trepetnica	(n/a)	Prizren/Prizren
Sofalija	Sofali	Priština/Priština	Trkose	(n/a)	Leposavić/Leposaviq
Softović	Softoviq	Uroševac/Ferizaj	Trlabuč	Tarllabuq	Vučitrn/Vushtrri
Sojevo	Sojeve	Uroševac/Ferizaj	Trn	(n/a)	Uroševac/Ferizaj
Sopina	Sopine	Suva Reka/Suhareke	Trnava	Ternave	Podujevo/Podujeve
Sopnić	Sapniq	Orahovac/Rrahovec	Trnavce	Trnoc	Srbica/Skenderai
Sopot	Sopot	Đakovica/Gjakova	Trnavica	Ternavice	Podujevo/Podujeve
Sopotnica	Sopotnice	Kačanik/Kacanik	Trnićevece	Tirnice	Novo Brdo/Novoberde
Spinadija	Spinadi	Prizren/Prizren	Trnje	Termje	Suva Reka/Suhareke
Srbica	Skenderaj	Srbica/Skenderaj	Trpeza	Terpeze	Glogovac/Gllogoc
Srbobran	Gjurakovc	Istok/Istog	Trpeza	Terpeze	Vitina/Viti
Srbovac	Serbofc	Zvečan/Zvecan	Trstena	Terstene	Kos. Kamenica/Kamenice
Srednja Klina	Kline e Mesme	Srbica/Skenderaj	Trstena	Terstene	Kos. Mitrovica/Mitrovica
Sredska	Sredske	Prizren/Prizren	Trstenik	Terstenik	Glogovac/Gllogoc
Srpski Babuš	(n/a)	Uroševac/Ferizaj	Trstenik	Trestenik	Peć/Peja
Stagovo	Stagove	Kačanik/Kacanik	Trstenik	Trestenik	Vitina/Viti
Stančić	Stanqiq	Gnjilane/Gjilan	Trudna	Trude	Priština/Priština
Stanisor	Stanishor	Gnjilane/Gjilan	Tučep	Tucep	Istok/Istog
Stankovce	Stankoc	Glogovac/Gllogoc	Tuđevce	Tuxhevc	Kos. Kamenica/Kamenice
Stara Vučina	Starvuqine	Suva Reka/Suhareke	Tumicina	Temeqine	Suva Reka/Suhareke
Stari Kačanik	Kacanik i Vjeter	Kačanik/Kacanik	Tupeć	(n/a)	Prizren/Prizren
Stari Miraš	Mirash	Uroševac/Ferizaj	Turićevac	Turiqevec	Srbica/Skenderai
Stari Trg (rud.)	Stariterg	Kos. Mitrovica/Mitrovica	Turjak	Turjake	Orahovac/Rrahovec
Stari Trg (selo)	Stariterg	Kos. Mitrovica/Mitrovica	Turjak	Turjake	Peć/Peja
Staro Čikatovo	Qikatove e Vjeter	Glogovac/Gllogoc	Turucica	Turucice	Podujevo/Podujeve
Staro Gracko	(n/a)	Lipljan/Lipjan	Tušice	Uglare	Zubin Potok/Zubin Potok
Staro Rujce	Rufc i Vjeter	Lipljan/Lipjan	Tušilje	Tushile	Srbica/Skenderai
Staro Selo	(n/a)	Uroševac/Ferizaj	Tvrđan	Tvardzhan	Leposavić/Leposaviq
Starodvorane	Staradran	Istok/Istog	Učka	Ucq	Istok/Istog
Štedim	Shtedim	Podujevo/Podujeve	Ugljare	Uglare	Gnjilane/Gjilan
Štimlje	Shtime	Štimlje/Shtime	Ugljare	Uglare	Kosovo Polje/Fushe Kosove
Štitarica	Shtitarice	Vučitrn/Vushtrri	Ugljare	Uglare	Zubin Potok/Zubin Potok
Strana	(n/a)	Kos. Mitrovica/Mitrovica	Ujz	Ujez	Đakovica/Gjakova
Strac-a	Strazhe	Gnjilane/Gjilan	Ulije	(n/a)	Leposavić/Leposaviq
Strac-a	Strazhe	Kačanik/Kacanik	Uroševac	Ferizaj	Uroševac/Ferizaj
Strbulovo	Shterbullove	Glogovac/Gllogoc	Vaganeš	Vakanesh	Kos. Kamenica/Kamenice
Strelca	Strelice	Kos. Kamenica/Kamenice	Vaganica	Vaganice	Kos. Mitrovica/Mitrovica
Strezovce	Strezofc	Kos. Kamenica/Kamenice	Valac	Vallac	Zvečan/Zvecan
Strovce	Strofc	Vučitrn/Vushtrri	Varigovce	Varigove	Lipljan/Lipjan
Štrpce	Shterpce	Štrpce/Shterpce	Varoš Selo	Varosh	Uroševac/Ferizaj
Struzje	Smac	Prizren/Prizren	Vasiljevo	Vasileve	Glogovac/Gllogoc
Stubla	Stubell	Đakovica/Gjakova	Vata	Vataj	Kačanik/Kacanik
Stublina	Stublline	Gnjilane/Gjilan	Veleske	Veleknic	Gnjilane/Gjilan
Studenčane	Studenqan	Suva Reka/Suhareke	Velesa	(n/a)	Prizren/Prizren
Studenica	Studenice	Istok/Istog	Velika Dobranja	Dobraje e Madhe	Lipljan/Lipjan
Stuoce	(n/a)	Zubin Potok/Zubin Potok	Velika Hoča	Hoce e Madhe	Orahovac/Rrahovec
Stup	Stupe	Klina/Kline	Velika Jablanica	Jabllanice e Madhe	Peć/Peja
Štupelj	Shtupel	Klina/Kline	Velika Kaludra	Kalludra e Madhe	Zubin Potok/Zubin Potok
Štutica	Shtutice	Glogovac/Gllogoc	Velika Kruša	Krushe e Madhe	Orahovac/Rrahovec
Šupkovac	Shupkofc	Kos. Mitrovica/Mitrovica	Velika Reka	Reke i Madhe	Podujevo/Podujeve
Surdula	Surdulle	Podujevo/Podujeve	Velika Reka	Velikoreke	Vučitrn/Vushtrri
Surkiš	Surkish	Podujevo/Podujeve	Velika Slatina	Sllatine	Kosovo Polje/Fushe Kosove
Šurlane	Shurdhan	Gnjilane/Gjilan	Veliki Alas	Hallac i Madh	Lipljan/Lipjan
Sušica	Shushice	Istok/Istog	Veliki Belačevac	Bardhi i Madh	Kosovo Polje/Fushe Kosove
Sušica	Sushice	Priština/Priština	Veliki /urdevik	Gjurgjevik	Klina/Kline
Sušice	Sushice	Štrpce/Shterpce	Veliki Goden	Goden i Madh	Vitina/Viti
Suva Reka	Suhareke	Suva Reka/Suhareke	Veliki Kičić	Kqiqi i Madh	Kos. Mitrovica/Mitrovica
Suvi Do	Suhodoll	Lipljan/Lipjan	Veliki štupej	Shtypeqi i Madh	Peć/Peja

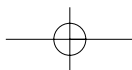
Srpski naziv	Albanski naziv	Opština	Srpski naziv	Albanski naziv	Opština
Veliko Kruševo	Krysheve e Madhe	Klina/Kline	Zavrata	(n/a)	Đakovica/Gjakova
Veliko Ribare	Ribare e Madhe	Lipljan/Lipjan	Zaza	Zazhe	Novo Brdo/Novoberde
Veliko Ropotovo	Ropotove e Madhe	Kos. Kamenica/Kamenice	Zborce	Zborc	Zubin Potok/Zubin Potok
Veliko Rudare	Rudar i Madh	Zvečan/Zvecan	„drelo	Zhdrelle	Gnjilane/Gjilan
Veljeglava	Velegllave	Kos. Kamenica/Kamenice	Zebince	Zebnice	Gnjilane/Gjilan
Velji Breg	Bregu i Madh	Zubin Potok/Zubin Potok	Zečevica	Zeqeriq	Gnjilane/Gjilan
Verić	Veriq	Istok/Istog	Zegovac	Zhegofc	Leposavić/Leposaviq
Vesekovce	Vesekofc	Vučitrn/Vushtrri	Zegovačka Vrbica	Verbice e Zhegofcit	Zvečan/Zvecan
Vica	Vice	Štrpce/Shterpce	Zegra	Zheger	Gora/Dragash
Vidanje	Viteje	Klina/Kline	Zemanica	Zeman	Kos. Mitrovica/Mitrovica
Vidomirić	Vidimiriq	Kos. Mitrovica/Mitrovica	Zerovnica	Zherovnice	Vučitrn/Vushtrri
Vidusić	Vidishiq	Kos. Mitrovica/Mitrovica	Zgatare	(n/a)	Podujevo/Podujeve
Vilište	(n/a)	Zvečan/Zvecan	Zijaca	Zijace	Vitina/Viti
Viljance	Vilance	Vučitrn/Vushtrri	Zilivoda	Zhilivode	Zvečan/Zvecan
Vitak	Vojnike	Srbica/Skenderai	Zitinje	Zhiti	Prizren/Prizren
Vitakovo	(n/a)	Zubin Potok/Zubin Potok	Zitinje	Zinti	Gora/Dragash
Vitanovice	(n/a)	Leposavić/Leposaviq	Zitkovac	(n/a)	Prizren/Prizren
Vitina	Viti	Vitina/Viti	Zivinjane	Vermice	Priština/Priština
Vitomirica	Vitomirice	Peć/Peja	Zjum	Zym	Uroševac/Ferizaj
Vladovo	(n/a)	Gnjilane/Gjilan	Zjum	Zym	Gora/Dragash
Vlahinje	Vlahinje	Kos. Mitrovica/Mitrovica	Zlatare	Zllatare	Klina/Kline
Vlaški Drenovac	Drenoc	Klina/Kline	Zlatare	Zllatare	Lipljan/Lipjan
Vlašnja	(n/a)	Prizren/Prizren	Zli Potok	Zlipotok	Peć/Peja
Vlaštica	(n/a)	Gnjilane/Gjilan	Zlokučane	Zllakuqan	Orahovac/Rrahovec
Voćnjak	Vojnike	Srbica/Skenderai	Zlokučane	Zallkuqan	Prizren/Prizren
Vogačića	Vogacice	Lipljan/Lipjan	Zlopek	Qellopek	Leposavić/Leposaviq
Vogovo	Vogove	Đakovica/Gjakova	Zočiste	Zozishte	Gora/Dragash
Vojinovice	Vojnoc	Štimlje/Shtime	Zojic	Zojiq	Leposavić/Leposaviq
Vojmislice	Vojmisliq	Zubin Potok/Zubin Potok	Zmosek	(n/a)	Zvečan/Zvecan
Volujak	Vulljake	Klina/Kline	Zrza	Xrx	Štimlje/Shtime
Voska	Voksh	Dečani/Decane	Zrze	Xence	Orahovac/Rrahovec
Vračevo	Vraceve	Leposavić/Leposaviq	Zub	Zhub	Đakovica/Gjakova
Vragolija	Vragoli	Kosovo Polje/Fushe Kosove	Zubin Potok	Zubin Potok	Zubin Potok/Zubin Potok
Vragovac	Vragofc	Peć/Peja	Zuja	Zhuje	Kos. Kamenica/Kamenice
Vrani Do	Vranidoll	Priština/Priština	Zulfaj	Zulfaj	Đakovica/Gjakova
Vranić	Vraniiq	Đakovica/Gjakova	Zulfaj	(n/a)	Đakovica/Gjakova
Vranić	Vraniiq	Suva Reka/Suhareke	Zupce	Zupc	Zubin Potok/Zubin Potok
Vranište	Vranishte	Gora/Dragash	Zur	Zhur	Prizren/Prizren
Vranjak	Vranjake	Orahovac/Rrahovec	Zvečan	Zvecan	Zvečan/Zvecan
Vranovac	Vranoc	Peć/Peja			
Vrapčić	Vrapciq	Gnjilane/Gjilan			
Vrba	Verbe	Zubin Potok/Zubin Potok			
Vrban	Urban	Vitina/Viti			
Vrbeštica	Verbeshtice	Štrpce/Shterpce			
Vrbica	Verbice	Gnjilane/Gjilan			
Vrbicane	(n/a)	Prizren/Prizren			
Vrbnica	Vernice	Kos. Mitrovica/Mitrovica			
Vrbnica	(n/a)	Prizren/Prizren			
Vrbovac	Vrboc	Glogovac/Gillogoc			
Vrbovac	Urbode	Vitina/Viti			
Vrelo	Vrelle	Istok/Istog			
Vrelo	Vrelle	Lipljan/Lipjan			
Vrmnica	Vrmice	Klina/Kline			
Vrnakovolo	Vernakolle	Vitina/Viti			
Vrnez	Vernez	Vitina/Viti			
Vrnica	Vrnice	Vučitrn/Vushtrri			
Vrševce	Vershec	Lipljan/Lipjan			
Vrševce	Vershec	Suva Reka/Suhareke			
Vrtolnica	Vertomice	Kačanik/Kacanik			
Vrucevice	Vruqec	Kos. Kamenica/Kamenice			
Vuca	Vuce	Leposavić/Leposaviq			
Vucak	Vuqak	Glogovac/Gillogoc			
Vučitrn	Vushtrri	Vučitrn/Vushtrri			
Vukojevice	Vukojeviq	Zubin Potok/Zubin Potok			
Vukosavljevice	(n/a)	Zubin Potok/Zubin Potok			
Vusince	(n/a)	Kos. Kamenica/Kamenice			
Zabelj	Zhabel	Đakovica/Gjakova			
Zablace	Zabuaq	Istok/Istog			
Zabrđe	Zabergje	Klina/Kline			
Zabrđe	Zabergje	Kos. Mitrovica/Mitrovica			
Zabrđe	Zabergje	Leposavić/Leposaviq			
Zač	Zallq	Istok/Istog			
Zagorje	Zagor	Vučitrn/Vushtrri			
Zagrade	(n/a)	Zubin Potok/Zubin Potok			
Zagrmije	Zgermle	Peć/Peja			
Zagulje	(n/a)	Zubin Potok/Zubin Potok			
Zahać	Zahaq	Peć/Peja			
Zajcevce	Zajcec	Kos. Kamenica/Kamenice			
Zajmovo	Zajmove	Klina/Kline			
Zakovo	Zhakove	Istok/Istog			
Zakut	Zakut	Podujevo/Podujeve			
Zaplučje	Zaplluxhe	Gora/Dragash			
Zarevi	Zharevice	Zubin Potok/Zubin Potok			
Zasela	Zaselle	Kos. Mitrovica/Mitrovica			
Zaskok	Zaskoc	Uroševac/Ferizaj			
Zatrić	Zatriq	Orahovac/Rrahovec			

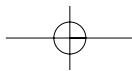

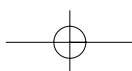
NASELJA NA KOSOVU PO ALFABETSKOM REDOSLEDU PREMA ALBANSKIM NAZIVIMA

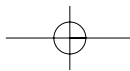
<u>Albanski naziv</u>	<u>Srpski naziv</u>	<u>Opština</u>	<u>Albanski naziv</u>	<u>Srpski naziv</u>	<u>Opština</u>
Acareve	Ovčarevo	Srbica/Skenderaj	Berkove	Berkovo	Klina/Kline
Akosnice	Okosnica	Lipljan/Lipjan	Bernica e Eperme	Gornja Brnjica	Priština/Prishtina
Androfc	Androvac	Lipljan/Lipjan	Bernica e Poshtem	Donja Brnjica	Priština/Prishtina
Arlat	Orlate	Glogovac/Glllogoc	Bernjak	Brnjak	Zubin Potok/Zubin Potok
Astrazup	Ostrozub	Orahovac/Rrahovec	Bernjake	Brnjaca	Orahovac/Rrahovec
Atmagje	Atmađa	Prizren/Prizren	Bervenik	Brevnik	Podujevo/Podujeve
Babaj i Bokes	Babaj Baks	Đakovica/Gjakova	Berzance	Brzance	Leposavić/Leposaviq
Baballoq	Babaloč	Dečani/Decane	Berzhenik	Brezanik	Peć/Peja
Babimoc	Babin Most	Obilić/Obiliq	Besi	Besinjë	Priština/Prishtina
Babiq	Babice	Peć/Peja	Bibe	Biba	Uroševac/Ferizaj
Bablak	Babljak	Uroševac/Ferizaj	Bicëc	Bičevac	Kaçanik/Kacanik
Babudovice	Babudovica	Zubin Potok/Zubin Potok	Bilince	Bilince	Gniljane/Gjilan
Babush	Muhad ^{er} Babuš	Lipljan/Lipjan	Billushe	Biluša	Prizren/Prizren
Backe	Backa	Gora/Dragash	Binaq	Binać	Vitina/Viti
Badofc	Badovac	Priština/Prishtina	Biq	Bica	Klina/Kline
Baice	Banjica	Kaçanik/Kacanik	Bistrazhin	Bistra ⁱⁿ	Đakovica/Gjakova
Bajcine	Bajčina	Podujevo/Podujeve	Bistrica	Bistrica	Leposavić/Leposaviq
Baje	Banja	Istok/Istog	Bistricë e Shales	Saljska Bistrica	Leposavić/Leposaviq
Baje	Banja	Srbica/Skenderaj	Bitesh i Ulet	Donji Biteš	Đakovica/Gjakova
Baje	Banja	Zubin Potok/Zubin Potok	Biti e Eperme	Gornja Bitinja	Štrpcë/Shterpce
Bajgore	Bajgora	Kos. Mitrovica/Mitrovica	Biti e Ulet	Donja Bitinja	Štrpcë/Shterpce
Bajice	Banjica	Glogovac/Glllogoc	Bivolak	Bivoljak	Vučitrn/Vushtrri
Bajice	Banjica	Lipljan/Lipjan	Blac	Bljac	Gora/Dragash
Bajske	Banjska	Zvečan/Zvecan	Blinaje	Lipovica	Lipljan/Lipjan
Baks	Baks	Srbica/Skenderaj	Blinishte	Lipovac	Đakovica/Gjakova
Bakshi	Baksija	Obilić/Obiliq	Bllace	Blace	Suva Reka/Suhareke
Balince	Balince	Klina/Kline	Bllagaje	Blagaje	Peć/Peja
Balince	Balince	Vučitrn/Vushtrri	Bllate	Blato	Podujevo/Podujeve
Ballabaja	Kisela Banja	Podujevo/Podujeve	Bob	Bob	Kaçanik/Kacanik
Ballaban	Balaban	Priština/Prishtina	Boga	Boge	Peć/Peja
Ballance	Balance	Vitina/Viti	Bokshiq	Bokšić	Klina/Kline
Ballofc	Balovac	Podujevo/Podujeve	Boic	Boljevce	Kos. Kamenica/Kamenice
Banje	Banja	Suva Reka/Suhareke	Boletin	Boljetin	Zvečan/Zvecan
Banjske	Banjska	Vučitrn/Vushtrri	Borcan	Borčane	Leposavić/Leposaviq
Banovdol	Banov Do	Zvečan/Zvecan	Borovc	Borova	Leposavić/Leposaviq
Banulle	Bandulić	Lipljan/Lipjan	Boshlan	Bošljane	Vučitrn/Vushtrri
Baraina	Baraina	Podujevo/Podujeve	Bostan	Bostane	Novo Brdo/Novoberde
Barane	Barane	Peć/Peja	Braboniq	Brabonjić	Kos. Mitrovica/Mitrovica
Bardhaniq	Bardonić	Đakovica/Gjakova	Brad	Brod	Gora/Dragash
Bardhasan	Bardosan	Đakovica/Gjakova	Bradash	Bradaš	Podujevo/Podujeve
Bardhi i Madh	Veliki Belačevac	Kosovo Polje/Fushe Kosovë	Braine	Braina	Podujevo/Podujeve
Bardhi i Vogel	Mali Belačevac	Kosovo Polje/Fushe Kosovë	Bratotine	Bratotin	Orahovac/Rrahovec
Bare	Bare	Kos. Mitrovica/Mitrovica	Brece	Brece	Podujevo/Podujeve
Bare	Bare	Leposavić/Leposaviq	Breg i Zi	Crni Breg	Lipljan/Lipjan
Barileve	Bariljevo	Priština/Prishtina	Bregu i Madh	Velji Breg	Zubin Potok/Zubin Potok
Bastovice	Belaje	Dečani/Decane	Brekoc	Brekovac	Đakovica/Gjakova
Batahire	Bataire	Kos. Mitrovica/Mitrovica	Bresalc	Brasaljce	Gniljane/Gjilan
Batlave	Batlava	Podujevo/Podujeve	Bresnicë	Bresnica	Zvečan/Zvecan
BatuseBec	Batusa	Đakovica/Gjakova	Brestoc	Brestovac	Orahovac/Rrahovec
Bec	Bec	Đakovica/Gjakova	Brestovik	Brestovik	Peć/Peja
Begunce	Begunce	Vitina/Viti	Brezne	Brezna	Gora/Dragash
Beleg	Beleg	Dečani/Decane	Breznice	Breznica	Obilić/Obiliq
Belince	Belince	Štimlje/Shtime	Brezovice	Brezovica	Štrpcë/Shterpce
Bellacerke	Bela Crkva	Orahovac/Rrahovec	Brod	Brod	Štrpcë/Shterpce
Bellanice	Belanica	Suva Reka/Suhareke	Brodosane	Brodosavce	Gora/Dragash
Belloberda	Belo Brdo	Leposavić/Leposaviq	Broliq	Brolić	Peć/Peja
Bellopoje	Belo Polje	Istok/Istog	Brovine	Brovina	Đakovica/Gjakova
Bellopoje	Belo Polje	Peć/Peja	Brus	Brus	Lipljan/Lipjan
Bellopoje	Belo Polje	Podujevo/Podujeve	Brusnik	Brusnik	Vučitrn/Vushtrri
Beluqe	Beluce	Leposavić/Leposaviq	Bubavec	Bobovac	Klina/Kline
Beqiq	Bečić	Vučitrn/Vushtrri	Bube	Bube	Zubin Potok/Zubin Potok
Bequk	Bencuk	Vučitrn/Vushtrri	Bubel	Bublje	Orahovac/Rrahovec
Berberishte	Berberište	Leposavić/Leposaviq	Budakove	Budakovo	Suva Reka/Suhareke
Berefc	Berevce	Štrpcë/Shterpce	Budisallc	Budisavci	Klina/Kline
Berishe	Beriša	Glogovac/Glllogoc	Budzike e Poshtime	Donja Budriga	Gniljane/Gjilan
Berivojce	Berivojce	Kos. Kamenica/Kamenice	Bujan	Bujance	Lipljan/Lipjan
Berjaha	Berjak	Đakovica/Gjakova	Bukosh	Bukoš	Suva Reka/Suhareke

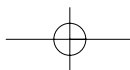

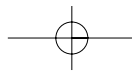
<u>Albanski naziv</u>	<u>Srpski naziv</u>	<u>Opština</u>	<u>Albanski naziv</u>	<u>Srpski naziv</u>	<u>Opština</u>
Bukosh	Bukoš	Vučitrn/Vushtrri	Dojnice	Dojnice	Prizren/Prizren
Bukovik	Bukovik	Gniljane/Gjilan	Doljak	Doljak	Vučitrn/Vushtrri
Bukovishte	Bukovica	Lipljan/Lipjan	Dolan	Doljane	Zvečan/Zvecan
Buqan	Bucane	Peć/Peja	Dolc	Dolac	Klina/Kline
Buqe	Buce	Gora/Dragash	Dollove	Dolovo	Klina/Kline
Burice	Burince	Podujevo/Podujeve	Domanek	Domanek	Orahovac/Rrahovec
Burim	Jović	Orahovac/Rrahovec	Dragalice	Dragalice	Zubin Potok/Zubin Potok
Burince	Burince	Gniljane/Gjilan	Dragance	Draganac	Gniljane/Gjilan
Burlate	Burlate	Zubin Potok/Zubin Potok	Dragash	Dragaš	Gora/Dragash
Buroje	Brojna	Srbica/Skenderaj	Dragobil	Dragobilje	Orahovac/Rrahovec
Burrke e Eperme	Gornja Budrika	Vitina/Viti	Dragolec	Dragoljevac	Istok/Istog
Burrnik	Burnik	Uroševac/Ferizaj	Drainoviq	Drainovice	Zubin Potok/Zubin Potok
Busi	Businje	Priština/Prishtina	Drajciq	Drajčići	Prizren/Prizren
Busovate	Busovata	Kos. Kamenica/Kamenice	Drajcoc	Drajkovce	Štrpce/Shterpce
Buzovik	Buzovik	Vitina/Viti	Dramjake	Dramnjak	Uroševac/Ferizaj
Caber	Cabra	Zubin Potok/Zubin Potok	Dreje	Drenje	Istok/Istog
Cagllavice	Cagllavica	Priština/Prishtina	Drelaj	Drelje	Peć/Peja
Callapek	Celopek	Lipljan/Lipjan	Dren	Dren	Leposavić/Leposaviq
Capare	Sapar	Gniljane/Gjilan	Dren	Dren	Zubin Potok/Zubin Potok
Carefc	Carevce	Kos. Kamenica/Kamenice	Drenoc	Drenovac	Dečani/Decane
Carrabreg	Donji Crnobreg	Dečani/Decane	Drenoc	Drenovac	Klina/Kline
Carrabreg i Eperm	Gornji Crnobreg	Dečani/Decane	Drenoc	Drenovčić	Klina/Kline
Carralevo	Crnoljevo	Štimlje/Shtime	Drenoc	Vlaški Drenovac	Klina/Kline
Carralluke	Crni Lug	Istok/Istog	Drenoc	Drenovac	Orahovac/Rrahovec
Carralluke	Crni Lug	Klina/Kline	Drenoc	Drenovac	Priština/Prishtina
Catkoc	Carakovce	Kos. Kamenica/Kamenice	Drenushe	Drenova Glava	Kaçanik/Kacanik
Ceceli	Cecelija	Vučitrn/Vushtrri	Drobesh	Drobeš	Vitina/Viti
Celi	Celik	Gniljane/Gjilan	Dromak	Drobnjak	Kaçanik/Kacanik
Celine	Celina	Orahovac/Rrahovec	Duboc	Dubovac	Vučitrn/Vushtrri
Ceparce	Caparce	Prizren/Prizren	Dubocak	Dubočak	Peć/Peja
Ceraj	Ceranja	Leposavić/Leposaviq	Dubove	Dubovo	Peć/Peja
Cerkolez	Crkolez	Istok/Istog	Dubove e Vogel	Malo Dubovo	Istok/Istog
Cermjan	Crmijane	Đakovica/Gjakova	Dubovik	Dubovik	Dečani/Decane
Cernatovo	Crnatovo	Leposavić/Leposaviq	Dubrave	Dubrava	Dečani/Decane
Cernice	Cernica	Gniljane/Gjilan	Dubrave	Dubrava	Istok/Istog
Cernille	Crnilo	Uroševac/Ferizaj	Dubrave	Dubrava	Suva Reka/Suhareke
Ceroverhe	Crni Vrh	Peć/Peja	Duganjive	Dugonjive	Klina/Kline
Cerrce	Crnce	Istok/Istog	Duge	Duga	Štimlje/Shtime
Cerrovike	Cerovik	Klina/Kline	Duhel	Dulje	Suva Reka/Suhareke
Cerven	Crveni	Leposavić/Leposaviq	Dujake	Dujak	Đakovica/Gjakova
Cifllak	Ciflak	Orahovac/Rrahovec	Dumnica e Eperthe	Gornja Dubnica	Vučitrn/Vushtrri
Ciniak	Ciflak	Vitina/Viti	Dumnica e Ulet	Donja Dubnica	Vučitrn/Vushtrri
Citak	Citak	Srbica/Skenderaj	Dumnice e Eperme	Gornja Dubnica	Podujevo/Podujeve
Dabishefc	Dabiševac	Priština/Prishtina	Dumnice e Luges	Lug Dubnica	Vučitrn/Vushtrri
Dajkofc	Dajkovce	Kos. Kamenica/Kamenice	Dumnice e Poshtem	Donja Dubnica	Podujevo/Podujeve
Dal	Dolj	Đakovica/Gjakova	Dumosh	Dumoš	Podujevo/Podujeve
Damanek	Domanek	Glogovac/Gllgoc	Dunav	Dunavo	Gniljane/Gjilan
Damjan	Damjane	Đakovica/Gjakova	Duraj	Dura	Kaçanik/Kacanik
Dashefc	Doševac	Srbica/Skenderaj	Dush	Duš	Klina/Kline
Dashice	Dazdinca	Kos. Kamenica/Kamenice	Dushanove	Dušanovo	Prizren/Prizren
Dashinovc	Dašinovac	Dečani/Decane	Duzhnje	Duznje	Đakovica/Gjakova
Davidofc	Davidovce	Štimlje/Shtime	Dvorane	Dvorane	Suva Reka/Suhareke
Debulde	Debelde	Vitina/Viti	Dvorishte	Dvorishte	Podujevo/Podujeve
Decane	Dečani	Dečani/Decane	Dys	Duz	Podujevo/Podujeve
Dedaj	Dedaj	Prizren/Prizren	Elezaj	Eleza	Kaçanik/Kacanik
Dedi	Dedinje	Kos. Mitrovica/Mitrovica	Ferijeve	Firiceja	Kos. Kamenica/Kamenice
Dehje	Danjane	Orahovac/Rrahovec	Ferizaj	Uroševac	Uroševac/Ferizaj
Deiq	Deić	Klina/Kline	Firaje	Firaja	Đakovica/Gjakova
Dellofc	Delovce	Suva Reka/Suhareke	Firaje	Firaja	Štrpce/Shterpce
Dershnik	Dršnik	Klina/Kline	Firze	Firza	Đakovica/Gjakova
Dervare	Drvare	Vučitrn/Vushtrri	Firze	Firza	Đakovica/Gjakova
Desetak	Desetak	Leposavić/Leposaviq	Fraseri i Madh	Svinjare	Kos. Mitrovica/Mitrovica
Desivojce	Desivojce	Kos. Kamenica/Kamenice	Fshat	Seljanca	Kos. Mitrovica/Mitrovica
Devaje	Devaja	Vitina/Viti	Fshati Llap	Laplje Selo	Priština/Prishtina
Deve	Deva	Vitina/Viti	Fushe Kosove	Kosovo Polje	Kosovo Polje/Fushe Kosove
Dince	Dimce	Đakovica/Gjakova	Fushice e Eperme	Gornja Fuštica	Glogovac/Gllgoc
Divjake	Divljaka	Kaçanik/Kacanik	Fushice e Poshtem	Donja Fuštica	Glogovac/Gllgoc
Dlallasaj	Dalajasaj	Lipljan/Lipjan	Gabbrice	Gabrica	Kaçanik/Kacanik
Doberdol	Dobri Dol	Lipljan/Lipjan	Gadime e Eperme	Gornje Gadimlje	Lipljan/Lipjan
Doberdolan	Dobri Dol	Đakovica/Gjakova	Gadime e Ulet	Donje Gadimlje	Lipljan/Lipjan
Doberdoll	Dobrodoljane	Suva Reka/Suhareke	Gadish	Gadiš	Gniljane/Gjilan
Doberdoll	Dobri Do	Peć/Peja	Gajre	Gajre	Kaçanik/Kacanik
Doberdoll	Dobri Do	Podujevo/Podujeve	Galice	Galica	Vučitrn/Vushtrri
Doberdup	Dobri Dub	Kosovo Polje/Fushe Kosove	Garance	Gara	Orahovac/Rrahovec
Doberlluke	Dobra Luka	Vučitrn/Vushtrri	Garance	Gora/Goračevo	Kaçanik/Kacanik
Doblibare	Doblibare	Đakovica/Gjakova	Gatnje	Garance	Orahovac/Rrahovec
Dobraje e Madhe	Velika Dobranja	Đakovica/Gjakova	Gatnje	Gatnje	Uroševac/Ferizaj
Dobraje e Vogel	Mala Dobranja	Lipljan/Lipjan	Gazivode	Gazivode	Zubin Potok/Zubin Potok
Dobratin	Dobrotin	Lipljan/Lipjan	Gelanc	Gelance	Suva Reka/Suhareke
Dobratine	Dobrotin	Lipljan/Lipjan	Gerdojc	Grdovac	Podujevo/Podujeve
Dobrdoll	Dobrotin	Podujevo/Podujeve	Gerkaje	Grkaje	Leposavić/Leposaviq
Dobriq	Dobri Dol	Orahovac/Rrahovec	Germcare	Grncar	Vitina/Viti
Dobriq	Dobrić	Đakovica/Gjakova	Germove	Grmovo	Vitina/Viti
Dobrosh	Dobroš	Đakovica/Gjakova	Gercine	Grcina	Đakovica/Gjakova
Dobroshec	Dobroševac	Glogovac/Gllgoc	Getovushc	Gotovuša	Štrpce/Shterpce
Dobrushe	Dobruša	Istok/Istog	Gexhe	Gedca	Orahovac/Rrahovec
Dobruzhe	Dobrušte	Prizren/Prizren	Gjakove	Đakovica	Đakovica/Gjakova
Doganaj	Doganović	Kaçanik/Kacanik	Gjelbine	Donja Slatina	Vitina/Viti

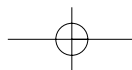

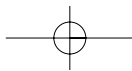
Albanski naziv	Srpski naziv	Opština	Albanski naziv	Srpski naziv	Opština
Gjiaoc	Đinovce	Suva Reka/Suhareke	Hereq	Ereç	Đakovica/Gjakova
Gjilan	Gniljane	Gniljane/Gjilan	Hergove	Hercegovno	Vučitrn/Vushtrri
Gjocaj	Đocaj	Deçani/Decane	Hertice	Hrtica	Podujevo/Podujeve
Gjonaj	Đonaj	Prizren/Prizren	Hoce e Madhe	Velika Hoça	Orahovac/Rrahovec
Gjurakovc	Đurakovac	Istok/Istog	Hoce e Qytetit	Hoça Zagradaska	Prizren/Prizren
Gjurakovc	Srbobran	Istok/Istog	Hoce e Vogel	Mala Hoça	Orahovac/Rrahovec
Gjurgjedoli	Đurđev Dol	Kaçanik/Kacanik	Hodanofc	Odanovce	Kos. Kamenica/Kamenice
Gjurgjevik	Mali /urdevik	Klina/Kline	Hodefc	Odevce	Kos. Kamenica/Kamenice
Gjurgjevik	Veliki /urdevik	Klina/Kline	Hulaj	Huijaj	Deçani/Decane
Gjurkoc	Đurkovce	Štimlje/Shtime	Ilixha e Pejes	Banjica	Istok/Istog
Gjylekare	Đelekare	Vitina/Viti	Inatofc	Inatovce	Gniljane/Gjilan
Gllanaselle	Gladno Selo	Glogovac/Gllgoc	Irznig	Rzniç	Deçani/Decane
Gllanice	Glanica	Lipljan/Lipjan	Iseve e Poshtme	Donje Isevo	Leposaviç/Leposaviq
Gllareve	Iglarevo	Klina/Kline	Isnig	Istiniç	Deçani/Decane
Gllavice	Glavica	Lipljan/Lipjan	Istog	Istok	Istok/Istog
Gllavnik	Glavnik	Podujevo/Podujeve	Istog i Poshtem	Donji Istok	Istok/Istog
Gllavotin	Glavotina	Vučitrn/Vushtrri	Ivaje	Ivaja	Kaçanik/Kacanik
Gllobocice	Globoçica	Kaçanik/Kacanik	Izbice	Izbica	Srbica/Skenderaj
Gllobocice	Globoçica	Gora/Drageash	Izhance	Izance	Štrpce/Shterpece
Glllogjan	Glodane	Deçani/Decane	Izvore	Izvori	Zveçan/Zvecan
Glllogjan	Glodane	Peç/Peja	Jabllanice	Jablanica	Peç/Peja
Gllgoc	Glogovce	Kos. Kamenica/Kamenice	Jabllanice	Jablanica	Prizren/Prizren
Gllgocfc	Glogovca	Priština/Prishtina	Jabllanice e Madhe	Velika Jablanica	Peç/Peja
Gllgoc	Glogovac	Glogovac/Gllgoc	Jabllanice e Vogel	Mala Jablanica	Peç/Peja
Gllbare	Globare	Glogovac/Gllgoc	Jabuke	Jabuka	Zubin Potok/Zubin Potok
Gllgocfc	Glogovce	Lipljan/Lipjan	Jagnjenice	Jagnjenica	Zubin Potok/Zubin Potok
Gmice	Gmince	Kos. Kamenica/Kamenice	Jagode	Jagoda	Klina/Kline
Gnezhdan	Gnezhdane	Leposaviç/Leposaviq	Jahoce	Jahoc	Đakovica/Gjakova
Godanc	Godance	Glogovac/Gllgoc	Jancishte	Jançište	Orahovac/Rrahovec
Godanc i Ulet	Donje Godance	Štimlje/Shtime	Janjeve	Janjevo	Lipljan/Lipjan
Godanci i Eperm	Gornje Godance	Štimlje/Shtime	Jankovpotok	Jankov Potok	Zveçan/Zvecan
Goden	Goden	Đakovica/Gjakova	Janosh	Janoš	Đakovica/Gjakova
Goden	Mali Goden	Gniljane/Gjilan	Jasenovik	Jasenovik	Novo Brdo/Novoberde
Goden i Madh	Veliki Goden	Vitina/Viti	Jasenovik i Eperm	Gornji Jasenovik	Zubin Potok/Zubin Potok
Godishnjak	Godishnjak	Podujevo/Podujeve	Jasenovik i Poshtem	Donji Jasenovik	Zubin Potok/Zubin Potok
Gogollofc	Gogolovce	Kos. Kamenica/Kamenice	Jashanice	Jošanica	Klina/Kline
Gojbuje	Gojbulja	Vučitrn/Vushtrri	Jashanice	Jošanica	Leposaviç/Leposaviq
Golluboc	Golubovac	Klina/Kline	Jashanice	Jošanica	Peç/Peja
Gorazhdec	Gorazdevac	Peç/Peja	Jasiç	Jasiç	Deçani/Decane
Gomaselle	Gornje Selo	Prizren/Prizren	Javor	Javor	Suva Reka/Suhareke
Gorozhup	Gorozup	Prizren/Prizren	Jazhince	Jazince	Štrpce/Shterpece
Grabanice	Grabanica	Klina/Kline	Jelakce	Jelakce	Leposaviç/Leposaviq
Graboc	Grabovac	Peç/Peja	Jelloc	Jelovac	Klina/Kline
Graboc i Eperm	Gornji Grabovac	Obiliç/Obilic	Jeshkove	Ješkovo	Prizren/Prizren
Graboc i Ulet	Donji Grabovac	Kosovo Polje/Fushe Kosove	Jezerc	Jezero	Vučitrn/Vushtrri
Grabofc	Grabovac	Zveçan/Zvecan	Jezerce	ezerce	Uroševac/Ferizaj
Grace	Grace	Vučitrn/Vushtrri	Joshevik	Joševik	Zveçan/Zvecan
Gradice	Gradica	Glogovac/Gllgoc	Junik	Junik	Deçani/Decane
Gramaqel	Gramocelj	Deçani/Decane	Kabash	Kabaš	Prizren/Prizren
Granican	Graniçane	Leposaviç/Leposaviq	Kabash i Hasit	Kabaš Has	Vitina/Viti
Grapc	Grabac	Klina/Kline	Kacandoll	Kacandoll	Prizren/Prizren
Grashtice	Grashtica	Priština/Prishtina	Kacanik	Kaçanik	Kos. Mitrovica/Mitrovice
Grazhdanik	Grazhdanik	Prizren/Prizren	Kacanik i Vjeter	Stari Kaçanik	Kaçanik/Kacanik
Greben	Grebno	Uroševac/Ferizaj	Kacibeg	Kacibeg	Kaçanik/Kacanik
Gregjenik	Gradenik	Kos. Kamenica/Kamenice	Kajkove	Kajkovo	Podujevo/Podujeve
Grejkcoc	Grejkovce	Suva Reka/Suhareke	Kalatrice	Kaljatice	Leposaviç/Leposaviq
Grejqefc	Grejcevice	Suva Reka/Suhareke	Kalican	Kaliçane	Podujevo/Podujeve
Gremnik	Grebnik	Klina/Kline	Kalludra e Madhe	Velika Kaludra	Istok/Istog
Grencarc	Grcare	Prizren/Prizren	Kalludra e Vogel	Mala Kaludra	Zubin Potok/Zubin Potok
Grgoc	Grgoc	Đakovica/Gjakova	Kamenice	Kamenica	Kos. Kamenica/Kamenice
Grizhan	Grizani	Zveçan/Zvecan	Kamenice	Kamenica	Kamenica
Grizime	Grizime	Kos. Kamenica/Kamenice	Kaporice	Koporice	Leposaviç/Leposaviq
Guli	Gulije	Leposaviç/Leposaviq	Karaceve e Eperme	Gornje Karaçevo	Leposaviç/Leposaviq
Gumnaselle	Guvno Selo	Lipljan/Lipjan	Karaceve e Ulet	Donje Karaçevo	Kos. Kamenica/Kamenice
Gumnishite	Gumnište	Gniljane/Gjilan	Karaqe	Karace	Kos. Kamenica/Kamenice
Gumnishite	Gumnište	Vučitrn/Vushtrri	Karaqice	Karaçica	Vučitrn/Vushtrri
Guncat	Guncat	Suva Reka/Suhareke	Karashengjergj	Karasinderd	Štimlje/Shtime
Gurbardh	Crnovrana	Orahovac/Rrahovec	Kashice	Kašica	Prizren/Prizren
Guri i Kuq	Petkoviç	Orahovac/Rrahovec	Katuni i Ri	Kašica	Istok/Istog
Gurishite	Goric	Orahovac/Rrahovec	Kepuz	Novo Selo	Kos. Kamenica/Kamenice
Gushe	Guska	Đakovica/Gjakova	Keqekole	Kpuz	Klina/Kline
Gushice	Gušica	Vitina/Viti	Kerligate	Kacikol	Priština/Prishtina
Gushterice e Eperm	Gornja Gušterica	Lipljan/Lipjan	Kernice	Krligate	Zubin Potok/Zubin Potok
Gushterice e Ulet	Donja Gušterica	Lipljan/Lipjan	Kernine	Krnjince	Klina/Kline
Guvnište	Guvnište	Leposaviç/Leposaviq	Kernjine	Krnjina	Istok/Istog
Hade	Ade	Obiliç/Obilic	Kernjin i Eperm	Gornji Krnjine	Istok/Istog
Hajkobille	Ajkobila	Priština/Prishtina	Kernjin i Poshtem	Donji Krnjine	Leposaviç/Leposaviq
Hajnoc	Ajnovce	Kos. Kamenica/Kamenice	Kerpimeh	Krpimeh	Leposaviç/Leposaviq
Hajvali	Ajvalija	Priština/Prishtina	Kerstofc	Krstovac	Podujevo/Podujeve
Halabak	Afabak	Podujevo/Podujeve	Kijevciq	Kijevciçe	Peç/Peja
Hallac i Madh	Veliki Alas	Lipljan/Lipjan	Kijeve	Kijevciçe	Leposaviç/Leposaviq
Hallac i Vogel	Mali Alas	Lipljan/Lipjan	Kishnapole	Kijevo	Klina/Kline
Hamidi	Hamidija	Obiliç/Obilic	Kizhareke	Kišno Polje	Glogovac/Gllgoc
Hani i Elezit	Đeneral Jankoviç	Kaçanik/Kacanik	Klecke	Kišna Reka	Lipljan/Lipjan
Haxhaj	Had-oviçi	Peç/Peja	Kline	Klecka	Lipljan/Lipjan
Henc	Ence	Kosovo Polje/Fushe Kosove	Kline e Eperme	Klina	Klina/Kline
				Gornja Klina	Srbica/Skenderaj

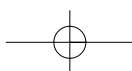

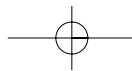
Albanski naziv	Srpski naziv	Opština	Albanski naziv	Srpski naziv	Opština
Kline e Mesme	Srednja Klina	Srbica/Skenderaj	Kucishte	Kučiste	Peć/Peja
Kline e Poshteme	Donja Klina	Srbica/Skenderaj	Kukavice	Kruševo	Leposavić/Leposaviq
Klinefc	Klinovac	Klina/Kline	Kukavice	Kukavica	Priština/Prishtina
Kliqine	Klinčina	Peć/Peja	Kukovice	Kukovce	Gora/Dragash
Klobukar	Klobukar	Novo Brdo/Novoberde	Kukuljan	Kukuljane	Gora/Dragash
Klodernice	Kladernica	Srbica/Skenderaj	Kulle	Kula	Zvečan/Zvecan
Klokot	Klokot	Vitina/Viti	Kunovim	Kunovik	Vučitrn/Vushtrri
Kmetofc	Kmetovce	Gniljane/Gjilan	Kunushfc	Konjuševac	Podujevo/Podujeve
Kobaje	Kobanja	Prizren/Prizren	Kurillove	Kurilovo	Vučitrn/Vushtrri
Kobillagllave	Kobilja Glava	Zubin Potok/Zubin Potok	Kusar	Kusar	Đakovica/Gjakova
Kodrali	Kodralija	Dečani/Decane	Kushove	Kuševac	Đakovica/Gjakova
Kodrali	Kodralija	Đakovica/Gjakova	Kuske e Eperme	Gornje Kuske	Gniljane/Gjilan
Kojске	Konjsko	Lipljan/Lipjan	Kutine	Kutnje	Leposavić/Leposaviq
Kojushe	Kojuš	Prizren/Prizren	Kutlofc	Kutlovac	Kos. Mitrovica/Mitrovice
Kokaj	Glavičica	Peć/Peja	Kuzmin	Kuzmin	Kosovo Polje/Fushe Kosove
Koliq	Kolić	Priština/Prishtina	Lajq	Ljajcić	Kos. Kamenica/Kamenice
Kolle	Koto	Vučitrn/Vushtrri	Lajthishte	Leskovčić	Obilić/Obiliq
Kolloleq	Kololeć	Kos. Kamenica/Kamenice	Lebane	Lebane	Priština/Prishtina
Kolovice	Kojlovica	Priština/Prishtina	Lebushe	Ljubuša	Dečani/Decane
Komaran	Komorane	Glogovac/Glogoc	Leletiq	Laletiq	Lipljan/Lipjan
Komogllave	Kamena Glava	Uroševac/Ferizaj	Lepaje	Letance	Podujevo/Podujeve
Konjuh	Konjuh	Lipljan/Lipjan	Lepine	Lepina	Lipljan/Lipjan
Kopernice	Koprivnica	Kos. Kamenica/Kamenice	Leposaviq	Leposavić	Leposavić/Leposaviq
Kopiliq	Obilić	Obilić/Obiliq	Leqine	Leočina	Srbica/Skenderaj
Kopiliq i Eperm	Gornji Obilić	Srbica/Skenderaj	Leshak	Lešak	Leposavić/Leposaviq
Kopiliq i Ulet	Donji Obilić	Srbica/Skenderaj	Leshan	Lješane	Peć/Peja
Koprive	Kopriva	Kos. Mitrovica/Mitrovice	Leshane	Lešane	Suva Reka/Suhareke
Korbuliq	Korbulić	Kačanik/Kacanik	Leshan	Leštane	Gora/Dragash
Korenice	Korenica	Đakovica/Gjakova	Leshar	Lještar	Kos. Kamenica/Kamenice
Koretin	Koretin	Kos. Kamenica/Kamenice	Leshtoc	Leskovac	Klina/Kline
Koretishte	Koretishte	Gniljane/Gjilan	Lesocke	Lisacka	Kos. Kamenica/Kamenice
Korishe	Koriša	Prizren/Prizren	Letnice	Letnica	Vitina/Viti
Korite	Korilje	Zvečan/Zvečan	Lez	Les	Prizren/Prizren
Korretice e Eperme	Gornja Koretica	Glogovac/Glogoc	Likofc	Likovac	Srbica/Skenderaj
Korretice e Poshtem	Donja Koretica	Glogovac/Glogoc	Likoshan	Likošane	Glogovac/Glogoc
Kosavc	Kosovce	Gora/Dragash	Lipavice	Lipovica	Gniljane/Gjilan
Kosh	Koš	Istok/Istog	Lipavice	Lipovica	Zvečan/Zvecan
Koshare	Košare	Đakovica/Gjakova	Lipa	Lipa	Peć/Peja
Koshare	Košare	Uroševac/Ferizaj	Lipe	Lipa	Zvečan/Zvecan
Koshanjeve	Kostanjevo	Štrpce/Shterpce	Lipjan	Lipljan	Lipljan/Lipjan
Koshtove	Košutovo	Leposavić/Leposaviq	Lisi	Listia	Kos. Mitrovica/Mitrovice
Koshutan	Košutane	Peć/Peja	Lisnaje	Dubrava	Kačanik/Kacanik
Koshutove	Košutovo	Kos. Mitrovica/Mitrovice	Livadh	Livađe	Lipljan/Lipjan
Koshutove	Košutice	Leposavić/Leposaviq	Livadice	Livadica	Podujevo/Podujeve
Kostadince	Kostadince	Kos. Kamenica/Kamenice	Livoq i Eperm	Gornji Livoć	Podujevo/Podujeve
Kosterc	Kostrc	Srbica/Skenderaj	Livoq i Poshtem	Donji Livoć	Gniljane/Gjilan
Kosterc	Kostrce	Suva Reka/Suhareke	Llabjan	Labljane	Novo Brdo/Novoberde
Kosuriq	Kosurić	Peć/Peja	Llabjan	Labljane	Peć/Peja
Kotline	Kotlina	Kačanik/Kacanik	Lladofc	Ladovac	Podujevo/Podujeve
Kotore	Kotore	Srbica/Skenderaj	Lladroc	Ladrovac	Suva Reka/Suhareke
Kotradic	Kotradic	Peć/Peja	Lladroviq	Ladrović	Suva Reka/Suhareke
Kovacic	Kovačica	Kos. Mitrovica/Mitrovice	Llanishte	Lanište	Kačanik/Kacanik
Kovaqec	Kovačevac	Kačanik/Kacanik	Llanishte	Lanište	Štimlje/Shtime
Kovrache	Kovrage	Istok/Istog	Llapashtice e Ep.	Gornja Lapaštica	Podujevo/Podujeve
Kozareve	Kovace	Zubin Potok/Zubin Potok	Llapashtice e Posht	Donja Lapaštica	Podujevo/Podujeve
Kozareve	Kozarevo	Zubin Potok/Zubin Potok	Llapceve	Labučevo	Orahovac/Rrahovec
Kozhice	Kozica	Srbica/Skenderaj	Llapushnik	Lapušnik	Glogovac/Glogoc
Koznik	Koznik	Orahovac/Rrahovec	Llashkobare	Lasko Bare	Uroševac/Ferizaj
Kqiq i Vogel	Malo Kičić	Kos. Mitrovica/Mitrovice	Llaushe	Lauša	Podujevo/Podujeve
Kqiqi i Madh	Veliki Kičić	Kos. Mitrovica/Mitrovice	Llaushe	Lauša	Srbica/Skenderaj
Krajshte	Krajshte	Lipljan/Lipjan	Llazareve	Lazarevo	Obilić/Obiliq
Krajik	Krajik	Prizren/Prizren	Llazzballpaq	Laz Belopać	Peć/Peja
Krajikove	Krajikovo	Glogovac/Glogoc	Llocan	Ločane	Dečani/Decane
Krajnidoll	Krajnidel	Kos. Kamenica/Kamenice	Llofce	Lovac	Zvečan/Zvecan
Kralan	Kraljane	Đakovica/Gjakova	Llovce	Lovce	Gniljane/Gjilan
Kramovik	Kramovik	Orahovac/Rrahovec	Llozhan	Lozane	Peć/Peja
Krasaliq	Krasalić	Srbica/Skenderaj	Llozishte	Lo-iste	Zvečan/Zvecan
Krasmiroc	Krasmirovac	Srbica/Skenderaj	Llugagji	Lugad-cija	Lipljan/Lipjan
Kravarice	Kravarica	Gniljane/Gjilan	Llugagji	Lugad-cija	Peć/Peja
Kravarice	Kravoseriya	Suva Reka/Suhareke	Lluge	Lug	Lipljan/Lipjan
Kremenat	Kremenata	Kos. Kamenica/Kamenice	Lluge	Lug	Podujevo/Podujeve
Krileve	Kriljevo	Kos. Kamenica/Kamenice	Llugove	Lugovo	Podujevo/Podujeve
Kroimire	Krajmirovce	Lipljan/Lipjan	Llukafc i Begut	Begov Lukavac	Istok/Istog
Krushe e Madhe	Velika Kruša	Orahovac/Rrahovec	Llukafci i Thate	Suvi Lukavac	Istok/Istog
Krushe e Vogel	Mala Kruša	Prizren/Prizren	Llukare	Lukare	Priština/Prishtina
Krushec	Kruševac	Peć/Peja	Llukareke	Lučka Reka	Zubin Potok/Zubin Potok
Krushefc	Kruševac	Obilić/Obiliq	Llukare e Eperme	Donja Luka	Dečani/Decane
Krusheve	Kruševac	Srbica/Skenderaj	Lluzhane	Luzane	Podujevo/Podujeve
Krushevice	Kruševica	Podujevo/Podujeve	Llokh	Lokva	Zvečan/Zvecan
Krushe e Eperme	Gornja Krušica	Suva Reka/Suhareke	Llubavec	Lođa	Peć/Peja
Krushe e Ulet	Donja Krušica	Suva Reka/Suhareke	Llubavac	Ljubovac	Srbica/Skenderaj
Krushqice	Krušćica	Leposavić/Leposaviq	Llubeniq	Ljubeniq	Peć/Peja
Kryshfc	Ktušev	Gora/Dragash	Llubinje i Eperme	Gornje Ljubinje	Prizren/Prizren
Krysheve	Malo Krušev	Klina/Kline	Llubinje i Poshtme	Donje Ljubinje	Prizren/Prizren
Krysheve e Madhe	Veliko Krušev	Klina/Kline	Llubizhde	Ljubid-ca	Orahovac/Rrahovec
Kucice	Kučica	Srbica/Skenderaj	Lucushe	Gornja Luka	Dečani/Decane

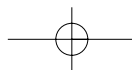

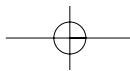
Albanski naziv	Srpski naziv	Opština	Albanski naziv	Srpski naziv	Opština
Lugmire	Banjski Suvi Do	Zvečan/Zvecan	ucibabe	Mučibaba	Gnjiljane/Gjilan
Lumbardh	Ljumbarda	Dečani/Decane	Muciverce	Mučivrcce	Kos. Kamenica/Kamenice
Lupishte	Ljubovište	Gora/Dragash	Muhameb	Mazap	Podujevo/Podujeve
Lupishte	Ljubište	Vitina/Viti	Mulliq	Molić	Đakovica/Gjakova
Lupizhde	Ljubod-ka	Istok/Istog	Muradem	Muradem	Prizren/Prizren
Lupove	Ljubovo	Istok/Istog	Murge	Murga	Srbica/Skenderaj
Lupqi i Eperm	Gornje Ljupce	Podujevo/Podujeve	Murgulle	Murgula	Podujevo/Podujeve
Lupqi i Poshtem	Donje Ljupce	Podujevo/Podujeve	Mushnikove	Mušnikov	Prizren/Prizren
Lushte	Ljušta	Kos. Mitrovica/Mitrovica	Mushtishte	Mušutište	Suva Reka/Suhareke
Luzhnice	Luznica	Suva Reka/Suhareke	Muzeqine	Muzičane	Štimlje/Shtime
Luzice	Lozica	Klina/Kline	Muzhevine	Muzevine	Istok/Istog
Magjere	Mađera	Kos. Mitrovica/Mitrovica	Nabergjan	Nabrđe	Peć/Peja
Magure	Magura	Lipljan/Lipjan	Nagafc	Nogavac	Orahovac/Rrahovec
Majane	Majance	Podujevo/Podujeve	Nakarada	Nakarada	Kosovo Polje/Fushe Kosove
Majdeve	Majdevo	Leposavić/Leposaviq	Nakell	Naklo	Peć/Peja
Makermal	Makrmalj	Srbica/Skenderaj	Nashec	Nasec	Prizren/Prizren
Makofc	Makovac	Priština/Pristhina	Nashpall	Naspale	Orahovac/Rrahovec
Makresh	Donji Makreš	Gnjiljane/Gjilan	Nebregoshi	Nebregoste	Prizren/Prizren
Makresh	Gonji Makreš	Gnjiljane/Gjilan	Nec	Nec	Đakovica/Gjakova
Malaj	Maljevice	Peć/Peja	Necafc	Necavce	Kačanik/Kacanik
Malesi e Re	Nova šumadija	Prizren/Prizren	Nedakofc	Nedakovac	Vučitrn/Vushtrri
Malesi e Re	Novake	Prizren/Prizren	Negroc	Negrovcce	Glogovac/Gillogoc
Malesi e Vogel	Radošte	Orahovac/Rrahovec	Nekoc	Nekovce	Glogovac/Gillogoc
Maliq	Moglica	Đakovica/Gjakova	Nekodim	Nekodim	Uroševac/Ferizaj
Malisheve	Mališevo	Gnjiljane/Gjilan	Nente Jugoviq	Devet Jugovića	Priština/Pristhina
Malisheve	Mališevo	Orahovac/Rrahovec	Nepole	Nepolje	Peć/Peja
Mamushë	Mamuša	Prizren/Prizren	Neprebishte	Neprebište	Suva Reka/Suhareke
Mamushë	Manastirica	Prizren/Prizren	Nerodime e Eperme	Gornje Nerodimlje	Uroševac/Ferizaj
Manastirice	Manastirce	Uroševac/Ferizaj	Nerodime e Poshte	Donje Nerodimlje	Uroševac/Ferizaj
Manishince	Manišince	Novo Brdo/Novoberde	Nike	Nika	Kačanik/Kacanik
Marali	Moralija	Orahovac/Rrahovec	Nikofc	Nikovce	Kačanik/Kacanik
Marec	Marovce	Kos. Kamenica/Kamenice	Nishec	Niševce	Priština/Pristhina
Marefc	Marevce	Lipljan/Lipjan	Nishec	Nišor	Suva Reka/Suhareke
Marefc	Marevce	Priština/Pristhina	Nosale	Nosalje	Gnjiljane/Gjilan
Marmulle	Marmule	Đakovica/Gjakova	Novaline	Nevolljane	Vučitrn/Vushtrri
Matiqan	Matićane	Priština/Pristhina	Novoberde	Novo Brdo	Novo Brdo/Novoberde
Maxhare	Mađare	Orahovac/Rrahovec	Novokaz	Nivokaz	Đakovica/Gjakova
Mazgit	Mazgit	Obilić/Obiliq	Novoselle	Novo Selo	Peć/Peja
Mazhiq	Mazić	Kos. Mitrovica/Mitrovica	Novoselle	Novo Selo	Srbica/Skenderaj
Maznik	Maznik	Dečani/Decane	Novoselle	Novo Selo	Vitina/Viti
Mazrek	Mazrek	Prizren/Prizren	Novoselle e Begut	Novo Selo Begovo	Vučitrn/Vushtrri
Medvec	Medvece	Lipljan/Lipjan	Novoselle e Eperme	Gornje Novo Selo	Đakovica/Gjakova
Medvec	Medvece	Prizren/Prizren	Novoselle e Maxhun	Nov. S. Mađunsko	Vučitrn/Vushtrri
Megjegjipotok	Međedi Potok	Zubin Potok/Zubin Potok	Novoselle e Ulet	Donje Novo Selo	Đakovica/Gjakova
Meja	Meja	Đakovica/Gjakova	Obrance	Obrand-ka	Lipjan/Lipjan
Mekidoll	Meki Do	Zvečan/Zvecan	Obri e Eperme	Gornje Obrinje	Glogovac/Gillogoc
Mekiniq	Mekinice	Leposavić/Leposaviq	Obri e Ulet	Donje Obrinje	Srbica/Skenderaj
Melenice	Meljenica	Kos. Mitrovica/Mitrovica	Ogoshte	Ogoste	Kos. Kamenica/Kamenice
Meqe	Meća	Đakovica/Gjakova	Oklac	Oklace	Zubin Potok/Zubin Potok
Meqiteve	Maćitevo	Suva Reka/Suhareke	Oklap	Oklap	Lipljan/Lipjan
Meshine	Mešina	Kos. Kamenica/Kamenice	Okrašitice	Okrašitica	Vučitrn/Vushtrri
Metergofc	Medregovac	Podujevo/Podujeve	Opterushë	Opteruša	Orahovac/Rrahovec
Metohi	Metohija	Podujevo/Podujeve	Orize	Meja Orize	Đakovica/Gjakova
Miganoc	Miganovce	Kos. Kamenica/Kamenice	Orrlan	Orrlane	Podujevo/Podujeve
Mihaliq	Mijalić	Vučitrn/Vushtrri	Ornberde	Orno Brdo	Istok/Istog
Mijak	Mijak	Vitina/Viti	Ortushë	Orcusa	Gora/Dragash
Mikushnice	Mikušnica	Srbica/Skenderaj	Osek Hyle	Osek Hilja	Đakovica/Gjakova
Milaj	Milaj	Prizren/Prizren	Osek Pashe	Osek Paša	Đakovica/Gjakova
Miokoviq	Miokovice	Leposavić/Leposaviq	Oshlan	Ošljane	Vučitrn/Vushtrri
Mioliq	Miolice	Leposavić/Leposaviq	Osojan	Osojane	Istok/Istog
Mirace	Miroce	Vučitrn/Vushtrri	Ostraqe	Ostrace	Leposavić/Leposaviq
Miradi e Eperme	Gornje Dobrovo	Kosovo Polje/Fushe Kosove	Pacaj	Pacaj	Đakovica/Gjakova
Miradi e Ulet	Donje Dobrovo	Kosovo Polje/Fushe Kosove	Padalishte	Padalište	Srbica/Skenderaj
Mirash	Stari Miraš	Uroševac/Ferizaj	Padine	Padine	Zubin Potok/Zubin Potok
Mirash i Ri	Novi Miraš	Uroševac/Ferizaj	Pagarushë	Pagaruša	Orahovac/Rrahovec
Mirate	Dobrava	Leposavić/Leposaviq	Pakashtice e Eperme	Gornja Pakaštica	Podujevo/Podujeve
Mirefc	Mirovac	Podujevo/Podujeve	Pakashtice e Posht.	Donja Pakaštica	Podujevo/Podujeve
Mirene	Mirena	Lipljan/Lipjan	Palabardhe	Paljabarda	Đakovica/Gjakova
Miresh	Dobrcane	Gnjiljane/Gjilan	Palaj	Palivodenica	Kačanik/Kacanik
Miresi	Dragovac	Priština/Pristhina	Palaj	Crkvena Vodica	Obilić/Obiliq
Mirosale	Mirosavlje	Uroševac/Ferizaj	Pallate	Palatna	Podujevo/Podujeve
Mirushe	Miruša	Orahovac/Rrahovec	Paluzhe	Poluza	Glogovac/Gillogoc
Mitrovica	Kosovska Mitrovica	Kos. Mitrovica/Mitrovica	Panorc	Ponorac	Orahovac/Rrahovec
Mleqan	Mlećane	Klina/Kline	Pantine	Pantina	Vučitrn/Vushtrri
Mlike	Mlike	Gora/Dragash	Papalan	Popovljane	Suva Reka/Suhareke
Mocare	Mocare	Kos. Kamenica/Kamenice	Papaz	Papaz	Suva Reka/Suhareke
Mogille	Mogila	Vitina/Viti	Papaz	Papaz	Uroševac/Ferizaj
Mohlan	Movljane	Suva Reka/Suhareke	Papiq	Papić	Dečani/Decane
Mojstir	Mojstir	Istok/Istog	Papraqan	Papračane	Dečani/Decane
Mollopolc	Malopoljce	Štimlje/Shtime	Parlove	Paralovo	Gnjiljane/Gjilan
Morine	Morina	Đakovica/Gjakova	Partesh	Parteš	Gnjiljane/Gjilan
Morine	Marina	Srbica/Skenderaj	Paruci	Paruci	Zubin Potok/Zubin Potok
Moshince	Mosnica	Leposavić/Leposaviq	Pasjan	Pasjane	Gnjiljane/Gjilan
Mozgove	Mozgovo	Gnjiljane/Gjilan	Pasome	Pasoma	Vucitrn/Vushtrri
Mramor	Mramor	Priština/Pristhina	Pastasel	Pusto Selo	Orahovac/Rrahovec
Mrasuer	Mrasor	Orahovac/Rrahovec	Pavlan	Plavljanë	Peć/Peja

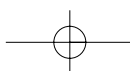

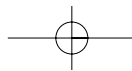
Albanski naziv	Srpski naziv	Opština	Albanski naziv	Srpski naziv	Opština
Peje	Peć	Peć/Peja	Qikatove c Vjeter	Staro Ćikatovo	Glogovac/Glogoc
Penuke	Penduha	Podujevo/Podujeve	Qirez	Ćirez	Srbica/Skenderaj
Pepiq	Pepice	Peć/Peja	Qubrel	Ćubrelj	Srbica/Skenderaj
Peqan	Pecane	Suva Reka/Suhareke	Qupeve	Ćupevo	Klina/Kline
Peran	Perane	Podujevo/Podujeve	Oylage	Cuculjaga	Lipljan/Lipjan
Perlepnice	Prilepnica	Gniljane/Gjilan	Oyshk	Cuska	Peć/Peja
Peroc	Preoce	Priština/Prishtina	Race	Raca	Đakovica/Gjakova
Perpelloc	Prepolac	Podujevo/Podujeve	Radavc	Radavac	Peć/Peja
Perroi i Jablanices	Jablanica	Đakovica/Gjakova	Radeshe	Radeša	Gora/Drageash
Pestove	Pestovo	Vučitrn/Vushtrri	Radeve	Radevo	Lipljan/Lipjan
Petroc	Petrovce	Kos. Kamenica/Kamenice	Radisheve	Radiševo	Srbica/Skenderaj
Petrove	Petrovo Selo	Prizren/Prizren	Radivojce	Radivojce	Vitina/Viti
Petrove	Petrovo	Štimlje/Shtime	Radoniq	Radonjić	Đakovica/Gjakova
Petroviq	Petrović	Štimlje/Shtime	Radosheve	Radoševac	Priština/Prishtina
Pidiq	Pidić	Gniljane/Gjilan	Radujevc	Radujevac	Podujevo/Podujeve
Pirane	Pirane	Prizren/Prizren	Radulovc	Radulovac	Klina/Kline
Piriq	Pirce	Kos. Mitrovica/Mitrovica	Rahove	Oraovica	Zvečan/Zvečan
Pishton	Pistane	Peć/Peja	Rahovec	Orahovac	Orahovac/Rrahovec
Pjetershtan	Petrusan	Đakovica/Gjakova	Rahovice	Oraovica	Kos. Kamenica/Kamenice
Pjetershtice	Petraštica	Štimlje/Shtime	Rajnoc	Rajanovce	Kos. Kamenica/Kamenice
Plakanice	Plakaonica	Leposavić/Leposaviq	Rake	Raka	Uroševac/Ferizaj
Plancar	Pljancor	Đakovica/Gjakova	Rakinice	Rakinica	Podujevo/Podujeve
Planeje	Planaja	Prizren/Prizren	Rakoc	Rakoc	Đakovica/Gjakova
Planinice	Planinica	Leposavić/Leposaviq	Rakosh	Rakoš	Istok/Istog
Planjan	Planjane	Prizren/Prizren	Rakovine	Rakovina	Đakovica/Gjakova
Plave	Plava	Gora/Drageash	Ramjan	Donje Ramnjane	Vitina/Viti
Plemetine	Plemetina	Obilić/Obiliq	Ramnishte	Ravnište	Vitina/Viti
Pleshine	Plešina	Uroševac/Ferizaj	Ramoc	Ramoc	Đakovica/Gjakova
Plitkoviq	Plitković	Lipljan/Lipjan	Ramune	Romune	Peć/Peja
Pllloqice	Pločica	Klina/Kline	Rance	Rance	Štimlje/Shtime
Plluzhine	Pluzina	Srbica/Skenderaj	Randobrave	Randubrava	Prizren/Prizren
Pobergje	Pobrdre	Dečani/Decane	Ranllug	Ranilug	Kos. Kamenica/Kamenice
Poceste	Pocesce	Peć/Peja	Rashane e Eperme	Gornje Rašane	Kos. Mitrovica/Mitrovica
Podgorc	Podgorce	Vitina/Viti	Rashane e Ulet	Donje Rašane	Kos. Mitrovica/Mitrovica
Podujeve	Podujevo	Podujevo/Podujeve	Rashanice	Rezance	Kačanik/Kacačnik
Pogragje	Podgrađe	Gniljane/Gjilan	Rashe	Gornja Rapca	Gora/Drageash
Pogragje	Pograđe	Klina/Kline	Rashince	Rašince	Štimlje/Shtime
Pojatishme	Pojatište	Uroševac/Ferizaj	Rashiq	Rašić	Peć/Peja
Poklek i Vjeter	Poklek	Glogovac/Glogoc	Raskoc	Raskoc	Đakovica/Gjakova
Polac	Poljanca	Srbica/Skenderaj	Raskove	Raskovo	Obilić/Obiliq
Polane	Poljane	Istok/Istog	Rastavice	Rastavica	Dečani/Decane
Policke	Policka	Kos. Kamenica/Kamenice	Ratishi i Eperme	Gornji Ratiš	Dečani/Decane
Poluzhe	Poluza	Orahovac/Rrahovec	Ratishi i Poshtem	Donji Ratiš	Dečani/Decane
Pomazetin	Pomazatin	Kosovo Polje/Fushe Kosove	Ratoc	Ratkovac	Orahovac/Rrahovec
Ponesh	Poneš	Gniljane/Gjilan	Rashiq	Raušić	Peć/Peja
Ponoshec	Ponoševac	Đakovica/Gjakova	Recak	Račak	Štimlje/Shtime
Popoc	Popovac	Đakovica/Gjakova	Recan	Recane	Prizren/Prizren
Popove	Popovo	Podujevo/Podujeve	Recice	Rečica	Podujevo/Podujeve
Poslishte	Poslište	Prizren/Prizren	Reka e Alhages	Alagina Reka	Peć/Peja
Postenje	Ibarsko Postenje	Leposavić/Leposaviq	Reke	Reka	Kačanik/Kacačnik
Poterk	Prcevo	Klina/Kline	Reke	Reka	Kos. Mitrovica/Mitrovica
Poterq i Eperme	Gornji Petrić	Klina/Kline	Reke e Banskess	Banjska Reka	Zvečan/Zvečan
Poterq i Poshtem	Donji Petrić	Klina/Kline	Reke i Madh	Velika Reka	Podujevo/Podujeve
Potkonja	Potkomlje	Leposavić/Leposaviq	enec	Renovac	Klina/Kline
Potocan i Eperm	Gornje Potočane	Orahovac/Rrahovec	Reqan	Recane	Suva Reka/Suhareke
Potocan i Ulet	Donje Potočane	Orahovac/Rrahovec	Reshtan	Raštane	Suva Reka/Suhareke
Potok	Potok	Podujevo/Podujeve	Resnik	Resnik	Klina/Kline
Potok i Kostas	Kostin Potok	Leposavić/Leposaviq	Restelice	Restelica	Gora/Drageash
Poturoc	Poluturovce	Lipljan/Lipjan	Reti	Retimlje	Orahovac/Rrahovec
Pozharan	Pozaranje	Vitina/Viti	Revuce	Revuce	Podujevo/Podujeve
Pozhare	Pozar	Dečani/Decane	Rezalle	Rezala	Srbica/Skenderaj
Prapashtica	Propaštica	Priština/Prishtina	Rezalle	Rančice	Zubin Potok/Zubin Potok
Prejlep	Prilep	Dečani/Decane	Rezalle	Rezala	Zubin Potok/Zubin Potok
Prekalle	Prekale	Istok/Istog	Ribar i Vogel	Malo Ribare	Lipljan/Lipjan
Prekazi e Eperme	Gornje Prekaze	Srbica/Skenderaj	Ribarc e Madh	Veliko Ribare	Lipljan/Lipjan
Prekazi i Poshtem	Donje Prekaze	Srbica/Skenderaj	Rimanishte	Rimanište	Priština/Prishtina
Prekolluke	Prekoluka	Dečani/Decane	Rimnik	Ribnik	Vitina/Viti
Prelez	Prelez	Zubin Potok/Zubin Potok	Rodel	Rodelj	Leposavić/Leposaviq
Prelez i Muhaxhere	Muhad-er Prelez	Uroševac/Ferizaj	Rogacice	Rogačica	Kos. Kamenica/Kamenice
Prelovac	Prelovac	Srbica/Skenderaj	Rogove	Rogovo	Đakovica/Gjakova
Prevllak	Preseka	Zubin Potok/Zubin Potok	Rohot	Ruhot	Peć/Peja
Pridvorice	Pridvorica	Leposavić/Leposaviq	Romaje	Romaja	Prizren/Prizren
Pridvorice	Prevlak	Zubin Potok/Zubin Potok	Romaje	Skorobište	Prizren/Prizren
Pridvorice	Pridvorica	Zubin Potok/Zubin Potok	Ropice	Ropica	Vučitrn/Vushtrri
Prigode	Prigoda	Istok/Istog	RRopotove e Madhe	Veliko Ropotovo	Kos. Kamenica/Kamenice
Priluzhe	Priluzje	Vučitrn/Vushtrri	Ropotove e Vogel	Malo Ropotovo	Kos. Kamenica/Kamenice
Prishtina	Prishtina	Priština/Prishtina	Rosulje	Rosulje	Peć/Peja
Prizren	Prizren	Prizren/Prizren	Rracaj	Racaj	Đakovica/Gjakova
Prugofc	Prugovac	Priština/Prishtina	Rrepe	Repa	Podujevo/Podujeve
Qabiq	Čabić	Klina/Kline	Rrypaj-Madanaj	Ripaj Madanaj	Đakovica/Gjakova
Qajdrak	Čajdrak	Suva Reka/Suhareke	Ruboc	Robovac	Kos. Kamenica/Kamenice
Qallapek	Čelopek	Peć/Peja	Rubofc	Rabovce	Lipljan/Lipjan
Qellopek	Zlopek	Peć/Peja	Rudar i Madh	Veliko Rudare	Zvečan/Zvečan
Qerim	Ćerim	Đakovica/Gjakova	Rudar i Vogel	Malo Rudare	Zvečan/Zvečan
Qeskove	Českovo	Klina/Kline	Rudine	Rudine	Zvečan/Zvečan
Qikatove e Re	Novo Ćikatovo	Glogovac/Glogoc	Rufc i Ri	Novo Ručice	Lipljan/Lipjan

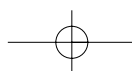

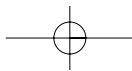
Albanski naziv	Srpski naziv	Opština	Albanski naziv	Srpski naziv	Opština
Rufc i Vjeter	Staro Rujce	Lipljan/Lipjan	Sllatine	Slatina	Vučitrn/Vushtrri
Ruishte	Ruijšte	Zubin Potok/Zubin Potok	Sllatine e Eperme	Gornja Slatina	Vitina/Viti
Runik	Rudnik	Srbica/Skenderaj	Sllatine e Yogel	Mala Slatina	Kosovo Polje/Fushe Kosove
Runjeve	Runjevo	Kaçanik/Kacanik	Slllovi	Slovinje	Lipljan/Lipjan
Rurdare	Merdare	Podujevo/Podujeve	Sllubice	Slubica	Gniljane/Gjilan
Rusinoc	Rusinovce	Lipljan/Lipjan	Slupe	Slup	Deçani/Decane
Rvatske	Rvatska	Leposavić/Leposaviq	Smac	Smac	Prizren/Prizren
Rzhane	Rzana	Kos. Mitrovica/Mitrovica	Smac	Struzje	Prizren/Prizren
Sadovine e Cerkezev	Cerkez Sadovina	Vitina/Viti	Smallushe	Smolusa	Lipljan/Lipjan
Sadovine e Jerlive	Jerli Sadovina	Vitina/Viti	Smaç	Smac	/akovica/Gjakova
Sallagrazdhe	Selograđe	Suva Reka/Suhareke	Smire	Smira	Vitina/Viti
Samagrazhde	Samodra-a	Suva Reka/Suhareke	Smonice	Smonica	/akovica/Gjakova
Samodrezhe	Samodre-a	Vučitrn/Vushtrri	Smrekovnice	Smrekovnica	Vučitrn/Vushtrri
Sapniq	Sopniç	Orahovac/Rrahovec	Socanice	Soçanica	Leposavić/Leposaviq
Savrove	Savrovo	Suva Reka/Suhareke	Sofali	Sofalija	Priština/Prishtina
Sazli	Sazlija	Uroševac/Ferizaj	Softoviq	Softoviq	Uroševac/Ferizaj
Sefce	Sevce	Štrpce/Shterpce	Sojeve	Sojevo	Uroševac/Ferizaj
Selice	Seoce	Leposavić/Leposaviq	Sopije	Sopina	Suva Reka/Suhareke
Semetishthe	Semetište	Suva Reka/Suhareke	Sopot	Sopot	/akovica/Gjakova
Sendo	Sendo	Zveçan/Zvecan	Sopotnice	Sopotnica	Kaçanik/Kacanik
Senik	Senik	Suva Reka/Suhareke	Spinadi	Spinadija	Prizren/Prizren
Senoc	Sanovac	Orahovac/Rrahovec	Sredske	Sredska	Prizren/Prizren
Serbofc	Srbovac	Zveçan/Zvecan	Stagove	Stagovo	Kaçanik/Kacanik
Sfirce	Svirce	Kos. Kamenica/Kamenice	Stanišor	Stanišor	Gniljane/Gjilan
Sfracaku i Eperme	Gornji Svračak	Vučitrn/Vushtrri	Stankor	Stankovce	Glogovac/Gllgoc
Sfracaku i Ulet	Donji Svračak	Vučitrn/Vushtrri	Stanovc i Eperme	Gornje Stanovce	Vučitrn/Vushtrri
Shahiq	Sajiç	Kos. Kamenica/Kamenice	Stanovc i Poshtem	Donje Stanovce	Vučitrn/Vushtrri
Shajkofc	Sajkovac	Podujevo/Podujeve	Stanciq	Stançiq	Gniljane/Gjilan
Shakovice	Sakovica	Podujevo/Podujeve	Staradran	Starodvorane	Istok/Istog
Shale	Sedlare	Kos. Kamenica/Kamenice	Stariterg	Stari Trg (rud.)	Kos. Mitrovica/Mitrovica
Shale	Sedlare	Lipljan/Lipjan	Stariterg	Stari Trg (selo)	Kos. Mitrovica/Mitrovica
Shallc	Salce	Vučitrn/Vushtrri	Starvuqine	Stara Vuçina	Suva Reka/Suhareke
Shaptej	Saptelj	Deçani/Decane	Stermc i Eperm	Gornji Strmac	Zubin Potok/Zubin Potok
Sharban	Sarban	Priština/Prishtina	Strazhe	Strac-a	Gniljane/Gjilan
Shashare	Sasare	Vitina/Viti	Strazhe	Strac-a	Kaçanik/Kacanik
Shashkofc	Saskovac	Priština/Prishtina	Strelice	Strelca	Kos. Kamenica/Kamenice
Sheremet	Seremet	Đakovica/Gjakova	Strelc i Eperm	Gornji Streoc	Deçani/Decane
Shillove	Shillovo	Gniljane/Gjilan	Strelc i Poshtem	Donji Streoc	Deçani/Decane
Shipashice e Eperme	Gornja Sipašnica	Kos. Kamenica/Kamenice	Strezofc	Strezovce	Kos. Kamenica/Kamenice
Shipashice e Ulet	Donja Sipašnica	Kos. Kamenica/Kamenice	Strofc	Strovce	Vučitrn/Vushtrri
Shipitulle	Šipitula	Obiliç/Obiliq	Stubell	Stubla	/akovica/Gjakova
Shipol	Šipolje	Kos. Mitrovica/Mitrovica	Stubell e Eperme	Gornja Stubla	Vitina/Viti
Shisharke	Šišarka	Lipljan/Lipjan	Stubell e Poshtme	Donja Stubla	Vitina/Viti
Shishman	Šišman	Đakovica/Gjakova	Stublline	Stublina	Gniljane/Gjilan
Shkabaj	Orloviç	Priština/Prishtina	Studenice	Studenica	Istok/Istog
Shkarashnik	Skorosnik	Klina/Kline	Studenqan	Studençane	Suva Reka/Suhareke
Shkoze	Milanoviç	Orahovac/Rrahovec	Studime e Eperme	Gornja Sudimlja	Vučitrn/Vushtrri
Shkoze	Škoza	Prizren/Prizren	Studime e Poshtme	Donja Sudimlja	Vučitrn/Vushtrri
Shkrel	Škrelje	Peç/Peja	Stupe	Stup	Klina/Kline
Shlivovice	Šljivovica	Vučitrn/Vushtrri	Suhareke	Suva Reka	Suva Reka/Suhareke
Shtedim	Štedim	Podujevo/Podujeve	Suhodoll	Suvi Do	Lipljan/Lipjan
Shterbullove	Štrbulovo	Glogovac/Gllgoc	Suhodolli i Eperm	Gornji Suvi Do	Kos. Mitrovica/Mitrovica
Shterpce	Štrpce	Štrpce/Shterpce	Suhodolli i Ulet	Donji Suvi Do	Kos. Mitrovica/Mitrovica
Shtime	Štimlje	Štimlje/Shtime	Suhogerlie	Suvo Grlo	Istok/Istog
Shtitarice	Štitarica	Vučitrn/Vushtrri	Suhogerrlie	Suvo Grlo	Srbica/Skenderaj
Shtupel	Štupelj	Klina/Kline	Surdulle	Surdula	Podujevo/Podujeve
Shtutice	Štutica	Glogovac/Gllgoc	Surkish	Surkiš	Podujevo/Podujeve
Shtypeqi i Madh	Veliki štupelj	Peç/Peja	Sushice	Sušica	Priština/Prishtina
Shtypeqi i Vogel	Mali štupelj	Peç/Peja	Sushice	Sušice	štrpce/Shterpce
Shupkofc	Šupkovac	Kos. Mitrovica/Mitrovica	Sveqel	Svetlje	Podujevo/Podujeve
Shurdhan	Šurlane	Gniljane/Gjilan	Sverke	Svrhe	Klina/Kline
Shushice	Sušica	Istok/Istog	Svrke	Svrke	Peç/Peja
Siboc	Sibovac	Obiliç/Obiliq	Sylevica	Siljevica	Podujevo/Podujeve
Sibofc i Eperm	Gornji Sibovac	Podujevo/Podujeve	Talinoc i Muhaxhei	Muhad-er Talinovac	Uroševac/Ferizaj
Sibofc i Poshtem	Donji Sibovac	Podujevo/Podujeve	Tankosiq	Tankosiç	Uroševac/Ferizaj
Siceve	Sičevo	Klina/Kline	Taraxhe	Tarad-a	Vučitrn/Vushtrri
Siceve	Sičevo	Priština/Prishtina	Trllabuç	Trllabuç	Vučitrn/Vushtrri
Sige	Siga	Peç/Peja	Temeqine	Tumiçina	Suva Reka/Suhareke
Sinaje	Sinaje	Istok/Istog	Tenezhdoll	Tenes Do	Priština/Prishtina
Skenderaj	Srbica	Srbica/Skenderaj	Teqe	Teça	Lipljan/Lipjan
Skenderaj i Eperm	Gornja Srbica	Prizren/Prizren	Terdec	Trdevac	Glogovac/Gllgoc
Skenderaj i Utet	Donja Srbica	Prizren/Prizren	Termje	Trnje	Suva Reka/Suhareke
Skivjan	Skivjane	/akovica/Gjakova	Ternave	Trnava	Podujevo/Podujeve
Skocne	Skocna	Vučitrn/Vushtrri	Ternavice	Trnavica	Podujevo/Podujeve
Skrovice	Skrovna	Vučitrn/Vushtrri	Terpeze	Trpeza	Glogovac/Gllgoc
Skulanove	Skulanevo	Lipljan/Lipjan	Terpeze	Trpeza	Vitina/Viti
Slapuzhan	Slapuzane	Suva Reka/Suhareke	Terstene	Trstena	Kos. Kamenica/Kamenice
Slivove	Slivovo	Priština/Prishtina	Terstene	Trstena	Kos. Mitrovica/Mitrovica
Slivove	Slivovo	Uroševac/Ferizaj	Terstenik	Trstenik	Glogovac/Gllgoc
Sllakoc i Eperm	Gornje Slakovce	Gniljane/Gjilan	Tice	Tica	Srbica/Skenderaj
Sllakovc	Slakovce	Vučitrn/Vushtrri	Tirnice	Trniçevce	Novo Brdo/Novoberde
Sllakove e Poshtme	Donje Slakovce	Gniljane/Gjilan	Tomane	Tomance	Istok/Istog
Sllatine	Slatina	Kaçanik/Kacanik	Topille	Topilo	Štimlje/Shtime
Sllatine	Velika Slatina	Kosovo Polje/Fushe Kosove	Toplican	Topliçane	Lipljan/Lipjan
Sllatine	Slatina	Leposavić/Leposaviq	Topliqan	Topliç ane	Suva Reka/Suhareke
Sllatine	Slatina	Podujevo/Podujeve	Toponice	Toponica	Kos. Kamenica/Kamenice

Albanski naziv	Srpski naziv	Opština	Albanski naziv	Srpski naziv	Opština
Torine	Torina	Lipljan/Lipjan	Vrmice	Vrtnica	Klina/Kline
Trakaniq	Trakanić	Đakovica/Gjakova	Vruqec	Vrućevce	Kos. Kamenica/Kamenice
Treboviq	Trebović	Peć/Peja	Vuce	Vuca	Leposavić/Leposaviq
Trestenik	Trstenik	Peć/Peja	Vukojeviq	Vukojevice	Zubin Potok/Zubin Potok
Trestenik	Trstenik	Vitina/Viti	Vulljake	Volujak	Klina/Kline
Trnoc	Trnavce	Srbica/Skenderaj	Vuqak	Vučak	Glogovac/Gllgoc
Trubuhovc	Trubuhovac	Istok/Istog	Vushtrri	Vučitrn	Vučitrn/Vushtrri
Trude	Trudna	Priština/Prishtina	Xerxe	Zrze	Orahovac/Rrahovec
Tucep	Tučep	Istok/Istog	Xrxe	Zrza	Gora/Drageash
Tunel i Parc	Prvi Tunel	Kos. Mitrovica/Mitrovica	Zabeli i Ulet	Donji Zabelj	Glogovac/Gllgoc
Turiqeve	Turićevac	Srbica/Skenderaj	Zabeli i Eperm	Gornji Zabelj	Glogovac/Gllgoc
Turjake	Turjak	Orahovac/Rrahovec	Zabergje	Zabrđe	Klina/Kline
Turjake	Turjak	Peć/Peja	Zabergje	Zabrđe	Kos. Mitrovica/Mitrovica
Turucice	Turučica	Podujevo/Podujeve	Zabergje	Zabrđe	Leposavić/Leposaviq
Tushe e Pejes	Pečko Polje	Peć/Peja	Zabuaq	Zablace	Istok/Istog
Tushile	Tušilje	Srbica/Skenderaj	Zagor	Zagorje	Vučitrn/Vushtrri
Tuxhevc	Tudevce	Kos. Kamenica/Kamenice	Zahaq	Zahać	Peć/Peja
Tvardzhan	Tvrđan	Leposavić/Leposaviq	Zajcec	Zajčevce	Kos. Kamenica/Kamenice
Uglare	Ugljare	Gniljane/Gjilan	Zajmove	Zajmovovo	Klina/Kline
Uglare	Ugljare	Kosovo Polje/Fushe Kosove	Zakut	Zakut	Podujevo/Podujeve
Uglare	Tušice	Zubin Potok/Zubin Potok	Zallkuqan	Zlokućane	Lipljan/Lipjan
Uglare	Ugljare	Zubin Potok/Zubin Potok	Zallq	Zač	Istok/Istog
Ujez	Ujz	/akovica/Gjakova	Zapluxhe	Zaplućje	Gora/Drageash
Ujmir	Dobravoda	Klina/Kline	Zaselle	Zasela	Kos. Mitrovica/Mitrovica
Ulpiana	Gračanica	Priština/Prishtina	Zaskoc	Zaskok	Uroševac/Ferizaj
Uqe	Učka	Istok/Istog	Zatriq	Zatrić	Orahovac/Rrahovec
Urban	Vrbac	Vitina/Viti	Zazhe	Zaza	Zvečan/Zvecan
Utode	Vrbovac	Vitina/Viti	Zborc	Zborce	Štimlje/Shtime
Uzdrim	Ozrim	Peć/Peja	Zebnice	Zebince	Novo Brdo/Novoberde
Vaganice	Vaganica	Kos. Mitrovica/Mitrovica	Zeman	Zemanica	Leposavić/Leposaviq
Vakanesh	Vaganeš	Kos. Kamenica/Kamenice	Zeqeriq	Zečevce	Zubin Potok/Zubin Potok
Vallae	Valac	Zvečan/Zvecan	Zgermle	Zagrmilje	Peć/Peja
Varage e Poshtme	Donje Varage	Zubin Potok/Zubin Potok	Zhabari i Eperm	Gornje „abare	Kos. Mitrovica/Mitrovica
Varigove	Varigovce	Lipljan/Lipjan	Zhabari i Poshtem	Donje „abare	Kos. Mitrovica/Mitrovica
Varosh	Varoš Selo	Uroševac/Ferizaj	Zhabel	Zabelj	Đakovica/Gjakova
Vasileve	Vasiljevo	Glogovac/Gllgoc	Zhakove	Zakovo	Istok/Istog
Vataj	Vata	Kaćanik/Kacanik	Zharevice	Zarevi	Zubin Potok/Zubin Potok
Velegllave	Velegllava	Kos. Kamenica/Kamenice	Zhdrelle	„drelo	Đakovica/Gjakova
Veleskince	Veleskinice	Gniljane/Gjilan	Zheger	Zegra	Gniljane/Gjilan
Velikoreke	Velika Reka	Vučitrn/Vushtrri	Zhegofc	Zegovac	Gniljane/Gjilan
Verbe	Vrba	Zubin Potok/Zubin Potok	Zherovnice	Zerovnica	Zvečan/Zvecan
Verbshtice	Vrbeštica	Štrpce/Shterpce	Zhilivode	Zilivoda	Vučitrn/Vushtrri
Verbice	Vrbica	Gniljane/Gjilan	Zhiti	Zitinje	Podujevo/Podujeve
Verbice e Zhegofcit	Zegovačka Vrbica	Gniljane/Gjilan	Zhub	Zub	Đakovica/Gjakova
Veriq	Verić	Istok/Istog	Zhuje	Zuja	Kos. Kamenica/Kamenice
Veriq i Ri	Novi Verić	Istok/Istog	Zhur	Zur	Prizren/Prizren
Vermice	Ziviniane	Prizren/Prizren	Zijace	Zijaca	Kos. Mitrovica/Mitrovica
Vemakolle	Vrnakovolo	Vitina/Viti	Zinti	Zitinje	Vitina/Viti
Vernez	Vrnez	Vitina/Viti	Zlipotok	Zli Potok	Gora/Drageash
Vemice	Vrbnica	Kos. Mitrovica/Mitrovica	Zllakuqan	Zlokucane	Klina/Kline
Vemice	Vrnica	Vučitrn/Vushtrri	Zllatare	Zlatare	Priština/Prishtina
Vershec	Vrševce	Lipljan/Lipjan	Zllatare	Zlatare	Uroševac/Ferizaj
Vershec	Vrševce	Suva Reka/Suhareke	Zojij	Zojij	Prizren/Prizren
Vertomice	Vrtolnica	Kaćanik/Kacanik	Zotaj	Boćevce	Kos. Kamenica/Kamenice
Vesekofc	Vesekovce	Vučitrn/Vushtrri	Zozishte	Zočiste	Orahovac/Rrahovec
Vicc	Vica	Štrpce/Shterpce	Zubin Potok	Zubin Potok	Zubin Potok/Zubin Potok
Vidimiriq	Vidomirić	Kos. Mitrovica/Mitrovica	Zulfaj	Zulfaj	Đakovica/Gjakova
Vidishiq	Vidušić	Kos. Mitrovica/Mitrovica	Zupc	Zupce	Zubin Potok/Zubin Potok
Vilance	Viljanje	Vučitrn/Vushtrri	Zvecan	Zvečan	Zvečan/Zvecan
Vinarc i Eperm	Gornje Vinarce	Kos. Mitrovica/Mitrovica	Zym	Zjum	Gora/Drageash
Vinarc i Ulet	Donje Vinarce	Kos. Mitrovica/Mitrovica	Zym	Zjum	Prizren/Prizren
Viteje	Vidanje	Klina/Kline			
Viti	Vitina	Vitina/Viti			
Vitomirice	Vitomirica	Peć/Peja			
Vllahinje	Vlahinje	Kos. Mitrovica/Mitrovica			
Vogacice	Vogačica	Lipljan/Lipjan			
Vogove	Vogovo	/akovica/Gjakova			
Vojmisliq	Vojmislice	Zubin Potok/Zubin Potok			
Vojnike	Vitak	Srbica/Skenderaj			
Vojnike	Voćnjak	Srbica/Skenderaj			
Vojnoc	Vojnovce	Štimlje/Shtime			
Voksh	Voska	Dečani/Decane			
Vraceve	Vračevo	Leposavić/Leposaviq			
Vragofc	Vragovac	Peć/Peja			
Vragoli	Vragolja	Kosovo Polje/Fushe Kosove			
Vranidoll	Vrani Do	Priština/Prishtina /akovica/Gjakova			
Vraniq	Vranić	Suva Reka/Suhareke			
Vraniq	Vranić	Gora/Drageash			
Vranishte	Vranishte	Orahovac/Rrahovec			
Vranjacc	Vranjak	Peć/Peja			
Vranoc	Vranovac	Dečani/Decane			
Vranoci i Yogel	Mali Vranovac	Gniljane/Gjilan			
Vrapciq	Vrapčić	Glogovac/Gllgoc			
Vrboc	Vrbovac	Istok/Istog			
Vrelle	Vrelo	Lipljan/Lipjan			
Vrelle	Vrelo				

Fond za humanitarno pravo redovno i sistematski sprovodi istrage o kršenju ljudskih prava u Srbiji, na Kosovu i u Crnoj Gori.

Brani slobodu mišljenja i izražavanja, pravo na život i fizički integritet, ravnopravnost pred zakonom i jednaku zaštitu pred sudovima, kao i druge vrednosti civilnog društva.

Od osnivanja, 1992. godine, Fond istražuje ubistva, nestanke, silovanja, diskriminacije i druge povrede međunarodnog humanitarnog prava do kojih je došlo u vreme oružanih sukoba u bivšoj Jugoslaviji.

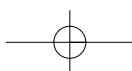
POD LUPOM

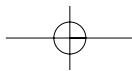
Praksa kršenja ljudskih prava u vreme oružanog sukoba (1995)
Ljudska prava u Srbiji i Crnoj Gori (1996)
Ljudska prava 1991-95 (1997)
Postupanje organa (1997)
Policija protiv protesta (1997)
Suđenja za ratne zločine (2000)
Otmice i nestanci ne-Albanaca na Kosovu (2001)
Otpor u nadležnosti policije (2001)

DOKUMENTA

Haški tribunal I (1997)
Politička prava i slobode-Izabrane presude Evropskog suda za ljudska prava (1997)
Pravo na život i slobodu-Izabrane presude Evropskog suda za ljudska prava (1998)
Ljudska prava za svakoga (1998, reprint 2000)
Dečija prava (2000)
Pravično suđenje, priručnik (2000, reprint 2001)
Haški tribunal II (2001)
Vreme kada je narod govorio (2001)
Haški tribunal III - Osnovna dokumenta (2001)
Kako viđeno, tako rečeno I (2001)
Kako viđeno, tako rečeno II (2001)
Dečija prava (2001)

e-mail: office@hlc.org.yu
web site: www.hlc.org.yu

Izdavač:

Fond za humanitarno pravo

Za izdavača:

Nataša Kandić

Prevodilac:

Duška Atanasijević

Lektor i korektor:

Nevenka Bošnjak - Čolić

Grafičko oblikovanje:

Dejana i Todor Cvetković

štampa:

Publikum

Tiraž:

1000

Beograd, 2001

